CENTRALE V. E. II

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
36 0
30

Queſtiones ſolertiſſimi viri [illegible]ſtiuſq; ſacre quondam pagine profeſſo ris vernatiſſimi necnon torrentis liquidos inter riuulos affatim manantis Johannis bokinkam genere anglici. i quattuor libros ſententiarum.

Bibliothecę S. Marię Transpontinę

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

¶ Auguſtinus perez de Oliuano: viro ac fratri ſuo magiſtro Jacobo Bartia totius Valētie magne decori ac columini: ⁊ ſpeculationū tā theologicaꝝ ꝙ artiū bonarum facile argutiſſimo: omniqꝫ virtute cum primis ornato. S. D.

Um ſane multis añ diebꝰ Jacobe ſuauiſſime / ea michi tecū interceſſerit ab ineūte adoleſcētia ⁊ a teneris ānis inaudita neceſſitudo paritate quadam ſtudiorum tā in artiū bonaꝝ ꝙ ī theologie curſu coemulatōe cōciliata: vt maior eſſe nō valeat: diu multūqꝫ cogitaui / quo te amicicie nr̄e cōfirmāde monimēto donare poſſē: at oīa volutanti: occurrit tādē argutiſſimū atqꝫ idē politiſſimū ī libros ſentētiaꝝ opꝰ Magiſtri iohānis Bokinkam natione angli. Ex ea videlicet regiōe: vbi tot viuida naſcuntur ingenia: ⁊ vñ tot p̄clara prodierūt lumia: inter q̄ venerabilis ille Beda huiꝰ parhiſioꝝ academie author grauiſſimus: venerabilis nomialiū inſtitutor ockam. Argutiſſimus holkot. doctiſſimus hentiſber ſubtiliſſimus calculator: primarium quidē locū ſibi vendicant. ſed bokinkam nr̄ nō inferiorē: q̄ incōparabilis ſcole Sorbonice in hac lutetia ſociꝰ: admirabile diuine ſcie lumē adiecit vt ex huius operis lectiōe cuilibet liq̄diſſime patere poterit. Quod cum nitidū ⁊ p̄ter cetera caſtigatū michi interloquēdū (vt fit) eſſe dicerē: iſtabas vrgentiſſime: vt illud recognitum a me calchograghis mandarem imprimendum: verum ꝙuis tibi omnia deberem neqꝫ q̄cq̄ recuſare auderem tñ q̄ me nondū ſatis idoneū norā qui in tanto pelago ſine cortice fluctuarem: preſertim ꝓpter quotidianas ꝓfeſſiōes meas ī artibꝰ. ⁊ ſtudia ī theologia: ⁊ ob penuriā exēplarioꝝ: q̄ vix alteꝝ hic adipiſci potui hactenus diſtuli. Nūc vero cū ⁊ tua preſtantia: et bibliopole quotidiana efflagitatio non ſinunt amplius deliteſcere: dedi vela ventis: auſpitio quidē tuo fretus: ſperans tametſi nō eſt ad vnguem amuſſim caſtigatū ob exēplaris (vt dixi) penuriā. oībus tñ theologie ſtudioſis ꝙ gratiſſimū fore: atqꝫ imprimis cui ipſū dedico ⁊ nūcupo dñationi tue. Vale ex gynnaſio parrhiſiano ad idus Junias. Anno dñi Mileſimoquingēteſiº quīto.

¶ Ad lectorem carmen liricum.

Qui cupis eximias angloꝝ noſcere laudes
Ad mea ſepe tuos car ia xte pedes
Dogmatibus fertū reſonis ſectare bokinkam
Et dyalecticeos hº duce q̄re ſinꝰ
Cuius in ethereos volitauit fama penates
Fama gygātheoſtigmate ſp: duās
Jrrita nam forti vibrans haſtilia palma
Ad dyalecticeas mox ijt ille fores
Alter ariſtoteles: alter plato: ſocrates alter:
Alt̄ ⁊ābroſiꝰ: paulus ⁊ alter erat.
Et ſua verboſos turbabat lingua ſophiſtas
Vincebat toto q̄ſlibet orbe viros
Non micuit tali reboans antiſber honore
Quē patulo genuit āglia fra ſinu
Jam nec adhuc tanto celebrandus floruit ockam
Noīe nec ſimili clarꝰ honore fuit
Ergo meas animis concordibꝰ accipe noctes
Sctāqꝫ ſocratici pocula carpe viri
Et tibi carus eat toto conamine fulgens
Oliuanus: p̄ſſū qui tibi legit opꝰ.
Jpſe eteni radians logicoꝝ paſtor ouilis
Correxit ꝓp̄a numine ſtāte manu.

¶Argutiſſimũ tum

philoſophice tuꝫ theologice artis
indagatoris magiſtri iohannis bo
kinkam opus in quartor libros ſen
tentiarum.

Vtruꝫ deo frui

ſit ſũma merces cuiuſli
bet creature beate. Ar=
guitur primo ꝙnõ quia
tunc ꝙ bona eſt creature rationali
fruitio diuina tam mala eſſet ei ca
rẽtia fruiciõis diuine ergo carẽtia
fruicionis diuĩe foret maxima pe=
na dãpnationis, cõſequens eſt fal=
ſum qꝛ illa eſt pena ꝑuulorum que
eſt omniũ penarũ mitiſſima vt pa=
tet encħ. capitulo. c. 103.

¶Ad oppoſitũ illius

queſtiõis. Arguo ꝑ magiſtrũ ꝓmo
ſetẽtiarum diſtintione ꝓma capitu
lo. ij. vbi loquitur magiſter de fru=
ctiõe. diuina ꝛ dicit ꝙ merces ſũma
ẽ vt ipõ deo ꝑfruamur. Etiaꝫ ꝑ au
guſtinum de trinitate capitulo. xx
vij. dic vbi viſio dei facie ad facieꝫ
eſt ſummũ ꝓmiũ quod ꝓmittiꝶ iu
ſtis. Pro ſolutiõe iſtius queſtiõis
ponã aliquas ꝯcluſiões quas ꝓmo
tractabo de inde redibo ad queſtio
nem principalem.

¶Prima cõcluſio ſo=

la priuatio boni eſt ꝑ ſe malũ quod
intelligo vniuerſaliter tam de ma=
lo pene ꝙ culpe. Iſtã cõcluſionẽ in
tẽdo ꝑſuadere prio ꝑ auctoritates
ſanctoꝝ Primo ꝑ auguſtinũ encħ.
xiij. et ponitur in ſcđo ſniarũ diſti.
xxxiij. vbi querit auguſtin⁹ q̃d eſt
malum et rñdet ꝙ eſt ꝓuatio boni
et hoc oñdit tã de malo culpe ꝙ de
malo pene ꝛ dicit ꝙ morbi ꝛ vulne=
ra ſunt ꝓuationes eius boni quod
diciꝶ ſanitas ꝛ ita eſt/de viciĳs ani=
marũ. Et poſtea dicit auguſtin⁹ q̃d
eſt malũ niſi priuatio boni quaſi di
ceret nichil. Similiter auguſtin⁹
octauo ſuꝑ geneſim ad lr̃am. xxij.
cap. q̃rit de malo quid ſit. Et dicit
nl̃la creatura eſt mala niſi ꝓuatio
ni Similiꝶ de natura boni cap. iiij.
dicit auguſtin⁹ prius ꝙ vnde ſit ma
lum querendũ ꝛ quid eſt malũ. Et
reſpõdet ꝙ nichil aliđ eſt ꝙ corrup
tio modi vel ſpẽi vel ordinis natu=
ralis vbi loquitur gñaliter de omĩ
malo tam culpe ꝙ pene et. capitu=
lo. xviij. Cuilibet creature non eſt
malũ niſi corruptio boni et minui
bono. Itẽ de fide ad petrũ. ca. xxv.
affirmiſſime tene ꝛ nullaten⁹ dubi
tes quia oĩs natura bona eſt. Sꝫ qꝛ
in ea bonum et augeri ꝛ minui po=
teſt in tantũ mala diciꝶ inquãtum
bonum eius minuitur malũ enĩ ni
chil aliud eſt ꝙ priuatio boni. ꝛ ꝙ
loquaꝶ tam de malo culpe ꝙ pene
patet per illud quod ſequiꝶ: der ſe
cõſtat geminũ eẽ creature rationa
lis malũ vnũ quo ipſa volũtarie de
ficit a ſũmo bono alterũ q̃ inuita pu
nieꝶ eterni ignis ſupplicio Similiꝶ
de morib⁹ eccleſie manichioꝝ dicit
auguſtinus. Quero quid ſit malũ
et addit cõtra manicheos rñdebitꝫ
forſitam corruptio. ꝛ poſt quis enĩ
negaret et hoc gñale: malum eſſe
Et verſus finem libri dicit malum
eſt priuatio non res in qua eſt pri=
uatio. Similiter auguſtinus cõtra
epl̃am manicheorũ quã vocant fũ=
damentum fidei verſus finem tra=
ctãs q̃d ſit malũ dicit. Quis enĩ du
bitat totũ illud quod dicitur malũ
nihil aliđ eẽ ꝙ corruptionẽ bõi ꝛ po
nũt q̃dẽ aliĳs vocabulis alia et alia
mala notari. Sꝫ ꝙ omniũ rerũ ma
lũ ſit in quib⁹ aduerti poteſt aliq̃d
mali corruptio eſt et exemplificat.
Corruptio pertinẽ aĩe impicia voca
tur Corruptio prudẽtis imprudẽti
Corruptio iuſticie in iuſticia. Cor=
ruptio ſanitatis dolor ꝛ morb⁹. Cor

ruptio viriū laſſitudo. Corruptio q̄etis labor. Corruptio pulchritudinis feditas. Corruptio rectitudīs prauitas. ⁊ ſic de ɔſilib⁹ et poſt videtur iā facile nichil vocari corruptionē niſi ɋ labefacit naturalē ſtatū ⁊ ideo eā non eſſe naturam ſed cōtra naturam. Et addit ꝙ ſi non īuenit̄ in rebus niſi corruptio. corruptio non ſit natura nulla vtiq̄ natura malum. Similiter ypronoſticō capitulo. lxvi. malum natura non eſt ſed actus accidens ex defectu boni Similiter. Aug⁹. contra aduerſarium legis et prophetaruꝫ. li. i. ca. iiij. dicit. Malum contra naturā eſt q̄ nature nocet nec noceret niſi bonum adimeret. Et cōcludit non eſt ergo malum niſi priuatio boni. Similiter. lxxxiij. q. ix. dicit. Auguſtin⁹ de malo in fine hoc non maluꝫ malū de ſpecie priuationis reputꝫ eſt et idē. q. xxiij. vbi oſtendit ꝙ oīm que ſunt: deus eſt auctor et mali nō eſt. vnde dicit mali auctor nō eſt de⁹: ab eo enim eſt eſſe et ideo ab eo nō eſt non eſſe ſiue deficere quod eſt tēdere ad non eſſe et malum quia malum deficere eſt. Similiter boeti⁹ de cōſola. phīe. li. iij. pro ſa. xij. malum nichil eſt. Similiter. Auguſtinus de vera religione. ca. xxx. dicit quid eſt enim dolor qui dicitur corporis niſi corruptio repentina ſalutis eius rei quam male vtendo anima corruptionibus ob noxiauit.

Et quis dicitur dolor qui dicitur animi niſi carere vitalibus rebus quibus fruebatur atq̄ ſe poſſe frui ſperabat et hoc eſt totum quod dicitur malum ideſt eſt peccatum et pena peccati. Item. Auguſtin⁹ de ciuitate dei libro. xi. ca. ix. in fine dicit. Mali enim natura nulla eſt ſed amiſſio boni. Et ca. xxij. Cū omnino nulla natura ſit malum nomen h⁹ non ſit niſi priuationis boni. Similiter in gloſa ad hebreos. v. et. vi. malum non eſt ſubſtātia ſed defectus quidaꝫ. Similiter damaſcen⁹. iiij: ſententiarum verſus finē querit quid eſt malum dicit ꝙ malum nichil aliud eſt ꝙ̄ priuatio boni patet idem de hugone de ſacramētis li. i. ca. iij. parte ſeptima. Similiter Anſ. helinus de caſu diaboli ca. ix. dicit de primo angelo ꝙ cum perdidit iuſticiam originaleꝫ in qua factus eſt nichil pro ea inuenit niſi p̄uationem eius que nullam habet eſſentiam quam iniuſticiam nominamus et cap. xvi. et. xx. vbiq̄ ſunt auctoritates abundanter et de conceptu virginali ca. v. ⁊ de concordia ca. xiij.

¶ **Arguo ad ideꝫ per** rationes. Primo de malo culpe ꝙ ſola priuatio boni eſt per ſe et formaliter peccatum q̄ ſi peccatū ſit aliquid p̄ ſe et formaliter peccatuꝫ erit aliqd̄ poſitiuū ſcd̄m illd̄ qd̄ eſt poſitiuum. Sed conſequens eſt falſum et impoſſibile q̄ omne quod ē ſecundum quodcunq̄ illud quod eſt: eſt a deo auctore ⁊ per cōſequēs nichil tale eſt peccatum cum deus non ſit auctor peccati veritas premiſſarum ⁊ falſitas cōcluſionis patent locis ſuperius allegatis ⁊ vbiq̄ quaſi in ſcriptura.

¶ **Arguo ad idem.** ſi eſt aliquod poſitiuū ſecūdū illd̄ qd̄ eſt eſſet peccatū ſit. a. Tunc arguo ſic. a. corrumpit et minuit aliquid de bono quis alias nō noceret nec foret malum vt patet locis ſuperi⁹ allegatis. Et per. Auguſtinū. xij. de ciuitate dei ca. vij. et. xij. et capitulo. ij. et. iij. dicit ꝙ vicium non ē malum niſi quia corrumpit nature bonum. Idem. Ench. capitulo. x. ⁊ de libero arbitrio libro. iij. capitulo xxi. et. ij. ſententiarum diſ. xxxiiij. Ex iſtis arguo ſic. a. eſt vnum poſi-

tiuum malum et priuat bonum et poſſet deus in ſorte vel in alio non obſtante. a. malo conſeruare omia que prius fuerunt in ſorte qꝛ omia cōtraria poteſt deus ſimul ponere in eodem tunc in caſu poſito a. malum non priuaret nec minueret aliquid de bono: et per conſequens a non noceret nec foret malum et ꝑ conſequens a. non eſt per ſe maluꝫ formaliter ſed tantuꝫ effectiue qꝛ priuat bonum.

¶ Arguo ad idem. ſi a. ſit aliquod poſitiuum poſſet de⁹ facere a. per ſe ſine omni volūtate creata concurrente et ſi ſic faceret a non foret peccatum ergo a. per ſe non eſt peccatum formaliter ſed ratione alterius.

¶ Arguo ad idē. ſecūdum iſtam viam videlicet ꝙ ſi aliquod poſitiuū ſcḋꝫ quod eſt poſitiuum eſſet malum: rationes auguſtini non valerent quib⁹ ipſe et alij nituntur probare ꝙ nullum eſt ſūmum malum. Arguit auguſtinus contra manicheuꝫ ſic. ſi ſit malum eſt priuatio boni ⁊ non tocius boni qꝛ tunc non eſſet natura in qua eēt illa corruptio et priuatio: ⁊ per cōſequens illud malum eſt ī re bona que vltra corrumpi ⁊ minui poteſt igitur poteſt eſſe maius malum. ergo primum non fuit ſummum malum. Iſtud eſt argumentum auguſtini. 9. de ciuitate dei capitulo. vij et in libro de moribus manicheoꝝ quaſi in principio. ⁊ in libro contra fundamentū fidei. Similiter ꝑ idē probat. Auguſtinus encḃ. capitulo xiiij. ꝙ nullum malum eſt niſi in re bona ⁊ in. 2°. ſententiaꝝ diſ. xxxiiij. Iſte rationes non valent. Si aliqḋ eſſet malum et non ſolum ſecūduꝫ illud quod priuatiuū eſt ſicut facile eſt videre.

¶ Arguo ad idem ſic indifferenter de malo culpe ⁊ pene. Sit a aliquod malum poſitiuum ⁊ non tantum qꝛ priuat bonum tunc a priuat et minuit bonum ſicut argumentatum eſt per auctoritates et a non ſolum eſt malum ratione illius priuationis. ſit ergo illḋ gr̄a exempli. b. poſitiuum tunc a habet maliciam. a. b. cū a priuatōne tunc poſſibile eſt ꝙ ablata priuatione ⁊ malicia quam a. habet a priuatiōe maneat malicia quā a. habet. a. b. et tunc erit a. malum culpe vel pene et tamen nec minuit nec priuat bonum quod eſt impoſſibile et contra auctoritates prius poſitas.

¶ Arguo ad idem auguſtinus. xij. de ciuitate ca. vij. probat ꝙ nullum malum fuit ab eterno quia dicit ipſe hoc foret in re bona in qua priuaret bonum et tunc illud bonum quod priuat aliquando fuit. ergo non ab eterno fuit illud malum conſtat ꝙ hec ratio nō cōcluderet niſi ponendo malū eſſe priuationem boni in re bona.

¶ Arguo ad idem dē quod eſt ſecundū omne illud quod eſt bonum eſt: et a deo eſt ⁊ non malum et hoc ſatis vbiqꝫ patet et contrarium eſt erroneum et credo hereticum. Et ſi ē aliquod tale quod eſt malum hoc eſt in comparatione ad aliud inquantuꝫ ſibi nocet et non conuenit cum illo ſed aufert bonū quod deberet ei ineſſe. verbi gratia potare a venenum eſt ſorti malum non quia venenum ex ſe et illud quod eſt ſit malum quia alteri non foret malum ſed tantum illi cui non conuenit eſt malum. Et ſimiliter de omnibus alijs penalib⁹ et per conſequens nichil eſt maluꝫ niſi in comparatione ad aliud ⁊ hoc

a. iij.

non eſt per ſe et formaliter ſed per accidens. Sed priuatio ſpei modi et ordinis eſt per ſe malum ratione cuius omne aliud per ſe malum eſt malum. Et iſtam concluſionem tenet ſanctꝰ thomas in queſtionibꝰ ſuis de malo queſtione prima vbi dicit. Ꝙ malum nõ eſt aliquid in rebus ſed eſt actus alicuius boni ꝑticularis priuatio alicui bono particulari inherẽt. Similiter doctor ſubtilis quarto ſniarum diſtin. 9. queſtiõe ꝑma dicit ꝙ formalit̃ malitia eſt carentia boni debiti ineſſe et intelligit indiferenter de malo pene et culpe.

¶ Contra iſtam concluſionem obiicitur multipliciter et arguitur ꝙ non ſolum priuatio boni ſit malum pene ꝑ anſel. de caſu dyaboli capi. xxvi. vbi ponit duplex malũ ſcilꝫ pene ⁊ culpe. Et dicit ꝙ illud malum quod eſt iniuſticia ſꝫ nihil eſt. malũ vero quod eſt inconmoditas aliquando ſine dubio eſt nichil: aliquando eſt aliquid. vt triſticia dolor. ex iſto videtur ꝙ malum eſt aliquod poſitiuũ et non ſolum priuatio boni.

¶ Arguitur ad idem ſic ponat̃ exempli gratia ꝙ ſortes patiatur a dolorem tunc. a. non eſt malum niſi ex hoc tantuꝫ ꝙ priuat bonum ſic. b. iſta priuatio et ſequit̃ tantum malum penale foret habere. b. priuationem ceteris paribus ſiue. a. dolore ſicut cuꝫ. a. dolore qđ non videtur verum et quod hoc ſequatur patet quia illud malum doloris non eſt niſi priuatio alicuius boni illud bonũ poſſet deus auferre ceteris paribus ſine dolore ⁊ tũc foret equalis priuatio ergo ſecundum iſtam poſitionem eſt equale malum. Item ſecundũ iſtam poſitionem iſta non forent mala vulnerari ꝑcuti flagellari et conſimilia poſitiua quod eſt inconueniens.

¶ Arguo ad idem ſic aliquod eſt bonum quod nõ eſt priuatio alicuius mali ymo eſt per ſe et formaliter bonum. ergo eadem ratione aliquod eſt per ſe et formaliter malum quod non eſt priuatio boni.

¶ Arguo ad idem fames eſt aliquod poſitiuũ non ſolum priuatio boni quod pꝫ quia fames eſt imoderatus appetitus comedẽdi et fames eſt pena vt patet quarto ſniarum diſtin. ij. cap. vij. Similiter triſticia timor dolor et cõſimilia ſunt per ſe pene ⁊ mala. et tamẽ ſunt poſitiua nõ ⁊ priuationes boni.

¶ Arguo ad idem delectatio eſt per ſe bona ergo triſticia eſt per ſe mala. Añcedens patꝫ ꝑ philoſophum. x. ethicorum. cap. ij. et cõſequentia patet per regulã philoſophi i libro topicoruꝫ ſi propoſitum de propoſito ⁊ oppoſitum de oppoſito.

¶ Arguo ad idem ſecundum iſtud videtur ꝙ omnis pena foret pena damni et nulla foret pena ſenſus quod ẽ contra omnes doctores. Nam omnes doctores diſtinguntur penam in penam ſenſꝰ et penam damni.

¶ Ad idem arguo ſi ſola priuatio boni foret ꝑ ſe mala tunc ſi in aliquo eſſet maluꝫ in quo prius non fuiſſet bonum in illo foret priuatio alicuius boni que priꝰ non fuit ſed cõſequens eſt falſum et ꝓbo ſic. ponatur exempli gratia ꝙ in ſorte ſit priuatio alicuiꝰ boni

que priuatio non ſit mala hoc ē poſſibile quia nō cuiuſlibȝ boni priuatio eſt mala ſed tantuȝ boni debiti ineſſe. Tūc pono ꝙ deus faciat illō bonum debitum ineſſe hoc poteſt deus facere ſine poſitiōe alicuius boni quo facto. Arguo ſic ſit .a. illa priuatio .a. eſt malum et ſortes habet malum ergo in eo eſt maluȝ qđ prius non fuit et tamē in eo nulla eſt priuatio que prius non fuit ⁊ ꝑ conſequens videtur ꝙ non ſola priuatio eſt mala: qꝛ iſta priuatio nunc eſt mala ⁊ prius nō fuit mala ⁊ hoc non eſt ratione alicuius priuatiōis quia priuatio quelibet prius fuit quādo non fuit mala ergo eſt ratione alicuius boni poſitiui igitur nō ſola priuatio. ⁊c.

¶ Arguo ad idem. ſi

ſola priuatio boni foret ꝑ ſe maluȝ ergo priuatio eſt per ſe mala. Et arguitur ꝙ non: qꝛ cuiuſlibet iuſticie priuatio poteſt ineſſe creature rationali et non eſſe peccatuȝ: ergo nullius iuſticie priuatio eſt per ſe peccatum. Añtecedens patet: qꝛ quacunqꝫ iuſticia data illā poteſt deus ānichilare ſine aliquo merito vł demerito ipſius creature quod ꝓbatur. quia propter peccatū deus pt̄ illā ānichilare ergo et ſine demerito qꝛ licet homo peccet non propter hoc eſt deus maioris potentie annichilandi gratiam ꝙ foret ſi homo non peccaret. Similiter minus eſt gratia inherēs anime ꝙ quātitas ſubſtantie quante et ſubſtantiam quāntam deus poteſt ſeperare a quantitate igitur a fortiori gratiam ab ipſa volnntate poteſt ſeparare.

¶ Arguo ad idem. po

natur aliqua creatura rationalis puta forma ſiue omni ſuperaddito ſubſtātie vel accidētis ita ꝙ ſit vna forma ſubſtantialis indiuiſibilis nullomodo compoſita quo poſito talis creatura poteſt peccare et eē mala fiat tunc ita quo poſito.

¶ Arguo ſic. hec crea

tura ē mala illō malū ⁊ illa mala ꝙ̄ hec creatura ē mala ꝑ cōcluſionē ꝓpoſitā eſt priuatio alicuiꝰ boni debiti ineſſe ergo aliquod bonum debitum ineſſe deeſt huic creature et tamen prius habuit omne tale bonum ergo ſequitur ꝙ nunc priuatur aliquo bono quod prius habuit. cōſequens eſt falſum quia nichil habuit neqꝫ ſubſtantiam neqꝫ accidens niſi ſe tantum. quia ſi aliquid prius habuit quod nūc non habet illud fuiſſet ſuꝑadditum naturalibus et tunc non fuiſſet vna forma ſubſtantialis indiuiſibilis ſine omnium ſupradicto quod eſt contra caſum.

¶ Ad iſta argumēta

reſpondeo. ¶ Ad primum dico ad auctoritatē anſelmi holini ꝙ ſic intelligitur malū ē culpe nichil quia nullam habet cauſam efficientem ſed ſolum cauſam deficientem vt dicit. Augu. xij. de ciuitate dei capitulo octauo Nec ad hoc ꝙ peccatū ſit requiritur aliquod effectiuū qđ ipſum efficiat vel poſitiuum. Sed ſine aliquo poſitiuo nocēte poteſt eſſe peccatum per ſolam carentiaȝ iuſticie. Et eodēmodo eſt de q̇buſcūqꝫ penis ꝑuatiuis puta de cecitate et cōſimilibus quādo homo ſic cecus nichil eſt quod efficit vel corrumpit vel nocet niſi ipſa cecitas. Sed aliud eſt malum pene vt eſt ꝑuatio quietis quod habet aliquaȝ paſſionem contrariam quieti que paſſio ipſā ꝑuatōnē efficit Nec pōt eſſe talis ꝑuatio niſi ꝑ poſitionē ta

ſis mali poſitiui contrariū et ceſſā-
te tali paſſione mala effectiue fit
quies in corpore et tollitur dolor:
qui eſt priuatio quietis naturalis.
Et pro tanto dicunt doctoresꝙ ali
qḋ malum nihil eſt: aliquod malū
aliquid eſt.

¶ Ad ſecūdā rationē

qn̄ ſupponitur ꝙ a ſit dolor ⁊ b illḋ
bonū quod priuatur dolore tūc ſe-
cundum iſtā rationem malū poſſet
habere priuationē b ſine a ſicut cū
a. Rn̄deo ꝙ priuatio b non pōt eſſe
ſine tali paſſiōe nocente: q2 neceſſa
rium eſt in homine ſi non ſit paſſio
doloris vel conſimilis eſſe bonū cō
trarium dolori et quieſcere a tali-
bus paſſionibus. Si autē obiicia
tur ꝙ omne bonum poteſt de⁹ au-
ferre ſine paſſiōe alicuius mali vl̄
nocentis poſitiue credoꝙ nō ſaluā
do rem in ſua natura.

¶ Ad tertiā rationē

dico ꝙ flagellari percuti eſt malū
cauſaliter quia faciūt priuari ſani
tatē. Sed non ſunt mala per ſe ſed
ratione priuationis boni ꝯn̄tis.

¶ Ad quartā rationē

nego conſequentiā bonū eſt ꝗd po
ſitiuū ergo malū.

¶ Ad quintā ratiōē

dico ꝙ fames et conſimilia nō ſūt
per ſe mala ſed effectiue tm̄: et cau-
ſatiue eo ꝙ priuant bonum nature
et debitum ineſſe.

¶ Ad ſextā rationē

reſpondeo ꝙ philoſoph⁹ loquitur
de oppoſitis priuatiuis ſicut mani
feſtū eſt ꝙ triſticia eſt mala ſed nō
per ſe ſed cauſatiue eo ꝙ priuat na
ture bonum.

¶ Ad ſeptimā rōnē

dico ꝙ nō oīs pena eſt pena damni.
Eſt tamen alia pena ſenſus et ꝗn̄
natura vere priuatur p paſſionem
ſenſibilē. verbi grā: qn̄ ignis agit
in hoīem hō pcipit calorē ſue ꝯple
ctioni diſcōuenientē ⁊ illā pceptio
nē ſequit̄ naturalr̄ dolor ⁊ triſticia
⁊ dolor aīe eſt corruptio naturalis
quietis vel alicuius conſimilis bo
ni. Si tamen ignis conſeruaret to
tam materiā ⁊ homo ipſā paſſionē
nō ſentiret nec pciperet tūc nō eēt
dolor nec pena aliqua ſenſus ſed tā
tum pena damni.

¶ Ad octauā ratiōē

nego ꝯn̄ā. ꝗ ſi i aliquo eſſet malū
in quo prius non fuiſſet malū in il
lo foret priuatio alicuius boni quo
prius in eo nō fuit q2 illud argumē
tum pbat eſſe poſſibile ꝙ in ea ſit
priuatio aliqua nunc mala que pri
uatio prius fuit ſed non fuit mala
ſed nunc eſt mala quia priuatio ali
cuius boni debiti in eſſe.

¶ Ad nonā rationē

dico negādo ꝯn̄ā talis priuatio pōt
eē et nō eſſe mala. ergo nō eſt per ſe
mala q2 non ē idem p ſe malū ⁊ p ſe
et eſſētialr̄ malum: p ſe malū voco
illud qḋ ē malum et non ratōe ali-
cuius alterius/ſed ſecūdū ſe tm̄: vt
homo eſt mal⁹ ratione malicie ſed
malicia ē p ſe mala. Rn̄dd tn̄ cuiuſ-
libet boni priuatio pōt eſſe et non
eſſe mala: credoꝙ nō hoc tractabo
in ſecundo libro quando tractabo
de peccato.

¶ Ad decimā rōnē

dico ꝙ ſi eſſet poſſibileꝙ foret crea
tura rōnalis in puris naturalibus
hn̄s oīa requiſita talis poſſet pec-
care et peccatū illi⁹ foret in ea pri
uatio iuſticie. Sed nūquid iuſticia
foret ipſa natura ſic ſe hn̄s vl̄ ali-
quod bonū poſitiuū in eo ſicut de

virginitate appebit in ſedo libro.
Si tñ talis creatura peccaret pec
catū foret priuatio alicuiꝰ boni po
ſitiui vel reſpectiui eo ꝙ aliter ſe
haberet creatura ad deū q̄ prius.

¶ Concluſio ſecūda.

Omnis priuatio rei debite īeſſe eſt
tantū malū q̄tū bonū quod ipſa ꝑ
ſe et eſſentialiter priuat ſi eſſet bo-
num. Iſtā concluſionē perſuadeo
ſic arguendo. Si quis auferet a me
librū meū tantū dānum ⁊ malū fa-
ceret q̄tum liber meus eſſet bonꝰ
michi ⁊ vtilis. ꝓbo qꝛ ſi nō ita ſit. ꝗ
minus dānū librū meū q̄ michi eſt
vtilis tunc cū carētia libri ſit michi
dānuȝ et non tm̄ tuū dānū q̄tuȝ li
ber eſſet bonꝰ michi et vtilis ſȝ li-
ber eſſet merito michi magis bo-
nū ⁊ vtilis q̄ carentia illius eſt dā-
num. ergo aliquod minꝰ bonū mi-
chi q̄ liber eſt bonꝰ eēt michi ma-
gis ⁊ magis vtile q̄ carentia illius
libri eſt michi dānum ſit a illud bo
num. Cōtra tunc ſi auferens libruȝ
meū daret michi a bonū plus face
ret michi bonū q̄ dānū vel q̄ malū
quod eſt notorie falſū: qꝛ cōfert mi
nus ⁊ aufert magis: ⁊ ꝯñaȝ ꝓbo ſic
iſte nullū malū fecit michi niſi ca-
rentiā ⁊ priuationē libri mei ⁊ facit
michi a bonū quod eſt maius bonū
q̄ carentia et priuatio libri mei eſt
mala ⁊c. Et ꝯſimili ratione ſeqꝛur
ꝙ ſi ꝑderem. 20. ſolidos ⁊ lucrarer
18. ꝙ maius haberem lucruȝ q̄ dā
num quia damnū nō eſt niſi caren-
tia. 20. ſolidorum ꝙ tamen non eſt
tantum bonum ſicut. 20. ſolidi er-
go habere. 20. ſolidos ē maiꝰ bonū
et lucrum q̄ perdere viginti ſoli-
dos eſt damnum. Et ſimiliter pōt
argui de omni alia priuatione ⁊ bo
no ſibi oppoſito. ¶ Confirmatur
iſta ratio ſic. Si carētia et priuatio
libri foret minus malum q̄. a. ē bo-
num: tunc aggregatum ex. a. et ca
rētia libri mei foret eligibile quia
haberet plus de bono q̄ de malo ⁊
per conſequens data optione ha-
bere illud aggregatum vel nō ha-
bere nec aliquid eius: recta ratiōe
deberet eligi et nō fugi. cōſequēs
eſt falſum quia fugiendo illud ha
bebitur liber et eligendo illud to-
tum habebitur. a. qḋ eſt minus bo
num et cetera ſunt paria igitur.

¶ Ad idē. ſi auferas

librū meū et deberes ſatiſfacere ꝓ
damno meo illato nunq̄ plene ſa-
tiſfaceres quouſqꝫ michi tm̄ bonū
faceres quantū bonum fuit michi
liber. Sed hoc nō eſſet niſi qꝛ face-
ret michi tantū damnū quantū li-
ber fuit michi bonū: et ꝑ ꝯñs quan
tum res ablata eſt bona illi tanta
eſt carentia et priuatio illius ſibi
mala.

¶ Ad idē arguitur

ſic. Si reciperē ꝓpter meritū vel in
norme aliquid bonum vel e norme
lucrū ſemꝑ attēderetꝛ penes qn̄ti
tatem boni recepti ceteris paribꝰ
ergo eadē ratiōe ſic eſſet ecōtrario
de damno quod tantū eſt dampnū
quantū bonum fuit res ablata.

¶ Ad idē arguitꝛ ſic

priuatio ⁊ pura carētia rei ſecūduȝ
illud ꝙ pura carētia ē non eſt mala
nec ex hoc ē priuatio mala ꝙ ſit ca-
rētia boni ſȝ de hoc ꝙ eſt carentia
boni debiti ineſſe ergo ex hoc ꝙ eſt
magis vel minꝰ boni debiti īeſſe ſe
cundum illud ꝑciſe ē priuatio ma-
gis vel minꝰ mala: et ꝑ ꝯñs quantū
aliquid alicui eſt bonū et vtile tm̄
eius priuatio eſſet ſibi mala.

¶ Ad idem damnuȝ

nichil aliud ē q̄ diminutio boni et
ſimiliter malū ē ꝓuatio ⁊ corruptio
boni vt patet per auctoritates ſu-

perius allegatas ad concluſionem
primā et conſtat ꝙ quātum eſt bo
num corruptum et ablatum eſt di=
minutio et corruptio boni ergo tā
tum damnum et malum.

¶Ad idem carētia vi

ſionis diuine eſt creature rationa=
li tam mala ꝙ̄ foret ei viſio ceteris
paribus ergo eadez ratiōe ſic eſſet
in alijs priuationibus. Añcedens
cōſimiliter ꝓbatur ſicut prius. Sit
a diuina viſio b ſua carentia ſi ſorti
tunc b eſt minus malum ꝙ̄ a eſt bo
num. ꝙ̄ cū non, indiuiſibiliter: ali=
quod bonū minus a ſorti eſſet ma
gis bonum ꝙ̄ b malum: hoc eſt fal=
ſum ſicut improbatum eſt per pri=
mam formaz: quia ſit illud. c. tunc
ſi ex aliqua cauſa perderem. a. ⁊ ac
quirerem. c. ſimpliciter plus habe
rem lucrū ꝙ̄ damnum: quia nulluz
damnū haberem niſi. b. ⁊ lucrum ⁊
vtile. c. quod eſt magis michi bonū
ꝙ̄. b. damnū qđ notum eſt eē falſū
Similiter ſi aliquis impediret me
ab a et daret michi c iſte plus face
ret michi malum ꝙ̄ bonum et tūc
b foret michi magis damnuz ⁊ ma
lum ꝙ̄ c bonuz ⁊ b nunc ſi ſit michi
pena ſolum propter demerituz ꝓ=
prium non eſt michi nociuꝰ maluz
et damnum ꝙ̄ tunc foret igitur.
Similiter ſi b ſit minus damnuz ⁊
malum ꝙ̄ c bonum. ergo aggrega=
tum ex b c eſſet michi bonuz ⁊ vti
le. conſequens eſt falſum. Simili=
ter tūc data mihi optione hr̄e illđ
aggregatum vel non habere ego
recta ratione habeo illud eligere:
quia ſi nō que foret. ergo cauſa nō
carentia a. quia illa carentia nō fo=
ret tantum mala ſicut c foret nunc
bonum. Similiter quicquid bonū
in aliquo facit poſitiuum ſi priua=
tio illius ineſſet priuatio illa om̄e
bonum illud priuaret: et per con=
ſequens quantum prodeſſet aliqđ
poſitiuum tantum priuatio illa ſi=
bi noceret: ⁊ ſi ſic quantum poſiti=
uum foret tam bonum tantuz pri=
uatio eius erit mala. Et poteſt
iſta ratio confirmari per illud phi=
loſophi primo poſteriorum. Si ha
bere pulmonem eſt cauſa reſpirati
onis: nō habere pulmonem ē cau=
ſa non reſpirationis.

¶Ad idem. Priuatio

rei debite ineſſe eſt malum ⁊ pena:
quia aliter paruuli in inferno non
punirentur nec peccatum eſſet pe=
na. Sed tales priuationes non ſūt
pene ſenſus: ſed damni tantuz. aut
ergo tunc attenditur in talibꝰ pri
uationibus malicia penes quanti=
tatem boni priuati vel penes aliā
cauſam. Si primum tūc quantum
eſſet bonum priuatum alicui bonū
tantum priuatio eius eſſet ſibi ma
la. Si penes aliaz cauſam attenda
tur malicia tunc pōt eſſe ꝙ̄ mioris
boni priuatio michi ſit magis ma=
la: et tunc plus noceret ceteris pa
ribus auferre a me rem michi mi=
nus bonam ꝙ̄ magis bonam. Si=
militer ſanctus thomas libro de
malo. q. 24. dicit ꝙ carentia viſio=
nis diuine eſt maximum damnum
qđ non eſſet: niſi quia tantū damnū
eſt ꝙ̄tuz beatitudo eſt bona. quod
videtur mirabile.

¶Contra iſtam con=

cluſionem obijcitur multipliciter.
¶Primo ſequitur ꝙ tantum pu=
nit deus pro minimo peccato mor=
tali quantum premiat pro aliquo
bono merito. Probatur ꝯña ſic Si
ſortes exiſtens in gratia meretur
beatitudinem quantuncunq; ma=
gnam de congruo vel condigno
quocunq; modico peccato mortali
peccaret ſortes mereretur carenti
am totius beatitudinis et gratie ⁊

omnium aliarum virtutum ⁊ ſi ſortes decederet in peccato mortali deus puniret ſortem tali carentia igitur ſi talis carentia ſit tam mala ꝙ bona eſt beatitudo tantū ſortes meretur malum pene per minimum mortale ſicut meretur premium per aliquod meritum poſſibile.

¶ Ex eodem ſequitur ꝙ plus punit deus malum ꝙ premiat bonum meritum vt oſtenditur in exēplo de ſorte et platone eque bonis: nūc ſaluetur vnus/damnetur alius pro minimo mortali: tunc ſortes damnatus priuatur toto bono premio quo premiatur plato pro bono merito ſuo: que priuatio eſt tam mala ꝙ bonum eſt illud premium: et preter illam penam habet ſortes aliā penam ſibi iniunctam ſcilicet ſenſus. ergo ſimpliciter plus punitur ſortes ꝙ premiatur plato qđ erat probandum.

¶ Iterum ſequitur ꝙ quilibet in inferno tantum punitur quantum fuiſſet premiatus ſi non peccaſſet ſed ſtetiſſet et fuiſſet ſaluatus. ꝙ hoc ſequatur patꝫ. Sit iudas nunc in inferno tota careret tota beatitudine quam habuiſſet ſi non peccaſſet: ſed deceſſiſſet cum omni merito ſuo quod habuit et ꝙ bona fuiſſet illa beatitudo tam mala eſt eiuſdem beatitudinis carentia et tā ta pena. ergo tantum malum pene habet nunc iudas quantum habuiſſet premiſum in celo ſi fuiſſet ſaluatus.

¶ Similiter ſequitur ꝙ qui bene vixit et meritorie per totam vitam ſuam et in fine deceſſit cum modico mortali grauius puniatur in inferno ꝙ alicuius qui ſemper male vixit ⁊ nunꝙ bene. Probatur conſequentia ſic. ſortes qui merebatur per magnam partem vite ſue ⁊ in fine decedit cum modico mortali carebit beatitudine et gratia et aliis bonis que merebatur: que carentia eſt tam mala ꝙ bona fuiſſent illa: ſed plato non punietur tantum. Probo. quia nec pena dānī que eſt pura carentia boni: nec pena ſenſus que eſt pena poſitiua ſimul cum aliquali carentia: quia talis pena ſenſus foret proportionabilis alicui parti beatitudinis eſſentiales amiſſe: quia eſſet tam mala pene ꝙ bona eſſet certa pars beatitudinis quod eſt falſum: et poſt improbabitur hec ratio ſic. Sortes ſi decedat cum omni merito ſuo et virtutibus quas habet plus premiaretur in celo ꝙ plato punitur in inferno: et ſortes nunc peccans mortaliter ſi moriatur punietur carentia totius premiī quod haberet in celo que carentia eſt tam mala pena ꝙ bonum foret premium ſibi oppoſitum. ergo plꝰ punietur ſortes in inferno ꝙ plato: quia pena ſua eſt magis mala ꝙ pena platonis.

¶ Iterū ſequitur vt videtur ꝙ magis expediret dānato abſtinere ſe a bono ꝙ facere bonum ad quod non teneretur. conſequentia patet. quia faciendo bonū ad quod non tenetur per accidens tantum facit ad augmentum pene eterne et non ad bona niſi tantum temporalia vt patꝫ quarto ſēntentiarum diſt. ſecunda. et de penitentia diſt. iiꝭ. plures ergo.

¶ Ad idem ſi carētia viſionis diuine eſſet tam mala ꝙ bona eſt viſio dei ſequitur ꝙ cuilibet creature dampnate foret melius non eſſe ꝙ eſſe. ꝯſequentia patꝫ quia eſſe cum tali priuatione mala plus habꝫ de malo ꝙ de bono quia de malo tantum habet quantū vi=

ſio eſſet bona et de bono nõ tãtum
habet. ergo ſimpliciter totum ag-
gregatum eſt magis malum ꝙ bo
num. ergo videtur ꝙ ſit infinite pe
ius ſic eſſe ꝙ non eſſe vel ꝙ eē aſinꝰ.

¶ Ad idem ex iſto vi-
detur ſequi ꝙ pena damni foret
magis mala ꝙ aliqua culpa foret
mala qḋ eſt cõtra multos auctores
et iſtud poſt tractabiṫ ꝙ hoc ſequi
tur probatur Beatitudo eſt magis
bona ꝙ opera aliqua iuſticie vel
aliquod meritum eſt bonum cum
ſit finis et premium cuiuſlibet me
riti boni et aliqua iuſticia eſt tantũ
bonum quantum peccatum eſt ma
lū ergo beatitudo eſt magis bona
ꝙ aliquod peccatum eſt malum er
go et pena damni que eſt tam ma-
la ꝙ bona eſt beatitudo eſt magis
mala ꝙ aliqua culpa eſt mala.

¶ Ad idem ſequitur
ꝙ anime in purgatorio tantū pu-
niũtur quãtũ poſt premiabũtur in-
celo ꝙ hoc ſequatur patet. q: ſi ani
ma aliqua ſit in purgatorio per diē
vnum: eo die carebit beatitudīe ꝓ
peccato ſuo quam habēt ſi nõ fuiſ-
ſet peccatũ ſuum et illa carētia eſt
tantum damnũ et malũ ſibi quan-
tum bonum quo caret fuiſſet vel
foret ſibi bonum ergo pro tunc eſt
tantum punitur quantū poſt pre-
miabitur pro equali tp̄e incelo.

¶ Ad idem videṫ ſe-
qui ꝙ aliquis poſſet mereri de cõdi
gno beatitudinē eternam ⁊ loquor
de mereri de cõdigno mereri ſcili-
cet quãlitatē actus. Probatur ſic
peccatum non eſt magis malum ꝙ
poteſt eſſe actus bonus et beatitu-
do non eſt magis bona ꝙ carentia
illius eſt mala ergo ſi propter pec-
catum poteſt aliquis mereri penā
carentie beatitudinis de cõdigno
poteſt per actum meritorium me
reri beatitudinem de cõdigno.

¶ Ad idem. ſi carētia
viſionis diuine foret tam mala ꝙ bo
na ē viſio ſequitur ꝙ quilibet ho-
mo haberet recta ratione eligere
eſſe aſinus vel lapis vel ſic ſemper
fuiſſe ꝙ eternaliter viuere cum ca
rentia viſionis vt homines nũc vi
uunt. Probatur cõcluſio ſic de for-
te data optione forti eternaliter vi
uere vt viuit ꝙtũcūqʒ bñ: dūꝰ care
tia viſionis diuine ſit ei pena et dā
pnũ ſicut nũc eſt in dampnatis vel
eſſe aſinus vel lapis. primo habet
eligere eē aſinum vel lapidem. Qđ
probaṫ ſic. Ita bonũ eſſet forti eſſe
certā creaturā perfectiorē ſorte vt
eſſe angelũ vel aliud tale ſicut for-
ti eſſet malũ eē aſinum ceteris pa-
ribus quod patet quia quātũcunqʒ
proportionabiliter perfectionem
acquireret ex hoc ꝙ mutaretur in
ſpeciem angeli tantam proportio-
nabiliter acquiret imperfectionē
per mutationē in naturam aſini ⁊
ſic ita malum eſſet forti eſſe aſinū
ſicut eſſet ſibi bonum eſſe angelū
et melius eſſet forti eternaliter ha
bere viſionem dei ꝙ eſſe angelus
et per poſitum quā bona eſt viſio
diuina tam mala eſt eius carentia
ergo carentia viſionis dei eſt forti
magis malum ꝙ eſſe aſinus eſſet
malum. ergo data forti optiōe eter
naliter eſſe aſinus vel eternaliter
habere illud malum carentie viſio
nis diuine recta ratiōe deberet eli
gere eſſe aſinus ꝙ eſſe homo cum
tanto malo priuationis quātũ ha-
bent omnes homines in hoc mun-
do viuentes. Nec valet reſponde-
re ꝙ ſi eſſet aſinus haberet iſtā ca-
rentiā ſicut nunc quia licet aſinus
habet carentiam talem illa caren-
tia non eſt ſibi mala cum nõ ſit na-
tus habere iſtam viſionem.

¶ Ad idem arguitur ꝙ carentia viſionis diuine non ſit dampnato tantum mala ꝙ̄tū beatitudo ſibi contraria foret bona. Pono gratia exēpli ꝙ ſortes ieternum carebit beatitudine, ꝛ probo ꝙ carentia non ſit ſibi tantum malum quantum beatitudo eſſet bona. quia ſi foret tunc ſi deus faceret ꝙ illa priuatio eſſet in ſorte ꝛ non eſſet ſibi mala ceteris paribus tm̄ bonum faceret ſorti ꝙ̄tū bonū ceteris paribus faceret ſi daret ſibi beatitudinem. Probo ꝯñam qꝛ per poſitum quantū bona eēt btitudo tam mala eſt carentia beatitudinis in ſorte et ꝙ̄ mala eſt tam bonum foret auferre illam priuationem quoad eſſe mali. igit̄ foret ſorti tā bonum auferre illam priuationem quoad eē mali ſicut foret bonum dare ſorti beatitudinē quod non videtur verum ſed omnino impoſſibile. Itē ſecundū illud videt̄ ꝙ carentia viſionis diuine ꝛ cuiuſlibet alterius boni ſit minus mala ꝙ̄ aliquod bonum poſitum ē.

¶ Ad idē pbo ꝙ non omnis priuatio rei debite ineſſe ſit tantum malum quantum illa res eſſet bona illi cui deberet ineſſe. Arguo ſic. non cuiuſlibet boni priuatio eſt mala vt patet per ccluſionem m̄cā quintam ſit tūc. a. ſorti tale bonū tunc. a. priuatio non eſt mala ſorti ꝛ poteſt eē mala ergo cō ditio vel circūſtātia poteſt eſſe mala. vñ ſi eſſet mala pōt ſucceſſiue augeri et per conſequens non ſubito eſſet tam mala ꝙ̄ bona eſt res cuius eſt priuatio ſed per tēpus erit min⁹ malum et tamen eſſet priuatio rei debite ineſſe. Similiter pōt eſſe ꝙ ſint due res eque bone ſorti ꝛ vna magis debita ineſſe ſorti, tūc ꝑuatōes illarū rex erūt male ſorti et res ille oppoſite ſi ineſſent ſorti eſſent eque bone ꝛ tamē priuatōes ille nō ſunt eque male quia vna eſt rei magis debite ieſſe et cetera ſūt paria ergꝰ illa ꝑuatio ē magꝭ mala.

¶ Ad idē ſic ſit. a. act⁹ cōſilij: b: impletio precepti. Tūc pono ꝙ ſortes omittat vtrunq;: tunc priuatio. a. eſt minus malum ꝙ̄ priuatio. b. et tñ a eſt magis bonū ꝙ b. Silr̄ magis bonū ē ceteris parib⁹ iuuare extraneū ꝙ̄ primū vl̄ parentes et tñ nō iuuare parentes peius eſt ꝙ̄ non iuuare extraneū igitur. ꝛc.

¶ Ad idem ſequitur ꝙ omne peccatum mortale eſt magis malū ꝙ̄ aliqua gratia eſt bona et econtra: ſequitur etiam ꝙ omis gratia eſt magis bona ꝙ̄ aliqꝺ peccatū ē malū quia omne peccatum mortale priuat omnē grām quantuncūq; magnā et econtra: oīs grā priuat omne peccatūquantūcunq; magnum et preter hoc peccatū facit vnūaliꝺ malūꝛgra aliꝺbonūꝛc.

¶ Ad idem ponatur ꝙ ſorti precipiatur habere. a: actū bonum ſub. b. gradu pro certa menſura illo poſito pono qꝺ pure omittat tunc illa pura omiſſio eſt tā mala quantū bonū eſſet act⁹. a. ſi'cēt: quia per concluſionem videtur ꝙ tam mala eſt carentia actus boni ſub. b. gradu ꝙ̄ bonus foret act⁹ bonus ſub. b. gradu et tunc talis non poſſet omittere habere a actū niſi tantū peccaret quātū actus a ſub b gradu foret bonus. conſequens eſt falſū qꝛ poteſt ſic omittēdo minus peccare et min⁹ et ſic i īfinitū.

¶ Ad idem arguitur ſic precipiatur ſorti pro aliquo inſtanti facere aliquod bonum nō limitando in precepto gradum

et omittat ſortes videtur ſecūduꝫ iſtud ꝙ illa priuatio nõ ſit mala ſub aliquo gradu q: ſul nullo gradu tenetur bonum tacere et ꝓ cõcluſionem propoſitam videtur quãtitas malicie priuationis debet attendi penes quãtitatẽ boni priuati ꝛc.

¶ Ad idem arguitur ſic pono gratia exẽpli ꝙ carẽtia libri mei foret michi malum et ſorti qui librũ hꝫ foret ita bon⁹ ſicut michi nunc eſt mala carentia ipſius Sequitur ſecũdum iſtam rñſioneꝫ ꝙ in duplo meli⁹ foret reſtitutio libri mei mei ꝙ ſorti equalis datio libri. quod nõ eſt verum et ꝙ hoc ſequatur. Arguitur ſic reſtitutio libri mei fecit mei tm̃ bonũ ſicut ſorti in ꝯſimili gñe boni ꝛ p̃ter h⁹ tollit a me quãdã malũ pmo tm̃ malũ ſicut facit bonũ ſorti ꝛ ꝯ̃ñs pl⁹ pmo i duplo plus boni facit reſtitutio libri mei ꝙ ſorti.

¶ Ad idem ponatur ꝙ ſortes et plato habeant a b bona equalia et auferantur illa ab ipſis ſint omĩa paria preter hoc ꝙ ſortes magis indigeat ſuo bono ꝙ plato ſuo. Arguo tunc ſic priuationes a b ſunt equaliter male et tantũ male quãtum a b. ſunt bona. et poſt ca carentiã boni erit ſorti magis maluſꝙ nũc eſt bonus. ergo poſt reſtitutiõem a boni eſt ſorti magis bonum ꝙ platoni. b. bonũ. conſequẽs eſt falſum et contra concluſionem

¶ Ad idem Si omis priuatio rei debite ineſſe ſit tã mala ꝙ bona eſſet res cuius eſt priuatio ſequitur eadẽ ratione ꝙ ꝙ mala eſt aliqua res tam bona eſt eius priuatio et tunc in quacunꝙ creatura forent tot bona vel tantũ bonum ꝙtũ poſſint eſſe mala vel ꝙtũ poſſit eſſe malum. ꝯ̃ña patet quia in q̃cũꝙ creatura i qua nõ ẽ maluꝫ eſt priuatio cuiuſcũꝙ mali cui⁹ ipſa creatura eſt capax. ꝛ quelibet talis priuatio eſt taꝫ bona ꝙ mala foret res cuius ipſa eſt priuatio ꝛc.

¶ Ad idẽ malũ poſitiuũ non eſt magis malum ꝙ bonũ poſitiuũ ſibi contrariũ eſt bonum puta triſticia non eſt magis mala ꝙ delectatio cõtraria ſibi eſt bona. Et ſic de ſimilibus ipſa carentia ẽ minus mala ꝙ tale malũ poſitiuũ eſt malum. ergo tale malum priuatiuũ ẽ minus malum q̃ꝫ bonuꝫ poſitiuũ contrariũ eſt bonuꝫ. Sꝫ malum poſitiuũ ſit magis malum q̃ꝫ ſola priuatio. patet quia includit priuationem illam boni et p̃ter illam ponit aliquod malũ. ſ. aliquod poſitiuũ igitur.

¶ Ad idẽ ſic melior eſt rationalitas q̃ꝫ animalitas cum peius eſt priuari animalitate q̃ꝫ rationalitate quia ad priuationem animtatis ſequitur priuatio rationalitatis et non econtra et per cõſequens non quã bona eſt res tam mala eſt eius priuatio.

¶ Ad idem ſic ſit a: aliquod malum et b aliquod bonũ poſitiuum contrarium ſi tunc a eẽt ſorti tantum malũ quãtũ b ẽ bonũ Cõtra quia ſi b nullum bonum faceret ſorti niſi ꝙ priuaret a maluꝫ ſicut nullũ malum eſt ſorti malum niſi ex hoc ꝙ priuat b bonum tunc a malum. et ſi ineſſet ſorti non ſolũ priuaret neꝙ preter hoc poneret tantum bonum in ſorte q̃ꝫ bonum eſt b et a maluꝫ. ergo ſimiliter b eſt ſorti magis bonũ q̃ꝫ a eſt malum.

¶ Ad idem arguitur et ſequitur ꝙ per quodcunꝙ modicum peccatũ mortale põt creatu

ſa pl⁹ meruit malū q̄ aliqđ bonū poſſi
bile eſt bonū. ymo ſequitur ꝙ deus
nō pōt facere ꝙ act⁹ bon⁹ ſit bon⁹ đ
condigno vl de congruo meritori⁹
tāti boni q̄ tū minimū pctm̄ morta
le actuale vł forte veniale eſt deme
ritoriū maioris mali. Probatur ſic
Si nō: ſit a aliqđ bonū tantū ꝙ tan
tū maluȝ nō poſſit mereri ꝑ b pctm̄
mortale. Cōtra: ſit a creatura ratio
nalis vel bonū creature rōnalis qꝛ
illud eſt ſūmū bonū tūc talis crea=
tura p̄t peccare b pctō mortali ⁊ mi
nori pctō b ⁊ quātūcūq; modicū pec
caret mereretur carentiā maioris
boni ⁊ ſic in infinitū doctor ſubtilis.
4°. ſentētiarū di. 5. q. i. dicit ꝙ hec
propoſitio nō eſt vera ꝙ illđ qđ adi
mit maius bonum vel plus de bo=
no ſit maius malum.

Ad ideȝ arguo ſic

ꝙ nō quā bōa eſſet res aliqua tam
mala ſit ei⁹ p̄matio ymo ꝓbo ꝙ nul
la carentia rei ſit mala. Et ſuppo=
no gratia exēpli ꝙ ſortes habeat a
b bona ſint duo denarij vel aliq̄ bo
na quecunq; ſint quorū perdat ſor=
tes a ⁊ r̄maneat b. ſit plato hō hn̄s
c bonū equale ⁊ cōſimile b ⁊ ſint oīa
paria excepto ꝙ ſortes habuit a bo
num et cuius carentia eſt ſibi mala
ſiue ſit ex mutuo ſiue qualitercun=
q; non curo quo poſito auferatur a
ſorte. b. et c. a platone omnib⁹ alijs
parib⁹. Tūc arguo ſic. Si aliq̄ carē
tia eſſet mala carētia a ſorti eēt ma
la et etiam carētia b et platoni ca=
rentia. c. probo ꝙ non: quia ex hoc
ſequitur ꝙ perdere. b. foret ſorti
peius q̄ platoni perdere c probo qꝛ
ablato c ſit carētia a magis mala q̄
fuit malum b qꝛ. a. ſi eſſet eſſet ſor
ti nunc maius bonum q̄ prius fuiſ
ſet quia ſortes eſt magis indigens
Et tunc arguo vltra auferens b a
ſorte ex hoc ſolo ꝙ auferat b facit
ſorti tantū malum quantum facit
platoni auferēdo c et preter hoc fa
cit ꝙ carentia eſt ſorti magis malū
q̄ fuit ⁊ auget maliciā. b. a ſorte. ḡ
auferēs b. a ſorte facit magis malū
ſorti q̄ fac' platōi auferēdo c. ꝯcłſio
tn̄ videt̄ falſa qꝛ b nō ē magis bonū
q̄ c nec ſortes indiget plus et cete
ra ſunt paria. Similiter hic ſequit̄
ꝙ ſi quis teneret̄ michi nili dena=
rium cuius carētia eſſet michi ma
la ſcilicet ꝑdere niſi denariū vel ſi
quis aufert a me denariuȝ plus no
ceret michi q̄ ſi teneretur michi
aliquis ceteris paribus:

Ad idem arguo ꝙ

nulla carentia rei ſit mala quia ſi
foret ponat̄ ꝙ ſortes habeat caren
ciam a rei que ſit ſibi mala. Tūc ꝓ
bo ꝙ melius foret ſorti dare a q̄ ali
cui alteri ceteris paribus quia i ſor
te faceret omne bonū et equale bo
num ſicut in aliquo alio ⁊ p̄ter hoc
aufert vnum maluȝ qđ no faceret
in eo ergo eſſet ſimpliciter melius
ſorti q̄ alteri ceteris parib⁹ aliūde

Ad idem etiā ꝓbo

ꝙ p̄uatio bōi nō ſit tā mali ⁊c. q̄m ſi
foret eađ ratiōe p̄uatio mali eēt tā
bona quātū malū eſt illđ p̄uatū. Sȝ
arguit̄ ꝙ nō et ſupponimur ꝙ ali=
cui habēti penam ſenſus. a. remit=
tatur tota illa pena Sit. b. illa carē
tia tunc. b. eſt ſorti tā bona quā ma
la fuit. a. ergo ſolū habet tm̄ bonū
quantū prius habuit malum ergo
eſt ita bn̄ ſicut pri⁹ fuit male quod
eſt notorie falſum.

Pro ſolutiōe iſtorū

argumētorū eſt aduertendū ꝙ mul
tiplex eſt pena vt dicit auguſtinus
xxi. de ciuitate dei capitulo ſcđo ꝙ
duplex eſt pena ſ. dāpni et pena ſē=
ſus. Similiter vt dicit dn̄s Altiſi=
dorenſis ſecundo ſētentiarꝫ. q. 64.
Duplex eſt pena ſcȝ contracta et i

ſiicta: prima nõ eſt a deo niſi pmiſſi ue: ſecũda eſt a deo effectiue ad puniendum ꝛ ordinãdum peccatũ: pͥme deus nõ eſt auctor ꝓprie: ſed eſt ſecũde ꝛ ꝓprie auctor. ſecundum modum loquẽdi anſel. de caſu dyaboli. cap. i. dicit ꝙ facere eſt duplex vt facere aliquẽ eſſe nudũ dicitur ille qui ſpoliat et qui ſpoliantẽ non ꝓhibet: primuȝ facere eſt facere effectiue ſecũdũ: facere eſt facere pmiſſiue Et iſto ſecundo modo eſt deus auctor pene damni nõ pͥmo modo: nec proprie dicitur ꝙ deus puniit peccatum: pena damni ſed ſẽſus: Secũdum iſta põt eſſe duplex rñſio vtraqȝ ſatis ꝓbabilis ꝛ licita. Prima eſt quaȝ credo verã ꝙ pena dãpni eſt minor ꝙ̃ pena aliqua ſenſus nec aliqua pena damni poteſt: eſſe ſufficiens ꝓ aliquo peccato actuali mortali ymo iñnite pene dampni. eſt meritoriũ omne peccatũ mortale actuale: tamẽ quãtũcunqȝ fuerit pfecta creatura pro minimo peccato mortali mereret̃ ãnichilari ſecundũ anſel. ſcdo. Cur de⁹ homo. cap. xvi. et eodem modo credo de pctõ veniali quod oñdi poteſt ſic. poſtꝙ̃ quis peccat venialiter ꝛ pdit aliquã iuſticiã puta: a: poſſet de⁹ iuſte nunꝙ̃ recrear: a: qꝛ hoc ꝙ facit ex mera liberalitate ꝛ ex miſericordia ſua facit et gratiaꝛ: ſi ita foret eternaliter maneret pccatuȝ ꝛ peccans eternalit̃ foret indignus vita eterna et careret vita eťna. Similiter ſi deus crearet hoĩem rectum vita eťna tñ dignuȝ aliq̃ pͥmio ꝛ poneret ĩ libera ptãte ſua ſuare ipam rectitudinẽ vel nõ ſeruare. Si tũc ipſaȝ pderet vel ptẽei⁹ nũꝙ̃ eã recuparet: tunc talis creaura quocũqȝ pctõ mereretur tñ damnũ. quãtũ bonum debſtũ fuiſſet bonũ ꝛ pctm̃ ſic nõ eſt min⁹ malum in ſe nec minus demeritoriũ in ſe ergo ꝛcͭ. Et eodem modo dicereȝ ꝙ omne tale peccatum originale et cõſimile eſt minus pctm̃ ꝙ̃ aliqđ actuale mortale vl̃ veniale. Jſtud ptractabo. Et iſtđ dͥ dñs altiſſidorẽſis ſcdo ſniaꝝ. q. 76. et dicit ꝙ illis qui ſũt in iferno magis nocet veniale ꝙ̃ originale. Et ſi obijciat̃ cõtra iſtaȝ rationẽ ſic. pena damni eſt tantũ vl̃ magis mala ꝙ̃ certa pena ſenſus et nõ eſt maluȝ niſi malũ pene tantuȝ ergo eſt magis mala et maior pena.

Arguit̃ ſimilit̃ pena damni quãtum eſt malũ tantuȝ eſt pena qꝛ nõ eſt malũ niſi malũ pene et pena damni eſt magis mala ꝙ̃ pena ſenſus ergo eſt maior pena Ad iſtam rationẽ reſpondeo ꝙ pena dãpni eſt magis mala ꝙ̃ aliqua pena ſenſus nõ tamẽ eſt maior pena ſimplicit̃. Et vltra ad argumenta nego ꝯñam iſtam pena dampni eſt magis mala ꝙ̃ aliqua pena ſenſus et nõ eſt malũ niſi malum pene ergo eſt maior pena vel peior pena Sed ſequitur ꝙ eſt magis malum quod malũ eſt pena. Similiter nego ꝙ pena dampni quãtum eſt mala tantũ eſt pena tamẽ quantũ malum eſt tantum eſt pena dampni. Sȝ forte vltra obijcit̃ ſi pena damni eſt. magis mala ꝙ̃ pena ſenſ⁹ aut igitur magis mala ẽ pena aut magis mala nõ pena. Ad hoc vide magiſtri reſpontionem ſecũdo ſniarũ diſt in. iiij. capi. ij. Sed vltra obijcitur ſi ſecũdum dicta aliquod malũ et ſolum maluȝ pene damni eſt magis maluȝ ꝙ̃ ipm eſt pena. Si illud malũ. a. ꝛ etiam aliquod malum eſt maior pena ꝙ̃ ipſuȝ eſt malum ſit b tũc tñ malũ ꝙ̃ tũ eſt. a. arguo ſic. a. et. b. ſunt equaliter mala ſimiliter et b eſt maior pena ergo eſt ſimpliciter peius vel ſic a et b equaliter pͥuant bonum qꝛ aliter non forent equaliter mala et b eſt maior pena ergo magis malũ. Ad iſtud rñdeo

ꝙ non ſeqtur equale bonū priuat ⁊
b. eſt maior pena ergo maiꝰ maluꝫ.
vel pōt dici ꝙ repugnat ꝙ a ⁊ b ſit
equaliter mala et b a maior pene ⁊
tn̄ equale bonū ꝓuāt ymo. b. minꝰ
bonū priuat Alterius etiaꝫ dico ꝙ
pena damni non eſt ſcd̄m quātita-
tē culpe ſed ſolū ſcd̄m quātitatem
boni debiti vt verbi grā ponat ꝙ di
ues et pauper equaliter offendant
legē ſic ꝙ omnia ſua bona ſint fere
facta maius dānuꝫ habet diues ꝙ̄
habet pauꝑ et ratio ē qꝛ magis ha
buit ſic eſt in ꝓpoſito quanto quis
maiorē habuit theſaurū celeſtē tā-
to deꝑ̄datus illo cum erit dāpnatꝰ
magis patiet dāpnū et maluꝫ Sic
pena inflicta correſpōdētis culpe
erit magis vel minꝰ ſcd̄m quātita
tem culpe. Et ſi obiĳciatur huic ſic
poſito ꝙ ſortes et plato peccarent
equaliter ⁊ ſic ꝙ ſortes fuit multo
melior tūc ſortes puniet maiori pe
na dampni ꝙ̄ plō et equaliter pena
ſenſꝰ ergo ſimpliciter plus puniet
ſortes ꝙ̄ plō Ad iſtud concedo an̄s
et nego cōſequētiā et ratio ē quia
vt dixi pena damni eſt maior pena ꝙ̄
aliqua pena ſenſus Ideo aggrega
tum ex pena dāpni et pena ſenſꝰ nō
eſt maior pena ꝙ̄ ipſa ſola pena ſen
ſus ſicut nec aggregatum ex linea
et pūcto nō eſt maius ꝙ̄ ipſa ſola li
nea vel ipſum aggregatū ex corpo
re et linea niſi ſic ſecundū aliquos
improportionabiliter maiꝰ. Si ta-
men aliquis voluit dicere ꝙ pena
dāni quantum ē malū tm̄ eſt pena
ſimpliciter habet ipſe cōcedere de
pena ſimpliciter ſicut ego concedo
de pena damni ſcilicꝫ ꝙ ceteris pari
tibus melior ſemper plus puniet
et habet concedere concluſiones q̄
ad ducte ſunt in argumentis qꝛ nō
poteſt reſpōdere ꝙ ſi ſortes ſit mul
to melior ꝙ̄ plato et peccarent eq̄li
ter ꝙ ſortes equaliter preciſe puni
etur ſicut plato ꝑ remiſſiorē penaꝫ

ſenſus quia tunc i forte poſſet eſſe
tanta pena damni ꝙ nulla eſſꝫ pena
ſenſꝰ. Et ad hec ſequit neceſſario
ꝙ aliquis ꝓ minori peccato grauiꝰ
et magis punitur ꝙ̄ aliquis alius
pro maiori. Et ſi obiĳciatur contra
iſtam reſponſionem vel cōtra meā
ꝙ omnis pena ſenſus et pena dāni
debent eſſe ſecundum menſuram ⁊
quantitatem culpe ꝑ auctoritates
ſanctorum deuterou. Seruabitur
ſecūndum menſuram peccati ⁊ pla
garum modus. Et apocal. xxi.
Quātum glorificauit ſe etiam i de
licĳs tantum date illi tormentum
et luctum. Et anſelmus. de caſu dy
aboli capitulo. xxiĳ. nemo dubitat
ꝙ par pena non ſequitur imparia
peccata. Sed ſecundum menſuraꝫ
peccati oportet eſſe ſatiſfactioneꝫ
et primo cur deus homo capi. xxvi.
et iĳ. ſentētiarum di. 3. ca. vi. In ce-
teris qnantum peccata addiderūt
tanto quiſqꝫ intolerabiliorem ha-
bebit dampnationem pro iſta ꝑte
ſunt auctoritates ad quas omnes
reſpōdeo ꝙ debent itelligi de pena
a deo pro peccato inflicta et non de
pena derelicta et iſta eſt reſponſio
dn̄i altiſſiodorenſis.

Ad argumēta con-
tra concluſionē iam facta. Reſpon
deo ad primū. Cum arguit ꝙ tunc
deus tantū puniret ꝓ minimo pec
cato mortali ꝙ̄ priuaret pro aliquo
bono merito. Ad iſtud dico ꝙ poſſi
bile eſt ſatis et forte verum ꝙ tan-
tum punitur aliquis ꝓ modico de
licto quātum ꝓmiatur pro magno
merito loquēdo de pena damni ſed
non ſimpliciter de pena. Et ſi redu
catur argumētū vltra tūc ꝓꝑ̄tior
foret deꝰ ad puniēdum ꝙ̄ ad premi
andum dico ꝙ non ſequitur. Et ſi
adhuc arguatur. Actus bonus eſt
tam bonus ꝙ̄ malum eſt peccatum
mortale et deus plus punit pro mi

nimo mortali actuali ꝙ̃ premiaret pro aliquo bono merito ergo deus non premiaret bonum meritum ad condignuꝫ vel punit malum vltra condignū quia ſi premiaret. a. bonum ad meritum condignum ⁊ puniret peccatum mortali quod ē minus malum ꝙ̃ a bonum citra condignum plus premiaret. a. ꝙ̃ p̄miaret. b. Reſpondeo ꝙ deus omnem beatum pro merito ſuo in gloria p̄miat vltra condignum ⁊ omne peccatuꝫ mortale maxime actuale punit citra condignum vt patet per. Auguſtinū .xxi. de ciuitate dei ca. 25°. et tamen ī caſu pena damni ꝓ peccato eſt maius malum ⁊ maior pena damni ꝙ̃ eſt totum premium creatum bonū pro aliquo certo merito. Et ſi vltra iterum arguatur. Si pena debita pro peccato ſit maior pena ꝙ̃ eſt totum premium pro bono merito bonum cū premiū ſit magis bonum ꝙ̃ de meritū malū. deus puniret peccatū pena magis mala ꝙ̃ culpa foret mala. et per cōſequens puniret vltra condignuꝫ. Reſpondeo ꝙ deus ſemper in inferno punit pctm̄ aliqua pena dāni q̄ ē magis mala ꝙ̃ pctm̄ ē malū ⁊ tamē non ſequit̄ ꝙ puniat vltra ꝯdignū

Ad ſecūdum argumētum. Reſpondebo eodē modo ⁊ concedo concluſionem videlicet ꝙ loquendo de pena damni ī caſu punitur peccatum pena que eſt magiſ malum ꝙ̃ bonum quo premiat̄ meritum quātūcūq̨ magnū ſit bonū.

Ad tciū argumētū eodem modo reſpondeo videlicet ꝙ quilibet in inferno tātum punit̄ pena dāni quātū ceteris paribus ſi deceſſiſſet ſine pctō fuiſſet p̄miat⁹ loquē° ꝓp̄e de p̄mio ſic ꝙ ſi fortes ſit ꝑfectiſſim⁹ hoīꝫ ⁊ peccet mortalit̄ et damnat̄ tm̄ dānū hēbit in inferno quantū habuiſſet p̄miuꝫ ꝓ merito ſuo p̄ori nō dico tm̄ quātū habuiſſꝫ pro maiori merito quod potuit habuiſſe ſi ſtetiſſet ſine peccato et vltra meruiſſet.

Ad quartū argumentū nego ꝯñam vꝫ ꝙ in caſu illo q̄ bñ vixit ꝑ totam vitā ſuā et ī fine decedit ī minimo pctō mortali magiſ punieт̄ ī iferno ꝙ̃ alius q̄ ſꝑ male vixit et nūꝙ̃ bene et hoc ꝑ equalem vitaꝫ q̄a ſꝑ ille q̄ plus peccauit ceteris ꝑib⁹ grauius punietur pena que eſt maius malum ꝙ̃ pena q̄ punit̄ min⁹ peccans tñ poſſibile ē ꝙ ille qui nūꝙ̃ peccauit puniat̄ pena q̄ ē mai⁹ malū ꝙ̃ pena q̄ punit̄ magiſ peccans ē tñ pena ſenſ⁹ maior pena ꝙ̃ pena aliq̄ alia dāni. Sꝫ non ex h° mai⁹ malū ymo aliqđ mai⁹ malū (qđ ē ſolū malum pene) ē mior pena ꝙ̃ aliđ ꝙ eſt min⁹ malum et ſolum maluꝫ pene quod patebit poſtea cōcluſionē quartaꝫ.

Ad q̄ntū argumētū ⁊ etiā ꝯcedo ꝯcluſionē vꝫ ꝙ hñs rectū ad ꝯmodū vl̄ īcōmoduꝫ ꝓpriū id ē ad dānū vl̄ ad lucrū: bñ credo multis ꝯdānandis magis expediret ſe abſtinē a. bono ꝙ̃ facē bonū. Sꝫ ſīplicit̄ magiſ expedit cuilibꝫ facē bonū nō facē q̄a ꝓbabile ē ꝙ modicū bonū tꝑale ſit magiſ eligibile ꝙ aliqđ malū ꝑuatiōis eterne fugiēduꝫ. et hoc q̄ ad eē mali. vt poſt ſatiſ patebit ī ꝯcluſiōe quarta.

Ad ſextū argumētū nego ꝯñaꝫ ⁊ ꝯcluſionē q̄a illa ē oppoſitū ꝯcluſiōis mee ſimpliciter nō eē ē bonū ⁊ tñ ꝯcedo ꝙ tale eē plus hēt de malo ꝙ̃ de bono et tñ meli⁹ ⁊ eligibili⁹ ē illđ aggregatū hr̄e ꝙ̃ nō hr̄e. Nec ſeq̄t̄ carētia viſiōis diuie ē magiſ mala ꝙ totum eē ſortis ē bonū ꝗ eē cū carētia viſionis i. fugibilius ⁊ peius ꝙ̃ non eſſe ſimpliciter et ratio eſt quia nō eſt ita fugibile ⁊ malū eſſe cum illa

carentia ſicut illa carentia ē mala ſicut prius dictum eſt de pena: non ita male punit̄ ſicut pctm̄ ē malū pe ne ſed credo q̄ in īfinitū min⁹ malū

Ad ſeptimū argumentum. ad idem dico et cōcedo q̄ pena damni eſt magis mala peccāti loquendo de malo vt cōmune eſt ad maluʒ damni et alia mala q̄ aliqua culpa eſt mala: ⁊ peccanti plus nocet iſtud patet in cōcluſione. Et tamē in īfinitū peius eſt eſſe in malo culpe q̄ in malo pene damni loquendo de illo vt pena eſt et ſcd̄m eſſe pene et mali. Sed nūquid peccare eſt peius q̄ carētia viſionis diuīe patebit poſt ī ɔcluſiōe octaua.

Ad octauum argumentum. ad idem nego cōcluſionē illam q̄ aīe in purgatorio tm̄ puniuntur quantū poſt p̄miabunt̄ ymo vt credo in īfinitū mi⁹. Iſtud tñ pʒ eſſe q̄ in purgatorio ſuſtineat tātū damni et tantuʒ malum quantum poſt in celo habebit p̄miū. Et ſi arguatur vltra anime in purgatorio habent carentiā beatitudis ſue future que carentia eſt eis tantū dānum et tantū malū quantum beatitudo eſt bona et p̄mium ergo aīe in purgatorio tantū puniētur quātum poſt premiabūtur in celo. Nego iſtam cōſequētiam. Et ſi arguatur adhuc vltra ſic. Carentia beatitudinis eſt aīabus ī purgatorio tātum damnū et malum quantū beatitudo illa fuiſſet vel foret ſi eēt bona ⁊ illa carentia eſt tm̄ malū pene et non culpe ymo ſolum eſt maluʒ pene ergo eſt tantūʒ pena quantū beatitudo eſt bona. Reſpondeo q̄ talis carentia eſt tantū malū q̄tuʒ malum eſt ſolum malum pene non tamē ſequitur q̄ tale malum ſit tā magna pena q̄tum eſt magnū malum quod eſt ſolum malū pene. Et tamen tantum pena damni ſed nō tm̄ pena ſimpliciť vt ſupi⁹ dictū eſt.

Ad nonū argumētum ad idem. qn̄ arguitur q̄ ſi carētia viſionis eſſet tam mala q̄ bona eſſet viſio: ergo aliquis poſſet mereri de condigno beatitudinē eternam dico q̄ non ſequitur. Quomo tñ aliquis de cōdigno poteſt mereri vitam eternam dicit. Sctūs thomas p̄ma. 2. q. 134. articulo. 3. Et ſimiliter ad. romanos. 8. Nō ſunt cōdigne paſſiones ⁊c̄. Et ad argumētum vltra nego hanc ɔñam. Peccatū nō ē magis malū q̄ bonū meritum eſt bonū: et beatitudo nō ē magis bona q̄ carentia beatitudinis eſt mala ergo ſi aliquis de cōdigno poteſt mereri p pctm̄ ⁊: malū carētiē btitudīs. p̄t aliq̄s p bonū meritū mereri btitudinē de ɔdigno meritū ɔcedo iſtō q̄ plus p̄t malū meritū ad merēdū malū q̄ bonū mēitū ad merēdū malū īfinitū poſſʒ mereri d̄ ɔdigno cū pctō mortali pctm̄ mortale min⁹ vt patebit poſt. Tñ quātam penā meretur pctm̄ tm̄ p̄miū merebit̄ bonū meritū ſʒ nō tm̄ bonum quātū malū meritū meretur malū. Et rō eſt q: quāto mag' bonū hēt peccans: tāto merer̄ mai⁹ malum. et hoc eſt q̄ ſi p accidens.

Ad decimū argumētū nego q̄ hoc ſeq̄tur q̄ q̄libʒ hō hēat recta rōne eligē eē aſin⁹ vl̄ eē lapis vl̄ ſic ſp̄ fuiſſe q̄ eťnalit̄ viuē cū dānoſa carētia viſiōis diuīe quā tuncūq̄ aliunde bñ viueret q: ſicut patebit poſt ɔcluſionē quartā nullū tale malū p̄uatū eſt in aliqua ɔportiōe magis fugibile q̄ foret' p̄ſuatio' eq̄lis bōi q̄ p̄uatio nō ē mala

Ad vndecimū argumētum vltra admittatur q̄ ita bonum eſſet ſorti eſſe angelus ſicut eſſet ſibi malum eſſe aſinus.

Et ɔcedo etiam ꝙ melius eēt ſorti
eſſe hō cum viſiōe diuina ꝙ̄ eſſe an
gelus ſine viſione diuiā ceteris pa
ribus. Etiā cōcedo ꝙ magis malū
eſſet ſorti carētia viſionis diuine ꝙ̄
eſſet maluʒ ſibi eſſe aſinus tñ nego
ɔñam ergo magis fugiēdū eſſet ſor
ti carentia viſiōis diuine ⁊ hoc quo
ad eſſe mali ꝙ̄ eſſe aſinꝰ bñ tñ habe=
ret ſortes magis eligere eē aſinus
cum viſione diuina ꝙ̄ eſſe homo vł
angelꝰ carēs viſione diuina. Iſtud
argumentū ſtaret ī robore ſuo ſi cō
cluſio mea forret falſa vt poſtea pa
tebit ymo ſi eēt poſibile mallē eſſe
aſinus cuʒ viſione diuina ꝙ̄ eſſe hō
ſine viſiōe diuina: ceteris ꝑibus.

¶ Ad decimum ar=

gumentū nego hanc ɔñam. Carē=
tia viſionis diuine eſt dānato tam
mala ꝙ̄ bona eſſet ſibi diuina viſio
ergo ſi deꝰ faceret ꝙ illa ꝑuatio eēt
in ſorte et nō eſſet ſibi mala ceteris
paribus tm̄ bonuʒ faceret deus ſor
ti quantuʒ faceret ſi daret ſibi bea
titudinē et viſionē diuinaʒ q: ſicut
patebit poſt minꝰ bonū ⁊ minus eli
gibile foret michi facere illam ꝑua
tionem eſſe et nō eſſe malum ꝙ̄ au
ferre aliquā penaʒ ſenſꝰ et tñ pena
illa damni ē magis malum ꝙ̄ aliq̄
pena ſenſꝰ. Et ad argumētū vltra
nego iſtud ꝙ ꝙ̄ malū eſt aliquid taʒ
bonum eſt auferre illud quo ad eē
mali. Sed obijcit cōtra ſic. Quan=
tum bonū eſt aliquid alicui taʒ ma
la eſt eius carētia ſicut dicit hec cō
cluſio mea ergo cadē ratione ꝙ̄ ma
lum eſt aliq̄d tam bonū eſt ꝑuatio q̄
ꝑuat illud malū quo ad eē mali. Ad
iſtud rñdeo ꝙ ꝙ̄ malū eſt aliq̄d ali=
cui tam bonū eſſet auferre illō ma
lum et illā priuationē boni q̄ eſt ſic
mala q: illa ablatio nō poteſt fieri
niſi ꝑ poſitionē boni ablati Sed au
ferre illud bonū eſt malum quo ad
eſſe mali ſic ꝙ manebit ꝑuatio. Sʒ
non eſſet mala nec eſt tam bonum
quantum malū eſt illa priuatio.

¶ Ad duodecimū ar

mentū. Reſpōdeo ꝙ ſi in ſorte foret
ꝑuatio .a. boni que ꝑuatio nō foret
mala q: nō eſt rei debite ineſſe ⁊ in=
ciperet illa priuatio eſſe mala cū ſta
tim foret rei debite ineſſe eſſet illa
ꝑuatio taʒ mala quā bona foret .a.
nec poteſt malicia talis augeri vel
minui niſi ex quātitate boni ꝑuati
Ad ɔfirmationē illius ſi eſſent due
res eque bone ſorti ⁊ vna magis de
bita ineſſe priuatio illiusque foret
magis debita īeſſe eſſet magis ma
la dico ꝙ non forte cū nō poſſit eſſe
magis debituʒ ineſſe niſi eſſet ma=
gis bonum.

¶ Ad decimū tertiū

argumētū dico ꝙ impletio p̄cepti
pro tꝑe pro quo eſt p̄ceptum ē ma=
gis bonū quam īpletio conſilij. Et
ratio ē q: impletio p̄cepti vitat tūc
peccatū mortale omiſſio īpletiōis
precepti eſt magis mala ꝙ̄ conſilij.
Et eodem modo dico de ſubuētio=
ne parentū extraneorum.

¶ Ad decimū quar=

rum argumentum. qñ arguitur ꝙ
ſequitur ꝙ omne peccatū mortale
eſt magis malum ꝙ̄ aliqua gratia
eſt bona. Et etiam omis gratia eſ=
ſet magis bona ꝙ̄ aliquod peccatū
mortale dico ꝙ neutruʒ ſequitur.
Sed bñ fateor ꝙ in caſu peccatum
mortale eſt effectiue alicui magis
malum ꝙ̄ maxia gratia fuit bona
et vtilis ⁊ aliquādo ecōtra. Nec ex
hoc ſequitur ꝙ vnum ſit minus vł
maius bonum ſimpliciter alio.

¶ Ad decimū quītū

adidem dico ꝙ non req̄ritur nec ſe
quitur ꝙ carentia .a. actus ſub .b.
gradu foret tam mala quam bonū

foret a actus bonus nec requiritur ꝙ̄.a.carentia actus nõ eſt peccatuʒ ſed forte volū qua vult non habe=re a vel carentia obedientie vel ali quid conſimile peccatum eſt. Nec dico ꝙ a eſt bonum debitum ineſſe illo modo quo eſt ad p'opoſitum lo qui de debito iſto ineſſe. Et ſic mul ti dicunt ſtante precepto non tene=tur quis implere preceptum. Sed tenetur non tranſgredi.

¶ Ad decimũ vi. ar=gumẽtuʒ dico ꝙ nõ obſtãte illo ma=lo priuationis ĩ.illo.⁊ non ĩ alio nõ magis vtilis foret liber ille michi ꝙ̄ ſorti nec ſequitur omne bonum quod facit liber ſorti facit michi ⁊ propter hoc tollit malum in me et non in ſorte igitur magis bonum ẽ michi ꝙ̄ ſorti.

¶ Ad decimũ vii. ar=gumentũ dico.ꝙ ſi ſortes plus indi get.a.quam plato.b.tunc priuatio a.erit ſibi magis mala quam priua tio.b.platoni et eciam.a.eſſet ſorti tunc magis bonum ꝙ̄ nunc eſt:nũ=ꝙ̄'tam ẽ eſſet priuatio.a. magis ma lũ ſorti ꝙ̄.a.eſſet bonũ ceteris pib⁹

¶ Ad decimũ viii. ar=gumentũ.dico ꝙ non ſequitur ꝙ in quacumꝗ creatura eſſent tot bõa vel tãtum bonum quot poſſẽt eſſe mala vel quamtum poſſet eſſe ma=lum nec idem valet ꝙ quelibet pri uatio mali eſt tam bonum quãtuʒ illud malum ſi eſſet malũ ſicut nec de bono eſt verum ꝙ priuatio cui⁹ libet boni cuius quis eſt capax tã=tum eſt mala quamtũ illud bonũ ſi eſſet bonum quia multe ſunt priua tiones boni que non ſunt male vt patebit in concluſione quinta.

¶ Ad decimũ ix. argumentũ dico ꝙ delectatio certa non eſt magis bona ꝙ̄ triſticia ſibi con=traria eſſet mala ymo aliqua triſti=cia eſt equaliter mala. Et dico ꝙ p̄=uatio illius delectationis eſſet taʒ mala ꝙ̄ mala eſſet illa triſticia. Nec illa triſticia que ẽ paſſio contraria per ſe et formaliter priuat illam de lectationem nec includit priuatio=nem illius ſed poſſet deus ſimul cõ ſeruare cum illa ſicut fuit in xp̃o et per predicta poteſt eſſe ꝙ eadẽ tri=ſticia ſit in vno homine per accedẽs magis mala et in alio minus vt pu ta ſi ſortes habeat delectationem plato nullam equalis triſticia ſupe ruentẽs peior foret ſorti ꝙ̄ platoni quia per antecedens priuaret dele=ctationem. Et omne aliud conſimi liter ſicut in platone.

¶ Ad viceſimum ar=gumentum concedo ꝙ rationabili tas melius eſt ꝙ̄ annimalitas vt ſic quia forte in homine eadem ſunt. Et dico ꝙ peius ẽ priuari rationa=bilitate ꝙ̄ annimalitate. Et ſi argu atur ꝙ ad priuationem annimali=tatis ſequitur priuatio rationabi=litatis verum ẽ ⁊ ideo priuari vtro ꝗ eſt peius ꝙ̄ priuari ſola rationa=bilitate et tamen priuari annima=litate circumſcripta rationabilita te minus malum eſt vt dicitur ver bi gratia. Si deus primo ĩ ſorte au ferret rationabilitatem ſeruando annimalitatem deinde ſolum au=ferret annimalitatem dico ꝙ ma=gis malum faceret deus homini ĩ primo actu ꝙ̄ in ſecundo. Et eodeʒ modo dicere. Si de⁹ auferret a pe=tro viſionem beatam et poſt muta ret eum in naturam aſini plus ma lum faceret de⁹ ĩ primo actu ꝙ̄ ĩ.2°.

¶ Ad viceſimũ ſcðm argumentũ cõcedo totam cõcluſio nem et ad itellectũ ad quem ſumitᷓ in illa materia.

¶ Ad vicerimū tertiū ragumentū reſpondeo et dico ꝙ ſi b. bonum nullum aliud bonum faceret ſorti niſi hoc ꝙ priuareta malum ſiue hoc ꝙ. b. aliquid poneret minus foret bonum ꝙ a malum qꝛ ſi ita foret. b. bonum nullum aliud bonum faceret niſi ꝙ a nō eſſet malum et hoc minus eſt bonū ꝙ. a. eſt malum vel ꝙ. b. nunc eſt bonum.

¶ Ad viceſimū quartum argumentum. Reſpondeo et cōcedo ꝙ auferens. b. a. ſorte facit ſorti magis malum ꝙ platoni. Sꝫ hoc eſt per accidens. Et eciam con equēter reſiduum.

¶ Ad viceſimū quintum argumentum dictum eſt ꝑus ꝙ priuatio mali eſt poſitiuum cuiꝰ priuatio ē mala. Nec vltra hoc valet cōſequentia hoc eſt tam bonuꝫ ꝙ malum fuit aliud ergo tā bonuꝫ eſt per illud ſicut male eſt per aliud Iſta omnia clara erunt.

¶ Tercia concluſio ē Nulla priuatio eſt per ſe et eſſenciſaliter alicui magis mala ꝙ bonuꝫ cuius eſt priuatio ſi eſſet bonum. Iſtam concluſionem perſuadeo ſic Primo per auctoritates. Per anſelmum. 2°. Cur deus homo ca. 9°. vbi tractat anſ. holinus quantum malum fuit mors chriſti et dicit ꝙ bonum omne tam bonum eſt quaꝫ malum eſt eius deſtructio. Et per augu. 2°. de duabus animabus ca. 3° vult Auguſtinus ꝙ quamto aliquis habitus eſt alio melior tanto eius priuatio ē priuatione alteriꝰ deterior. Et exemplificat de auro ⁊ virtute. Et dicit. Auro virtus quātum preſtat id eſt quanto eſt preſtā tior tanto eſt virtute auro carere inferius. Et phs. 3°. thopicorum. Cuius corruptio ē magis mala ip ſa res eſt magis bona iſta non eſſet vera niſi malicia priuationis actēdeꝛ penes quantitatem rei priuate ⁊ ſi ſic non eſſꝫ ꝑuatio magis maļa ꝙ res cuiꝰ ē ꝑuatio magis bona.

¶ Ad idem arguitur ſic. Sicut patꝫ per auctoritates allegatas ad cōcluſionem primaꝫ nichil eſt alicui malum niſi ex hoc ꝙ priuat ⁊ adimit aliquid de bono. Sꝫ tota ratio malicie alicuius eſt ipm priuare bonum ⁊ ſi ſic non plus habet de ratiōe mali ꝙ habꝫ de ratione priuationis boni ergo non plus habet de ratione mali ꝙ ſecunduꝫ quantitatem boni quod priuat. Similiter nulla ꝑuatio eſt alicui magis mala ꝙ ſibi nocet ⁊ non plus ſibi nocet ꝙ bonum in eo quod ꝑuat eſt ſibi bonum ergo nulla priuatio eſt alicui magſ mala ꝙ bonum qđ ipſa priuat eſt bonum.

¶ Ad idē ſic. ſit a vna priuatio boni. b. probo ꝙ. a. non ſit magis mala ꝙ. b. eſſet bonū ſi eſſet Arguitur ſic ſi. b. ineſſet auferret. a. et omne maluꝫ quod ꝑ ſe et eſſentialiter facit. a. ergo tantum ꝓdeſſet. b. quantum nunc nocet. a. ergo ita vtile et ita bonum foret. b. ſicut nunc nociuum et malum eſt. a. Et eadem ratiōe ſic eſſet de omni alia priuatione et bono ſibi oppoſito ergo ⁊c.

¶ Ad idem arguitur ſic ſit. a. priuatio. b. magis mala ſorti ꝙ. b. eſſet bonum. Contra cū hoc non ſit indiuiſibiliter magis mala erit dare aliud bonuꝫ magis bonū b. et minus bonuꝫ ꝙ. a. priuatio eſt mala. Sit. c. illud bonū tunc arguitur ſic. a. eſt malum magis ꝙ. c. eſt bonū. igiꝛ ſi quis auferret. b. bonū. a. ſorte et daret ſibi. c. bonum plus

noceret ſorti q̄ prodeſſet quia face
ret ſibi.a magis malū.a.et ſolum.
c. bonum quod ē minus bonū q̄ eſt
malū ꝯñs eſt notorie falſum. Simi
liter tunc data ſorti optiōe habere
b.bonū.vel.c.racta rōne habet eli
gere.b.et dimittere.c.quod eſſet ſi
bi maius bonum. Similiter vl'eēt
ſorti melius habere.b.vl'.c.ſi.b.Cō
tra.c.eſt ſorti melius q̄.b.igit̄ me-
lius eſt ſorti illam habere:ſi cōcedi
tur q̄.c.contra melius eſt ſorti nō
habere.a.q̄ habere.c.et habere.b
eſt non habere.a.et ecōtra eſſencia
liter eā ſe ſequuntur ergo melius
eſt habere.b.q̄.c.

¶Ad idem nō eſt ne-
ceſſe q̄ priuatio ſit magis mala q̄
illud cuius eſt priuatio eſſet bonū.
Sit tūc.d.priuatio.c.equaliter ma
lum vel minus malum q̄.c.et q̄.a.
plus excedat.c.q̄.c b.Tunc argui-
tur ſic aggregatum ex.a.et.c.ē ma
gis malū q̄ bonū ſorti ymo ē malū
ſorti et fugiendum.a.ſorte q2.a.eſt
magis malum q̄.c.bonum ꝯñs eſt
manifeſte falſum intuenti. Simili
ter aggregatū ex.a.et.c.eſſet ſorti
malum.Similiter aggregatū ex.d
et.b.eſſet ſorti malum et.a.eſt ma-
gis malum q̄.b c.bonū in maiori
propoſitiōe et.d.eſt magis q̄.b.bo
num ꝑ poſitū in caſu ergo magis
malum eſſet ſorti aggregatum ex.
a.et.c.q̄ aggregatū ex.d.et.b.Et
tunc data ſorti optiōe habere.a.et
c.vel.d b.deberet magis eligere.d
b.q̄.a c.quod videtur falſum quia
hoc eſſet ſibi eligē magis malum ⁊
ci.et vitare minus malum.

¶Contra iſtam ꝯclu
ſionem arguitur ſic.Si nulla ꝑua-
tio foret magis mala q̄ bonum cui
opponitur eſſet bonū ſequitur q̄
peccatum nō eſſet magis malū q̄
iuſticia cui opponitur eſſʒ bona qd
videtur incōueniens et alias iſtud
tractabitur.

¶Ad idem ſi nulla pri
uatio eſſet magis mala q̄ bonū cui
opponitur eſſet bonū ſequitur vt
videtur q̄ ſit dare maximū pctm̄ i
quo quis poteſt eſſe mal'.Probat̄.
ꝯñs de ſorte nam in ſorte ē dare to
tam et maximā iuſticiam qua ſor-
tes eſt iuſt' ſit.a.iuſticia.Tūc ꝓbo
q̄ ſor̄ nō pt peccare mal' pctm̄ q̄ a
eſt bonū.Et arguo ſic ꝑuatio.a.nō
poteſt eē mai' malū q̄.b.eſt bonū
et priuatio.a.eſſet maxima ꝑuatio
iuſticie que poteſt eſſe ī ſorte ergo
.ꝛc. Similiter ſi poteſt eſſe magis
malum q̄.a.eſt bonum ſit.b.tunc b
eſt per ſe et eſſētialiter priuatio a li
cui' iuſticie vel ergo.a.iuſticie vel
iuſticie minoris.a.ſi a et tūc cūꝑua
tio non eſt magis mala q̄ bonū qd
priuat eſt bonum tunc illud pecca-
tum non eſt magis malum q̄.a.eſt
bonum ſi ſit priuatio minoris iuſti
cie et minoris boni conſimiliter ſe-
quitur q̄ eſſet minus malum q̄.a.
eſt bonum ⁊ per conſequens priua-
tio oppoſita.a.eſt maximum pecca
tum quo ſortes poteſt peccare.Idē
argumentum eſt q̄ ſi dare maximā
infirmitatem corporalem et maxi-
mam penam quam ſortes pōt pati.

¶Ad idem arguitur
ſic ponatur adam habēs oīa que
deberet habere quo poſito peccat.
a.peccato poſt trāſeat act' peccati
Et arguo ſic.adam eſt malus ⁊ ma
lum eſt in adam ergo ꝑ ꝯclusionē
primam illud eſt priuatio alicuius
boni debiti ineſſe Et patʒ ſimiliter
per Anſel.de caſu dyaboli.cap.3°.
Omne peccatū eſt iniuſticia et iu
ſticia nō eſt aliud q̄ abſētia iuſti cie
debite.Similit̄ ptʒ ꝑ auguſti.ꝯtra
epl'am manichei quā fundamētū
fidei vocat d'. Corruptio iuſticie ē

iniuſticia et ſola illa. Et arguo tūc
vltra. a. eſt priuatio. b. boni. ergo ꝑ
iſtā concluſionē tertiā. a nō eſt ma-
gis malū q̃ .b. bonum nec magiſ in
iuſticia q̃ .b. iuſticia. Iſtud etiā pōt
cōfirmari ſic. Si eſſentiale ⁊ forma
le in pctō ſit eē priuatio iuſticie de-
bite. igitur nō plꝰ eſt iiuſticiā. a. q̃
eſt priuatio iuſticie debite. Similit̄
ſi. b. iuſticia informaret̄ ⁊ refunde-
retur per ſe et formaliter tolleret
totum malū quod eſt nihil per ſe ⁊
formaliter ꝯñs ipm̄. a. et ſi ſic. b. eſt
per ſe et eſſentialiter tam bonū q̃
malū foret. a. ꝑ ſe ⁊ eēntialiter. Et
tunc arguit̄ vltra. Adam per a nō
eſt magis malus q̃ a eſt malū ⁊ ꝑ b
non fuit minus bonus q̃ b fuit bo
num. ergo prius per b fuit adā taꝫ
bonus ⁊ tam iuſtꝰ q̃ iuſtꝰ ē nūc ꝑ a
Idē argumētū eſt de oī alio pecca
to ⁊ tunc ſequitur ꝙ nemo pōt eſſe
magis iniuſtus q̃ ipe iuſtus.

Ad ideꝫ arguitur

ſic. Sit. a. priuatio b. grē tunc ar̄ ſic.
Si deus auferret ꝑ ſe. b. gr̄aꝫ ⁊ ſic
foret illa priuatio pena ⁊ nō culpa
adhuc. ā. foret tam malum q̃ b. bo
nū: et nunc a qñ eſt pctm̄ eſt magis
malū q̃ foret ſi ſolum eſſet pena et
non culpa. ğ nūc. a. ſimiliter eſt ma-
gis malū q̃ .b. bonū. ⁊ per ꝯñs ꝑua-
tio alicuiꝰ boni erit magis malum
in caſu: qꝫ bonū cuiꝰ ē priuatio eēt
bonū. ymo hoc videtur vniformit̄
de oī pctō ꝙ ſit magis malū q̃ illō
bonū qō pctm̄ ꝑ ſe ⁊ formaliter pri
uat eēt bonū. qꝛ iquātū pena: ē tm̄
malū. ⁊ vltra etiā magis malū cete
ris paribꝰ ē: q̃ eēt ſi non eēt culpa.
igit̄. Confirmatur. Omē pctm̄ eſt
peccāti tā malū q̃ bonū ē illō qō pri
uat ⁊ oē tale pctm̄ ē ſimpl̄r magis
malū quātū ē malū peccāti: qꝛ omē
pctm̄ ꝯ deū eſt: ⁊ ex hoc eſt malum.
⁊ ſimpl̄r nocet peccanti. et ex hoc ē
malū. ergo ſimpliciter ē magis ma
lum q̃ eſt malum peccanti.

Ad ideꝫ. Priuatio

grē ē pctm̄. Sit. a. gratia i ſorte tūc
priuatio. a. in ſorte pōt eē maiꝰ pec
catū et minus: qꝛ ſortes exñs in. a.
gratia pōt peccare minus et minꝰ
et ſic in infinitū: ⁊ eſſe minus bonꝰ
et minꝰ bonꝰ ⁊ ſic in infinitū ⁊ nō eſt
pctm̄ in eo poſt actū niſi priuatio. a.
gratie. ergo priuatio. a. grē pōt eē
minus peccatum et ſic in infinituꝫ
ergo nō eſt neceſſariū ꝙ ſit tm̄ ma-
lū quātū a eſt bonuꝫ.

Ad argumenta fa

cta cōtra tertiam ꝯcluſionē meaꝫ
reſpondeo ⁊ concedo concluſioneꝫ
quā prius habuimꝰ. ſ. ꝙ nulla ꝑua-
tio ē ꝑ ſe ⁊ eſſētialiter alicui magis
mala q̃ bonū cuiꝰ ipa ꝑ ſe ⁊ eēntia
liter ē priuatio ſi eſſet bonū ꝛ eſſet.

Ad primā rationē

Cōcedo ꝙ pctm̄ non ē alicui magiſ
per ſe ⁊ eſſentialiter tā bonū q̃ ipꝫ
ꝑ ſe et formaliter priuat eēt bonū.
nūq̃ tñ pctm̄ eēt ſic magis malū qꝫ
in ſit peccanti: vt patēt in. 2°. libro.

Ad ſecūdā rationē

Ad idē dico ꝙ nō ſequitur ꝙ ſit da-
re maximū peccatuꝫ quo quis pōt
eſſe malꝰ Et ad argumētū qñ' ſu mi
tur ꝙ eſt dare maximā iuſticiā qua
eſt ſortes formaliter iuſtus q̄ ſit. a.
coīter dr̄ ꝙ gratia gratū faciēs ē to
ta iuſticia qua hō eſt formaliter iu
ſtus. Aliĳ ponunt q̃ ſit vna iuſticia
ſic naturalis ꝙ deus nō pōt eaꝫ au
ferre cuius priuatio eſt ꝑ ſe ⁊ eſſen
tialiter pctm̄: ⁊ tali iuſticia erāt pri
mi parentes iuſti i ſtatu innocētie
añ grāꝫ. ⁊ neceſſario qlꝫ creatura q̄
pōt peccare hꝫ iuſticiā talē q̄ ꝓtibi-
liter deperdet̄ ꝑ pctm̄. Aliĳ dicūt ꝙ
ſunt tot iuſticie quot poſſibilia pec
cata ⁊ ꝑ vnū pctm̄ priuatur vna iu-

ſticia ſibi correſpondens ⁊ manent
oēs reſidue:⁊ ſic de cōſimilib⁹ pec-
catis tñ ꝓpter illas iuſticias nō eſt
creatura laudanda:ſʒ tm̄ creator.
De iſtis tractabo ī ſcđo libro tenē-
do rſñſionē cōem. volo ꝙ.a.ſit maxi
ma iuſticia fortis ⁊ cū aſ ꝙ priuatio
a.non pōt eē magis mala ꝑ ſe ⁊ eēn
tialiter forti ꝙ̄ ē bonuʒ.a. Cōcedo
pōt tñ ꝑ accidens eē malus pecca-
tū in duplo ⁊ in triplo et ſic in īfini
tū:qꝛ ſeq̄la maioꝛ peccati actualis
in duplo et in triplo ⁊ in infinitū ſe
cūdū iſtū modū pōt eē:et ideo ꝑua-
tio aliqñ malus pctm̄ aliqñ minus
pctm̄ ꝑt eē:tñ ꝑ ſe ⁊ eēntialiter erit
eque mala habēti eā. Eodē⁹ rñdeo
de infinitate ꝙ nō ē dare maximuʒ
malū pene:qꝛ illa eēt priuatio ali-
cui⁹ boni ⁊ tñ nō pōt ꝑuare totum
bonū. ꝯſeruando naturā.ſʒ pōt eē
priuatio maioꝛ ⁊ magis malū. Et ſi
obijciaꝛ ꝙ dato certo malo nō pōt
ſoꝛ hr̄e duplū malum qꝛ ponaꝛ gr̄a
exēpli ꝙ.a.ſit priuatio medietatis
toti⁹ boni fortis. tūc fortes nō pōt
hr̄e duplū maluʒ.qꝛ tūc eēt ꝑuatio
dupli boni.⁊ cū ꝑciſe totū bonū ſu
um ſit duplū ad totū bonū ſuū ꝑua
tū ꝑ.a.ſeqꝛ ꝙ ſi foꝛē duplū malū fo
ret priuatio toti⁹ boni ſui.⁊ ꝑ ꝯñs
totū bonū foret deſtructū ⁊ tūc nec
eēt in eo bonū nec malū. Siſr poſſʒ
argui ꝙ ſit dare maximū doloꝛē et
maximā īfirmitatē ſi ſit dare ⁊ maxi
mā ḋtē ⁊ maxīaʒ ſanitatē.ſʒ rñderi
ꝑt ꝙ nō ſi dare maximū malū q̄d pt
eē ī forte:lʒ forte ſit dare maximū
bonū:qñ dꝛ ſit a ꝑuatio medietatſ
toti⁹ boni fortis:tūc nō pōt eſſe pri
uatio in duplo peioꝛ. Dici pōt ꝙ ꝛſi
a.foret ꝑuatio medietatſ toti⁹:ad-
huc pōt eē ꝑuatio in duplo peioꝛ:⁊
ſic in infinitū:qꝛ ablata medietate
totius boni:ablatio poſt ptis mo-
dice foret tam mala q̄ʒ mala ē abla
tio prime medietatis:et ſicut con-
tinue minus habet ſic cōtinue mi-

noꝛ partis ablatio eſt magis ma-
lum. Et ideo ſicut continue magis
indigeret ſic continue illud modi-
cum bonum foret ſibi magis bonū
et magis vtile.

¶ Ad tertiā rationē

reſpondeo eodē modo ꝙ.a.ē priua
tio.b.et.a.non eſt magis malum ꝑ
ſe et eſſentialiter ade ꝙ̄.b.foret bo
num:pōt tamen eſſe ꝙ a ſit malus
peccatum ⁊ malus ex hoc ꝙ ſit ſeq̄
la magis pcti et hoc non ē niſi per
accidēs. Poſſet forte ꝓbabiliꝛ dici
ꝙ verum eſt ꝙ quātūcunq̄ peccat
quis non eſſet magis malus quam
fuit bonus:pot eſt tamen eſſe plus
culpandus ꝙ̄ laudandus ⁊ plus pu
niendus ꝙ̄ ꝑmiād⁹:et iſtud tracta
bitur in ſcđo libro q̄ſtione de pctō.

¶ Ad quartā rationē

ad idē dico ꝙ ſi.a.eēt ſola pena eēt
tam malū ꝙ̄ bonū eſt.b.nec eēt.a.
magis malū ꝑ ſe et eſſētialiter ali-
cui qñ eſſet culpa et pena ꝙ̄ qñ eēt
tantuʒ pena:qꝛ non eſſet culpa niſi
ex hoc ꝙ eſſet priuatio gratie q̄ eſt
ſequela peccati. ¶ Et ad aliud ꝑ
quod argumentū cōfirmatur cre-
do ꝙ ꝯñā nō valet peccatū eſt malū
quia contra deū ⁊ eſt malū qꝛ nocet
peccanti.ergo peccatum eſt magis
malū ꝙ̄ ē malū peccāti. Et tamē ſi
ita foret:ñ foret ꝯ ꝯcluſionē meā.qꝛ
concluſio mea dicit ꝙ ꝑuatio ē ꝑ ſe
et eſſentialiter alicui magis malū
ꝙ̄ bonū cui⁹ eſt priuatio ſi eſſet:eēt
bonū eidē.et nō dicit ſimpliciter ſʒ
alicui malum.

¶ Ad quintā ratiōeʒ

nego hāc ꝯñaʒ.ꝑuatio a gratie pōt
eſſe min⁹ pctm̄ ⁊ min⁹ et ſic in infi-
nitū.ğ nō ē neceſſe ꝙ ſit tm̄ malum
ꝙ̄tum.a.eſt bonum.

¶ Quarta concluſio

Ōis pena ſēſ⁹ ē magis fugibilis ꝙ̄

aliqua pena dãni quo ad eſſe pene Iſtã cõcluſionẽ ꝑſuadeo ſic. Pena dãni ſecũdũ ꝙ tale: eſt ſola priuatio et carentia rei debite ineſſe. Et tale malũ põt dupliciter tolli ⁊ fugi ſicut duas ꝯditiones hꝫ ſm quas eſt damnum et malum.

¶ Uno modo poteſt tolli per poſitionem rei cuius eſt priuatio et ſic tollere eſt tam malum ꝙ bona eſt res cuius eſt priuatio. illud nõ eſt ꝓprie tollere illud malũ ſm illud ꝙ malũ eſt: ſed ẽ tollere illud ſm ꝙ ꝓuatio eſt. et ſic tollere illud ẽ tã bonũ ꝙ bonũ ẽ res cuius eſt priuatio.

¶ Alio modo poteſt tolli per deſtructionem alterius conditionis videlicet facere illaꝫ rem debitaꝫ ineſſe: non eſſe debitã ineſſe. et tunc manebit priuatio et carentia boni que prius fuit: ſꝫ nõ boni debiti ineſſe. Iſtud eſt proprie tollere ꝓuationẽ quo ad eẽ pene et mali. Et iſto° tollere iſtud maluꝫ ẽ min⁹ eligẽdũ qꝫ tollere aliquã penã: ⁊ ꝑ ꝯñs qlꝫ pena ſenſ⁹ ẽ magis fugibilis quã aliq̃d tale dãnũ q̃ ad eſſe pene. Et ꝙ magis ſit eligibilis tollere quãcũqꝫ penã ſenſ⁹ ꝙ q̃dcũ ꝙ tale dãnum.

Arguo ſic de aliquo dãnato ſic. ſit iude optio ꝙ auferatur pena ſua ſenſusquo ad eẽ pene vel ꝙ maneat carẽtia viſionis diuine: ſed fiat carentia viſiõis nõ dbita ineẽ. recta rõne magis haberet eligere carere illa pena ſenſ⁹ q̃ ad eſſe pene ꝙ illa pena damni q̃ ad eẽ pene: qꝛ et ſi eligeret carere illa pena dãni q̃ ad eẽ pene in nullo meli⁹ foret ſibi. Sed carere illa pena ſenſus quo ad eſſe pene eẽt ſibi expediens: et in hoc ſibi eẽt melius: qꝛ neceſſario haberet bonũ oppoſitum. igitur ⁊c. Siꝯr ſi alicui carenti aliq̃ bono daretur poteſtas redimendi illud malum priuationis: ſic ꝙ maneret iſta ꝓuatio ſed nõ eſſet rei debite ineſſe ⁊ ſic mutaretur talis priuatio de pena in nõ penã. quid dare ad cõmutandũ credo ꝙ modicũ vel nihil. Et ꝑ ꝯñs videtur ꝙ oẽ bonũ poſitiuũ et omne malũ pene ſenſ⁹ eſt magis eligbile ⁊ fugibile quã aliquod maluꝫ dãnũ quo ad eẽ dãni ⁊ pene. Iſtud argumentũ eſt groſſa materia totius difficultatꝭ.

¶ Confirmatur hec ratio ſic. Ponatur gratia exempli ꝙ ſortes ſit vnus homo natus et ordinatus ad beatitudinem et plato nõ: ſed ad ſemper viuẽdum in bonis nature peccet vterqꝫ eq̃liter: ⁊ ſint omnia cetera paria: tunc in ſorte carentia viſionis diuine ẽ maximũ malũ in platone nullum. Similiter tunc illud malũ carẽtie eſt tantũ fugiendũ quo ad eſſe pene et mali ſicut certa pena ſenſus tunc ſtatus platoniſcũ aliquali pena ſenſus foret eligibilior ꝙ ſtatus ſortis qñ nõ cõcipit mens vt credo Et idẽ argumẽtũ ẽ de oĩ alia re: ſi ſortes careat oculis natus ſit habere oculos: plato etiam careat ⁊ nõ ſit natus habere: ⁊ tũc multo eligibilius et melius eſſet carere viſu ſicut plato caret ꝙ ſicut ſoꝛ. Siꝯr poſito caſu ꝙ nũc haberem litteram vꝛ̃ ſignum aliquod ad recipiẽdũ. cras cẽtuꝫ ſolidos: ſi ꝑderem illud ſignũ foret michi cras damnũ: ⁊ tñ ꝙ tũ cẽtũ ſolidi eẽnt cras michi boni Et videt ſm iſtud ꝙ foret multũ expediẽs michi ꝙ oĩa talia ſigna vel littere forẽt reuocate et annichilate quia tũc carentia q̃ alias foret michi damnũ ⁊ malũ non eſſet michi malũ: ymo eligibilius foret michi talis reuocatio ꝙ malũ aliqñ poſi=

ſtuum ceteris aliunde paribus.

¶ Ad idez. Sic priua tio boni que eſt pena dãni nõ eſt magis fugibilis q̃ ꝓuatio equalis boni que non eſt pena omnibus ceteris paribus. ergo talis priuatio ex hoc ꝙ pena eſt: non eſt magis fugibilis. Aſſumptum probo ⁊ ſuppono gratia exempli ꝙ. a. ſit priuatio alicuius boni debiti ineſſe ⁊. b. priuatio alicuius maio ris boni eidez non debiti ineſſe illo poſito deꝫ optio eligere habere. a. vel. b. recta ratione eligeret. b. ⁊. dimitteret a. quia. b. eſt magis bonum ſibi: ⁊ per conſequẽns quodcunq; melius. a. eſt magis eligendũ q̃. b. ergo habere. a. in nullo eſt plus eligibile q̃ foret ſi non eſſet rei debite ieſſe. ⁊ per ꝯñs ꝓuatio nõ ẽ magis fugibilis q̃ foret ſi non eſſet malũ. Siĺr deꝫ optio fugere. a. priuationẽ vel. b. recta ratione fugiet carentiã. b. ergo ⁊ cetera.

¶ Ad idem arguitur ſic. Sit pena damni ſecũdũ illud ꝙ malũ ẽ eſſet fugiendũ tm̃: ſicut certa pena ſenſus hoc eſſet: quia talis carẽtia eẽt mala: ⁊ tũc tm̃ eẽt fugiendũ et tm̃ eſſet bonũ tali dãno carere q̃tum illud dãnũ ẽ malũ: ⁊ cũ illud dãnũ tm̃ ſit dãnũ ⁊ malũ quantũ illud cui⁹ ꝓuatio ẽ bonũ: vt pꝫ ꝑ cõcluſionẽ ſcðaꝫ: tã bonũ ⁊ tã eligẽdũ eſſet carẽ illo malo pene ſm illð ꝙ malũ eſt quãtũ bonũ ⁊ q̃ꝫ eligibile eſt iſtud bonũ cui⁹ ẽ ꝓuatio. ꝯñs oĩno eſt ĩpoſſibile: qꝛ ſꝫ iſtð ſi eſſet duo ꝑuuli ĩ pctõ originali dãnati. ſ. ſortes et plato: et deus carẽtia ſtãte viſionis diuine in ſorte faceret illã non eſſe penã/ et platoni daret beatitudinẽ ⁊ viſionẽ illã cuius eſt ꝓuatio: tm̃ deus faceret pro ſorte ſicut ꝓ platone: qꝛ in vtroq; auferre malum pene ſecundum illð q̃d malum eſt: et tam bonum eſſet ſorti ſic carere malo pene ſue ſicut platoni habere beatitudinem ſecũ ꝙ iam dictũ. Et etiam econuerſo ſequitur ꝙ tam fugibile eſſet illud malum ſecundum illud quod ma- eſt: q̃ꝫ eligibilis eſt beatitudo ſibi oppoſita. Similiter ſequitur ꝙ ſi carentia. a. eſſet michi damnum platoni non. in duplo melius eẽt a michi q̃ꝫ platoni.

¶ Ad idem arguitur ſic. Et probo ꝙ nullum tale maluꝫ priuationis eſt plus fugiendũ ceteris paribus q̃ꝫ eſſet eadem priuatio: etiam ſi non eſſet mala. Et arguo quia poſito ꝙ ſortes habeet priuationem. a boni: ⁊ plato ſimiliter ſic ꝙ eque bonũ eſſet ſorti et platoni omnibus aliĳs paribus: excepto ꝙ carentia. a. eſſet ſorti malum ⁊ dãnũ et platoni non. Tunc arguitur ſic. a. carentia eſt tantum fugiẽdũ a platone ſicut a ſorte: et ſi. a. ꝓuatio non eẽt ſorti malũ eẽt adhuc tãtum fugiendũ a ſorte ſicut nunc a platone. ergo non plus. a. priuatio nunc. a. ſorte fugienda eſt q̃ foret ceteteris omnibus paribus non eſſet mala.

¶ Ad idem. Si non omnis pena ſenſus ſit magis fugienda q̃ aliqua pena dãni quo ad eẽ pene. Pono tunc quod ſortes habeat carentiã. a. b. bonoꝝ ⁊ ſit. a. carentia malũ ſibi. b. non. Sint. a. ⁊. b equaliter bona: et ſint oĩa cetera paria: ſequiꝫ ꝙ. a. cũ aliquali pena ſenſus eſt magis eligenda q̃. b. ſic etiam ꝙ carentia. a magis foret fugienda ꝙ carẽtia. b. cũ aliquali pena ſenſus. Probo ſic carẽtie. a. ⁊. b forent equiualenter fugiende eo ꝙ ſũt equales priuationes bonorũ equalium: et ſi neutra eſſet mala: nunc carentia. a. b. ex eo ꝙ ẽ pena eq̃liter fugibilis ſit. c. pena ſenſus.

ergo nſic.a.ꝑuatio ē ꝑſe tm̄ fugibi
lis ſicut ꝑuatio.b.et.c.pena ſenſus
ex hoc immediate ſequitur ꝙ.a.ꝑ
ſe cum.c. pena ſenſ⁹ eſt eligibilioꝛ
ꝙ.b ſine pena ſenſus. Iſta ꝯcluſio
ſequitur ꝑ multas formas cuilibꝫ
occurētes ꝛ ſequitur etiā ꝙ ꝑuatio
a.eſt magſ fugibilis ꝙ ꝑuatio mul
to maioꝛis boni et tūc minus bonū
eſſet magis eligibile ꝙ mal⁹ bonū

¶Cōtra iſtam cōclu-
ſionem. Arguitˀ multiplicit primo
ſic oē malū ſcd̄m illud ꝙ malum eſt
eſt fugiendū: et ꝙ tm̄ eſt malū tm̄ eſt
fugiendū ꝛ cū pena dāni ꝛ multe ca
rentie boni ſunt magis mala quaꝫ
certe pene ſenſus: ꝗ tm̄ vel magis
ſunt fugiende quam ſint ille pene
ſēſus male et fugiende. Similiter
ſit.a.vna pena damni.b.pena ſenſ⁹
ſicut gratia exempli in iuda dam-
nato.tunc a.eſt magis malum ꝙ.b
iude.ꝛ hoc ſciat.detur ſibi optio fu
gere.a.vel.b.et hoc quo ad eſſe pe
ne: vel ergo recta ratione plus ha-
bet ipſe fugere.a.vel.b.ſi.a.habeo
propoſitū: et oppoſituꝫ cōcluſionis
videlicet ꝙ.a. pena damni quo ad
eſſe pene eſt magis fugiendum ꝙ.
b.pena ſenſus ſi.b.ſit magis fugiē
dum et fortes in caſu illo habet fu
gere.b.igitur iudas in caſu illo ha
bet fugere plus.b.ꝙ.a. Contra.a.
eſt ſibi magis malū ergo eſt ſibi ma
gis fugiendum ꝯña patet per phi-
loſophum de duobus malis mal⁹
malum eſt magis fugibile ꝛ ſi alte-
rum oporteat eligi minus malum
debet eligi: ꝑ regulaꝫ. quinto ethi
corum capi.4. vbi dicitur minus-
malum eſt magis eligibile maioꝛi.
Et in tercio thopicoꝝ ab ariſtotele
habetur ꝯſimile. Similiter eadem
ratione qua in caſu iſto magis ma
lum foret min⁹ fugibile aliquo ca-
ſu foret ita de bono: ꝙ min⁹ bonuꝫ
foret magis eligibile: et magis bo
num minus eligibile. quod eſt con
tra philoſophū primo.ethicorum.
cap.x. vbi dicit ꝙ magis bonum eſt
magis eligendum et tercio.thopi
corum conſimile.

¶ Ad idem argui-
tur ſic de.a.et.b.malis.a.eſt maluꝫ
iude ergo ceteris paribus bonum
eſſet iude non habere ſed carere.a.
malo et loquoꝛ ſemꝑ de.a.malo vt
eſt malum. Iſtud oportet cōcedere
quia: aliter ſequitur ꝙ paruulis
non eſſet ſua pena mala. nec bonū
eſſet eis eam non habere et carere
illa pena quam habent. Et arguo
tunc vltra.a.eſt iude malum: et bo
num eſſet ſibi carere.a. tunc quan-
tum.a.eſt ſibi malum tantum eſſet
ſibi bonum liberari ꝛ carere.a. hoc
oſtendo ſic. Quam bona eſt aliqua
res alicui tam mala eſt ſua priua-
tio vt oſtenſum eſt prius in conclu-
ſione ſcd̄a ergo eadem ratione ecō
tra quam malum eſt alicui aliquid
tam bonum eſſet ſibi liberari ab il-
lo malo. Et ſic carentia.a.eſſet iu-
de tam bonuꝫ ꝙ malum eſt.a.iude.
Iſtud etiaꝫ videtur ꝓbari in exem
plo. Si foret certa īfirmitas michi
mala et certa ſūma pecunie michi
minus bona ꝙ illa ſit michi mala:
recta rōne haberē dare illam ſūmā
pecunie ad auferendū illam īfirmi
tatem: et eēt carentia illius īfirmi
tatis mihi magis eligēda quā illa
pecunia eēt eligēda vel ſua carētia
fugiēda. Et tota rō eſt quia illa in-
firmitas eſt mihi magis mala ꝙ pe
cunia bona: ergo eadē rōne ſic erit
in ꝓpoſito ſi.a. ſit magis malū mi-
chi ꝙ certum bonuꝫ poſitiuū bonū
carere.a.malo ē michi magis eligi
bile vel ꝙ ſua ꝑuatio eſt fugibilis.
Et ꝑt hoc oſidi ſicut pri⁹ ē argumē
tatū de bono ꝛ malo ī ꝯcluſiōe ſcd̄a
ſi carētia.a.nō ē tā bonū ceteris pa
ribus quā malū eſt.a. tūc carētia.a.

eſſet inde minus bonū. Sit ergo c
vnū malum medium magis malū
q̄ priuatio.a.eſſet bona:et minus
malum q̄.a.eſt malum:tunc ſequi
tur ꝙ aggregatū ex.c.⁊ carentia a.
eſſet magis malū q̄ bonū. Detur
tude optio habere illud vel non ha
bere.vel ergo recta ratione habe
bit illud eligere vel non.ſi habet il
lud eligere. Cōtra illud eſt ſibi ma
lum quia plus habet de malo q̄ de
bono.ergo nō haberet illud elige-
re.ſi nō haberet illud eligere. Con
tra ſic.eligendo.c.cum carentia.a
tantū acquirit ſibi.c.malū⁊ libera-
ret ſe ab a malo quod eſt magis ma
lum.ergo vtilis eſſet ⁊ facienda ta
lis commutatio:q2 eſt mutatio pe
ioris in minus malū. Similiter de
tur tali optio fugere.c.vel habe-
re priuationē.a.quod haberet ma
gis facere ſi fugere.c. Contra eli-
gendo carentia.a.fugeret.a. quod
eſt magis malum et magis fugiē-
dum q̄.c.ergo melius eſſet eligere
carenciam.a.q̄ fugere.c. Si econ-
tra.ꝯ.c.eſt magis malū⁊ magis fu
gibile q̄ carentia.a.eſt bonum ⁊ eli
gibile.ergo recta ratione citius de
bet fugi.c.q̄ carentia.a. eligi.

¶ Ad idem arguitur

ſic ſecundum iſtā poſitionem ſequi
tur ꝙ pena paruuli dānati ſit min⁹
fugibilis vt pena eſt q̄ aliqua alia
pena poſſibilis ſenſus.vel q̄ aliq̄d
bonum poſitium eſſet eis bonum:
et nunc magis haberet paruulus
eligere ſcire vnā ꝓpōnē vel quod-
cunqꝫ modicum bonū q̄ liberari a
pena ſua dāni quā ſecundū ſāctos
ſolum hꝫ.qđ videtur falſum:et cō
tra auctoritates mgr̄i ⁊ crlſoſto.vt
poſtea patebit.

¶ Ad idem. Si pena

dāni ſecūdū illud ꝙ pena et maluꝫ
eſt ſit minus fugiendum q̄ aliqua
pena ſenſus. Tunc data tibi optio
ne ſemper puniri pena dāni ſecun
dum illud ꝙ damnū et malum vel
puniri modica pena ſenſus:hēreꝫ
citius eligē puniri pena dāni:ꝯñs
eſt falſum. Quia ſi ſic eligeres ꝙ
eternaliter careres viſione diuina
et haberes carentiā eius:que ca-
rentia eſt magis fugienda quā ali-
qua pena ſenſus.

¶ Ad idem arguitur

Carentia rei debite ineſſe eſt dam-
nū et malum:et ſecūdū ꝙ eſt caren
tia maioris vel minoris boni debi
ti:ſecūdū hoc eſt magis fugibile.
tunc talis priuatio quantuꝫ eſt ma
lum tantū eſt fugibile.ergo nō om
ne aliud poſitiuū malū eſt magiſ fu
gibile q̄ talis priuatio ſecūdum ꝙ
malum eſt.q2 ſecūdū ꝙ ip̄m eſt pe-
na et malū:eſt tantū pena et malū
quātum oppoſitū eſt bonū.ergo ta
lis carentia ſecūdū illud ꝙ ipſa eſt
mala:et pena eſt tātū fugibile quā
tum ipſū eſt malū:et oppoſitū bo-
num:antecedens patet:quia nō eſt
talis carentia pena et malū:ſecun
dū id ꝙ ē carentia ⁊ pura priuatio:
ſed ſecundum id ꝙ eſt pena et ma-
lum. Similiter illud ꝙ eſt priuatio
tanti boni debiti ineſſe eſt tantum
malum et pena:et ſecundum illud
ꝙ ē priuatio tāti bōi debiti ē tm̄ fu
gibile.ergo ſecundū ꝙ illud ē ma-
lum et pena eſt tantum fugibile.

¶ Ad ideꝫ. Si pena

dāni,quo ad eſſe pene ſit minus fu
gibile q̄ aliqua pena ſenſus:vł ali
quod bonum poſitiuum eligibile.
ſequitur q̄ ſtatus vni⁹ dānati ce-
teris paribus non eſt peior q̄ ſtat⁹
non damnati. Probatur ſic ſecun-
dum iſtam reſponſionē. Pena dā-
ni non eſt magis fugibilis q̄ eadeꝫ
carētia quando non eſt maluꝫ ⁊ pe-
na. Pono tuncqꝫ fortes habeat ca

rentiā.a.boni quod eſſet ſibi tantū
bonū ſicut platoni:habeat eandẽ
carentiã plato.Sit in platone dā=
nū ⁊ malū pene:in ſorte nõ.iſtõ eſt
ſatis poſſibile de facto ꝙ ſi aliquis
eſſet cui liber meus foret ita vtilis
ſicut michi:et ego perderem librū
meū carentia libri mei eſſet michi
dānū ⁊ tm̄ mihi fugibile ſicut plato
ni preciſe.❡Tūc arguatur vltra,
Carentia.a.boni in platone eſt ma
gis fugibile ꝙ̄ i ſorte:q2 ſi foret ille
exceſſus foret equalis fugibilita=
tis alicuiꝰ pene ſenſus vel eligibi
litatis alicuius boni:⁊ tñ exceſſus
ille eſſet ſolū ſecūdū maliciā q̄ ē in
illa priuatione ex eo ꝙ pena eſt et
mala:et ſic inꝙ̄tū hoc fugibilis ſi=
cut certa pena ſenſus eſt fugibilis
et ſicut certū bonum poſitiuum eſt
eligibile quod eſt oppoſitū cõcluſi=
onis ⁊ ꝑꝯñs carentia.a.qua plato
caret.a.nõ ē magis fugibilis ꝙ̄ ca
rentia qua ſortes caret.a.et tūc ſe=
quitur ꝙ eque fugibilis eſt ſtatus
ſortis et platonis.ꝯña ptꝫ: q2 quo
ad carentiā.a.boni eſt equaliter fu
gibile et quo ad omnia reſidua eſt
paritas.ergo ⁊c.Similiter videtur
in alio caſu.ponaẗ ꝙ ſortes ſit non
ordinatus ad beatitudinē:plato or
dinatus ceteris paribꝰ careat vter
ꝗ beatitudine:tunc in. vtroꝗ carē
tia eſt eque fugibilis: ⁊ quo ad oīa
reſidua ſtatus ſūt equales.ꝫ ſimili
ter ſtatus ſunt equales.ꝯñs falſuꝫ
quia vnus ſtatus male eſt quo ad
eē pene alicuiꝰ nõ:et cetera ſūt pa
ria.ergo peior eſt vnus ſtatus quā
alius.Similiter ſequitur vt videẗ
neceſſario ꝙ nõ eſt peius eſſe in pe
na dāni ꝙ̄ nõ eē:ceteris paribꝰ om
nibus.Similiter ſi eque fugibilis
eſt carentia in ſorte et platone cuꝫ
in vno illa carentia ſit mala ⁊ i alio
non.ſequitur ꝙ omnibus alijs pa
ribus malū nõ malo non eſſe magi
fugiēdū.Similiter ꝙ malū additū
ad malū nõ facit maiꝰ malū.Pro=
bo:quia pono ꝙ ſortes ⁊ plato ſint
equales in oībus conditionibus ex
cepto ꝙ ſortes habeat carentiā q̄
ſit pena dāni plato eandē carentiā
non dāni:tunc ſoluꝫ malū ſortis eſt
tantū ſicut platonis ⁊ ecõtra:et tñ
ad malū ſortis eſt additũ vnū ma=
lū qꝺ nõ eſt additū malū platõis.et
cetera ſunt paria:⁊ tamen ſtatꝰ ſor
tis nõ eſt peior.

❡Ad idē.Aliquod ē
bonū qꝺ nõ eſt aliq̄d poſitiuū:ſꝫ ſo=
lū priuatio mali i ſb̃iecto ſuſceptibili
eſt magis aliquo bõo poſitiuo eligi
bile:et magis eligibile quā aliqua
certa pena ſenſus fugibilis.ꝫ eadē
rõne pena et malū quod eſt ſola ca
renta boni eſt aliqua pena ſenſꝰ fu
gibilis:⁊ hoc ſecundū ꝙ pena ē.an
tecedens ptꝫ de virginitate innocē
tia et immunitate a peccato.

❡Ad idē.Si omnis
pena ſenſus eſſet magis fugibilis
quā aliqua pena dāni eterna:⁊ hoc
ſemꝑ quo ad eſſe penē.⁊ eodē mo=
do ſequitur ꝙ omnis pena ſenſus
quātūcunꝗ parua et tēporalis eēt
maior pena ꝙ̄ pena eterna dāni:⁊
tunc pena paruulorum eterna eēt
minor pena ꝙ̄ modica pena ſenſus
et ſecūdū hoc plus fuit paruulus
infirmus punitus in vita iſta ꝙ̄ vn
ꝙ̄ puniretur in inferno.❡Arguo
ſic:ſcꝫdū iſtā viā.nulla pena dam=
ni temporalis eſt tam fugiēda quo
ad eſſe pene quā fugienda eſt mini
ma pena ſẽſus.ergo nunꝙ̄ erit ita
ꝙ paruulus eſt tantum punitꝰ pe=
na dāni ꝙ̄tum fuit punitus mini=
ma pena ſenſus in vita. Similiter
ſi eſſet vna pena damni quantuncū
ꝗ finite longa:et infinita intenſi=
ue adhuc quelibet pena ſenſus ꝙ̄=
tuncunꝗ breuis et parua:eſſet ma
ior pena et magis fugienda quātū

ad eſſe pene ꝙ aliqua pena ſenſ⁹ extenſiue ⁊ itenſiue finita: et talis pena dãni eſt infinite mala.

¶ **Ad idez. arguio p** auctoritates per magiſtrũ. 4°. ſententiarum diſtin. 46. vbi tractat qualis ira dei manebit in damnatis ſine finita. Et loquens de illa dicit ꝙ ſi ſola eſſet: alienari a regno dei et carere magna multitudine dulcedinis tam grãdis eſt pena: vt rei poſſint nulla tormenta comparari Idem patet in gloſa rabani. deut. 32. ſuper illo verbo Abſcondã faciem meam ab eis. vbi dicit ꝙ nichil graui⁹ ꝙ viſione dei priuari. Similiter Criſoſtomus de reparatione lapſi. Omelia. 25. dicit. Non puto ita eſſe iehenne ſupplicia vt ſũt illa quibus torquetur is qui arcetur a conſpectu chriſti hoc michi grauius et peius omnibus eſſe videtur. Similiter Criſoſtomus de pũctione dicit. Ponamus ante oculos nr̃os quanti doloris eſt ꝓici a rege et regno celorum: qꝛ vt michi videtur ipſa grauius eſt iehenna. Nam et ſi ille ignis non arderet et immortalis illa pena nõ eēt parata hoc ſolum ꝙ efficimur alieni a chriſto excludimur a bõis eternis: nõne omni pena cruciabili⁹ diceretur. Similiter Criſoſtom⁹ ſuper Omeliam. 23. dicit. Due ſunt pene/ignis iehenne/et caſus glorie. Nouimus autem ꝙ multi iehẽnam abhorrerent ſolum: ego autẽ caſum illius glorie multo maiorez iehennem eſſe credo. Iterum per Criſoſtomum. et illud communiter allegãt doctores. Excludi a bonis eternis et alienũ effici ab hijs que parata ſunt iuſtis tantum generat cruciatum tantum dolorem vt etiam ſi nulla extrinſeca pena torqueret hec pena ſufficeret. Iterum per Auguſtinum in libello ſuo de gaudijs electorum et penis reproborum ait ſic. Ibi eſt ſitis intollerabilis et fames: pena fetoris horroris tormẽtorũ ⁊ anguſtie preſentia demonum: et multa enumerat quibus enumeratis dicit. Abſentia chriſti poſt viſionez eius que ſola omnia ſupradicta ſuperat ⁊ omnibus penis eſt intollerabilior Ex his videtur ꝙ pena damni ſit maior pena et magis fugiẽda quo ad eſſe pene ꝙ aliqua pena ſenſus.

¶ **Ad idez arguitur** Pena damni eſt maior pena ꝙ certa pena ſenſus: et quantum pena eſt tantum eſt fugienda quoad eſſe pene. igitur pena damni eſt magis fugienda quo ad eſſe mali et pene ꝙ certa pena ſenſus. Et ꝙ certa pena damni ſit maior pena ꝙ certa pena ſenſus. Arguitur ſic. pena dãni eſt magis mala ꝙ certa pena ſenſ⁹ et non eſt malũ niſi malũ pene. ergo eſt maior pena ꝙ certa pena ſẽſ⁹

¶ **Ad idem. ſi pena** damni ſit maior pena ꝙ aliqua pena ſenſus cum paruuli in inferno pro peccato originali ſolum puniantur pena damni vt poſtea patebit: et peccatum veniale in inferno punitur pena ſẽſus: ſequitur ꝙ peccatum veniale in inferno grauius punitur ꝙ peccatũ originale. et vltra ſequitur ꝙ peccatum veniale eſt maius ꝙ originale: ⁊ ꝙ deus minus punitur grauius ꝙ maius peccatum ꝙ videtur inconueniens.

¶ **Ad idem arguitur** Sequitur ꝙ peccatum eſſet maior pena ꝙ aliqua pena ſenſus. conſequentia patet. quia peccatum eſt ſola pena damni: quia carentia iuſticie debite.

¶ Ad idem arguit̃ ſic

Sequitur ꝙ nulla pena damni eẽt
maioꝛ pena q̃ alia: ſed ꝙ omnes pe
ne dãni ſunt equaliter pene. Pro
batur conſequentiã ſic. Si. a. pena
damni ſit maioꝛ pena quã. b. tunc a
pena habet aliquam latitudinẽ pe
ne et non quelibet pena ſenſ⁹ ha
bet tantam latitudinem igr̃ nõ q̃li
bet pena ſenſus eſt tantuꝫ pena q̃
tum eſt. a. pena damni: quod eſt op
poſitum concluſionis. ¶ Reſpon
deo et teneo concluſionem quam
pꝛius vidi ꝙ omnis pena ſenſ⁹ eſt
magis fugibilis quam aliqua pe
na damni quo ad eſſe pene. Et eod
modo dico ꝙ omne bonum poſiti
uum eſt magis eligibile q̃ aliquod
bonum damni et pꝛiuationis ſit fu
gibile quo ad eſſe mali et pene. Et
credo ꝙ iſtam cõcluſionem non eſt
difficile perſuadere.

¶ Ad argumenta re-

ſpondeo ad pꝛimã et admitto ꝙ om
ne malum eſt fugiendum ceteris
paribus: et magis malum eſt mag̃
fugiendum: et concedo q̃ vt pluri
mum pena damni eſt magis fugiẽ
da q̃ pena ſenſus et nego cõſequẽ
tiam. ergo pena damni eſt magis
fugienda quo ad eſſe pene q̃ pena
ſenſus. Quid intelligo per fugere
penam quo ad eſſe pene: dictuꝫ eſt
in pꝛima ratione pꝛo cõcluſiõe iſta.

¶ Ad ſecũdam ratio-

nem. Ad idem reſpondeo cõſimili
ter videlicet ꝙ. a. eſt magis et ma
gis malum q̃. b. et tum. b. eſt ma
gis fugibile q̃. a. quo ad eſſe pene
⁊ mali. Et ad argumẽtum vltra di
co ꝙ data optiõe fugere. a. vel. b. ci
tius debet fugere. a. q̃. b. Sꝫ tunc
data optione fugere. a. eſſe malum
vel. b. eſſe maluꝫ: magis eſſet fugi
endum. b. eſſe malum q̃. a. eſſe ma
lum. Nec valet conſequentia. a. eſt
magis malum q̃. b. ergo. a. eſſe ma
lum eſt magis fugiendum q̃. b. eſſe
malũ. Et ad argumentuꝫ vltra cũ
reducitur ꝙ qua ratione eſt ſic de
malo in caſu ſic foꝛet de bono: ⁊ tũc
in caſu minus bonum eſſet eligibi
le. quod eſt contra philoſophũ. di
co ꝙ ſi inueniretur cõſimilis caſus
in bono ſicut ẽ de malo. Similiter
rñderem ad auctoꝛitates philoſo
phi dicendo ꝙ loquitur de bono et
malo fugere ⁊ eligere quo ad totũ
ſuũ eſſe vel de bonis et malis eiuſ
dẽ generis non de malo quo ad nõ
eſſe mali: ſed quo ad non eſſe ſim
pliciter.

¶ Ad tertiam ratio-

nẽ. Quando dititur. a. eſt malum
iude. ergo ceteris paribus bonuꝫ
eſſet iudenon habere ſed carere a.
et hoc quo ad eſſe malũ. Credo ꝙ
hec conſequentia ſatis ſane poſſet
negari. Si tamen debeat cõcedi ꝙ
bonũ eſt carere. a. eſſe malũ: dico ꝙ
illud bonũ eſt in cõparatiõe ad ali
qua mala pene ſenſus et boni poſi
tiui: ſicut punctus ad lineã: ⁊ nego
ꝙ quã malũ eſt. a. tam bonum eẽt
carentia. a. quo ad eẽ malũ. Et di
co ꝙ nõ eſt ſimile de. a. malo et de
malo pene ſenſus: et cauſa dicta ẽ
in concluſione pꝛima: qꝛ ad ablatio
nem pene ſenſus in ſubiecto ſuſce
ptibili ſequitur poſitio alicui⁹ bo
ni: et non eſt ſic de aliȷ̃s. ¶ Ad foꝛ
mã aliã dico ꝙ carentia. a. eẽt malũ
et. c. ⁊ totũ illud aggregatũ eẽt fu
giendum. et nego ꝙ eligendo illõ
aggregatum liberaret ſe ab. a. ma
lo: ſed bene abeſſe. a. malum qꝛ ma
neret. a. carentia: ſꝫ nõ foꝛet mala.

¶ Ad quartã rationẽ

Cõcedo ꝙ pẽs puuli dãnati ẽ min⁹
fugiendum quo ad eſſe pene q̃ ali
qua pena ſenſus. Et concedo ꝙ ma

gis haberet paruulus recta ratio-
ne eligere ſcire vnam propoſitiões
vel habere aliquod aliud modicuȝ
bonum: ꝙ liberari a pena ſua dam
ni et hoc quo ad eſſe pene. Sed nõ
quo ad eſſe carentia viſionis dei: qꝛ
ſic liberari eſſet habere diuinã vi-
ſionem.

¶Ad quintã ratiões

Ad idem dico ꝙ alicui eſt magis eli
gibile puniri pena damni ꝙ modi-
ca pena ſenſus: et alicui non. vt ſi
ſortes ſit homo qui certitudinali-
ter haberet eternaliter carentiaȝ
viſionis diuine: et ſibi datur optio
ꝙ illa carentia ſit ſibi pena damni:
vel hr̃e penã modicaȝ ſẽſ⁹: ꝛ ita ca
rẽtia viſionis diuine erit: ꝛ nõ erit
ſibi pena. Dico ꝙ haberet eligere
illam penam damni: et ſi alias non
haberet illam carentiam econtra-
rio foret nec ꝓpter illã electionem
haberet carentiam viſionis diuĩe.

¶Ad ſextam ratiões

Ad idem reſpondeo ꝙ priuationes
male ſunt fugiende: et eo fugien-
de ꝙ ſunt male: et ſecundum ꝙ ma
le ſunt fugiende et non ſequitur.
ergo quantum ſunt male tantum
ſunt fugiende quo ad eſſe mali. Et
ratio eſt quia priuatio talis eſt tan
tũ fugienda quantũ bonũ priuatũ
eſt eligendum. et ſecundum ꝙ pri-
uatio boni eſt fugienda: et ſecũdũ
ꝙ priuatio boni debiti ineſſe eſt ma-
la et damnum. et conſtat tunc ꝙ nõ
ſequitur quantum eſt priuatio bo
ni debiti ineſſe. igitur tantum ẽ fu
giendum eſſe priuationem boni de
biti ineſſe. Similiter ſi tale malum
foret tantum fugiendum quo ad
eſſe mali quantũ ẽ malũ cum ipſa
ſit tam mala ꝙ bonum eſt illud cu-
ius eſt priuatio. ſequitur ꝙ tantuȝ
eſſet fugiendum tale malũ eẽ ma-
lum quantum bonum cuius ẽ pri-
uatio eſſet eligendũ qđ eſt notorie
falſum. Similiter ſequitur ꝙ tãtuȝ
eſſet fugiendũ illã ꝑuationẽ eẽ ma
lam qȝ eſſet fugiendã ſimpliciť eaȝ
eſſe priuationẽ qđ ẽ notorie falſuȝ
Et ꝯña ꝓbať ſic. Si quãtũ priuatõ
eſt mala tm̃ ſit fugiendũ ipſam eẽ
malã ꝛ non plus ſimpliciter eſt fu-
giẽda quã ipſã ẽ mala, tantuȝ foret
fugienũ ip̃aȝ eſſe penã ſicut ip̃a eẽ

¶Ad ſeptimã rõnes

qñ aꝛ ꝙ ſtatus vni⁹ dãnati ceteris
paribus nõ eſt peior qȝ ſtatus non
dãnati dico ſicut prius ꝙ ſi ſit peior
eſt qñ indiuiſibiliter magis malus
et plus tamen in cẽtuplo habet de
malo et nego ꝯñam. Sortes pl⁹ ha
bet de malo ꝙ plato: et nõ pl⁹ đ bo
no: ymo oĩa reſidua ſũt paria. ꝗ pei⁹
eſt ſic eẽ ſicut ſortes ẽ ꝙ eẽ ſicut pla-
to eſt. Et concedo ꝙ nõ ẽ meli⁹ eẽ ſi
ne illo malo quo ad eſſe mali ꝙ cuȝ
illo malo niſi ſicut dr̃ ꝙ corpus ꝛ li-
nea ſunt maioris ꝗtitatis ꝙ idem
corpus ꝑ ſe: et cõcedo etiã cõcluſio
nem ꝙ malũ nõ malo nõ magis eſt
fugiendũ ꝛ aliquid eſt fugiendũ et
malũ et illud idem omnibus alijs
paribus nõ eſſet minus fugiendũ
et ſi nõ eſſet malum vel quam vna
ꝯſimilis et equalis priuatio q̃ non
eſt mala et ſimilia ſequũť qȯia ꝯce
do ſicut credo ꝙ argumenta ꝓbať

¶Ad octauã ratiões

ad idẽ nego ꝯſequẽtiã. Sed nũquã
virginitas inocẽtia et ſimilia ſunt
bona poſitiua vel nõ poſtea patebit

¶Ad nouam cõcedo

ꝯcluſionẽ ꝙ magis fugiendum eſt
modica pena ſẽſus tẽporalis quam
aliqua pena dãni eterna ꝛ hoc quo
ad eſſe pene Et ꝯſequenter cõcedo
ꝙ paruulus plus fuit ſimpliciter pu
nitus hic quã erit in inferno pena
q̃ eſt ſolũ pena damni.

¶ Ad decimā reſpon
deo ad auctoritates oēs ꝙ hñt in-
telligi, de dolore ꝯſequēte apphen
ſionem talis carentie viſionis non
de ipa carentia. Et tali modo gloſ-
ſa doctor Bonauentura ſcḋo ſniaꝝ
diſ. 33. q. ſcḋa articulo 3°. vbi q̄rit
vtrum puuli decedētes cū ſolo ori
ginali puniāẗ aliquo dolore īterio
ri. et in rñſione ad auctoritates Cri
ſo. dicit ꝙ ītelligiẗ de hijs q̄ exclu-
dunẗ merito actualis pctī q̄ remor
ſū ꝯſcie ſūt habituri. ⁊ hec rñſio ſa
tis inuitur in ꝟbis auctoritatū.

¶ Ad vndecimā rñ-
ſionē rñdeo ⁊ nego ꝙ pena dānī eſt
maior ꝙ̄ pena certa ſenſus: ⁊ nego
ꝯñaꝫ. pena dāni ē magis malū ꝙ̄ cer
ta pena ſenſus et nō ē malū niſi ma
lū pene. ergo eſt maior pena ꝙ̄ certa pe
na ſenſus. Et rō ē q2 pena eq̄uoce
dẗ de pena dāni ⁊ pena ſenſus: ⁊ q̄li
bet grad⁹ pene ſenſus eſt maior pe
na q̄ꝫ pena aliqua pene dāni. Et ſi
arguatur pena dāni quātū ē malū
tm̄ etiā ē pena ⁊ pena ſenſ⁹ quantū
eſt malū tm̄ ē pena ⁊ nō pl⁹: ⁊ pēa dā
ni ē tm̄ malū vel magis ꝙ̄ ē pēa ſē-
ſus. ergo pena dāni ē tanta vel eſt ma-
ior pena q̄ꝫ pena ſenſ⁹. Ad iſtud ne
go ꝯñam ſicut nō ſeq̄ẗ aſinus quan
tū ē aſinus tm̄ eſt bonus ⁊ hō quan
tū ē hō tm̄ eſt bonus ⁊ nō magis lo
quendo de bonitate nature ⁊ aſin⁹
tm̄ eſt aſin⁹ quātū hō eſt hō. ergo aſin⁹
eſt tm̄ bonū quātū bonū eſt hō ⁊c̄.

¶ Ad duodecimā rñ
ſionē cōcedo concluſionē ꝙ grauī⁹
in īferno puniẗ veniale q̄ꝫ origina
le. ⁊ cōncedo ꝙ grauius eſt pecca-
tum veniale q̄ꝫ orignale tm̄: tñ ori
ginale eſt magis periculoſū. Iſtud
prius fuit dictum et allegatū a do
mino Altiſſidiorenſi.

Ad. xiii. rñſionē conce
do ꝙ pctm̄ eſt mior pena ꝙ̄ aliqua
pena ſenſus: et tñ peius ē puniri ta
li pena q̄ꝫ aliqua pena ſenſus que
non eſt culpa.

¶ Ad. xiiii. rationem
dico ꝙ nō ſeq̄ẗ qui vna pena damni
ſit melior alia ⁊ bñ volo ꝙ. a. habe
at latitudinē pene et nō q̄libet pēa
ſēſ⁹ ē maior pena q̄ꝫ aliq̄ talis pēa
dāni q̄ꝫtūcūq̄ ſit magne latitudis.

¶ Concluſio quinta
Nō cuiuſlibet boni ꝑuatio eſt mala
Iſtā cōcluſionē oſtēdo ſic. Si cuiuſli
bet boni ꝑuatio foret mala cū oīm
reꝝ ꝑuatiōes et carentie pure fue
runt ab eterno: ſeq̄turq̄ ab eterno
fuerunt mala tot q̄t ſē vẗ erūt bōa

¶ Ad idem. Si cuiuſ
libet boni carētia ſeu ꝑuatio eſſet
mala ſeq̄retur de facto nūc in infi-
nitū peiora ⁊ plura mala ꝙ̄ ſūt bōa
q2 in īfinitū pōt de⁹ facere meliora
q̄ꝫ aliqua ſunt facta: tūc iſtoꝝ melio
rum poſſibiliū priuatōes q̄ ſūt ſm
iſtā poſitionē ſūt tm̄ mala quātū ip
ſa ſi eſſent bona: ⁊ ꝑ ꝯñs plura ⁊ pe
iora in infinitū ſūt mala q̄ꝫ bona.
Silr ſeq̄ẗ ꝙ q̄libet creatura in in-
finitū plus ꝑticipat de malo q̄ꝫ de
bono. Silr ſeq̄ẗ ꝙ nulla creatura
eſſet in celo quin haberet penā vel
dānū. Silr nō eſt malū michi ꝙ nō
habeo regnum vel eccleſiā vel li-
brū ſocij mei. ergo nō cuiuſlibet bōi ꝑ-
uatio eſt mala. Silr eadē rōne oīs
ꝑuatio malis eſſet bōa ⁊ cū ab eter
no erant priuatiōes īfinitoꝝ malo-
rum ab eterno erāt infinita bona.

¶ Contra iſtā cōcluſi
onē arḡ ſic. cuiuſlibet boni ꝑuatio ē
fugibilis ⁊ nō eſt fugibilis niſi q̄a
mala. ergo cuiuſlꝫ bōi ꝑuatio eſt mala.

¶ Ad idem. alicuius

boni ꝑuatio eſt mala q꞉ carẽtia bti
tudinis dãnatis eſt mala ⁊ nõ ẽ pl⁹
eſt ratio q̃re vni⁹ boni carentia ſit
magis mala q̃ȝ alteri⁹.ğ cuiuſlibȝ
boni carentia eſt mala. ¶ Ad iſta
rñdeo et teneo concluſionem quã
prius vȝ ꝙ nõ cuiuſlibet boni ꝑua-
tio eſt mala. Et ad argumẽtũ dico
ꝙ ꝑuatio q̃ nõ eſt mala eſt plus fu-
gibilis lȝ non ſit mala ymo ſicut di
ctũ eſt in cõcluſione ſcḋa. ꝑuatio ẽ
malis mala pl⁹ fugibilis q̃ȝ ꝑuatõ
mala Sȝ cã quare ꝑuatio eſt fugibi
lis eſt: q꞉ ex ꝑuatõe ⁊ pura carentia
ſeq̄t apprehenſio boni cuius erat
ꝑuatio ⁊ ſic ẽ ꝑuatio fugiẽda: q꞉ ha
bitus contrarius eſt eligendus nõ
ex hoc ꝙ priuatio eſt mala. ¶ Ad
ſecundũ argumentũ ad idem dico
ꝙ alicui⁹ bõi priuatio ẽ mala alicui⁹
non: ymo credo ꝙ ſola priuatio bo
ni aliquo modo debiti ĩeſſe ẽ mala

¶ Cõcluſio ſexta. quã

tum eligenda eſt aliqua res tm̃ fu-
gibil̃ ẽ ei⁹ ꝑfecã ꝑuatio ⁊ ecõtra. iſtã
cõcluſionẽ ĩtendo multiplicit̃ ꝓba
re. ꝑmo ſic. Sit. a. vnũ bonũ eligibi
le. b. ſua ꝑfecta ꝑuatio ſeu pura ca
rantia. Tũc arguo ſic formalit̃ cõ-
ſeq̄t hr̃e. a. ⁊ carere. b. ⁊ eõ: ymo ſũt
bona inſeꝑabilia de aliqua poten-
tia mũdi. ğ ſũt eq̄ eligibilia. Sił̃r
idẽ eſt eligere. a. et fugere carẽtiaȝ
b. ğ nõ ẽ pl⁹ eligibil̃e q̃ȝ aliḋ fugibil̃e

¶ Ad idem. tm̃ bonũ

eſt tm̃ eligibile ſeq̄t ꝑ ſe ⁊ formalit̃
ex fuga. b. ſicut ex electione. a. q꞉ ex
fuga. b. ſeq̄t hr̃e. a. pȝ q꞉ ſeq̄t caret
b. ğ hȝ. a. q꞉ nõ p̃t eẽ in aliq̄ qui ſit
a. ⁊ ꝑuatio ⁊ pura carẽtia et ſi ſic ca
rere. b. ⁊ habere. a. ẽ tm̃ eligibile ſi-
cut habere. a. eſt eligibile.

¶ Ad idẽ rctã rõne tm̃ hr̃et.
q̄s dare ꝓ carẽtia
b. ſicut ꝓ hr̃e. a. q꞉ illa ꝑ ſe ⁊ forma
liter ſequũt̃ ſe, ⁊ tm̃ fugiẽdũ ẽ, b. ꝙ̃
tũ eligẽdũ eſt. a. carẽtia. ğ ⁊c.

¶ Ad idem arguitur

ſic ſi. a. ſit magiſ eligibil̃e ꝙ̃. b. fugi-
bile: ſit. c. tunc vnũ eligibil̃e nũ ꝙ̃ a.
et magis eligibil̃e ꝙ̃. b. fugibile: tũc
data optione eligere. c. vel fugẽ. b.
recta rõe magis hȝ eliger e. c. ꝙ̃ fu
gere. b q꞉ ꝑ poſitũ. c. ẽ magis eligi-
bile ꝙ̃. b. fugibile. Cõtra ex fuga b
ſeq̄t maius bonũ et eligibile ꝙ̃ ex
electiõe. c. igr̃ meli⁹ ẽ fugere. b. q̃ȝ
eligere c. aſſũptũ ꝓbo. q꞉ ex fuga b
ſeq̄t hr̃e. a. formaliter ⁊ neceſſario
⁊ hr̃e. a. ẽ magis eligibile ꝙ̃ q̄cquid
ſeq̄t ex electiõe. c. q꞉. a. ẽ magiſ eligi
bile ꝙ̃ c. ğ magiſ ẽ eligibil̃e fugẽ. b. ꝙ̃
habere. c. ⁊ ꝑ ꝯñs. b. ẽ magis fugibi
le ꝙ̃. c. eligibile qḋ fuit ꝓbatum.

Ad idẽ Si. c. ſit magiſ elegibil̃e
ꝙ̃. b fugibil̃e tũc aggre
gatũ ex. b. ⁊. c. ẽ magis eligibile ꝙ̃
fugibile: ymo ẽ eligibile ⁊ nõ fugi
bile ſicut pȝ in oĩb⁹ aliĳs. Si ſit mi
xtũ ex calido et frigido ⁊ pl⁹ habeat
de calido ꝙ̃ de frigido totũ ẽ plus
calidũ ꝙ̃ frigidũ ymo ẽ calidũ. Sił̃r
ſi ſit mixtũ ex g̃ui ⁊ leui ⁊ pl⁹ hẽat ḋ
g̃ui totũ ẽ graue. ğ cõſił̃r erit ĩ ꝓpo
ſito. Si. c. ſit magiſ eligibile ꝙ̃ b. fu
gibile totũ aggregatũ ex. b. ⁊. c. eſt
eligibil̃e: ⁊ magiſ dȝ eligi ꝙ̃ fugi. ꝯñs
ẽ falſũ qḋ pȝ. q꞉ ex electõe. c. ⁊. b. nł̃-
lũ eligibile ꝓuẽit: niſi. c. ⁊ fugibile
b. ⁊ ex fuga illi⁹ aggregati ꝓuẽit. a.
eligibil̃e q̄d ẽ magiſ eligibile ꝙ̃. c. ⁊ d
fugibile q̄d ẽ mĩn⁹ fugibile ꝙ̃. b. ſit
d. ꝑuatio. c. ğ ſił̃r magiſ ẽ. c. et. b. fu-
gibile q̃ȝ eligibile. Et ſimiliter fu-
gere. c. b. ẽ hr̃e a. ⁊. d. car ẽtiã. c. ⁊ eli
gere. c. b. eſt habere. c. ⁊ carentiam
a. Sȝ meli⁹ ⁊ magiſ eligil̃e eſt hr̃e a
et carere. c. ꝙ̃ hr̃e. c. ⁊ carere. a. q꞉ a
eſt magis eligibile ꝙ̃. c. ⁊ ꝑ ꝯñs to-
tũ. c. b. eſt magis fugibile ꝙ̃ eligi-
bile qḋ fuit probandum.

¶ Ad idẽ arguit̃ ſic et

facio eãdem formam quã fecit do-
ctor noſter anno proximo ad iſtam
eamdem concluſionem. Ratio ſua
fuit talis. Primo poſuit duas ſup
poſitiones. Prima ꝙ omne cõpoſi
tum ex magis eligibilis et minus
fugibili. fugibile alicui om̃ibus põ
deratis ẽ magis eligibile ſibi ꝙ̄ fu
gibile. Secũda ſuppoſitio. Omne
illud eſt magis fugiẽdum alicui ꝙ̄
aliud ex quo facto et nõ alio neceſ-
ſario prouenit magis eligibile. Ar
guebat tunc ſic ſit. a. habitus eligi
bilis ſecũdũ totũ et. b. ꝑfecta ꝓua-
tio q̃ ipſuȝ priuat ſecumdũ ſe totũ
tũc ſic quãtocũq; magiſ eligibile a ẽ
magis eligibile tanto fugibili. b. ẽ
magis fugibile ergo. a. non magis
habet de eligibilitate ꝙ̄. b. habet
fugibilitate. Antecedẽs probatur
ſic videlicet ꝙ quãto eligibili. a. eſt
magis eligibile tanto fugibile. b.
ſit magis fugibile q2 ſi non: ſit. c. il-
lud quod. a. ẽ magis eligibile et. d.
tanto fugibili non ſit. b. magis fu-
gibile. Arguitur tunc ſic. a. ẽ eligi-
bilius ꝙ̄. d. ſit fugibile ergo ꝑ pri-
mam ſuppoſitionem aggregatum
ex. d. et. a. ẽ eligibile ⁊ magis eligi-
bile ꝙ̄ aggregatũ ex. b. ⁊. c ſit fugi-
bile ⁊ ſi ſic: ergo. b. ẽ magis fugibi-
le ꝙ̄. d. cui⁹ oppoſitũ ẽ datũ. Et hoc
ꝓbo ex. ij. ſuppoẽ q2 ſi aliq̃s haben-
do. a fugiat. b. ⁊ nõ. d. habȝ totũ. a. d
et ſi fugiat. d. ⁊ nõ. b. habȝ. b. c. ⁊ nõ
aliud cũ ergo illa fuga ſit magiſ eli
gẽda ex q̃ ſeq̃r magiſ eligibile ſeq̃r
ꝙ. b. ſit magis fugibilis ꝙ̄. d. Ex q̃
ꝑ ꝓora. a. d. ẽ magis eligibile ꝙ̄. c. b

¶ Cõtra iſtã cõcluſio
nẽ. Arguitr mltiplicit. Primo ſic.
Si ꝙ̄ eligibile ſit aliq̃d tã fugibile
eſt ei⁹ ꝑfecta priuatio ſeq̃r ꝙ̄ nunc
magis fugibile eſſȝ (ſuppoſita lege
currẽte) eẽ ĩ purgatorio ꝑ aliquod
tẽpus maius die cũ quãtacũq; ꝑu a
pena: ꝙ̄ eſſet ꝑ diẽ tm̃ cum quacũq;
magna pena. Cui⁹ hõ ſequatr patȝ
neceſſario. Et arguo ꝙ̄ ſit magiſ fu
gibile eſſe ĩ purgatorio ꝑ diem vel
horam cum quacũq; modica pena
ꝙ̄ eſſe ibidem ꝑ diem ſolũ cũ quacũ
q; magna pena poſſibili ſuppoſito
ꝙ ſtatim anima poſtꝙ̄ eſt liberata
a purgatorio habeat clarã viſioẽȝ
dei et beatitudinẽ: ⁊ ꝙ illa btĩtudo
ſit magis eligibiliſ ꝙ̄ aliqua alia pe
na ſenſ⁹ vel alia in purgatorio (pre
ter carentia) ſit fugibilis. Hijs po-
ſitis arguo ſic. Carentia beatitudi
nis per horam eſt magis fugibilis
ꝙ̄ aliqua pena ſenſus per diem eſt
fugibilis. ergo carentia beatitudi
nis per diem et per horam ẽ magiſ
fugibilis ꝙ̄ carentia beatitudinis
cum quacũq; pena ſenſus per dieȝ.
conſequentia eſt plana ⁊ neceſſaria
et ꝑ ꝯñs plus ẽ fugibile eſſe in pur
gatorio per diẽ et horã ꝙ̄ eſſe ꝑ diẽ
tm̃ cũ quacũq; alia pena cõiuncta.
qḋ erat ꝓbãdũ. Premiſſe iſti⁹ ꝯclu
ſioĩs ſeu argumẽti patẽt. Primuȝ
vȝ ꝙ carẽtia btĩtudĩs ꝑ horã ẽ ma-
gis fugibile quã aliq̃ pena ſenſ⁹ ꝑ
diẽ ꝓbatr ſic q2 btĩtudo ꝑ diẽ ẽ magiſ
eligibilr quã aliq̃ pena ſẽſ⁹ poſſibilr
ꝑ eq̃le tp̃s ẽ fugibilis. Iſtḋ ptȝ ꝑ cõ
cluſionẽ octauã. Et vltra ſequitr ne
ceſſario ꝙ q̃cũq; pena data diurn⁹.
q̃ ẽ btĩtudo ꝑ horã ẽ magiſ eligibilr
quã illa pena diurna ẽ fugibilr q2 ſi
nõ a vna pena diurna magiſ fugibilr
ꝙ̄ btĩtudo ꝑ horã ſit eligibilis. Tũc
ſit btĩtudo ꝑ diẽ nõ ẽ niſi ĩ certa ⁊ fini
ta ꝓportiõe magiſ eligibilr ꝙ̄ eadẽ ꝑ
horã ⁊ a ẽ magiſ fugibile ꝑ diẽ ꝙ̄ btĩ
tudo ꝑ horã ẽ eligibile ꝙ̄ btĩtudo ꝑ
diẽ ẽ tm̃ ĩcerta ⁊ finita ꝓportiõe ma
gis eligibile ꝙ̄ ꝑ horã a fugibile. ꝙ̄
ẽ vrẽẽ ꝑt aliq̃ pena ꝑ eq̃le tp̃s maiꝫ
fugibilr ꝙ̄ btĩtudo ꝑ eq̃le tp̃s eligi-
bilis qḋ ẽ oppoſitũ poſiti. Silr ſi. a.
ſit magiſ fugibilis ꝙ̄ btĩtudo ꝑ horã
cũ aliq̃ remiſſior btĩtudo pre diem
ſit ita modicum vel minus eligibi
lis ꝙ̄. b. eſt ꝑ horam ſeq̃tur ꝙ beati
tudo ſub aliq̃ gradu remiſſio ꝑ diẽ

ſit minus eligibilis q̄.a.pena p diē quod eſt oppoſitum poſiti eſt ſubl;lis.Et ex iſto probat̄. Arguo vltra ſic beatitudo p horaȝ eſt magis eli gibilis q̄ aliqua alia penna in pur gatorio per diem eſt fugibilis et q̄ eligibilis eſt btitudo per horā tam fugibilis eſt carētia beatitudinis per equale tp̄us erḡ carētia btitu= dinis p horam eſt magis fugibilis q̄ aliqua alia p ena poſſibilis ī pur gatorio p diem.quod fuit ꝓbandū Et ad idem ſuppoſita hac cōcluſio ne ſequit̄ q̄ ſemp melioꝛ homo in purgatorio pro equali pctō ꝓpor= tionabiliter ſicut eſt melioꝛ ſic ma= gis fugibili pena punit̄.Cuius hō ſequat̄ patet qꝛ punit̄ carētia intē ſoris viſionis.q̄ carentia eſt magis mala ⁊ fugibilis q̄ carētia remiſſio ris viſionis et cetera ſunt paria.

¶ Scdo arguit̄ ɔtra iſtā ɔcluſionē ſic. Si ɔn̄a eligibilis eſt aliqua res tā fugibilis eſt ei⁹ pri uatio.cū res bona debita ineſſe et res eque bona nō debita ineſſe ſint eque eligibiles.Sequitur q̄ p̄uati ones illarū forent eque fugibiles ɔn̄s ē falſū qꝛ vna priuatio ē mala. et alia nō.⁊ cetera ſūt paria. ḡ non ſūt eque fugibiles ɔn̄a pȝ qꝛ aliter ſequitur q̄ malū ⁊ nō malū omib⁹ aliis parib⁹ ſūt eque fugibilia nec malū ē ſp fugiēdū q̄ foret etiā ſi nō eſſet magis malū ⁊ mula cōſimilia ſequutnur que tacta ſunt ī queſti= one quarta.

¶ Tercio ad idem ar guit̄.Si ɔn̄a eligibilis eſt aliqua re tā fugibilis ē ſua p̄uatio et ecōt'ra tūc q̄ eligibilis ē gr̄a tā fugibilis ē ſua p̄uatio.ɔn̄s eſt falſū qꝛ p̄uatio gr̄e ē pctm̄ et omē pctm̄ eſt plus fu gibile quā aliqua gr̄a vel aliquod bonū citra deū eligibile. ⁊ per ɔn̄s p̄uatio gr̄e ē magis fugibilis q̄ gr̄a eligibilis.Et q̄ quodlibet peccatū eſt magis fugibile q̄ gr̄a vel aliud citra deū ſit eligibile. patebit in cō cluſione octaua et patet primo cur deus homo ca.21°.Et.2°.cur deus homo ca.14°.

¶ Quarto ad idē. Si ɔn̄a eligibilis ē aliqua res tā fugi= bilis ē eius p̄uatio.cū eſſe āgel⁹ ſit magis eligibile q̄ eſſe homo ſeq̄t̄ q̄ nō eſſe āgel⁹. eſſet āgelo magis fugibile q̄ homi foret fugibile nō eſſe homo qđ videt̄ falſuȝ.vt videt̄ in ɔcluſione prima qꝛ tūc cēt mag̃ fugibile āgelū ānichilari q̄ hoīem annichilari.

¶ Quarto ad ideȝ.ſi ɔn̄a eligibilis eſt aliqua res tā fugi bilis eſt ei⁹ priuatio cū damnati pu niantur oēs p̄uatione ⁊ carētia bti tudinis ſequitur q̄ quilibȝ damna tus punit̄ tam fugibili pena ſicut beatus puniat̄ diligibili p̄ mo.ɔn̄s falſum qꝛ ſecundū hoc tant a et taȝ mala pena punit̄ damnat⁹ quanto et quā bomop̄mio p̄miatur beatus quod nō videt̄ verū qꝛ ſic puniri fo ret vltra cōdignū quodē cōtra.Au guſtinū.cap.21.cuncta dei cap.4.

¶ Sexto ad idem.ſic ponatur q̄ ſortes habeat.a.bonū. Tūc ſi q̄ eligibile eſt.a.tam fugibi= le eſt p̄uatio.a.et ad ablatiōnē cuiſ libet modice ptis.a.ſequit̄ p̄uatio a.quia ſi auferat̄ aliqua pars.a.nō manet.a.ſȝ manet carentia.a ergo cuiuſlibȝ modice partis.a.ablatio eſt tam fugibilis: q̄ eligibile eſt.a. cōſequens ē falſū qꝛ p̄uatio totius. a.nō eſt magis fugibilis quā.a.eli= gibilis ſed equaliter.

¶ Septimo ad idem Pono gr̄a exēpli q̄ ſortes habeat virtutē ſub.a.gradu.⁊ plato ſub.b

gradu ſubduplo ad.a.quo poſito.
Arguo ſic.A.gradus ē magis eligi
bilis ꝙ̄.b.et eodem modo medius
gradus inter.a.et.b.ꝙ̄ gradꝰ ſub-
duplus ad.b.et ſic de omibus aliȷ̈s
gradibus ſibi proporcionabilit̄ cor
reſpōdentibus ergo priuatio.a.eſt
magis fugibilis ꝙ̄ priuatio.b.⁊ ſic
de cōſimilibus conſequens tamen
falſum eſt qꝛ ſecūdum illud ſequit̄
ꝙ ſi virtus ſortis remitteretur ad
b.gradum ⁊ virtus platonis ad nō
gradum magis fugibilis foret re-
miſſio ꝟtutis ſortis ꝙ̄ platonis ad
non gradum.qr ſortes cōtinue per
dit illud quod eſt magis eligibile ⁊
per cōſequens ꝑdicio illa ē magis
fugibilis.Similiter arguit̄ ſic poſi
to ꝙ ſortes primo habeat virtutes
ſub.b.gradu et intēdatur ad.a.pla
to acquirat de nō gradu ad.b.Tūc
ſic latitudo.a.b.ad.a.eſt magis eli
gibilis ꝙ̄ latitudo.a.non gradu ad
b.ergo intenſio eius eſt magis eli-
genda quod videtur falſū qꝛ ſi ſor-
tes intendat virtutē.a.non gradu
ad.b.⁊ plato.a.b.ad.a.hoc erit per
opera meritoria.⁊ tunc ſequitur ꝙ
opus platonis erit ſibi vtiliꝰ ꝙ̄ opꝰ
ſortis.ſorti.qꝛ ꝑ illud acquiret,me
liorem ⁊ eligibiliorem latitudinē
virtutis.et eodē modo de beatitu-
dine conſequēte.ꝯñs eſt falſum qꝛ
eque meritorie operatur et equali
ter intēdunt ſuas virtutes.Simi-
liter ſi latitudo.a.b.ad.a.ſit magis
eligibilis ꝙ̄ latitud.o.a.non gradu
ad.b.tunc ſi in ſorte remitteret̄ vir
tus ab.a.ad.b.⁊ in platone ab.b.ad
non gradum magis foret priuatio
illa ⁊ remiſſio fugibilis ⁊ mala ſorti
ꝙ̄ pl'oi i a ymo i duplo ꝭ fugibilis qꝛ
latitudo i duplo ē magis fugibilis
ergo remitti ad.b.non eſt in duplo
fugibilis ꝙ̄ latitudo.b.a.ſit magis
eligibilis ⁊ ꝙ̄ latitudo ꝭ a non gradu
ad.b.patet qꝛ data optione alicui
eligere.b.a.latitudinē vl̄ latudinē

de nō gradu ad.b.citius aliget.b.a
ꝙ̄ aliam igit̄.Ad idem ſic.eq̄lis lati
tudo ē .b.a.⁊ latitudo de non gradꝰ
ad.b.⁊ latitudo.b.a.ē cōpoſita ex ma
ioribꝰ ⁊ intenſioriꝰ gradibꝰ ꝙ̄ alia
ḡ ē melior et eligibilior ¶ Octauo
ad idē ar̄ ſic.magꝭ eligibile ē eſſe ho
mo ꝙ̄ eſſe animal.vel ꝙ̄ ſimpliciter
eſſe et tamē,nō magis fugibile eſt
non eſſe hō:ꝙ̄ nō eſſe aīal vl̄ ꝙ̄ ſim-
pliter nō eſſe.ergo nō quantū eligi
bilis eſt aliqua res tam ꝑfecta eiꝰ
ꝑuatio ē fugibilis.⁊c. ¶ Cōtra iſtā
ꝯcluſionē.Sūt quaſi oīa argumēta
que facta fuerūt cōtra concluſiōes
ſcdam et tertiā.Ad iſta argumēta
facta cōtra cōcluſionē ſextā rn̄deo
Ad pͥmū cōcedo ꝙ magis fugibile
eſt de lege currēte eſſe i purgatorio
per aliqd̄ tp̄us maiꝰ die cū quacūq̧
parua pena ꝙ̄ eſſe ꝑ diem tm̄ cū qua
cūq̧ magna pena ymo fugibiliꝰ eſt
eſſe i purgatorio pnuitꝰ ſola caren
tia viſionis diuīe ꝑ diez ⁊ horā quā
puniri ꝑ diē tm̄ carētia equali cum
quacūq̧ pena ſenſꝰ adiūcta ſicuc ar
gumentū videt̄ ꝓbare qꝛ poſito ꝙ.
a.ſit carētia viſiōis ꝑ diē.b.ꝑ horaz
vltra.c.pena ſenſus quātūcūq̧ ma
gna diurna tūc.b.ē magꝭ fugibilis
ꝙ.c.ḡ.a.b eſt magꝭ fugibilis.a.c.
¶ Cōtra iſtā rn̄ſionē ꝑt obȷ̈ci.et ar̄
ꝙ nō ſit magis fugibil'e eē i purgato
rio ꝑ diē ⁊ horā ꝙ̄ puniri i purgato
rio ꝑ diez tm̄ quacūq̧ magna pena
ſenſꝰ qꝛ ſeq̄tur ꝙ meliꝰ ⁊ eligibiliꝰ
foret dicē vnā orōnē dn̄icā ꝓ vna aīa
in purgatorio ꝙ̄ iuuare aliquē vnū
aliq̄ bn̄ficio corꝑali vt paſcē paupē
vl̄ liberare aliquē a carcē ⁊ ſic de ꝯſi
milibꝰ ꝯ opibꝰ mīe ꝙ hoc ſequat̄ ptꝫ
q̄a orō facta ꝓ aīa ad tp̄us aufer-
ret carētiā btitudinis et facit hr̄e
btitudinē qd̄ meliꝰ ē et eligibiliꝰ ꝙ̄
aliqd̄ bn̄ficiū exhibitū pauperi vel
alicui incarcerato.⁊cꝭ.

¶ Ad idem ſequit̄ ꝙ

eligibili⁹ et min⁹ malũ eẽt aie eternal ir hře visionẽ dei ⁊ maxiã penã ſẽſ⁹ ſic fuit ð xpo: ꝙ vno die morari in purgatorio ⁊ p⁹etnalit hře viſiones dei. Probaꝭ qꝛ carẽtia viſiõis p vnũ diẽ eſt magiſ malũ ⁊ magiſ fugiedũ: Siſr ſcðm hoc videꝭ ꝙ de⁹ poſſet eťnaliꝭ punire oẽ pctm̃ veiale ꝗ cũq̃ magna pena ſenſ⁹ nõ puniẽdo vltra ꝯdignũ qꝛ de facto nũc punit veiale carẽtia tpali puta ipi⁹ viſionis dei ⁊ eſt magiſ malũ ⁊ fugibiꝉ ꝙ aliq̃ pena ſenſ⁹ eťna. Siſr ſcðꝫ hoc vř ſequi ꝙ qlibꝫ aia i purgatorio ẽ tm̃ miſera ſicut poſt erit btã: ꝓbaꝭ ꝯña qꝛ carẽtia quã hꝫ eſt tã mala et tã fugibilis ꝙ eligibilis ẽ btitudo quã habebit ꝗ eſt tã miſera. ꝯña pꝫ quia miſia nõ tm̃ ðꝛ de culpa ſꝫ de pena ⁊ vľr de oi malo ⁊ p ꝯñs quantũ ẽ aliqð malũ tm̃ ẽmiſia ⁊ tm̃ denoiat ſbiectũ ſuũ miſerũ. Siſr ſeqtur ꝙ ſi ſoꝛ puniretꝭ vſq̃ ad diẽ iudicũ i purgatorio: plato poſt decedẽs nõ pt puniri tã fugibili pena. qð videꝭ icõueniẽs. ⁊ ꝙ ſequaꝭ pꝫ qꝛ qlibet carẽtia btitudis ſic ẽ magis fugibilis ꝙ aliq̃ pena ſenſ⁹. mřta poſſunt hic adduci. Ad iſta rñdeo ⁊ ꝯcedo ꝙ melius ⁊ eligibilius eſt illi ꝓ quo fit ſꝫ non facienti.

Ad ſcðꝫ argumẽtum ꝯcedo ꝙ eligibili⁹ et min⁹ malũ foret eťnaliꝭ hře viſiõe dei cũꝫ maxia pena ſen uſquam ꝙ vno dei puniri i purgatorio.

Ad tertiũ argumẽtum dico ꝙ nõ ſequiꝭ ꝙ de⁹ poſſet eternaľr ⁊c. pt tñ ð fcõ puit q̃ peioꝛ ⁊ magiſ fugibiꝉ ꝓ pena nõ tãta pena.

Ad quartum argumẽtũ nego ꝙ q̃libet aia ⁊cſ. qꝛ carẽtia nõ ẽ tãta miſeria quãtũ ẽ malũ Nec reqritur ꝙ ois miſeria tm̃ denoiet ſubiectũ quãtũ eſt

Ad ſecũdã reductionẽ in eodẽ argumẽto pricipali cõcedo cõcluſionẽ videlꝫ ꝙ melioꝛ punit pena magis fugibili.

Ad ſecũdũ pricipale. Rñſũ ẽ in quarta ꝯcluſione vbi dictũ ẽ ꝙ malũ ⁊ nõ malũ ſũt eque fugibilia. Et ꝯceſſe ſũt ꝯcluſiones ad quas e ſt hic deductum.

Ad. iii. pricipale cõcedo ꝙ ꝙ eligibilis ẽ gřa tã fugibiꝉ eſt puatio gře ⁊ nõ magis. ⁊ loquoꝛ ſp de puatiõe q̃ ẽ ſiplicř ⁊ pfcta carẽtia viſiõis Et qñ aꝭ ꝙ puatio gře eſt ſp pctm̃ ⁊ oẽ pctm̃ ẽ fugibile magis ꝙ aliqð citra deũ eligibile hoc nego Et ad anſeꝭ. hol inũ ⁊ ad alias auctoritates Rñdeo ꝙ ꝓ nulla re citra deũ ðꝫ hõ peccare vꝉ offendere deum

Ad. iiii. argumẽtũ cõcedo ꝙ magis malũ et magiſ fugibile ẽ ãgelo anichilari ⁊ nõ eẽ ꝙ homini. ⁊ ſiſr de oi creatura pfectioꝛ iſtð ptẽbit i ꝓpria ꝯcluſiõe

Ad quitũ argumẽtũ ad idẽ ꝯcedo ꝯcluſiõem ꝙ dãnatus puniꝭ taꝫ fugibili pena ꝙ eligibili pmio pmiatur beatus et nego ꝯñaꝫ ꝗ puniꝭ vltra ꝯdignũ qꝛ illa pena taꝫ fugibilis non ẽ tm̃ pena quantũ eſt fugibilis. ſicut dictũ eſt in quarta ꝯcluſione de malo

Ad ſextũ argumẽtum rñdeo ꝙ nõ ẽ ad ꝓpoſitũ ꝯcluſiõis mee qꝛ ꝯcluſio dꝭ ꝙ ꝙ eligibiꝉ ẽ aliq̃ res tã fugibiꝉ ẽ ei⁹ pfecta puat⁹ puationẽ voco pfectã: ꝙ pu at ſcðꝫ totũ ⁊ nõ ſcðꝫ ptẽ bõi p uati pt tñ aľr rñderi ꝙ ſi auferaꝭ modica ps. a. puta. b. carẽtia. a. ẽ fugibiꝉ tm̃ quãtũ. a. ẽ eligibiꝉ Et pt dici ꝙ habẽti totũ. a. pꝭ. b. habere. a. nõ eſt magiſ eligibile ꝙ hře bꝛ tm̃ ẽ taliſ carẽtia fugiẽda. quãtũ ẽ b. eligẽdũ. ⁊ rõ ẽ qꝛ taliſ nõ pl⁹ daret ad habẽdũ a ꝙ ad habendũ b qꝛ ſi hřet b hřet. a.

¶ Ad ſeptimū argumentum. Ad idem dico et concedo ꝙ.a.ſit magis eligibilis ꝙ.b.ꝛ eodē modo de alijs gradibus ſibi correſpondentibus. Et eodem mō pfecta priuatio.a.que priuat totū.a.ē magis fugiendū ꝙ priuatio. b.et nego conſequentiam vltra.ꝫ magis fugibilis ē remiſſio ꝟtutis ſortis ꝙ platonis. Et nego ꝙ ſortes cōtinue pdit illud ꝗd ē magis eligibile

¶ Ad ſecūdā formā nego ꝯñam latitudo.a.b.ad.a.eſt magis eligibilis ꝙ latitudo.a. nō gradu ad.b.ergo eligibilius ē ſorti intenſio virtutis ſue. a.b ad.a.ꝙin platone.a.non gradu ad.b. Et ꝯſimiliter reſpōdeo ad ↄtiā formā: p ſimile argumēntū pt probari ꝙ exñs i maiori charitate p oēm actū ſuū plus meretur ꝙ exñs in minori charitate ꝙtuncūꝗ bene opeᵹ. ¶ Arguiᵹ ſic Sit ſortes in maiori gratia plato in minori. ſic ꝙ ſorti debeatur btitudo ſub a gradu platoni ſub b gradu valde remiſſio. Tunc aᵹ ſic. Quantuncūꝗ modicum bene operēᵹ ſortes merebitur beatitudinē vltra.a.gradū eternaliter: ꝛ plato per quancūꝗ magnū tempus non ſic ſtatim. ꝫ intēſiorē beatitudinem meretur ſortes ꝛ equalem extenſiue. ꝫ ſimpliciter maiorē. ꝛ ſic erit ꝗlibet actus ſortis magis meritoriꝰ ꝙ aliquis platonis. Ad iſtud argumentū rñdeo ꝙ ponendo ꝙ intēſio formaꝝ fiat p additionē ptiū tūc p equalē actum meritoriū tantā ptē mereᵹ plato ſicut ſortes. Sꝫ aggregatū ex.a.et illa eſt magis ꝙ aggregatū ex.b.ꝛ illa parte. Et tūc nego ꝙ ſortes p omē meritū bonū meretur btitudinē maiorē.a. ſed ponendo ꝙ cōtinue maneret eadē forma intēſaꝛ remiſſa: dico ꝙ ſorᵹ nō meretur btitudinē maiorē.a.ſꝫ tm̄ meretur.a.et ipſā partē eſſe maiorē ꝛ nō eſt meliꝰ mereri eandē eē intenſiorē ꝙ mereri.b.eſſe intenſiorē ꝓportionabiliter. Et poteſt dici rōnabiliter ꝙ ſortes immediate poſt hoc meretur maiorem btitudinē ꝙ plato. Sꝫ nō ſolū hoc erit p meritum qd habebit ſꝫ etiā p meritū pcedēs a.quia p illud ↄtinue ē i muato eē.

¶ Ad octauum argumētum reſpōdeo ꝛ ↄcedo ꝙ magis eligibile ē eſſe homo ꝙ eſſe animal vel ſimpliciter eſſe. Et vltra eciam ↄcedo ꝙ magis fugibile ē non eſſe homo ꝙ non eſſe animal qꝛ fugere nō eſſe homo ē fugere non eſſe animal. Similiter ex fuga non eſſe homo ſequitur eſſe homo. ꝛ ex fugere nō eſſe animal non ſequitur tantū bonum ꝛ tantū eligibile ergo plus ē fugibile fugere non eſſe homo ꝙ nō eſſe animal. Sed ↄtra iſtā reſpōſionē arguitur ſic detur alicui optio et electio nō eſſe homo vel non eſſe animal. Tunc recta ratione haberet eligere nō eſſe homo ꝛ pꝯſequēs non eſſe homo ē magis eligēdū ergo nō eſt magis fugiendum. Ad iſtud reſpōdeo ꝙ nō poteſt eſſe electio inter non eſſe homo ꝛ nō eē animal quia ſi foret ꝓprie electio quodcunꝗ eligereᵹ: illō habereᵹ et non aliud. quod non poteſt eſſe i ꝓpoſito. Si tamē loquatur i ꝓprie de electione: magis ē eligendū nō eſſe homo. et tunc nego ↄſequētiā nō eſſe hō eſt magis eligendū. ergo nō eē hō n̄ ē: ē magis fugiēdū: ymo eſt magis eligēdū ꝛ magis fugiēdū

¶ Septima cōcluſio ꝓpoſita fuit iſta. Nullū miſerū eē miſeria que non eſt culpa ē tā fugiendū ꝙ fugiendum eſt non eē. Iſtā cōcluſionē pſuadeo ſic. Sit.a.aliꝗ pena magna quātūcūꝗ magna nō curo. Probo tunc ꝙ minus ē fugi

endū forti eē cū.a.pena ꝙ oīno nō
eſſe.Et arguo ſic eē cuꝫ.a.pena nō
eſt forti in infinitū peius ꝙ eſſe ſine
a.pena.Iſtud primo oſtendo ſic.Si
fortes bñ ſit:et infligatur ſibi mo=
dica pena.b.adhuc meliꝰ ē eſſe ī il=
la pena:ꝙ non eē.ſicut ſatis notum
eſt.et ſi ſua pena.b.continue creſce
ret ad quantitatē.a.pene.cū fuerit
ſub.a.quantitate nō ē in infinituꝫ
maius malū ꝙ.b.ꝫ eē in a pena nō
eſt peius in infinitū ꝙ eſſe in.b.pe=
na modica.igitur nō eſt in infinitū
peius ꝙ non eſſe ī pena. Similiter
eſſe in.a.pena nō eſt magis malum
ꝙ eſſet forti bonum eſſe in vno bo=
no tam bono ꝙ malum ē.a. et for=
tem eſſe in tali bono nō ē in infini=
tum meliꝰ ꝙ eē ſine illo bono ⁊c.
Et tunc Arguo vltra eē in.a.pena
non eſt peius in infinitū ꝙ non eſſe
hō ſimpliciter.ſed fortē eē aſinum
vel lapidē vel aliquid tale foret in
infinitū minus bonuꝫ:ꝙ fortē eē in
primo ſtatu.ꝫ plꝰ eſt forti fugiēdū
eē aſinꝰ vel lapis vel aliqđ hmōi ꝙ
eē hō ſub.a.pena: ⁊ oīno nō eē plꝰ
eſt fugiendū ꝙ eē aſinuꝫ igitur ⁊c.
Nec etiam ē ad ꝓpoſituꝫ rñdere ꝙ
aſinus non ē in infinitū minus bo=
nū quā hō:qꝛ ſufficit michi ꝙ deus
pōt facere aliquid minus bonū in
duplo ꝙ eſſe hō et minus in triplo
et ſic in infinitum.

¶Ad ideꝫ arguo ſic

Si forti infligatur aliqua modica
pena:pōt deus augere ꝑfectionē in
natura fortis ſic.ꝙ cōtinuo melius
eſt forti illa ꝑfectio et augmentuꝫ
ī natura:ꝙ illa pena ſibi īflicta eēt
ſibi mala.augeat tunc deus ſic con
tinue ꝓportionabiliter bona natu
re et.a.penā.quia melius eſt habe
re illa ſimul ꝙ carere vtroqꝫ.Tunc
Arguitur ſic.Quātūcūqꝫ fuerit il
la pena magna:adhuc melius ē eā
habere ꝙ perdere iſtud augumētū
in perfectione nature.Sed minus
malū eēt illud augmentū ꝑdere ꝙ
non eē igitur.Iſta rō videtur eē rō
Augu.ad iſtā cōcluſionem.3°.ꝺ li.
ar.capitulo nono.

¶Ad idem arguitur

ſic.Minus malū eſt aliquod bonuꝫ
habere.et aliquo bono priuari:qꝫ
omni bono priuari et nullū bonuꝫ
habere.Sed annichilari eſt omni
bono priuari:et nullū bonū habe=
re:⁊ quelibet pena ē aliquod bonū
habere.et aliquo bono ꝑticulari ꝑ
uari:ꝫ maius malum magis eſt fu
giendū.ꝫ ꝑ ꝯñs magis eſt fugien
dū nō eē ꝙ eē cum aliqua pena alia
ꝑticulari que non ē culpa.Iſtā con
cluſionē tꝫ Augu.3°.de libero arbi
trio capitulo.5°.dicit ſic.Si enī qs
dixerit nō eſſe(ꝙ miſeꝝ eē) malleꝫ
Rñdeo mentiris. Et poſt capitulo
13.dicit abſurde atqꝫ incōuenīēter
dicitur mallē nō eē:ꝙ miſerum eē
Idem pꝫ ꝑ Auguſtinū.27.de ciui=
tate.capitulo.5°.dicit.Nemo eſt q̄
ſe eē nollit:⁊ poſt.Si qs īmortalita
tē daret.qua nec ipa miſeria more
retur ꝑpetua eē nollet:nulli etiam
nuſꝙ eſſent futuri:ſꝫ omnino ꝑem
pti profecto exultarem leticia ⁊ ſic
ſemper eſſe eligerem potius ꝙ nō
eſſe.

¶Ad idem arguitur

ſic.Nichil eſt alicui malum niſi ex
hoc ꝙ priuat et minuit bonū vt pꝫ
per cōcluſionē primā.Sꝫ in hoīe vi
uente nō pōt eē tāta priuatio boni
quāta foret ſi hō ille mutaretur in
aſinum.ergo hominez in aſinū eēt
ſibi magis malū ꝙ eſſet ſibi aliqua
pena poſſibilis ipo manente homi
ne.Iſtam concluſionē tenet doctor
ſubtilis.4.ſnīaꝝ diſ.13.q.pͣma.Et
gloſat illō dctm̄ ꝺ iuda math.14.⁊
26.Melius eſſet illi ſi natꝰ nō fuiſ
ſet:dicit ꝙ intelligitur de natiui=

tate ex vtero. Idem tenet doctor ſolennis in quodlibeto queſtione.20

¶ Ad idem arguit etiã ſic poſito ꝙ de⁹ ãnichilaret ſortẽ ſucceſſiue p oẽs ſpẽs poſſibiles iferiores vł grad⁹ ymagiabiles ĩ ſua ſpecie. Sit gratia exempli ſcdm ptes proportionales vni⁹ hore. Tunc arguitur ſic. In infinitu3 malum habebit ſortes ĩ iſta hora ergo ſic mutari: ſorti foret infinite malũ ergo magis malum ꝙ aliqua pena poſſibilis. ꝙ in infinitũ malũ habebit ſortes in illa hora. Probo q2 in prima parte ꝓportionali hore qñ mutatur in naturã aſini h3 malũ ⁊ in ſcda pte ꝓportionali hẽbit iteru3 malũ q2 mutatur in ſpẽm ꝓportionabilr ĩ pfectiorẽ ſicut mutabat in pmo parte ꝓportionali hore et ſic p oẽs partes: ergo in infinitũ malũ erit ſorti talis mutatio ⁊ eſt infinite fugienda. Sed ſtati ãnihilari eſt ſorti tm̃ fugiendũ ſicut foret ſic ãnichilari ergo ⁊c. Cõfirmatur iſtd argumentũ ſic iſinite male erit ſorti añ finẽ horez quãtũcũq; augeretur in ſorte pena ſenſus aliis manẽtibus paribus nunꝙ infinite male foret ſorti. nec infinite fugiẽda foret illa pena ſenſus ergo ãnihilatõ ẽ ſorti magis fugiẽda ꝙ aliq̃ pẽa ſẽſ⁹

¶ Ad ide3 arguit ſic

Si de⁹ faceret a ſpeciem meliore3 homine in infinitum: et. b. meliorẽ a. in infinitũ ſecundũ oẽm ſpeciem poſſibilem: nulla pena ſẽſus foret ita fugibilis ſicut eſſe ita pfectu3 ſicut eſt aliquid iſtorum eſſet eligibile. Et nõ eſſe .a. foret ita fugibile: ſicut eſſe ita perfectum ſicut eſt aliquod iſtorum eſt eligibile. ꝑ propoſitum aſſumptũ. Probo ſic quia alia ſpecies eſt ſub homine que eſt tam hominis fugibilis q̃3 eẽt eligibile eſſe ſub. a. ſpecie. Et cõſimiliter de. b. et. c. ſpeciebus in infinitũ: et non eẽ eſt magis fugibile q3 eſſe aliquod iſtorum. ꝑ ⁊c. licet iſte poſteriores forme nõ capiant verũ ſermonẽ hominum: vt poſtea patebit.

¶ Ad ide3 arguitur

ſic. Si aliqua pena ſit magis fugibilis quã nõ eẽ eſt magis fugibile cũ nõ oĩs pena ſit magis fugibilis in ĩfinitũ. Sit. a. vna pẽa doloris vł aliqua pena ſenſus equaliter vł nõ infinite magis fugienda (quã n on eſſe) eſt ſorti fugiẽdũ Arguo tũc ſic Nulla pena eiuſdẽ ſpeciei cũ. a. foret angelo in infinitum magis fugiẽda nec maior pena ꝙ. a. eſt homĩ et. a. eſt homĩ tantum finite fugienda magis ꝙ non eẽ: et non eẽ eſt angelo in infitũ magis fugiendu3 ꝙ hoĩ. q2 eẽ angeli eſt in infinitu3 melius et eligibilius ãgelo ꝙ eſſe hoĩs hoĩ. ꝑ nõ eẽ angelo eſt in infinitum magis fugibilius ꝙ. a. pena Eodẽ⁹ arguitur. ꝙ q̃libet pena ꝙ patitur aſinus eſt in infinitũ min⁹ fugibile ꝙ nõ eẽ eſt fugibile.

¶ Arguit ſic. Pena

aſini nõ eſt fugibilis in ĩfinitũ ꝙ eẽ aſinus eſt eligibile et eẽ hoĩs eſt in infinitũ eligibilius ꝙ eẽ aſini eſt fugibilius et p ɔñs quantũcũq; talis pena (q̃ ẽ in aſino) augeret in hoĩe tñ nunꝙ eẽt infinito maior vel fugibilior ꝙ eẽt in aſino ⁊ nũꝙ eſſet talis pena tã fugienda ꝙ fugiẽdu3 eſt nõ eſſe. Aliqua ſunt aſſũpta i illis argumẽtis q̃ ego nõ cõcederem ſ3 q2 ſũt ɔñter dicta ideo ea aſſumo

¶ Ad idem arguitur

ſic. Illud qd ẽ ſic fugibile qd nõ pt eſſe eligbile eſt magis fugiẽdum ꝙ illud ꝙ ſic ẽ fugibile ꝙ pt tñ eẽ eligibile. S3 non eſſe nõ pt eẽ eligibile nec cadit ſub electiõe. Oĩs aũt

miſeria(q̄ nō ē culpa)p̄t aliq̄ modo
eſſe eligibile.q² aliq̄ modo p̄t eē in
ordine ad finem.ꝑ nō ē plus fugibi
le q̄ꝫ aliqua miſeria q̄ nō ē culpa.ꝙ
non p̄t eē eligibile.ꝓbo ꝑ pħm.3°.
ethicoꝝ.vbi dicit. Electio ē eoꝝ q̄
ſūt ad finē.nihil ē enī eligibile niſi
finis vel ordinabile ad finē ſꝫ nō eē
nullo modo pōt ordinari ad finē ſꝫ
oīno ſepat a fine.ꝑ ſi eē n̄ p̄t eē eli
gibile.Cfirmatur iſta rō ſic. Si nō
eſſe foret minus fugibile q̄ꝫ certa
pena.ꝑ poſſet aliq̄s recta rōne eli-
gere nō eſſe ad vitandam penam.

¶Contra. Si illa ele

ctio eēt recta:foret ordinata ad re-
ctū finem.ꝯn̄s eſt fl'ni:q² electio tē
dit ad nō eē ꝙ maxime diſtat a fine
ꝑ talis electio nō eſt recta Similit
arguitur ſic eſſe hō cū quacūq₃ pe-
na ſenſ⁹ poſſibili:eſt magis eē i or-
dine ad vltimū finem:q̄ꝫ eſſe aſinus
ſine quacūq₃ pena.ꝑ eſt magis eli-
gibile eſſe hō cū quacūq₃ pena q̄ꝫ eē
aſinus ſine pena.ꝯn̄a pꝫ q² rō eligē
di eſt in ordine ad finem.

¶Ad idem arguo ſic

Recedere ab ordine ad vltimū finē
eſt peccare:et deū inhonorare:et a
deo honorem ſuū auferre.ſm ꝓceſ
ſum Anſel.p̄mo. Cur deus homo
capitulo.2.13.ix.15.⁊ de ſimilitudi-
bus ca°.9°.vbi dicit creaturā eē in
ordine ſuo ē recte eē et ad honorē
dei.ergo ſi creatura poſſit rationa
biliter eligere non eē vel nō fuiſſe
ad vitandum penam haberet crea
turā rōnabiliter plus eligere vita
tionem pene ſue q̄ꝫ honorem dei:⁊
haberet preponere commoduꝫ ſu-
um priuatum honori dei: quia nō
eſſe creature non poteſt eſſe ad ho-
norem dei.

¶Ad idem arguo ſic

per philoſophū.3°.ethicorum.vbi
dicit ꝙ mori ad fugiendū inopiam
vel cupiditatem vel aliquid triſti-
cie non eſt fortis:ſed timidi.

¶Cōtra iſtā cōcluſio

nem arguitur multipliciter. Prio
ſic.Si nō eē ſit magis fugiēdum q̄ꝫ
aliqua miſeria pene ſeq̄t ꝙ nō po-
nendo aliā vitā poſt iſtā ſicut mlti
phi poſuerūt recta ratione q̄s hrēt
eligere viuere quātuncūq₃ remiſſe
ꝑ maius tēpus q̄ꝫ ꝑ aliquod minus
tps quātūcūq₃ intenſe.qđ ē contra
philoſophū.9°.ethicoꝝ.ca.10.vbi
dicit ꝙ virtuoſus per puuꝫ temp⁹
delectari ⁊ viuere bene eligeret q̄ꝫ
multum in quiete viuere:vnum an
num q̄ꝫ ꝑ annos multos qualiter
cunq₃.⁊ ꝙ hoc ſequatur.Probo ꝙ
fortes hꝫ eligere magis viuere re-
miſſe:et pati in carcere.vel aliter
qualitercunq₃ male per centū an-
nos.⁊ horam q̄ꝫ ſolū ꝑ centū ānos
in maxima delectatione vel maxio
gaudio.q² ſi non.Sit.a. delectatio
q̄ꝫ for malet eligere per ſolū cētū
annos in maxima delectatione vel
maxio gaudio q̄ꝫ viuere in.b.pena
per centum annos et horam.

¶Contra.aliqua ē pe

na imaginabilis et poſſibilis q̄ per
vnam horam tantuꝫ durans foret
magis mala et magis fugienda q̄ꝫ
a.delectatio ꝑ cētū ānos:⁊ nō eē in
eadem hora.i cōꝫ iſtā cōcluſionem
foret magis fugiendū q̄ꝫ illa pena
data durā tm̄ ꝑ vnam horā.ꝑ nō eē
ꝑ vnam horam tm̄ magis foret fu-
gieneum q̄ꝫ.a.deletatio ꝑ centum
annos durans eſſet eligenda.ꝑ da-
ta optione forti viuenti remiſſe ha
bere.a.gaudiuꝫ ꝑ ſolum centū an-
nos vel nō habere et vltra viuere
per horam:recta ratione debet eli
gere vltra viuere per horam et nō
habere.a.gaudium.Similiter ali
qua eſt tanta pena ymaginabilis ⁊

poſſibilis ꝙ citius quã homo ſuſti
nent ꝑ.a.horam illam viueret per
totum tẽpus vite ſue in magna pe
na et magna triſticia ad vitandum
illam maximam penam per horaꝫ
Et plus eſt vitãdum nõ eſſe ꝑ vnã
horam ꝙ pati aliquam penam poſ
ſibilem ſenſus igitur ad vitanduꝫ
non eſſe per vnam horam haberet
homo recta ratione pati per totaꝫ
vitam ſuam quãtũcũ maximam
penam ad prologandũ vitã ſuam ꝑ
vnam horam vel ꝑ minimum tẽpꝰ
poſſibile. Patet idẽ argui ſub hac
forma. Aliqua eſt pena poſſibilis ⁊
ymaginabilis ſit.b. tam fugibilis
ꝙ aggregatum ex.a.gaudio eligi-
bile et illa ẽ plus fugibilis ꝙ.b.pe-
na per centum annos et horam du
rans eſt fugibilis ⁊ a gaudiũ et nõ
eſſe per horam eſt plus fugibile ꝙ
b.aggregatum ex.a.et.c.q̃ non eſt
plus fugibi!e ꝙ.c.ergo.a.gaudiuꝫ
per cẽtum annos et non eſſe ꝑ horã
eſt plus fugibile ꝙ.b.pena ꝑ cẽtuꝫ
ãnos et horam ergo data optione
habentur concluſio probanda.

Ad idem arguitur

ſic.aliqua pena poteſt corrumpere
aliquid de bono creature et aliqua
pena poteſt corrumpere plus tunc
aliquid malum poſſibile poteſt cor
rumpere ꝙ mediatem tocius boni
creature. Et arguo vltra ꝙ bonuꝫ
fuit iſtud bonum quod ẽ corruptũ
tam mala eſt eius corruptio et pri-
uatio vt patet per concluſionẽ ſecũ
dam. Et illud bonum fuit malꝰ bo
num ꝙ eſt totum bonum quod re-
manet ergo priuatio eius eſt magiſ
mala ꝙ totum bonum quod rema-
net eſt bonum et per conſequens il
la creatura plus habꝫ de malo quã
de bono ergo totum eſſe ſuũ ẽ ma-
lũ ⁊ nõ bonũ: fugiẽdũ et nõ eligẽdũ

Ad idem arguitur

carentia viſionis diuine eſt creatu
re rationali tã mala ꝙ bona ẽ bea-
titudo et beatitudo eſſet magis bo
num ꝙ totum reſiduum bonũ crea
ture ergo carentia beatitudinis ẽ
creature rationali ẽ magis malũ ꝙ
totum eſſe eſt bonum ⁊ ꝑ cõſequẽs
eſſe cum tali priuatione eſt fugien-
dum et non eligendum.

Ad idẽ. Si non eſſe

eſſet creature rõnali magis fugien
dum et magis malum quã aliqua
pena ſenſus ergo per quodcum
peccatum mortale merẽ peccans
annichilari vt patet ꝑ anſħmuꝫ. 2°.
Cur deus homo capi.20. vbi dicit.
Anſelmus ꝙ poſtꝙ homo factus ẽ
pecando meretur vt quod et ad qð
factus eſt perderet licet non totalẽ
ter perderet quid factꝰ ẽ patet iter
chriſtianorum et gentilem ca.1°.et
ad romanos.3°.in gloſa. Et ſi omiſ
peccans mortaliter meretur nõ eẽ
et tamen non eſſẽ peius et magis
fugiendum quam aliqua pena alis
ergo nulla pena poſſet eẽ ſufficiẽs
et condignũ pro peccato mortali.

Ad idem. ſi nullu

miſerũ eſſe eſt tã fugiendũ / ꝙ fugiẽ
dum ẽ nõ eſſe videẽ ꝙ nõ eſſe ſit infi
nite fugibilitatis. Probaẽ cõſequẽ
tia ſic. Quia ſi nõ eſſe eſſet tm̃ fini-
te fugibilitatis in aliqua certa et fi
nita ꝓportione eſt nõ eſſe magis fu
giendum quã pena ſenſus ⁊ aliqua
pena ſenſus poteſt eſſe magis fugi
enda ꝙ non eſſe fugiendũ quod eſt
oppoſitum cõluſiois.

Ad idem arguo ſic

de ſorte: recta ratiõe (citiꝰ ꝙ ſortes
pateretẽ a penã) haberet eligerere
miſſionem alicuius gradus ſui eſſe-
hoc videtur: poſito ꝙ eſſe hoīs po-
ſit eſſe intenſius et remiſſius eſt de
formis accidẽtalibꝰ, et ꝙ plato ha-

beat remiſſi⁹ eſſe ꝙ fortes tūc recta ratiōe meli⁹ eſſet hr̄e eſſe ſicut p̄ſo habet ſine aliq̄ penaꝙ hr̄e eſſe ſortis cū.a: pena magna q: alter ſeq̄r ꝙ q̄libȝ intēſio ineſſe ſorti: foret magis egilibilis ꝙ aliq̄ pena poſſibilis fugibilis qđ videt̄ falſum.

Arguo vltra tuuc ſic ergo ꝙ remiſſio b gradus eē ſorti minus fugibilis ꝙa pena ſenſus Tunc arguo ſic. Totum eſſe ſortis non eſt in īfinituȝ plus eligibile b. eſſe: et deus poteſt facere vnā penā ſorti in īfinitū fugibilius ꝙ eſt.a. ſicut eſt de pctīs ꝙ vnū pctm̄ eſt in infinitū fugibili⁹ alio ita p̄t eſſe de pe et ꝑ ꝯñs aliaqua pena poteſt eē ſorti magis fugibilis ꝙ totū eſſe ſuū eſt eligibile

Ad idem arguitur ſic. Sit.a. vna pena ſorti. tūc in īfinitum fugibilius ē ſorti eſſe aſin⁹ ꝙ habere a penā et tūc deus poteſt facere aliquā penā ī īfinitū fugibiliorem.a. et aliquā fugibiliorē illa ergo deus poteſt facere aliquā penā plus fugibilē a ꝙ eſſe aſinus. et eſſe aſinus nō ē ꝙ min⁹ fugibile hoī omnino nō eſſe vt poſt patebit erḡ.ꝛc.

Ad idez arguit̄ ſic. hoīez mutari in aſinū foret ſola pena et nō culpa. vt̄ angelū in hoīez. et angeluȝ mutari in hoīem nō eſt eſt min⁹ fugibile ꝙ angelū ānichilari ſimrliciter. Et eodē modo mutari hoīem in aſinū. vt poſt patebit erḡ aliq̄ pena ē tā fugibilis ꝙ fugibile ē nō eē iſtđ argumētū ē difficile

Ad idē argumētū per auctoritates iheronimi in gloſa ieremie ſcđo capitulo ſup illam literam, maledict⁹ vir qui ānunciauit patri meo dicens. Natus ē tibi puer. Et dicit gloſa nos vero ſcđm illud beati Job maledicta dies in q̄ natus ſum. Et vox illa in qua dixerunt ecce maſculus. Et tibi hoc teſtimoniū exponim⁹ vt ſcȝ meli⁹ ſit nō eſſe: ꝙ in ſupplicijs viuere melius illi eēt ſi nat⁹ nō fuiſſȝ. Et nō ſic ꝙ natus nō fuerit. Sed ꝙ melius ſit non eſſe.

Ad idem arguitur ꝑ bernardū de gratia ⁊ libero arbitrio capi.10. vbi dicit̄ expedit ꝓfecto nobis magi. nō fuiſſe ꝙ noſtris ꝑmanere in miſerijs Nā qui voluerunt ſui eſſe vtiq; (ſicut dij ſcientes bonum et malū) facti ſuut non tm̄ ſui: ſȝ etiaȝ dyaboli. ergo ſic eſſe eſt peius ꝙ non eſſe et ſic eſſe eſt pena ergo.ꝛc. Idem patet ꝑ auguſtinū in ſermone.22. qui ſic īcipit: btūs q̄ inuctus ē ſine macula: dicit Auguſtinus. Si te nō mittat in penā ⁊ videre faciē ſuā nō ꝑmittat nōne foret melius te nō fuiſſe natuȝ quaſi dicat ſic. et ꝑ ꝯñs melius foret non eſſe ꝙ eſſe carere viſione diuina.

Ad idez ſi nō eſſe foret magis fugibile ꝙ miſeruȝ eſſe: rōnes auguſtini ꝑ quas hoc ꝓbat valerent. Et ꝓboꝙ nō. Ratio p̄ma eſt non eſſe nichil eſt. Et ideo nullo pacto poteſt quis eligere eſſe illud quod nichil eſt iſta ratio non tenet quia ꝑ ſimile arguit̄ ꝙ non eſſe nō eſt magis eligibile ꝙ peccare Similiter ſequitur ꝙ p̄uatio mali nō eſt eligibilis: quia nichil iſtorum eſt. Scđa ratio ad idē eſt ꝙ velle debuiſti eſt meliusquod nō eſt meli⁹ eſſe: et nō poteſt eſſe ergo ſic velle nō debuiſti. Tertia ratio ad idez eſt q̄ſqs recte eligit ad appetēdū cuȝ aūt ad illud ꝑuenit neceſſarie ē vt melior fiat: melior aūt eē nō p̄t qui nō erit nemo ergo recte poteſt eligē vt nō ſit Itē doctor bonauētura.4. ſnīa ꝑ diſt. liiij.q.2. in ſua reſpōſione dicit

¶Credo ꝙ magis appetēdum eſſet ſi
poneretur in optione ōnino nō eſſe
ꝙ̄ eternaliter torqueri. Et addit loq̄
de appetitu qui refugit incōmodū
hoc enim iudicat me⁹ mea magis
exponere me ad decollationē ꝙ̄ diu-
turnā ignis aduſtioēꝫ ſuſtinere. Et
in reſponſione ad argumētū conce
do ꝙ dāpnati mallent non eſſe. et
omnis homo ratione debent illud
appetere: conſiderata grauitate il
lius pene. Illud etiā tenet ſanct⁹
thomas. 4. ſentenciarum diſ. 5. q̄
argumenta pro: et cōtra ↄcluſionē
propoſitā videntur multū fundari
ſup iſto: ꝙ de⁹ poſſet facere ordinē
ſpecierū ſic ſe habentium adiuiceꝫ
ꝙ angelus ſit melior in īfinitū ho-
mine et hō melior aſino ⁊ ꝙ̄ eligibi
le foret aliū mutari ī hoīeꝫ tā eligi
bile eēt hoīeꝫ mutari ī aliū ⁊ ecōtra
de fugibilitate ꝙ ꝙ̄ fugibile eēt an
gelū mutari ī hoīeꝫ: tā fugibile eēt
hoīeꝫ mutari ī angelū ⁊ ſic in īfini-
tum. Ideo primo diſcutiā illud.

¶Et arguo ꝙ ſic eſſe

īcludat ↄdictioēꝫ. ⁊ arguo ꝙ ſit im-
poſſibile ꝙ ꝙ̄ fugibile eēt āgelo eē.
ita pfectū ſic ē homo ita fugibile eſ-
ſet hoī eſſe aſinuꝫ. Et arguo ſic. Si
āgelus mutet̄ in hoīeꝫ cū āgelus ꝑ
poſitū ſit in īfinitū melior ⁊ eligibi
lior ꝙ̄ hō. ergo āgelus mutat⁹ ī hoīeꝫ
ꝑderet magis bonū ⁊ magis eligibi
le ſibi in īfinitū ꝙ̄ hō ⁊ quātū ꝑditū
foret bonū ⁊ eligibile āgelo. tātum
carētia illi⁹ ⁊ ꝑuatio eēt ſibi malū ⁊
fugibile. ⁊ ꝑ ↄñs mutat° āgeli ī hoī-
nē facer et āgelo in īfinitū mal⁹ ma
lū ⁊ magis fugibile. ꝙ̄ ē totū eē ho
mīs: hoī bonū ⁊ eligibile. Et hoīeꝫ
ad nichilari ſimilit̄ nō eēt peī⁹ ⁊ ma
gis fugibile (ꝙ̄ eſſe homo) eēt hoī
bonū ⁊ eligibile. ergo hoīeꝫ totalit̄
ānichilari nō eēt tā malū. ⁊ tam fu
gibile ꝙ̄ malū vl ꝙ̄ fugibile ē āgelū
mutari ī hoīem. Si hoīeꝫ mutari ī
aſinū nō eſt magis fugibile ꝙ̄ ipſe
totaliter ānichilari. ergo hoīeꝫ muta
ri ī aſinū non ē homi tā fugibile ꝙ̄
fugibile eſſet angelo mutari in ho
minē. ymo in infinitum minus cuꝫ
eſſe angeli ſic āgelo in īfinitum ma
gis bonū et magis eligibile ꝙ̄ eſſe
hoīs ſit hoī bonū vel eligibile ptꝫ
q̄ quātū eſſet āgelus eſt āgelo ma-
gis bonū et eligibilius tantū ē ho-
mini bonuꝫ vel eligibile eſſe homo
et non magis ergo in īfinitū eſt eē
angelus āgelo meli⁹ et eligibili⁹.
ꝙ̄ eſſe homo: homini.

¶Adidē arguitur ſic

et ꝓbo ꝙ ſit īpoſſibile ꝙ ꝙ̄ fugibi-
le ē āgelo mutari ī hoīeꝫ tā fugibi
le ē hoīeꝫ mutari in aſinū. Quia ſi
ita foret eadē ratioē poſſet eē talis
ordo in īfinitū videlꝫ ꝙ vltra ſit tā
fugibile. a. mutari in. b. ⁊. b. in. c. et
ſic in īfinitū. Sed hoc eſt īpoſſibile.
probo ſic q̄ ſi hoc ſit poſſibile pono
ꝙ deus in ꝑma ꝑte ꝓportionali ho
re mutet āgelū in hoīeꝫ. In. 2. ī. a.
in. 3. ī. b. et ſic in īfinitū ⁊ ſic de oīb⁹
Pono etiā ꝙ ī prima ꝑte ꝓportio-
nali mutet hoīem ī. a. ⁊ in. 2. a. in. b.
et in 3. a. in. c. et ſic in īfinitū. Tunc
arguo ſic tā malē ⁊ tā fugibilit̄ mu
tat̄ hō in prima ꝑte ꝓportionabili
ſicut angelus mutatur in eadē pri-
ma parte. q̄ per poſitum tam ma-
lum et tam fugibile eſt hominem
mutari in. a. ꝙ̄ malum et ꝙ̄ fugibi
le eſt angelum mutari in hominēꝫ
Et conſimiliter erit de oībus par-
tibus ꝓportionalibus ergo tota iſta
mutatio eſt ita mala et ita fugibi-
lis homini: ſicut angelo. et per con
ſequens tam malum ⁊ tam fugibi-
le foret homī ymo cuilibꝫ creature
ſic ānichilari. ſicͣ eēt fugibile āgelo
ānichilari qͦd videt̄ īpoſſibile: cum
āgel⁹ ſit ꝑ poſita q̄libꝫ creatura īfe
riori īfinite melior. Cōfirmat̄ iſtͦd ar
gumētū ⁊ ꝓbo ꝙ iſta ſucceſſiua āni-

chilacio hoīs ſit tā fugibil̄ ⁊ mala ꝙ fugibil̄ ⁊ mala ē hec ſucceſſiue ānichilatio āgeli. Et arguo ſic. Iſta anichilatiōe hoīs ſūt tot mutatiōes ī ſpēs īferiores qt ſūt in ānichilatiōe angeli qꝛ ꝑcipue tot quot ſūt ptes ꝓportionales hoīe. ⁊ q̄libꝫ illaꝝ mutacionū eſt eq̄ fugibilis cū quacūꝗ alia ꝑ poſita ergo aggregatū ex oībus ānichilationibus ānichilatio hoīs eſt tā fugibile et tam malū ꝙ malū et ꝙ fugibile eſt aggregatuꝫ ex oībus ānichilationibus ⁊ mutationibus in ānichilatione angeli.

¶ Ad idem cōfirmat̄ iſtud argumentū ſic. Et arguo ꝙ tā fugibilis ſit ānichilatio hoīs ſicut āgeli. Et idē argumentū eſt de anichilatione cuiuſlibet modice. Arguo ſic. Si anichilatio āgeli ſit magis mala vel magis fugibilis ꝙ anichilatio hoīs hoc nō eſſet niſi ꝑ tātam fugibilitatē ꝙta ē fugibilitas mutationis angeli in hoiem. ſꝫ illa eſt in īfinituꝫ minor ꝙ tota reſidua fugibilitas: que ē hoīs ad ſimpliciter non eſſe. qꝛ tota anichilatio hominis ad nō eſſe ꝯtinet īfinitas mutationes: quaruꝫ q̄libet eſt tāte fugibilitatis ſicut eſt mutatio angeli in hoīem ꝑ ca ſuꝫ. ergo tota anichilatio ab ab hoīe ad nō eſſe eſt in īfinitum magis fugibile q̄ꝫ mutatio ab angelo in hoīem ergo aggregatum ex mutatione ab āgelo in hominem. Et ex oībus mutationibꝰ ab hoīe in nō eſſe nō eſt in ꝓportiōe aliqua magis fugibile/q̄ꝫ foret deducta fugibilitate que ē mutationis ab angelo in hoīeꝫ ſicut nec aggregatū ex malo īfinito et vna vnitate foret maior numerus q̄ꝫ ante eſſet deducta vnitate. Multa poſſunt fieri argumēta que omicto.

¶ Ad idem arguit̄ et ꝓbo ꝙ nō ſit poſſibile ꝙ ſup āgelū ſit. a. ſpēs ꝑfectior in īfinituꝫ q̄ꝫ angelus et ſupra. a. b. ⁊ ſic in īfinitū et cōſimiliter ſub angelo īꝑfectior. qꝛ ſi ita foret ſequit̄ ꝙ cuiuſlibet creature eſſe. īfinite eſſet eligibilitatis et nō eē īfinite fugibilitatiſ. Quod hoc ſequat̄ ꝓbo ſic infinite fugibilitatis eſſet homī aliquod iſtarū demōſtratiſ oībus ſpēbus ſub hoīe quia alicuius fugibilitatis duple et ſic in īfinitū et nō eſſe eſt tāte fugibilitatis quāte eſt aliquod iſtarū ergo infinite fugibilitatꝭ ē nō eſſe et cꝯ nō eſſe eſt īfinite fugibilitatiſ ꝙ non eē ſit tāte fugibilitatis q̄ꝫ te eſt aliquod iſtoꝝ. patꝫ de ſeqꝛ quod libet iſtoꝝ aliquod bonū includit.

¶ Ad idem arguit̄ ſic nichil eſt eligibiliꝰ quocūꝗ iſtoꝝ niſi ſit ī īfinitū eligibile demōſtratis oībus ſpēbus ſupra hoīem qꝛ ordo ſpērū ſic tenet̄ ſolū ad bonū īfinitū et quātū aliqd iſtoꝝ eſſe eſt hoī eligibile tm̄ aliqd illoꝝ ſub hoīe ē homini fugibile ergo nichil eſt tā fugibile q̄ꝫ fugibile eſt aliqd iſtoꝝ cū ſit in īfinitū fugibile ⁊ nō eſſe ē tam fugibile q̄ꝫ fugibil̄e ē aliqd iſtoꝝ ꝙ nō eſſe ē in īfinituꝫ fugibile. Sil̄r ſi nō eē nō ſit īfinite fugibil̄e Sit a ita eligibil̄e ſicut nō eē ē fugibile tūc. a vel ē īfinite eligibile vel tm̄ finite. Si īfinite ꝙ nō eē ē īfinite fugibile. Si finite ꝙ aliqd ſupra hoīem int̄ ſpēs ſic ordinatas ē eligibiliꝰ. a. ⁊ ꝑ ꝯñs qd eē ē ſb hoīe ē tā fugibil̄e. ꝑ mo magiſ fugibile q̄ꝫ nō eē qd ē notorie fl̄ſꝫ.

¶ Ad idē arguo ꝙ nō ſit magiſ fugibile āgelū ſimplicit̄ anichilari q̄ꝫ mutari ī naturā hoīs poſito ꝙ āgelꝰ ſit maior hoīe ī īfinitū Arguo multiplicit̄ ꝑͦ ſic. ſit āgelꝰ aliqs bonꝰ ſb. a. gradu. Arguo tūc ſic. Q̄libꝫ ꝓportiōalit̄ magiſ bonū a. ī cad ſpē fugibiliꝰ mutari ī hoīeꝫ q̄ꝫ bonū a totalit̄ anichilari ⁊ ī nīſ

ꝓportione mundi eſt fugibilius.a.
mutari in hominem q̄.a.annichi=
lari.Probo ꝙ quodlibet maiꝰ bo=
nū.a.ſit fugibiliꝰ mutari in ho=
minem q̄.a.annichilari:quia q̄ůli
maius bonum q̄.a.per mutationē
in hominem perdere maius bonū
q̄.a.⁊ſi.a.totaliter annichilaretur
ſimpliciter.Sit ergo gratia ex:m=
pli aliquod bonuꝫ maius.a.per.b.
latitudinem vocatur.a.b.bonum.
tunc ꝓbo ꝙ.a.b.bonum mutari in
hominem ſit tam fugibile:q̄ fugi
bile eſt.a.annichilari totaliter.q̄a
a.bonum p.a.b.eſt preciſe taꝫ fugi
bile mutari in hominem:q̄ fugibi
le eſt.a.mutari in.b.patet.a.b.mu
tari in hominē eſt plus fugibile q̄
hoīeꝫ ſimpliciter ānichilari vt pꝫ
ex argumentis ſuperius:quia.b.ē
in infinitum maius bonum q̄ hō.ꝑ
a.b.mutari in hominē eſt plus fu=
gibile q̄ fugibile eſt.a.bonū totali
ter annichilari.Nō tam fugibile
eſt.a.mutari in hominem ⁊ homi=
nem annichilari q̄ fugibile eſt ſim
pliciter annichilari.pꝫ quia.a.ſim
pliciter annichilari nō eſt plus fu
gibile q̄.a.mutari in hominem:ni
ſi per tantum q̄tum bonum eſt eē
homo.⁊.a.mutari in hominem:et
hominem annichilari eſt tantum
fugibile quātuꝫ fugibile eſt.a.mu
tari in hominem.⁊ quātum eſt eli
gibile homini eſſe homo.ergo.a.
mutari in hominem ⁊ hoīem anni
chileri tam fugibile eſt q̄ꝫ fugibile
eſt.a.ſimpliciter annichilari.Mi=
norem pricipaliter aſſūptā ꝓporſio
nē.videlicet ꝙ in nulla proportiōe
eſt quodlibet bonū maius.a.bono
fugibilius mutari in huminem q̄
eſt fugibile.a.mutari in hominem
patet quia in nulla ꝓportōe ē q̄ůlꝫ
bonū maius.a.bono meliꝰ.a.bono
ergo in nulla ꝓportione eſt quodli
bet bonum maius.a.fugibiliꝰ mu
tari in hominem.

¶ Scdo ad idem ⁊ ad
eandem concluſionē arguo ſic.⁊ ꝓ
bo ꝙ in nulla proportione ſit fugi=
bilius angelum annichilari ſimpli
citer q̄ facere tam ꝑfectū q̄ ipſe=
ctum eſt homo in comparatiōe ad
angelum.Et arguo ſic.Sit angelꝰ
bonus ſub.a.gradu.Sit.b.vnū ali
ud bonum ſibi tam bonum preciſe
q̄ bonum eſt hoī eſſe homo.tūc.b.
erit angelo in īfinitum minus bo=
num q̄ aliqua pars.a.quia per po=
ſitum.a.eſt in īfinituꝫ magis bonū
q̄.b.et hoc angelo:tunc in nulla ꝓ
portione eſt.a.b.magis bonum q̄ꝫ
a.quia.b.in nulla proportiōe finita
ſe habet ad.a.ergo in nulla propor
tione eſt fugibilius.a.b.annichila
ri q̄ꝫ a.ſolum annichilari ānichilet
ergo deus.a.bonum ſeruando vel
dando ſibi.b.bonum.tunc annichi
latio.a.boni eſt tam fugibilis pre=
ciſe q̄ fugibile eſſet ſimpliciter an
gelum mutari in hominem.Et an
nichilatio.a.b.boni eēt tam fugibi
lis q̄ fugibilis eſſet ſimpliciter an=
nichilatio.et annichilatio.a.b.nō
foret ita in aliqua proportione fu=
gibilis q̄ annichilatio ſolius.a.er
go angelum annichilari nō ē ī aliq̄
proportione fugibilius q̄ mutari
in hominem.

¶ Tercio ad idem ar
guitur ſic.ſi ſit angelo magis fugi=
bile annichilari q̄ꝫ mutari in hoī=
nem:hoc non eſſet niſi per tantum
quātum eē homo eſt homini eligi
bile.Sed in infinituꝫ eſt minus eli
gibile homini eſſe homo q̄ꝫ ange=
lo eſſe angelus.ergo exceſſus fugi
bilitatis totius ſimpliciter ānichi
lationis eſt ad reſiduam fugibilita
tem in infinitum minus et ꝑ conſe
quens tota fugibilitas nō ē in aliq̄
proportione maior vel minor q̄ fo=
ret dempto illo exceſſu quo fugibi

litas totius annichilationis excedit fugibilitatē mutationis angeli in hoiem.ꝛ ꝑ ꝯñs non ēſt i aliq̄ ꝓportione plus fugibile angelo mutari i hoiem: ꝙ ſimplr̄ annichilari

¶ Quarto ad idē arguitur ſic. In nulla ꝓportione ē minus fugibile quācūqꝫ partē angeli annichilari ꝙ totum angelum annichilari. q2 aliquam ptē annichilari ē min⁹ fugibile in aliqua ꝓportione et aliquā in maiore et aliquā in minore et ſic in infinitū. Et arguitur vltra. Si in nulla ꝓportione ē minus fugibile ꝙ quācunqꝫ ptē angeli annichilari ꝙ totum angelū et angelum mutari in hominē eſt magis vel non minus fugibile q̄ꝫ aliquam partem angeli annichilari. ḡ angelū mutari in hominē in nulla proportione eſt magis fugibile ꝙ angelum ſimpliciter annichilari ꝙ angelum mutari in hominē ſit magis vel non minus fugibile ꝙ aliquam partem angeli ſimpliciter annichilari. ptꝫ neceſſario. quia quantuncuqꝫ magna pars ꝑfectionis angeli corrumpatur adhuc dum aliquā partem habet: eſt in infinitum melior homine. ḡ cuiuſlibet ꝑtis annichilatio eſt magis fugibilis ꝙ mutari in hoēm. In iſta materia Arguo aliter et ſuppono ꝙ a ſit aliquod ſub homine in infinitū minus perfectum ꝙ homo/ et hō minus perfectum in infinitum q̄ꝫ angelus vel ḡ eſt eligbilius. a. eē tā perfectum ꝙ perfectum eſt angelus: ꝙ ē eligibile homini eſſe taꝫ ꝑfecum ꝙ perfectum eſt angelus vl̄ econtra. Si dicatur ꝙ eligibilius eſſet. a. eē tam perfectum ꝙ ꝑfctū eſt āgelus ꝙ fugibile eſt angelo eē a. Et ſimiliter ꝙ eligibile eēt homini eſſe angelus taꝫ fugibile ꝑciſe eēt angelo eſſe homo. Et vt ſuperius argutum eſt non eſt angelo fugibilius eſſe. a. ꝙ eſſe homo: nō ē ḡ eligibilius. a. eē angelus ꝙ eſt homini eligibile eē angelus. Ad tātū eligibile ſit. a. eſſe angelus ſicut ē fugibile angelum eſſe. a. Probo quia ꝙ bonum eſſet. a. mutari in angelū tā malū eſſet mutari econtra de angelo in. a. ḡ ꝛc. Similiter quātā latitudinē perfectionis acquireret a ꝑ mutationem in angelū tantā ꝑderet angelus ꝑ mutationem in a. ergo ꝙ eligibile eēt. a. mutari i angelū tā fugibile ꝑciſe eſſet ecōtra. Et idē arguā de homine et angelo

¶ Ad idem arguitur

Sit ꝑfectio āgeli ſub. b. gradu. tūc Arguit ſic. Eſſe ſub. b. gradu ꝑfectionis: eſſet. a. bonū ſub. b. gradu. Et eode᷒ de hoie/ hoiem eē perfectum ſub. b. gradu foret bonū et ꝑfectū ſub. b. gradu. ḡ eē perfectum ſub. b. gradu foret ſub eodē gradu bonū ꝛ ꝑfectū ſub. b. gradu. ergo eē perfectum ſub. b. gradu foret ſub eodē gradu bonuꝫ: ꝛ. a. et hoi. ḡ eq̄ bonū foret. a. et hoi ſic eē. ergo eq̄ gibile.

¶ Ad ideꝫ arguit̄ ſic.

Et ꝓbo ꝙ nō ſit plus eligibile. a. eē angelus ꝙ eē eligibile homini eſſe angelus. Et ſuppono grā exēpli ꝙ ſit angel⁹ bonus ſub. b. gradu. Arguo tūc ſic. Eligibilius foret. a. eſſe b. ꝙ foret homini eē. b. ḡ eē meliorē angelū ē tam eligibile hoi ꝙ eligibile ē. a. eē. b. ꝯña ſatis patet q2 quacunqꝫ eligibilitate maiori ꝙ eēt homine eē. b. pt eē hoi eligibile eē aliquod meli⁹. b. Et arguo tunc vltra ſic. Sit. c. angelus melior ꝛ ſit tam eligibile hoi eē. c. ꝙ eligibile eſt. a. eē. b. hoc ē impoſſibile qd̄ multipliciter patet ſic Nō ē eligibilius. a. eē b. ꝙ hoi eē. b. niſi ꝑ tantū ꝙtū eē hō eēt eligibili⁹ ꝙ eē. a. ſꝫ hoi eē: ē pl⁹ eligibili⁹ ꝙ eē. b. ꝑ tm̄ ꝙtū eligibi-

le ē hoī eē hō. ergo eligibilius eſt
hoī eē.c.q̄.a.eſſe.b ꝙ aūt hoīeꝫ eē
c.eſt plus eligibile hoī q̄ eē.b.ꝑ tā
tū quātū eligibile ē hoī eſſe hō.pꝫ
qꝛ per tantū eſt eligibiliꝰ eē.c.q̄ b.
per quantum exceſſus.c.ſuꝑ. b. eſt
magis eligibile ⁊ exceſſꝰ c ſr̄ b ē ma
gis eligibilis q̄ꝫ eligibile eſt eē hō
qḋ eſt in īfinitū meliꝰ.ġ ꝑ plꝰ ē c.eli
gibiliꝰ b.ꝑ tm̄ q̄tū eē hō ē eligibile.

¶ Ad ideꝫ. Probo ꝙ

nō ſit equaliter eligibile hoī eſſe c.
ſicut eſt eligibile.a.eē.b. qꝛ ſi foret
poſſet.a.eſſe ens ita modicum ꝑfe-
ctū ꝙ q̄ eligibile eēt ſibi eē.b.tā eli
gibile eſſet hoī eſſe.c.quod ē duplū
ad.b.qꝛ nunc.b.eſt equaliter eligi-
bile.a.ſicut magis.b.eſt hoī.Nō eſt
qꝛ.a.eſt impfectius hoīe poſſet tūc
tm̄ eſſe iꝑfectiꝰ hoīe. vel hō tantū
perfici ꝙ equaliter eligibile eēt.a.
eſſe.b.ſicut hoī.c.duplū ad.b.Sꝫ hᵒ
eſt falſū.ꝓbo qꝛ tūc eēt ecōtra ꝙ tā
fugibile pciſe ē.c.mutari in homi-
nem ſicut.b.in.a.¶ Contra.in du-
plo p̄ciſe eſt plus fugibile.c.muta
ri in hoīeꝫ q̄.b.mutari in hoīeꝫ:qꝛ
c.eſt p̄ciſe duplū ad.b.ġ b mutari ī
a.foret p̄ciſe in duplo plus fugibi-
le q̄. b.mutari in hoīem. Et vltra
ſequitur ꝙ mutatio ab hoīe ad.a.
eſſet fugibilius q̄ fugibile ē muta
tio.a.b in hoīeꝫ:qḋ eſt īpoſſibile.et
cōtra oīa argumēta facta in prima
parte huiꝰ materie.Et ꝑ iſtḋ ſimi-
liter arguendo ꝓbat ꝙ nō ſit fugi-
bilius angelo mutari in aſinū q̄ in
hoīeꝫ:qꝛ ſi foret fugibiliꝰ tūc aliqḋ
melius.b.angelo foret tā fugibile
mutari in hoīem ſicut.b.in aſinuꝫ.
Sit gratia exempli.c. duplū ad.b.
qꝛ idē argumentū videt de quacū-
ꝙ ꝓportione:tunc equaliter fugi-
bile ē.c.mutari ī hoīeꝫ ⁊ b ī a ⁊ c mu
tari ī hoīeꝫ ē p̄ciſe in duplo plus fu
gibile q̄.b.mutari in hoīeꝫ: qḋ eſt
īpoſſibile et prius reꝓbatum.

¶ Ad idem. Si eſſet

minꝰ eligibile hoī eē.b.q̄ eſt eligi-
bile ē ipē.a.hoc eēt qꝛ hō eſt ꝑfecti
or q̄.a.ġ tūc tanta latitudo ꝑfectio
nis tolleret tm̄ de eligibilitate.er-
go in infinita talis latitudo ꝑfecti
onis tolleret totū:⁊ tunc creature
medie inter hoīeꝫ ⁊ angelū(qui eſt
melior in īfinitū q̄ hō)nō foret eli
gibile eē angelꝰ.Probatur ꝯña ſic
Infinita latitudo ꝑfectionis hoīs
tollit totā latitudinē eligibilitatis
eſſe angelꝰ:et hec creatura media
hꝫ tantā ꝑfectionē ſicut eſſet īfini-
ta latitudo perfectionis homīs ⁊c̄.
¶ Rn̄detur forte ad iſtas concluſi
ones et conceditur ꝙ tā eligibile ē
a.eſſe angelus:vel ita bonū ſicut ē
hoī eligibile eſſe angelus et ita ꝑfe
ctū.Et eodē modo de fugibilitate
ꝙ tā fugibile eſſet āgelo mutari ī
hoīeꝫ ſicut eſt fugibile ei ſimplicit̄
annichilari vel mutari in aſinū vel
in ſtatū ita iꝑfectū ſicut ē ſtatus aſi
ni.Contra.minus malum foret eē
hō q̄ eſſe aſinꝰ.ġ minus fugibile.

¶ Ad idem arguitur

Mutatio angeli in hoīeꝫ nō plꝰ hꝫ
de fugibilitate q̄ hꝫ mutatio āge-
li ī aſinū ⁊ aliqḋ plꝰ hꝫ de eligibili-
tate.ġ ē ſimpliciter minꝰ fugibile
angelo mutari in hoīeꝫ q̄ ē angelo
fugibile mutari ī aſinū:qꝛ mutatḋ
in hoīeꝫ hꝫ plus de eligibilitate pꝫ
qꝛ hꝫ eſſe hominis quod eſt magis
eligibile q̄ eſſē aſini.

¶ Ad ideꝫ. mutetur

a.angelus ī hoīeꝫ b.ī aſinū.Arguo
tūc ſic Melius ⁊ eligibiliꝰ eēt in ī-
finitū.a.eē ſicut eſt:q̄ ſicut eſt. b.ſꝫ
ſi.b.fuiſſet mutatus ſicut eſt.a.fu-
iſſet ita bene ſicut eſt.a.ergo meli-
us et eligibilius eſſet mutari ſicut
eſt a mutatꝰ:q̄ ſicut eſt.b. mutatꝰ.

¶ Ad idem. in infini-
tũ fugibiliꝰ ẽ.b.ꝙ.a.ẜ in infinitum
magis fugibile foret mutatio.a.ꝙ
b.ergo ĩ infinitũ eſt talis mutatio
plus fugibilis.

¶ Ad idem arguo ſic
Si nõ ſit plus fugibile angelo eſſe
aſinus:ꝙ eſſe hõ.ergo ſi oporteat
fugere alterꝫ illoꝝ:ꝛ nõ poſſet vtrũ-
ꝙ eq̃ rõnabiliter fugere:poſſet eli
gere eſſe aſinus:et eſſe hõ.qḋ vide-
tur ĩcõueniens.Quia ꝛ ſi eſſet aſinꝰ
in infinitũ plus eẽt eligibile eẽ hõ
ꝙ eſſe aſinus.ẜ melius et rationa-
bilius fuiſſet ſibi in principio eligiſ
ſe eẽ homo ꝙ eſſe aſinus.

¶ Ad idem. Secũdũ
iſtud etiã ſequitur ꝙ nõ foret ĩ aliq̃
ꝓportione fugibiliꝰ hoĩ eẽ adulter
et fornicatorꝙ eẽ ſolũ adulẽ.Poꝰ
ꝙ adulteriũ ſit grauius peccatum
in infintũ ꝙ fornicatio ꝙ hoc ſeqẽ
probo ſit.a.adulteriũ.b.fornicatio
Arguo tũc ſic.Qḋlꝫ grauiꝰ peccatũ
ꝙ a.ꝛ magis fugibile q̃ꝫ ẽ a ꝛ magiſ
fugibile q̃ꝫ eẽ adulẽ ſub.a.gradu ꝛ
fornicator ſub.b.gradu et in nulla
proportiõe eſt quodlꝫ pctm̃ fugibi-
lius vel magis fugibile ꝙ.a.ẜ in
nulla proportione eſt fugibiliꝰ eſſe
a.ꝛ.b ꝙ eſſe a ſolũ.ꝙ autẽ q̃dlꝫ pctm̃
grauiꝰ ꝛ fugibilius a.ſit fugibiliꝰ
a.b.patet neceſſario:qꝛ ſit c pecca-
tũ maius.a.tunc aliqua ꝑs illiꝰ ma
licie.c.eſt equalis a et reſidua ꝑs c
eſt maius q̃ꝫ b.qꝛ illa eſt proportio-
nabilis ad reſiduam partẽ et nõ in
infinitũ minus malũ et minus fu-
gibile ꝙ illa.b.eſt in infinitũ minꝰ
ẜ totũ aggregatũ ex a.b.non eſt tm̃
et tam fugibile peccatum ꝙ fugi-
bile eſt.c.ſed.c.eſt magis fugibile
pctm̃ ꝙ totũ a b igitur.Ad iſtud ar
gumentũ forte reſpondetur et con
ceditur concluſio ſicut credo ꝙ ar-
gumentum ꝓbat. Et fieri poſſent
oĩa argumenta que facta ſũt ſupe-
rius.videlicet ꝙ in nulla proporti-
one eſt a b grauius et fugibilius ꝙ
a per ſe.quia quelibet pars a ẽ peiꝰ
grauius et fugibilius ꝙ b. ¶ Con
tra.Ex iſto ſequuntur aliqua q̃ vi-
dentur falſa.vnũ eſt ꝙ minus pec-
canti imponenda eſt maior penitẽ-
tia.et hoc de lege cõi:nõ ad caute-
lã.Qȝ hoc ſequatur patet.qꝛ.a.b.
eſt minus malum ꝙ aliquod malꝰ
a.et tamen pro oĩ peccato magiſ ma
lo.a.debeẽ maior penitentia ꝙ pro
bo.a.b.ſicut ſatis conſtat eſſe fẽm
Sequitur etiam ꝙ omnibus cete-
ris paribus minus peccans grauiꝰ
punitur ĩ purgatorio ꝙ magis pec
cans ꝙ hoc ſequatur pꝫ.quia pro
a.b.in purgatorio debetur maior
pena in aliqua ꝓportione ꝙ pro.a.
tantũ.ſic ꝙ ꝓ.a.debetur pena duo
rum dieꝝ ꝓ b vnius diei tm̃:ꝛ ꝓ.a.
b.debetur pena trium dierum.ꝛ nõ
tm̃ debetur pro omni peccato qḋ ẽ
maius a.ergo peccãs a b peccatis
plus puniretur ꝙ peccãs certo pec
cato de maiori a et tamen peccã-
cans a.b.eſt minus peccans ꝛ mi-
nus malus ꝙ aliquis peccans ma-
iori gradu:ꝙ eſt a.Qḋ non pro om
ni peccato maiori.a.debetur pena
trium dierum. Probo:quia ſi ita
foret ſequeretur ꝙ quilibet exceſſꝰ
peccati ſupra a mereretur penam
diurnã in purgatorio qḋ non poſſꝫ
eſſe verum niſi quilibet exceſſꝰ me
retur in puratorio infinitam penã
Similiter aliq̃d poſſet eſſe peccatũ
pro quo debetur pena duorũ dierũ
et medietatis diei.et nõ maior cuꝫ
iſtis circunſtantijs.Et iſtud pecca
tũ foret grauius ꝙ.a.ergo ꝛc.

¶ Ad idem argumẽ-
tũ fieri põt de aggregato ex pecca-
to mortali et veniali.poſito ꝙ a ſit
vnũ mortale et b veniale.tunc pre-

ſuppoſita aliqua penitētia de.a.b. adhuc debetur in purgatorio aliq̄ pena pro.a.et.b.et pena debita pro b.foret proportionabilis ad penaꝫ debitam pro.a.ergo in aliqua proportione maior pena debeť pro.a.b q̄ ꝓ.a.per ſe et in nulla ꝓportione debeť maior pena pro omi peccato maiori.a.q̄ pro.a.ergo pro aliquo peccato maiori.a.debetur minor pena q̄ pro.a.b.et tamē quodlibet peccatum in aliqua proportiōe grauius.a.ē grauiꝰ.a.b.poſito ꝙ mortale ſit in infinitū grauiꝰ q̄ veniale.

¶Ad idē ponať ꝙ ſortes in.a.b.peccans peniteat aliquo gradu ꝯtritiōis (q̄ penitēcia ꝑ aliquod tp̄s ꝯtinuata ſic ꝑ tres dies) ſufficiat ꝓ.a.b quo ad penā ⁊ culpā tunc hec ꝯtritio ꝑ minꝰ tp̄s ſufficeret ꝓ a deducto b ſic ꝙ ꝑ duos dies tūc hec penitētia ſufficeret ꝑ duos dies ꝓ.a.ꝫ ꝑ duos dies cū mediate diei Tertie.ſufficeret ꝓ aliquo peccato ꝓportionabiliter maiori.a.cuꝫ eiſdem circūſtancijs et tunc ſequiť cōcluſio ꝙ aliqua ſatiſfactio ſufficit pro maiori peccato.⁊ magis peccanti quo ad penā ⁊ ad culpā.et tū eadem ceteris paribus nō ſufficit minus peccanti.Et idem eſt argutum de aggregato ex pctō mortali et veniali.Hec fieri poſſint mľta argumenta que alias diffuſius ꝑ tractabo.¶Ad iſta reſpondeo et cōcedo cōcluſionē ꝙ in nulla proportione eſt fugibilius āgelo ſimpliciter anichilari q̄ mutari in hoiem vel eſſe ita bonū ſicut homo eſt bonus. Nec etiam eē in aliqua ꝓportione plus fugibile angelo eſſe aſinus.q̄ eſſe homo poſito ꝙ angelus ſit homine melior in infinitum et homo aſino.Quod tamē poſſet probabiliter negari et iſtud alias tractabo. Et eodē modo dico ꝙ in nulla proportione eſſꝫ eligibiliꝰ iperfectiori creature puta aſino⁊ ſi poſſet eligē eligibiliꝰ eſſet.eſſe angelꝰ q̄ eēt eligibile eē aſinꝰ.Nūqd ſi vnū ſimplr eligibiliꝰ vľ fugibiliꝰ alio diciť cōſter ꝙ vnū ē eligibilius vel fugibilius alio.⁊ tñ nō eſt eligibiliꝰ vľ fugibilius alio ī aliqua ꝓpōrione maxime nūerali.ſicut angulus rectus ex dyametᵒ et linea cōtingentie cōpoſitus eſt maior angulo cōpoſito ex dyametro ⁊ circūferētia circuli ⁊ tñ in nulla ꝓportione eſt maior: ſic in toto erit in propoſito āgelū mutari in hoiem eſt angeluꝫ ꝑdere tātam perfectioneꝫ quantā habet:ꝑter tantā quanta eſt perfectio hominis et eſt in infinitū minor q̄ perfectio angeli ideo in nulla ꝓportione eſt plus fugibile āgelo perdere totam ꝑfectionem ſuam q̄ perdere tantam ⁊ acquirere tantam quāta eſt perfectio hominis.

¶Ad argumenta in contrariū.Reſpondeo.ad primum qñ diciť minꝰ maluꝫ eſt angelo eſſe homo q̄ eſſe aſinus:dico ꝙ in nulla proportione eſt angelo minus maluꝫ⁊ hoc propter cauſam ꝑdictam.

¶Ad ſecundū nego hanc conſequētiam angelū mutariꝰin hoiem non plus habꝫ de fugibilitate q̄ angelū mutari in aſinuꝫ et plus habet de eligibilitate ergo eſt minus fugibile. Et ratio eſt qꝛ illud quod eſt de eligibilitate non eſt ꝓportionabile ad fugibile.

¶Ad tertium cū dicitur melius et fugibilius in īfinitum eſt eſſe homo q̄ eſſe aſinꝰ ergo minus fugibile eſt in īfinitū angelū mutari ī hoieꝫ q̄ ī aſinum nego ꝯñam qꝛ angelo ī nľľa ꝓportiōe eēt peius vľ fugibiliꝰ eſſe aſinus q̄ eſſe homo tñ eſſet eligibiliꝰ in infinitū eſſe homo.q̄ eſſe aſinus.

¶ Ad quartū argu-
mentum dicitur conſimiliter. ¶ Ad
quirtum nego cōñaȝ eque rōnabilit
poteſt eligere eē aſin⁹ ſicut eē ho-
mo ꝙ eque rōnabiliter poteſt fugē
vnū ſicut ꝛ aliud. qꝛ in electiōe iſta
vel fuga nō haberē reſpectū ad bo
nū ꝑditum ſȝ ad ſtatū acquirēdum

¶ Ad ſextum cōcedo
concluſionem ꝙ in nulla proporcio
ne eſt plus fugibile eſſe adulter. et
fornicator ꝙ ſolū adult. poſito ꝙ ad
ulterū ſit in īfinitū malum grau⁹
ꝙ fornicatio ꝛ ſic ꝓportionabiliter
plus noceat. Et eodē mod o dicitur
de pctō mortali ꝛ veniali. Et ad ar
gumētum vltra cōcedo ꝙ de curſu
cōmuni vbi penitencia tantum im-
ponitur ad ſatiſfaciendum non ad
cautelaȝ maior penitēcia impoītur
min⁹ peccāti ꝙ magis peccāti.
Ad. 2. poteſt etiā concedi ꝯcluſio ꝙ
ceteris ꝑibus quātū eſt ex ꝑte pec-
cantiū min⁹ peccās plus punit vel
poteſt dici ꝙ in purgatorio ꝛ in īfer
no ſicut pctā differūt ſic et pene eis
correſpōdētes. Ad tertiū eodē mo-
do dici pt ꝙ verū eſt ꝙ aliqua ſatiſ
fatio ſufficit pro maiori pctō et ma
gis peccanti. et tñ nō ſufficit min⁹
peccāti quo ad penā ꝛ quo ad culpā
iſtam materiā alias pertractabo.
¶ Ad aliud etiam menbrū Rñdeo
et dico ꝙ eſt īpoſſibile ꝙ ꝙ fugibile
ſit angelo mutari in hoīem tā fugi
bile ſit hoīeȝ mutari in. a. poſito ꝙ
eſſe angeli ſit meli⁹ in īfinitū ꝙ eſſe
homo et hō eſſe ꝙ eſſe. a. Et ꝯſimi-
liter dico de fugibilitate ꝙ ſit talis
ordo inter creaturas. Sed credo ꝙ
includit contradictionem.

¶ Cōtra iſtud pōt ſic
argui. Tantū debȝ eligere hō ſuuȝ
eſſe ſicut angel⁹ ſuū ēſſe ꝙ taȝ fugi
bile eſt ſuū nō eſſe ſibi: ſicut ē ange-
lo ſuum nō eſſe et ecōtra. Et per cō
ſequēs tā fugibile eſt homi muta-
ri in aſinum ſicut eſt angelo fugibi
le mutari ī hoīem. Qꝛ hō debeat
tm̄ eligere ſuuȝ eſſe ſicut angelus
ſuū. patȝ qꝛ vterqꝫ debȝ eligere ſuū
eſſe ſupra oīa poſt deū: ꝛ neuter pl⁹
ergo eq̄liter hñt eligere ſuum eſſe.

¶ Ad idem ſequit ꝙ
in infinitū eſt magis fugibile ange
lum mutari in quācūqꝫ creaturam
ſub āgelo. q̄ angelus eſt īfinite ꝑfe
ctior ꝙ eſſet fugibile alicui creatu
re ſub angelo totaliter anichilari.
Iſtō videtur īcōueniēs et iſtud ſeq̄
tur manifeſte. Silr ſequitur aliud
ꝙ q̄cūqꝫ modica remiſſio in ꝑfectio
ne illa equali āgelo eſſet plus fugi
bile āgelo ꝙ anichilacio vel remiſ
ſio totius eſſe hoīs: foret ſibi fugi-
bilis. Et ꝙ hoc ſequat patȝ: qꝛ que
cunqꝫ ꝑua remiſſio in ꝑfectiōe an-
geli auferret aliquā ꝑfectionē que
eſſet in īfinitum melior ꝙ totū eſſe
et ꝑfectio hoīs. Et per cōſequens
ꝑuatio illius eſſet magi fugibilis.

¶ Ad idem per tantā
latitudineȝ ꝑfectiōis poteſt homo
excedere aſinū ſicut āgelus excedit
hoīem et ī eadē ꝓportiōe. Et ſi ita
foret taȝ fugibile eēt homi mutari
in aſinū ꝙ fugibile eēt āgelo muta-
ri in hoīeȝ. ꝙ ꝛcꝭ. Aſſūptū ptȝ. qꝛ ca
piatur latitudo ꝑfectiōis ꝑ quā hō
excedit aſinū illa eſt īfinita tūc ꝑ tā
tam latitudinē ꝑfectionis aliq̄d ex
cedit hoīeȝ: ſit illō āgel⁹ Et fiat idē
argumentū de illo. Eodē m° ꝓbat
ꝙ qualis eſt ꝓportio inter aſinū et
hōiem in ꝑfectione. talis eſt inter
hoīem ꝛ aliqō bonū ſupra. ſit illud
angelus et fiat argumentū totū ꝙ
tam fugibile ſit illi āgelo mutari ī
hoīem ſicut homini mutari ī aſinū
qꝛ equalis ꝓportio ꝛ latitudo erit
int āgelū ꝛ hoīem/ ꝛ aſinū ꝛ hoīem.

¶ Ad idem Quã eli=
gibile eſſet .a. mutari in hominem
tam eligibile poſſet eẽ hoĩ mutari
in aliqͩ vel eẽ aliqͩ ſupra hoĩem ꝙ
ita poſſz eẽ ecõtra de fugibilitate.a

¶ Ad idez arguitur
ſic a eſt imperfectius homine tan
to in quanto angelus ẽ perfectioꝛ
homine.ergo quãtaz angelus per=
deret perfectionẽ per mutationẽ
in hominẽ tantã hoc acquireret i=
perfectionẽ ꝑ mutationẽ i.a. ergo
tantũ mutatio angeli in hominẽ ẽ
fugibilis ergo eſt ex hoc ꝙ ãgelus
in illa mutatione ꝑdit maioꝛẽ per=
fectionem quãto mutatio hoĩs in
angeli in hominẽ eſt fugibilioꝛ tã=
to mutatio hominis in.a. homini
fugibilioꝛ alia ex eo ꝙ per illam
acquiret tantam imperfectionem
et per conſequens ſimpliciter erũt
ille due mutationes angelo et ho
mini eque fugibiles.

¶ Ad iſta reſpondeo
Ad primũ cõcedo ꝙ nõ tantũ debz
homo diligere ſe: ſicut angelus ſe
quia ãgelꝰ ẽ magis diligibilis. Et
ideo ceteris paribꝰ nõ diligẽdo vel
odiẽdo. plus peccaret. Similit̃ an=
gelus (poſito caſu ꝓoꝛi) debz dilige
re ſe ad maius bonũ ꝙ homo ſe. Et
põt obijci ſic Angelꝰ quãtũ põt dz
facere ad fugiẽdũ nõ eſſe et ꝯſimili
ter hᵒ. oppoſito ꝙ ꝙ equalit̃ poſſint fu
gere tũc equaliter tenerẽt diligere
fugere non eſſe Rñdeo et neᵒ ꝯñaz
ꝙ licet vtꝗ teneret fugere quãtũ
poſſet fugere: nõ reqͥrit̃ tñ ꝙ vtꝗ
tm̃ teneat̃ fugere ꝙtũ põt Nec ad
huc vltra valz ꝯña vtꝗ eq̃lit̃ tenet̃
fugẽ ⁊ ꝙtũ põt ꝙ ẽ eq̃liter fugibl̃e.

¶ Ad aliud concedo
ꝙ in infinitũ eſt magis fugibile an
gelo mutari in ꝙcũꝗ creaturã in=
finite ſub angelo ꝙ eſt fugibl̃e ali=
cui creature ĩfinite ſub angelo to=
totaliter anichilari.

¶ Ad aliud vt credo
poſſet ꝓbabiliter concedi ꝙ q̃cũꝗ
modica remiſſio ĩ ꝑfectiõe eſſẽtia=
li angeli eſt magis fugibilis ãgelo
ꝙ anichilatio eſt fugibilis hoĩ vel
alit̃ creature infinite ſub angelo.

¶ Ad aliud etiã cõce
do ꝙ per tantã latitudinẽ ꝑfectio=
nis p̃t homo excedere aliquid ſub
hoĩe: ſicut angelꝰ excedit hoĩez Sz
non ꝑ tantã ꝑfectionẽ. Et iõ nego
ꝯñam ergo ꝙ fugibile p̃t eſſe ange
lo mutari in hoĩez tã fugibile põt
eẽ hoĩ mutari ĩ aliud. Et nego ꝙ ꝙ
eligibile eẽt.a. mutari ĩ hoĩez tã
fugibile eẽt hoĩ mutari ĩ aliͦd Et di
co ꝙ nõ ſequit̃ ſi ꝙ eligibl̃e ẽ a. mu=
tari ĩ hoĩez tã eligibl̃e ẽ hoĩ eẽ hõ.

¶ Ad vltimum dico
ꝙ vocando minus perfcm̃ imper=
fectiꝰ ꝯcedo ꝙ in eadẽ ꝓpoꝛtiõe ẽ.
a imperfectiꝰ hoĩe. in qua ꝓpoꝛtio
ne ãgelꝰ eſt ꝑfectioꝛ hoĩe. Sed ne=
go ꝙ quãtã angelꝰ mutatꝰ ĩ hoĩez
ꝑderet ꝑfectionẽ. tãtã hõ mutatus
ĩ.a. acqͥreret ſibi ĩperfectionẽ. imo
dico dico ꝙ eſſe. a. ĩ nulla ꝓpoꝛtiõe
mũdi foꝛet in ꝯpatiõe ad angelum
Maioꝛ imperfectio, ꝙ eſt eſſe hõ.
Et dico ꝙ minoꝛẽ in infinitũ ĩꝑfe=
ctionẽ acqͥreret homo ꝑ mutatio=
nẽ ĩ qͦcũꝗ debile eſſe ſub eo ꝙ an=
gelus acqͥreret ꝑ mutationẽ ĩ ꝙcũ
ꝗ creaturã ĩfinite ſub angelo Iſtͦ
videtur mirabile iõ oſtẽdo iſtud ſic
Angelus ꝑ mutationẽ ĩ hoĩez ꝑde
ret aliquã ꝑfectionẽ et ꝑ mutatio
nez in aſinũ ꝑderet etiã aliquã per
fectiõẽ ⁊ ĩ nulla ꝓpoꝛtiõe maioꝛez
ꝑderet ꝑfectionẽ mutatꝰ in hoĩez
ꝙ ĩ aſinũ vl̃ ecõtra videcz ex p̃dictis
ptz qꝛ ꝑfectio hoĩs eſt in infinitum

minor ꝙ ꝑfectio angeli. Et ideo aggregatum ex ꝑfectiõe hominis ⁊ angeli nõ eſt ꝓportiõabiliter ꝑfectiꝰ ꝙ ē ſola perfectio angeli ꝑ ſe. Arguo tñ ſic. Quãtã angelꝰ mutatus in hoīez ꝑdit perfectiõez. tãtã perdit ꝑ mutationē in aſinũ et non plus ꝓportionabiliter et ꝙtam ſic mutatus ꝑdidit ꝑfectionē tantã ſibi acqrit ꝑciſe iperfectionē. g non ꝓportionabiliter maiorē iperfectionē acquirit angelus mutatus in aſinum ꝙ mutatus in hominem.

¶ Ad aliud Si eſſet ꝓportionabilit maior iꝑfectior angelo eſſe aſinus ꝙ eſſe homo. ergo eſſet ãgelo peius et fugibiliꝰ mutari in ſtatũ aſini ꝙ in ſtatuz hoīs qđ eſt ſuꝑius iꝓbatum vbi argutũ eſt ꝙ in nulla ꝓportione eſt fugibiliꝰ angelo eſſe aſinus ꝙ eſſe homo

¶ Ad idē arguo ꝙ nõ ſit inꝑfectius in aliqua ꝓportione angelo eſſe in ſtatu aſini ꝙ in ſtatu hoīs q2 ſi foret tũc alicui maiori bono angelo: foret tanta imꝑfectio ſibi eſſe homo. ſicut ãgelo eſt eſſe aſinus: ſit. a. ille bonus angelꝰ. ¶ Cõtra: ãgelo eē aſinus eſt iperfectius ꝙ angelum eſſe hoīem ꝑciſe ꝑ tm̃ per quantũ eſt ꝑfectio hoīs. Sz. a. eſſe hõ: ꝑfectius ꝙ angelo eē hõ et per plus ꝙ eſt ꝑfectio hoīs q2 ꝑ exceſſuz. a. ſupra angelũ. g ⁊c. Iſtđ argumentũ ē ſuꝑiꝰ plane reductũ. Sed ↄtra iſta pt ſtatiz ſic argui ãgelus fctũs aſinꝰ eſt iꝑfectior i iſinitũ ꝙ angelꝰ factus hõ g angelꝰ habet maiorē imꝑfectionē mutatꝰ in aſinum ꝙ angelus mutatꝰ in hoīem. et i principio neuter aliquã habuit imꝑfectionē. erg. vnus acqſiuit in infinitum, maiorez imꝑfectionē ꝙ alius quod eſt oppoſitum dicti.

¶ Ad idem arguo ſic Angelus eſt melior aſino in maiori ꝓportione ꝙ angelꝰ eſt melior hoīe ergo ecõtra aſinus ē imꝑfectior angelo in maiori ꝓportione ꝙ homo eſt iꝑfectior ãgelo. ⁊ ꝑ cõſequēs eē aſini in cõꝑatione ad eſſe ãgeli eſt maior imꝑfectio ꝙ eſt eſſe homo. ⁊ hoc in magna ꝓportiõe in q angelus ē melior hoīe. hõ ē melior aſino

¶ Ad idem arguit ſic In eadez ꝓportione in qua angelꝰ eſt melior homine homo eſt melior aſino ergo quãta ꝑfectio eſt eſſe angeli in cõꝑatione ad eſſe hoīs tãta eſt eſſe hoīs ꝑfectio in cõꝑatiõe ad eſſe aſini. ergo eadem rõne ecõtra. quãta ē iꝑfectior eſſe aſinus in cõparatione ad eſſe hoīs. tãta eſt eſſe hoīs in cõꝑatiõe ad eſſe ãgeli. et ſi eſſe aſini ſit tãta ꝑfectio in cõꝑatione ad eſſe hoīs ergo mlto maior eſt in cõꝑatione ad eſſe angeli.

¶ Ad iſta reſpondeo Ad ꝑmũ ꝙ đr ãgelꝰ mutatꝰ i ſtatũ hoīs ē in iſinitũ ꝑfectior ꝙ ãgelꝰ et hñs maiorē ꝑfectionē ꝙ ãgelꝰ mutatꝰ i aſinũ. ⁊ eↄ aſinꝰ ē in iſinitũ imꝑfectior hoīe. et hñs maiorē imꝑfectionez ꝙ homo ¶ Hic rñdeo ⁊ dico ꝙ ſtatus hoīs ⁊ aſini pñt cõꝑari iꝑfectiõe ⁊ i iꝑfectiõe dupliciť vno modo ꝙ ↄparenť tm̃ adinuicē et ſic ſtatus hoīs ē ſcđm ſuppoſitionē admiſſã ꝑfectior i iſinitũ ꝙ ſtatꝰ aſini Alio mõ pñt ↄꝑari ad. 3. in q ē cõꝑatio ⁊ ſtatꝰ aſini iꝑfectior vt ſi qratur vtrũ angelꝰ ſit melior i cõparatione ad hoīez ꝙ ad aſinũ et ecõtra de imꝑfectione vtrum ſtatus aſini ſit imꝑfectior in cõꝑatione ad eſſe angeli ꝙ ſtatus hominis. Et ſic dico proportionabiliter ꝙ non.

¶ Ad ſecũdum argumentuz ad idē nego ꝙ angelꝰ ē melior aſino in maiori pr portione ꝙ

angelus eſt melior hoie. Et eodem modo nego q̄ aſinꝰ ē imꝑfectior angelo ĩ maiori proportione q̄ homo eſt imperfectior angelo.

¶ Ad terciũ ad idem nego ꝯñaz hanc in eadē proportiõe in qua ãgelus ē melior hoie. homo eſt melior aſino ergo quãta ē ꝑfecꝰ eſſe angeli ĩ cõ‸atione ad hominē tãta eſt ꝑfectio eſſe hoīs ĩ ꝯpatiõe ad eſſe aſini. et eodē modo econtra de imꝑfectione. Iſtam materiam tractabo in queſtiõe de omipotētia dei vbi eciã tractabo. vtrũ poſſibile ſit aliquod eē infinitũ. Et vtrum vnũ ĩfinitũ ſit maius alio. et vtrũ finitũ aliquod ſit alio finito infinite maius.

¶ Reſtat nũc reſpondere ad argumenta facta. Contra concluſionē aliam q̄ fuit iſta. Nullum miſerũ eē miſeria (q̄ nõ eſt culpa) eſt tam fugiendũ q̄ fugiendũ ē non eſſe.

¶ Ad primum argumentũ rñdeo q̄ ponēdo tantũ vnũ deũ finem certũ ad quē ē ꝑfectio rerũ. Dico q̄ non ſeq̄tur q̄ magis habet eligere eſſe per maius tempus in quacunq̄ pena q̄ ꝑ minus tēpꝰ in maxima delectatione cũ poſſz ſic viuere per minus tempus q̄d eſſet magis ad vltimũ finē q̄ alio modo ꝑ maius tp̄s. et ſic intelligit pħs q̄ melius eſt intenſe operari ꝑ modicũ tp̄s q̄ multũ remiſſe ꝑ magnũ tempus. et in caſu poſito eligibiliꝰ eſt per cētũ ãnos hr̄e. a. gaudiũ q̄ fugibilius ē per centum annos et horam hr̄e. b. penã.

¶ Ad aliud argumētũ vltra cũ aꝛ cõcedo q̄ aggregatũ ex. a. delectatione per centum annos et per horam non eſt fugibile: q2 non eſſe eſt fugibile ⁊ nullomõ eligibile. Sed. a. delectatio eſt magis eligibile q̄ b pena fugibile. Et vltra nego hãc ꝯñaz. Si eligas. a. ĩ caſu poſito habebis nõ eē ꝑ horam Si eligas b hēbis eē per illã horaz et nõ eē magis fugibile q̄ pena aliqua. ḡ plus habes eligere b penam vñ ſequitur eē ĩ illa hora q̄ a gaudium. vñ ſeq̄tur alias in illa hora nõ eſſe. Et ſi reducatur argumētũ ſic ex electiõe. a. ſequinur nõ eē ꝑ horã ⁊ illud ē magis fugibile q̄ b vel q̄ aliqđ ſequens ex b. ḡ plus ē a fugibile q̄. b. Rñdeo et dico q̄ ex electione a nõ ſeq̄r nõ eē per horã niſi ſicut q̄dlz v ex ſeq̄r ex q̄libz ꝟo ⁊ ſic loquendo de conſequutiõe nõ ſeq̄r q̄ ſit magis fugibile lz ex illo iſto mõ ſequatur magis fugibile.

¶ Ad ſecũdum argumentũ ad idē concedo q̄ aliqđ malũ p̄t rũpere pluſq̄ medietatē totius boni creature nõ tñ forte ſeruando ipſã in eadē ſpecie: et nego ꝯñaz. vz illa creatura plus habz de malo q̄ de bono et plus de fugibili q̄ de eligibili. ḡ eē iſtiꝰ creature eſt plus fugibile q̄ eligibile: q2 q̄lz creatura rõnalis carens btitudine plꝰ hz de fugibilitate q̄ eligibilitate ⁊ tñ eē ſuũ circũſcripto pctõ ē plꝰ eligibile q̄3 fugibile. Iſtđ tñ ꝯcedo q̄ aggregatũ ex iſto eligibili ⁊ ex iſto fugibili ē plus fugibile q̄ eligibile eſſe tamen eligibile

¶ Ad tertiũ per idem reſpondeꝰ conſimiliter.

¶ Ad quartũ rñdeo et admitto q̄ q̄lz peccans mortaliter mereꝛ annichilari. ⁊ nego ꝯñaz vltra nõ eſſe eſt magis fugibile ⁊ magis malũ q̄3 aliqua pena ſenſꝰ. ergo nulla pena ſenſus foret ſufficiens et condigna pro peccato mor-

tali:qꝛ lȝ nō eē ſit magis fugibile ⁊ quodāmō magis malū q̄ȝ aliq̄ pēa ſenſus.⁊ tñ minoꝛ pena vel nulla ſicut pꝛius dictū eſt de pena dānī et pena ſēſ⁹.Etiā ꝙ annichilatio non foret pena ſufficiens pꝛo pctō.pȝ p Anſel.moſ.ca.71.In pꝛincipio dicit ꝙ nullatenus hoc admittit rō: vtp⁹ tantā culpā ꝓ pēa recipiat,nō eſſe quod erat añ oēm culpam.

¶Ad quintū argumentū Ad idē dico ꝙ nō eē non eſt ſimpľr infinite fugibilitatis qꝛ peccare eſt maioꝛis fugibilitatis ſȝ dd tñ pōt eē:ꝙ nō eē ſit infinite fugibibilitatis:qꝛ eſt magis fugibile q̄ a pena ſenſus et q̄ b et.c. in infinitū et nego ꝯñaȝ.et ſic nō eē eſt alicui⁹ fugibilitatis certe ⁊ aliqua alia pena ſenſ⁹ ē etiā alicui⁹ fugibilitatiſ certe.ergo ī certa ꝓpoꝛtione ⁊ fininita eſt vnū illoꝝ fugibilius altero

¶Ad ſextū pōt dici dupliciter.Uno⁹ ſic.ꝙ lȝ alicui⁹ ptſ eſſe foꝛtis remiſſio ſit minus fugibilis q̄ certa pēa ſenſ⁹ ſimpliciter:tñ nō eſſe foꝛti ē magis fugibile q̄ aliqua pena ſenſus et q̄dāmō infinite plus q̄ remiſſio alicuius partis.et rō eſt qꝛ non eſſe ſimpľr eſt fugibile et nullo⁹ pt oꝛdinari ad finē:cuiuſlibet tñ partis remiſſio et nō eē pōt oꝛdinari ad finē.Alio⁹ pt dici ꝙ ſi ad remiſſionē ptis remittať oꝛdo ad finē vltimū tunc cuiuſȝ talis partis remiſſio eſt magis fugibilis q̄ aliqua pena ſenſus:qꝛ pena vt pēa eſt nō minuit nec tollit oꝛdinē.Sed magiſ cōfirmat ⁊ auget:ymo ſȝ mēto eligibili⁹ foꝛet dānato rctā rōe pniri q̄ non puniri.

¶Ad ſeptimū argumentū dico ⁊ admittať ꝙ in infinitū ē foꝛti fugibili⁹ eē aſin⁹ q̄ hēe a penā ⁊ pt de⁹ facere aliquā penam in īfinitū fugibilioꝛē a ⁊ adhuc aliā in īfinitū fugibilioꝛē:illa nego ⁊ dico ꝙ infinite fugibilē non pt eē magis fugibile ymo credo ꝙ ſit īpoſſibile ꝙ vnum infinitum ſit alio infinito maius.

¶Ad aliam rñſionē Ad idē rñdeo ⁊ admitto ꝙ hoīem mutari in aſinū eſſet ſolū pena ⁊ nō culpa: et dico ē tꝙ hoīem mutari in aſinū nō eſt tam fugibile q̄ fugibile eſt non eſſe:bene tamen concedo vt ſupꝛa dictū ē.ꝙ nō eē ſi ē pl⁹ fugibile in aliqua ꝓpoꝛtione mali q̄ eſt hoī fugibile eē aſinus ſuppoſito ꝙ ſtatus hoīs ſit eligibilioꝛ q̄ ſtatus aſini ī īfinitū:de iſto dictū ē ſupꝛa.

¶Ad auctoꝛitates rñdeo Ad hieronimū pmo dico ꝙ ſic intelligit ꝙ hñdo reſpectū ad ꝯmodū vel incōmodū pūatū non ad honoꝛē dei nec ad oꝛdinē ad vltimū finē q̄ tñ pꝛincipaliter ſunt atteadenda in electione recta meli⁹ eēt nō eſſe q̄ in ſupplicijs viuē. Ad anſelmū de gra.⁊ libo ar.ꝯſtat ꝙ loqꝛ de culpa.Ad augu.rñdeo ꝯſimiliter.

¶Ad vltimuȝ argumētū de auctoꝛitatib⁹ Augu.rñſ.o pȝ ex p̄dictis ꝙ auguſtin⁹ ſuppōit ꝙ electio ſit eoꝝ que ſūt ad finē et ꝙ nichil ē eligibile niſi ſit in oꝛdie ad finē ⁊ iō nō eē nō eſt eligibile.

¶Cōtra iſta obijť ſic. ⁊ aꝛ ꝙ non eē ſimpliciter in caſu ſit eligibile qꝛ ponatur caſus Anſelmi pꝛimo.Cur de⁹ hō.ca.21.tūc in caſu illo talis hȝ eligere nō eſſe ⁊ vitare pctm̄.Ad iſtō rñdeo ⁊ dico ꝙ neutrū eligē hȝ.Sȝ tñ hȝ pl⁹ fugere peccare:qꝛ peccare nō ſolū elōgat a fine ſed ꝯtratur fini non ſic non eē ⁊ iō eon eſſe eſt minus fugibile.

¶Ad idē Aꝛ hō pt recta rōne velle nō eē qꝛ pt

recte velle mori ꝛ mori ē via ad ſi eē ꝙ pt velle ſi eē rñſio dico hō nō pt recte et cū deliberatione velle nō eē ꝑt ſi velle mori q̄ ē via ad nō eſſe eo ꝙ mors ē via tēdendi ī vltimū finē;

¶ Concluſio octaua

Deo frui ē creature rationabili maximū bonū poſſibile. Iſtā cōcluſionem oſtēdo et ꝓbo ſic ꝑ Auctores per Auguſtinum. 3°. de libero arb. ca. vltio vbi loquens de vita eťna. dicit Aug⁹. Tanta eſt pulchritudo iuſticie: tanta iocūditas lucis eterne: vt etiā ſi nō liceret āpli⁹ ī ea manere ꝙ vni⁹ diei hora ꝓpter hoc ſoluz īnumerabiles anni huius vite pleni diuitijs ꝛ circūfluētia ꝑ paliū bonoꝝ recte meritoꝗ cōtēnerenť ꝛ hoc ſtatī cōfirmat: ꝛ dicit. Nō eīm falſo aut prauo affectū ē dictū qm̄ melior eſt dies vna ī atrijs tuis ſuper milia. Idem pꝫ per Augu. in li bello de reddēdo voto vbi dicit Auguſtin⁹ loquens de vita pñti ꝛ vita eterna: vita miſera eſt preſens: q̄ ſi poſſet eē ꝑpetua nullo mōdo beate vite cōparanda eſſet.

¶ Ad ideꝫ arguitur

ſic. Quantūcūꝗ foret perfecta creatura rōnalis adhuc finis et perfectio et felicitas illi⁹ eēt deo frui ꝛ ꝑ ꝯñs deo frui eſſet optimū bonū illi us. ꝙ nunc ē maximū bonū poſſibile creature rationali ꝙ quātūcūꝗ aliqua creatura rationalis foret ꝑfecta ꝙ finis ꝛ felicitas eēt dō frui probo per proceſſum phi pmo ethi coꝝ. 10. vbi iueſtigat phs qd ē felicitas et finis creature rationalis. Et hoc oſtendit ꝙ debet eē operatio optime potentie reſpectu optimi obiecti

¶ Arguo tūc ſic. quātuncunꝗ creatura ſit perfecta: optimo potentia illius erit intellect⁹ vel volūtas et obiectū optimū poſſibile eſt deus: ergo optima operatio illius creature eſt operatio intellectus vel voluntatis reſpectu dei: et nō poteſt eſſe maior operatio reſpectu dei: ꝙ deū clare ꝛ perfecte videre et videndo amare. ꝙ hoc facere eſt finis ꝛ felicitas rationalis creature: ea ſic videre ꝛ deū amare eſt deo frui.

¶ Contra iſtā cōcluſionē

obijcitur multipliciter. Et probatur ꝙ deo frui nō eſt maximū bonū creature rationabili poſſibile. Arguo pmo ſic. Iuſticia equaliter iuſtificans peccatores eſt melior ꝙ viſio diuina excluſa iuſticia. ꝙ deo frui nō eſt creature rōnabili maximū bonū poſſibile. Añs ꝓbať multipliciter. Primo ſic pctm̄ quod eſt priuatio ꝛ carentia iuſticie eſt magis malū ac magis fugibile ꝙ deo frui eſt eligibile. et ꝙ malū et ꝙ fugibile ē priuatio iuſticie tā bonū ēt eligibile eſt iuſticia. ergo iuſticia ē melior et magꝭ eligibileꝙ deo frui Aō oē peccatū ſit magis malū ꝛ fugibile ꝗꝫ deo frui ſit bonū ꝛ eligibile Probatur ſic p mo vniuerſaliter arguo ꝙ peccatum ſit magis malū et magꝭ fugibile ꝙ aliqd citra deū eſt bonū ꝛ eligibile. Probo quia ſi non ſit. a. aliqḋ magis eligibileꝙ b pctm̄ ſit fugibile Arguo tūc ſic quātū eſt. a. eligibile tm̄ ei⁹ pura priuatio eſt fugibilis. ergo priuatio. a. ē magis fugibilis ꝙ b peccatū eſt fugibile. ¶ Contra. Pono vt ponit Anſelm⁹ pmo. Cur deus homo. capitulo. 21. ꝙ Sortes ꝑuabitur. a. bono niſi peccaret. b. pctō. Et tunc arguo ſic Sortes pt fugere ꝑuatiōeꝫ a. boni et pōt fugere. b. peccatū e nō vtrūꝗ pt fugere. ergo rationabilius habet fugere illud qḋ eſt ſibi maꝫis fugibile videlicet ꝑuatio nē. a. ꝛ per ꝯñs in caſu illo hꝫ ſortes

peccare.b.peccato citius q̄z priuet a. bono.ꝯñs eſt falſū et contra Anſelmum p̄mo.Cur deus hō.cap.21. vbi querit Anſelmus a diſcipulo ſuo.Si neceſſe ſit aut totū mūduz perire et qcqd deus non eſt ī nichilū redigi:aut te facere tam paruaz rem contra volūtatē dei et loqtur de minimo aſpectu.Rñdet diſcipulus fateri me neceſſe eſt:q2 pro conſeruanda tota creatura nihil debere facere cōtra voluntatē dei. etiā ſi mūdū infinito numero multiplicarent.Et Anſelmus. nichil recti us dare potes.Idem habetur ſcd̄o Cur deus hō ca.14.hoc etiā probo ratione.

Et arguo Si rōnabile ſit et ſecundū rectam rationez habet ſortes peccare.b.pctō ad ſaluādū.a.bonū.g̃ peccare.b.peccato pro ſaluando.a.bono eſt ſorti facere vt debet et nō aliter.ergo ſoluz bene facit et recte ⁊ per cōſequens non peccat:et ſic patet ꝙ icludit cōtradictionez ꝙ quis pro aliquo bono mundi debeat peccare vel facere peccatum: q2 hoc eſſet peccare et non peccare q2 ille qui ſolum facit vt debet non peccat. patet per Auguſtinum de mendatio vbi dicit.Quicquid enim ita fit vt niſi fieret iuſte reprehenderet non eſt peccatum:et poſt.Nullus recte agēs eſt immūdus ſimpliciter.⁊ poſt cōcludit ꝙ quiſq̄s ꝓpter maiora euitanda mentius fuerit non peccat. Similiter ſm anſelmum de li.ar.⁊ de veritate et de concordia et ī multis locis illa voluntas eſt recta que eſt ſicut deus vult eam eſſe et eodē modo ille recte agit q̄ agit vt deus vult eum agere et non aliter

Secundo arguit Quod priuatio iuſticie eēntialr̄ iuſtificātis peccatorem: ſit magis fugibilis q̄z deo frui ſit eligibile. et ar̄ ſic ſi non ſequitur ꝙ aliquis peccaret eligendo ⁊ recta ratione illud ꝙ eſt magis eligibile: et hoc videtur inconueniens et ꝙ hoc ſequatur patet ſic:quia eligendo priuationem iuſticie cū fruitione peccat neceſſario ex quo eligit iniuſticiam, ⁊ peccatum. Sed iuſticiā cuz priuatione.ſ.fruitionis poteſt q̄s eligere ſine peccato:quia eligendo vitam viatoris iuſti.

Tertio ad idem arguitur ſic.Si fruitio eſſet bonum maximū.g̃ eēt magis bonū ꝙ pctm̄ eſt malum et tunc carentia btitudinis eſſet creature magis mala q̄z peccatū ē malū:vt patet ꝑ cōcluſionē meā ſecūdā et cū pctm̄ puniatur carentia btitudinis pctm̄ puniret vltra cōdignum qd̄ ē ꝯ Auguſtinū 21.de ciuitate dei.ca.25.

Quarto ad idē per Anſelmū de ſimilitudinib⁹.ca. penultimo vbi dicit.Malē eni prius a pctō ⁊ innocens tehennē intrare: ꝙ ſorde pollutus celoꝝ regnū tenere:Et ex iſto ar̄ ſic. Eſſe in inferno ſine pctō eſt eligibilius ꝙ eē i celo cū pctō.et ꝑ ꝯñs eſſe ſine pctō ē eligibilius ꝙ eē in inferno ſine pctō. g̃ ſimpliciter eē ſine pctō eſt eligibilius ꝙ eſſe in celo cuz peccato. ⁊ ꝑ conſequens eſſe in celo non eſt tam eligibile ꝙ fugibile eſt peccatum cum aggregatum ex eē in celo et eſſe in peccato ſit fugibile et non eligibile.

Quinto arguit̄ ad idē ſic.Si fruitio ſit maximū bonū poſſibile creature ronali ſeqtur ꝙ quelibet creatura beata eſt īfinite bōa ⁊ īfinite pfectiōis.⁊ ꝙ hoc ſeq̄t̄ ꝓbo ſic:q2 circūſcribē⁹ btitudiez īfinite bū.p̄t de⁹ facē aliquā creatā eē

et quantūcunq; bene ſit creatura ſi
ne fruitiõe melius eſt quelibʒ crea
tura fruēs deo. ꝙ infinite vnde in=
finite ꝑfectiõis poteſt deꝰ facere
creaturā eſſe deo ꝙ. probo qꝛ data il
la creatura ſine fruitiõe adhuc ī du
plo ꝑfectiorē poteſt deus facere ſi
ne fruicione et ſic vltra omnē ꝑfe=
ctionem finitam ymaginabilē er=
go infinite bene et infinite ꝑfectio
nis põt deus facere eē aliquā crea=
turam ſine fruicione mioꝛ etiā. pro
batur videlicet quantūcunq; bene
poteſt eē creatura ſine fruiciõe me
lius eſt nunc oīs creatura beata da
ta concluſione propoſita. quia ſi nõ
ſit ꝙ a creatura ſit melius ꝙ̄ petrꝰ
¶ Cõtra fruicio diuina melius eſt
petro magī eligibilis per cõcluſio=
nem ꝓpoſitam ꝙ̄ eſt totus exceſſus
a. creature. ſupra petrum deducta
fruicione. Igitur melius eſt petro
eſſe vt eſt in fruiciõe ꝙ̄ eſſe vt. a. eſt
ſine fruicione. Similiter deus po=
teſt deducta fruiciõe facere petro
tantū bonum quātum eſt. a. ergo ſi
militer eſſe vt eſſet meliꝰ ꝙ̄ eſſe vt
petrus fruicio nõ eſſet maximū bo
num poſſibile qꝛ eſſe vt. a. eſt eē ma
gis bonū et magis eligibile. Quia
argumēta iſta pendeī ex dicto iſto.
An omē peccatū ſit magis fugibi
le ꝙ̄ aliquod citra deum ſit eligibi
le ideo iſtud paulum ptractabo Et
oſtendam ꝙ ſic. Quia quantocūq;
eligibili dato ſit. a. ꝛ. b. peccatū tūc
ſit aggregatū ex. a. et. b. eſt magis
fugibile ꝙ̄ eligibile quia malū eſt
vitandum et nõ eſt eligibile niſi ra
tione. a. ꝛ fugibile tantū ratone. b
ergo eſt magis fugile ꝙ̄. a. eſt eligi
bile.

¶ Ad idem arguo ex
iſto ꝓceſſu anſelmi pmo. Cur de=
us homo capitulo. 14. Plus eſt fu
gibile facere minimū cõtra volunta=
tem dei ꝙ̄ omē quod deus nõ eſt pe
rire Similiter anſelmꝰ pmo. Cur
deus homo. capitulo. 2. Oſtēdit ꝙ
ille qui debet ſatiſfacere pro pctõ
requiritur ꝙ plus ſoluat ꝙ̄ eſt omē
illud pro quo peccatum fieri nõ de=
buerat. Et capi. 22. et alijs ſequen=
tibus oſtendit quantū eſt illud pro
quo peccatum facere nõ debuerat
Et ſcdo libro. cap. 6. ex declaratis
concludit ꝙ ſatiſfatio ne quis eſſe
niſi ſit qui ſoluat deo pro peccatis
hominis aliquod maius ꝙ̄ oē quod
preter deum eſt. Et per hoc proba=
tur ꝙ nullus poteſt ſatiſfacere pro
peccatis hominis niſi ſit deus. Ex
iſto proceſſu patet expreſſe ꝙ ꝓ nul
lo citra deum debʒ peccatū facere
et per cõſequens peccatū quodlibʒ
eſt plus fugibīe ꝙ̄ aliquod citra de
um eſt eligibile ꝙ̄ rationabiliī mi=
nus fugibile deberet eligi pro ma=
gis fugibili.

¶ Ad idē ſit. a. pctm
veniale minimū tale ꝙ qualitercū
q; fiat ꝙ ſemꝑ peccatū ſit ſub a gra
du. Tunc arguo ſic. ſi. a. eſt magis
fugibile ꝙ̄ aliquod citra deum eſt
eligibile: ergo eadē ratione quod
cunq; aliud peccatū dum manet ci
tra peccatum tamē peccatū eſt ma
gis fugibile ꝙ̄ aliud citra deum eſt
eligibile. Probo: qꝛ ſi nõ ſic ꝙ ſortē
occidi ſit platoni magis fugibile ꝙ̄
ſit. a. fugibile et ꝙ ſortem occidi nõ
ſit pl'oni non tunc fugibile ſub pe
na peccati.

¶ Cõtra pono tūc ca=
ſū ꝙ ſortes occidatur niſi plato fa
ciat. a. et ꝙ pl'o faciendo. a. poſſet ſal
uare vitā ſortis et hõ ſciat. Tūc ar
guitur ſic. vtrūq; eſt fugile platonī
videlʒ ſortē occidi et pl'oni facere a
aut ergo facere a. ē magis fugibīe
aut nõ. Si ſic habeī ꝓpoſitū ſi. a ſit
miꝰ fugibīe cū pl'o nõ ꝑ vtrūq; fa
cere hʒ ſaluaī vitā ſorti ꝛ nõ fugē a

ſed committere.a. ¶ Contra. Si faciat.a.peccaret male facit.ergo facere.a.ad ſaluandam vitam fortis eſt peccare et male facere.igit nulla ratione.a.ad ſaluandā vitā fortis: quia faciēdo a male facit ⁊ nō faciendo non malum.

¶ Ad idem.ſequitur ꝙ aliquis ſine culpa ſua vel ignorātia vel alia conſimili cauſa neceſſitaretur ad peccandum. Quod hoc ſequatur: probo poſito priori caſu et ꝙ conſcientia platonis iudicet a.eſſe faciendum pro ſaluando vitam fortis: tunc iſta ɔſcīa nō ē erronea. Sʒ recta caſu iſto. ergo vel plato habet facere.a.ad ſaluandū vitam fortis vel nō ſi faciat.a.ergo peccat per caſum. Si nō faciat.a. ꝙ omittit contra iudiciū actuale rationis.ergo peccat.⁊ per conſequēs plato in caſu eſt et in ſtatu in quo neceſſe eſt eum peccare et eſt in poteſtate ſua vitare peccatum: ⁊ hoc cum culpa ſua veri ignorantia.

¶ Ad idem arguitur ſic. Nichil eſt rationabile fieri pro aliquo pro quo ſi fieret male fieret Sed omne peccatum dum peccatū eſt pro quocunꝙ fiat male et culpaliter. fit,ergo nullum peccatum dū manet peccatum pro aliquo mundi debet fieri.

¶ Ad idem. Si peccare modicum ꝓ ſalute xp̄iani eſt rationabile.ergo eſſet licitū ⁊ per cōſequens non eſt peccatum.

¶ Ad idem. Quicqd eſt rationabile me facere: deus p̄t precipere me facere.ergo ſi rationabile foret me monitum peccare pro ſalute ꝓximi: deꝰ poteſt hoc p̄cipere: et ꝑ ɔñs deꝰ p̄t precipere homini peccare q̄d includit ɔ̄dictiōēʒ

¶ Ad ideʒ arguitur ſic. Si quis haberet ratiōabile peccare venialiter ne proximus peccaret mortaliter vel pro ſalute ꝓximi: talis non haberet rationabiliter penitere quia non habet rationabiliter velle ſed non feciſſe illud peccatum illo modo quo fecit. Similiter rationabiliter habet nunc velle illud de nouo conſimiliter cōmittere. Si cōtingeret conſimilis caſus.alio modo non debet penitere: q̄ ſic fecit.

¶ Ad idem arguo ꝑ Augu. contra mūdanū ī fine vbi q̄rit queſtionē. Si quiſpiā nō baptiſandus in poteſtate ſit impiorū a tāꝙ infidelitū conſtitutus ad quā per uenire non poſſet vt lauachro regenerationis abluat: niſi deceptꝰ mētiendo a cuſtodibꝰ querit nunq̄d ī caſu iſto licet mentiri et determinat ꝙ non.

¶ In oppoſitū arguitur multipliciter. ¶ Primo ſic. ſi peccatū ſit magis fugibile q̄ aliq̄d aliud quod non eſt peccatum: tunc ſequitur ꝙ magis deberē recta rōne fugere veniale in me ꝑ̄ꝙ̄ mortale ī proximo. ɔſequētia patet quia peccatum peccati proximi non ēm ſ chi peccatum. Similiter omnia argumenta ſuperius facta probant iſtud ſicut aliud. ¶ Sed contra. ponatur tunc caſus ꝙ fortes per peccatum ſuum veniale poſſet vitare peccatum mortale vel damnatiōēʒ in platōe ſicut eſt caſꝰ Auguſtini. contra mundanum in fine et nō aliter. Tunc arguo ſic. Si fortes plus habet vitare peccatum veniale in ſe q̄ mortale vel dānationē in platone: tunc nō eſt rationabile nec licitum ꝙ plato peccet venialiter ne fortes peccet mortaliter. Et plus

habet ſortes velle platonē peccare q̄ ſe ip̄m ergo licite poteſt ſor velle platonē peccare mortaliter. ꝯña patet q: magis fugibile eſt magis nolendū ⁊ cōſequens falſum quod ꝓbo q: tunc magis peccatū eēt ſorti velle ſe ip̄m peccare venialiter q̄ ꝓximū peccare mortaliter ꝯñs fſm q: velle ſe ip̄m peccare venialiẛ nō eſt pctm̄ mortale. ſꝫ ſolū peccatū veniale. Sꝫ velle ꝓximū peccare mortaliter eſt pctm̄ mortale ꝯña patet q: ſunt duo fugibilia vł odibilia vł nolenda ceteris pibus magis vel minus peccatū eſt nō fugere magis fugibile et diligē magis odibile et velle magis nolendū. Si ergo pctm̄ veniale ſit magis fugiendū ſorti q̄ platonē peccare mortaliter ⁊ eodē modo magis odibile ⁊ magis nolēdum ergo nō fugere ſe peccare venialiter eſt grauius peccatū q̄ non fugere proximum peccare mortaliter

¶ Ad idez arguiẛ poſito q̄ ſortes ſine pctō poſſet vitare pctm̄ veniale i ſe etiā peccatū mortale in ꝓximo. Quero tūc qđ illoꝝ eſt magis fugibile. Si dicaẛ q̄ veniale in ſe tōtra illud eſt ſolū fugibile in ſe ſub pena peccati venialis ſed mortale in ꝓximo ē fugibile ſub pena pcti mortalis ergo magis eſt fugibile peccatū mortale in ꝓximo q̄ veniale i ſe ip̄o ſi dicaẛ q̄ magis eſt fugibile velle i ſe q̄ mortale in ꝓximo. ¶ Contra ſi ſortes non poſſet fugere pctm̄ veiale i ſe ⁊ mortale in ꝓximo recta rōe magis hẛet elegē veiale i ſe q̄ mortale i ꝓximo ergo veniale i ſorte ē magis fugibiẛe. Et ſimiliter data optiōe fugere veiale in ſe vel mortali in ꝓximo recta ratione plus habere veiale i ſe q̄ mortaliter in proximo ſuo ergo veniale in eſt magis fugibile.

Ad idez arguiẛ ſic. Si veniale i me ſit magis mihi fugibiẛe q̄ mortale in ꝓximo aut ergo eſt pctm̄ pricipaliter fugiendum quia cōtra honorem dei vel quia nocet peccāti ergo principalius habꝫ homo vitare peccatū quia contra ſe q̄ quia cōtra deū quod eſt falſuꝫ et incōueniens. Si dicaẛ alia pars videlꝫ q̄ peccatū ſit magis fugiēdū quia cōtra honorem dei ⁊ tamē peccatum mortale proximi ſit magis contra honorem dei q̄ peccatū veniale ꝓprium. Sequitur q̄ magis habeo fugere pctm̄ mortale i ꝓximo q̄ veniale in meipſo.

¶ Ad idez arguiẛ. Si magis fugibile ſit veiale in meip̄o q̄ fugibile eſt mortale in ꝓximo ergo plus teneor nō velle meip̄m peccare veialiter ſub pena veialis pctī q̄ ꝓximuꝫ mortaliter ꝯñs eſt falſuꝫ q: teneor me nō velle peccare venialiter ſub pena venialis peccati ⁊ ꝓximū peccare mortaliter et teneor nō velle ꝓximū peccare mortaliter ſb̄ pena pctī mortaẛ plꝰ teneor nō velle ꝓximū peccare mortaliẛ q̄ me ip̄ꝫ veialiẛ Et pria ꝯña pꝫ q: vtrūq illoꝝ teneor nō velle ⁊ illō qđ ē magis malum ⁊ magis fugiendum teneor non velle.

¶ Ad idem arguo ſic Suppono q̄ ſortes ſit in pctō mortali habituali dignus damnatione eterna et volo q̄ nunq̄ reſurget a peccato mortali niſi per peccatum veniale et hoc ſibi conſtat. Iſte caſus videtur eſſe poſſibilis ſecundū proceſſuꝫ. Auguſtini. 14. de ciuitate dei capitulo. 13. vbi dicit. Audeo dicere. Superbis eſt vtile cadere in aliquod apertum magnum peccatum vnde ſibi diſpliceant qui nimium ſibi placēdo cōſiderant. Con

ſimile hēt p. Auguſtinum de corru ptiōe et gra. ca. 35. et ī gloſa 84. et p damaſcenū. 2. fnlap. cap. 11. poſito iſto caſu vel ē magis fugibile ſorti peccare venialiter vel manere ſic ſemper in peccato mortali et dam pnari.

¶ Contra tūc ſoꝛ ſcit ꝙ non reſurget niſi peccādo venia liter haberet ſortes in caſu illo pec care venialiter vt liberaretur a mortali conſequens falſum quia includit cōtraditiones ꝙ ſortes ha beat rationabiliter peccare quia ſi rationabiliter faceret non pecca ret.

¶ Arguitur ſimilit ꝗratur an ſapiēs haberet ſortis cō ſule in caſu vel non. Si hʒ illo eum ꝯſulē peccare ergo bene pt quis in ſipiēter et male facere Si nō habet eū ꝯſulere.

¶ Cōtra pctm̄ veiale ē fugiendū et etiā in mortali īpari et peccatū veniale ē min⁹ fugiēdū et nō poteſt vtrūqꝫ fugere ergo ra tionabilit̄ pōt cōſulere fugere ma gis fugibile et nō fugere min⁹ fu gibile. Si dicat̄ alia pars ꝙ habet in caſu ꝓpoſito fugere pctm̄ illō ve niale tūc ſequitur ꝙ peccare veni aliter eſt magis recta ratiōe fugi bile quā ē fugibile eē in pctō mor tali et dānari ꝯñs eſt falſuꝫ qz eē in peccato mortali eſt tam fugibl̄e ꝙ fugibl̄e ē pctm̄ mortale ergo ē ma gis fugibile ꝙ eſt fugibl̄e peccare venialiter

¶ Ad idem arguitur ſic et ſuppono ꝙ iuſticia qua forma liter ſortes eſt iuſt⁹ ſit ſub. a. gradu et ſit ſic eēſcialiter iuſticia ꝙ puā tio illi⁹ ſit eē alit̄ pctm̄: talī iuſticia ponit̄ colter et talē ē necio ponere ſi aliqd ſit p ſe eē alit̄ pctm̄. Tūc p bo ꝙ ſua iuſticia augeat̄ ī īfinitū ꝙ nūꝙ erit in duplo magī eligibl̄e quaꝫ nūc ē Set ſub. b. gradu eſt induplo magī eligibl̄e ꝙ ſub. c. gradu ꝯ tūc latitudo a. b. eēt tā eligibilis ꝙ eli bilis eſt a. ꝯña patet quia a b eſt in duplo pciſe magī eligibl̄e quaꝫ a. ꝯ. a. et. b. ſūt eque eligibilia ꝯſeqñs ē fin̄. Quod probo ſic qz. a. ē ita eli gibile ſicut puatio. a ē fugibl̄is ꝛ pri uatio. a. ſi eēt eſt pctm̄ poſitiuū ē ma gis fugibile quā aliquod aliud ad cuius puatio nē non ſequitur pec catum. Sed ad puationē. b. latitu dinis gr̄e nō ſequitur peccatum qꝛ ante augmētū a fuit in ſorte priua tio. b. et non pctm̄ ergo. a. eſt magis eligibile quam b.

¶ Confirmat̄ arguē do qſi ſortes eſt iuſt⁹ ſolū ſub a gra do tūc. a. eſt magis eligibilis ꝙ ali quod ē fugibile quod nō ē pctm̄ et priuatio. b. latitudinis non ē pctm̄ ergo. a. ē magis eligibilis ꝙ priua tio. b. ē fugibilis. ꝛ p cōcluſionē ſex tam Priuatio. b. ē tam fugibilis ꝙ eligibilis ē. b. ergo. a. ē magis eligī bilis ꝙ. b. pmo ſeqtur necio ꝙ qli bet modica latitudo iuſticie et gra tie terminata ad non gradum eſt magis eligibile quam eſt eligibile aliquod augmentum gracie et iu ſticie quantu mcumqꝫ malum au geatur.

¶ Ad idem arguo ſic poſito ꝙ ſortes habeat iuſticiam ſub. a. gdu et plato ſub maiori ꝙ tā cunqꝫ plus tanto melius ſit ſub. b. gradu ſic. Probo ꝙ. b. non ſit ma gis eligibile p̄lont quaꝫ a ſorti. Et arguo ſic. Quodlibet peccatum eſt magis fugibile ꝙ a vel. b. eſt eligi bile ad cuius priuationum non ſe quitur peccatum ergo. a. et b. ſūt eque eligibla antecedens patꝫ qꝛ

miſhi eſt magis fugibile q̄.a.eligi-
bile niſi ſit magis fugibile q̄.b.eſt
eligibile et ſimiliter fugibili ergo.
b.eſt magis eligibile q̄ illud eſt fu-
gibile ꝛ ecōtra ergo.a.et.b. ſunt eq̄
eligibilia. Aſſumptū probo quo ad
vtranqꝫ ꝑtem ṗmo probo ꝙ quod-
libet peccatū ſit magis fugibile q̄
a.vel.b. eligibilis qꝛ quocūqꝫ pctō
dato illud nō eſt minimū pctm̄ poſ
ſibile,ergo priuatio.a.et etiaȝ.b.eſt
minus peccatū q̄ eſt illud pctm̄ er-
go et illud peccatū eſt magis fugi-
bile q̄ eſt.a. vel.b.ē eligibile. Et idē
argumētū eſt de oī alio peccato Si
militer oē peccatū eſt magis fugi-
bile q̄ eſt fugibile eſſe in pctō ſicut
eſt fugibile eē i pctō ſub certo gra-
du nec ṗuatio.a.nec ṗuatio b.ē ma-
gis fugibilis q̄ ē fugibile eē in pec
cato ſub certo gradu et nec ṗuatio
a nec ṗuatio b eſt magis fugibilis
q̄ eſt fugibile eſſe i peccato aliquo
quodlibet b.peccatū eſt magis fu-
gibile q̄ a vel b eſt eligibile qꝛ magi
fugibile q̄ priuatio.a.vel.b.eſt eligi
bile. Et miōꝛ ꝓpō ṗmo aſſūpta pȝ
videlicet ꝙ omne fugibile qḋ non
eſt peccatum eſt minus fugibile q̄
a.vel.b.eſt eligibile qꝛ nec priuatio
a.nec priuatio.b.p̄t eſſe niſi ſit pec
catum.et per conſequens tam pri-
uatio.a.q̄ priuatio.b. ſunt magis
fugibilia q̄ .a.et.b.ſunt eligibilia.
ergo omne peccatum fugibile eſt
minus fugibile q̄.a.vel.b.eſt eligi
bile:quia nec priuatio p̄t eē niſi ſit
peccatum.et ꝑ ꝯñs tam priuatio a
q̄ priuatio.b.eſt magis fugibile q̄
aliud nō peccatum eſt fugibile ꝛ q̄
priuatio.a.et priuatio b ſūt fugibi
lia tm̄. a ꝛ b.ſūt eligibilia. ergo oē
peccatum fugibile eſt minus fugi
bile q̄ a vel b eſt eligibile.Si reſpō
deatur hic ꝙ eſt dare minimū pec-
catum poſſibile:tunc magis ſequi
tur concluſio.probo quia tunc vtra
qꝫ priuatio tam.a.q̄.b.eſt tam fugi
bilis q̄ fugibile eſt illud peccatum
et non magis.ergo ille priuatiōes
nō ſunt fugibiles.

¶ Ad idem arguo ſic

et probo ꝙ ſi peccatuȝ ſit magis fu
gibile q̄ aliquod aliud ad cuiꝰ pri-
uatione nō ſequitur ꝙ pctm̄ ſit eli
gibile ꝙ tūc ē eligibile ꝛ tn̄ ſub nllo
gradu eligibilitatis eſt eligibile
et ſequitur ꝙ.a.eſt eligibile ꝛ ꝙ nō
eſt dare preciſe tam fugibile q̄ eli-
gibile eſt illud datum. Cuiꝰ iſta ſe-
quātur probo et capio .a. gratiam
ſeu iuſticiam quia ſortes eſt iuſtus
tunc.a.eſt eligibile ꝛ tūc ſub nullo
gradu aſſignabili eligibilitatis eſt
eligibile et ſequitur ꝙ.a.eſt eligibi
le et ſimiliter nichil poteſt eſſe p̄ci-
ſe tam fugibile q̄ eligibile ē. a.pro
bo ſecūdum et ex hoc ſequitur pri
mū. ¶ Et arguo ſic nullū peccatū
mortale eſt tā fugibile preciſe q̄ fu
fugibile eſt a.Sed magis fugibile
eſt omē nō peccatū mortale ꝛ minꝰ
fugibile q̄.a.eſt eligibile ergo nul
lum fugibile eſt p̄ciſe taȝ fugibile
q̄ eligibile eſt.a. Quod nulluȝ pec
catum mortale eſt tam fugibile p̄-
ciſe q̄ eligibile eſt.a. Probo vt pri
us argutū eſt ꝙ omne peccatū mor
tale eſt magis fugibile q̄.a.eſt eli-
gibilis qꝛ dato.b.pctō:magis fugi
bile eſt.b.q̄.c.peccatū minus.b.et
priuatio.a.poteſt eſſe pctm̄ minus
q̄.c.nec ꝑ ſe ꝛ eſſentialiter eſt tam
fugibile q̄ fugibile eſt.c.vel.b.ꝛ.a.
ergo nō eſt magis eligibilis ſed eq̄
liter ſicut ṗuatio ſua eſt fugibilis
ergo.a.eſt minus eligibilis q̄.b.eſt
fugibilis.Et idem arguā de omni
peccato et ꝙ omē nō peccatū ſit mi
nus fugibile patet manifeſte.etiā
prius data poſitioe iſta.Silr ſequi
tur formaliter:ſortes eſt i pctō ſub
a.gradu malicie ergo priuat̄ ſua iu
ſticia et nō ſequit̄ ecōtra. Non enī
ſequitur ſortes priuat̄ ſua iuſticia

vel ſua gratia ergo eſt in pctō tan‑te malicie quāte eſt.a.et ſi ſit magiſ fugibile ſequitur aliud peccatum ſub.a.gradu ꝗ̃ ſequit̃ ad priuatio‑nem iuſticie.ergo peccatuꝫ ſub.a. gradu eſt magis fugibile ꝗ̃ priua tio iuſticie ē fugibilis.ergo eſt ma‑gis fugibilis ꝗ̃ iuſtitia eſt eligi‑bilis.

¶ Ad idē arguo ⁊ p‑bo ꝙ peccatum non ſit magis fugi bile ꝗ̃ aliquod aliđ fugibile quod non eſt peccatum vel ꝗ̃ aliquod eſt eligibile cuiuꝫ carentia poteſt eſſe ſine peccato quia ſi ita foret ſequi‑tur ꝙ quilibet adultus dānat⁹ in inferno eſſet magis miſer ꝗ̃ aliqs beatus in celo beatus:et magis eſ ſet ſtatus cuiuſlibet adulti damna ti fugibilis ꝗ̃ alicuius beatus ſta tus eſſet eligibilis imo ꝗ̃ perfectio sie xp̄i.Qđ ſequatur probo Sit iu ſticia qua petrus ē iuſtus.a. totum reſiduuꝫ bonum ſub ly.a capio pec catum alicuius in inferno. Et ar‑guitur ſic Quilibet gradus pecca ti eſt magis fugibilis ꝗ̃ eſt totum b.bonum quia priuatio.b.pōt eſſe et non eſſe peccatum et reſidua ps peccati eſt magis fugibilis ꝗ̃.a.iu ſticia eſt eligibilis q: poteſt eſſe pri uatio.a.gratie licet non ſit tantuꝫ peccatum quantū eſt reſidua pars illius peccati in inferno.et per con ſequens totū illud petm̄ aſſignatū i inferno ē plus minus fugibile ꝗ̃ totum bonum petri eſt eligendum Etiam et ſtatus damnati eſt plus fugibilis ꝗ̃ aliquis ſtatus alicuius beati eligibilis

¶ Ad idem Si omne peccatum ſit magis fugibile ꝗ̃ ali quod aliud quod non eſt peccatuꝫ ſequitur ꝙ quilibet exñs in gratia et credens ſe eſſe in gratia ſcđꝫ re‑ctam rationem magis haberet eligere ſtatim decedere et ſi debe‑ret eſſe in pena per centum annos ꝗ̃ in aliquibus vltra viuere ⁊ ſi de beret ꝯtinue mereri et ſaluare to‑tum mundum et poſt aduolare h⁹ tamen ſuppoſito ꝙ nemo pōt p tp⁹ notabile viuere ſine pctō veial vt ſatis innuit Auguſtinus de pfecti one iuſticie et bono pſeuerātie.Et ꝙ cōcluſio ſequatur probo ſic quia peccatum veniale eſt plus ꝗ̃ totū bonum eſſe fortis eſt eligibile ergo fortem ſic eſſe et ſimiliter peccare venialiter eſt plus fugibile ꝗ̃ eli‑gibile Et confirmatur ſic Ad fortē ſic viuere per cētū annos ſequitur de lege creature fortē peccare ⁊ ad fortem ſtatim mori nō ſequitur tā‑tum fugibile ꝗ̃ bene viuere cū nō ſequatur peccatum igitur magis fugibile ſequitur ad fortem vltra bene viuere quā ad ſtatī mori.ergo fortem ſtatim mori minus fugibi‑le eſt ꝗ̃ vltra viuere.

¶ Ad idem arguo et probo ꝙ ſi peccatum ſit magis fu‑gibile ꝗ̃ aliquod qđ nō eſt peccatū ſed quod nemo haberet recta rati one generare hominē aliquē.ꝙ h⁹ ſequat̃. probo poſite ſicut ē de legē currente ꝙ nemo naſcitur ſine pec cato.Arguo tunc ſic.Recta ratiōe plus eſt fugibile yſaac eē in pecca‑to ꝗ̃ omnino non eſſe vel nunꝗ̃ fo re vel nunꝗ̃ fuiſſe:hoc ſequitur ſe cundū poſitionem iſtam:hoc ſciat abraham.Tunc arguo ſic.hec ſūt duo fugibilia yſaac nunꝗ̃ fore: et yſaac eſſe in peccato:et vtrūqꝫ fu‑gere eſt in libera ptāte abrahe et vtrūqꝫ poteſt ipe fugere ſine pecca to.ergo ſi rationabiliter faciat de‑bet plus fugere magis fugibile et non minus fugibile tamen non po teſt vtrunqꝫ fugere.et per ꝯſequēs debet fugere eſſe yſaac in peccato

Sed ſic non poteſt ipſe fugere ge-
nerando ipſum. ergo habet abra-
ham nō generare yſaac. Similiter
ad generationem yſaac ſequitur
peccatum ad non generationē non
ſequitur tantuꝫ fugibile. ergo ma
gis fugibile ē yſaac generari ꝙ̄ nō
generari.

¶ Ad idem arguo ꝛ
probo ꝙ non omne peccatū ſit ma
gis fugibile ꝙ̄ aliquod bonum ci-
tra deum ſit eligibile: quia tunc cū
quātumcunqꝫ peccatum ſit fugibi
le cum ſit malum et quantum ali-
quod eſt bonum tantum eſt eligibi
le. Sequitur ꝙ omne peccatuꝫ eēt
magis malum ꝙ̄ aliquod citra deū
eſt bonum quod eſt falſum et incō-
ueniens et contra Anſelmum d cā
ſu dyaboli capitulo. 8°. vbi dicit: ꝙ
mala voluntas non eſt magis ma-
la ꝙ̄ bona voluntas eſt bona. Et di
cit ꝙ illa voluntas que vult cape-
re violenter non eſt magis mala ꝙ̄
illa que vult dare miſericorditer
eſt bona. Similiter ſequitur ꝙ de
us non poteſt tantum quantuꝫ pec
catum eſt malum. Similiter etiam
ꝙ quilibet homo moraliter malus
eſt magis malus ꝙ̄ aliquis homo
bonus eſt bonus: ymo peior eſt om
nis anima exiſtens in peccato mor
tali ꝙ̄ vnꝙ̄ fuit vl eſt anima chriſti
bona. Similiter ſequitur ꝙ meritū
chriſti non fuit tam bonum ꝙ̄ ma-
lum fuit minimū peccatum venia-
le. Sequitur etiaꝫ ꝙ vita chriſti nō
fuit tam bona ꝙ̄ malum eſt pecca
tum. Qd eſt contra Anſelmum ca
pitulo. 14. et. 2°. de caſu dyboli. Et
ſimiliter primo ſententiarū. d. 46.
Et ſimiliter ſecundum illud pecca
ta non compararentur in bonum
predeſtinatum: qꝛ in inferno plus
nocent pſūt eoꝝ ꝙ̄ priuationes. ꝙ
eſt contra aplm ad Romanos ſepti
mo. Et ſimiliter eſt contra auguſti
num de correptione et gratia. capi-
tulo. 25.

¶ Ad argumēta facta
contra octauā concluſionem Reſ-
pondeo Ad primū dico ꝙ iuſticia
(qua homo formaliter eſt iuſt⁹) nō
eſt melior / nec tam bona quam bo-
na eſt fruitio trinitatis excluſa iu-
ſticia qꝛ ſi ita foret videtur ꝙ alicu
ius viatoris ſtatus eſt melior ꝙ̄ vi
ta beati in magna iuſticia qꝛ ſit for
tes in magna iuſticia que ſit. a. tūc
a. iuſticia eſſet melior ꝙ̄ viſio diui-
na circunſcribendo iuſticiaꝫ alicu-
ius ſit. ergo in duplo melior ꝙ̄ vi-
ſio petri. et habeat petrus tantam
iuſticiam quanta eſt modica pars
a. tunc. a. eſt in duplo melior ꝙ̄ tan
ta iuſticia petri. ergo. a. eſt ī triplo
melior ꝙ̄ iuſticia petri cum ſua bti
tudine. Sequitur etiam ꝙ tota iu
ſticia alicuius beati cum ſua beati
tudine non ſit in aliqua proportio
ne melior et magis eligibilis ꝙ̄ ſo
la ſua iuſticia. Probatur qꝛ queli-
bet iuſticia eſt melior et magis eli-
gibilis ꝙ̄ beatitudo circunſcriben
do iuſticiā. ꝫ q̄libet maior iuſticia ꝙ̄
iuſticia petri eſt melior et eligibili
or ꝙ̄ iuſticia petri cum ſua beatitu
dine: et in nulla proportione mun-
di eſt quelibet iuſticia maior iuſti-
cia petri: melior illa iuſticia. ergo ī
nulla proportione eſt iuſticia petri
cum beatitudine: melior et eligibi
lior ꝙ̄ ſine beatitudine.

¶ Ad argumentum
vltra reſpondeo quando Arguitur
omne peccatum eſt magis malum
ꝛ magis fugibile ꝙ̄ deo frui eſt eli-
gibile: et priuatio iuſticie nō poteſt
eſſe niſi ſit peccatum. ergo priuatio
eſt magis fugilibis ꝙ̄ deo frui eſt
eligibile. ¶ Rñdeo ꝛ nego iſtā ppo
ſitionē: videlꝫ ꝙ omē pctm̄ ē magis
fugibile. ꝙ̄ deo frui ē eligibile. Di

nec etiam poteſt probabiliter negari.

¶ Ad argumenta q̄ probant ꝙ omne peccatum ſit magis fugibile ꝙ aliquod bonum citra deum eligibile: vel malum (nō peccatum) eſt fugibile.

¶ Reſpondeo primo ad ſecundum argumentum principale: Negando iſtam propoſitionem ꝙ eligens priuationem iuſticie cum fruitione peccat neceſſario. Similiter poſito ꝙ priuatio iuſticie eſſet peccatum tunc dico ꝙ priuatio iuſticie cum fruitione non eſſet eligibile

¶ Ad tercium argumentum de auctoritate Anſelmi de ſimilitudinib⁹ capitulo vltimo dico ꝙ anſelmus in fine auctoritatis addit cum conſtat ſolos malos in iferno torqueri et ſolos beatos ſ celis beatifice frui. Et hijs verbis patet intellectus anſelmi ꝙ ſic intelligit ꝙ mallet eſſe in inferno ſine peccato ⁊ ſine pena ꝙ in celo cū peccato ſine beatitudine et mallet habere locū īferni ſine peccato ꝙ locum celi cum peccato

¶ Ad aliā rationem Ad idem rn̄deo ⁊ nego ꝙ quelibet creatura eſt infinite beata et infinite perfectiōis. Et ad argumētū vltra quando arguitur infinite bene eſſe poteſt facere deus aliquā creaturam circunſcribendo fruitionem concedo. Et etiam concedo ꝙ quātumcunq̧ bene ē creatura ſine fruitione. melior eſt creatura fruens deo. Et negego conſequentiam vltra. ergo creatura fruens deo eſt infinite bona: quia habet eſſe. infinite melius ꝙ creatura non fruens deo non tamen eſt bene: quia eēt ī cer to gradu: bñ ita ꝙ nō meli⁹

¶ Nunc reſtat reſpōdere ad argumēta q̄ videtur ꝓbare ꝙ omne peccatū ſit plus fugibile ꝙ aliquod nō peccatum ſit fugibile. Et etiā ꝙ omne peccatum eſt magis fugibile ꝙ aliquod eligibile ꝙ non poteſt eligi ſine peccato eſt eligibile

¶ Ad primum dico ⁊ admitto ꝙ a. ſit magis eligibile ꝙ b. peccatū fugibile. Et ad argumētū vltra admitto ꝙ ſit magis fugibilis priuatio. a quā b. eſt fugibile Et ad argumentum vltra quando arguitur ꝑ anſelmum pmo. Cur deus homo: capitu o. 21. poſito ꝙ ſortes priuaretur. a. bono niſi peccaſſet peccato b. peccato malicie. admitto: tūc vel habet peccare b peccato vel non dico ꝙ non habet peccare b. peccato vel aliter dico ꝙ ſi eſt poſſibile ꝙ homo debeat peccare: nec pro aliquo bono mundi debet quis male facere. Et ſic loquitur anſelmus ꝙ ſi poſſet īfinitos mundos ſaluare ꝑ minimum peccatum mortale. vel veniale dico ꝙ illud non debeꝫ facere dum manet peccatum. Sed aliquod peccatum eſt peccatum de genere ꝙ ſi fieret ī tentio ne ſaluādi totū mūdum. Intentio bona excuſaret a tota culpa et forte aliquod poteſt eē de genere tantum peccatū ꝙ talis intentio bona nō excuſaret a tota culpa: ſꝫ in parte. Et dico ꝙ nullū tale peccatum deberet fieri aliqua tali intentione: ſed ſolum tali qua foret excuſatum in toto / a culpa. Sꝫ hoc ponere non eſt iuſticia noſtra: vt dicit philoſophus tertio ethicorum capitulo ſecundo vbi dicit ꝙ difficile eſt quandoq̧ iudicare quale pro quali ſit eligendum. et quod pro quo ſit ſuſpendendum.

Per hoc ad argumentum vltra

quando deducitur priuatio boni.a ē fugibilis et.b.peccatum eſt fugibile et priuatio.a eſt magis fugibilis q̄.b.et citius debeo fugere priuationem.a.q̄.b.et tamē non poſſum vtrumq;:debeo fugere priuationem.a.et nō.b.et per ꝯñs debeo peccare.b.pctō respondeo et dico q̄ ſi non poſſū fugere priuationem a. niſi peccando non debeo fugere priuationem a nec ē priuatio.a.fugibilis.Sed bē fugibile rnō a. Et eodem modo dico de electiōe q̄ ſi non poſſȝ nunc ſaluari aīa proximi ſine peccato veniali.Dico q̄ in caſu illo non foret eligibile peccare venialiter et vltra in caſu illo non foret eligibile ſaluare animā proximi q̄r nō placeret deo illo modo ſaluare animam proximi. Sed ſic deſineret eſſe eligibile: quod pri⁹ fuit eligibile.Per iaȝ dicta patet ad omnia reſidua argumenta. Et eſt finis queſtionis.

¶ Secunda queſtio.

Trū eſſentia diuina generet vel generetur Et arguo q̄ eſſentia diuina generat ꝓbo multipliciter. Primo ſic hec eſt vera de⁹ generat deū.Sicut dicit mgr primo libro di.4.Autergo ille terminus deus ſtat eſſencialiter vel perſonaliter vt idem dicit mgr vcȝ ꝓ patre in ſbō pro.filio in p̄dicato.eadem ratione hec erit ꝟa deus nō generat.q̄r filius non generat Iterū ſcdo foret hec flā oīs deus generat q̄r iſte terminus de⁹ supponit ꝑſonaliter ꝛ ſi diſtribuatr ſuppoit ꝓ omi ꝑſona diuina tunc denotaret q̄ omis perſona diuina generat.

¶ Secūdo arguitr ad

idem.Si eſſētia diuina nō generat ergo deus nō generat et tūc erunt iſta duo ſimul ꝟa:deus eſt generās deus eſt nō generās:et ſequitur q̄ duo cōtradictoria ꝟificantur de eodem. Similiter ſequitur q̄ omnis deus eſt generās et omnis deus eſt non generans et nichil idem eſt generās et nō generās. Similiter hec eſt falſa deus eſt generās et nō generās ſiue ſubiectū ſupponat ꝑſonaliter ſiue eſſentialiter. Et tamen hec eſt vera. Oīs deus eſt generans et omnis deus eſt non generans.

¶ Tertio arguitr ad

idem deus generat deū qui non eſt pater vt pater primo ſniaꝝ diſt.4. ergo deus qui nō eſt pater generat et eſt genitus et vltra ergo de⁹ qui non eſt pater eſt.cōſequēs ē falſum quia omis deus eſt pater.Similiter ſequitur deus generat deuȝ qui nō eſt pater ergo deus eſt qui nō eſt pater conſequens eſt falſum ſi omnis deus eſt pater.

¶ Quarto arguitr ad

idem. Si deus generet ille terminus deus ſtat ꝑſonaliter/ergo videtur/q̄ hec ꝓpoſitio plures ſunt dij poſſet ſane cōcedi/ ſicut hec plures ſūt ꝑſone q̄r ſicut ille termi⁹ perſona ſtat ꝑſonalr ita iſte termin⁹ deus.Et foret ideȝ dicere plures ſūt dij et plures ſunt ꝑſone diuine.

¶ Quinto arguitr ad

idem ſic.Omnis pater in diuīs generat eſſentia diuīa eſt pater in diuinis.ergo eſſenctia diuina generat iſte ſilogiſmus videtur optim⁹ in darij nec obuiat rationis oppoſitio nec aliquis alius defectus aſſignabilis ergo ꝛc.

¶ Sexto arguitr ad

idem .Eſſentia diuina eſt pater: pr
eſt generans: ergo eſſentia diuina
eſt pater generãs: et vltra ergo eſ-
ſentia diuina generat.

¶ Septio arguit̃ ad
idem ſic. eſſẽtia diuina ẽ pater filij:
ergo generat filiũ: ergo eſſentia di
uina genuit. Quod eſſẽtia diuina
ſit pater filij. ꝓbo quia eſſẽtia diui
na eſt pater: aut ergo alicuius aut
nullius. Si alicuiꝰ et nõ niſi filijs.
⁊c. Si nullius hoc non poteſt eſſe ꝙ
ſit pater ⁊ tñ nulliꝰ ſit pater cũ pater
dicat̃ relatiue ad aliq̃ et nõ abſolute

¶ Octauo arguit̃ ad
idem ſi. eſſentia diuina nõ generat
nec aliud ab eſſentia diuina gene-
rat: ergo nichil generat qđ eſt im-
poſſibile ſi deus generet.

¶ Nono arguitur ad
idem. Eſſentia diuina habet filiuꝫ.
ergo eſſentia diuina generat Ance
dens patet quia eſſentia eſt pater.
ergo habet filiuꝫ. Aliter ſequitur
ꝙ aliquid ẽ pater quod nõ hꝫ filiũ.

¶ Decimo arguit̃ ad
idem ſic. Si eſſentia diuia nõ gene
rat nulla forent relatio funduta in
eſſentia diuia: ſꝫ foret ꝓprium pſo
ne. ⁊ tunc eſſentia diuia eẽt plures
pſone. Et eſſꝫ eſſentia hec vera de
us eſt tres pſone diuine. Probo qđ
non q: tũc etiam hec eẽt vera. Oĩs
deus ẽ tres pſone diuie: ꝯñs ẽ f̃lm
q: hec eſt vna vñis habens tñ tres
ſingulares. videlꝫ iſte deus ẽ tres p
ſone. demõſtando patrẽ et ſic de fi-
lio. ⁊c. Vel etiã habꝫ quartã ſingu
larem ꝑ eſſentia diuia et tũc ſequi
tur ꝙ ſunt quatuor ſuppoſita diui
na quod eſt hereticum.

¶ Undecimo arguit̃
ad idẽ. Tñ eſt vna pſona diuia. er-
go q̃libet generat: ergo et eſſẽtia
generat. Quod tñ ſit vna ꝓbo ⁊ ar
guo ſic. Oẽ illud quod ẽ deus ẽ pa-
ter: filius ĩ diuinis ẽ illud quod eſt
deus: ergo filius in diuinis ẽ pater
Iſte ſylogiſmꝰ eſt bonus q: niſi va
leret videt̃ ꝙ nullus modus argu-
mentãdi tenet ⁊ vel eſſet formalis.

¶ Ad idēꝫ ꝓbo ꝙ tñ
ſit vna pſona diuina. Et arguo ſic.
Oĩs deus eſt tres pſone diuie: oĩs
pſona diuia eſt deus: ergo oĩs pſo-
na diuina eſt tres pſone diuine.

¶ Ad idēꝫ arguit̃ per
Anſelmũ moñ. vbi rõnabiliter vi-
detur dicere loquẽs de trinitate ꝙ
eſt trina et vna: vna quidem ꝓpter
vnitatẽ eſſentie. Trina ꝓpter tres
Neſcio qui tres: licet eñi poſſũ di-
cere tres ſunt ꝓpter pr̃em filium/
et ſpiritũ ſctm̃ nõ tamẽ poſſum ꝓ-
ferre vno noĩe. ꝙ tres ſũt nõ eñ pu
tande ſunt tres pſone q: tunc plu-
res eſſent indiuidue ſuſtantie: ſed
ſicut nõ ſunt plures ſuſtantie. Ita
nec plures pſone. Si q̃s tamẽ vno
noĩe velit loqui de illis tribus qui
vno noĩe noĩari non pñt non inuent
mus noĩa quibꝰ aptius noĩari poſ
ſunt: ꝙ illo noĩe ſuſtantie apud gre
cos: ⁊ pſõe apđ latinos. Et ꝯcordat
Auguſtinꝰ cũ Anſelmo. 7°. de ciui
tate. ca°. 24. et 7°. de trĩtate. ca°. 3.
Querit auguſtinꝰ. Cur nõ dicunt̃
pater filius/ ⁊ ſpũſſctũs vna pſona:
ſicut vna ſubſtãtia vna magnitudo
vna bonitas cum pſona dicat̃ ſecũ
dum ſubſtãtiã ſicut alia. ¶ Rñdet
ꝙ humanũ eloquꝫ magna inopia la
borat: nec ẽ aliqđ nomẽ vnũ. Quo
ꝯuenientiꝰ pt̃ rñderi q̃ſtioni cũ q̃rit̃
q̃re tres ſũt pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſctũs
etiã ꝙ dicere tres pſone. Et addit
auguſtinꝰ nõ vt illđ diceretur. Sed
ne oĩno taceret̃. Idem dicit Ricar
dus de trinitate. libro. 4°. cap. 9°.

¶ Duodecimo argui
tur et ꝓbo ꝙ eēntia dīna generat ꝑ
Richardū de trini. lib° 6to. ca°. 22.
vbi expreſſe loqꝗtˀ cōtra magiſtrū
pe. lūbar. Et dicit multis tꝑib⁹ no=
ſtris ſurrexerūt qui non audēt hoc
dicē videlicet ꝙ ſbuā ē gignēs ꝛ ge
nita quīpoti⁹ ꝙ multa ꝑiculoſius
ē ſcōꝝ patrem auctoritates et tot
atteſtationes patꝛnarū traditionū
audēt negare ꝛ modis oībus conā=
tur refellē. et nullomodo cōcedūt
ꝙ ſbuā gignit ſbuāꝫ vt ſapīā ſapi=
entiā / ꝑtinaciter negant quod om
nes ſancti affirmant

¶ Ad idem quod di=
cūt ꝙ auctoritates īuenire nō ꝑnt:
affera ſi poſſit auctoritatē non dicā
plures ſꝫ ſaltē vnā que negat ſub=
ſtāciā gignē ſubſtanciā

¶ Iterum ad hoc ꝙ
dicim⁹ multas auctoritates etiam
ibi addicūt et ī morēgolie gladiū ꝗ
tugulēt deferētes ad certamē ꝓce
dunt multa dicit idem contra hāc
ſantenciam magiſtri noſtri

¶ In oppoſitū illius
ꝗſtionis ē mgr ꝑ° di. ſnīaꝝ quarta
vbi oſtēdit ꝑ multas euidencias ꝙ
eſſentia dīna nō generat nec gene=
ratˀ io. 3°. idē ꝑdeꝛminationē eccl'ie
extra de ſūma trni. et fi. ca° dānatus
vbi dˀ dn̄s papa ſic nos approbante
ſac° ꝯſilio credim⁹ ꝛ ꝯfitemur cum
petro lūbardo ꝙ vna ꝗdē res ē icō=
ꝑhēſibilis quedē eſt ieffabilis ꝗ ꝟ=
acitˀ ē pr et filius et ſpūſſāct⁹ ſimul
tres ꝑſone ac ſigillatī quelibet ea=
rūdē. Et ideo ī deo ē trī modo ter=
nitas non quatnitas. Preterea di=
dicit. Illa res nō ē generās. nec ge=
nita neqꝫ procedens. Sed eſt pater
qui generat filius et qui gignitur.

¶ Pro reſpōſione ad
argumētū iſtud imprimis eſt notā=
dū ꝙ multa ſunt genera nominuꝫ
que de deo ꝑdicātur. Nam ꝗdā ſūt
nomina eſſenſialia: ꝗ ſignificāt eſ=
ſentiā vt eſſentia ē et ſuper ſuppo=
nūt eſſētialitˀ. Alia ſūt noīa ꝑſona
lia que ſignificāt ꝑſonas vt ꝑſone
ſūt. Tercia ſūt impoſita: ꝗ ex ſua ꝑ
maria et ꝓꝓria ſignificōe ſignificāt
eſſētiā vt eſſētia ē et tamē ratōe ſi=
gnificationis ꝑdicati ſupponūt ali
ꝗn ꝓ ꝑſona vt ꝑſona ē nō pro vt eſ=
ſētia ꝛ ſūt hec noīa de⁹ / lumē / ꝛ cō=
ſimilia. 4to. ſūt noīa notionalia ꝗ
ꝑmo et pricipalitˀ ſignificant ipſas
nationes ꝑſonales vt ſunt genera
re / hrē filiū / generari hrē patrē / ſpi=
rare / et ſpirari.

¶ Alteri⁹ eſt ſciendū
ꝙ nomē eſſētiale non poteſt ſuppo
nere reſpectu predicati notionalis
ſtātis notionalitˀ niſi ſubiectū illud
ſupponat ꝑſonalitˀ vt dicit mgr ꝑ=
mo ſententiaꝝ diſtintiōe. 2. ca°. 7°.
et ideo qꝛ iſte termin⁹ eſſētia eſt t=
minus eſſētialis et ex cōſuetudine
eccleſie ſēꝑ pro maiori ꝑte ſuppo=
nit eſſentialiter et ideo non poteſt
supponere reſpectu predicati noti
onalis. Si quis tn̄ ſumeret hoc no
mē eſſentia indifferens pro omni
re que foret ipſa eſſentia ita ꝙ ſup
poneret perſonaliter ſatis poſſet
concedi ꝙ eſſentia diuina generat
ſicut conceditur ꝙ deus generat
Et iſto modo loquitur Richard⁹.
6. de trinitate capitulo. 22. et mgr
loquitur primo modo / et ſic ſol=
uitur vltimum argumentum

¶ Cauſa aūt. Quare
ſit falſa. Eſſentia diuina generat

p̄mo mō ē: q2 tunc hoc nomē eēntia
ſtat eſſentialiter: et tūc hoc nomen
eēntia ſtaret ꝓ eēntia eo ꝙ eēntia
et hoc p̄dicatū generare et habere
filiū et cōſimilia p̄dicanᷓ ꝑ moduʒ
forme inherentis. et tunc denotaᷓ
ꝑ iſtā. hec eſſentia diuia generat ꝙ
eſſentia: eo ꝙ eēntia generat vel
generatur et ſic de cōſimilibus: ſʒ
hoc eſt falſū: q2 nō eo ꝙ eſſentia ge
nerat. ſed eo ꝙ pr̄ gn̄erat ⁊ q2 filius
generaᷓ Sed hec eſt vera deꝰ gene
rat. ⁊ tunc ille terminꝰ nō ſtat eſſen
tialiter ꝓ eo ꝙ deꝰ: ſed ꝓ eo ꝙ deꝰ
pr̄ eſt. Iſte etiā ꝓpōes ſūt ve/deus
iuſtificat deus eſt ſapientia. ⁊ ſic de
conſimilibꝰ ⁊ ſtat ille terīnꝰ deꝰ eēn
tialiter ꝓ eo ꝙ deus ſapiens ē. Et
vniuerſaliter oē qđ de deo dr̄ in eo
ꝙ deus eſt: exceptis hĳs vocabulis
que dicuntur de deo ꝑ modū forme
inherentis et que diſtinctionē indi
cant perſonarum.

Eſt etiā notanduʒ

Qꝫ oīa noīa ꝓꝑetates indicātia ꝑ
ſonales: dicunᷓ ꝑ modū forme īhe
rētis. ſʒ noīa adiectīa ſeu ꝑticipia
⁊ verba ſicut ſūt generās/ genera-
re/⁊ habere filiū et cōſimilia. Sed
aliqua p̄dicāᷓ ꝑ modū idēptitatis
vt ſūt pr̄/paternitas/⁊ generās/ q̄ſi
tenentur ſubſtantiue. ⁊ tunc ſtant
ꝓ re in qua fundatur vel cuius eſt
talis ꝓprietas ꝑſonalis: ⁊ hec ꝓpō
eēntia diuina eſt pater vel pr̄nitas
denotat ꝙ eſſentia eo ꝙ eēntia ſit
res/q̄ ē pr̄ vel paternitas. et eodē°
hec eēntia diuina eſt generās Si te
neatur noīaliter ſeu ſubſtantiue p̄
dicaᷓ per modū idēptitatis/ nō per
modū forme inherentis. Et ideo ē
vera ſicut pʒ extra de ſūma trini. et
fi. ca. ꝓānatꝰ in gloſa. Aliud etiā ī
iſta materia ē notādū ꝙ hoc nomē
ꝑſona capiᷓ dupliciter. Uno° ꝓp̄e
et ſic diffinitur a boetio de duabus
naturis et poiᷓ. 3°. ſniaꝝ. diſtictio
ne. 5. Qꝫ ꝑſona eſt ſubſtantia rōna
lis indiuidue nature. Alio mō acci
pitur perſona tranſlatiue ꝓ incō-
mutabili exiſtentia. Et ſic loquitur
Richardus de trini. libro quarto ca
pitulo decimooctauo. Primo mo-
do dicitur de deo ſecundum eſſen-
tiam: et tantum in ſingulari. Secū
do modo non. et ſic dcitur in plura
li et propter penuriam nominū fu
it nomen ſic tranſlatum vt patet
primo ſententiarum diſtin. 25.
Primo mō loquitur Anſelmus
mon. capitulo penultimo vt allega
tum eſt. Et ſic ſoluitur iſta forma
in ſcdo articulo.

Aliud eſt etiam no

tandum ꝙ ſuppoſita diuina ſolis
relationibus realiter diſtinguunᷓ
non in eſſentia. In creaturis non ē
diſtinctio ſuppoſitorum niſi ſit di-
ſtinctio in eſſentia nec eſt vnitas in
eſſentia niſi etiam ſit vnitas ſuppo
ſitorum. Et ideo bene ſequitur ſor
tes et plato ſunt duo ſuppoſita hu
mana. ergo ſunt duo homines et
econtra. bene ſequitur ſortes ⁊ pla
to ſunt vnus homo. ergo ſortes eſt
plato. Et ſimiliter bene ſequitur
ſortes et plato non ſunt vnus ho-
mo et ſortes et plato ſunt. ergo ſor
tes et plato ſunt vnus homo. Sed
ſi inter ſuppoſita humana poſſit eſ
ſe realis diſtinctio ſine diſtinctione
in eſſentia: tunc non valet argumē
tum. et ſic de facto eſt in diuinis ꝙ
eſt realis diſtinctio inter perſonas:
et tamen ſumma vnitas eſſentia-
lis. Et ideo non ſequitur pater nō
eſt filius / ergo pater et filius non
ſunt vnus deus. et ratio eſt quia li
cet pater et filius ſint vnus deus.
et tamen pater et filius relationi-
bus ſic diſtinguuntur; ꝙ pater non
eſt filius. Et ideo argumento ſic
pater non eſt filius: ergo pater et

filius non ſūt idem vel vnus deus ꝯ nō tenet argumētum quia ex hoc pater et fili⁹ ſm quid diſtinguūtur ex relationibus: arguitur ꝙ diſtinguūtur ſimpliciter et in eſſentia: et eodemmō ſi arguatur ex idemptitate ecōtra pater ⁊ filius ſūt vnus deus. ergo pater et filius nō diſtinguūtur. nō ſequitur: quia licet ſint vnū eſſentialiter non tamē ſimpliciter: quia non perſonaliter et ſic quandoex diſtinctione relatiui arguitur diſtinctio ſimpliciter illatio nē impedit vnitas eſſentie ⁊ quando ex vnitate eſſentie arguitur vnitas ſimpliciter illationē quē impedit oppoſitionis relatio: q̄ eſt iter pſonas diuinas. Iſtō diffuſe patet per. An. ḋ proceſſiōe ſpirit⁹ ſancti

❡ Ad argumēta.

ad primū dico cū magiſtro pmo ſētentiarū diſtinctione quarta. ꝙ de⁹ generat deum: et ſubiectū ſupponit perſonaliter pro pſona diuina. videlicet patre. et predicatum ſupponit pro filio ❡ Et ad argumentū cum arguitur eadem ratione foret hec vera deus nō generat: pro perſona filij ❡ Reſpondent hic aliqui ꝙ hec eſt vera deus generat: ⁊ hoc pro patre. Et hec eſt ſimpliciter vera: deus non generat. pro filio. nec ſūt ille ꝓpoſitiones cōtradictorie eo ꝙ pro diuerſis ſupponūt. Sed ſunt quodāmodo propoſitiones in diffinite. Alij dicunt ꝙ in hac propoſitione deus nō generat ſubiectū ſupponit pro patre tātū: ſicut in affirmatiua. et ideo hec eſt falſa deus nō generat deū. ❡ Sꝫ neutra iſtaꝝ reſponſionū videtur eſſe vera pma videtur eſſe falſa ex iſta ratione. Nā hec de⁹ generat denotat generationē ineſſe deo non vt de⁹. ſꝫ vt pater et quia generatio eſt in deo ꝓ perſona prīs: ideo eſt illa vera. Si tamē ſtaret eſſentialiter et nō pſonaliter denotaret ꝙ generare ineſſet deo vt deus eſt abſolute. non vt aliqua pſona eſt. et tunc eſſet falſa. Sed ī iſta de⁹ nō generat ſubiectū ſi ſupponat perſonaliter. et pro deo vt eſt aliq̄ pſona dīna tā tū: tūc nega° negat gn̄are ineſſe deo: pro quacūq pſona dīna. et tūc denotat ꝙ deo ꝓ nulla pſona dīna ineſt gn̄are. Et rō eſt: q: ſubiectum in iſta de⁹ generat ſupponit et ſigt pro deo vna re ſimpliciſſima que ē oīs pſona dīna: ⁊ denotat generare īeſſe ſibi. ⁊ ita ineſt pro patre. Et ī negatiua videlicet iſta de⁹ non generat: ille termin⁹ de⁹ ſuppoīt preciſe ꝓ eodē ⁊ denotat ꝙ deo nō ieſt generare ꝓ pſona filij. ergo deo nō ineſt generare. ❡ Et ideo reſpondeo ad argumētū ⁊ dico ꝙ hec ē vera de⁹ generat ⁊ hec falſa de⁹ non generat q: ſūt vere cōtradictorie: ⁊ vtraq ē ꝓpoſitio ſingulariſſima licet ſubiectū ſic cōmune pluribus: non tamen pluribus dijs

❡ Et ſi obiciat̄ cōtra

in iſta propoſitione deus generat ſubiectū ſupponit pro patre nō pro filio eadē ratione ecōtra in iſta de⁹ nō generat: ſubiectū ſuppoīt pro filio nō ꝓ patre ⁊ tunc erit hec vera de⁹ nō generat ❡ Reſpōdeo et dico ꝙ in iſta de⁹ generat nō plus ſupponit deus ꝓ patre ꝙ̄ pro filio. Sꝫ pro deo ſimpliciter verificat̄: tantū pro patre nō ꝓ filio ⁊ iſta de⁹ nō generat falſificatur pro patre. Sed adhuc obicit̄ ſic iſte de⁹ nō generat demōſtrato filio ergo de⁹ nō generat ❡ Reſpondeo ꝙ in iſta propoſitione iſte deus non generat poteſt eſſe duplex demōſtratio vna ſic ꝙ demōſtretur filius qui ē de⁹. ⁊ tunc cōcedo ꝙ iſte de⁹ nō generat. Alio modo pōt eſſe demōſtrando ſic ꝙ demonſtretur de⁹ (qui ē filius) ⁊ ſic nego iſtā de⁹ nō generat. Et neꝗ ꝯñaꝫ

ergo de⁹ nō generat hec rñſio vide-
tur eē doctoris ſollēnis in ſua ſum
ma articulo. 67. q. 3.

¶ Ad ſcōm argumē

tum ad idē cōcedo: ꝙ de⁹ ē generās
et deus ē nō generās et idē ē gene-
rās et nō generās qꝛ ſeqꝫ generare
ineſt deo ꝓ p̄re ſic gñari ieſt deo ꝓ
filio Et ſi ſic arguat̄ deus ē nō gene
rans ḡ de⁹ nō ē generās. Arguit̄ ab
afirmatiā de p̄dicato īfinito ad ne-
gatiuaꝫ de p̄dicato finito. ꝛ tūc erit
argumentum bonuꝫ per pħm in li
bro periamenias. ¶ Dicit̄ ꝙ ꝯña
nō valet in ꝓpoſito: ī creaturis be-
ne valꝫ. Ratio eſt qꝛ nulla creatura
eſt plura ꝓpter que pñt ſimul ſibi ī
eſſe generare et nō generare. Sed
deus eſt plures ꝑſone ſꝫm quas pōt
ſimul generare et nō generare.

¶ Ad tertiuꝫ Rñdeo

et cōcedo cum mgr̄o ꝙ deus gene-
rat deū. qui nō eſt pater. Et cōcedo
ꝙ deus eſt (qui nō eſt de⁹ pater) Et
ratio eſt qꝛ ly qui refert ꝑſonaliter
et nō eſſentialit̄. Et cōcedo ꝙ de⁹ (
qui nō eſt pater) eſt et etiā de⁹ q̄ eſt
pater Iſta breuit̄ volo ꝓbare ꝛ ꝓbo
iſtam de⁹ eſt q̄ nō eſt pater ꝛc. Et ar
guo ſic. Qui nō eſt pr̄ de⁹ eſt ḡ deus
eſt q̄ nō eſt pr̄ ꝛc.. Sil̄r Arguit̄ ſic fi
lius de⁹ eſt q̄ nō eſt pr̄: ḡ deus. ē qui
non ē pater ꝯña patꝫ. qꝛ ſequit̄ fili⁹
deus eſt q̄ nō eſt pr̄. ergo alq̄s deus
eſt qui nō eſt pr̄ et vltra. ergo de⁹ eſt
qui nō eſt pr̄. Sil̄r arguit̄ ſic. de⁹ eſt
aliquis q̄ non ē paſ qꝛ filius. ḡ deus
eſt qui nō eſt pr̄. Sed ꝯtra iſtā rñſio
neꝫ obiicit̄ ſic. bñ ſeqtur de⁹ eſt qui
nō eſt paſ ꝛ deus ē qui ē pater. ergo
vnus de⁹ eſt. ꝛ ali⁹ deus ē. ergo plu
res dij ſūt. Sil̄r arguit̄ ſic de⁹ eſt q̄
nō ē paſ. ergo nō oīs de⁹ eſt pr̄. Sil̄r
arguitur ſic. Oīs deus q̄ eſt eſt paſ.
ergo null⁹ deus ē qui nō eſt pr̄ Sil̄r
arguitur ſic. pr̄ generat deū q̄ non
eſt paſ. ergo paſ generat deū q̄ de⁹
nō eſt pater. et vltra. ergo deus eſt
qui non eſt pater.

¶ Ad iſta reſpondeo.

Ad primū qñ dicitur vn⁹ deus eſt ꝛ
alius de⁹ eſt. ¶ Diſtinguo iſtū ter
minū ali⁹ et null⁹ ex eo ꝙ pōt ſtare
adiectiue ꝛ ſubſtātiue. Si adiectiue
nego illā qꝛ denotat alietatē ī diui-
nitate q̄ nulla ē. nā filius nō eſt ali⁹
deus ꝙ̄ paſ. licꝫ ſit ali⁹ ſi teneat̄ ſub
ſtātiue. et ſic cōcedo ꝙ vn⁹ deus: ſit
alius deus: qꝛ filius ē. et nego ꝯñaꝫ
vltra. ḡ plures ſūt dij. Sꝫ ſeqtur ꝙ
plures ſūt de⁹: et hō ē verū. ¶ Ad
ſcōm nego ꝯñam hāc deus eſt qui
nō eſt pr̄. ergo nō oīs deus ē pr̄. Ad
tertiū diſtinguo qñ null⁹ deus eſt q̄
nō eſt paſ ex q̊ ly null⁹ p̄t teneri ad-
iectiue et ſubſtātiue. Si adiectiue
ꝯcedo p̄mā ꝯñam ꝛ etiā cōcluſionē
qꝛ filius de⁹ eſt q̄ nō eſt paſ ꝛ ſic ſunt
cōtradictoria. ¶ Ad quintū nego
hanc ꝯñaꝫ pr̄ generat deū (q̄ nō eſt
pr̄) ergo aliq̄s de⁹ nō eſt paſ. Nā pr̄
generat deū illū q̄ nō eſt pr̄. Et ſi di
cat̄ ꝙ hoc ē cōtra gramaticā ꝙ ille
termi⁹ nl̄l⁹ ſtet ſb̄ſtātiue. dico ad hoc
ꝙ ille termin⁹ aliq̄s p̄t ſtare adiectiue
vel ſubſtātiue ſicut allegatū ē a do-
ctore ſollēni in ſūma ſua. articulo.
94. et iſti termi aliq̄s/et null⁹/ſūt
directe oppoſiti: admitti. ergo pōt
modus loquēdi de vno ſicut de alio.
Sil̄r alias oportꝫ cōcedere ꝙ aliq̄s
deus ē: qui nō ē paſ. et nullus deus
eſt qui non eſt pater.

¶ Ad quartū dico ꝙ

nō eſt cōcedēdū ꝙ plures ſūt dij licꝫ
aliq̄ modo poſſet ſane ītelligi. ꝛ cau
ſā poſt mgr̄ p̄mo ſniaꝝ. diſ. 23. ca. 5.

¶ Ad qintū argumē

tum dico: ꝙ nō valꝫ et rō ptꝫ ī p̄ma
ſuppoſitiōe fctā ī pnc° rñſionis: qꝛ
cōcluſio pl⁹ ſignificat ꝙ̄ p̄miſſe. qꝛ

vt dictū ē hec ꝓpō eſſentia diuina
generat(Si ille termi⁹ eſſētia.ſtet
eſſētialit̄)ſignificat ꝙ generare inſit eſſē
tie vt eſſētia ē.Sȝ nō ſequit̄ oīs pat̄
in diuinis ſignificat eēntia diuina ē pr̄
ergo eſſētia diuīa generat.vt eſſen
tia ē.ſȝ ſequit̄ ꝙ eſſētia diuīa vt pr̄
generat.ꝛ hō ē vcꝫ ꝛ tūc ille termi⁹
eſſetia ſtaret ꝑſonalit̄ ꝛ nō eſſētialit̄

¶Ad ſextū argumē-
tuȝ ꝯcedo ꝙ eſſētia diuīa ē pr̄ gene
rans.Et ad ꝯcluſionē vltra.ꝙ eſſen
tia diuīa eſt generās.¶Diſtinguo
ꝯñs ex h° ꝙ ille termi⁹ generās pt
eſſe nomē/vl̄ ꝑticipiū vl̄ teneri ad-
iectiue vl̄ ſubſtātiue.Si teneat̄ ad
iectiue/tūc nego ꝙ eſſētia diuīa eſt
generās.qꝛ tūc illud ꝑdicatū gene
rās apellat formalit̄ vbum ꝛ ſigni-
ficat ꝙ actus generādi īſit eſencie
vt eſētia ē ꝙ ē falſū ¶Si illud ꝑdi
catum teneatur noīatiter ſiue ſub
ſtātiue tūc apellat ꝑ modū idepti-
tatis ꝛ tūc denotat ꝙ illa res cui at
tribuit̄ act⁹ generādi ſit eſſētia di-
uina vt eſſētia ē.¶Hec rñſio pti ha
bet̄ in glo. ex̄ de ſū. trni.c.dānam⁹.

¶Ad ſeptimū rñdeo
et nego ꝙ eſſētia diuīa eſt pr̄ filij qꝛ
licȝ hec ſit vͣa eſſētia ē pat̄.ꝛ hoc ꝑ-
dicatū pr̄ ſtat ꝑſōalit̄ ꝛ ꝑ modū idēpti
tatis nō tñ eſſētia diuīa ē pr̄ filij qꝛ
rōne adiūcti:ꝑdicatū ſtat ꝑ moduȝ
forme inherētis.Uel ſcḋm aliū mo
dū loquēdi in iſta eſſētia eſt pat̄ ille
terminꝰ pr̄ appellat ſbſtātiue.ꝛ i iſta
eſſētia diuīa ē pr̄ filij iſte termi⁹ pat̄
appellat adiectiue.Et ſi eccleſia ad
mitteret modū loquendi hec foret
negāda eſſētia diuīa ē pr̄ Si ille ter
minus eſſētia ſtet eſſētialit̄.Et rō ē
qm̄ noīa q̄ iponūt̄/a potētia actia/
vl̄ paſſiuā vt ſūt mgr̄/diſcipul⁹/pr̄/
filius/ꝛ cōſimilia ſūt adiectīa ſigni
ficat:licȝ ſubſtātiue ſupponāt.Et ad
argumētū qñ vltra reducit̄ eſſēti ꝛ
diuina eſt pater ꝛ nō ē pater n ſi filij
ergo eſſētia eſt pat̄ filij.¶Dico ꝙ
eſt fallatia figure/ dictōis:qꝛ i iſta ꝓ
poſitione eſſētia diuīa ē pat̄:ille ter
mius pr̄ ſtat ſbſtātiue:et ſignificat
quid:de genere ſubſtātiue idēſt pro
ipa req̄ eſt pr̄.Et in cōcluſione illō
predicatum ſtat ꝓ relatione ꝑ mo
dū forme īherētis et ſic fit fallatia
per ꝯmutationem rei vnī⁹ ꝑdicati
in reȝ alteri⁹ ꝑdicamēti.Et ad aliā
formā qñ dicit̄ eſſētia diuina eſt pr̄
aut igr̄ eſt pat̄ alicui⁹:aut ē pat̄ nul
lius:neu trū dicēdū ē.Sȝ ſi ſic dicat̄
eſſentia diuina nulli⁹ eſt pat̄.¶Cō
cedo:et cū hoc ꝯcedo ꝙ eſſētia diuī
na ē pr̄ Et ad aliā formā/qñ arguit̄
pater filij eſt eſſētia diuina.ergo eſ
ſentia diuina eſt pat̄ filij dico ꝙ ꝯña
nō valet et rō ſupius poſita eſt.

¶Ad octauum argu
mentū idē dico.et nego hanc ꝯñam
eſſētia diuina nō generat nec aliud
ab eſſētia diuina generat.ergo ꝛc.
ſȝ dȝ arguere ſic nichil quod ē eſſē
tia generat ꝛ aliquid generat.ergo
aliud ab eſſētia generat et tūc ma-
ior eſt falſa.Silr̄ hec eſſentia diuia
generat idē ſignificat ꝙ eſſentia vt
eſſentia eſt generet.et tūc nō valet
argumētu m eſſentia vt eſſentia eſt
non generat nec aliq̄d aliud ꝙ eſſē
tia generat.ergo nichil generat qꝛ
cū iſto ſtat ꝙ eſſētia vt pr̄ eſt gñat.

¶Ad nonū argumē
tum ad idem ꝯcedo ꝙ eſſētia diuīa
eſt pat̄ ꝛ nego ꝙ eſſentia diuina hȝ
filium et cauſa eſt.qꝛ illud ꝑdicatū
habere filiuȝ eſt notionale et ꝑdica
tur ꝑ modū forme īherētis nō ſub
ſtātiue et ꝑ modum idemptitatis.

¶Ad decimū argu-
mentū rñdeo ꝛ concedo ꝙ de⁹ ē plu
res perſone diuine:et etiaȝ ꝙ oīs de
us eſt plures perſone diuine:ꝛ tūc

dico ꝙ habet vnā ſingularē tm̄ vꝫ
iſtā: iſte deus eſt tres perſone vl'de
us eſt tres perſone diuine: qḋ idē ē
Sed arꝫ ſic. Iſte termin⁹ de⁹ hꝫ tria
ſuppoſita cū tria ſint ſuppoſita di-
uina. Et vniuerſaliter vniuerſalis
ꝓpō hꝫ tot ſingulares ꝓpōnes qt
ſunt ſuppoſita ſubiecti igitur ꝛc.
¶ Rñdeo et dico vt prius ꝙ hec ꝓ
poſitio oīs deus eſt tres ꝑſone: hēt
tm̄ vnā ſingularē. ſ. tria ſūt ſuppo
ſita diuina. et ratio eſt qꝛ lꝫ ſūt plu
ra ſuppoſita diuina: tamē ille ter-
minus deus ſupponit pro illis non
vt ſuppoſita vel perſone diuine: ſꝫ
vt deus. et qꝛ ſūt vnus de⁹: ſūt vnū
ſuppoſitū ſubiecti in illa ꝓpōne

¶ Ad vndecimū ar-

gumentū reſpōdeo ꝙ loquēdo ꝓ-
prie de ꝑſona. ꝟ. pro vt eſt ſubſtātia
ronnalis indiuidue naꝫ ſic tm̄ eſt
vna ꝑſona diuina Scilicꝫ ſic loqui
de ꝑſonis diuīs non admittitur ī
eccleſia Aliomodo traſlatiue ca-
piendo ꝑſonā pro incomunicabili
exiſtētia ſicut ſūt plures ꝑſone di-
uine. Et ad argumentū vltra quā
do arguitur ſic. Omne illud quod
eſt de⁹ eſt patet: filius ī diuinis eſt
illud quod eſt de⁹. ergo filius in di
nis eſt pater ¶ Reſpōdeo ꝙ ſyno
nim⁹ nō valet et ratio eſt qꝛ impe-
relationis oppoſitio: vt ſupra dic-
tū ē ī poſitōe ad argumētū qꝛ ex hͦ
ꝙ fili⁹ ē illḋ quod ē pꝛ: ꝯcludiꝛ ꝙ fi
lius ſit pꝛ: qḋ nō ē verū. qꝛ licꝫ fili⁹
ſit oē illud qḋ ē pꝛ: cū ſit eadē eſſen
tia: ꝛ ſubſtātia ꝛ idē de⁹ cū patre:
Inter tamen pr̄em/ꝛ filiū ē q̄dā re
latio: ꝑ quā pꝛ ꝛ fili⁹ diſtiguūꝛ. ſic
ꝙ neuꝛ ē reliqu⁹ Et ideo ī argumē
to nr̄o arguiꝛ ab idēptitate eſſētia
li: ꝛ ſm q̄d. ꝛ ꝯcludiꝛ idēptitas ſim
plr̄ et ſic ē fallacia ſm q̄d ad ſiplr̄.
Eodē mō ē hec falſa null⁹ pꝛ ī diuīs
ē fili⁹: oīs de⁹ ē pr̄ ī diuīs. ḡ nnll⁹ de
us ē fili⁹. Nā iſtā illationē impedit

vnitas eſſētie. qꝛ ex hoc ꝙ pꝛ nō ſit
fili⁹ arguiꝛ ꝙ nichil qḋ ē pr̄ et fili⁹
ꝛ hoc ſeq̄ꝛ qꝛ ex hoc ꝙ pꝛ ꝛ fili⁹ ſūt
vna eſſētia ꝛ vn⁹ de⁹. qꝛ eſſētia ꝛ dei
tas nō diſtiguūꝛ ſꝫ relatiōe. Et ſic
ſtat ex hoc ꝙ pꝛ ꝛ fili⁹ ſit relatōib⁹
diſtiguūꝛ ꝙ paꝛ nō ſit fili⁹ tn̄ pr̄ ꝛ fi
li⁹ ſūt vna eſſētia ꝛ vna deitas. Et
iō in argamēto ꝓpoſito arguiꝛ a
diſtinctiōe ſm q̄d: ad diſtictionē ſi-
pliciꝛ ꝛ ē fallatia. Et eomō deficit
iſtḋ argumētū pater nō ē fili⁹. ḡ ni
chil qḋ ē pater ē fili⁹ Ad aliam for
mā in eodē argumento dico ꝙ lo-
quendo de ꝑſona trāſlatiue nego
iſtā illatōnē. Oīs deus eſt tres per
ſone oīs ꝑſona dīna ē deus. ḡ oīs ꝑ
ſona dīna eſt tres ꝑſone. Et eodē-
modo iſtā oīs de⁹ eſt ꝑſona: vnitas
eſt deus. ḡ eſt ꝑſona. Et ratio dicta
eſt superi⁹. Illud tn̄ argumētū bn̄
tenet: Omīs deus eſt tres perſone
omīs perſona dīna ē deus: ergo oē
illud quod eſt ꝑſona diuiā eſt tres
perſone ꝛ nō ſeq̄tur vltra illud qḋ
eſt perſona eſt plures perſone ꝑſo-
na diuina eſt tres perſone ḡ. ꝛc. Et
ratio ſupra poſita eſt. ¶ Ad aliam
formā de auctoritate āſelmi moñ.
caplo vltimo: reſpōſū eſt in poſitio
ne per diſtinctionem de perſona.

¶ Ad unodecimū ar

gumentū ꝙ fuit ꝑ auctoritatē Ri-
chardi de. ꝭ. li. 6. ca. 22. rn̄deo ꝙ mul
ti hic negāt richardū. Sꝫ dico ꝙ ri
chardus intellexit ꝙ mgꝛ noſter di
ceret ꝙ eſſentia diuiā nec generat
nec generatur: loquēdo de eſſentia
ſimpliciter nō eſſentialiter vt eſſen
tia eſt et ſic vterꝗ dicit verū ad in-
tellectuꝫ ſuū qꝛ eſſentia vt eſſentia
nō generat nec generaꝛ. eſſentia tn̄
vt paꝛ generat: et vt filius genera
tur et in hoc eſt filius queſtionis.

¶ Sequiꝛ tertia que ſtio.

¶ Tertia queſtio.

Utrū de⁹ ſit oīpotens. Et arguo q̄ nō multipliciter. Primo ſic. Si deus eēt oīpotēs tunc cum adā nunq̄ fuiſſet mundū non fuiſſe. Sed ſolum deū eſſe et fuiſſe ſit ſimpliciter poſſibile. poſſȝ deus velle adā nunq̄ fuiſſe. et mūdū nunq̄ fuiſſe: ſed ſolun deū fuiſſe et eſſe. ꝯñs eſt falſum et contra Anſelmū. 2°. Cur deus hō. ca. 17°. vbi dicit anſelmus. q̄ poſtq̄ aliq̄d factū eſt: iam ſic nō pōt nō eſſe factum. et pro ſoſi. c. 7°. Et p hieronimū in epl'a ad Euſtochiū virgineȝ ꝛ p philoſophū. 6°. ethicoꝝ. ca 2°. vbi dicit q̄ agathon recte dixit hoc ſolo priuatur deus ingenita facere: que vtiq̄ facta ſunt.

¶ Secūdo arguo ad queſtionem q̄ nō ſolus deus ſit oīps quia ſi deus eēt omnipotens poteſt dare creature rationali potentiaȝ et libertatem indifferētie reſpectu productionis alicui⁹ effectus futuri. ꝯñs eſt falſū qꝛ neceſſariū eſt q̄ oīs effect⁹ pduct⁹ pducatur a voluntate diuina naturaliter pducēte. que voluntas eſt reſpectu cuiuſcunq̄ effectus futuri cā neceſſaria et nō impedibilis. et per ꝯñs oīs effectus pducend⁹ neceſſario pducitur ergo nō libere libertatē indifferētie ꝛ ꝯtīgēter pduci pt a creat'a.

¶ Tertio arguit ad q̄ſtionem et pbo q̄ non ſolus deus ſit oīps. qꝛ ſi deus eēt oīps cū q̄tum eſſe infinitum m: non ſit īpoſſibile nec includens contradictionē de⁹ pōt facere aliqđ quātū infinitū. ꝯñs fſȝ qꝛ ſic eē nec ē verū neceſſariū: nec verū poſſibile. ꝛ p ꝯñs nō ē verū.

¶ Quarto arguit. ſi ſol⁹ de⁹ eēt oīps tūc vn⁹ eēt oīps et nō plres oīpotētes. ꝯñs ē fſȝ igr̄ ꝛc.

¶ Quinto arguo ad q̄ſtionē ꝛ pbo q̄ nō ſol⁹ de⁹ ſit oīps. qꝛ ſi de⁹ eēt oīps cuȝ nō īcepit eē oīpotens: ab eterno fuiſſet oīps. ꝯñs fſȝ. qꝛ tūc ab eterno potuiſſet creaſſe mūdū: ꝛ ab eterno pduxiſſe creaturas. ꝯñs fſȝ qꝛ ex hoc q̄ aliq̄d fuit ab eterno: ſequitur q̄ non foret creatura: ꝛ p ꝯñs īpoſſibile eſt creaturā fuiſſe pductam ab eterno.

¶ Ad oppoſitū arguam p illud pſalmiſte. 4. qꝛ magnitudinis ei⁹ non ē finis. ꝛ p illud exodi 15. oīps nomē eius. Et in ſymbolo aploꝝ Credo in deū oīpotentē. Et in ſymbolo athanaſij. Nō tres omnipotentes ſed vn⁹ oīps Et p̄me ad thimo. 6°. Beat⁹ es ſol⁹ potēs ꝛc.

¶ Iuxta iſta argumenta tractabo Octo articulos quibus tractatis ītendo redire ad queſtionē. ¶ Primus articulus eſt iſte ſcȝ vtrū deus pōt velle mūdū nunq̄ fuiſſe. ¶ Secūdus articul⁹ vtꝝ oē futuꝝ ſit neceſſario futuꝝ. ¶ Terti⁹ articul⁹ vtruȝ poſſit ī quātis infinitis ſit poſſibile aliquo quanto infinito aliq̄d infinitū eē maius. ¶ Quart⁹ articul⁹ vtꝝ ſit poſſibile aliq̄d quantuȝ infinitū eſſe. Quitus articul⁹ vtrū aliquo infinito aliud infinitū eē infinite maius ſit poſſibile. ¶ Sext⁹ articulus vtꝝ deū eē oīpotentē ſit neceſſarium. ¶ Septimus articulus vtruȝ eē plures deos formalit includat ꝯdictionē. ¶ Octau⁹ articul⁹ vtꝝ mūdū fuiſſe ab eterno ſit poſſibile.

¶ Prim⁹ articul⁹ ē iſte vtrū de⁹ pt velle mūduȝ nūq̄ fuiſſe. Et p̄mo ſit Qꝛ aliq̄ hō voluit aliq̄d ꝛ pt eē q̄ nūq̄ voluit illud. Et ſi'r aliq̄ volitio creata fuit volit⁹ reſpectu alic⁹ obiecti ꝛ pt eē

ꝙ nūq̄ fuit volitio reſpectu illius
Et multa ꝯſimilia ſūt poſſibilia ⁊ ea
dem rōne qua iſta ſūt poſſibilia: ita
eſt de aliis reb⁹ futuris et p̄teritis
et ꝑ ꝯñs de re p̄terita p̄t eſſe ꝙ ip̄a
nūq̄ fuit. ⁊ ſic p̄t de⁹ velle mūdum
nunq̄ fuiſſe. Aſſūptuꝫ ꝓbo ⁊ arguo
de hoīe xp̄o ſic: xp̄s voluit ātixp̄ꝫ fo
re et pōt eē ꝙ xp̄s nunq̄ voluit anti
xp̄ꝫ fore hoc ꝓbo qꝛ ſi nō pōt eē h⁰
maxie eſſet quō xp̄s voluit antixp̄ꝫ
fore. ſꝫ hoc nō: qꝛ ſequit̄ bñ. ergo ne
ceſſe eſt ꝙ xp̄s voluit antixp̄m fore
Sꝫ ꝯtra ſi neceſſarie ē ꝙ xp̄s voluit
antixp̄ꝫ fore ⁊ poſſibile ē ꝙ antixp̄s
nō ſit nec fuit nec erit ḡ poſſibile eſt
ꝙ xp̄s aliq̄d voluit facē qd̄ nec fa-
ctū ē nec fiet ꝯñs eſt falſū qꝛ ſi foret
poſſibile de xp̄o foret poſſibile d̄ deo
Silr niſi foret poſſibile xp̄ꝫ nūq̄ vo
luiſſe antixp̄m fore: ſeq̄t̄ ꝙ ſit poſſi
bile nunc ꝙ xp̄s nō nouit oīa que
deus nouit nec oīa poſſibilia. Et fo
ret poſſibile ꝙ xp̄s fuerit ignorans
et ꝙ xp̄s decipiebat̄: et errauit: et
dixiſſet flm: et iuraſſet eē verū: qd̄
nūq̄ fuit verū: ſꝫ flm. ad ītellectū
ad quē iurauit. multa ꝯſimilia ſe-
quūtur que vident̄ icōueniētia.

¶ Scd̄o ad idē arḡ ſic

Si deus nō poteſt velle mūdū nūq̄
fuiſſe ⁊ cū aliquō hoc potuit ſequit̄
ꝙ nunc eſſꝫ mutata potētia dei ⁊ di
minuta. Et eodeꝫ ſi deus reſpectū
iſtius obiecti quod ē velle mūdum
nūq̄ fuiſſe: habuit libertatē: ⁊ nūc
nō habet libertatē. ſꝫ neceſſitatem
igitur libertas dei ē diminuta. qꝛ q̄
ad oīa (ad que nūc habet libertatē.
et ptātē) ab eterno habuit ⁊ ad aliq̄
que pri⁹ habuit libertatē et ptātē.
nunc non hēt libertatē. et ptātē. ḡ
potētia ⁊ libertas dei ſūt minute. ⁊
ptꝫ ꝑ dicta mgr̄i p̄io ſniaꝝ diſ. 44.
cap. 4. vbi tractat̄: de⁹ poſſit ſꝑ oīa
q̄ oliꝫ voluit. Et iſtd̄ argumētū poſ
ſit ꝯfirmari ſilr niſi deus p̄t velle
facere illd̄ qd̄ futurum ē non eſſe: ⁊
nō fuiſſe futuꝝ nō foret oīps ḡ ſimi
li ſi nō p̄t facē et velle illud qd̄ p̄te-
ritū eſt nō eſſe p̄teritum: nō foret
oīps. Similiter ſi illud qd̄ p̄teritū
nō poteſt deus velle non eē p̄teritū
Aut h⁰ ē qꝛ illud qd̄ p̄teritū eſt nō
poteſt eē obiectū volūtatis dine. ita
ꝙ defect⁹ ē ex ꝑte obiecti. vel hoc ē
qꝛ volūtas dina nō poteſt illud vel-
le ita ꝙ defect⁹ ſit ex ꝑte volūtatis
dine. Nō p̄mū qꝛ p̄teitū eē p̄teritū:
pōt eē ī cauſādo obm volūtatis cre
ate. ḡ multo magis volūtatis dine Nec
ſecūdo qꝛ tūc volūtas dina non fo
ret oīpotens Si dicat̄ p̄mo⁰ ſit ꝙ il
lud qd̄ ē p̄titū nō eē p̄tm̄ nō poteſt
eē obiectū volūtatis dine ita ꝙ defec
t⁹ ſit ex ꝑte obiecti Cōtra illd̄ nō eſ
ſe p̄teritū: eſt bñ ⁊ rōnabiliter ī ca-
ſu obiectū volūtatis create ḡ p̄t eſſe
obiectū volūtatis diuie. Silr mūdū
nūq̄ fuiſſe aliqñ fuit obiectū diuie
volūtatis. ḡ nō ē defect⁹ ex ꝑte ob-
iecti cū eodē modo ſe habeat nūc ⁊
prius. modus iſte arguēdi videt̄ bo
nus in oī materia vt ſi viſ⁹ nō p̄t vi
dere. a. obiectū vel eſt de recto ex ꝑ
te viſus vel ex ꝑte obiecti ita ꝙ ſēꝑ
erit defectus ex ꝑte potentie actu-
ue vel paſſiue.

¶ Arguitur ad idem

ſic ꝑ magiſtrū p̄mo ſniaꝝ. diſt 44.
ca. 5. vbi dicit mgr̄. magnifeſtū eſt
deū oīa poſſe facē p̄ter ea qb⁹ dignitas
ei⁹ lederet̄ eiuſq̄ excellētie de
rogaretur. Sed et ſi adā vel mūd⁹
nunq̄ fuiſſet ī nullo derogaret̄ di-
gnitati ⁊ excellētie di ꝑ ꝯñs de⁹ p̄t
facē et velle mūdū nūq̄ fuiſſe ⁊ ali-
quod p̄teritū nūq̄ fuiſſe, et ſic de oī
bus aliis p̄teritis.

¶ Arguitur ad ideꝫ

ſic. mūdū nūq̄ fuiſſe formaliter nō
includit ꝯtradictionē. igit̄ mundū
nūq̄ fuiſſe ē ſimpliciter ꝑ ſe poſſibile

ꝙ hoc pͦt deꝰ facere ⁊ velle ſcꝫ mūdū nūꝙ fuiſſe qꝛ hec mūdus nūꝙ fuit nō includit ꝯtradictōnē formaliter Probo qꝛ quicqd ſequitꝛ ex iſto formaliter: pꝰ ſeqbatꝛ ex illa. Si illa fuiſſet anteꝙ mūdus vel adā fuiſſꝫ. Sꝫ tunc nō ſequebatꝛ formaliter cōtradictio. ergo nec nūc. Si dicatur ꝙ iſta eſt ipoſſibilis. Adā nūꝙ fuit vel mūdus nūꝙ fuit qꝛ vt mihi ſeqtur cōtradictio licet nō formaliter Contra qꝛ ſcdm hoc foret hec ipoſſibilis: Ego ſto nec poſſet me deꝰ facere ſtare qꝛ ſequitꝛ vt mihi. ego ſto igitꝛ qñ ſedeo hic ſto. qꝛ illa vt nunc cōuertuntꝛ et vltra. ergo ſedeo ⁊ ſto Et ſic ex iſta ego ſto: vt nūc ſequitꝛ cōtradictio ꝙ aūt omē tale ſit poſſibile qd formalitꝛ cōtradictionē non icludit. patet ꝑ doctores ꝑ 90d. 6. q. 2. dicit ꝙ poſſibile ē fieri oē quod vniuerſalitꝛ enti nō opponitꝛ et hoc eſt quicqd cōtradictionē nō importat. ptꝫ etiā ꝑ pħm. in multis locis vbi dicitur ꝙ poſſibile eſt illud quo poſito in eſſe nullū accidit impoſſibile. nec cōtradictio. Siſꝛ ꝑ regulas logicales i obligatiōe poſſibili hec eſt admittanda ſi ponatur mūdus nūꝙ fuit. ergo ⁊c. qꝛ illa ē poſſibilis

¶ Arguitꝛ ad idem ſi deus poteſt velle mūduꝫ nō fuiſſe ſequitur ꝙ neceſſario vult mūduꝫ fuiſſe: quod ē falſum. qꝛ oīa q̄ deus voluit ad extra vult libere libertate indifferentie. Et poteſt ꝯfirmari ꝑ Anſelmū. 2. Cur deꝰ homo. cap. 16. vbi dicitur ꝙ oīs neceſſitas dei ſubiacet volūtati et eius voluntas nulli ſubiacet neceſſitati.

¶ Arguitꝛ ad ideꝫ ſic. Si deꝰ nō pͭ velle mūdū nūꝙ fuiſſe ergo neceſſarie ē ꝙ deꝰ velit mūdū fuiſſe. et ꝑ hꝰ iſtanti eſſe. ꝙ ad ſic volēduꝫ nō ē volūtas libera: ſꝫ neceſſaria et prius fuit libera. ꝙ voluntati dei mihi accidit noua neceſſitas et huiꝰ neceſſitatis aliq̄ ē cauſa: et nō niſi obiecti exiſtācia ꝙ res ad extra vel ꝑterito rei neceſſitaret volūtateꝫ dei. Et ita volūtas dei ſbiceretꝛ noue ſeruituti ꝑ aduentū reꝝ qd vꝭ detur incōueniēs. Et ꝑ multas rōnes ꝓbo. Pͦrio ſic ſi exiſtācia rei vel ꝑterito rei neceſſitaret volūtatem dei: volūtas dei foret minꝰ libera. ꝙ nr̄a qꝛ voluntatē nr̄am nō pͭ neceſſitare aduentꝰ: vel ꝑterito rerū Siſꝛ volita/a deo nō ſūt volitiōis diuie. ergo cauſa nō neceſſitant eū ad volendum.

¶ Arguitꝛ ad idē ſi ꝑterito rei neceſſitaret volūtatē dei ad volendū cū futuritio rei plus hꝫ de eſſe ꝙ ꝑterito. qꝛ hꝫ eē i potētia futuritio rei neceſſitaret volūtatē deꝭ ad volēdū rē eē futurā. Dic forte rñdetꝛ ꝙ nec reſ: nec exiſtācia nec ꝑteritorei faꝭ neceſſaꝰ velle rē ꝑteritā: eē ꝑteritā nec rē pñtē eē pſentē. Sꝫ luntas dei neceſſitat ſeipam. qꝛ eo ꝙ vult rē pñtē vꝭ ꝑteritē: neceſſitat ſeipm ad volēdum pñs eſſe pñs: ⁊ ꝑteritū eſſe ꝑteritū.

¶ Cōtra arguo quod deus non poteſt velle neceſſitare ſe ipm ad volēdū pñs eē pñs: vel ꝑteritū eē ꝑteritū. qꝛ ſi poſſꝫ ſe velle neceſſitari respectu ꝑteritiꝰ poſſet ſe velle neceſſitari reſpectu futuri qd eſt impoſſibile. qꝛ ponatꝛ ꝙ deus velit ſe neceſſitari reſpectu futuri. ſ. antixpi. tunc ſeqtur ꝙ antixpūs neceſſario erit. et deꝰ nō pͭ ipedire ꝓductionē antixpi. pñs eſt ipoſſibile ſi ſit deus Similiter ille voluntateſ in deo ſunt diuerſe quibꝰ deus vult rem fieri: et qua vult ſe neceſſitari velle rē eē. igitꝛ poteſt deꝰ velle rē eſſe ſine hoc ꝙ vellit ſe neceſſitari. Siſꝛ, illa volitiōe (q̄ vult rem eē) pͭ deus ꝓducere rē i eē ſine volitiōe

q ua vult ſe neceſſitari. Sil'r ſi deus
p̄t ſe neceſſitare ad volendū aliq̄d
eſſe p̄teritū: eadē ratione p̄t ſe ne-
ceſſitare ad nō volēdū aliq̄d facere
ergo neceſſario nihil faceret. ɔ̄ñs ē
īpoſſibile: q2 tūc nō poſſet illō facē

¶ Arguit' ad idē. Si
deus neceſſario voluit preteritum
eē p̄teritū. & contingenter vult fu-
turū eē futurū: aliter vult p̄teritū
q̄ futurꝝ. ergo mutatio eſt in deo.
Sil'r ſecundū illud ſequitur q̄ de9
aliter ſciret creata q̄ creanda. qō ē
contra Aug. 15. de trini. ca. 6. Sil'r
dato iſto de9 foret minus liber: mi
nus potens ad volendū imꝑfectas
res: vel imperfecta q̄ perfecta et
meliora vel cōſimilia ad volenduʒ

¶ Arguo ad idem. q̄
ſi deus non pōt velle mundū nūq̄ʒ
fuiſſe eadem ratione nec pōt deus
nunc velle mundū prius fuiſſe q̄ fu
it vel q̄ illud q̄d nunc prius eſt fa-
ctum: heri fuiſſet factum. ɔ̄ñs vide
tur inconueniens: q2 ſi deus nō pōt
velle et facere mundum prius fuiſ
ſe q̄ fuit. ſequitur q̄ deus non po-
tuit ab eterno produxiſſe munduʒ
conſequētia patet. q2 in omni inſtā-
ti eternitatis repugnabile ita fuit
q̄ deus ante illud potuit produxiſ-
ſe mundū. ergo in omni īſtāti eternita
tis iſta fuit vera: deus non ē potēs
ſed impotēs prius ꝓduxiſſe mūdū.

¶ Arguit' ſimiliter ſic
deus nunc poteſt tempus qō heri
fuit recreare et in illo creare illud
quod hodie primo eſt creatū. ergo nūc
poteſt deus facere (illud qō hodie
p̄mo eſt) fuiſſe heri. iſtam materiā
poſtea magis tractabo.

¶ Arguo ad idem. q̄
aliqua volitio creata prius fuit: et
nunc poteſt eſſe q̄ illa volitio nunq̄
fuit vel ad min9 q̄ nūq̄ fuit volitio
reſpectu illi9 obiecti reſpectu cui9
fuit volitio. quia de9 voluit aliq̄d
ab eterno: et poteſt nunc eſſe q̄ nū
q̄ ſic voluit: ſed per contrarium. er
go eadem ratione ſic poteſt eſſe de
volūtate creata.: vel dicatur ratio
quare eſt poſſibile de volūtate icre
ata et non creata.

¶ Arguo ad idem. p̄-
teritum non eſſe preteritum ē yma
ginabile & ab intellectu noſtro cōce
ptibile. ergo eſt deo poſſibile. conſe
quentia patet per illud ad ephe. 3°
capi. Et qui potuit omnia facere.
gloſatur ideſt ſupra q̄ poſſumus i
telligere.

¶ Arguo ad idem ſic
Aliqua ꝓpoſitio vel aliquis termi
nus: ve aliud cōſimile rep̄ſentauit
alicui aliquid: et poteſt eſſe qō non
repreſentauit ſibi illud. ergo eadeʒ ra
tione ſic poteſt eē de omī alio prete
rito. Aſſumptū patet: q2 eſſentia di
uina repreſentat animā xp̄i et āge
lis beatis q̄ antixp̄s erit. et tamen
poteſt eſſe q̄ eſſentia diuina nunq̄
repreſentauit antixp̄m fore. ergo
conſimiliter poteſt eſſe de repreſen
tatione alicui9 ꝓpoſitionis t'mini
vel alterius conſimilis.

¶ Ad oppoſituʒ iſti9
articuli Arguo primo per auctori-
tates ſctōꝝ & teſtimonia doctoꝝ per
Augu. 26. li°. contra fauſtū. ca. 3°.
vbi Aug. tractans materiā de oīpo
tētia dei. d' q̄ſq̄s dicit ſi oīps ē de9
faciat q̄ q̄ facta ſūt facta nō fuerīt
nō videt hec ſe dicē. ſ. ſi oīps ē de9 fa
ciat vt q̄ v'a ſūt ex ipo q̄ v'a ſūt fal
ſa ſint. volēs Augu. q̄ idem v'l ſile
ſit facē: q̄ facta ſūt facta nō fuiſſe &
facē ea q̄ v'a ſūt eo ipo q̄ vbi ſ'r fal-
ſa eē. Et p9 d' Aug. ſnīaʒ: quā aliq̄ñ
dixi9 aliq̄d fuiſſe de9 falſā facē ū p̄t

¶ Arguo ad idez per
Hieronimum ad Euſtochiū. virgi
nem dicit ſic hieronimus. Auden=
ter loquor: cum oīa poſſit deus ſu=
ſcitare virginem poſt ruinā nō pōt
Et conſtat ꝙ loquitur hieronim⁹
de reparare. quod ē corrupta face=
re clauſam eſſe. et ſigillatam ſine
omni corruptione: ſicut prius erat
Sed ideo loquit᷑ quia non pōt de⁹
facere ꝺ illa que fuit corrupta quō
fuit corrupta: et eadē ratione qua
non poteſt hoc facere de virgine.
nec poteſt hoc facere de alia re ꝑ=
terita ꝙ non fuerit preterita

¶ Ad idem arguo ꝑ
Anſelmum. 2° Cur deus homo. ca.
17°. vbi dicit Anſelm⁹ ꝙ poſtq̄ ali
quid factum eſt iam non poteſt nō
eſſe factum. Et proſoſi. ca. 7°. que
rit Anſelmus dicens de deo: omni
potens quō es ſi omnia non potes
et quod factum non eſſe factum. et
in illa queſtione ſupponit Anſelm⁹
ꝙ deus non poteſt facere quod fa=
ctum eſt non eſſe factum.

¶ Arguo ad idem ꝑ
magiſtrum primo ſententiarū. diſ.
44. ſoluit queſtionem: vtrum de⁹
poſſit omnia qō olim potuit. dicit
magiſter fateamur deum omnem
illam potentiaꝫ habere quā ſemel
habuit. Sed non ſemper poſſe fa=
cere omne illud quod aliquādo po
tuit facere. Et eodē modo de volū
tate. ſ. ſi deus poteſt facere omne ꝑ
teritum non eſſe preteritum cū oē
futurum et pñs quod potuit face=
rere: poteſt nūc facere: ⁊ omne illō
quod olim potuit poſſet nunc face
re: et omnem rem corruptaꝫ poteſt
recreare. Iſtud argumentuꝫ tenet
ad intellectum magiſtri bene ītel=
ligendo qualiter ſupponit omne il
lud ꝙ dicitur: omne quod potuit.

¶ Arguo ad idem ꝑ
philoſophuꝫ. 6°. ethicorum. ca. 2°.
vbi decit philoſophus ꝙ agathon
recte dixiſſet hoc ſolo priuatur de⁹
ingenitā facere que vtiq̄ facta ſūt
et per conſequens hoc non poteſt
deus facere ꝙ que facta ſunt fue=
rint non facta.

¶ Arguo ad idem ꝑ
Anſelmum de cōcor. ca. 4°. vbi po=
nit differentiam inter futurum/ꝑ
ſens/et preteritum: et dicit. Nūq̄
enim fieri poteſt: vt res (que prete=
rita eſt) fiat non preterita: ſicut q̄li
bet res que preſens eſt. poteſt fieri
non preſens. et aliqua res (que nō
de neceſſitate futura eſt) poteſt nō
eſſe futura. Et poſt tamē dicit cau=
ſaꝫ. Quia opus eſt in hijs verbis:
quod preſciuit/predeſtinauit/voca
uit/et iuſtificauit/ vtitur verbo pre
riti temporis. Et dicit cauſam com
munem: quia que ſunt preteri=
ta ſunt ad ſimilitudinem eternita
tis preſentis omnia īcauſabilia ſūt
et poſt: ipa preterita/non valēt nō
eſſe preterita ſm ꝙ ponentes om=
nia (que eueniunt) de neceſſitate
euenire. et preterita ita per ſe non
poſſe eſſe preterita: nō maior foret
certitudo in preteritis q̄ in futu=
ris: quod eſt contra omnes loquē
tes et ponentes rationem: quare ꝓ
phetie facte fuerūt per verba de ꝑ
terito. Dicūt ꝙ hoc eſt propter im
mutabilem certitudinem illius q̄d
preteritum eſt.

¶ Arguo ad idem ꝑ
philoſophum primo peryarmenia=
as vbi ponit differentiā īter enūtia
tionem preſenti de preterito et futu
ro. dicit ꝙ illis de preterito et de ꝑ
ſenti eſt determinata veritas. et ne
ceſſitas non ſic in illis de futuro.
Et poſt dicit omne quod eſt qñ eſt

(et nõeſſe qñ nõ eſt) neceſſarie eſt eẽ

¶ Arguo ad idem p magiſtrum pͥmo ſẽtentiaꝝ diſtinctione.44.ca.4. ꝙ xp̄s nõ poteſt modo incarnari vel reſurgere ſicut oli potuit. qꝛ nõ poteſt modo ſurgere vel incarnari.

¶ Arguo ad idẽ p teſtimonia doctorũ per fratrẽ alfm primo ſantanciarũ diſtinctione vbi tractat de inuariabilitate dĩne potentie. Et in Reſponſione dicit ꝙ facere ꝙ non fuerim. vel ꝙ modus non fuerit. ꝙuis eſſe poſſibile ante mũdũ factũ vel antequã ego eſſem tamẽ poſtꝙ mũdus factus eſt. hoc poſſe: non eſt poſſe. et allegat auguſtini cõtra fauſtũ libro 2°.

¶ Item dicit ſãctus thomas pͥmo ſẽtẽtiaꝝ diſtinctione 44. queſtione vltiã. vbi expͥſſe tenet ꝙ nullũ preteritũ poteſt nõ fuiſſe. idem patet p doctorẽ ſubtilem primo ſantanciarũ deſtincione.4. Et in quodã argumento ad q̃ſtionem de preſtinato: ſupponit ꝓ certo ꝙ omne p̄teritũ eſt ſimpliciť neceſſarium et ſepe ſupponit illud in queſtionibꝰ ſuis.

¶ Ad idem eſt doctor egidiꝰ ſuper primum ſantãciaꝝ diſtincione.44. vbi querit vtrũ deꝰ poſſit quicqđ potuit. Et in reſpõſione dicit ꝙ deꝰ omnipotens eſt. et licet verificari nõ poſſit cõtradictio vel ꝙ aliqđ ſit ſimul albũ ⁊ nõ albũ vel ꝙ preteritum non ſit preteritũ Nã dicit ipe preteritũ nõ eſt p̄teritum: cõtradictionẽ implicat. et allegat ꝓ ſe illud philozophi.6ᵗᵒ ethicoꝝ idem poteſt p albrũ pͥmo ſantãciaꝝ diſtincione.42. queſtione qua queritur vtrũ deꝰ poſſit impoſibilia p accidens. Et dicit ĩ reſpõſione ad argumẽta ꝙ preteritũ nõ eſſe p̄teritũ eſt impoſibile p accñs qꝛ nũc nõ poteſt ſꝫ potuiſſet fuiſſe verbũ. Et poſt dicit de auctoritate hieronimi in ep̄la ad euſtochiũ virginẽ. ꝙ iheronimus nõ negat qñ virgo poteſt reintegrari mẽte et corpore ſꝫ preteritũ nõ poteſt nõ fuiſſe preteritum quia nõ eſt virgo que nũc integra eſt. Sed que nũꝙ corrupta fuit idem patet p Bona. ſuper primũ ſantãciaꝝ diſtincione.42.q. tertia dicit ꝙ ꝙuis deus de omni ãte creato poſſit facere ꝙ nõ ſit ſiue de ordinatione ſiue de re Cũ de eo ꝙ fuit et eſt facere ꝙ nõ fuit omnino eſt impoſibile idẽ patet p dominũ Altiſſidoř.1°. ſniaꝝ q̃ſti.58. vbi q̃rit vtꝝ deus de corrupta p̄t facere nõ corruptã et allegat dictam auctoritatem Iheronimi ad quã ponit duas rõnes. Pͥa eſt ꝙ deus nõ p̄t reſuſcitare virginẽ qꝛ nunꝙ declarauit ſe poſſe Et hec rñſio fuit gilberti porritani q̃ poſuit ꝙ preteritum ẽ poſſibile nõ eẽ p̄teritũ. quã reprobauit bonauentura. Scđa rñ° dñi Altiſſidiorẽſis fuit ꝙ licet deus virginem corruptã p̄t reparare quantũ ad ſtatũ virginitatis: non tamẽ quãtũ ad ſtatũ dignitatis: qꝛ de illa q̃ corrupta fuerit nõ poteſt facẽ qui corrupta fuerit. Idẽ ptꝫ p quẽdã antiquũ doctorẽ richardũ trartthi in queſtionibꝰ ſuis ſup.4. ſniarũ qui ſic incipit. Tria ſũt mihi difficilia diſ.42. vbi querit vtꝝ deꝰ poſſit facere ĩpoſſibile p accidẽs vt facere preteritũ non fuiſſe. et corruptam facere virginẽ ⁊ hmõi. Et rñdet ꝙ ſicut deus nõ p̄t iſta duo ſcꝫ dediſſe petro eſſe: et non dediſſe petro eſſe. ſic nonpõt facere aliqđ p̄teritum non fuiſſe Item p doctorem ſolẽnem henricum de gandano primo ſniaꝝ q̃ſ. ſeptima et octaua vbi trcatat p ſimile de predeſtinatione ꝙ ſicut ab eťno qđ p̄deſtinatum eſt

fore ab eterno potuit nō predeſtiari fore. vel p̄deſtinari non fore. Sic a ſimili de creatura. ꝙ licet ponatur ab et̄no habere eſſe a deo cum hoc ſtat ꝙ potuit ab eterno nō habere eſſe a deo. Ita ꝙ ab eterno potuit habuiſſe eſſe acq̄ſitum a deo in aliquo tēpore. Et cū hoc ſtat ꝙ ab eterno potuit nō fuiſſe. Reſpōdet ꝙ nō eſt ſimiliter ⁊ dicit ꝙ ab et̄no predeſtinatū fore. non potuit p̄deſtinari fore vel predeſtinari nō fore. habēs autē eſſe ab eterno a deo non potuit ab eterno habere nō eſſe nec habere eſſe acquiſitum minime ſine nullo modo: et prius in eadē queſtione dicit: dicendū eſt. quod fuit (p̄ tēpore pro q̄ fuit) neceſſe eſt fuiſſe. Idem poteſt haberi ex ſentēcia godofredi quotlibeto. 4°. q. 2.

Arguo ad idez per rationez et probo ꝙ deus nō poteſt velle de preterito aliquo modo ipſum nūꝗ fuiſſe. Et arguo ſic quod eſt non ens non poteſt p̄ ſe eſſe obiectum potentie diuine ſ3 ſolum ex hoc ꝙ ipſum reſpicit ens aliquod. vt pricipium vel terminū. et ſcd̄m ꝙ ipſū ſequitur poſitionem vel deſtructionē alicuius entis ſed illud preteritum non fuiſſe eſt vnū priuatiuum et aliquod nō ens quod non ſequitur ad deſtructionē vel poſitionem alicuius non entis ergo illud quod preteritum eſt nūꝗ fuiſſe non poteſt eſſe obiectum potencie diuine. ergo etc. Maiorem volo ſic declarare ponatur gratia exempli ꝙ deus adhuc nichil feciſſet p̄bo ꝙ de⁹ nō poteſt facere immediate ꝙ nichil ſit. vel ꝙ nichil erit nec p̄t nichil fore: eē obiectū potētie diuine q2 ſi foret tūc de⁹ in illo caſu faceret illud fore: vel foret voluntas dei cauſa quare nichil foret probatur ꝙ non quia et ſi per ymaginationē vel per impoſſibile deus non eſſet: adhuc nichil foret ergo voluntas dei non eſſ3 cauſa quare nichil foret. Similiter deſtructa oī cauſa mundi: adhuc nichil foret ergo nichil fore: nō eſt prope obiectū alicuius potentie et cauſe. Similiter anteꝗ mundus fuit. ita fuit ꝙ nunꝗ mūdus fuit. Et q̄re mūdus nō fuit: nō fuit de⁹ cauſa niſi talis qualis de qua loquit̄ Anſelmus de caſū. dyaboli cap. 7. ꝙ deus potuiſſ3 facere mūdu3: quo facto nō fuiſſet ita: ꝙ mūdus nunꝗ fuit. et hoc eſt eſſe cauſa non entis. ⁊ priuationis vt ipſum nō ens reſpicit aliqđ ens ad cuius poſitionē vel deſtructionē ipm̄ ſequitur ꝙ ⁊c. Iſto mō pōt deus eſſe cā quare mūdus nūꝗ fuit et nō aliter probo q2 ſi deus poſſet illoꝝ eſſe cauſa. aliter ꝙ illo mō. ponatur tūc ꝙ ita ſic tunc poteſt deus aliquo modo abſtuliſſe illa3 p̄uationem p̄fectionem mundi.

Arguit̄ ſimilit̄ de futuro deus nō pōt facere eſſe antixp̄m futurū niſi faciēdo antixp̄m q̄ facto. ſequit̄ ip3 fuiſſe futuꝝ. Silr̄ deus nō poteſt facē nō eſſe antixp̄3 ſi antixp̄s ſit: niſi ānichilato antixp̄o q̄ ānichilato ſequit̄ ip3 nō eſſe Eodē mō de⁹ n̄ p̄t eſſe cauſa nō eſſe antixp̄i niſi ipediendo p̄ductionē antixp̄i. Et ſic vniuerſaliter videt̄ ꝙ deus nō ē cā p̄uationis et nō entis niſi p̄ poſitionē ⁊ deſtructionem alicuius entis.

Arguit̄ Ex hoc vltra nulla priuatio vel nō ens eſt obiectū potētie diuine. niſi ſecūdum qđ ipſū reſpicit aliq̄d ens. ⁊ ip3 ſequitur ad poſitionē vel deſtructione3 alicui⁹ entis: ſ3 illud q̄d eſt p̄teritū non fuiſſe. ē vnū p̄uatiuū et aliq̄d nō ens. q̄d nō ſeq̄t̄ ad poſitionem vel deſtructionē alicui⁹ nō entis.

Igit̃ illud qđ p̄teritũ ē nũq̄ fuiſſe
non p̄t eē obiectum potentie dĩne.
❡ Qꝛ preteritũ non eē preteritꝫ
vel mundum nunq̄ fuiſſe ſit aliqđ
priuatiuum:et non ens quod non
reſpicit aliquod ens : ad cuius po=
ſitionem vel deſtructionem ſequit̃
illud non ens.patet qꝛ ⁊ ſi deꝰ creat
omnia:que ipſe poteſt creare.Ad=
huc ſtaret ꝙ mundus fuit.⁊ ſic de
omnibꝰ p̄teritis.Similiter ⁊ ſi deꝰ
annichilet omnia que ipſe poteſt
ānichilare adhuc ſtat mũdũ fuiſſe
Ex iſtis arguo vltra ſic. Mundum
non fuiſſe non poteſt eſſe obiectum
potentie diuine. ergo deus non
poteſt facere mundũ nũq̄ fuiſſe et
ſi ſic ergo non poteſt eſſe ꝙ mũdus
nũq̄ fuit poſt quā mũdus fuit er=
go deus nunc nō poteſt velle mun=
dum nũq̄ fuiſſe.

❡ Arguitur ad idē ſi
deus poteſt facere mũdum nũq̄ fu
iſſe ſimiliter poſſet facere nichil fu
iſſe/nichil futurū eſſe/⁊ nichil eſſe.
tñ hoc nō poteſt deus facere ꝑ ali=
quā mutationē ſine omi mutatiōe
pñti preterita vel futura poteſt de=
us facere illa. Arguo cōtra hͦ mul
tipliciter primo ſm hoc poteſt deꝰ
de patre meo facere ipſum nō eſſe
patrem meũ ſine omni mutatione
et de albo facere nigrum ſine om=
mini mutatione Quod iſta ſequā=
tur ptꝫ neceſſario. Similit̃ ſm hāc
reſponſionē eſt hec copulatiā poſſi
bilis:hoc erat pater vel album de=
monſtrato nō patre vel vno non al
bo.et tamē nec eſt nec erit ī aliqua
mutacione. ymo omnē creaturam
poſſibilē poteſt deus ꝓducere ſine
omni mutacione.patet quia nō po
teſt eſſe ꝙ deus omēꝫ creaturā pro=
duxit ab eterno et adhuc producat
⁊ producet:et hoc erit ſine omi mu
tacione.qꝛ tūc nō foret terminꝰ aq̄
incipit mutacio. Similiter ſequit̃
ꝙ deus poteſt facere me nō eſſe ſi=
ne hoc ꝙ deſtrueret eſſe meũ/ quia
poteſt deus facere me nunq̄ fuiſſe
et nunc non eſſe:et ſi ita faceret :fa
ceret me non eſſe ſine hoc ꝙ deſine
ret eſſe meum qꝛ numq̄ habuiſſem
eſſe.Similiter ꝙ deus poteſt face=
re antichriſtuꝫ fore ſine hoc ꝙ pro=
ducat euꝫ ineſſe

❡ Arguo ad idē ⁊ ꝓ=
bo ꝙ voluntas dei non pōt eſſe cau
ſa iſtius: mundus nunq̄ fuit quia
hoc non eſſet niſi volendo illud.Et
ex hoc ꝙ deus vellet munduꝫ nun
q̄ fuiſſe foret voluntas dei cā qua=
re contradictoria eſſent ſimul ṽa
et quare deus.vult non velle hoīeꝫ
peccare et ſic de ſimilibus.Et ꝓbo
ꝙ nō:qꝛ ſi volũtas dei,ſit cauſa qua
re deus vult nō velle hominē pec=
care aut ergo eſt cauſa libera vł ne
ceſſaria.Si libera ergo poteſt non
eſſe cauſa.et non velle hominem
peccare.ꝯñs eſt impoſſibilee:quia
tunc poſſibile foret deo velle hoīeꝫ
peccare cum illa cauſa ſit ad extra
ergo volũtas dei foret neceſſitata
ad productionem alicuius poſitiui
Similiter ſi deus eſſet cā taliũ pri=
uationnũ ⁊ nō entiũ ex hoc ꝙ deus
vult illa eſſe:eadē ratione volũtas
dei foret cauſa cuiꝰlibꝫ voliti a deo
et tūc volũtas dei eſſet cauſa eſſe fi
liũ et quare deus eſt vbiq꞉:et ſciēs
oĩa et oĩpotēs.qđ eſt falſũ reprobā=
tũ et hereticum.

❡ Arguo ad ideꝫ ſic.
Si deꝰ pōt velle mũdũ nũq̄ fuiſſe
ꝗ̄ poſſet ita eſſe ꝙ mũdus nunq̄ fu
it:faciat ergo deꝰ ꝙ mũdꝰ nũq̄ fu
it.ꝙ hoc ſit impoſſibile.ptꝫ qꝛ ſi deꝰ
faciat vel fecit mundũ nō fuiſſe.vł
ꝗ̄ facit ex aliquo vel ex nichilo: ſi ex
aliquo ergo eſt aliquid ex q̊ factũ ē
mundũ nũq̄ fuiſſe. Si ex nichilo
illđ ē nō itelligibile ex nichilo fieri

inmediate nichil ſicut nec ex hoīe
imediate facere eū de hoīem Simi
liter omīs factio eſt mutatio. ⁊ oīs
mutatio requirit terminū a quo ⁊
terminū ad quē. Sed expreſſe iclu-
dit cōtradictionē ponere terminuz
a quo illius priuationis cū neceſſa-
rio ſequit̄ eſt. ergo fuit ab eterno.
Similit̄ oīs factio vel eſt ꝓductio
entis ad eſſe vl̄ deſtructio entis ad
nō eſſe. ſ3 ponere deum facere mū
dum nūꝙ fuiſſe ꝑ factionē alicui⁹
entis vel per deſtructionē alic⁹ en
tis eſt impoſſibile. ergo deuz facere
vel producere mundū nūꝙ fuiſſe
eſt impoſſibile: Similit̄ ſi deus poſ
ſet facere mundū nūꝙ fuiſſe. ergo
eadem rōne poteſt facere mūdū ſp
fuiſſe quod īpugnabitur inoctauo
argumēto pñcipali vbi faciā plura
argumēta ad iſtum articulum. Si
militer ſi deus poteſt eē cauſa iſti⁹
pura nō entis quod eſt nichil fore
fuiſſe: vel eſſe. tunc ponat̄ ꝙ ſit ita.
et ſequit̄ ꝙ illa priuatio eſt aliquo
modo bonū. q2 ꝓducta a deo in eſſe
et ꝓpter aliquē finem. ꝯñs eſt fal-
ſum q2 non eſt ſcd̄m ſe bonū. nec ad
aliud eſt bonū. ergo nullo modo eſt
bonū. Similiter ſequit̄ ꝙ deus eſt
neceſſario cauſa ⁊ neceſſario eſt fa-
ctor et productor ad extra q2 nō po
teſt eſſe nec potuit eē quin ſūt cau-
ſa efficiēs habit⁹ vl̄ ſue priuationis.

¶ Ad iſtum articulū
vtrū deus potuit velle mūdū nūꝙ
fuiſſe / teneo ꝙ nō. et monet me q2
nō eſt ita. ꝙ mūdus nūꝙ fuit nec
poteſt deus eſſe cauſa ꝓprie illius
nō entis. nec facere ꝙ mūdus nūꝙ
fuit. ergo nō poteſt deus velle mū-
dum nūꝙ fuiſſe ymo ſicut prius ar
gumētū eſt. ¶ Dico ꝙ nullius non
entis eſt de⁹ cauſa: niſi illud aliquo
modo cōceruat ens vt termin⁹. et
ipſum ſequatur ad poſitionem en-
tis vl̄ ad deſtructionem. et ideo nō
eſſe rei (quod ſimplicit̄ ꝑcedit eſſe)
deus nō eſt cauſa eſt tamē deus cau
ſa non eſſe rei: quod ſequit̄ ad de-
ſtructionē entis. ⁊ etiā futuritiōis
rei que eſt via ad ens. et tamē priua-
tionis eterne eſſe mundi ante ꝓdu
ctionem mundi non fuit deus cau
ſa: nec poteſt eſſe. Et ideo cū illa ꝑ
uatio nunc nō ſit nec aliqua poteſt
eſſe cauſa illius: illa priuatio nō po
teſt eſſe. et ideo deus nō poteſt illaȝ
velle eſſe. Et ideo dico de omni ꝑte
rito ipſum nō eſſe preteritū eſt im-
poſſibile. et hoc nō eſt ex impotētia
dei. Sed ꝓpter hoc ꝙ ipſum nō ꝑt
eſſe obiectū potētie. Probabile vi-
detur ꝙ ſi de⁹ ab eterno fuit cauſa
illius priuationis mundum nūꝙ
fuiſſe et fecit eam non per poſitio-
nem alicui⁹ entis nec ꝑ deſtructio
nem alterius cum illa priuatio nō
videtur eſſe res ſucceſſiua. ſed tm̄
ꝑmanens. ꝙ deus poſſet iterum de
nouo facere illam priuationē ſicut
poteſt recreare oēs res ꝑmanētes.

¶ Contra iſta poteſt
ſic obijci ab eterno voluit de⁹ et ꝑ-
ſciuit noticia bn̄placiti mundū nū
ꝙ fuiſſe. ergo voluntas dei et eius
noticia cauſa fuit quare mundus
nūꝙ fuit. ꝯñs patet ꝑ magiſtrū ꝑ
mo ſnīa diſt. 38. capitu. 6. vbi vult
magiſter ꝙ noticia cum bn̄placito
eſt cauſa rerū. Sim̄r diſ. 64. in mul
tis locis dicit̄ ꝙ idē eſt deo volūtate
et auctoritate. Et ꝑ auguſtinū. 83.
q. 3. idem ⁊ eodē modo oſtendet̄ ibi
dem ꝙ deus non vult pctm̄ q2 tunc
eſſet auctor peccati. Similiter.

¶ Arguit̄ ad idē in ꝑ
poſito ſic deus ab eterno voluit et
nouit mūdum nūꝙ fuiſſe aut ergo
voluit / aut nouit hoc. q2 ſic fuit: vl̄
ſic fuit vel. q2 deus ſic eſſe voluit et
nouit mūdus nūꝙ fuiſſet. tūc vo
luntas et noticia dei fuit cā quare

mundus numq̄ fuit quod ē probādum. Si dicatur primū ſcʒ q̄ deus voluit ⁊ nouit mundum fuiſſe. nū q̄ fuiſſe. q: mundus nūq̄ fuit. tunc mūdum nūq̄ fuiſſe fuit cauſa quare deus ſic voluit ēt nouit. Mod⁹ iſte arguēdi eſt magiſtri primo ſententiarum diſ. 38. vbi querit queſtionem. ¶ Utrum ſciertia vel pſciā dei ſit cauſa rerū vel ecōtra.

¶ Arguo ad idem ſic voluntas dei eſt cauſa eſſendi rerū ergo nō velle vel nolitio dei ē cauſa non eſſendi rerum et per conſequens nō eſſe mundum ab eterno habuit cauſam. Modus arguendi eſt philoſophi primo poſter totum capitu. 8. vbi arguit ſic phs. Si habere pulmonem eſſet cauſa reſpirationis non habere pulmonē eēt cauſa nō reſpira⁹nis ſic ī propoſito

¶ Arguitur ad idem futuritio antixpi fuit ab eterno et effectiue a deo. ⁊ tamen futuritio antichriſti nichil eſt. Et conſimilit̄ videtur eſſe poſſibile q̄ de⁹ ſit cauſa non eſſe mundi ab eterno.

¶ Ad iſta argumēta iam facta. Reſpondeo vt pri⁹. q̄ deus non fuit ab eterno cauſa prope loquēdo quare mūdus numq̄ fuit quia nec p voluntatē qua aliquid voluit producere in eſſe: nec per volumtatem qua aliquid voluit impedire eſſe igitur.

¶ Ad primā formaʒ Ad auctoritatē magiſtri dico q̄ voltas dei bñplaciti ē cauſa oīʒ rerū ſʒ nō oīm priuationū q̄ nō ſūt peccata ſicut dicit mgr̄ ibidē q̄. Auguſtinus ibidē de donis tm̄ agit ⁊ de creaturis et de hijs q̄ deus facit. Sed ad argumentū vltra quo⁹ tenet de pctō cū peccatum ſit priuatio et nō ens vt patet iohānis pmo. ¶ Dico q̄ pctm̄ nō pure nō ē ens ſʒ quodāmodo eſt aliquid.

¶ Ad ſecūdā formaʒ Nego iſtam diuiſionē. Aut de⁹ voluit ⁊ nouit mūdū nūq̄ fuiſſe ⁊c. et iſtam diuiſionē negat magiſter p⁹ ſētenciarū ca. 5. vbi tractat q̄ſtioēʒ Utrum pſciā ſit cauſa rerū vel ecōtra et reſpōdet per boetinm ī libro de conſolatione pħie. q̄ neutrū eſt cōcedendum. Nam idē argutū ē de peccato: deus nouit pctm̄ eſſe. aut ideo nouit quia pctm̄ eſt aut ideo ē q: nouit. Neutrū ē cōcedēdum nec eſt aliq̄ cauſa quare deus nouit niſi ipſa noticia que de⁹ eſt. Ad mgr̄m dicit̄ q̄ illud dixit arguēdo vel poteſt dici q̄ magiſter loquitnr de donis et creaturis.

¶ Ad terciā formam de modo arguēdi pħi. ¶ Dico q̄ nō habē pulmonē non ē pprie cauſa q̄re nō facit ſʒ dicit̄ in mō loquendi cauſa priuatiua q: priua⁹ cauſe ē. Ad argumētū de cauſalitate futuricionis patebit poſt.

¶ Et ſi obiciat̄ vltra de⁹ potuit ab eterno ordinaſſe et diſpoſuiſſe q̄ nichil nūq̄ fieret. et tūc nō eſſe rerū eſſet de⁹ cauſa. ¶ Dico q̄ illa ordinatio ⁊ diſpoſitio dei nō fuiſſet cauſa nō eē rerū: pprie effectiue loquēdo de cauſa. Aliaeciam cauſa poteſt aſſignari q̄re deus nō poteſt velle mūdū nunq̄ fuiſſe: vel nō fuiſſe heri antixpm (q̄ nōdū eſt) fuiſſe heri et ē cauſa talis licet in reb⁹ pmanētib⁹ de⁹ poſſet corruptā reparare ⁊ recreare: tñ ptrarium ē ỽm ī ſucceſſi⁹ q̄rū eē in cōtinuo fluxu ē: q: tēpus pteritū deus nō pōt reparare nec renouare nec retrahē nec facē ptes ipīs p⁹ eē q̄ fuerūt vl̄ erūt. et ideo de⁹ nō poteſt

reuocare ꝑmanencia ab eſſe ſucceſ ſiuo. quod habuerit i tēpore. licet poſſet eā reuocare ad eē. Eodē mō dicitur de pſiti ꝙ tēpus preſēs pro nunc deus non poteſt facere nō pre ſens. Et ratio eſt qꝛ ſi deus faceret quantū facere poteſt ad faciendū non eſſe preſens. adhuc preſēs eēt. Probo qꝛ ſequitur aſi hoc cōtinue tempus fuit. et nūc non ē ergo mu tatio ē de non eſſe ad eſſe. ergo preſens eſt. Et ſicut pſens pro nunc nō poteſt non eſſe preſens. Ita iſta res permanēs (quo ad eſſe fluxibile qđ habet in tempore) neceſſitatem ha bet ſicut et tēpus. Iſtud aliqualiť tangit goď. 6. q. q. 2. Similiter vi detur ꝙ deus non poteſt facere ali quod non eſſe. pro illo inſtanti quo habet eſſe. quia ſi faceret: includit contradictionem. Probo ponatur ꝙ deus creet aliquid in hoc inſtāti primo: ſit .a. ſi deus poteſt facere rē non eſſe pro inſtanti pro quo eſt. et non ē ratio quare ꝙ plus poteſt ali am rem ꝙ̄ .a. faciat gitur. a. nō eē cōſequenter ſequitur ꝙ deus anni chilat. a. igitur. a. fuit quod eſt. eſt impoſſibile. Similiter ſi deus faci at. a. non eſſe aut hoc facit ex. a. nō eſſe aut ex. a. eſſe. Similiť facit hoc aliquid producendo in eſſe vel ali quid deſtruendo neutrum eſt verū vt patet. Alio modo eciam dicitur quare preteritū nō poteſt nō eē pre teritum ſicut futurum nunc nō eē futurum. Eodem modo de preſen ti. quia voluntas dei ſemper reſpe ctu futuri eſt libera. et contingēs: reſpectu tamen preſentis et prete riti (de quibus eſt veritas determi nata et neceſſitas conſequens poſi tionem rei in eſſe) non tamen eſt ne ceſſitas antecedens: que facit rem neceſſario eſſe. Et ratio eſt quia cū voluntate reſpectu futuri ſtat poſ ſibilitas. ꝛvia ad cōtrariā. reſpectu tamen preſentis et preteriti non.

Et ideo eſt neceſſitas.

¶ Ad primum argu mentum. Reſpondeo conſequēter concedo concluſionem ad quā de ducitur. et dicitur ꝙ eſt ſatis poſſi bile ꝙ chriſtus aliquid voluit fieri et tamē nec factum eſt nec fiet. Si militer ꝙ chriſtus fuit ignorās de ceptus et errans Similiter eſt poſ ſibile ꝙ chriſtus iurauit aliquid fie ri quod nec factū eſt nec fiet. Et eo dem modo de ꝓmiſſione Et etiam ꝙ chriſtꝰ iurauit aliquid fieri quod nec factū eſt. Et etiā ꝙ chriſtꝰ iura uit aliquid eſſe verū quod pro tūc ſciuit eſſe falſum ad intellectū ad quem iurat illud eſſe verum. Et eo dem modo reſpōdetur ad omīa cō ſimilia. Potuit etiā chriſtꝰ decipi: et decipere ꝑ ſe nō tamen mentiri. vt patꝫ ſcđo. Cur deus homo. cap. 4°. Quia nō potuit dicere aliquid cum inordinata intentione falſifi candi ſeu fallendi. Et eodē modo concedunt eſſe poſſibile ꝙ chriſtus iuret ꝙ antichriſtꝰ erit cras: et ta men ſcit ꝙ non erit cras ymo vt vi detur iuret cōtra cōſcientiam. Si miliť iuret ſe nullo modo ſcire an tichriſtum. et tamen ſcit antichri ſtum eſſe futurū. Sed quia iſti de fectus videntur eſſe tanti ꝙ in virū perfectum cadere nō poſunt. Sed multo magis in deum cadere non poſunt nec in aliquem beatum.

¶ Et confirmari pōt per magiſtrū ſcđo ſniaꝝ diſtinctiōe quarta. capi. 4°. vbi dicitur. Beati quoꝗnūꝗ fuerunt illi qui cecide runt. quia ſui euentus ignari fue runt de iſto magiſ poſt tractabitur. Ideo dicunt aliqui ꝙ ſi chriſtus ꝓ miſit vel iurauit aliqua fieri abſo lute tunc neceſſe eſt illa fieri. Et poteſt hec reſponſio confirmari per illud magiſtri. 24. Celum et terra

tranſibunt verba mea autem non preteribunt. Et mathei. 3°. et luce. 16°. luce. 21°. facilius eſt autem celum et terram preterire. ꝙ de lege vnum apicem cadere. Et ſup illud ad thimoth. 2°. ꝙ xp̄us veritas eſt. ⁊ negare ſeipſum nō poteſt deus ꝗ̄d tamē faceret et ſi dicta ſua nō adimplerentur. ¶ Sed cōtra iſtud arguitur ſic. Chriſtus multa p̄dixit futura et ꝓmiſit vt patꝫ ex ſerie euāgelij: ſine omni exp̄ſſa cōditione: aut igitur ꝓmiſit illa ſub tacita ꝯdicione vel nō. Si abſolute tūc ſcd̄m iſtā poſitionem neceſſe eſt oīa illa euenire. ſi ſub tacita ꝯditione tūc cum illa cōditio ſit nobis ignota de omi futuro ꝓmiſſo et predicto/adeo debemus dubitare an eueniet. et ſic nulla fides vel adheſio foret dāda dictis chriſti. Similiter deus ſine omni conditione certitudinaliter et abſolute ſcit futura cōtingētia. ḡ ſi cp̄t ea ꝓmitt' p̄dicē vl' reuelare

¶ Ad idez hec copulatiua

eſt vera antixp̄us erit. et tamē eſt poſſibile antixp̄m nunꝙ fore. poteſt ergo deus talem veritatē iurare. et ꝓmittere. ⁊c. Silr ſcd̄m iſtam reſponſionē deus poteſt neceſſitari ad ꝓductionē alicuius effectus futuri. et tūc neceſſario ꝓduceret aliquid ad extra. et hᵒ neceſſitate añcedētis: quod ē erroneū. Similiter poteſt deus neceſſitari ad nichil faciendū. et tūc nichil deus faceret et ſic poteſt deꝰ reddere ſe impotētem. Silr iſti qui dicunt iſtā reſpōſionē h̄nt cōcedere iſta ſup̲ius enumerata eē poſſibilia. viꝫ ꝙ xp̄s fuit ignorans et cōſimilia. Ideo r̄ndeo alio modo ſic. Quod oīa futura cōtingentia deus nouit ab eterno: et ſicut ſunt futura ſic deus nouit illa eſſe futura: et vult illa eē futura. Et ſic quando aliquis in verbo videt aliqua eſſe futura vl' quando deus reuelat in verbo aliqua futura adhuc hec eſt contingens ꝙ illa futura ſunt reuelata. vel viſa in v̄bo: ymo ſtat ꝙ nō ſint viſa ſed oppoſita ſint viſa. Et eodē modo ſi deus ꝓmittat aliqua cōtingenter ꝓmittit et cōtingēter iurat. Et eodē mᵒ dico de beatis qui vident futura cōtingentia in verbo: ⁊ maxīe de xp̄o qui fuit deus ⁊ homo ꝙ ſciuit in verbo cōtingētia et cōtingēter ſciunt illa. ⁊ ſciuit cōtingenter ſciūt: ſic cōtingenter voluit ita et ea eſſe futura aſſeruit. Nec eſt poſſibile ꝙ xp̄s aliquid voluit vel eſſeruit aliquid dixit et iurauit vel ꝓmiſit quod nō factum eſt nec fiet. Sed aliquid ſciuit et fieri aſſeruit: et poteſt eē ꝙ illud nec ſciuit nec credidit nec aſſeruit ſꝫ cōtrariū. De oī volitione. tū quod iam xp̄s habuit ſcientiā et aſſertionē/et ſic de conſimilibus eſt nūc neceſſe illa fuiſſe. ſicut iſte terminus futuruꝫ ſignificat antichriſtum et ſupponit pro illo contingēt ⁊ potes eē ꝙ nūꝙ ſignificabat antixp̄m nec ꝓ illo ſuppoſuit. Sic dico de cognitione in verbo. et de hijs q̄ illaꝫ cognitionē conſequitur hec videtur eſſe reſpōſio. Doctoris ſolēpnis tertio quolibꝫ. q. 24. vbi querit vtrū petrus potuit nō negare chriſtū poſtꝙ dixit ei p̄ꝰ quā ⁊c. ¶ Reſpōdet ſicut cōſimiliter ad queſtionem de predeſtinatione.

¶ Coutra iſta obijcit

ſic chriſtus potuit aliquid ſcire per cognitionem in proprio genere: et ſecundum illam cognitionē voluiſſe et ꝓnūciaſſe. et ſtat totū argumētuꝫ. quia nō poteſt plus eſſe de xp̄o ꝙ credidit/vel voluit/vel aſſeruit/ et tamen poteſt eſſe ꝙ nec credidit nec voluit/nec aſſeruit/etiam ꝙ de alia creatura. ¶ Reſpōdeo et dico ꝙ xp̄s nō potuit aſſerē: nec velle aliquid niſi ꝑ cognitionē ꝙ habuit ī v̄bo

¶ Item arguitur ſic ſe=
cundū iſtud foret poſſibile ꝙ xp̄s ⁊
deus deciperet aliquē:q2 ponatur
ꝙ deus reuelet petro antixp̄m eſſe
futurū ⁊ credat petr⁹ reuelationi
tūc de⁹ facit credere petrū ātixp̄m
eſſe futurū Arguo tunc ſic. ātixp̄s
nō erit ergo petrus ē decept⁹.⁊ nō
niſi a deo.ergo deus decepit eum.
ꝯſequētia ē bona et antecedēs poſ
ſibile ergo ⁊ ꝯſequēs quod tamen
eſt cōtra. Auguſtinū.83.q.q.14.et
ꝯtrā.Anſelmū in meditatione hu
mane redemptiōis.vbi dicit ꝙ cor
pus xp̄i fuit verū corpus:nō fātaſ
ma.Siṁr.83.q.q.53.deus p ſeipſuʒ
neminē decepit.¶ Ad iſtō rn̄deo ⁊
dico ꝙ facta reuelatione in verbo
adhuc eſt poſſibile antixp̄ʒ nō fore
etſi ita ſit nūꝙ̄ fuit reuelatū:⁊ erit
petrus in caſu deceptus: ſi credat
hoc cognitiōe i ꝓp̄o gn̄e Nec tn̄ de⁹
decepit ipſū ſʒ ip̄e ſeip̄ʒ Credo tn̄ ꝙ
eſt poſſibile ꝙ deus aliquē decipiat
non tn̄ principaliter intendit deci=
pere:ſeu deceptionē. De argu:..en
to Auguſtini. 83.q.q.14.dicit ꝙ te
net ratione materie:q2 xp̄us oñde=
bat ſe tunc diſcipulis pro confirma
tione fidei eorum.

¶ Sʒ hic obicitur ad
huc ⁊ aꝛ ſic ꝙ nullus hʒ rationabi=
liter firmiter adherere alicui reue
lationi:q2 ponatur ꝙ petro reuele
tur antixp̄ʒ eſſe futurū:deinde ad
huc eſt poſſibile antixp̄m nō veni=
re:ponatur ineſſe. Arguo tunc ſic:
petr⁹ credidꝫ.a.fuiſſe ſibi reuelatū
et non poteſt maiorem certitudīeʒ
habere de aliquo reuelato ꝙ̄ de.a.
habuit.ergo nulla reuelatio i ver
bo eſt ſufficiens certitudo cuʒ ſtet
cū poteſtate ad oppoſitum. Reſpō
deo ꝙ reuelatio in verbo eſt ſuffici
ens certitudo:ſtat tamen poteſtas
ad contrariū et eſt nūc maxima cer
titudo et poteſt eſſe ꝙ nulla ſit nec
fuit.

¶ Ad ideʒ reueletur
petro aliquid vnde multū gaudeat
tunc non poteſt eē quin illud gau
diū fuit.ergo cauſa illius fuit quā
do illud fuit ſibi reuelatum.¶ Rn̄
deo ꝙ ſi loquatur de gaudio ꝙ pe=
tr⁹ habuit in ꝟbo:ꝑteſſe ꝙ illō gau
diū nūꝙ̄ fuit reſpectu illius obie
cti:ſicut nec reuelatio:loquēdo au
tem de gaudio in proprio genere
poſſibile eſt ꝙ fuit a credulitate q̄
credidit.a.eſſe futurum.

¶ Ad idē. Reueletur
petro ꝙ ſortes dānabitur et p̄cipia
tur ſibi ſe conformare reuelationi
velit tunc petrus ſortem dānarꝫ
moriatur petrus. Nunc probo ꝙ ē
poſſibile petruʒ peccaſſe ¶ Arguo
ſic non fuit reuelatū petro ſortem
dānari:⁊ petrus voluit ſortē dāna=
ri.ergo voluit diſconformiter p̄ce
pto diuino:et ſic voluit cōtra prece
ptū ⁊ peccauit. Ad iſtud reſpondeo
ꝙ ſi loquatur de volitione que ē ſe
cundū cognitionē in verbo:pōt eē
ꝙ petrus nūꝙ̄ voluit ſortē dāna=
ri. Sed ſi loquatur de volitione q̄ ē
ſm cognitionē in ꝓprio gn̄e dico ꝙ
ſi voluit non pōt nō eē qn̄ voluit.
Sʒ nō ſeqꝛ voluit ſortē dānari:er=
go peccauit.q2 lʒ voluit diſformiꝛ
p̄cepto tn̄ credidit velle cōformiꝛ p̄
cepto.et ignorātia illa q̄ nō fuit ex
culpa excuſat:pro illo tn̄ tp̄e ꝓquo
durat cognitio in verbo:nō ē cre=
dulitas:neqꝫ volitio nec aſſertio.
nec aliquis conſimilis actus:niſi
ſecūdū cognitionē in verbo. Et ſi
alio modo eēt ſequiꝛ ꝙ foret poſſi=
bile ꝙ idem homo pro eodem iſtan
ti faceret aliquid diſtincte et tamē
crederet ſuum oppoſitum.pʒ poſi=
to ꝙ de⁹ reuelet oīa futura que fa
ciet cras:ſicut ꝙ antixp̄s erit cras

iſte tunc ſcit ꝙ antixp̄s cras erit co
gnitione in ꝓprio genere. ergo ſēp
neceſſe eſt ſic eſſe. ꝙ iſte credidit an
tixp̄z fore: et poſſibile eſt ꝙ ꝑ tunc
ſciuit antixp̄m non fore: q̄ꝛ ſciuit i
verbo omne contingens futurum
ergo et cetera.

¶Et ſi obiiciatur ſic
Neceſſe ē ꝙ xp̄s dixit antixp̄m fore
et pōt eē ꝙ antixp̄s non erit. ḡ poſ
ſibile ē ꝙ xp̄s dixit falſū. Reſpōdeo
et concedo ꝙ poſſibile eſt ꝙ xp̄s di-
xit falſuz. et ꝙ neceſſe eſt ꝙ xp̄s di-
xit illa verba. Sed non eſt neceſſe ꝙ
xp̄s aſſeruit illaz. Sed hoc eſt futu
rum contingens.

¶Ad ſecundū argu-
mentū principale nego ꝙ diminu-
ta eſt potentia dei: et libertas q̄ꝛ ꝑ̄
us fuit poſita potentia et poteſtas
et poſſibilitas ad omne qđ poſſibi-
le fuit et ſi eſt nūc ad eſſe quod poſ-
ſibile eſt tamen ad aliquid volēdū
habuit deus prius poſſibilitatē ⁊ li
bertatē: ad qđ nūc n̄ habet. non tn̄
eſt minuta potentia et libertas.

¶Ad tertiā rationez
concedo ꝙ niſi deus poſſet facere ⁊
velle futurū non eſſe futuꝝ. nō eēt
oīpotens. ḡ eadē ratione ſic erit in
preteritis. nego ꝯñaz. Et rō ē q̄ꝛ fa-
cere futuꝝ n̄ eē futuꝝ nō ē niſi qđ fu
turū eſt nō ꝓducere. et ſic non p̄t eē
de p̄terito: q̄ꝛ non dependet ab aliq̄
ꝙ de⁹ pōt facere eē. vel non eſſe vel
impedire eē. impedire futuꝝ ē poſ-
ſible. Sed facere preteritum non
eſſe p̄teritum nō eſt poſſibile.

¶Ad quartā rationē
patet per predicta quare deus non
ſic velle poteſt. ſicut prius potuit.
quia nō pōt eē ſicut pri⁹ fuit. Et rō
prius dicta fuit p̄ncipaliter cū cā ē
q̄ꝛ de⁹ immutabiliter ſic vult.

¶Ad quintā rōnem
dico ꝙ xp̄s p̄t oīa q̄ poſſe poſſibilia
ſūt et non alia. vt ſūt que derogāt
excellētie ſue et priuationes q̄ fie-
ri non poſſunt et cōſimilia.

¶Ad ſextā rōnē nego
ꝯñam: mūdū non fuiſſe formaliter
non includit ꝯ̄dictionem. ḡ p̄t eē ꝙ
mundus nunꝙ̄ fuit. q̄ꝛ lȝ mundum
nunꝙ̄ fuiſſe nō ſit per ſe impoſſibi
le eſt tn̄ īpoſſibile per accidens.

¶Ad ſeptimā rōnez
dico ꝙ loquendo de neceſſitate an̄-
cedentis deus nō neceſſario voluit
mundū nunꝙ̄ fuiſſe. vel aliq̄d. Sed
loquendo de neceſſitate īmutabili
tatis cōcedo ꝙ deus neceſſario ſic
voluit.

¶Ad octauā rationē
deco ⁊ nego ꝙ accidit aliquid volū
tati dei. Et vltra ad argumentum
dico ꝙ nec preteritio nec voluntas
dei neceſſitat deū ad volēdū. a. eſſe
p̄teritū. nec ꝓp̄e dr̄ ꝙ de⁹ adhoc ne
ceſſitatur ſed neceſſe ē deū ſic velle
eo ꝙ neceſſe ē ſic eē ex cauſa ſuperi
us dicta.

¶Ad nonā rationez
Cōcedo ꝙ nūc de⁹ nō pōt velle mū
dū p̄us fuiſſe ꝙ̄ fuit nec pōt velle il
lud qđ nūc ē factū p̄us fuiſſe factū.
Et vltra ad reductionē nūꝙ̄ de⁹ po
tuit ab eťno ꝓduxiſſe mūdū vel re
creare tp̄s corruptū ⁊ p̄teritū pate
bit poſt in aliis articulis.

¶Ad decimā rōnem
Dico ꝙ rō quare ē poſſibile de vo-
litōe diuina vel de volitōe in verbo
diuīo ꝙ ē volitio reſpectu alicui⁹: ⁊
tn̄ p̄t eē ꝙ nunꝙ̄ fuit volitio reſpe
ctu illi⁹ et nō ſic de volitōe create
q̄ ꝓp̄o ḡne. Dico ꝙ cā ē: q̄ꝛ ſicut no
ticia diua ⁊ ī v̄bo ē ꝯtīgēs noticia ⁊

ſcīētia:ſic ē de volitōe.ſ₃volicio i ꝓ
ꝓogñe nō ē ɔtigēt noticia necvoli⁹

¶ Ad vndecimā rōez

de auctoritate apl̄i dico ꝙ plus pōt
de⁹ facere ꝙ̄ mens nr̄a ɔcipere:tñ
nō p̄t oē qđ pōt ymagiari.qꝛ aliq̄d
tale non eſt poſſibile.

¶ Ad duodecimā rō

nē patet per p̄dicta.

¶ Secund⁹ articul⁹

oſt.vtꝝ oē futuꝝ ſit neceſſario futu
rū.Et arr̄ ꝙ ſic m̄ltipliciter ¶ Pri
ſic.Oīs effectus ꝓductus a cā qua
poſita cū oib⁹ alijs cōditionib⁹ ne
ceſſario req̄ſitis vniuerſalit̄ ſequi
tur: et neceſſario ſequitur illū effe
ctū ꝓduci:ꝛ ꝓducitur neceſſario ſi
eſt neceſſitate naturaliter p̄ceden=
te reſpectu illius cauſe Oīs effect⁹
eſt hmōi reſpectu volūtatis diuine
ergo oīs effectus ꝓductus neceſſa=
rio ꝓducit̄. Mioꝛ patet qꝛ neceſſi=
tas ɔñs:eſt cauſa actiua qua poſita
cū oībus alijs circunſtantijs neceſ
ſario ſequitur ſuū effectum ꝓduci

¶ Arguitur ad idem

ſic.nullus effectus ꝓducitur con=
tingenter loquendo de contingen
tia ad vtrunlibet.ḡ oīs effectus ꝓ=
ducitur neceſſario.añs patet qꝛ cō
tingens ad vtrūlibet eſt effectus ꝓ
ueniens ex cā qua poſita cū oībus
circunſtantijs neceſſario requiſitiſ
poſſibilibus p̄oꝛib⁹ vniuerſalit̄ cu₃
quibus pꝛoducit effectum non ſeq̄
tur ſuū effectum ꝓduci. S₃ nullū
futurum ſic ꝓducitur.ḡ nullum fu
tuꝝ contingenter ꝓducitur:ꝛ mi=
noꝛ p₃ qꝛ oē futuꝝ pꝛoducetur a vo
luntate diuina que ē cauſa neceſſa
rio requiſita ad cuiuſlibet futuri ꝓ
ductionem.qua cauſa poſita neceſ
ſario:ſequitur illud futuꝝ ꝓduci.
quia aliter ſequeretur ꝙ voluntas
foret impedibilis.

¶ Arguitur ſic ꝯ pꝛo

bo ꝙ oīa q̄ eueniunt neceſſario vel
contingenter eueniūt.Et arguo d̄
aliq̄ ſpeciali ꝙ ſic ſoꝛtes faciat.a.ac
tū ꝓbo ꝙ ſoꝛ faciat neceſſario.a.ꝛ
ꝙ non ſit in poteſtate vel libertate
indifferentie ſoꝛtis nō facere a.Et
arguo ſic de⁹ voluit ſoꝛtē facere a.
ergo ſoꝛtes faciet.a.iſta ɔña ē bona
et neceſſaria.et ātecedēs ē ſoꝛti ne
ceſſariū ꝛ ineuitabile.ergo ɔñs. Ma
añs ſit neceſſariū.patet qꝛ nō plus
eſt in poteſtate creature deū aliq̄d
velle et nolle:ꝙ̄ deū aliquid velle vel
nolle vt puta ſolē oꝛiri cras ſed vo
luntas dei eſt neceſſaria:ergo ꝛc̄ q̄l₃.

¶ Arguitur ad idez

ſic Soꝛtes non pōt facere.b.oppo=
ſitū.a.niſi de⁹ velit ſoꝛtē.b.facere.
Sed ad hoc ꝙ ſoꝛtes faciat.b. req̄=
ritur tanꝙ̄ cā naturaliter p̄cedens
ꝙ de⁹ voluiſſet ab eťno ſoꝛtē volu
iſſe facere.b.hoc tamen non ē ſoꝛ=
ti poſſibile:nec in poteſtate ſoꝛtis.
ergo nec ſoꝛtē facere b eſt ſibi poſ=
ſibile ſed neceſſariū.ɔſequentia vi
detur tenere in omni materia vt ſi
non poſſē eq̄tare niſi haberē equū
et habere equū nec eſt nec fuit mi=
chi poſſibile.videtur mirabile quō
equitare foret michi poſſibile.Si=
militer ſi certū effectum nō poſſu₃
pꝛoducere ſine certo inſtrumento
quod inſtrumentū foꝛet neceſſario
requiſitu₃.et illud inſtrumentum
nō haberē vel habere nullo mō ca=
deret ſub poteſtate mea.non videt̄
ꝙ facere illū effectum foꝛet in ptā
te mea.vel michi poſſibile.ergo ea
dē rōne ſi ad ꝓductionē alicui⁹ effe
ct⁹ requiratur aliqua cauſa neceſ=
ſario pꝛecedēs:que cauſa nullo mo
do cadit ſub poteſtate mea:nō vi=
detur ꝙ ꝙ talem effectum fieri ca=
dat ſub poteſtate mea.

¶ **Arguo ad idez. ſi** deũ velle ſortez facere.a.foret neceſſariũ ſimpliciter: tũc ſortẽ facere.a.foret ſimpliciter neceſſariũ. ergo conſimiliter ſi deũ velle ſortẽ facere.a ſit ſorti ſm qd neceſſariũ. ergo ſortẽ facere a.ẽ ſorti neceſſariũ et nõ contingens et poſſibile. forte hic reſpondetur ꝙ nõ ẽ ſorti neceſſariũ ꝙ deus vult ſortẽ facere.a. ſʒ deũ velle vel nolle ſortem facere.a. eſt quodã modo ſub poteſtate ſortiſ

¶ **Contra** non ẽ ſub poteſtate ſortis alium holez velle aliqd vel nolle. ergo a multo fortiori nõ eſt in ptãte creature deũ aliquid velle vel nolle. Similiter ſi foret in poteſtate ſortis aliq̃ modo deũ velle vel nolle ipſũ facere.a. tũc põt ſortes aliud facere. vnde aliquo modo cauſaliter ſeq̃t deum ab eterno aliquid voluiſſe. vel noluiſſe. conſequens eſt impoſſibile quia illud quod eſt temporale aliquo modo eẽt cauſa illius voluntatis dei que eterna eſt. qđ falſum eſt. et contra magiſtrũ pmo ſentẽtiarum. diſ.38. capitulo.4. Siliter capiaſ illud qd ſortes ſic põt facere vñ de9 ſic vult ſit.a. illo tũc ad hoc ꝙ ſortes faciat: a. req̃ritur tãꝙ cauſa vniuerſaliter precedens ꝙ deus voluit ab eterno ſortẽ facere.a. et nullo mõ põt ſortes aliqd facere: ꝙ. a. aliquo mõ ſit cã illius volitiõis: q̃ ẽ cã cũ a ſit pmũ ꝙ ſortes põt facere et.a. null9 põt eẽ cã illi9. ergo ſequiſ ꝙ nullio9 eſt ſub poſſibilitate vel ptãte ſortis facere.a. idẽ argumentuz eſt de oĩ alio. Similiter ſi foret aliq̃ modo in poteſtate ſortis facere ꝙ deus vellet vel nollet ſortẽ facere hoc: nõ eſſet niſi qꝛ eſſet in poſſibilitate ſortis. vnde ſequitur deũ velle vel nolle ſortem facere.a. Sed ſi ex hac cauſa foret in poteſtate ſortis, ſequitur ꝙ deum eſſe: foret in poteſtate ſortis. quia deũ eſſe ſequitur ad aliquod quod eſt in ptãte ſortis. Similiter ſecundum iſtud ſeq̃tur ꝙ ſcientia dei et deũ ſcire.a. vl' neſcire ſortem facere a. caderet in poteſtate ſortis. et foret ſcientia ⁊ voluntas dei ſubiecta creature. qđ eſt inconuenniens.

¶ **Contra iſtaz reſpõ**ſionem alias intendo multiplicare plura argumenta. Alio modo rñdetur ad argumenta principalia iam facta. Et dicitur ꝙ nõ omne futuꝝ vult de9 eſſe futuꝝ. Sed futura cõtingentia nec vult deus eẽ futura nec non eſſe futura. Sed dat creature rationali poſſe ꝑducere et nõ ꝑducere. et reliquit in libertate creature facere vel non facere.

¶ **Contra. Omne fu**turũ ſcit deus eſſe futuꝝ. et nõ ſcit illud eẽ futuꝝ niſi ꝙ vult ſe ſcire illud eſſe futuꝝ. igitur omne futurũ deus vult ſe ſcire illud eẽ futuruz Similiter ſi de omni futuro deus vult ſe ſcire illud eſſe futurum. ergo nichil põt eſſe futuꝝ niſi de9 voluerit illo ſe ſcire eẽ futuꝝ. ⁊ nõ cadit aliquo9 ſub ptãte ⁊ potentia. ergo nullũ futuꝝ eẽ futuꝝ cadit aliquo9 ſub poteſtate ⁊ potẽtia creaẽ. Et redeũt pma argumẽta ꝙ oẽ futuꝝ de9 ſit eẽ futuꝝ. pʒ qꝛ ãriũ dicere foret deſtruere pſciam dei. vt pʒ.5. de ciuitate dei. ca.9°. vbi auguſtinus tractat opinionẽ ſtoicoꝝ auferẽtiũ libertatẽ libi arbitrij. ⁊ opĩonẽ thitentis negantem preſcientiã dei. vt ſaluaret liberum arbitriũ. dicit eñ auguſtinus confiteris eſſe deum et negare pſciaʒ futuroꝝ: aptiſſia inſania ẽ. Siliter ꝑ mgr̃ʒ ſnĩaꝝ pmo. di.3. Deus nouit omnia bona noticia cũ beneplacito ⁊ diſpſitione. ⁊ per

cõſequens omne bonũ futurũ vult
deus. Similiter ſi deus non vellet
futurũ fore. cum qñ illud quod fu-
turum eſt: erit. ¶Cur cum volet deꝰ
illud fore. ſequitur ꝙ foret poſſibile
ꝙ deus vellet aliquid ex tempore
tunc et incipiet aliquid velle. quia
qñ antixp̃s erit: tunc volet deꝰ anti
xp̃m eſſe. et nõ prius igitur. Et ex
hoc ſequitur ꝙ deus ſit mutabilis.
Item ſcd̃m hoc falſum eſſet pone-
re omnia p̃ ordinata ab ipſo: quod
eſt error dãnatus ꝑ dñm ſtephanũ
ruffinũ pariſieñ ep̃m. Similiter ſe
cundum iſtud: humani actus nõ re
gerentur diuia ꝓuidẽtia quod etiã
eſt error dãnatus. Similiter iſtud
eſt cõtra gregoriũ. 3°. moraliũ. et ca
pitulo. 1°. ſuꝑ iob. ¶Conſtituiſti ter-
minos eiꝰ. vbi dixit gregoriꝰ. Nul
la. ĩ hoc mũdo hominibꝰ fiũt abſqȝ
oĩpotentis dei oculo ⁊ cõſilio veni-
unt. Nã cuncta futura deus preſci
ens ante ſecula decreuit qualiť per
ſecula diſponentur.

¶ Quarto arguo ad

idem et ꝓbo ꝙ omẽ futurũ neceſ-
ſario eſt futurum. Et arguo ſic hec
eſt neceſſaria antixp̃s erit ⁊ eadẽ ra
tio eſt de oĩ alio futuro. ergo omẽ
futuruȝ neceſſario eſt futurũ. Q
hec neceſſaria antixp̃s erit probo.
quia hec neceſſaria ſol orieť. et hec
ſol eſt ortus ⁊ nõ ſũt magis neceſſa
ria ꝙ̃ hec deꝰ vult ſolẽ oriri cras ſȝ
p̃ciſe eq̃ neceſſaria. et hec deꝰ vult
antixp̃ȝ fore eſt p̃ciſe eq̃ neceſſaria
cũ iſta antixp̃s erit. Et ꝙ vna illaꝝ
nõ ſit magis neceſſaria ꝙ̃ alia ꝓbo
quia hec Sol orieť cras nõ eſt magiſ
neceſſaria ꝙ̃ hec deus vult ſolẽ ori
ri cras. ſed p̃ciſe eq̃ neceſſaria Simi
liter iſta antixp̃s erit. Sed iſte due
propoſitiones ſũt ſimpliciter eque
neceſſarie deus vult ſolem oriri. et
deus vult antixp̃m fore. cum ſolus
poteſt aliquod illoruȝ falſificare. et
tamẽ poteſt deus falſificare vnam
illarum ſicut et reliquã eque facili
ter. Similiter arguiť ꝙ iſta eſt im-
poſſibilis antixp̃s nõ erit ſicut iſta
Sol nõ orietur cras. Et arguiť ſic
ꝙ eque poſſibile eſt deum velle an-
tixp̃m non fore ſicut ſolem nõ oriri
cras. quia deo eſt eque poſſibile et
nulli alteri eſt aliquod iſtorũ poſſi-
bile. ergo ſimpliciter ſunt ille ꝓpo
ſitiones eque poſſibiles et ille ſunt
p̃ciſe eque poſſibiles ſicut iſte due
Sol nõ orietur cras ⁊ antixp̃us nõ
erit ⁊c.

¶ Quinto arguiť ad

idem ꝙ omne futurum neceſſario
erit. Et arguo de antixp̃o ſic. deus
ab eterno ordinauit et voluit anti-
xp̃m fore. ergo ſtante illa volitione
et ordinatione dei. nõ poteſt eẽ quĩ
antixp̃us erit. ergo de potẽtia dei
ordinata non poteſt eſſe quin anti-
xp̃s erit. Et ex iſto arguitur ſic om
ne poſſibile eſt ita poſſibile ſicut ꝙ
antixp̃us nõ fore. Sed antixp̃m nõ
fore non eſt poſſibile niſi de poten-
tia dei abſoluta ⁊ eodem modo eſt
omne poſſibile igitur.

¶ Sexto ad idem ar

guitur. Si foret neceſſe antixp̃ȝ dã
nari. et ſi foret ĩ libera poteſtate an
tixp̃i preſcire damnari ⁊ ſaluari po
teſt antichriſtus facere ſe non eſſe
preſcitum. ſed predeſtinatum et fa
cere aliquid vnde eſt predeſtinatus
et illud dicere. videtur periculoſuȝ
Similiter poteſt exiſtens in pecca-
to mortali facere ſe dignũ vita eter
na et gratia. et aliquid facere. vn-
de deus daret ſibi gratiam. quod
videtur falſum qꝛ ſecumdũ hoc pre
deſtinatio/electio / collatio gratie
eſſent ſecumdum merita quod vi-
detur eſſe hereſis pellagiana.

¶ Septimo ad idem arguo ſic. de⁹ poteſt neceſſitare voluntatem ad actū liberum. qꝛ aliē deus nō eſſet ōpš. et ſi ſic ergo neceſſitas/et liberum arbitrium/et etiam meritū/non repugnant. Similiter de⁹ poteſt neceſſitare volūtatem ad actum. et hoc non niſi volēdo volūtatem neceſſitari igitur ergo ſi deus velit volūtatē neceſſitari volumtas neceſſitatur et neceſſario neceſſitať. ¶ Et ſi illa volumtas neceſſitetur. Queritur an neceſſario neceſſitať. an libere libertate creature. Si libere ergo non poteſt neceſſitari ad illud. et in poteſtate illius creature eſt nō neceſſitari et per cōſequēs in poteſtate illius creature eſt non facere illud ad quod creatura ipa neceſſitatur quod eſt oppoſitū in adiecto. Si dicatur ꝙ illa volūtas neceſſario neceſſitatur. hoc nō ē niſi quia deus vult eam neceſſitari ergo ſi de⁹ velit aliquid neceſſitari neceſſe ē neceſſitari illud. et ſicut iſte effectus qui eſt aliquē neceſſitari eſt effect⁹ neceſſarius ⁊ ex hoc habet qꝛ deus vult illum effectū et eadē ratione quilibet alius effectus futur⁹ vel preſens eſt neceſſari⁹ ex hoc ꝙ de⁹ vult illum eſſe.

¶ Octauo ad idez. Si prophetia et reuelatio facta de re facit neceſſitatē in effectu prophetico ergo a multo fortiori et volūtas diuina reſpectu effectus futuri facit neceſſitatem euēt⁹ futuri. Añs patet per gloſam in prologo pſalterij. vbi dicit gloſa. magiſtri ſic agens de prophetia ſcđm pſciañū neceſſe eſt omibus modis impleri. Etiā ſcđm tenorē horū vborū. Ecce vgo cōcipiet ⁊ pariet filiū et ſi ſic ergo illud quod eſt pſcitū a deo fieri neccē ē fieri. Conſile habeť per. Aug. in li°. ſuo de pdeſtinatiōe ſctōrum cōtra pelagianos vbi. Aug⁹. dicit ſic. Sicut xp̄m oportebat pati pcanēte p prophetiā ſpū ſctō Ita oportebat perire iudā eodem modo ſcꝫ precanēte.

¶ Nono ad idē arguo et probo ꝙ oē futurum ſit, neceſſario futuꝝ. Et arguo ſic. Actus voluntatis qui ſūt maxime liberi ſūt neceſſitati eo ꝙ deus vult illos fore. ergo a multo fortiori omē aliud futuꝝ neceſſario erit. eo ꝙ de⁹ vult illud fore. Añs patet per auctoritatem ſanctoꝝ in caſu. 23. 9. q. 4°. ca. dicit textus loquens de hijs que ꝭ ſiunt a libertate arbitrij hec ad ītuitum relata diuinū. neceſſaria ſunt et intra ſiūt p diſpoſitionē diue notatiōis p ſe ꝯſiderata hītā naťe ſue libertatē/nō deſinūt. Et hec eſt auctoritas Boecij. 4. de cōſolatiōe pſa vltima. Et poteſt cōfirmari p Anſelmū de con. ca. 8. et. 4. ergo dicitur deo in oī neceſſitate oia obediunt et ergo ſup geneſin ad litteram. ca. 21. dicitur voluntas dei eſt neceſſitas et thobie. 3. Nō eſt in hominis poteſtate conſiliū tuum. Et pverbioꝝ. 20. a dño dirigunť greſſus hois. Et dicit gloſa nō libertate arbitrij ſui Et yſayie. 4. ca. De⁹ exercituū decreuit: quis poterit infirmare. Et poſt man⁹ eius eſt extēta: quis eaꝫ auertet. Et ieremie. 10. ſcio dñe nō eſt hois via eius: nec viri eſt. vt ambulet et dirigat greſſus ſuos. Et ieremie. 74. ca. quo modo requieſcit non dñs pceperit ei. Et numeri. 22. Si dederit mihi balacon domum ſuam argenti et auri. non potero mutare verbum dñi dei tui. Et iob. 5. ca. qui diſſipat cogitationes maloꝝum ne poſſint impleri. Et ad romanos ergo apoſtolus loquens de predeſtinatione iacob ⁊ reprobatiōe eſau dicit. Nō

eſt volentis:nec currētis ſ; dei mi=
ſeſerentis.Et poſt cuius vult miſe
retur et quem vult indurat.Et ite
rum dicit voluntati eius quis re
ſiſtet.E ſexto ſuper Geneſim ad lit
teram.capitulo.2.indiuerſis locis
Illud neceſſario eſt futuru; quod
deus vult eſſe futurum.et quia de
us preſciebat: neceſſario futurum
erat.Et idem innuit illa diuiſio de
cauſa ſuperiorum de corruptione
gratie capitulo.22.Et loquitur au
guſtinus de preſcitis et predeſtina
tis et dicit horum ſiquiſꝙ perit vi
cio humano.vincitur deus.ſed im
poſſibile eſt deum vinci vel falli igi
tur horum aliquem perire ꝛc. Et
capitulo.3°4°.quicunꝙ in dei pro=
uidentiſſima diſpoſitione preſciti
ſunt:non dico et non dum renati:
ſed etiā non danati filij dei ſunt om
nipotentis. Et poſt capitulo.35.lo
quens de petro:dicit vt nemo poſ=
ſit omnino eripere de manu.ꝛc.Et
quinto de trinitate capitulo.10.po
nit auguſtinus duplicem neceſſita
tem.vnam que afficit ſi volumus.
ſicut eſt neceſſitas mortis. Alia eſt
neceſſitas qua neceſſe eſt deum eſſe
dominum et preſcientia omnium:
qua neceſſe eſt preſcitū eſſe futurū.
et de illa neceſſitate dicit auguſti=
nus neſcio cui eam
ne nobis libertatem auferat vult
ergo auguſtinus ꝙ illa neceſſitate
ſūt ceteri act⁹ liberi arbitrij. Idē
habetur per anſelmum in capitulo.3
7° Et decimo cur deus homo capi
tulo.6°et.27°.et.12°.moraliu; ca=
pitulo primo conſtituiſti terminos
eius ꝛc.et.16°. moraliū: prefixi ſūt
dies ſinguli.dei preſciētia qui nec
augeri pñt nec minui. Et.10. mo
ralium capitulo.2°5°. Nec aliquid
moueri poteſt niſi illo tēpore quo
mouetur. Cōſimiles auctoritates
(quia infinite ſunt vbiꝙ in ſcriptu
ra) propter prolixitatem obmitto.
¶ Ad que oīa reſpondebo conſi=
militer.

¶ Ad omia argumē=

ta ia; facta. Reſpondeo ſic ꝙ deus
dat creature rationali poſſe produ
cere actum vel non producere. Et
iſta volicio dei eſt cauſa precedens
et ſufficiens vnde creatura ꝓcedat
ad actum.et iſta cauſa nō eſt in po=
teſtate creature nec ex iſta ſequit̄
neceſſario effectu; produci. vel nō
produci. Nec eſt illa volitio qua de
us vult rem produci neccā quare
res producitur in eſſe. vel non pro
ducitur.niſi cauſa ſiue qua non. ſ;
iam deus ſciuit illud futurum fore
et ex hoc voluit illud fore.

¶ Contra iſta; reſpō=

ſionem videt̄ eſſe magiſter p̄mo ſen
tentiarū diſtinctione.38.capitulo.
5°. vbi vult magiſter ꝙ noticia cu;
bene placito ē cauſa omni que ſūt
nota ꝛ preſcita.Et ꝙ omniū preter
peccatū volūtatē (ꝺ q̄ volūtate vult
illa fore) ſit omnium illoru; cauſa:
Et per auguſtinū .3°.de trinitate
capitu.33°.ꝛ.6°.de trinitate. Non
ideo facit vel vult deus rem eſſe fu
ram.quia futura eſt.ſed ecōtra.Si
militer p̄deſtinatio eterna eſt cau=
ſa neceſſaria ſalutis p̄deſtinati.cū
predeſtinatum non ſaluari eſt in li=
bera poteſtate p̄ deſtinati. ¶ Et re
ducunt̄ omnia argumenta priora.
Similiter eſſentia diuina eſt de ſe
indifferens ad repreſentandū anti
chriſtu; fore vel non fore.Si igitur
repreſentat antichriſtū fore hoc nō
eſt niſi quia vult repreſentare anti
chriſtū fore.Et neceſſitas qua vult
repreſentare antichriſtum fore eſt
cauſa quare repreſentat antichri=
ſtum fore et quia antichriſtus erit

Iſta reponſio eſt quaſi contra omnes doctores nec ab aliquo catholico vt credo poſita ideo eã omitto

¶ Ad oppoſitum iſtius articuli arguo ſic. Si omne futurum eſſet neceſſario futuruȝ tũc omnia de neceſſitate venirent ⁊ tũc deſtrueretur meritum et demeritum et vniuerſaliter omnia que cõcernunt mores hominum Et pro iſta parte poſtea multa faciam argumenta.

¶ Ad iſtum articulũ quando queritur vtrũ omne futurum ſit neceſſario futurũ. Reſpondeo et diſtinguo de neceſſitate. Nã quedam eſt neceſſitas antecedens quedam eſt neceſſitas conſequens vt patet per. Anſelmum de concordia. capitulo. quarto et. 20. Cur deus homo. ca. 17. ⁊ per auguſtinũ 5°. de trinitate. c. 4°. ⁊ per Boetiũ 4°. de conſolatione. proſa vltima.

¶ Neceſſitas antecedens eſt duplex: ſcilicet ſimpliciter: et ſecunduum quid ¶ Neceſſitas ſimpliciter. eſt cauſa actiua reſpectu alicuius effectus qua poſita cum alijs circunſtantijs req̃ſitis non ſtat poſſibilitas et potentia ad oppoſitum. Et iſto modo loquendi reſpectu nullius futuri eſt neceſſitas. quia reſpectu cuiuſlibȝ in deo eſt poſſibilitas et potentia ad oppoſitum.

¶ Alio modo dicitur neceſſitas ſecundum quid. et ẽ quãdo in aliquo eſt potentia et poſſibilitas ad oppoſitum in alio non. vt ẽ neceſſitas qua dicitur ſolem oriri cras. et corruptibile de neceſſitate corrumpetur. In deo tamẽ eſt poſſibilitas et potentia ad oppoſitum in ſole etiam corruptibili neceſſitas ad corruptioneȝ et ortum.

¶ Neceſſitas conſequens vt vult Anſelmus ſecundo. Cur deus homo. capitulo. decimoſeptimo. et de ↄcordia. capitulo quarto et quinto. de ciuitate capitulo quarto. eſt que facit eſſe rei et ipſa non eſt cauſa rei. ſed ipſa facit potentiam rei neceſſe de ipſa. iſta neceſſitate dicimus neceſſe eſt deum non eſſe iniuſtum / neceſſe eſt deum eſſe innocentem / neceſſe eſt mundum fuiſſe / et neceſſe eſt deuȝ velle mundum fuiſſe. et illum qui eſt in hoc inſtanti: neceſſe eſt ipſuȝ eſſe in hoc inſtanti.

¶ Adhuc neceſſitas conſequens eſt duplex. ¶ Quedaȝ eſt ſimpliciter et abſolute. qua dicimus mundum fuiſſe et ſimilia. et dicitur neceſſitas: quia nichil põt facere ꝙ mundus non fuerit. et ꝙ deus ſit immortalis ⁊ ſic de conſimilibus

¶ Alio modo dicitur neceſſitas conſequens que non ſimpliciter et abſolute eſt neceſſitas. ſed magis conditionata. iſto modo dicitur neceſſitas quia aliquod eſt poſitum ineſſe. Ex quo ſequitur neceſſario tale fore. Sicut verbi gratia. Si deus velit antichriſtum fore voluntas vel preſcia dei eſt, poſita. ex qua ſequitur neceſſario antichriſtum fore. Sed hec neceſſitas denotat magis neceſſitateȝ i dicto ꝙ in re. ꝑmo cũ tali neceſſitate ſtat mere ↄtigẽtia r̃ſpectu ãtixp̃i. õ iſta

neceſſitate cõſequẽtie loquit. Boetius.5°.de cõſolatiõe philoſophie proſa.quinta ita dicens. Due ſunt neceſſitates:vna ſimpliciter veluti q neceſſe eſt homines eſſe mortales. Altera conditionalis vt ſi quẽ ambulare ſcias eum ambulare neceſſe eſt z i canone.2.34.q.Nabug. Quis conſequẽter dicatur. Si hec predeſtinata ſunt vel preſcita.neceſſario veniunt non tamẽ ideo abſolute.verum eſt neceſſario veniunt que predeſtinata ſunt vel pſcita:quia hec neceſſitas refertur ad rerum euentum:vel ad intuitũ diuine preſciẽtie Et gloſa dicit ibidẽ omnes tales locutiões ſunt duplices ſi deus preuidet aliquid neceſſario illud eueniet:qz ſi hec dictio neceſſarium determinat totalẽ cõſequentiam:eſt locutio vera.z tũc ſenſus eſt talis.hec conſequetia ſi de9 preuidet aliquid. ergo eueniet eſt neceſſaria. Si autem hec dictio neceſſarium determinet ipm 9ñs. conſequentia eſt mala.patet idem per Anſelmũ de cõcordia.ca.quarto.vbi dicit. Non enim aliud ſignificat hec neceſſitas niſi quia q erit non poterit ſimul non eſſe. Et.2°. Cur deus homo.ca.7. Sequens neceſſitas eſt me ex neceſſitate loqui: cum loquor Et dicit cum enim hoc dico ſignifico nec facẽ poſſe:ne duz loquor non loquar. Patet idez per Auguſtinum pluries.eodem modo ſicut dictuz eſt de neceſſitate. dicenduz eſt de poſſibilitate vt dicũt multi Contingens ad vtrũlibet eſt effectus proueniens a cauſa qua poſita cum omnibus circũſtantijs ad cauſalitatem requiſitis cum quib9 producit effectũ ſtat poſſibilitas et potentia ad oppoſitum.et hec contingentia ẽ duplex ſicut neceſſitas Nam quedam eſt abſoluta vl quo ad cauſas ſuperiores vel ad inferiores.

¶ Per hoc reſpondeo ponendo ſeptem concluſiones quibus declaratis patebit quid ſit reſpondendum ad queſtionem et ad argumenta. ¶ Prima cõcluſio eſt q cuiuſlibet entis creati voluntas eterna eſt prima et principalis cã efficiens. ¶ Secunda concluſio volitio diuina non eſt cuiuſlibet effectus ſui neceſſitas antecedens. ¶ Tertia concluſio Oĩs et ſol9 actus voluntatis eſt liber a neceſſitate antecedentis. ¶ Quarta cõcluſio voluntas creata omnem ſuũ effectum producit libere et contingenter. ¶ Quinta conluſio eſt q nec per ſe nec per accidens meritũ nec demeritẽ neceſſitati conſequẽti repugnat. ¶ Sexta concluſio pt eſſe q de neceſſitate antecedente factum ſit per accidẽs meritũ vel demeritum. ¶ Septima concluſio Non omne futurum. eſt neceſſe eẽ futurum.

¶ Pro prima cõcluſione Arguo per auctoritates ſactorum per magiſtrum primo ſententiarum diſtinctione. 45. capitulo quarto et quĩto vbi dicit magiſter voluntas dei eſt cauſa omniuz que ſunt.z.2°.ſententiarnm diſ. prima capitulo tertio. Sola voluntas dei eſt cauſa rerum omnium.z.6°.ſup geneſim ad lrãm.z.22. Item Auguſtinus tertio de trinitate.capitulo quinto et ſexto.voluntas dei ſupremi eſt cauſa omnium que fiunt:ſi ue fiunt naturaliter ſiue miraculoſe.et capitulo octauo et nono.z de vera religione.capitulo primo.de9 eſt principium omnium naturalium inchoans/ perficiens/ et continuans. Et per Auguſtinum ſecundo de libero arbitrio.cap. 28.z 30. Et de omnia bona eſſe oſtenditur et.capitulo35. Omne bonum

ex deo ſiue quo'ad eſſe cōpletū ſiue
inchoatum. Et de natura boni
ca.19. Omnis natura a deo eſt om=
nis ſpirit⁹ et omne corpus. ⁊ libro
ſoli loquiorum per deum hñt eſſe
omnia que ſunt. Et euch. 6.17. ca
deus ipſe eſt cauſa omniū creatura
rum. Et in ſentencia propter volū
tas dei ē cauſa prima omniū. Et in
ſermone domi in monte. 5.9.ca. et
22. prouidēcia diuina regūtur crea
ture a ſūmis vſqȝ ad infima. Simi
liter eſſet falſuȝ ponere omnia pre
ordinata a principio quod eſt error
dampnat⁹ pariſius. Similiter ſe
cundum iſtud humani' actus non
regerent diuina prouidētia. Simi
liter omīa fiunt dei volūtate ergo
et deo auctore p Auguſtinū. 83.q.
q.3. et p magiſtrum .2. ſenten. diſ.
46. Similiter ſecundū iſtud i deo
neganda eſſet pſciā omnium futu
rorum. Item iohānis primo. Om=
nia per ipm facta ſūt et ca.12. mor.
ca.1. quia iſta cōcluſio vt credo nul
li eſt dubia eam omito ad iſtud ſūt
argumenta facta in cōcluſione.3.

¶ Secundā cōcluſio

nem probo videlicet ꝙ volitio diui
na non ē cuiuſlibet effectus ſui ne=
ceſſitas añs. ¶ Et arguo ꝙ ſi foret
tūc cum omne quod fit. fit a volūta
te diuina. vt dicit pma ꝯcluſio. ſeq
tur ꝙ omīa eueniunt de neceſſitate
antecedēte. quod eſt cōtra anſel.2.
Cur de⁹ homo ca.17. vbi ponit du
duplicē neceſſitatē vnā antecedētē
aliā conſequētem et addit vbicūqȝ
eſt pcedens neceſſitas: ibi eſt conſe
quens. nō autem vbi ē ꝯñs ibi ē an
tecedēs. Idē patet de cōcordia ca.
3. et in ca.4. verſus finē dicit ꝙ ne=
ceſſe ē oē futuꝝ eē futurū. ⁊ hoc ne
ceſſitate ꝯñtī. ⁊ poſtꝗ erit ex necita
te ſola ꝯñti. necitate futura aſſeriē

¶ Arguitur ſecundo

ad idem probando ꝙ non omīa que
fiunt. fiūt neceſſitate añcedēte. Et
ſic arguo poteſt eſſe ꝙ de⁹ velit ali
quam creaturā rationalē aliquid
facere. puta. a. actum ⁊ habeat po
tentiā et poſſibilitatē ad oppoſituȝ
Quo poſito. Arguo hec creatura
rationalis nō de neceſſitate faciet
a. probo qꝛ hec creatura poteſt fa=
cere. a. et oppoſitū. a. ꝓ illo iſtanti
pro quo ponitur facere. a. ꝗ hec crea
tura non neceſſitatur facere. a. Si
militer capiatur voluntas dei qua
vult. a. voluntate ãtecedēti pro=
duci in. b. inſtāti et cū oībus circū=
ſtātijs pſuppoſitis ad productionē
a. adhuc ſtāte tali cauſa cū omībus
circūſtācijs poteſt eē illa creatura
poſſibilis ad non producēdū. a. ꝓ. b
inſtāti. tunc hec cauſa data ē ⁊ erit
ſufficiens ad ꝓducēdū. a. pro. b. in=
ſtanti ⁊ tñ illa cauſa poſita cū alijs
ſuis conditionibus requiſitis. ſtat
in creatura potentia ⁊ poſſibilitas
ad non ꝓducēdum. a. ſed oppoſitū
a. ergo illa cauſa data nō eſt neceſ=
ſitas illius effect⁹ cōtra eni ptꝫ per
Anſelmū. 2. Cur deus homo ca.17
et de ꝯcordia ca.4. vbi datur cauſa
quare aliquis dicitur neceſſitatus
et dicit ꝙ cauſa ē quia nō poteſt fa
cere ꝙ non ſit ita. Similiter deus
nichil ad extra dicitur producere
ex neceſſitate et nichil faciet quin
poteſt illud non facere ergo de cre
atura conſimiliter erit quia in libe
ra poteſtate creature eſt facere vł
non facere. talis ergo creatura illū
effectum non neceſſitatur facere.
Hic forte reſpondetur et dicitur ꝙ
antecedens eſt impoſſibile videli=
cet ꝙ de⁹ velit aliquam creaturaȝ
puta petrum facere. a. pro. b inſtā=
ti et tamen ꝙ in' petro ſit potentia
et ptās ad non faciendū. a. ſed ad fa
ciendum oppoſitum. a. ꝓ. b. iſtanti

¶ Contra non repu=

nat ꝙ aliquis faciet aliquid: et tamē ꝙ habeat poſſe facere contrarium: quia ſic eſt de deo quo ad omia que facit ad extra. ꝙ ſic poteſt deus velle eē de creatura. videlicet ꝙ petrus faciat. a. pro. b. inſtanti et tamen petrus habeat poſſe pro. b. inſtanti non facere. a. ſed oppoſitū. a. Similiter hoc videtur eſſe poſitū ab oībus phis et theologis. ꝙ creatura rationalis habet poſſe facere multa que non facit. nec faciet. patet per phm. 5. methaſiſice: et commentatorem cōmento. 9. potentia rationalis valet ad oppoſita et per damaſcenū. 2. ſent. ca. 3. vbi determinauit ea que fiunt. et dicit ꝙ in nobis ſunt que non ſunt in libero arbitrio facē. et nō facē et addit. hec enī ſunt oīa que per vos volūtarie agūtur. et poſt dicit ꝙ con ſimilium eſt eorum que pariter contingunt Pariter enim contingēs eſt quod et ipſum poſſumus et oppoſitū eiꝰ. Et poſt ponit differentiā inter rationalia et irrationalia et: dicit irrationalia nō ſūt libera arbitrio agūtur autem magis a natura ꝙ agāt Ideo non cōtradicunt naturali appetitui. homo autem eſt ens rationale appetens et poteſtatem habet refrenare appetitū et proſequi eū. Idem patet per Augu. 2. de libero ar. ca. 2. et eccleſiaſtices. 5. deus in principio conſtituit hominem et reliquit eum in manu conſilij ſui. adiecit mādata. et precepta ſua. Si voluerꝭ mādata ſeruare ſeruabūt te: appoſuit tibi aquam et ignem. ad quod volueris porrige manū tuā ante hominem mors et vita bonū et malum quod voluerit dabit illi

Arguitꝛ tercio ad

idem. Quod voluntas dei non ſit neceſſitas antecedens quia ſi eſſet videtur ꝙ nullus actus voluntatis creature eſſet ei imputādus. Probatur ſic quia ſtante voluntate diuina ad vnum oppoſitorū determinate non habet creatura rationalis plus in poteſtate ſua non agere ꝙ brutum habet poſſe non appetere quando mouetur ab appetibili. vel ꝙ lapis habet poſſe non deſcendere quando eſt ſurſum in aere. Nec valet dicere ꝙ voluntas hoc facit volens et ideo actus ſuus eſt ei imputandus. quia ſic brutum non facit niſi appetens: ergo debet ei imputari. Confirmatur ratio ſic. Neceſſitas facti excluderet meritum et demeritum et vniuerſaliter omnia que concernunt mores hominum vt patet. 5. de ciuitate capitulo decimo ſed neceſſitas facti ſi poneretur non magis neceſſitare nec maiorem coactionem ſeu violenciam poneret. ꝙ facit voluntas diuina. poſito ꝙ ſit neceſſitas añcedēs. ergo poſito voluntatem eſſe neceſſitatam eſt deſtruere liberū arbitriū et vniuerſaliter omnia ad mores pertinentia

Ad idem. Si volū-

tas dei eſſet neceſſitas antecedens quaꝰ poſita nō ſtat in creatura poſſibilitas et poſſe ad oppoſitū. videtꝛ mirabile cur talis cui deꝰ precepit habere. 1. actum debꝫ culpari ſi nō habuerit. a. actum cum nec ſit nec fuerit ī poteſtate ſua habere. a. actū: nec fuit hoc ex culpa ſua vel aliena. Dicit auguſtinus de duabꝰ aīabus: aliquem reum teneri qui non facit quod facere nō poteſt ſumme iniuſticie et demencie eſt. Et ſecūdo de libero articulo capitulo prio Nulla culpa reprehendi poteſt vbi nulla neceſſitas dñatur.

Ad idem. Si volū

tas dei eſſet neceſſitas antecedens cum omē quod deus faciet: faciet voluntate ſua ꝑcedente et etiā vo-

luntas. diuina eſt cauſa ſue preſcie. deus omnia que faceret: faceret neceſſitate antecedente ⁊ neceſſitate añcedente foret deus ĩmortalis et preſcius futuroꝝ quod eſt cõtra anſelmũ ſcđo. Cur deus homo. capi. 16. et. 17. et de concordia capitulo. 4to. dicit ꝙ talia ſunt neceſſaria neceſſitate conſequente et nõ antecedente.

¶ Ad oppoſituʒ illiꝰ

concluſionis. Arguo et probo ꝙ volitio diuina ſit cuiuſlibet effectus ſui neceſſitas añcedens ⁊ arguitur hoc multipliciter. Primo arguiᵗ ſic. Si ſtante volicione diuina qua deuʒ vult petrum nõ producere. a. actum voluntatis foret in ſua poteſtate et potentia petri adhuc producere. a. actum. ergo petrus põt producere a actum. Et ſi dicas deꝰ non coaget ſecum ad productionẽ. a. actus quod eſt falſuʒ. Similiter ſequitur ꝙ petrus hʒ poſſe producere. a. et ſi ſic. petrus poteſt ꝓducere. a. licet deus nõ voluerit petrũ producere. a conſequẽs eſt falſum. quia impoſſibile eſt petruʒ producere. niſi deus voluit petrum producere. a.

¶ Arguiᵗ ſecũdo ad

idem ſic. Si volũtas dei eſſet neceſſitata neceſſitate ꝯñti ſeqᵗur ꝙ ſi deus vellet aliquid fieri vel eſſe nõ poteſt eſſe quin ſic voluit. tunc voluntas dei reſpectu cuiuſlibʒ effectus ſui eſſet neceſſitas añcedens. ⁊ omnia futura de neceſſitate euenirẽt. et voluntas dei eſt nunc cauſa ita efficax ſicut eſſet tunc. et equaliter quo ad extra ſe habens. ergo nunc eſt neceſſitas añcedẽs ꝙ tunc eſſet neceſſitas añcedens ꝓbo q̃ tunc cum omni volitiõe qua deus vult rem fore nõ foret poſſibilitas et potentia in creatura nec in deo ad oppoſitum. et per coſenquens voluntas ſua foret neceſſitas añcedens.

¶ Arguitur tertio ad

idem ſic. Si aliquis homo volitiõe in ꝓprio genere et creata vellet aliquid fieri. et voluntas illa nõ foret impedibilis neceſſe foret fieri omnia que talis voluntas vellet fieri. et nunc voluntas dei eſt tantũ efficax et et nõ eſt impedibilis plꝰ ꝙ̃ eſſet tali volũtas creata. ergo a multo fortiori omnia que deus vult fieri neceſſe eſt fieri. Confirmaᵗ iſtud argumẽtuʒ ſic. Si aliquis vellet volitione creata aliquid fieri ſtãte illa volitione poſſem ego ĩpedire ꝓductioneʒ illius effectus. foret tũc illa volitio impedibilis. ergo eadẽ ratione ſtante volitione diuina determinata ad ꝓductionem alicuiꝰ effectus ſi in me ſit poſſibilitas ⁊ potentia ad impedĩedum ꝓductioneʒ illius effectus poſſũʒ ego facere diuina in voluntatẽ eſſe impedimentem.

¶ Arguiᵗ quarto ad

idem ſic. Si ſtante volitione diuia qua vult. a. fieri ſtat in petro potẽtia et poſſibilitas ad nõ producedũ a. pono tunc ꝙ deꝰ ĩmutabiliter, velit. a. nõ fieri. ſi tunc adhuc petrus poteſt ꝓducere a faciat ergo petrꝰ quantũ potuit facere ad ꝓductionem. a. vel tunc producet. a. vel nõ ꝓducet. Si nõ / habeo propoſitũ ꝙ petrus nõ poteſt ꝓducere. a. Si petrus ꝓducat. a. ⁊ deꝰ vult. a. nõ ꝓduduci. ergo deo inuito petrus ꝓducet. a.

¶ Arguiᵗ quinto ad

idem ſic. Si petrus poteſt producẽ a. actum aut ergo deo coagente tm̃ aut per ſe ſine deo coagente ſi deo coagente / tunc. ſi deus non voluerit cum petro coagere ad productio

nem.a. nõ poteſt petrꝰ ꝓducere.a. cõſequẽtia patet in alijs. Si enĩ petrus non poteſt portare.a.lapidẽ ſine paulo coadiutore / tunc ſi paulꝰ non velletꝫ petrus nõ poſſet. Et ſic redeunt argumenta ſupius facta. Quõ eſt petrus culpandus qui nõ portat.a.lapidem q̃uoniã nõ poteſt portare ſine paulo coadiutore.et paulus non voluit iuuare. Et cõſimiliter arguitur in propoſito. ¶ Pro iſta cõcluſione ſunt etiã omnia argumenta ⁊ auctoritates ad articulum principaliter adducta.

¶ Ad argumenta facta. Cõtra iſtam cõcluſionẽ ſcd̃am. Reſpondeo et cõcedo ꝙ ſtante volitione diuina qua deus vult petruꝫ non ꝓducere.a.actum.eſt in libera poſſibilitate ⁊ poteſtate petri ꝓducere.a.actum. Et argumentũ cum cõcluditur ꝙ tunc petrus poteſt ꝓducere.a.actuꝫ etiã ſi deus nõ coageret cum eo. Reſpõdeo ꝙ ſi cõcluſio ſic itelligat̃ ꝙ ſi deus nõ coaget cum petro ad ꝓductioneꝫ.a.actus nec voluit coagere cum eo. adhuc petrus habet poſſibilitatem et potẽciam ad productionem.a. actus. tunc cõcedo. Sed alio modo poteſt intelligi ſic ꝙ hoc verbuꝫ poteſt et poſſibilitas cadat ſuper hoc totuꝫ producere.a.actum.et deum nõ coagere.et ſic negatur.quia impoſſibile eſt ꝙ petrus producat.a.actuꝫ niſi deus coagat. tamẽ ⁊ ſi deus nõ caogat nec velit coagere adhuc habet petrus poſſibilitatem et potentiam ad producendum.a. actum et per iſtud patet ad ſecundam reductionem.

¶ Ad ſcd̃m argumentum. Ad idem ꝯcedo ꝙ ſi voluntas dei eſſet ſic neceſſitata: etiã ꝙ omnia neceſſario euenirẽt. Et ad aliud cũ dicit̃ volũtas dei eſt ita efficax ſicut tunc: cõcedo. Sed nõ eſt neceſſaria ſicut eſſet tũc. quia nũc reſpectu futuri eſt cõtingens. tunc tamẽ reſpectu oĩm eſt neceſſaria. Et cauſa eſt quia tunc nõ ſtaret poſſibilitas et potẽtia ad oppoſitũ ſicut nũc ſtat.

¶ Ad tertiũ argumentum cum arguit̃. Si aliquis ⁊c. dico ꝙ ſi aliqua voluntas vellet aliquid fieri que nõ cõtingẽter voluit Et illa volũtas non foret impedibilis. illud ab eo volitũ fieri: neceſſario fieret et neceſſe foret fieri. Sed nõ eſt cõſimiliter nunc de volitiõe diuina qꝛ ipſa nõ eſt ſic volitio quĩ poſſiteẽ ꝙ ipſa nõ ſit nec fuit reſpectu illiꝰ obiecti volitio.q ⁊ reſpectu cuiuſlibet cõtingẽtis futuri eſt cõtingenter volitio. Et ideo cuꝫ tali volitione qua deus vult rem fieri licet ipſa nõ ſit ĩpedibilis. ſtat poſſibilitas et potentia ad oppoſitum. ¶ Per iſtud ſoluit̃ ſecũda forma.

¶ Ad quartuꝫ argumentũ ad idem reſpõdeo. Et dico ꝙ ſi deus noluerit.a.actum ꝓduci poteſt tamẽ petrus.a.actum ꝓducere.et quãdo vltra. Arguit̃ faciat ergo petrus quãtũ põt facere ad ꝓductionẽ.a.actus. dico ꝙ iſta rẽpugnant ꝙ deꝰ nõ velit petrũ ꝓducẽ.a.actũ volũtatis ⁊ petrꝰ habet poſſibilitatẽ et potentiã ꝓducere a et ꝙ petrus agat quantũ agere p̃t ad ꝓductionẽ.a. actꝰ. qꝛ ſi petrꝰ agat quantuꝫ poteſt ad ꝓductionem.a: producet a et tũc deus volet.a.eſſe productum a petro.

¶ Ad quintũ argumentũ. R̃ñdeo et dico ꝙ petrus p̃t ꝓducere a actũ deo coagẽte. Sꝫ nõ eſt poſſibile ꝙ ꝓducat deo nõ coagẽte Et nego ꝯñaꝫ vltra q̃ſi deꝰ voluerit coagere cũ petro ad ꝓducẽdũ.a petrus poteſt nõ ꝓducere.a. Et ad.

argumentum quando arguitur vl
tra per ſimile de paulo, dico ꝙ non
eſt ſimile. Et ratio eſt quia ſi petrꝰ
non poſſet portare. a. lapidem ſine
auxilio pauli: et paulus nollet: nec
petrus poſſet agere vt paulꝰ agat
tunc non eſſet i poſſibilitate nec po
teſtate petri portare. a. lapidem.
Sed non obſtante ꝙ non poteſt pe-
trus producere. a. actum volunta-
tis niſi deo coagente. tamen cum
iſto ꝙ deus noluerit petrum agere
et producere. a. ſtat in petro poten
cia et poſſibilitas ad producēdū. a.
¶ In iſto videtur tota difficultas
materie queſtionis eſſe quomodo
eſt quod non poteſt aliquid fieri ni
ſi deo principaliter volente et con-
currente / ſeu coagente / ⁊ deum co
agere vel velle nullo modo cadit
ſub poſſibilitate ſeu libertate crea
ture. et tamen illud fieri eſt in poſ-
ſibilitate et poteſtate creature. In
creaturis non videtur ſic eſſe vel
poſſe eſſe quia ſi voluntas pauli eſ-
ſet ſic ſubiecta volumtati petri
ꝙ non poſſet paulus aliquid velle
niſi ſicut petrus vellet: ſed neceſſa-
rio ſicut petrus vellet. nullus actꝰ
voluntatis foret in libera poteſta
te pauli. Sed omnis volitio petri
foret paulo neceſſitatis. Eodē mo
do ſi eleuato digiti petri cauſaret
in paulo actum volitionis. et non
poſſet paulus habere actum volū-
tatis niſi eleuoto digito petri. omē
actum quē paulus haberet habe
ret neceſſario neceſſitate antecedē
te. ergo a ſimili in propoſito. Si nō
eſt poſſibile ꝙ habeā actū aliquē
voluntatis niſi deo coagente. et ne
ceſſe eſt ꝙ ſicut deus vult fieri neceſ
ſe eſt vt fiat. videtur ꝙ nullus actꝰ
ſit i libera poteſtate volūtatis crea
te. ¶ Ad iſtud reſpondeo et dico ꝙ
rationes facte bene tenent de crea
turis ⁊ non de deo. Et ratio eſt que
prius tangebatur: qꝛ volūtas crea
ture ſemper eſt determinata ⁊ non
cōtingens ſed ſi ſemel ſit: ſemꝑ ne-
ceſſe erit illam eſſe: vel fuiſſe. Et idō
cum tali voluntate non poteſt ſtare
poſſibilitas vel potentia ad oppoſi
tum niſi illa foret impedibilis. Sꝫ
voluntas dei reſpectu futurorum
eſt contingens et ſi deus velit ali-
qd fieri poſſibile eſt ꝙ deus nunꝙ̄
voluit illud fieri. Et ideo cum tali
voluntate qua vult effectum fieri:
ſtare poteſt potencia et poſſibilitaſ
ad oppoſitum ymo ad vtrumqꝫ op
poſitorum.

¶ Per hoc reſpondeo

ad argumenta facta contra articu
lum principaliter. Ad primum ne-
go totum fundamentum videlicet
ꝙ neceſſitas antecedens eſt cauſa
qua poſita etiam nam ſtat effectuꝫ
nō produci. Dico ꝙ hec nō eſt diffi-
nitio neceſſitatis antecedentis nec
eſt omnis talis cauſa: neceſſitas aā
cedens. eſt tamē forte oīs talis ne-
ceſſitas cauſa. Sed neceſſitas ante
cedens eſt cauſa etiam cum qua nō
ſtat poſſibilitas et potentia ad op-
poſitum.

¶ Ad ſcdm argumē

tum de diffinitiōe cōtingentis. Re
ſpondeo eodē modo ꝙ ſi eſt contin
gens effectus: etiā ſtat poſſibilitas
et potentia ad oppoſitum.

¶ Ad tertiū argumē

tum. Cum arguitꝛ deus vult ſorteꝫ
facere. a. ergo ſortes faciet. a. cōſe-
quentia eſt bona. ¶ Cōcedo et ne-
go ꝙ antecedēs eſt necſſariuꝫ ymo
dico ꝙ eſt mere contingens. nec eſt
neceſſarium. Et ad argumētuꝫ nō
eſt in poteſtate mea deum velle. er-
go eſt michi neceſſarium vel neceſ
ſitas. Et etiam ad aliam formaꝫ ne
go conſequentiam nō poſſum face
re niſi deus voluerit. Iſta ꝓpſitio

eſt prius expoſita: et deum velle nõ
eſt in poteſtate mea ergo nec. a. fie
ri igitur ⁊c. Et ad argumentũ quã
do dicitur ꝑ exemplum. Si nõ poſ
ſem equitare niſi haberẽ equũ et
habere equum non eſt ĩ poteſtate
mea quomodo igitur equitare fo=
ret in poteſtate mea. et eodẽꝰ de in
ſtrumẽto neccio reqſito Reſpõdeo ⁊
dico ꝙ ſi non poſſem facere domuꝫ
ſine certo inſtrumento: et habe=
re illud inſtrumentum nullomo
do foret in poteſtate mea. Dico ꝙ
pro tunc nullomodo haberem po=
teſtatem nec poſſibilitatem ſuffici
entem ad faciendum domum. Etſi
non poſſim velle aliquid vel facere
ſine deo coagente: et deum coage=
te non eſt in poteſtate mea: facere
tamen illum effectum eſt in libera
poſſibilitate ⁊ potencia mea. ⁊ ſtat
in me potencia et poſſibitas ſuffi=
ciens ad faciendum illum actum.
et ratio iſtius ſuperius dicta ẽ. Et
poteſt probabiliter dici ꝙ licet nõ
ſit poſſibile aliquid fieri niſi deo pri
cipaliter coagente. Eſt tamẽ ĩ cre=
atura rationali ſufficiens potẽtia
ad producendum affectum licet de
us non coageret immediate ſpeci=
aliter: ſicut ymaginato ꝙ deꝰ nec
vellet. a. effectum fieri: nec nollet.
nec aliquo modo coageret: nec im
pediret: creatura retionalis ſuffice
ret producere. a. actum loquendo
de per ſe ſicut loquitur anſelmꝰ de
caſu dyaboli ca. 12. Sed cauſa qua
re requiritur deum coagere non ẽ
quia creatura per ſe non ſufficit cũ
illis donis que habet a deo. Sed qꝛ
repugnat nature diuine ꝙ aliquid
producatur in eſſe niſi ipſa ſpeciali
ter producẽte. Credo enim: ꝙ tãtũ
ſit in poteſtate creature rationalis
producere actum ſuum ſicut eſſet
ſi deus nullomodo coageret ⁊ ſi cre
atura per ſe ſola ageret. Sed cõtra
quando deus vult de preſenti. a. rẽ

fore tunc volũtas dei eſt neceſſitas
antecedens quia ſi eſſet vna cauſa
creata reſpectu effectꝰ: ⁊ nõ ſtaret
ꝙ ſine illa effectus produceretur:
nec potentia ad oppoſitũ. illud eẽt
neceſſitas antecedens. et ſic eadeꝫ
ratione eſt de volitione dei de pre=
ſenti. ¶ Ad iſtud reſpondeo ꝙ ar=
gumentum non probat de futuro
ſed tantũ de preſenti quia omis ef=
fectus quando eſt neceſſe eſt eẽ. ne
ceſſitate añte quod non videtur
multum inconueniens.

¶ Ad quartuꝫ argu=

mentũ reſpondeo ꝙ neceſſitas vel
impoſſibilitas alicuius poteſt con
ſiderari penes duo: videlicet peneſ
cauſam vel cauſas ſuperiores. vel
penes cauſas inferiores. Si penes
cauſas ſuperiores tunc hec eſt ne=
ceſſaria ſol orietur cras. qꝛ ita erit.
et nichil citra deũ poteſt illud im=
pedire. Sed hec non eſt neceſſaria
antichriſtus erit quia productio
antichriſti dependet ex libera volũ
tate creature. Sed ſi loquatur de
neceſſitate vel impoſſibilitate quo
ad deum credo ꝙ reſpectu nullius
futuri eſt neceſſitas vel impoſſibi=
litas. ſed mere contingẽcia. Quia
quodcumqꝫ futurum poteſt deꝰ ꝓ=
ducere et non producere indifferẽ
ter ⁊ ſic loquendo hec non eſt magis
poſſibilitas antichriſtus non erit
ꝙ iſta ſol non orietur cras: quo ad
cauſas tamen inferiores vna ẽ poſ
ſibilis alia impoſſibilis.

¶ Ad quintuꝫ argu=

mentum ad idem dico ꝙ ſi deus or
dinauit ab eterno ꝙ antichriſtus
erit ab eterno de potentia tamen
ordinata dei poteſt eẽ ꝙ antichri
ſtus nunꝙ erit. quia hoc ordinauit
deus ab eterno ꝙ añtichriſtꝰ erit et
poteſt eẽ ꝙ nũꝙ erit. Dicit tñ illud

ſecumdum cōem modum loquen=
di poſſe fieri de potentia ordinata:
quod poteſt fieri ſecumdum cōmu
nem curſum legis vel nature. Et ꝙ
alio modo fit: vt puta per miracu=
lum vel aliter dicitur fieri de potē
tia abſoluta.

¶ Ad ſextū argumē=
tum cuꝫ cōcluditur ꝙ antichriſtus
poteſt facere ſe non eſſe preſcitum
ſed predeſtinatum. vel facere ali.id
vnde eſſet predeſtinatꝰ. Reſpōdeo
et nego cōſequentiā quia ꝑdeſtina
tio nō eſt ſecundum merita. vel ſic
ſecundū magiſtrū primo ſniaꝝ diſ.
41. ca. 2c. Predeſtinatio accipit du
pliciter vno modo ꝓ eterna dei ele
ctione: qua deus voluit alicui dare
grām ꝛ gloriaꝫ. Alio modo accipit
predeſtinatio pro ꝑdeſtinatiōis ef=
fectu. pma nullo modo eſt ex meri=
to noſtro cū oē meritū nr̄m ſit tem=
porale et ipā eterna vt patꝫ ad thi.
2o. nō ex operibus iuſticie q̄ fecimꝰ
nos ſꝫ ſcd̄m ſuā miaꝫ ſaluos nos fe
cit. Sꝫ ſi accipiat ſecundo modo ſcꝫ
pro predeſtinationis effectu. ſic eſt
quodam modo ſub poteſtate et li=
bertate noſtra ſcd̄m illud Jo. pmo
quotquot autem receperunt eum
dedit eis poteſtateꝫ filios dei fieri.
¶ Ad aliud concedo ꝙ aliquis in
peccato mortali poteſt aliquid fa=
cere vnde ſit cōgruum deum dare
tali gratiam et perſeuerantiam.

¶ Ad ſeptimū argu=
mentum dico ꝙ deus nō poteſt ne=
ceſſitare voluntatem ad actum vo
luntarium ꝛ liberum. quia ſi volun
tas foret neceſſitata ad actum ille
actus non diceretur nec foret actꝰ
voluntatis nec voluntarius ꝙ ſic
patet per Auguſtinum. 3o. de libro
articulo capitulo. 3o. vbi nitit oſtē=
dere ꝙ includit oppoſita ꝙ volun=
tas neceſſitatur ad actum. Et dicit
Si eni neceſſe eſt vt velit: cū volet:
tunc volūtas nō erit. vult Auguſti
nus ꝙ ſi ſit neceſſitas non erit vo=
luntas. Et addit voluntas noſtra:
voluntas non eſſet: niſi eſſet in nr̄a
poteſtate. Idem videtur ab augu=
ſtino ibidem capitulo pmo Nichil
tam in noſtra poteſtate ꝙ ipā volū
tas. Item ꝑ auguſtinū de gratia et
libro articulo. cap. 34. voluntas in
nobis ſemꝑ eſt libera. Item anſel.
de li. ar. cap. 9. libertas voluntatis
talis eſt vt eā aliena poteſtas ſubij
cere nō poteſt. Item ibidem nichil
poteſt cogere voluntatem ad malū
Item primo retrac. cap. 2. nichil in
poteſtate voluntatis niſi ipſa volū
tas. Item bernar. de li ar. volūtas
non poteſt cogi. qꝛ ſi cogatur nō eēt
voluntas Nam ſic ego intelligo de
voluntate ꝙ ſit vna potentia ratio
nalis reſpectu cuiuſcūqꝫ actus ſui
habens potentiā ad oppoſituꝫ: niſi
per ſeipſam tollatur ſua potentia.
et hoc ꝑ poſitionē actus in eſſe. Si
tamē illā rem que eſt voluntas deꝰ
neceſſitaret ad actum. ille actꝰ non
eſſet voluntarius nec liber. Et ad=
huc poſito ꝙ deus poſſet neceſſita=
re voluntatem ad aliquem actum:
nō ſequitur ꝯcluſio probāda quia ſi
deus velit voluntatem neceſſitari
ad actum. vult tunc deus volunta=
tem illam pro tunc nō habere poſſi
bilitatem et potentiā ad oppoſitū
et tunc neceſſitatur voluntas illa.
Sed ſi deus velit voluntatē aliquā
facere. cū illa voluntate diuina ſtat
voluntatem illam creatam habe=
re poſſe oppoſitū pro tunc. Et iō li=
cet quedam voluntas diuina nece
ſitet. non tamen omnis. Et ſic ſol=
uitur ſecunda ratio.

¶ Ad octauum argu
mentū dico ꝙ nr̄a reuelatio et nr̄a
ꝓphetia facit neceſſitateꝫ i effectu

futuro. Et ad auctoritatē magiſtri dicitur ꝙ magiſter loquebaẗ de neceſſitate conſequentis ſeu cõſequētie non autem de ſimplici neceſſitate et antecedente.

¶ Ad nonū argumētuꝫ quando arguitur ſic per auctoritates ſanctorum ꝙ omnia fiunt a libera voluntate creature vł alio modo fiunt de neceſſitate antecedente. Arguebaẗ p° per textū cañ. 23.q.4. Nabugodonoſor.24. dicił ꝙ textus ille magis declarat oppoſitum ꝙ propoſitum Nā pri⁹ ī textu dicit ſic: Quis communiter dicatur ꝙ ſi hec p̄deſtinata et preſcita ſunt neceſſario eueniunt: non tamen abſolute verum eſt neceſſario euenient que predeſtinata ſunt vł preſcita. et reddit cauſam quia in conſequētē neceſſitas refertur ad rerum euentum vel ad intuitum diuīe preſcientie. et neceſſitas non refertur primo ad intuitum diuīe noticie niſi per conditionem adiectam de noticia diuina: videlicet ſi deus illud ſciuit vel predeſtinauit. Conſimiliter tunc dꝫ auctoritas īntelligi in fine quando additur hec relata ad intuitum. ⁊c. Ita ꝙ ſi per conditionem adiectam referantur habent neceſſitatē. ſed ſine cõditione: non quia tunc neceſſitas referẗ abſolute ad rerum euētum. Et p̄t alio modo dici ꝙ conſideratio futura vt ſint adeo circunſcribendo libertatem arbitrij ſic eēnt neceſſaria ſed conſiderando illa vt ſunt effectiue a libero arbitrio ſic tenent contingentiam

¶ Ad aliā auctoritatem eccleſiaſtici.42. in fine in omī neceſſitate ob audiunt id eſt obediunt. dicit gloſa ꝙ vtile eſt qſi in dei voluntate eſt. Et eodē mō ad illud heſter.23. Domie rex inditione tua cuncta ſunt poſita et non eſt q̄ tue poſſit reſiſtere voluntati: et pluribus locis dicitur dei voluntatem neceſſe eſt onmibus modis impleri: omnia intelligo ſicut gloſa dicit de neceſſitate conſequentie Et eodem modo intelligebat Auguſtin⁹ 6°. ſuper illud verbū. Geneſis. ca. 21. dei volunta rerū eſt neceſſitas Et ad illā auctoritatem thobie. 3° non eſt in hominis poteſtate conſilium tuum. Ad lrām intelligitur de poteſtate noticie: quia nemo ſcire poteſt niſi ſpeciali reuelatione ſecretuꝫ dei. vt patet ꝓuerbiorꝫ.20 Quis hominū intelligere p̄t viaꝫ ſuam quod ſic intelligit. pꝫ per proceſſum lr̄e quia ſunt verba Rachel ſarre filie heſitantis vtrum ipa fuit digna ſeptem viris ſibi datis. vł econtra. vel vtrum deus ſeruauit illam alteri viro. Et addit nõ ēenī ⁊c. Et ad illam auctoritatem ꝓuerbiorꝫ.20. a domino diriguntur. ⁊c. Dicit poſtilator. non a libero arbitrio ſoluꝫ. vt dicit Pelagius quia non ſolum ſed principaliter a deo.

¶ Ad alias auctoritates. pſate. 9°. et iohannis. 47. et ad romanos. 9°. auctoritates vt ſonant ſunt vere: quia voluntas dei non eſt aliquomodo impedibilis. Ad auctoritates Nūerorꝫ.24. videtur ex ſnīa littere ꝙ fuit balaā reuelatum ꝙ deus voluit permittere eum maledicere populo et ideo dixit. ⁊ ſibi dedit ⁊c. Et omnes auctorotates ſequentes intelligo de neceſſitate ꝯñtis et ꝯñe.

¶ Tertia concluſio ꝓpoſita fuit iſta. Omnis ē ſolus actus voluntatis eſt liber neceſſitate antecedentis. Probatur hec cõncluſio quo ad primā partē ex declaratis. ¶ Ad ſecundam partem

patet Omne quod poſterius eſt ac tu voluntatis fit a voluntate cauſa eam naturaliter precedente qua poſita in eſſe non ſtat poſſibilitas i illo effectu ad oppoſituȝ. igitur ⁊c. Similiter nichil preter potentiaȝ rationalem habet potentiā ad oppoſita. ergo omne aliud habet neceſſitatem antecedētis puta cauſa qua poſita non ſtat potentia ⁊ poſſibilitas ad oppoſita.

Quarta concluſio

Omnis voluntas creata actū ſuuȝ immediate produ cit libere et contingenter. patet hec concluſio ex p̄dictis. Sed quia in hac concluſiōe tertia dictum fuit ꝙ ſolus act⁹ voluntatis eſt liber a neceſſitate antecedente. Ideo volo iſtud ſpecialius probare et arguere ꝙ omne tale futurum de neceſſitate erit. Et pono gratia exempli ꝙ ſortes ꝓpiciat. a. lapides quo proiecto deſcendat vel pono ꝙ ſortes liber cras neceſſitabit platonē ad aliquid faciēdum. quo poſito arguo ſic. Et eodē modo arguitur de omni alio ꝯſite actum voluntatis. Tunc arguo ſic a. lapis cras mouebitur ab aliqua cauſa actiua qua poſita non erit in a. poſſibilitas et potentia pro tunc ad nō moueri. ergo tūc. a. lapis mouebitur neceſſario neceſſitate antecedente. et eadem ratione ita erit econtra de neceſſitate, mouebitur cras. a. lapis. aſſumptum patet ex oppoſito.

Ad idem probo ꝙ

a. lapis neceſſario mouebitur cras quia cras deus volet. a. moueri neceſſario. ergo. a. cras mouebitur neceſſario. Aſſumptum patet q꞉ cras ſic erit ꝙ. a. mouebitur neceſſa°. ẜ cras volet. a. deus mouere neceſſa°

Ad idē. deus nunc

vult. a. cras de neceſſitate moueri ergo. a. cras de neceſſitate mouebitur. ꝯña eſt nota. antecedens p꞉ q꞉ cras vult deus. a. de neceſſitate moueri. ergo cras ita erit ꝙ deus voluit ab eterno de neceſſitate moueri ꝓiſta hora. et per conſequens ab eterno voluit. a. illa hora de neceſſitate moueri.

Ad idem arguitur

ſic. Sortes poteſt facere. a. moueri neceſſario. precipiat ergo de⁹ ſortē mouere cras. a. neceſſario. tunc ſortes reſpectu. a. poteſt hoc preceptū implere ſic ꝙ illud impleat cras. tunc ſequitur ꝙ ſortes faciat cras a. moueri neceſſario. ⁊ per conſequens. a. mouebitur cras neceſſario et econtra.

Ad idem arguitur

ſic. Si ſolē oriri cras foret in ptāte mea libera ſicut eſt nunc in ptāte diuina꞉ oīb⁹ parib⁹ quo ad reſidua ortus ſolis꞉ ſol cras neceſſario orietur. et ita neceſſario ſicut nūc oriet̄ quia tanta eſt nunc cōtingentia reſpectu voluntatis diuine et tanta in oppoſitū quanta foret reſpectu voluntatis humane. Igit̄ non maior neceſſitas. ergo eadē rōe q̄ nūc ſol orietur꞉ ſol de neceſſitate oriet̄ ⁊ pari neceſſitate. a. lapis mouebit̄

Ad idē poſito ꝙ ſortes

cras libere moueat platonē violenter tūc cras plato mouebitur ī dō neceſſitate. q꞉ cras mouebitur violenter nullo mō libere. ẜ cras mouebitur neceſſario. ⁊ ecōtra ꝑ eādē rationem.

Contra iam dicta

arguo ⁊ probo iſto caſu poſito ꝙ nō de neceſſitate. a. mouebitur cras. Et arguo ſic. bene ſequit̄ de neceſſitate. a. mouebitur cras. ergo ne=

ceſſe eſt.a.moueri cras.ꝯñs eſt flm quia poſſibile ē.a.nō.moueri cras. Silr ſeqꝛ ſm iſtō dictum ꝙ nūc eēt ita: ꝙ antixp̄s de neceſſitate erit. ꝯñs ē falſū qꝛ contingenter erit: ſicut eſt caſus cōis. Similiter ſi neceſſario cras.a.lapis mouebitur et non a ſe: ſequitꝛ ꝙ aliqd neceſſario mouebit cras.a.lapidē.ꝯñs ē flm. quia ſortes cras mouebit.a.lapidē libere ⁊ contingentet.⁊ ꝑ ꝯñs non neceſſario nec aliud a ſorte ⁊c.

¶ Ad idem. ſi omne quod erit de quo alqñ erit verꝝ dicere hoc de neceſſitate eſt ⁊ de neceſſitate erit: eadē ratione oē qd erit dō quo aliqñ erit verꝝ dicere hoc eſt de neceſſitate ꝯñti: de neceſſitate ꝯñti erit.⁊ cū oē quod erit: erit tale igitꝛ ⁊c.⁊ ꝑ ꝯñs oē qd erit de neceſſitate erit.⁊ oīa q̄ euenīēt de neceſſitate euenient qd falſum eſt.

¶ Ad idem arguitur ꝙ actus voluntatis quilꝫ neceſſario ⁊ de neceſſitate antecedente ꝓducitꝛ. Et arguo de.a.actu volūtatis quē nūc elicit ſortes. ſic.a.actus voluntatis nūc ē: ⁊ neceſſe ē illō ſorte.ḡ ꝓ nunc non eſt potētia nec poſſibilitas ad oppoſitum.a.igr̄ ſortes neceſſario de neceſſitate ante ꝓducit.a. ¶ Confirmatur ſic hec rō Si foret aliqō delectabile vl aliqd mouens voluntatē ad.a.actum.⁊ deꝰ daret continue voluntati potētiā et poſſibilitatē ad reſiſtendū mouēti donec.b. inſtans in quo ſubtraheret potentiā ⁊ poſſibilitatē illi: tūc in b.iſtāti neceſſarꝰ neceſſitate ante illa volūtas eliceret.a.actū ḡ eadē ratiōe etiā ſi cōtinuo añ hoc habuit ſortes potētiā et poſſibilitatē ad nō eliciēdū a.actū pro illo inſtanti. Si in illo iſtanti eliciat excitatꝰ ab aliquo et nō habeat potentiā neqꝫ poſſibilitatē ꝓ tūc ad oppoſitū. neceſſario elicit.a.actū. Ad iſtō reſpōdeo et cōcedo vt priꝰ ꝙ omē qō erit de quo aliqñ verū erit dicere hoc neceſſario neceſſitate antecedente eſt: et de neceſſitate erit. Ad argumenta in oppoſitum.

¶ Ad primū cōcedendo ꝙ de neceſſitate et neceſſario.a. lapis cras mouebitur.⁊ ꝯñaꝫ vltra nego.ḡ neceſſe eſt.a.moueri cras. Et ratio ē qꝛ hec ꝓpō neceſſario vl de neceſſitate.a.mouebitꝛ cras non plus ſignificat niſi ꝙ aliqua eſt neceſſitas qua.a.mouebitur cras. et hec: neceſſe eſt.a moueri cras.ſigt aliquam neceſſitatem eē poſitā vel poſitiuam ꝓpter quā nō pt eē quī a.mouebitur cras ⁊ hoc eſt falſuꝫ

¶ Ad aliud de antixp̄o dꝛ ꝙ antixp̄s dicitꝛ futurꝝ cōtingens quia ꝓducetꝛ in eſſe principaliter a cauſa contingenter agente vel quia indifferenter pōt eē ⁊ non eſſe.ꝙ antixp̄s erit pro tp̄e illo pro quo eſt.

¶ Ad aliud nego conꝯñam de neceſſitate.a. mouebitur vel mouetur a ſorte.igitur de neceſſitate ſortes mouet vel mouebit.o.

Ad aliud nego ꝙ omne quod erit: erit tale de quo aliqñ erit verū dicere hoc neceſſario eſt. quia ſoluꝫ hoc eſt de neceſſitate cōſequentis: qꝛ actꝰ voluntatis pro illo inſtanti pro quo eſt.lꝫ ſit neceſſe ipꝫ pro tunc fore.non tamen eſt ille actus neceſſario neceſſitate antecedenti et ſimpliciter. Sed aliq̄ neceſſitate eſt ipſuꝫ eſſe: non tamē alia neceſſitate eſt.

Ad quintū negetur ꝙ oīs actus voluntatis eſt neceſſa

rio neceſſitate añti. Et ad argumẽ tũ nego ꝯñam: in hoc inſtanti i ſorte nõ eſt potẽtia ⁊ poſſibilitas ad oppoſitũ. a. ꝓ nũc: igitur. a. de neceſſitate eſt. et ratio eſt quia impotẽtia illa ſequitur ad poſitionẽ rei ineſſe et non precedit eſſe tempore vel natura.

¶ Quita ↄcluſio. nec per ſe nec per accidens meritũ nec demeritũ neceſſitati repugnat iſtã ↄ̃cluſionẽ Probo multipliciter. Primo ſic poſſibile eſt creaturã rõtionalẽ in pmo inſtanti ſue creationis facere bene vel facere male et ſiue faciat bene ſiue faciat male. neceſſe erit ipm pro tunc facere bene vel male. ergo cum neceſſitate ſtat per ſe meritum et demeritũ. ꝙ cretura rationalis in pmo inſtanti ſue creatiõis poteſt facere bene vel male. Probo ſic xps merebatur i pmo inſtanti ſui eẽ vt pꝫ p magiſtruꝫ. 3° ſniaꝝ diſ. 18. vbi dicit ꝙ xps ab inſtã ſue ↄ̃ceptiõis tm̃ merebatur quãtũ vnꝗ̃ poſt. Et ſi hoc fuit verũ de xpo ſm naturã humanã. eadẽ ratione eſſet poſſibile de alia creatura videlicet ꝙ pt peccare in pmo iſtãti ſui eẽ vel mereri.

¶ Ad idẽ ſecundo ſic Creetur. a. angelus nõ cõfirmatus et cretur in eo cognitio obiecti et oĩa reſidua extrinſeca ⁊ intrinſeca requiſita ad ꝓductionẽ. b. actus liberi. Tunc probo ꝙ ſtatĩ ⁊ ſubito pt a. ãgel⁹ ꝓducẽ. b. actũ: q: p⁹ pmũ iſtãs pt: et nulla eſt rõ q̃re mag' põt tũc ꝙ̃ nũc: cũ nũc hẽat oĩa q̃ p⁹ habebit. et eſt conſimiliter diſpoſitus in oĩbus ſicut erit vſꝙ ꝓducet. b. igitur. ¶ Confirmatur per ſimile ſi nam ſi luminoſum ſubito creẽ in medio: vel ignis ſit approximatus ſuo paſſo. luminoſuꝫ in pmo iſtanti ſui eẽ agit et ignis in illo iſtãti incipit agere. ꝫ ⁊c.

¶ Ad idẽ tertio pono ꝙ deus creet. a. angelum imediate poſt. b. inſtãs cum omnibus requiſitis ad. c. actum: tunc vel poteſt. a. angelus immediate poſt. b. inſtans elicere. c. actum vel non. Si põt et ſi eliciat. c. actum immediate poſt. b. tunc habebit. c. actum in omni iſtanti ſui eſſe. ergo eſt hoc poſſibile et ſi hoc eſt poſſibile: eadem ratiõe eſt hec poſſibile ꝙ eliceat. c. actũ in primo inſtanti ſui eſſe: quia ita ineuitabilis erit ſibi ille actus ſic elicit⁹ in pmo tpe ſui eſſe ſicut actus elicitus in pmo inſtanti ſui eſſe. Si dicatur ꝙ in caſu poſito nõ eſt poſſibile ꝙ. a. angelus eliciat actũ voluntatis immediate poſt. b. inſtãs Contra. immediate p⁹. b. pt. a. angelus. elicere. c. actum. igr eſt poſſibile ꝙ. a imediate poſt. b. inſtãs eliciat. c.

¶ Ad idem arguo et pbo ꝙ meritũ ⁊ neceſſitas nõ repugnant ⁊ arguo ſic. Oẽ. q̃d eſt q̃n neceſſe eſt eẽ per philoſophũ p° periarmenias. Sed aliquid eſt merituꝫ et demeritum. ꝫ aliq̃s neceſſario meretur: ⁊ aliq̃s neceſſario demeretur. ⁊ per ↄſequens neceſſitas ſtat cum merito.

¶ Ad idẽ pono ꝙ deus creet. a. angelum et precipiat ſibi deus ꝙ vitet peccatum quantuꝫ poteſt: et quandocunꝙ et pro oĩ tempore pro quo poteſt: peccet tũc a. b. peccato. ⁊ tantum in inſtanti primo. tunc i. c. a. non poteſt vitare peccatum. b. nec prius potuit. ergo neceſſario. a. peccat et in eo q̃d vitare nõ põt. Or autẽ in. c. a. nõ potuit vitare. b. peccatuꝫ. Probo: quia ſi potuit: aut ergo fecit quantum potuit ad vitandum. b. vel non

Si non: ergo peccauit cōtra preceptū. Si fecit quātum potuit ad vitandū .b. pro .c. inſtanti et non vitauit pro illo inſtāti. Igitur non peccauit quod eſt oppoſitū conceſſi.

¶ Ad idem arguo ſic ꝙ neceſſitas que ſequitur poſitionem rei in eſſe non repugnat merito vel demerito quia talē neceſſitatem facit meritum et demeritū igitur talis neceſſitas nō tollit meritum vel demeritum. Cōtra patz per Anſelmū primo capitulo. Cur deus homo. cap. 24. et ꝑ hu. de ſa. ſeptia pte. cap. 23°. vbi dixit illa neceſſitas ꝙ precedēs operata eſt volūtas nō poteſt excuſare. Similiter impotentia que oritur ex culpa non tollit. vt patet de cōceptu virginali. ca. 29. et eadem ratione nec neceſſitas ſequens meritum tollit meritum.

¶ Ad idē ponatur ꝙ deus velit neceſſitare ſortem ad aliquod opus exteri⁹ puta ad dandaz elemoſinam pauperi vel cōſimile. Sit .a. opus: pono cuz hoc ꝙ ſortes velit libere facē .a. quo poſito erit .a. factum .a. ſorte neceſſitate ācedente. et tamē meritorie qꝛ voluntate et ſic patet cōcluſio quinta pro iam tactis tractabo articulū iſtuz.

¶ Quarta queſtio.

Vtruz ſic dare primū inſtās meriti vel demeriti Et arguo primo ſic. qꝛ eſt dare p̄mū inſtans actus volūtatis. ergo et primū inſtans meriti vel demeriti. ꝙ ſit dare primū inſtans actus voluntatis ꝓbo multipliciter Primo ſic intellectus qñ educit ſe p̄mo de actu p̄mo ad actū ſcd̄m intelligit ſubito ſicut patet. 2°. de aīa ꝑ ph̄m et ꝯmētorem ꝯmento. 28. vbi dicunt ꝙ intellectus eſt actio ꝑfecta ⁊ ſit inſtāti et voluntas eſt ita potens ad agēdum ſicut intellect⁹ nec habet maiorem reſiſtantiam. ergo ⁊c.

¶ Ad idez ſcd̄o viſio ſenſus particularis ſit ſubito per ph̄m tertio de aīa ⁊ ꝯmentatorē cōmento. 28. et ſcd̄m cōmentatorē euſtachiū. 6ᵗᵒ. ethicoꝝ capi. 4. ⁊ ꝯmēto. 10. Dicit textus videt̄ viſio ſcd̄z quocunqꝫ tpus ꝑfectū eſſe et cōmētator. in vno quoqꝫ eni vere videre perfectuz eſt. ergo a multo fortiori volitio ſit ſubito. Similiter idē dicunt ph̄s. et cōmentator ibidem de delectatione ꝙ ſit ſubito et ī inſtāti. et per hoc probant ꝙ delectatio non eſt motus: nec generatio.

¶ Tertio ad idē luiſum agit ſubito ſicut poteſt. 6. phiſicoꝝ ꝯmēto. 22. cap de tpe et. 43. ⁊. 2. de aīa articulo ꝯtra. Empedoclē et de ſenſu et ſenſato. igitur voluntas multo magis.

¶ Quarto ad idē xp̄s ſubito merebatur in p̄mo inſtanti ꝯceptionis ſue ſicut proꝫ ꝑ magiſtrū ſcd̄o ſnīaꝝ diſt. 18. et eſt ſnīa gregorij, ſupra. Ezechielē omelia. vi. ergo fuit dare primū inſtans p̄mi actus volūtatis. Et eadē ratiōe xp̄i rōne cuiuſlibet alicuius voluntatis.

¶ Quinto ad idē. Si nō ſit dare primū inſtans meriti vel demeriti ſequitur ꝙ ſit dare vltimum inſtans eſſe charitatis quod eſt cōtra ph̄m et cōmentatorem octauo phiſicoꝝ ꝯmēto. 69. vbi dicūt ꝙ quādo res corrumpitur tūc in inſtanti medio inter eſſe ⁊ nō eſſe res non habet eſſe et ecōtra quādo res generatur et ꝙ hoc ſequitur patet quia nō eſt dare primū inſtans pcti.

ergo eſt dare vltimū inſtans in quo non eſt peccatum. et tunc in illo eſt gratia et immediate poſt non erit gratia et ſic erit dare vltimum inſtans gratie.

¶ Sexto ad idē. Ponatur ꝙ. a. angelus exiſtens ī naturalibus donis ſine gratia habeat b. actum bonum ex genere. et ī aliquo inſtanti infundat deꝰ gratiam tunc pro iſto inſtanti. b. actus ē meritorius quia informatus charitate: ꝛ nūꝙ̄ pꝰ fuit meritoriꝰ vite eterne. ergo eſt dare primū inſtans meriti. Qđ ſit dare primuȝ inſtās gratie. patet per philoſophum ꝛ commentatorem. 8. phiſicoꝝ. cōmento 6. q. Rei permanentis eſt dare primum inſtans. Similiter non eſt dubium quin deus poteſt in animam alicuius in inſtanti creare gratiaȝ Similiter eſt dare vltimum inſtās in quo verba ſacri baptiſmi ſūt ꝓlata. Igitur eſt dare primū iſtans infuſionis gratie.

¶ Septimo ad idem fuit dare primuȝ inſtans in quo petrus fuit mortuus. tunc in illo inſtanti anima petri in celo eſt vere beata. quia aliter oportet dicere ꝙ poſtꝙ̄ anime ſunt plene purgate. ꝛ a corporibus exute non ſunt beate ſed per inſtans punite ꝛ miſere. qđ non eſt verum. et per conſequens anima ſancti in inſtanti ſeparationis a corpore eſt vere beata et clare videt deum: et fruitur deo quod eſſe non poteſt ſine operatione voluntatis. quam tūc ipſa anima primo habet. igitur. Et poteſt iſtđ argumentum confirmari per auctoritates ſacre ſcripture. per Auguſtinum pͥmo de doctrina xp̄iana. capitulo. 28. et allegat magiſter primo ſētentiarū capitulo. 6°. vbi dicit ꝙ cum adeſt qđ diligitur. vt delectationem ſecum gerat neceſſe eſt. Et per Auguſtinum primo de tri. cap. 17°. vbi oſtendit ꝙ impijs non manifeſtabitur filius in forma dei in finali iudicio. quia ſic non p̄t videri niſi ad gaudiū. ꝛ. 12. metaphiſice. cōmento. 39°. dicit ꝯmentator ꝙ voluntas ſequitur app̄henſionē ſicut vmbra corpus.

¶ Octauo ad idē arguitur ſic. Actus volūtatis nō fit ꝑtibiliter ꝛ ſucceſſiue ſed ſimul habet eſſe ſecūdum totū. ſicut ē de ōnibus rebus ꝑmanentibus igitur ꝓducitur ſubito et in iſtanti. et nō in tēpore ¶ Et arguo iſtud vniuerſaliter ꝙ omnis res ꝓducta ſimul ſecūdum ſe totum et nō ſecūndum eſſe ſuceſſiuū ꝓducitur in aliquo inſtanti primo et arguitur primo ſic nā aliter ſequitur ꝙ foret poſſibile ꝙ aliquod luminoſū imediate poſt inſtās ageret totū lumen quod poteſt ī certo medio agere. ꝓboꝫ ꝙ nō ꝛ ſuppono ꝙ ſit b. mediū remiſſe lucidū. et. a. luminoſū ꝙ ſuppono ſubito ſufficere intēdere. b. medium quātum poteſt intēdere et ꝙ tunc poſt hoc remittatur lumē cōtinue ꝛ. ſucceſſiue: agat tūc ꝯtinue poſt hoc quātum poteſt. a. in. b. et ſequitur ꝙ inmediate poſt hoc. a. itēdet lumē in. b. medio ꝑtotum. b. mediū et lumen in b. medio īmediate poſt hoc ſecūdum totū et quātūcumqꝫ ſui ꝑtem intēditur. et tamē ꝯtinue poſt hoc et inmediate poſt hoc lumen. b. medij ſecūdum totū ꝛ quācumqꝫ partem ſui remittetur et tunc ſequitur ꝙ aliquid ſimul itendatur et remittatur ſecūdum ſe totum et quamcumqꝫ ſuiꝫ partem ¶ Et aliquid ſimul ſecundum idē mouebitur motibꝰ cōtrarijs et accedet ad aliquē terminū et recedet ab eodem. quod non videtur ymaginabile.

¶ Ad idē arguo de ā=
gelo non ſucceſſiue ꝛ ꝯtibiliter cre
ato.ſed ſecūdum totum ſui ſimul.
Et ꝓbo ꝙ deus nō poteſt creare v=
num āgelum immediate poſt iſtans
q: ſi poteſt creare deꝰ .a.angelum i
mediate poſt hoc inſtans.b.tūc cre
atio. a.angeli non eſt ꝓprie motus
q: non eſt ꝯtibilis acquiſicio Sȝ eſt
quoddā mutatum eſſe ſicut ē indu
ctio forme ſubſtantialis. vel ergo
illud mutatum eſſe eſt immediate
poſt.b.vel mediate poſt.b.Si medi
ate poſt.b.ergo inter illud mutatū
eſſe et.b.erit tempus medium.er=
go illud non erit immediate poſt
b.quod eſt oppoſitum poſiti. Si di
catur ꝙ illud mutatum eſſe erit i=
mediate poſt.b.tunc ſequitur ꝙ ſit
poſſibile ꝙ duo mutata eſſe ſucce=
dant ſibi immediate:ꝛ ſint immedi
ata.et hoc eſt tam impoſſibile ꝙ im
poſſibile eſt ponere inſtantia imme
diata in tempore:igitur. ¶ Confir
matur argumentum ſic adductum
annichilet deus.a. angelum i hoc
inſtanti.et immediate poſt hoc in=
ſtans recreet eum:tunc vnum mu
tatum eſſe iſtius angeli erit nunc:
et aliud erit immediate poſt hoc.ḡ
vnū iſtorum erit prius altero.ꝛ vbi
cunqȝ eſt prius et poſterius ibi ē tē=
pus et ſucceſſio.et per conſequens
non ſunt immediata.

¶ Confirmatur iſta
ratio ſic.Pono ꝙ ante creationē
mundi deus creaſſet.a.angelum ꝛ
immediate poſt hoc annichilaſſet
eum.ſit.b.primum mutatū eē et.c.
ſecundum:tunc quando.b.fuit nō
fuit tempus:quia non motus:ſed
mutatum eē tantum:et inſtās pri=
cipiū tꝑis:et tunc.c.ſecundū mu=
tatum eſſe fuit:vel ergo in tempo
re vel in inſtanti:alterum vt vide
tur oportet dare:quia non ē poſſi=
bile ꝙ ſit aliquod motum vel mu=
tatū eſſe quod nullam habeat men
ſuram communem vel propriam.
Sed.c.mutatuȝ eſſe non erat in tē=
pore:quia nullum tempus erat vel
fuit ſed ſolum inſtās.nec in inſtan=
ti.Probo quia aut in eodem inſtā
ti in quo eſt.b.vel non.ꝙ non patet
per poſitum Si in alio inſtanti:tūc
duo inſtantia erunt immediate.er
go et tempus.

¶ Arguo ſpecialiter
in caſu ꝓpoſito ꝙ erit tempꝰ quia
erit ibi prius et poſterius.ergo tē=
pus.Similiter erit ſucceſſio :ergo
tempus.Similiter ſecundum iſtō
foret poſſibile ꝙ eſſet mutatum eē
et tamen non inſtans nec tempus
quia poſt.b.erit.c.quando nec erit
inſtans nec tempus.

¶ Ad idem.Creet de
us in.b.inſtanti in principio mun=
di.a.angelum:ꝛ immediate poſt b
inſtans.c.angelū et nūꝙ poſt creet
tempus aliquod.vel ergo fuit tꝑs
vel plura inſtantia vel non.Q̄ō nō
fuerunt inſtantia ꝓbo.quia c.non
fuit in inſtanti:quia non in.b nec i
aliquo poſteriori.b.q: illud.nec fo=
ret mediatum.b.nec imediatū.b.ꝛ
per conſequens tm̄.b.iſtās fuit.Et
vltra ſequitur ꝙ aliquid fuit creatū
nec in inſtanti nec i tꝑe.Similiter
vt prius ſe q̄ret ꝙ eſſet prius et po
ſterius ſine tempore.

¶ Ad idem arguo ꝛ ꝓ
bo ꝙ deꝰ nō p̄t creare.a.angelū im
mediate poſt hoc inſtans.q: ſi deus
hᵒ poſſȝ eadē rōe poſſȝ deꝰ imediate
ante.b.inſtans creare vnū angelū
Sȝ hoc ē ipoſſibile.Probo multipli
citer.Primo pono tunc ꝙ imedia
te an̄ hoc creaſſet.a.angelū ꝛ i hoc

inſtanti creet.c.⁊ immediate p⁹ h⁹
annichilet vtrunqꝫ.tunc ſeq̄r ꝙ.a.
q̄n.c.fuit annichilatū.⁊nunc ē cum
c.ergo ſemꝑ p⁹hoc ita eritꝙ.a.erit
diutius ꝙ̄.c.qꝛ ſemꝑ fuit q̄n.c.fuit
⁊ aliq̄n quando.c. non fuit.ꝯñs eſt
f̄lm:qꝛ.a.non fuit in aliquo inſtan
ti in quo.c non fuit.ſed ſolum ī in-
ſtanti in quo.c. fuit. ergo non
diutius ꝙ̄.c.ymo vtriuſqꝫ duratio
fuit indiuiſibilis.Similiter illum
angelū.a.quē deus creauit īmedia
te ante hoc eſt poſſibile ꝙ deus an
nichilaret in hoc inſtanti:faciat er
go ſic:ſequitur ꝙ tunc.a.angelus
fuit:et tamen in nullo inſtanti fu-
it.Similiter ſ₃ iſtud foret poſſibi-
le ꝙ deus īmediate ante hoc anni-
chilaſſet grāꝫ petri.et in hoc iſtan
ti recreaſſet.

Contra ſeq̄r ꝙ petrus ali
q̄n fuit ſine grā ⁊
non dilect⁹ a deo.⁊.tñ ē et cōtinue
fuit in gratia et dilectus a deo.ꝙ
hoc ſit veruꝫ.patet:qꝛ in oī tp̄e in
quo petr⁹ fuit et in omni iſtanti fu
it petrus in grā.igr̄ continue.

Ad idē ꝑbo ꝙ de⁹

non poteſt immediate poſt hoc.a.
angelū crearetqꝛ ſi pōt faciat ergo
Arguo tunc contra multipliciter.
Pꝛio ſeq̄r ꝙcreatio.a.angelī ē fu
tura ⁊ nūꝙ̄ erit pñs:qꝛ nichil p̄t eē
pñs niſi eſt in inſtanti.Similiter ſe
quir̄ ꝙ aliq̄ ꝓpō ē ⁊ erit cōtinue ve
ra per totum diem ⁊ oēꝫ p̄tē ⁊ oē in
ſtās diei.⁊ tñ aliq̄n ī illo die ē ſua ꝯ-
dictoꝛia v̄a.qꝛ hec ꝓpōꝯtinue erit
v̄a.Creatio.a.āgeli nō ē qꝛ hec ali
q̄n erit v̄a.Creatio.a.āgeli ē.ꝙhec
aliq̄n erit v̄a.creatio angeli.a.ē:ꝓ
bo qꝛ creatio.a.erit.igr̄ ꝓpō ſēꝑ ſi-
gnificans.a.foꝛe aliq̄n ſignificabit
ſicut ē.Silr̄ de⁹ ſciet.a.eē.ꝙ aliquā
do erit vex̄ dicere.a.ē.antecedēs pꝫ
quia nō eſt poſſibile ꝙ aliquid erit
ꝙ deus nunꝙ̄ ſciet eſſe ⁊ maxime de
illo qđ deus faciet eſſe. Simili-
ter eodēmodo arguitur ꝙ de⁹ ſcit
a.creationem eſſe:⁊ tamen ſemper
ſciet.a.non eſſe.Et eodem modo ar
guitur de iſtis.deus creat:deus nō
creat.Similiter ſecundum iſtud ſe
quitur ꝙ creatio.a.erit in iſto die:
et tamem in nullo inſtāti iſti⁹ diei.
quia non poteſt dici ꝙ̄.a.erit in ali
quo inſtanti illius diei:et tamen in
nullo inſtánti iſtius diei.a.erit qꝛ ſe
quitur.a.erit in aliquo inſtanti. er
go in aliquo inſtanti.a.erit. Et ſi-
militer ſi.a.erit in aliquo inſtanti
iſtius diei cum omne inſtans erit
mediatū ab hoc.ſequitur ꝙ.a. erit
mediate poſt hoc quod eſt oppoſitū
poſiti.Et ꝙ ſit ē poſſibile ꝙ.a.erit ī
iſto die:et tamen in nullo inſtanti
iſtius diei.Probo: quia eadem ra-
tione poſſet poniꝙ aliquis poſitus
puta petrus eſt in iſta domo non ta
men in aliquo ſitu iſtius domus vel
in domo.Et eodem modo aliq̄s an
gelus foꝛet in celo et in nullo loco
adequato nec in ſitu:qđ non ē ymaginabile.
ſicut non eſt ymaginabile
aliquid tangere coꝛpus:et nullam
partem eius vel nullum punctum
illius:ita inymaginabile eſt ꝙ ali-
quid erit vel fuit in tempoꝛe:et ta-
men non in aliquo inſtanti illius cū
tam plenum ſit tempus inſtantib⁹
ſicut linea punctis.

Ad idem arguo et

pꝛobo ꝙ non eſt poſſibile ꝙ deus
immediate poſt hoc creet.a.ange-
lum:quia ſequitur ꝙ deus crearet
a.ante quodlibet inſtans poſt hoc.
et tunc ſequitur ꝙ creatio.a. fo-
ret medium inter hoc inſtans et
quodlibet inſtans futurum:et tūc
non immediate poſt hoc foret in-
ſtans:quia.a.erit poſt hoc inſtans:
et ante inſtans omne futurum.

¶ Ad idem arguo ſic
deus immediate poſt hoc creabit
a. ergo creatio. a. erit ante quodli-
bet inſtans futurum quia non erit
cum aliquo inſtanti futuro. ꝗ erit
ante quodlibet futurum: et poſt
non poteſt vt conſtat ꝛc.

¶ Arguo vltra. Ex il
lo ſequitur ꝙ prius erit. a. q̄ aliq̄d
inſtans futurum et non prius erit
tempus poſt hoc q̄ inſtans futurū
ergo prius erit. a. q̄ aliquod tēpus
Et eodemmodo arguitur econtra
non prius erit. a. q̄ tempus et non
prius erit tempus q̄ inſtans ergo.

¶ Ad idem arguo ſic
nunc non eſt aliquod inſtans de fu
turis vel aliquod iſtorum ꝛ imme-
diate poſt hoc erit. ergo nunc inci-
pit eſſe aliquod iſtorum: et eodem
modo exponendo incipit eē. a. crea
tio. ergo non prius erit. a. q̄ aliq̄d
iſtorum. et per conſequēs ſi. a. erit
et quodlibet iſtorum erit. a. ſimul
erit cum aliquo iſtorum.

¶ Ad idem arguo ſic
non prius erit. a. creatio. a. āgeli q̄
erit angelus et non prius erit an-
gelus q̄ erit inſtans: ergo non pri-
us erit creatio. a. q̄ iſtās. ꝗ creatio
a. non erit añ oē inſtans futurum.

¶ Ad idem arguo ſic
et probo ꝙ non ſit poſſibile ꝙ deus
immediate poſt hoc creet. a. ange-
lum et non in aliquo inſtanti futu
ro: ſed ante omne inſtans futurum
quia ſi hoc foret poſſibile de crea-
tione alicuius in tempore videtur
eſſe poſſibile de poſitione alicuius
in continuo: et tunc foret poſſibile
ꝙ immediate poſt. b. punctum ī li-
nea ponatur. c. indiuiſibile: et ante
quodlibet punctum poſt. b. itaq̄ fo
ret medium inter. b. et quodlibet
poſt. b. ſed hoc eſt impoſſibile ergo.

¶ Ad idē arguo ꝙ de
non poneſt creare. a. angelum īme
diate poſt hoc: q̄a ſi poſſet po natur
ꝙ in hoc inſtanti creet. b. et imme-
diate poſt. a. tunc cum poſt erit. a. b
fuit prior. a. Contra omni inſtanti
aſſignabili ita propinquum et ita
remotum eſt. a. ſicut. b. quia nulla
eſt propinquitas vel diſtantia ma-
ior vel minor per indiuiſibile. Silr
ſecundum iſtud foret vnus pūctꝰ
in linea propinquior extremo q̄ ali
us ſibi immediatus. Similiter ſi b
foret propter. a. capio. c. qđ p̄ciſe tā
tum durat ſicut. b. a. tunc. c. durat
cum. b. et etiam cum. a. et. b. prius
durabit q̄. c. ergo. c. habet duratio
nē ſecundū prius et poſterius: q: in
duratione. b. a. fuit prius et poſteri
us. ergo in duratione. c. et per con
ſequens duratio fuit diuiſibilis ſe
cundum prius et poſterius., conſe-
quens eſt falſum: quia tota dura-
tio. c. fuit indiuiſibilis ad maximū
compoſita ex duabus durationibꝰ
indiuiſibilibus.

¶ Ad idem arguo ſic
Si deus poſſet immediate pꝰ hoc
creare. a. angelum deus poſſet da-
re. a. angelo beneficiū creatiōis nō
dando beneficium vlterius conſer
uationis: quia diſtincta ſunt bene
ficia. Sed hoc eſt impoſſibile. ꝓbo
quia ex hoc ſequeretur ꝙ eodēmo-
do exponendo idem inciperet eſſe
creari et annichilari. Similiter ſe
quitur ꝙ prius creabitur q̄ anni-
chilabitur: et tamen īmediate poſt
hoc tam annichilabitur q̄ creabit
et incipiet eſſe et incipiet deſinere
eſſe.

¶ Arguo ad idem ꝙ

hoc ſit īpoſſibile q̄.a.angelus ſit in aliquo tempore et non in aliquo inſtanti illius tp̄is. Et arguo ſic ⁊ ſuppono q̄ deus creet.b. ſimul cū aliq̄ inſtanti ſic q̄.b. erit ſemper cū ali quo inſtanti et non prius nec alias tunc.b. āgel⁹ erit ī oī pte ⁊ ī oī īſtāti illius diei et continue per totā diē. Aut ergo erit.a. aliquando cum illo vel non: ſi erit; et.b. nō erit niſi ī aliquo inſtanti. tunc.a. fuit cū aliquo inſtanti: quod eſt oppoſitū poſiti. Si dicatur q̄.a. non erit cū.b. Contra hoc non eſt ymaginabile q̄ a. erit per totum diem et per omne inſtans: et tamen aliquid erit ī illo tempore q̄ nō erit cū.a. Similiter ſi non erāt ſimul et erant: vnū erat pri⁹ alio vel poſteri⁹. Similiter.a. angelus fuit ſimul cū mūdo: ⁊ quādocunq̄ mūdus fuit inſtans fuit. g̃ a. angel⁹. fuit ſimul cum aliquo inſtanti quod eſt falſum. quia ī nullo inſtanti fuit.

¶ Ad idē arguo q̄ ſit īpoſſibile q̄ creatio.a. āgeli ſit īmediate p⁹ hoc: ſit.b. h⁹ inſtās. Et arguo ꝓ p̄terito ſic.a. creatio fuit in b inſtanti. probo ſit.b. medium īſtās diei. tunc.a. creatio fuit in illo die: et equaliter diſtans ab extremis. ergo ⁊ in medio ī diei: conſequentia patet per ſimile in alijs. Nam ſi aliquid poneretur ī corpore: vt̄ linea et equaliter diſtaret ab omni extremo foret ſimul cum puncto medio ergo eadem ratione ſic erit in propoſito.

¶ Ad idem. Nō ē poſſibile q̄ ſit motus ſucceſſiuus niſi in tempore: et ſicut ſe habet mot⁹ ad tempus quo ad hoc: ſic ſe habet mutatum eſſe in motu ad inſtans ſicut haberi poteſt per proceſſū philoſophi igitur.

¶ Ad oppoſitū illi⁹ dubij arguo multiplicit̄. Pr̄ ē poſſibile q̄ deus immediate poſt hoc creet angelum. Et arguo primo de lumine ſic. creet deus in hoc inſtanti aliquod luminoſū in medio. q̄d ſufficit agere ſubito lumen ſuum et ſuſpendat deus per hoc inſtans actionem luminoſi: et immediate poſt h⁹ dimittat nature ꝓprie. tūc īmediate poſt hoc iſtud luminoſum aget. Probo. quia ſi non tunc tempus erit poſt hoc āt eq̄ ageret ſit b. illud inſtans. Contra: per totum tēpus ante.b. ſtabit agens naturale approximatum poſſe ſuo in quod ſufficit agere ⁊c..

¶ Secundo ad idem arguitur ſic. Aliqua ē linea nunc continua que immediate poſt hoc erit diuiſa: tunc diuiſio illius linee erit immediate poſt hoc et ſubito. Igitur eadem ratione eſt poſſibile q̄ creatio vel annichilatio angeli fiat immedite poſt hoc.

¶ Tertio ad idem arguo ſic. Deus poteſt aliquam creaturam ſubito creare et conſeruare per inſtans: et non vltra: q2 ſi deus crearet aliquā creaturā nō neceſſitatur deus conſeruare illā per tempus. ſed poteſt illā annichilari īmediate p⁹.a. ymo h⁹ negare videt̄ eē contra omnipotētiā dei. q̄ deus nō poſſet immediate poſt hoc annichilare angelum et mundum.

¶ Quarto ad idē arguo ſic. Ignis et talia conſimilia q̄ agunt ſucceſſiue: et cum reſiſtētia poſſunt immediate poſt inſtās agere in ſua paſſa. igitur a multo fortiori illa agentia que agunt ſubito et ſine reſiſtentia.

¶ Quinto ad idē arguo ſic.

Ponatur ꝙ aliquod agens corrumpat aliquod paſſum inanimatum partibiliter ſit.a. illud ꝙd nunc eſt: et tunc.a. immediate pꝰ hᵒ corrumpetur: quia immediate pꝰ hoc erit aliqua pars eius ablata.et per conſequens totum corruptum eſt.a.tamen nunc eſt.et eadē ratione erit hoc poſſibile de angelo igr. ¶ Confirmatur argumentum per hoc ꝙ.a.imediate poſt hᵒ erit.aliqua eius parte ablata ⁊ per conſequens totum corruptū eſt.a. et tamen nūꝙ ſic erit ꝙ.a.corrumpetur.ſed totum ſemper erit.⁊ redeunt argumēta que facta ſūt ad aliam partem. Et idem argumentum eſt de intenſione formaꝝ q̄ cōtinue eſt alia et alia.

¶ Sexto ad idem.

Aliquis poteſt peccare imediate pꝰ iſtans ⁊ ante inſtans et perdere gratiā ſuam.ergo eadē ratione p̄t deꝰ imediate ante inſtans vel imediate poſt inſtans remitere peccatū et recreare gratiam. Aſſumptū probatur ſic.ponatur ꝙ aliquis voueat ſe facturū aliquid ante.a.inſtans quod tamen ſubito poteſt facere:⁊ omittat vſq; ad.a. Sit gratia exempli ꝙ in.a.ſit primo mortuus.tunc ſortes peccabit et non niſi ſi imediate ante.a.ergo peccabit primo imediate ante.a. Quod peccabit.patet:quia poſt quodlibet inſtans ante.a poteſt implere votum ſuum.ergo ⁊c.⁊ per conſequens ſolum peccabit immediate ante.a.

¶ Septimo ad idem

Deus immediate poſt hoc faciet infinita inſtantia: et poteſt deus conſimiliter immediate pꝰ hoc facere infinitos angelos et infinita puncta:quia infinita puncta facit in omni generatione corporis:⁊ ſi deus poteſt facere immediate poſt hoc infinitos angelos:vel infinata puncta.ergo a multo fortiori vnū ſolum angelum et vnum ſolum punctum.ergo.

¶ Octauo ad idē.

Poſſibile eſt ꝙ aliquis incipiat nunc vniformit currere quo poſito motus ſuus manebit vnus et idē continue. Quero tunc de productiōe illius:aut erit in hoc inſtanti vel imediate poſt hoc/ſi in hoc inſtanti tunc motus ⁊ quies erunt ſimul in eodem. Si generabitur immediate poſt hoc/eadē ratione foret poſſibile facere aliquem ſecundum ſe tutum ſimul perfectum. Et fiunt argumenta de iſto que facta ſūt de re permanente.

¶ Nono ad idē.

Ponatur ꝙ aliquod corpus incipiat in hoc inſtanti.a.diuidi et nulla pars eius corrumpatur facta aliqua diuiſiōe:capto duas lineas per quas fit diuiſio:tuuc in illis lineis erunt duo puncta extrema que non fuerūt in.a.inſtanti:quia ſi fuiſſent in.a.inſtanti cum nulla pars corporis fit corrupta fuiſſent ſic corrupta imediate.quod eſt impoſſibile.et ꝑ cōſequens illa duo puncta non erant in.a.inſtanti:ſed immediate pꝰ hᵒ inſtans fuit:a.generata.quod fuit probandum.

¶ Decimo ad idem.

Capiatur primum inſtans in quo fuit anima petri ſeparata a corpore.ſit.b.inſtans tunc in.b. inſtanti anima petri fuit in celo et quieſcēs ab omni motu/et prius fuit in corpore ⁊ de corpore mouebatur ad ce

lum:tunc anima petri mouebatur motu locali:et non in.b.inſtanti nec in aliquo inſtanti ante.b.et per cõſequens mouebatur ante.b.⁊ poſt quodlibet inſtans ante.b.et ſi ſic.ergo immediate ante.b.

¶ Undecimo ad idem arguo ſic. Poſſibile eſt ꝙ deus immediate poſt hoc creet.a.ſubito et totum ſimul.ergo eadem ratione eſt hoc poſſibile de alia re. Aſſūptū probo ſic.et ſuppono primo ꝙ ſubita productio alicuius de non eſſe ad eſſe dicatur creatio. Sit.a.aliquod tempus incipiens ī hoc inſtanti.tūc ſic loquendo deus immediate poſt hoc creabit.a.quia immediate poſt hoc.a.erit. Nam in rebus non ſucceſſiuis quando aliqua pars eius eſt:totum eſt:et nunc.a.non eſt.ergo immediate poſt hoc.a.producetur de non eſſe ad eſſe.igitur per oppoſitum creabitur.et ſic loquendo de creatione non erit per tempus nec in aliquo inſtāti futuro. Probo quia quocunque inſtanti futuro ſignato prius erit.a.tempus.ergo ī illo nō producitur de non eſſe ad eſſe.⁊ per conſequens in illo non creatur: ſic loquendo de creatione. ¶ Tūc arguo ſic vltra.in hoc inſtanti non ſic creatur.a.et ante quodlibet inſtās poſt hoc creabitur.a. ergo aliquid creabitur immediate poſt hoc:⁊ aliqua ſubita mutatio erit poſt hoc īmediate.et ante omne inſtans poſt hoc et ī nullo aliorum hoc. Et eadē ratione poteſt ſic eſſe de creatione anime.

¶ Confirmatur hec ratio ſic. Deus facit.a.eſſe immediate poſt hoc inſtans:et in hoc inſtanti vel ante:nec in aliquo poſt faciet.a.eſſe īmediate poſt hoc:et ante quodlibet inſtans poſt hoc faciet deus.a.eſſe immediate poſt hoc.et per conſequens factio qua deus faciet a.eſſe immediate poſt hoc erit immediate poſt hoc et ante quodlibet inſtans futurum.

¶ Duodecimo arguitur ad idem. Suppono ꝙ ſortes nūc primo incipiat currere:tunc ſortes primo curret:et tamen deus nunꝙ ſciet ſortem primo curreret.ergo eadem ratione eſt poſſibile ꝙ deus creet vnum angelum et tamen nunꝙ ſciat ſe creare illum. Similiter in caſu illo poſito non ſequitur ſortes primo currit.ergo aliquando ſic erit ꝙ ſortes primo currit.quia conſequens continue erit falſum:et oppoſitum verum:quia cōtinue erit verum ſortes prius currebat. ergo ſimiliter nec in propoſito.ſequitur.a.angelus erit et fuit.ergo aliquando ille fuit vel erit.a.

¶ Tridecimo ad idē arguitur ſic.non eſt incōueniens ꝙ aliquid ſit in aliquo tempore:et tamen neſciat deus in qua parte vel in quo inſtāti illius temporis. Igitur ſic poteſt poni de eſſe angeli. Aſſumptum probo de ſpacio ſic.ſit a.aliquod corpus cuius vna ſuperficies extrema ſit.b.et ſit calidum difformiter ſic ꝙ infinite remiſſionis gradus terminetur ad.b. Arguo tunc ſic. Citra.b.eſt quolibet gradu poſſibili gradu caliditatis remiſſior:et tamen neſcit deus vbi citra.b.eſt quolibet gradu poſſibili gradu caliditatis remiſſior et voco citra.b.terminari et non ad.b.

¶ Ad iſtud dubiū reſpondebat doctor et et dixit ꝙ deus poſt

creare continue angelum poſt an-
gelum et cuiuſlibet eſt dare inſtās
creationis et erunt inſtantia ime-
diata et in tpibus ppriis. Et ſicut
non eſt incōueniens q duo puncta
ſunt imediata in diuerſis cōtinuis
ſic nec q duo inſtantia ſunt imme-
diata in tpibus propriis. Sed nō in
eodem tpe cōtinuo. Iſtam reſpon-
ſionem tangit. Hod. 6to. quodlibe
to et.13. vbi querit q̄ſtionē vtrū plu
ribus inſtantibus menſurantibus
plura mutata eſſe in motu angeli
ſucceſſiue correſpondeat vnum in-
ſtans tpis noſtri. Et doctor ſolemp
nis.13.quodlibet. q.7. querit vtrū
pluribus inſtantibus in tēpore an-
geli correſpōdeat vnum inſtans in
tempore noſtro. Sed iſtud eſt diffi-
cile michi videre quomodo pri9 et
poſterius duratione nō ſunt in eo-
dem inſtanti ɔmuni ymo multa ſe
quuntur. Et iſta probatur quia ca
piantur. a.b. inſtantia immediata
in temporibus propriis vel illis cor
reſpondet idem inſtans in tempo-
re communi vel nō. Si non et aliud
correſpondet.a.et aliud.b. duo in-
ſtantia in tempore cōmuni erūt im
mediata. Si dicatur q illis duob9
inſtantibus i temporibus propriis
correſpondet vnum inſtans in tem
pore communi ſit.c.tunc ſequitur
q.a.et.b.erunt ſimul quia in eodē
inſtanti mouentur quod eſt falſū
Similiter ſequitur q eadem res et
ſua priuatio forent in eodem inſtā-
ti et q creatio et annichilatio.c.an
geli erunt in eodem inſtanti quod
nō eſt ymaginabile niſi.c.inſtāti eēt
vnum paruū tempus vel intellige
retur ſicut loquuntur antiqui doc
tores q quodlibz tempus ſit ſimul
in vno inſtanti eternitatis ſed hoc
non foret ad propoſitum et q hoc
ſequatur probo volo q deus cret.
c.angelum in hoc inſtanti et imme
diate poſt hoc annichilet eum. Sit
creatio in.a.inſtanti temporis pro-
prii et annichilatio in.b.tūc.a.et.b
ſunt in eodez inſtanti temporis cō-
munis in illo inſtāti erit.a.et.b.er-
go annichilatio et creatio erunt ſi-
mul. Et eodem modo foret poſſibi
le q in eodem inſtanti motu ſucceſ
ſiuo moueatur angelus.a.celo ad
terram. quia ſi vno mutato eſſe ſit
in ſpera ignis alio in ſpera aeris et
ſic in omnibus pūctis intermediis
tunc omnia alia mutata eſſe erunt
in eodem inſtanti et erit angelus il-
le in vno inſtanti indiuiſibili in om
nibus partibus ſucceſſiue totius
mundi loquendo de inſtanti vt phi
loſophi loquūtur Sed quia iſta nō
concipio dico nichil aſſerendo alio
modo: q cuiuſlibet rei ſecundū ſe
totum ſimul et ſubito producte eſt
dare primum eſſe et ſi inſtans ſit ali
quod erit et dare illius primum in
ſtans nec eſt poſſibile q de9 imme-
diate poſt hoc vel ante omne tem-
pus futurū quod nunc incipit eſſe
creet.a.angelum ſubito et ſecundū
ſe totum et quanlibet ſui partem.
Et cōtrario modo eſt de rebus ſuc
ceſſiuis. Iſta non aſſero nec intēdo
tenere. Sed ſolū dico cā exercicii.

¶ **Per hoc reſpondeo** ad argumēta. Ad primū dico de lu
mine: q ſi deus ſuſpendat actionē
per inſtans: neceſſariū eſt: q ipedia
tur p tempus ɔpuū tñ p nullū tem-
pus totale eſt neceſſarium q inpe-
diatur: q ante quodlibet iſtans fu
turum poteſt pducere lumē ſuum
nō tamē ē poſſibile q nūc nō faciat et
ante omē inſtans futurum faciat.

¶ **Ad ſcd̄z argumētū** de linea et puncto patebit ad nonū
argumentum.

¶ **Ad tertium argu-**
mentū ɔcedo q deus poteſt aliquā

creaturam ſubito creare et negando vltra ꝙ poſſit eaꝫ imediate poſt hoc ſubito ānichilare ymo dico ꝙ poſita creatura in eē neceſſe eſt deū ipſam in eſſe pro tpe cōſeruare nec ex hoc ipſe eſt minus potens quia hoc poſſe non eſt poſſibile ſet contradictionē includit tamē hoc non intelligit de inſtantibꝰ et conſimilibus que non corrumpūtur niſi per deſitionem in eſſe et tamē nūꝙ corrumpuntur niſi quando ſunt.

¶ Ad quartuꝫ nego cōſequentiā ꝙ ſi ignis et ſimilia ꝗ ſucceſſiue agunt poſſunt immediate poſt hoc agere in ſua paſſa ergo et illa que ſubito agūt. Et ratio eſt quia illorum que ſucceſſiue agunt actio de neceſſitate eſt in tpe nec eſt dare ſimpliciter primū et ꝑfectum ſed ea que ſcðm ſe totaliter ſunt et ſubito in totali ſua ꝑfectione producta non producūtur per motum proprie dictū Sed per mutatuꝫ eſſe quod eſt terminus temporis et inſtantis ꝙ ſecūdum modum loquendi cōmunē et ita ſicut poſſibile eſt n ſucceſſiuis dare ꝑmū iſtās ita neceſſarium eſt i aliis dare primum.

¶ Ad quintuꝫ argumentum dico ꝙ .a. nūc eſt et nunꝙ poſt erit ſecūdum ſe totum et ſecūdum ſuas partes ſecūduꝫ quas ſucceſſiue corrumpetur. Et ideo quia illa corruptio erit ſucceſſiuā illius non erit dare primuꝫ inſtans et nego cōſequentiam. ergo eſt dare vltimū eſſe angeli ſubito ſecundū ſe totuꝫ corrumpendi. Et ratio ſuperius eſt dicta. Sꝫ cōtra iſtud obijcitur ſic .a. nūc eſt et nunꝙ poſt erit ſecūdum ſe totum ergo imediate poſt hoc erit mutatio de eē .a. ad ſic nō eſſe ſic tunc .b. mutatum eſſe de. a. ad non eſſe. tunc .b. mutatuꝫ eſſe erit immediate poſt hoc. et in nullo inſtanti igitur eſſet vnum mutatum eſſe immediatū poſt aliud mutatum. Item arguitur ad idem ſic ſi ſortes nūc quieſcat ⁊ non moueatur et immediate poſt mouebitur tūc ſortes immediate poſt hoc mutabitur de quieſcente in motum. et immediate poſt hoc erit mutatum eſſe de quieſcente in motum et tamen mutatuꝫ eſſe illud nō erit in aliquo inſtanti. Similiter ita eſt in omni motu locali ꝙ mobile eſt in aliquo termino et imediate poſt hoc non erit in illo termino igitur imediate poſt hoc erit mutatio de termino illo ad non eſſe in alio termino. Reſpondetur hic ꝙ mutatū eſſe in motu eſt eſſe i aliquo termino ad quem: et ideo eſt dare primū inſtans eſſe cuiuſlibet mutati eſſe Et quando dicitur ꝙ mutatuꝫ eſſe de .a. ad non .a. erit immediate poſt hoc ⁊ in nullo inſtāti poſt hoc: nego ymo dico ꝙ in quolibꝫ inſtanti erit vnum mutatuꝫ eſſe de eſſe .a. ad nō eſſe .a. vel nō eſſe totum et nullum erit primuꝫ illorum. Et ratio eſt qꝛ quilibet terminus in motu illo eſt non eſſe .a. vel nō eſſe totum nec ſequitur prius fuit nō totum igitur nunc non moueturad nō eſſe totuꝫ qꝛ totuꝫ licet prius fuerit non per corruptionem alicuius partis nūc tamen eſt nō totum per corruptionem maioris partis: per hec patet ad reſidua.

¶ Ad ſextū argumētum dico ꝙ ſi aliquis peccet immediate añ inſtans peccabit in aliquo inſtanti. Et ad argumentum vltra dico ꝙ ſi ſortes peccabit ante .a. in aliquo iſtāti: ſortes peccabit in aliquo inſtanti et de iſto argumento intendo magis tractare.

¶ Ad ſeptimuꝫ argumemtū cōcedo ꝙ deus immediate

poſt hoc poteſt facere infinitos an-
gelos et infinita puncta. q2 poteſt
in quolibet inſtanti facere vnum ꝛ
tamen non poteſt deus immediate
poſt hoc facere. a. angelum vel pūc
tum. Ratio eſt quia productio illiꝰ
in nullo inſtāti eſſet. Sed cum hoc
ꝙ deus immediate poſt hoc produ
cat infinitos angelos ſtat ꝙ produ
ctio cuiuſlibet erit in aliquo inſtā-
ti. ſicut ptz ī exēplo deus pͣt īmedia-
te poſt hoc facere infinita inſtantia
ꝛ faciet de facto. nec ſequitur aliqđ
impoſſibile. Sed ſi deus immedia-
te poſt hoc faceret. a. ſequeret̃ im-
poſſibile videlicet ꝙ duo inſtantia
eſſent immediata.

¶ Ad octauū argu-
mentum dico ꝙ motus ſortis erit
productus et producetur immedi
ate poſt hoc et continue vnus ꝛ idē
motus eſt in produci. et in produc-
to eſſe et continue erit idem et idē
motus et continue alius ꝛ alius q2
qñ aliqua pars motus eſt totus mo
tus eſt nulla tamen pars eſt ſimul
ſecundum ſe totū. ſed eſt continue
in continuo fieri et nunꝙ in pleno
et perfecto eſſe. Et eodem modo ē
de aliis ſucceſſiuis puta de tēpore.
Et nego conſequētiam vltra. ergo
eadem ratione poteſt ſic eſſe ꝙ ali-
quod ſubitaneum immediate poſt
hoc poſſet produci in eſſe et ratio
prius dicta eſt.

¶ Ad nonū argumē
tum dico. ꝙ cuiuſlibet puncti pro-
ducti eſt dare primum inſtans eſſe
et eodem modo dico ꝙ ſi aliqua li-
nea diuideret̃ aliqua diuiſione inſtā
tanea: eſt dare primum inſtans di-
uiſionis. nō tamen ſic de diuiſione
ſucceſſiua. et ꝙ linea poteſt diuidi
ſucceſſiue ſic intelligo ꝙ partes li-
nee ſucceſſiue ſeparētur ꝛ diuidāt̃
iſta ſeparatione ſucceſſiua et conti

nue dum durat illa ſepatio ſucceſ-
ſiua eſt verum dicere lineam illam
diuidi. Sed ad argumentū de pūc
tis generatis dico ꝙ ꝑ aliquod tpˢ
cōtinue generabūtur noua pūcta
et noua. nec eſt dare prima puncta
generata ſ3 quocūq3 dato illud ge-
nerabatur in aliquo īſtanti et aliq̄
corrumpebantur.

¶ Ad decimū3 argu-
mentum cōcedo ꝙ eſt dare primu3
inſtans ī quo aīa petri fuit in celo
et immediate añ fuit in terra. ꝛ nō
eſt motus propter ibi. ſed tantū mu
tatio ſubita ſeu motū eē puod ē in
illa īſtāti nec fuit īmediate añ illud.

¶ Ad xi. argumentū
ꝯcedo ꝙ īmediate poſt hoc. a. ꝑdu-
cetur ī eſſe de nō eſſe. Et ad iſtū mo
du3 loquēdi īmediate poſt hoc crea
bitur. a. ꝯtinue: ꝛ dū manet aliq̄ ꝑs
a. ꝑducit̃. a. de nō eē ad eē ꝛ creat̃.
a. ſ3 dico ꝙ nulla erit ſubita ꝑductio
illius fuit. a. de nō eſſe ad eſſe. et ne
go iſtam ꝯñam prius. ergo nūc non
ꝑducit̃ vel creat̃ q2 vt ſupra dixi
ſucceſſiua ꝯtinue dū acqrunt̃ ſunt
in fieri. et nūꝙ in vltimo facto eſſe.
¶ Ad aliud argumētū qñ dr deus
faciet. a. fore īmediate poſt hoc ne
go ſ3 concedo ꝙ īmediate poſt hoc
deus faciet. a. fore.

¶ Ad. xii. argumētū
qñ arguit̃ ſoꝛ ꝑmo curret et deꝰ nū
ꝙ ſciet ſortē currē ꝑmo. q2 cōtinue
hec erit fa ſoꝛ ꝑmo currit. Rñderi
poteſt ꝙ eſt ſatis poſſibile ꝙ ſortes
curret et deus nūꝙ ſciet ſortē cur-
rere primo vel primo currē et tñ im
poſſibile eſt ꝙ aliqđ erit et ꝙ deus
nō ſciret fore nec ſequit̃ omē quod
erit deus ſciet illud fore. ſoꝛ aliqñ
primo curret. ergo deus ſciet ſortē
ꝑmo currē. q2 eſt fallatia figure dictio
nis. tamē poteſt dici ꝙ ſortes nūꝙ

curret ꝑmo nec ſequitur ſortes cur
ret in.a.tempore continue et nõ an
te.igitur in.a.curret primo. Nam
de preſenti conſtat ꝙ non ſequitur
in iſto tempore ſortes currit.et nũ=
ꝙ ante iſtud tempus currebat.igi=
tur nunc primo currit. Si tamẽ ſic
intelligatur aliquãdo primo ideſt
in aliquo tempore. verum eſt ꝙ ali
quando primo curret ⁊ aliquando
ſic erit ſortes primo currit.

¶ Ad xiii.argumẽtũ
poteſt dici ꝙ hoc eſt falſum citra.b.
eſt quolibꝫ gradu poſſibili gradus
remiſſior ſed tamen quolibet gra=
du poſſibili eſt citra.b.gradus re=
miſſior.

¶ Nũc arguo ad op=
poſitum principalis dubij. Et prio
probo ꝙ non ſit dare primũ inſtans
meriti vel demeriti quia ſi foret po
no tunc ꝙ ſortes in hoc inſtanti pri
mo peccet mortaliter et continuet
peccatum ſuum per vnam horam.
vel cõtinue intendat peccatum ſu=
um hoc poſito probo ꝙ ſortes me=
rebitur penam infinitã in hac ho=
ra. Similiť. Et arguo ſic.ſortes in
hoc inſtanti meretur aliquam pe=
nam eternam ſit.a. et in qualibet
parte ꝓportionabili iſtius hore me
rebitur maiorẽ penam ꝙ meretur
in hoc inſtãti.ergo in tota hora me
rebitur infinitam maiorẽ penam.
ergo infinitã.Similiť quero vtruꝫ
vnꝙ ſortes in aliquo inſtanti intri=
ſeco illius hore mereatur aliquam
penam totalem vel nõ.Si non con
tra ſi ſortes in illo inſtãti peccaret
ſicut nunc peccat et non prius pec=
caſſet in illo inſtanti intrinſeco me
ruiſſet aliquã penam preciſe ⁊ non
meretur nunc minus ex hoc ꝙ pri⁹
peccauit.ergo ⁊c. ¶ Similiter cõti
nue peccat tm̃ quantuꝫ peccatum
ſuum eſt.et in quolibet inſtãti pec
catum ſuum eſt tantum vel maius
peccatum ꝙ fuit in primo inſtanti,
ergo.⁊c.

¶ Secũdo arguo ad
idem.Et ꝓbo ꝙ non ſit dare primũ
inſtans meriti vel demeriti quia ſi
foret ponať ꝙ ſortes mereatur in
hoc inſtanti augmentuꝫ gratie ſe=
cundum.b.latitudinẽ.Contra vel.
ergo.b.latitudo datur ſibi ĩ hoc in
ſtanti vel non.ſi.Contra non prius
tempore vel in inſtanti peccat quis
ꝙ deus ſubtrahit ab eo grãm ergo
a multo fortiori nõ prius meretur
quis gratiam ꝙ deus det illam.cõ
ſequentia patet quia aliter ſequiť
ꝙ eſſet deus promptior ad punien
dum peccatum ꝙ ad ꝑmiãdum bo=
num merituꝫ.Similiter ſi deus nõ
daret.b.in hoc iſtanti in quo meri
tui.b.grãm ſed poſt hoc.cum.b.nõ
poteſt immediate poſt hoc dari vt
prius ẽ argumentatũ.ſequiť ꝙ de⁹
per tempus expectaret añꝙ daret
gratiam quã quis in primo inſtan=
ti meretur.et tunc ꝑ tempus mere
tur homo anteꝙ eſſet maior in gra
tia vt ſibi daretur augmẽtũ gratie
ſue.Si dicatur ꝙ ſortes mereť eaꝫ
puta.b.gratiã. Contra ſit.a.actus
meritori⁹ quo mereť.b.vel.ꝙ act⁹
meritori⁹ ꝓcedit.a.b.grã vł nõ.Si
dicatur ꝙ.a.actus non procedit.a.
b.augmento ſꝫ ſolum.a.c.grã.Sit
c.prima gratia que naturaliter in
caſu ꝓpoſito precedit totum.a.me
ritum.Cõtra.a.actus nunc ꝓcedit
ab aliqua parte gracie ⁊ non eſt ma
ior ratio quare pl⁹ ab vna parte ꝙ
ab alia qꝛ oẽs partes gratie nũc in
caſu poſito ſimul ſunt infuſe ⁊ eiuſ
dem ſpeciei ⁊ ſic de alijs.ergo a qua
cunqꝫ pte ꝓcedit.Silr̃ tota gratia
quã habet ſortes ĩformat ſimľ ani=
mam ſortis et reddit ipſum bonuꝫ
ſecundũ gradũ gratie.vt pꝫ.ꝑ Au
guſtinũ Enchi.ca.83.vbi dicit quãto

cumq; caritas maior eſt: tanto me lior eſt ille in quo eſt gratia igitur eadem ratione informat actum bonum et reddit illum bonum ſecundum gradum gratie. ¶ Similiter charitas non eſt agens voluntarium: ſed neceſſarium de neceſſitate nature ⁊ omne tale quandocumq; agit: agit ſecundum vltimum ſin. ergo ⁊c. Similiter ſi .a. actus non procederet ab augmento tunc cuȝ immediate poſt hoc procederet .a. toto .b.c. ſequitur q̄ p aliquam latitudinem certe bonitatis augebit actus imediate poſt hoc. Et vltra ſequitur q̄ illud certum augmentum ſubito fiet et in nullo inſtanti ymo ante omne inſtans quod fuit in proximo dubio improbatum. Et arguitur ſic ſi .a. actus nunc ceteris paribus procederet a tota .b.c. gratia eſſet .a. actus in aliqua ꝓ porcione melior q̄ nunc eſt ſolum procedens .a.c. Sit igitur per .d. latitudinem: tūc cū immediate poſt .a. actus procedet a tota .b.c. gratia ſequitur q̄ immediate poſt hoc augebitur bonitas .a. actus per .d. latitudinem. Similiter per pħm .2°. ethicorum ca .13. dicitur q̄ virtus perficit habentem et opus eius bonum reddit et cum gratia tota in illo primo inſtanti ſit virtus immo optima pro fuit habentem ipſam et opus eius bonum reddit. Si dicatur hic alia pars videlicet q̄ in iſto inſtanti in quo augebit gratia actus bonus quem tunc habet procedit a tota gratia et ex hoc eſt tantum meritorius quia ē a tota gratia. Contra iſtud arguitur ſic tunc ſequitur q̄ prius natura eſſet gratia quam actus eſſet tantum meritorius: quia tanta gratia eſſet cauſa tanti meriti ⁊ nō eſt tn̄ cauſa formalis ſed eſt cauſa efficiens: conſequens falſum ē: quia iſte meretur tantam gratiam per tantum meritum ergo tanta gratia eſt premiuȝ reſpectu tanti meriti igitur poſterius natura eſt tanta gratia quam tantum meritum vel quam actuȝ eſſe tam meritorium. Similiter arguitur ſic et quero num q̄ prius natura ſit augmentum in gratia vel in merito. Si dicatur q̄ in gratia contra augmentū in merito eſt meritum et cauſa meritoria quodam modo in genere cauſe efficiētis reſpectu augmenti in gratia ergo prius natura eſt augmentum in merito q̄ in gratia. Similiter ſi prius natura foret augmentum ī gratia q̄ in merito: ſequitur q̄ homo nō foret cauſa augmentū in gratia niſi per merituȝ probatur quia homo non eſt cauſa augmenti in gratia: ergo ſi augmentum in gratia eſſet prius natura q̄ meritum prius eēt augmentum in gratia quā homo illud meretur augmentum: et tūc nō eſſet homo cauſa iſtius augmēti. Si dicatur alia pars videlicet q̄ prius natura eſt augmentū in merito q̄ in gratia. Cōtra amoto augmento in gratia non foret augmētum in merito ⁊ poſito illo augmēto in gratia ponitur augmentum in merito. ergo prius natura ē augmentum in gratia q̄ in merito. Similiter ponantur duo fortes ⁊ plato in gratia equali: eliciant actus cuȝ equalibus circūſtancijs deduc to augmēto gratie tunc meritum fortis eſt maius q̄ meritum platonis et nulla eſt cauſa niſi augmentum in gratia igitur augmentum in gratia eſt prius cauſa augmenti in merito. ergo prius natura.

¶ Tertio ad idem arguo et probo q̄ non eſt poſſibile q̄ gratia augeat meritum et meritum gratiam ſic in inſtanti: quia ſi foret poſſibile: ſequitur q̄ vtrūq;

poſſit augere reliquū in infinitū ⁊ de facto ſit augmētū hoc ſic ꝓbo. Si petrus eliceret.a.actū.a.b.gr͞a meretur augmentum: tunc habito.c. augmento augmentatur.a. et vltra adhuc.b.gratia p aliud augmēmentum et ſic in infinitum. ꝑ ꝯñs augebitur.b.gratia. Contra ſi per hoc ꝙ deus daret primū augmentū gratie in ꝑma hora ſcdm in ſecūda: et ſic in infinitū creſcere augmētū gratie. ꝗ eadē ratione et ſi omīa iſta augmenta fiant in eodem inſtāti eſſet augmentum in infinitū. Et arguitur idē ſic. Pono vt petrus eliciat.a.actum ex.b.gratia: tunc poſſibile eſt ꝙ petrus per.a.actum ex.b.gratia ſola mereatur maiorē latitudinem gr͞e ꝙ̄ eſt.b.ſit.c. tunc arguit̄ ſic: eliciens.a.actū ex.b.gr͞a in hoc inſtanti meretur.c. ergo eliciens.a.actum ex.c. gratia meret̄ maiorem latitudinem gratie vltra c.ſit.d. et ſic in infinitum maius aumentum et maius. Et petrus in ꝑmo inſtanti eliciat.a. gradum gratie ⁊.c.⁊.d. et ſic in infinitum. ꝗ tūc meretur infinita augmenta diſtincta quorum ꝗ̄libet ſit primo illoꝝ maius. Et poteſt idem argumentum confirmari arguendo ſic. Si omnia illa augmenta eſſent gratie ſimpl'r determitate ⁊c.

¶ Quarto ad idē arguo et probo ꝙ non ſit dare primū inſtans meriti et demeriti: quia ſi foret ſequitur vt prius argumentatum eſt: ꝙ foret poſſibile ꝙ creatura peccaret in primo inſtanti ſui eē ꝗd ē impoſſibile: q2 ſi poſſet peccare in primo inſtāti ſui eē. ¶ Arguo ſic. illud peccatum nocet voluntati et amittit aliquid ꝺ bono voluntatis ſiue corrumpit. igr̄ illud bonum corrumptum prefuit ī voluntate. et per conſequens voluntas ī qua prefuit illud bonum prius fuit quod eſt oppoſitum poſiti. Modus arguendi patet per Auguſtini.12. de ciuitate. capitulo.7°. vbi probat ꝙ non poteſt aliqua voluntas mala fuiſſe mala ab eterno ⁊ ꝗ̄rit de illo malo: vtrum in aliqua natura bona fuit illud malum: quia ſi ſic: viciabat eam et corrumpebat eratq3 illi noxia et per hoc bono priuabat et nocuit bonum auferēdo et minuendo. non ꝗ potuit eē ſēpiterna voluntas mala in ea re in qua bonum naturale ꝑceſſit qōmala voluntas poſſit adimere. Expreſſe vult Auguſtinus ꝙ omne peccatum adimit ⁊ corrūpit aliquod bonum ꝗd prefuerit in natura. igitur ante oē peccatū neceſſe ē naturam in qua fuit peccatū prius fuiſſe.

¶ Ad idem arguitur per Auguſtinū.2°. de ciuitate dei. capi.5. vbi oſtendit ꝙ angelus ꝗ cecidit aliqn̄ fuit in veritate: reprobās opinionem dicentium ip̄3 peccaſſe in primo inſtanti ſui eſſe. dicit Auguſtinus. ſ. ꝙ ipſi non intelligūt ꝙ ſi naturale eſt nullomō ē peccatū Et vult Aug⁹. ꝙ ex hoc ꝙ ponitur in primo inſtanti ſequitur ꝙ eſt naturale: et ita non ē pctm̄. ⁊ p⁹ eodē capi.12. dicit Aug⁹. ſine dubio vbi ē malicie initium natura non viciata preceſſit.

¶ Ad idem arguitur per Augu. vbi ſupra.12. de ciuitate capi.14. vbi querit cauſam efficiētem prime bone voluntatis angelorum et dicit. ſi cum ipſis facta eſt non eſt dubium quin ab illo facta ſit a quo ipſi. Idem argumentum facio ad ꝓbandum ꝙ ſiue angelus habeat bonam voluntatē ſiue malam in primo inſtāti ſui eſſe illa voluntas eſt ab illo a quo eſt ipſe fa-

ctus.Similiter magiſter.2.ſenten
tiaꝝ.di.3.facit iſtud idem argumē
tum ad probandum ꝙ angeli non
peccauerunt in primo inſtanti ſui
eſſe.

¶Quinto ad idez ſic arguitur.ſi creatura poteſt mereri
in primo inſtanti ſui eſſe:tūc de ne
ceſſitate ſeruaret iuſticiam et per
conſequens non plus meretur ſer
uando iuſticiam ꝙ̄ ſeruando ratio
nabilitatem quā ꝑdere nequiret.
Modus arguendi eſt Anſelmi de
caſu dyaboli vbi oſtendit ꝙ angeli
peccare potuerunt.

¶Sexto ad idem.ſi angelus poſſet peccare in primo in
ſtanti ſui eſſe poſſet angelus habe
re primum actum voluntatis a ſe
quod eſt contra Anſelmuz de caſu
dyaboli capitulo.2.⁊ cap.14.et ma
giſtrū.2°.ſententiaꝝ.diſtin.14.ca.
7.⁊.26.ſed nichil quod eſt in p̄mo
inſtanti creature eſt a libero arbi-
trio:vt patet.2.ſentetiarum di.27
capitulo.2.quia liberum arbitriuz
non eſt reſpectu preſentis vel prete
riti:ſed tantum reſpectu fururi.

¶Septimo ad idem ſequitur ꝙ aliquis peccaret in eo
quod nō poſſet vitare.q̇d ē contra
Auguſtinū de libero arbitrio.cap̄.
26.et de vera religione in multis
locis

¶Ad iſtud dubium vtrum ſit dare primum inſtans me
riti vel demeriti.poteſt reſponde-
ri multipliciter Vnomodo ꝙ nō ſit
dare primum inſtans volitionis.
Et ratio poteſt eē q̄ volitio amor
et conſimiles actus ſunt mutatio-
nes et motus ſucceſſiui:et habent
ſucceſſionem ſm ſucceſſionē in tp̄e
ſicut curſus et conſimiles motus
corporales nec illorum ē dare p̄mū
inſtans ſecundum ſe totum et erit
ſecundū iſtud omne meritum ⁊ de-
meritum eſt temporale et nullum
inſtantaneum.Et ad auctoritates
allegatas que videntur oſtendere
ꝙ volitio ſit ſubito et in inſtanti.
Reſpondetur ꝙ pro tanto dicit̄ ſie
ri ſubito et in inſtanti:q̄ ſubito et
ſtati ſūt in terio ꝑfectionis ad quē
vadūt:q̇d non ē verum in alijs mo
tibus qui ſūt quodāmodo diminu-
ti et īperfectiores/⁊ vie ad aliaz ꝑ-
fectionem que duz ipſi ſunt omni-
mode ꝑfecti habetur.quia motus
corporalis ceſſat ī termino ad quē:
ſed motus voluntatis et cōſimiles
non habent vlteriorem terminum
ad quem:ſed ſunt ipſimet termini
et perfectiones.

¶Aliter poteſt reſpō-
deri ꝙ volitio ſit ſubito et in inſtan
ti et ſic eſt dare p̄mū inſtans meriti
⁊ demeriti.et hec reſponſio eſt mul
tiplex/nam dici poteſt multiplicit̄
¶Vnomodo ꝙ in primo inſtanti
volitionis ē volitio meritoria: vel
demeritoria alicuius certi premij:
vel pene.et poſt ſi vltra continuare
tur tale meritum vel demerituz in
nl̄lo inſtanti poſteriori eſt merituz
vel demeritū alicuius premij vl̄ pe
ne pro aliquo inſtanti/ſed eſſet ſuc
ceſſiue meritorium vel demeritori
um ſecundum ſucceſſionez in tem
pore.

¶Alii dicunt ꝙ tale meritum vel demeritū in p̄mo in-
ſtanti eſt meritoriū vel demeritori
um et quantumcūq̄ diu continue-
tur tale meritū vel demeritū ſi nō
creſcat alia circunſtantia non plus
merebitur vel demerebitur ꝙ̄ ī pri
mo inſtanti.

¶Alii dicunt ꝙ ſi q̇s

habet meritū vel demeritū ī hoc inſtanti per aliquod tempus: neceſſe eſt ipſum continuare/et per illō tempus non plus merebitur ꝙ in primo inſtanti: ſed in fine illi⁹ de nō merebitur ſubito et in inſtanti. et ſic de alijs ptibus tempꝛis. ¶ Contra quēlibet iſtarum rationum ſūt ratiōes multe ⁊ difficiles.

¶ Inter iſtas reſponſiones Eligo michi ad pꝛeſens iſtā Quō eſt dare pꝛimum inſtans meriti vel demeriti/et ꝙ in iſto inſtanti meretur certaꝫ latitudinē pene vel pꝛemij. et poſt vniformiter cōtinuādo ſiue vniformiter intēdēdo meretur vltra ſucceſſiue. et in vno inſtanti meretur aliqd̄ pciſe. Ratio iſti⁹ concluſionis poteſt eſſe talis ī pͦmo inſtanti in quo quis habet actū volitionis aliquā cōtra legē ⁊ honorē dei. vel cōformē legis dei. facit pꝛeciſe in iſto inſtanti. ⁊ ideo aliqd̄ pꝛemiū vel pena debeꝛ ſibi pꝛeciſe pro illo inſtāti. ſed in nullo inſtāti poſt aliquid facit pꝛeciſe ꝓ illo inſtanti et ideo pro nullo inſtanti debeꝛ p⁹ aliquod pꝛemium vel pena. ſed in quacunqꝫ parte tempoꝛis aliquid facit. quia continuat volitionem iſtam bonam vel malam. et ideo in qualibet parte tempoꝛis meretur aliquod pꝛemiū vel penam pꝛeciſe ¶ Contra iſtam opinionē cui magis aſſētio Arguitur ſic. in quolibet inſtanti poſterioꝛi ipſe vult aliqd̄ cōtra honoꝛem vel ad honoꝛem dei. ⁊ hoc eſt facere aliquid. ergo ⁊ ceta. Reſpondeo ꝙ velle eſt dupliciter. Uno modo eliciendo actum volitōnis: et ſic velle eſt aliquid facere ꝓ illo inſtanti pꝛeciſe. Alio modo dicitur velle continuando et conſeruādo volitionem in eſſe. et ſic fit ī omni inſtanti poſterioꝛi. et hoc non eſt aliquid facere. do oppoſitum q̄ pꝛeciſe in aliquo inſtanti: quia ſi aliqua pars continuationis fieri et ī inſtanti aliquo pꝛeciſe continuatio q̄libet tempoꝛalis eſſet in infinitum minoꝛ iſta: pͦmo iſta eſſet indiuiſibilis. ¶ Alia ratio eſt ſiue poteſt aſſignari talis. quare in pͦmo inſtanti meriti vel demeriti meretur vꝶ demeretur aliquod certum: et in nllo inſtanti poſterioꝛi: ſed continue p⁹ pꝛimū inſtans creſcit meritum vel demeritum ſucceſſiue et per nullā latitudinem ſubito et in pꝛimo inſtāti in q̄ elicitur actus: ſi ſit malus redditur per illū peccans mal⁹ aliqua latitudine malicie in iſto inſtāti pꝛeciſe: ſed in nullo inſtanti poſt erit aliqua latitudo malicie facta in iſta parte: et tamē toto tempoꝛe continue creſcit vna circunſtantia. puta continuatio vel tempus ꝑ accidens vel conſimile. que circunſtantia aggrauat et reddet peccantem continue magis malum: ꝑ nullam autem latitudinem ſubito: tñ inſtans non eſt circunſtantia aggrauans: nec in illo ſemper creſcit aliqua latitudo circunſtantie aggrauantis: ſi tamē creſceret ſubito creſceret aliqua malicia. Iſte ſecunde cauſe in re modicum differunt.

¶ Sed arguitur adhuc. contra: ſi in quolibet inſtanti conſeruat actum et conſeruare eſt circunſtantia. igitur in omni inſtanti meretur.

¶ Reſpondeo et dico ꝙ non conſeruat in inſtanti: ſed in tēpoꝛe conſeruatur non vt ſit in inſtanti.

¶ Ad idem arguitur Ponatur ꝙ ſoꝛ continuet. a. actū ꝑ totā diē: tūc ſoꝛtes in pꝛimo inſtāti pl⁹ mereꝛ ꝙ per totū diem poſt

Contra ſecundum hoc magis expe
diret homini interpauſari ceſſare
a bono opere ꝙ continuare: ꝙd pro
batur ſic ſortes continuans bonuꝫ
meritum.a.per totū diē nō meribi
tur in duplo pluſ ꝙ in primo inſtāti
ſed ſortes in omni hora ceſſando ⁊
in fine hore reſumendo.a. meritū
ſub eadē hora eodem gradu in qui
bus tantum meruiſſet ſicut in pri=
mo inſtanti.ergo ⁊c. ¶ Ad iſtud re
ſpondeo concedendo conſequenti=
am melius tamen eſt ſemper orare
et aliqua conſimilia facere ꝙ nō fa
ce: quia nō ē poſſibile orare diu cō=
tinue: ſed ē neceſſe ꝙ fiāt pauſatio
nes. ¶ Ad idem ſic arguitur.a.actus nūc
eſt bonus et continue poſt hoc erit
ita bonus ſicut nunc eſt.ergo conti
nue erit tam meritorius.et per cō
ſequens in quolibet inſtanti poſt
merebitur tantum ſicut nunc.
¶ Ad iſtū reſpōdeo / nego hāc ꝯſe
quentiam actus erit tam bonus p⁹
ſicut eſt nunc.ergo tantum merebi
tur per illum: et cauſa eſt: quia nūc
meretur tantum premiuꝫ ſicut eſt
dign⁹ pro iſto. Ideo nō pl⁹ merebi
tur niſi plus vel aliud faciat: ſicut
poſito ꝙ angelus aliquis ab eterno
haberet aliquod velle et nunꝙ fie
ret noua circunſtātia temporis vel
alia: ſed ſemper eſſet quaſi in vno
inſtanti eternitatis: tunc iſte ange
lus ſemper foret dignus eodē pre=
mio et non meretur augeri premi
um ſuum ſi tamen omnibus cete=
ris paribus eſſet in tempore creſce
ret meritum ſuum propter con=
tinuationem que cōtinue eſſet no=
ua circunſtantia ex tempore ¶ Ad
idem arguo ꝙ mala eſt.a.volitio tā
mala eſt cōtinuatio.a.ergo in om=
parte temporis tantum demeret
continuando.a.ſicut prius mereba
tur producendo.a. volitionē. Re=
ſponſio ꝙ continuare.a. volitionē
non eſt niſi cōtinue ſic velle nec cō=
tinue tantum demeretur quantuꝫ
volitio ſua eſt mala: ſed ſoluꝫ quā
tum aggrauatur ex circunſtantia
temporis vel alia circunſtantia cre
ſcente poſt hoc.

¶ Reſpondeo ad argu
menta. ¶ Ad primum patet ꝑ pre
dicta.

¶ Ad ſecundum ar=
gumentum admitto ꝙ ſortes in
hoc inſtanti meretur.b.latitudinē
gratie: et dico ꝙ.b.datur ſibi in
hoc īſtanti.et dico vltra ꝙ.a.actus
ꝓcedit ab illo augmento gratie et
a tota reſidua gratia. Et ad argu=
mentum vltra quando queritur
vtrum prius ſit natura augmentū
in gratia vel in merito: dico ſimpli
citer ꝙ neutrum eſt prius: ſed ſecū
dum quid vtrūꝙ eſt prius alio: vt
verbi gratia prius natura fuit gra
tia ſub.c.gradu et ſortes per actuꝫ
precedentem.a.c.gradu merebatur
b.augmentum habito.b. augebatur
meritum per latitudinem: deinde
augebatur gratia: et ſic in infinitū
ſecundum infinita inſtantia yma=
ginata nature. et ſic quodāmodo
vtraꝙ fuit cauſa alterius.

¶ Ad tertium argu=
mentum principale ad vltimā for=
mam illius nego conſequentiam
hanc.a.actus procedēs.a.b. gratia
eſt meritorius premij ratione.b.c.
augmēti gratie.et.c. eſt maior gra
tia ꝙ.a.ergo reddit.a.magis meri
toriū ꝙ.b.et reſpectu maioris aug
menti. Nec valet hec conſequētia
b.c.gratia eſt plus ꝙ dupla ad.b.
igitur ceteris paribus reddit actū
in duplo magis meritorium vel in
duplo meliorem.

¶ Ad quartum prin=
cipale quando arguitur ſic. Si da

retur p̄mum inſtans meriti vel de
meriti foret poſſibile ꝙ creatura a
liqua peccaret in primo inſtanti ſui
eſſe. Reſpondeo ꝙ cõſequencia nõ
valet ſed ad cõcluſionem teneo. Et
aſſentiendo ꝙ eſt poſſibile nõ icluꝫ
dens contradictionem ꝙ creatura
rationalis peccet in primo inſtãti
ſui eſſe. Iſtud tenet doctor ſubtilis
2. ſen. et hoc inuit doctor ſolẽpnis
q. 9. nec video neceſſitatẽ ponẽdi
ꝙ habitis oib⁹ reqſitis ad actũ lib
erũ oporteat volũtatẽ eſſe ĩ potẽtia
ad actũ liberũ añteꝙ eliciat illum

¶ Ad. 1. argumẽtum
reſpondeo ad primũ dico ꝙ non eſt
neceſſarium ꝙ omne pctm̃ eorum
pat vel perimat aliquod bonũ qd
prius fuit in voluntate ſed ſufficit
ꝙ priuet aliquod bonum quod de=
beret ineſſe voluntati vel ꝙ alias
infuiſſet. Et ad argumẽtum augu
ſtini. 12. de ciuitate ca. p̄mo dico ꝙ
Auguſtinus vult ibi ꝓbare ꝙ nul
la voluntas fuit ab eterno mala et
ratio ſua eſt quia ſi aliqua ab eterno
fuit mala foret naturaliť mala cũ
a nullo eſſet facta mala. Et probat
ratio Auguſtini ꝙ nõ: qꝛ illud pec=
catum priuat ⁊ adimit bonũ quod
debet ineſſe et per cõſequens illud
malum non deberet ineſſe ſed ſolũ
bonum igitur illud malum non eſt
ſibi naturale et iſto modo formãdo
rõneꝫ Auguſtini nõ eſt ad ꝓpoſitũ.

¶ Ad ſcðm argumẽ=
tum ad idem dico ꝙ auguſtin⁹ ibi
oſtendit ꝙ non fuit a deo fact⁹ ma
lus qꝛ tũc illa malicia foret natura
lis ⁊ ꝯñs nõ fuiſſet malicia nec pec
catũ. Et ad aliud argumẽtũ quãdo
dicitur. c. 17. Sine dubio vbi ẽ ma=
licie iniciũ natura non viciata pre
ceſſit verum eſt prioritate nature.
ſed non requiſitur ꝙ p̄oritate tem
poris vel poteſt dici ꝙ oĩa illa dicta
auguſti. tenent ratione materie.

¶ Ad 3. argumẽtũ di
citur ꝙ argumentũ itelligiť de bo
na volitione volũtatis qꝛ ſi ãgelus
haberet volũtatem bonam in pri=
mo inſtanti ſui eſſe tunc cauſa illi⁹
bone volũtatis fuiſſed aliquod da
tum a deo et etiã ĩpede⁹: non tamẽ
ſequiť de peccato nec ẽ ratio augu
ſtĩ neceſſario ꝯcludẽs ſꝫ ſolũ ratiõe
materie. Et ꝯſimiliť dico ad mgr̃ꝫ.
2. ſen. diſ. 3. ſupponit mgr̃ ſẽten. ꝙ
angel⁹ nichil habuerit ĩ rõne niſi a
deo ⁊ ꝙ ſibi infuit p ꝯñs a natura.

¶ Ad quartum dico
ꝙ anſ⁹ loquiť de neceſſitate natu=
rali ſeu añte ſic nõ eſt in ꝓpoſito.

¶ Ad quintum dico
ꝙ anſelmus loquitur de volitione
naturali deliberatiua p̄ma ẽ a deo
nec poteſt ea creatura habere aſſe
ſed eſt ipſa prior naturaliter quam
ipſa voluntas delibe ratiua.

¶ Ad ſextum dico ꝙ
omne meritum et demeritum pro
prie loquendo eſt a libero arbitrio
monologiũ dicitur dupliciter vno
modo dicitur liberum ab omni ne=
ceſſitate añcedente et cõſequente.
Alio modo dicitur liberũ. a. neceſ
ſitate añcedente ⁊ iſto modo eſt om
ne meritum ⁊ demeritum. a libero
arbitrio priuatio eſt ſoluꝫ reſpectu
futuri et ſic nõ requiriť vt oẽ meri
tũ demeritũ ſit. a. libero arbitrio

¶ Ad ſeptimuꝫ dico
ꝙ non eſt inconueniens ꝙ aliquis
peccet in eo quod vitare non poteſt
dum tamen ipſe culpator cauſa ſit
ſue impotemtie vt patet primo.
Cur deus homo capitulo. 24. ⁊ de
conceptu virginis capitulo. 89. et
per hugonẽ de ſa. capitulo. 23.

¶ Quinta queſtio

VTrum deus
ſit omnipotens .Et ar
guo ꝙ non quia ſi ſic de
us poſſet facere eē quic
quid eſſet poſſibile. ſꝫ
idem corpus numero eſſe ſimul ꝙ̄=
titatiue ſecundum ſe totum in di=
uerſis locis eſt poſſibile et etiā ali=
aliquod ꝙ̄tum continuum eſſe ſe=
cundum ſe totum in aliquo ſitu in
diuiſibili eſt poſſibile cōſequenter:
igitur etc. Primo volo arguere
iſtam queſtionē eſſe poſſibilē.2.eſſe
impoſſibilem.

¶ Primo arguo ſic ſi
ſit poſſibile ꝙ aliquod continuum
ſit ſecundum ſe et quodlibet ſui in
aliquo in diuiſibili eadem ratione
poſſet eſſe aliquod tempus ſecūdū
omnem partem ſui eſſe ī aliquo in
ſtanti in diuiſibili. Conſequentia
patet q2 ſicut ſe habet corp9 ad ſuū
terminum in diuiſibilem videlicet
ad ſitum et ad punctum in diuiſibi
lem ſic ſe habet tempus ad inſtans
ſed eſt impoſſibile ꝙ aliquod tem=
pus ſit ſecundum ſe ⁊ omnem par=
tem ſui in iſtanti vt pꝫ ml'tipliciter

¶ Primo ſic nam ſe=
quitur ꝙ foret res permanens ⁊ nō
ſucceſſiua cū omnes ſue partes eſ=
ſent ſimul Similiter ſequitur ꝙ nō
eſſet duratio.nec eſſet in illo prius
nec poſterius. Nec eſſet diuiſibilis
poſito ꝙ deus ſolum conſeruaret
illud in eſſe per vnum inſtans. Et
multa ſequuntur que videntur cō
tradictionem includere.

¶ Arguitur ſecundo
ad idem.Et probatur ꝙ nō ſit poſ=
ſibile ꝙ aliquod ꝙ̄tum ſit ī ſitu in
diuiſibili: quia ſi foret, ponatur ꝙ
ſortes exiſtens homo ſit i.a. ſitu in
diuiſibili. ¶ Cōtra primo videtur
ꝙ ſequitur ꝙ quelibet pars ꝙ̄tita
tiua ſortis eſſet tāta ſicut totus ſor
tes.Et ſic non eſſet principiū neceſ
ſariū.In germetria ꝙ omne totuꝫ
ē maius ſua parte cum manus ſor=
tis non ſit minor ſorte et econtra.
Similiter ꝙ non plus extenditur
ſortes ꝙ̄ manus ſortis. Similiter
ſi ſortes extenſus eſſet in.a.loco p̄=
ciſe et manus ſortis per eundem lo
cum tunc manus ſortis eſſet tanta
ſicut totus ſortes.Igitur ſi totum
ſit in ſitu ī diuiſibili neutrū eſt alio
maius Similiter ponat̃ ꝙ ſortes ſit
coexiſtens per.a.locum preciſe ma
nus eius. conſimiliter ꝑ totum. a.
tunc tanta eſt man9 ſortis ſicut to=
tus ſortes. Patet quia eſt tanta ſi
cut.a.locus et ſortes non eſt maior
igitur ⁊c.Similiter ſi deus anichi=
laret totum ſortem preter manuꝫ
eius conſeruando tamen manum
in eadem diſpoſitione locali ſicut
nunc eſt tunc manus eſſet equalis.
a.loco et tanta ſicut fuit totus ſor
tes et nunc manente ſorte eſt preci
ſe tanta igitur etc. Similiter ſecū
dum iſtud ſequitur eſſe poſſibile ꝙ
omni ꝙ̄to mundi ꝙ̄titatiuꝫ ſortes
eſt minor.Patet quia omni ꝙ̄to a
liqua pars ſortis eſt minor ⁊ nulla
pars ſortis eſt minor ſorte.igit̃.⁊c.
Silr̄ ſecundum iſtud videt̃ ſequi ꝙ
ſortes eſt minimū ꝙ̄tum poſſibile:
q2 eſt ꝙ̄tum et nullū eſt eo min9 cū
nulla ſit pars eius que ſit minor to
to.igitur.

¶ Arguitur tertio ad
idem ſic.ſit ſortes extēſus ꝑ totum
a.locū:⁊ deus coextēderet quālibꝫ
partē ſortis ꝑ.a.totū locū tūc ī infi
nitū maior ꝙ̄ pri9 fieret aliqua ps
ſortis et nūc oīs ps ſortis eſt tanta
ſicut totus ſor. igit̃ in infinitū erit
maior ꝙ̄ prius fuit aliqua ps ſortis.

igr eadē rōe ſi tot⁹ et q̄libet ps p̄cl-ſe extenderetur. et ita motum ſicut nunc aliqua pars. in infinitum mi-nor eſſet ſortes et etiam quelibet pars vel alia q̄ prius et per conſe-quens ſortes non eſſet equaliter q̄tum. Sed nunc defacto quādo ſor-tes eſt ſecundum ſe totum et omē; partem ſui in ſitu indiuiſibili non eſt maior q̄ tunc igitur ⁊c. ¶ Ad ar-gumentum factu; forte. Reſpōde-retur q̄ iſta concluſio non eſt poſſi-bilis videlicet q̄ q̄tum continuu; ſit ſecundū ſe et quodlib; ſui in ali-quo ſitu indiuiſibili. Contra poſſi-bile eſt de ſorte vel de aliquo corpo-re continuo q̄ totum ſecundum ſe et quodlibet ſui ſit immediatum. a puncto. et per cōſequens tale erit in eodē ſitu indiuiſibili in quo erit a. Aſſumptū probo quia poteſt de⁹ facere corpus ſortis ſecundū ſe to-tum eſſe in omni parte alicuius lo-ci ſit. igitur i loco cuius eſt. a. punc-tus tunc arguo ſic quilibet punc-tus in corpore ſortis eſt immedia-tus. a. patet. quia quilibet punct⁹ in corpore ſortis eſt in omni ſitu il-lius loci per caſum. igitur imme-diate. a. puncto. igitur omnia pūc-ta corporis ſortis ſunt in illo ſitu in diuiſibili in quo eſt: igitur et totu; corpus ſortis in caſu iſto poſito eti-am eſſet corpus ſortis infinite mo-tum ⁊ tamen totū et quelibet pars eſſet. ita mota ſicut prius fuit ali-qua pars ⁊c. et redeunt omnia in-cōuenientia arguta ſuperius. Si-militer in iſto caſu in corpore ſortis vel eſt aliqua parua linea vel non. Si ſic: tunc illa ſecundum ſe totu; erit in. a. ſitu indiuiſibili quia quili-bet punctus illius eſt in. a. ſitu. igi-tur ⁊c. Sed videtur hoc formaliter includere cōtradictionem videlic; q̄ aliqua linea ſecundum ſe totum et quodlibet ſui ſit in. a. ſitu indiui-ſibili. Similiter videtur q̄ talis li-nea nō haberet plura puncta. quia non mediū nec extremū. Quomo-do enī poteſt eſſe punctus medius inter duo indiuiſibilia que in eodē ſitu ſunt. Nam que in eodem ſitu ſunt nō rō maior q̄re vn⁹ pūctus ha-beat med are magi q̄ alius. Simi-liter vel talis linea foret recta vel curua vel equalis q̄to et q̄ ſi talis linea videtur poſſe probari de cor-pore chriſti in ſacramento altaris. Similiter ſi ſit poſſibile q̄ aliquod corpus ſit ſecundū ſe totū et quod-libet ſui in omni parte alicuius lo-ci. Cōſimiliter foret poſſibile. q̄ in aliquo toto loco ⁊ in qualibet eius parte eſſet q̄libte pars alicuius cor-poris.

¶ Cōtra faciat deus omnē partem tunc corpus ſortis eſ-ſet per totum locum in quo eſt ſor-tes. Tunc arguo ſic in infinitū ma-ior q̄ prius eſt aliqua pars ſortis et nulla eſt minor. S; quelibet eſt ma-ior: et ſortes eſt in infinitum maior cum aliquo q̄to infinito. quia ha-bet infinitas partes quarum que-libet eſt tanta ſicut totus ſortes q; a. b. ſunt īfinite partes ſortis quia quelibet eſt tanta ſicut eſt ipſe ſor-tes. Similiter poſito caſu predic-to. Capio. a. b. duo puncta in corpo-re ſortis vel in loco ſortis tunc. a. b. infinite diſtant. Probo quia inter. a. et. b. ſūt infinite partes quarum quelibet eſt pedalis q̄titatis q; tā-ta ſicut eſt locus predictus. a. Igit̄ infinite diſtant. a. et. b. Similiter nulla ſunt duo puncta in ſorte que non diſtent per pedalem q̄titate; igitur ⁊c. ¶ Dicetur forte hic q̄ iſte vltimus caſus eſt impoſſibilis Contra. Poſſibile eſt de aliquo cor-pore q̄ ipſum et quelibet pars ſit ī aliquo medio et in qualibet parte illius: ſicut quando homo eſt in do-mo: quelibet pars eius eſt i illa do

mo et ſicut hoc eſt poſſibile hec p° ſimiliter erit poſſibilis q̄ totus homo et quelibet pars hominis ſit in qualibet parte illius domus. Et ſi iſtud ſecundum reſiduum eſt verū habeo caſū pmū.

¶ Arguitur quarto ad idem q̄ non ſit poſſibile idē corpus eſſe in diuerſis locis. q: ex iſto ſequitur eſſe poſſibile q̄ aliquid ſeipſuȝ generaret. quod eſt contra Auguſtinum pmo i trinitate. capitulo pmo. et pmo ſententiarū diſtinctiōe tertia in fine. dicitur nichil poteſt eſſe genitor eiuſdeȝ rei que ipſa eſt. Et q̄ ſequatur probatur: Ponatur q̄ adam ſit in potentia et diſpoſitione propinqua ad generandū abel: tunc iſto non obſtante poteſt deus creare abel rome: et in eodē ponere eadem principia numero que ſunt in adā ſi nō ſit ipoſſibile q̄ illa ſint ſimul in diuerſis locis. Tunc eundē hominē numero generabit a dā ꝛ abel. et per conſequens abel generabit ſeipſum. Similiter poſſibile ē nunc de petro q̄ ipſe generat abel. Probo: quia pōt deus eundē ſanguinem numero ꝛ cum ſuis pꝛīcipijs generationis recreare: ꝛ omnia illa ponere i petro que erant in adam: tunc eundē filium generaret. Et eadē ratione poſſet aliquis ſe generare. Similiter poſſet deus nunc recreare adam in conſimili diſpoſitione ſicut crauit eum pmo: tunc eſſet poſſibile q̄ iterū generaret abel: et ſecundum iſtud foꝛe poſſibile q̄ aliquis homo pduceretur ineſſe p generationeȝ dum eſſet ſenex homo. Similiter videtur eſſe q̄ aliquis generet patrem ſuum. Probo: quia pōt deus in ſorte recreare omnia pꝛincipia q̄ erant in auo ſortis: et illa ponē in ſorte: tunc illo poſito ſortes generabit patrem ſuū. Similiter videtur eſſe poſſibile q̄ aliquis generet hominē exiſtentē in eſſe. pmo de aliquo extraneo eſt poſſibile q̄ fiet filius poſtq̄ non fuit filius. Probaē quia pono q̄ ſortes ſit in ꝓpinqua diſpoſitione ad generandū platonem: quo poſito. Pono vltra q̄ ſuſpendatur generatio naturalis et ſeruetur potentia ad generandum nulla reali mutatione facta creetur plato. Tunc probo q̄ plato pōt fieri filius ſortis. quia annichilato et ſeruato platone dimittatur ſortes potentie ſue naturali: tunc generabit platonē et erit plato filius ſortis. quod fuit ꝓbandum.

¶ Quinto ad ideȝ arguitur q̄ imoſſibile ſit idem corp⁹ nūero eſſet in diuerſis locis: quia ſi eſſet poſſibile poſſet fieri q̄ infinita vaſa implerentur eadeȝ aqua. Pono tunc q̄ quecunq̄ vaſa que ſunt in mundo et diſtincta a ſe inuicem impleantur eadē aqua: et q̄ totus locus naturalis impleatur aqua illa eadem. ſequitur tunc q̄ potata aqua que eſt in vno vaſe potaretur in omni vaſe: ꝛ in nullo remaneret quod videtur mirabile. Similiter videtur q̄ iſta aqua eſſet infinite actiuitatis: quia ſi in mundo eſſent infiniti parui ignes ad inuicem ſeparati: et cuilibet illoꝝum appꝛoximaretur iſta parua aqua īfinitos tales coꝛrumperet. q: aqua exiſtēs hic ſufficit coꝛrumpere. a. ignē et non minoꝛi rōne poſſet ſimul coꝛrūpere. b. et ſic in infinitum. igitur in infinitis locis ſufficit coꝛrumpere infinitos ſeu infinitum ignem Similiſ ſi aliquis ignis ex aqua que eſt in vno vaſe generaret igneȝ tūc coꝛrumperetur aqua. Contra tūc per totum mūdum generaret ignē quod non eſt verum. patet quia poteſt a foꝛtioꝛi Rome cōſeruari. Si

bicatur q̄ non corrumpitur rome tunc nulla aqua ē corrupta. Similiter quero de materia prima et ſequitur q̄ illa ſimul erit ſub forma ignis et aque. Similiter ſequitur q̄ vnus lapis ſufficit pellere totū aerē a loco ſuo quia ponatur q̄. a. lapis ſit ſupra in omni parte verſ⁹ ſupremū locū aeris tūc. a. in vno loco ſufficit deſcendere ⁊ pellere medium. Igitur eadem ratione ī omī erit tunc remotis impedimentis ⁊ deſcendet et pellet totum aerem a loco ſuo quod videtur falſū quia hoc eſſet infinite difficultatis. Similiter ſecundum iſtud op poſitap̄uatiue et poſitiue ꝟc diceret̄ de eodem nam reſpectu eiuſdē eſſet ſurſum et deorſū: ante recto: calidum et frigidū magnū et paruū: ſenex ⁊ iuuenis ⁊ ſic de alijs oppoſite relatiuis vt bonus et malus. dānatus et beatus: ſciens ⁊ ignorās loquēs et tacens currens et ſedens ⁊c.

¶ Sexto ad idem arguitur ſic per auctoritates ſanctorum per ambroſium de ſpū ſan. libro. 1 ca. 7. vbi probat q̄ ſpiritus ſanct⁹ non eſt creatura et arguit ſic. Ois creatura certis ſue nature limitib⁹ eſt terminata. quomodo quis audet creaturam appellare illum qui nō circūſcriptam determinatam virtutem quia in omnibus et vbicū q̄ ſemper eſt. q̄ vti q̄ diuinitatis ⁊ dominationis proprium eſt et per cōſequens de creatura nō eſt poſſibile q̄ ſit vbi q̄ et in pluribus locis. Et ſimiliter diſtinctione. 37. capitulo. 2. ⁊ poſt ca. 13. Item patet per auguſtinum 22. de ciuitate dei ca. 29. dicit auguſtinus loquēs de deo totus in celo eſt totus in terra nō alterius temporibus ſed vtrū q̄ ſimul. q̄ nulla corporalis natura poteſt Similiter anſelmus monoſ. capitulo. 21. dicit cuius totum ē in aliquo loco nichil ei⁹ eſt eodē tempore ī alio loco. Item hugo de ſancto victore li°. primo parte. 3. ca. 18 dicit de ſtatu creato. fatemur vt nō ſolū in loco eē ſed et localem eſſe ꝑ nunciem⁹ ſine dubietate in loco q̄ dem qm̄ habet cui preſens termietur primo ⁊ localiter et cū ſit ꝯtuz et alicubi: non vbi q̄ ſuenitur. Patet idē per damaſenū libro. 2. ſentētiaꝝ ca. 2. dicit de angelis: q̄ cū ſint in celo nō ſūt in terra ⁊ cū a deo in terrā mittuntur nō remanēt in celo. Similiter doctor ſolemnis queſtione. 9. q. 24. 2. querit vtrū ꝑ miraculū idē corpus nūero poſſit eſſe ī diuerſis locis ſimul ⁊ eodem tp̄e. Et reſpondet ſimpliciter abſolute q̄ eſt impoſſibile. ⁊ dicit q̄ ſup hoc nō pl⁹ potētie cadit q̄ᵐ facerēt duo cōtradictoria ſimul vera. Idem dicit dn̄s egidi⁹ quolibeto p̄mo queſtione p̄ma Idē dicit doctor ſanct⁹ thomas. 1. 2. di. 37.

¶ Nunc ſequunt̄ armēta ꝓbantia q̄ idē corp⁹ poſſit eē in diuerſis locis quod erat. 2. pars dubij ſupi⁹ poſiti ¶ Et arguo p̄mo ſic poteſt eſſe q̄ aliqd hic trāſformetur ī ſubſtātiā āgeli āgelo cōtinue manēte ī celo tūc erit ille āgel⁹ hic et ī celo ⁊ ſecūdū eūdem modū ext̄ ſtēdi q̄ nūc eſt verū dicere de corpore xp̄i exiſtentis dimētionaliter et ſacramentaliter.

¶ Secundo ad idem arguitur ſic. Corpus xp̄i exiſtēs dimentionaliter et ſacramētaliter ē ſimul in diuerſis locis ⁊ aliquod corpus eſſe dimentionaliter in diuerſis locis non plus formaliter includit contradictionem q̄ᵐ eē in diuerſis locis ſacramētalit̄ et poſtea par

tebit igitur ꝛc. Similiter in corpore xp̄i vbicū꜓ fuit anima xp̄i ablato corpore poſſet deus ſeruare aīaꝫ in eiſdem locis et tūc eſſet eadem anima in diuerſis locis realiter et localiter diſtinctis. igiẗ eſt poſſibile ꝛc. Similiter nūc de facto. Ita eſt ꝙ anima eſt in toto corpore et in q̄libet parte ſit igitur in capite et in manu tunc poteſt deus ſeruare eā eſſe ſic in partibus extremis nō ſeruando ipſum eſſe i medio quod anima ſit toto corpore et i qualibet parte corporis. Patet per auguſtinuꝫ de moribus et erroribus manicheorum libro .2. capitulo primo dicit ꝙ anima in corpore vbi꜓ eſt tota. Idem patet de immortalitate anime capitulo. 20. Idem patet de origine anime et multis aliis locis et ſecundo de trinitate capitulo. 19.

¶ Tercio ad idem ar

guitur ſic deus poteſt omne corruptum recreare et ex quolibet quocum꜓ facere. Igitur non obſtante ꝙ fortes nunc eſſet hic poſſet eū deus recreare rome et ex diuerſis rebus eum in diuerſis locis creare Confirmatur nam ſi agentia naturalia ex diuerſis ſpaciis poſſēt eūdem effectum producere foret poſſibile ꝙ idem effectus in diuerſis locis produceretur. Igitur eadem ratione ſic eſſet in propoſito. Iſta ratio multos monet.

¶ Quarto ad ideꝫ ar

guitur ſic deus poteſt facere angelum et animam ⁊ corpus non dimēſionaliter eſſe ſimul in diuerſis locis. igitur. Similiter poteſt de corpore dimenſionato.

¶ Quinto ad ideꝫ ar

guitur ſic. Si nō eēt ita tūc de⁹ ſolus eſſet vbi꜓ qꝛ ſi ita foret ſequiẗ ꝙ in aliquo ſitu poſſet deus eſſe in quo nō eſt quodē īpoſſibile quia tunc foret mutabilis et quod iſtud ſequatur probo ſic imaginetur ſitus .a. in vacuo aliquo tunc in tali ſitu erit deus in quo nunc deus nō eſt. igitur. ꝛc. ꝙ in tali ſitu erit de⁹ Probo quia ponatur ꝙ deus creet corpus in illo vacuo in illo erit deus cum ſit neceſſarium ꝙ ſit vbi꜓ et ꝙ deus non ſit in illo ſitu. 𝔄. Patet ſecundum iſtud eſſet poſſibile ꝙ deus ab eterno erat in omni ſitu imaginabili quod eſt falſum. Similiter cauſa quare ponitur ꝙ deus eſt vbi꜓ eſt: quia vbi꜓ habꝫ operationem ſed in tali loco deus non habet operationem. Igitur nō eſt ponendum ꝙ deus eſt vbi꜓.

¶ Sexto ad idem

arguitur ſic ſicut prius eſt allegatuꝫ anima eſt in omni parte corporis ſui capiatur aliqua noticia ⁊ ſciencia in anima illa ſit .a. tunc .a. ſciencia eſt in toto corpore ſicut ⁊ anima poteſt deus tūc anichilare animam ſeruando ſcientiam .a. in corpore ſicut nūc eſt quo facto eſt poſſibile ꝙ in diuerſis locis et partib⁹ illius corporis creet deus diuerſos angelos tunc angelus in pede poteſt informari per .a. ſcientiam manentem et alius angelus in capite per eandeꝫ ſcientiam que eſt in capite et ſic eſt poſſibile ꝙ eadem noticia numero ſit in diuerſis angelis. Conſimile argumentum fieri poteſt ſi ſit aliquis punctus in ſacramento altaris qui ſit .a. tunc .a. punctus eſt in omni ſitu inexiſtenti. Similiter anima chriſti eſt i omni ſitu illius medii ſicut. igitur eſt eadem anima et idem punctus in diuerſis ⁊ diſtinctis ſitibus. Ita poteſt eſſe eadem ſcientia in diuerſis

angelis. Et ſecundum hoc videtur ꝙ idem poſſet ſimul intendi et remitti ꝙ videtur impoſſibile.

Septimo ad idem

arguitur ſic pono caſū ꝙ aliqua lux vel aliud ꝯſimile extendat et ſic extenſum ꝑ totā materiā mundi ꝛ anichilet totā materiā mūdi cōſeruando lucem illius ꝛ creet aliam materiam ꝛ ſit illa ſeparata a materia et et a ꝙtitate tunc q̄libꝫ pars illius: erit per totū mundū ꝛ aliqua pars eius erit. et nō habet partem extra ꝑtem. igitur quelibet ꝑs eius erit per totū mundū. Cōfirmatur ſic ꝑ formaꝫ cōem inter aliquos captat fortes tūc pono ꝙ deus ſubito ſubſtrahat ꝙtitem fortis. Similiter ꝛ quo adeſſe ꝙtitatis ꝛ ſic ꝙ caput ꝑus fuit in.a.loco ꝛ pes in.c.loco manus in.b.loco. et ſic de aliis. iſtud eſt poſſibile qꝛ ita eſt in ſacramento altaris. Quo poſito quero vtrum caput maneat in.a.loco ꝛ in alio nō vꝫ eſt in.omni loco ī quo prius fuit aliqua pars coporis. Si quelibꝫ pars eſt in loco vt prius et nō vbiqꝫ. igitur fortes habet partem extra partem et extenſionem in loco igitur eſt ꝙtitatiue et habet ꝙtitateꝫ quod eſt contra poſitum. Si dicatur ꝙ quelibet pars eſt vbiqꝫ. Cōtra. tunc caput eſt in.b.et.c.et prius nō. igitur hoc fuit per motum localem et inſtantaneuꝫ. Conſimiliter arguitur ſi dicatur ꝙ omnes partes ſunt in eodem loco ſitu et non in pluribus nam hoc neceſſario erit per motuꝫ localem. Dicitur in caſu iſto ꝙ non eſſet motus ſꝫ mutatio que eſt terminus motus. Idem patet per auguſtinuꝫ ſecūdo ſuper geneſim ad litteram.2°.6°. vbi dicit ꝙ dyabolus quando temptauit ꝑmo mulierem temptauit exterius per ſerpētem cui fuerat vnitus et cum hoc ſimul temptauit ipſaꝫ interius in mente adiuuando interius occulto inſtincto quod egit exterius ꝑ ſerpentem. et per cōſequens ſimul fuit dyabolus in mente mulieris. et exterius in ſerpente ꝛ per conſequens fuit ſimul in diuerſis locis. Similiter in oratione de michaele archangelo ſcribitur ſic vt quibus tibi miniſtrantibus in celo ſemper aſſiſtitur: ab hiis in terra vita noſtra muniatur. et per cōſequens angeli qui miniſtrās deuꝫ in celo poſſunt ſimul cuꝫ hoc nobis miniſtrare in terra. Similiter ꝙ idem angelus ſit in celo et hic in terra nobis miniſtrans. Patet per illud thobie 19°. ego ſum raphael vnus de ſeptem ꝛc. Pro iſta materia notat gregorius omelia.34. ſuper euāgelia et dionſiꝰ de celeſti ierarchia Similiter ſi hugo de ſacramentis parte ſexta capitulo 12. vbi dicit qui fecit ꝙ vnum corpus eſſet in vno loco fecit quod voluit et ſi voluiſſet aliter facere potuiſſet.

Ad iſtud dubium

vtrū videlicet ſit poſſibile aliquod corpus continuum eſſe in ſitu indiuiſibili. Dico ꝙ ſic quia ſic eſt de corpore chriſti in ſacramento altaris. Sed loquendo de ꝙto vt habꝫ eſſe ꝙtitatiue nō eſt poſſibile quia omne tale ꝙtum habet partem extra partem. Sed hic obiicitur ſi corpꝰ vbi eſt ꝙtitatiue non eſſet in loco tunc angelus eſſet in loco et poſſet moueri in loco. quod ē cōtra anſelmum.6°. libro ſup geneſim ca.56 vbi q̄rit vtrū moueat ad locuꝫ aliū q̄n ſepatur a corpore. Et reſpōdet Diciteꝫ ꝙ ſunt aliqua loca corporalia ad que angelus non fertur nec locatur ſine corpore. et videtur dicere ꝙ anima nō ꝑt moueri localiter ſine corpore. Idem dicit doctor

ſanctus prima parte ſcripti diſtin- ctiõe. 37. parte tertia queſtione pͥma. et dicit ꝙ angelus non eſt in lo co niſi ratione ſue operationis ⁊ in reſponſione quarti argumenti di cit. Si angelus non operaretur nõ eſſet in loco. Sed iſta reſponſio eſt damnata inter errores pariſienſes articulo. 260. et articulo. 24°. capi tulo. 7°. Jdeo dico ꝙ ſunt in loco: ſed non extenſiue.

¶ Dico autẽ pro ſolu tione dubijˀ principales ꝙ corpˀ xp̄i eſt ſacramentaliter nec q̄titatiue nec dimentionaliter in loco. et con ſimiliter credo eſſe poſſibile de for te et omni alio q̄tõ mundi ꝙ ſic ſit in loco: et habeat tale eſſe in loco ⁊ aliud. ¶ Sed cõtra iſtud obijcitur ſic. ſecundum iſtud foret poſſibile ꝙ aliquis eſſet homo non natus. Similiter ſequitur ꝙ q̄titas rea- liter diſtingueretur a ſubſtantia. Similiter ſecundum hoc corpˀ xp̄i in ſacramento altaris non videret̄ oculo corporali. Jſtam concluſionẽ concedendo de ſubſtantia ⁊ q̄tita- te. pz: quia ſubſtantia panis nõ ma nente manet. tamen q̄titas panis Si tamen obijciatur ſic contra hº quia ſecundudum iſtum modum ponendi corpˀ xp̄i eẽt idiuiſibile et non q̄tum. Reſpondeo ⁊ dico ꝙ eſt diuiſibile in partes: ſed non in par tes q̄titatiuas. Et eodemmõdo con cedo ꝙ eſt vere vnum totuz. Simi liter arguitur ſi ſic corpus chriſti ẽ magnum vel paruum. et ſic de alijs Dico ꝙ omnia iſta p̄dicantur d̄ cor pore q̄titatiuo/non de tali. Et iſtõ eſt corpus de genere ſubſtantie et nõ de gñe q̄titatis. Et iſtoº foret de oĩ corpe mũdi. ſi deˀ aufferret q̄ti tatẽ ꝙ reputo valõ difficile poſſibile

Ad argumenta poſi- ta ĩ pncipio q̄ſtionis. ¶ Ad p̄mũ ſe cũdũ opinionẽ cõez de tpe. ꝯcedo ꝙ ẽ poſſibile ꝙ aliq̄d totũ tp̄s ſit ſo- lũ ĩ vno inſtanti. ⁊ tũc dico ꝙ nec hz prius nec poſterius nec habet eſſe duratiuum ſz magĩ ẽ p̄manẽs. ſz lo quẽdo de tpe vt ẽ q̄ddã ſucceſſiuũ nõ hñs aliquã ptẽ cũ alia dicerẽ ꝙ nõ eẽt poſſibile de corpore alio.

¶ Ad ſecũdũ cõcedo ꝙ nõ ẽ neceſſariũ ꝙ omne totũ ſit maius ſua parte. ymo concedo ꝙ nulla pars eſſet mi nor toto. ſed de toto q̄titatiuo ⁊ fi nito. ſicut poſt patebit. debet prin- cipium intellegi.

¶ Ad alias formas cõ ſequenter concedo concluſiones ſe cundum viam dictam.

¶ Ad aliam formaz vtrum videlicet ſit poſſibile ꝙ ali- qua ſit linea ſecundum quodlibet punctum ſui in. a. ſitu indiuiſibili. Dico ꝙ ſi ĩ. a. corpore tali vel in cor- pore ſacramenti ſit linea vel pun- cta: oĩa ſũt in eodez ſitu. Nec tamẽ eſt illa linea longa/ nec eſt aliquod punctum ibi medium inter extre- trema et vltimũ. Conſimilit̄ dico ꝙ ſi in corpore xp̄i ſit linea/ nec eſt curua nec recta. Et conſimiliter di cerem de tali homine ꝙ non habe ret ante nec retro ſurſum nec deor ſum. et ſic de alijs differentijs loci. Et ratio eſt quia non eſſet dimen- tionaliter in loco.

¶ Ad argumentum aliud. Credo ꝙ caſus ſit poſſibilis videlicet ꝙ corpus aliq̄d ſit in aliq̄ toto loco: et quelibet pars eiˀ extẽ ſa per eundem locum Et ad argu- men tuz quando arguitur ꝙ ſit poſ ſibile de aliquo corpore ꝙ ipſũmet et quelibet pars eius ſit in aliq̄ lo- co: et in omni parte illius loci con- cedo. ⁊ tamen ẽ ĩpoſſibile. ꝙ aliq̄d corpus ſit in aliquo medio: et queli

bet pars eius ſit in toto medio:niſi totum et quelibet pars ſit in quali bet parte ſecundum ſe totum. Nec valet: totum eſt poſſibile. Igit̃ eſt poſſibile demere partẽ illius rei: et reliquum manebit poſſibile. q2 dẽpta iſta parte erit illud corpus q̃titatiue in loco: et poſita in ſecunda parte erit nõ dimentionalr̃.

¶ Ad aliud etiam dico q hoc eſt poſſibile de corpore xp̃i vel aliquo alio medio ſtante et non q̃titatiue nec dimentionalit er et in nullius medij qualibet parte ſit illud corpus. et tunc totum ẽ in vno ſitu diuiſibili et non in pluribꝰ quod patet: quia capio corpus in q̃ erit aliquis punctus tũc nichil illius corporis erit extra et aliq̃d erit intra: quia anima. igitur erit totũ intra.

¶ Ad tertiũ argumẽtum principale motum in principali dubio nunq̃d ſit poſſibile aliquid generare ſeipſum ¶ Arguebatur q ſic: quia omnia corpora põt deus eadẽ numero recreare. Igitur eundem ſanguinem eadẽ materiã. et ſic de omnibus principijs generationis et omnia illa que fuerunt in patre meo ponere in me: et tunc ſi generarem: me ipſũ generarem. Dicitur hic q talis non generabit ſeipſum q̃tuncunq ſint eadeꝫ principia in ipſo que fuerunt in patre. Et ratio eſt quia inter generans ⁊ generatum eſt oppoſitio relatiõis que relatio ⁊ ſi nulla alia dimẽtio eſſet: ſufficeret et ad differentiam diuiſibilem et numerabileꝫ ſuppoſitoꝝ. q̃d pꝫ. Nã pr̃ in diuinis nõ eſt filiꝰ. Et tota rõ eſt relationis oppoſitio vꝫ inter paternitatẽ ⁊ filiationẽ: et p illas ponũt̃ in eſſe. Cũ igit̃ int̃ iſtũ generãtẽ ⁊ generatũ ſit ſimpliciter oppoſitur relatiua indiuiduar̃ p illam differũt nũero. Et ſic patet q nõ eſt poſſibile q aliq̃s generet ſeipſum.

¶ Sed contra iſtud arguitur ſic ↄſir̃. Si maria ẽ mater xp̃i ẽ poſſibile q idẽ ſit pr̃ ſuipſiꝰ. Probo p̃t eſſe q filius aſſumat primo naturã hũanã de maria i ſexu tamen feminio ſit illa katerina tũc iteꝝ poteſt filiꝰ dei aſſumere naturam de Katerina. Patet: quia ẽ cõmunicatio ydiomatum Et ſir̃ eſt vnuꝫ ſuppoſitũ et indiuiduũ: quia vna pſona diuina ⁊ nõ alia nec aliud ſuppoſitũ vel indiuiduũ: et tñ Katerina erit mr̃ xp̃i: ſicut nuc eſt maria. et per conſequens talis relationis oppoſitio non ſufficit ad differẽtiã indiuidualem ⁊ ſuppoſitiuũ.

¶ Ad iſtud argumen p̃t rñderi ſicut rñdet dñs Altiſſidiorenſis. tertio ſententiaꝝ in principio: q Katerina et xp̃s eſſent plres homĩes et plura indiuidua Et ſuppoſito humana: et tamen katherina eſt xp̃s. Et ſi arguatur: Katherina eſt xps. Igitur non eſt alius. Dicit̃ q eſt alius non alietate eſſentiali: ſed alietate perſonali.

¶ Pro ulto argumẽto et alijs ſequentibꝰ. ſcire opꝫ penes q̃d attendit̃ diuerſitas numeralis ſeu ſuppoſitiua quo habito ſciri p̃t q̃d eẽt ſuppoſitũ ⁊ q̃d indiuiduum ſꝫ hoc tractabit̃ i alio articulo. Sꝫ adhuc obijcit̃ ↄ iſtã rñſionẽ: q2 ſc dꝫ eã adhuc foret poſſibile q eadẽ perſona gñaret ſeipãꝫ Et tũc d diuerſitate ⁊ oppoſitiõe relationis nõ ar̃ diſtinctio pſonalis. Dicit̃ q oppoſitio relatõis facit diſtictionẽ ſuppoſitoꝝ. q2 lꝫ katerina ⁊ xp̃s ſint vna pſona diuina ⁊ vnũ ſuppoitũ diuinũ ſunt tñ duo ſuppoſita hũana ⁊ hoc ſufficit. Si q̃s ṽo voluerit dicere

ſanctus prima parte ſcripti diſtin-
ctiõe.37.parte tertia queſtione p̄-
ma.et dicit ꝙ angelus non eſt in lo
co niſi ratione ſue operationis ⁊ in
reſponſione quarti argumenti di
cit. Si angelus non operaretur nõ
eſſet in loco. Sed iſta reſponſio eſt
damnata inter errores pariſienſes
articulo.260.et articulo.24°.capi
tulo.7°. Jdeo dico ꝙ ſunt in loco:
ſed non extenſiue.

¶ Dico autē pro ſolu
tione dubij principales ꝙ corp⁹ xp̄i
eſt ſacramentaliter nec q̄titatiue
nec dimentionaliter in loco.et con
ſimiliter credo eſſe poſſibile de for-
te et omni alio q̄tõ mundi ꝙ ſic ſit
in loco:et habeat tale eſſe in loco ⁊
aliud. ¶ Sed cõtra iſtud obijcitur
ſic.ſecundum iſtud foret poſſibile
ꝙ aliquis eſſet homo non natus.
Similiter ſequitur ꝙ q̄titas rea-
liter diſtingueretur a ſubſtantia.
Similiter ſecundum hoc corp⁹ xp̄i
in ſacramento altaris non videret
oculo corporali. Jſtam concluſionē
concedendo de ſubſtantia ⁊ q̄tita-
te.pȝ:quia ſubſtantia panis nõ ma
nente manet.tamen q̄titas panis
Si tamen obijciatur ſic contra h⁹
quia ſecundudum iſtum modum
ponendi corp⁹ xp̄i eēt idiuiſibile et
non q̄tum. Reſpondeo ⁊ dico ꝙ eſt
diuiſibile in partes:ſed non in par
tes q̄tatiuas. Et eodem mõdo con
cedo ꝙ eſt vere vnum totuȝ. Simi
liter arguitur ſi ſic corpus chriſti ē
magnum vel paruum.et ſic de alijs
Dico ꝙ omnia iſta p̄dicantur d̄ cor
pore q̄titatiuo/non de tali. Et iſtd̄
eſt corpus de genere ſubſtantie et
nõ de gñe q̄titatis. Et iſto° foret de
oī corpe mũdi.ſi de⁹ aufferret q̄ti
tatē ꝙ reputo valdẽ difficile poſſibile

Ad argumenta poſi-
ta i p̄ncipio q̄ſtionis. ¶ Ad p̄mũ ſe
cũdã opinionē cõeȝ de tpe.ꝯcedo ꝙ
ē poſſibile ꝙ aliq̄d totũ tp̄s ſit ſo-
lũ i vno inſtanti.⁊ tũc dico ꝙ nec hȝ
prius nec poſterius nec habet eſſe
duratiuum ſȝ magis ē ꝑmanēs.ſȝ lo
quēdo de tpe vt ē q̄ddã ſucceſſiuuȝ
nõ hñs aliquã ptē cũ alia dicerē ꝙ
nõ eēt poſſibile de corpore alio.

¶ Ad ſecũdũ cõcedo ꝙ nõ ē necessariũ
ꝙ omne totũ ſit maius ſua parte.
ymo concedo ꝙ nulla pars eſſet mi
nor toto.ſed de toto q̄titatiuo ⁊ fi
nito.ſicut poſt patebit.debet prin-
cipium intellegi.

¶ Ad alias formas cõ
ſequenter concedo concluſiones ſe
cundum viam dictam.

¶ Ad aliam formaȝ
vtrum videlicet ſit poſſibile ꝙ ali-
qua ſit linea ſecundum quodlibet
punctum ſui in.a.ſitu indiuiſibili.
Dico ꝙ ſi i.a.corpore tali vel in cor-
pore ſacramenti ſit linea vel pun-
cta:oīa ſũt in eodeȝ ſitu. Nec tamē
eſt illa linea longa/ nec eſt aliquod
punctum ibi medium inter extre-
trema et vltimũ. Conſimilit̄ dico
ꝙ ſi in corpore xp̄i ſit linea/ nec eſt
curua nec recta. Et conſimiliter di
cerem de tali homine ꝙ non habe
1 et ante nec retro ſurſum nec deor
ſum.et ſic de alijs differentijs loci.
Et ratio eſt quia non eſſet dimen-
tionaliter in loco.

¶ Ad argumentum
aliud. Credo ꝙ caſus ſit poſſibilis
videlicet ꝙ corpus aliq̄d ſit in aliq̄
toto loco:et quelibet pars ei⁹ exte
ſa per eundem locum Et ad argu-
mentuȝ quando arguitur ꝙ ſit poſ
ſibile de aliquo corpore ꝙ ipſũmet
et quelibet pars eius ſit in aliq̄ lo-
co:et in omni parte illius loci con-
cedo.⁊ tamen ē īpoſſibile. ꝙ aliq̄d
corpus ſit in aliquo medio:et queli

bet pars eius ſit in toto medio: niſi totum et quelibet pars ſit in qualibet parte ſecundum ſe totum. Nec valet: totum eſt poſſibile. Igit̃ eſt poſſibile demere partē illius rei: et reliquum manebit poſſibile. q2 dēpta iſta parte erit illud corpus q̄titatiue in loco: et poſita in ſecunda parte erit nō dimentionalr̃.

¶ Ad aliud etiam dico q hoc eſt poſſibile de corpore xp̄i vel aliquo alio medio ſtante et non q̄titatiue: nec dimentionaliter et in nullius medij qualibet parte ſit illud corpus. et tunc totum ē in vno ſitu diuiſibili et non in pluribꝰ quod patet: quia capio corpus in q̄ erit aliquis punctus tūc nichil illius corporis erit extra et aliq̄d erit intra: quia anima. igitur erit totū intra.

¶ Ad tertiū argumētum principale motum in principali dubio nunq̄d ſit poſſibile aliquid generare ſeipſum ¶ Arguebatur q ſic: quia omnia corpora pōt deus eadē numero recreare. Igitur eundem ſanguinem eadē materiā. et ſic de omnibus principijs generationis et omnia illa que fuerunt in patre meo ponere in me: et tunc ſi generarem: me ipſū generarem. Dicitur hic/ q talis non generabᵗ ſeipſum q̄tuncunq ſint eadē pricipia in ipſo que fuerunt in patre. Et ratio eſt quia inter generans ⁊ generatum eſt oppoſitio relatiōis que relatio ⁊ ſi nulla alia dimētio eſſet: ſufficeret et ad differentiam diuiſibilem et numerabilē ſuppoſitoꝝ. q̄d pz. Nā pr̃ in diuinis nō eſt filiꝰ. Et tota rō eſt relationis oppoſitio vz inter paternitatē ⁊ filiationē: et p illas ponūt̃ ineſſe. Cū igit̃ int̃ iſtū generātē ⁊ generatū ſit ſimpliciter oppoſitur relatiua indiuidualr̃ p illam differāt nūero. Et ſic patet q nō eſt poſſibile q aliq̄s generet ſeipſum.

¶ Sed contra iſtud arguitur ſic ꝯſir̃ Si maria ē mater xp̄i ē poſſibile q idē ſit pr̃ ſuipſiꝰ. Probo pt eſſe q filius aſſumat primo naturā hūanā de maria i ſexu tamen feminīo ſit illa katerina tūc iteꝝ poteſt filiꝰ dei aſſumere naturam de katerina. Patet: quia ē cōmunicatio ydiomatum Et ſic eſt vnū ſuppoſitū et indiuiduū: quia vna pſona diuina ⁊ nō alia nec aliō ſuppoſitū vel indiuiduū: et tū Katerina erit mr̃ xp̄i: ſicut nuc eſt maria. et per conſequens talis relationis oppoſitio non ſufficit ad differētiā indiuidualem ⁊ ſuppoſitiuū.

¶ Ad iſtud argumen pt rñderi ſicut rñdet dñs Altiſſidiorenſis. tertio ſententiaꝝ in principio: q katerina et xp̄s eſſent pl̄es homīes et plura indiuidua Et ſuppoſito humana: et tamen katheria eſt xp̄s. Et ſi arguatur: katherina eſt xp̄s. Igitur non eſt alius. Dicit̃ q eſt alius non alietate eſſentiali: ſed alietate perſonali.

¶ Pro vlto argumēto et alijs ſequentibꝰ. ſcire opꝫ penes q̄d attendit̃ diuerſitas numeralis ſeu ſuppoſitiua quo habito ſciri pt q̄d eēt ſuppoſitū ⁊ q̄d indiuiduum ſz hoc tractabit̃ i alio articulo. Sȝ adhuc obijcit̃ ꝯ iſtā rñſionē: q2 ſc dȝ eā adhuc foret poſſibile q eadē perſona gnaret ſeipaꝫ Et tūc dō diuerſitate ⁊ oppoſitiōe relationis nō ar̃ diſtinctio pſonalis. Dicit̃ q oppoſitio relatōis facit diſtinctionē ſuppoſitoꝝ. q2 lȝ katerina ⁊ xp̄s ſint vna pſona diuina ⁊ vnū ſuppoſitū diuinū ſunt tñ duo ſuppoſita hūana ⁊ hoc ſufficit. Si q̄s vo voluerit dicere

aliam partē. dicere pōt ꝙ nō eſt impoſſibile idē generare ſe. q̄d tñ i me re ſimplicibus eſt īpoſſibile. Et ſic intelligit auguſtinus. Et eodē mō reſpōderi p̄t ad alias auctoritates ſequentes concedendo eas.

¶ Ad quartū argumentū principale nichil aſſerendo dico ꝙ non video aliquā ꝯdictioēʒ q̄ formaliter ſequat̄. ſi ponatur idē ſp̄s creat⁹ ⁊ idē corp⁹ eē dimentional̄r ſiue ſacramētal̄r ſimul i diuerſis locis totalit̄ diſtinctis. et ꝙ iſtō ſit per ſe poſſibile. Videt̄ eni ꝙ ſi diuerſitas localis faceret formaliter diuerſitateʒ numeralē ⁊ ſuppoſitalem tunc corp⁹ xp̄i ī diuerſis locis eſſet diuerſū. Et conſil̄r arḡ de alijs cauſis. Sil̄r idēptitas localis non arguit diuerſitatē in locatis. Igit̄ nec diuerſitas diuerſitatē. Añs ptʒ q̄a plura corpora poſſūt eē ſil̄ ī eodē loco. Añs pʒ/qꝛ xp̄s exiuit de ſepulcro īcluſo. Et īītrauit ianuis clauſis ⁊ etiā de natiuitate xp̄i. Et ꝯña videt̄ nota: qꝛ tm̄ repugnāt duo corpora eē ſimul in eodē loco ſicut album ⁊ nigrum. Et aliqua ꝯria ſil̄i eodē ſubiecto vt pʒ. 4°. phiſicoꝝ. cap̄. de vacuo. Sil̄r ſicut nūc defacto ſbſtantia panis tranſubſtātiat̄ i ſbāʒ corpis xp̄i in eodē loco in q̄ fuit panis. Ita poſſet ſubſtātia ⁊ q̄titas panis in ſubſtātiā ⁊ q̄titatē corpis xp̄i in eodē loco. ⁊ tūc eēt corp⁹ xp̄i in locis diſtictis local̄r ⁊ dimētionaliter. Sil̄r ponat̄ ꝙ ſortes ſit rome ⁊ plato hic. tunc ſor̄ ⁊ plato d:fit ⁊ ī inq̄tū hō. ḡ iſta diuerſitas ē p aliaʒ drāʒ indiuidualē ſupadditā ſup illam. Pōt ḡ illā de⁹ auferre ſuādo ſpēʒ cū ſit aliquid diſtinctū. ⁊ tunc erit idē hō hic ⁊ rome. Sil̄r faciat deus. a. ⁊. b. eſſe in diuerſis locis ⁊ faciat in. a. ⁊. b. oēʒ idētitatē quā pōt ſuata tñ diuerſitatē locali. ⁊ pateb' q̄. a. ⁊. b. erūt vnū nūero.

¶ Ad argumēta pbātia idē poſſe eſſe in diuerſis locis

¶ Ad primū conceditur concluſio

¶ Ad ſecundum dico ꝙ non ſequitur ꝙ ſic erit īfinite actiuitatis. q̄a poteſt agere aliquid infinite difficultatis. Et ad argumēta vltra dico ꝙ erit de illis infinite locatis ſicut eſſet ſi tales eſſent infinite applicati illi agenti exiſtenti tantum in vno loco. ¶ Ad tertium cōſimiliter reſpondeo cōcedendo ꝙ ignis poteſt ex aqua que eſt in vno vaſe generare ignem ⁊ tunc generabit ex aqua in omni vaſe: qꝛ eadem eſt ⁊ poteſt eē ꝙ ſic generet p totū mūdum quia per totum mundū ē paſſum ſibi ſufficienter approximatū. Et ſi arguitur ꝙ poteſt a fortiori rome conſeruari. Dico ꝙ ſi a fortiori rome cōſeruetur nō corrūpet̄ hic Et ratio eſt quia agens rome ē immediate paſſo hic. ſi tunc ſit maioris virtutis corrumpetur et hic nō corrumpetur. quia corrūpere ē' vbi ꝙ corrumpere Et p iſtud reſpondetur ad iſtam formam Ponatur. a. aqua hic ⁊ rome: tunc ponatur hic ignis et aer. Dico ꝙ hic generabit̄ mixtum/et erit conſimilis actio ſi eſſet ſi eſſent tantum in vno loco. Nec ē poſſibile ꝙ trāſformaret̄ rome in naturā aeris niſi hic etiam.

¶ Ad aliud de lapide dico ꝙ nō ſufficit deſcendere ꝓpter maioritatē et reſiſtentiam. Et cum arguit̄: ſi tantum eſſet in vno loco ſufficeret deſcendere/⁊ nunc non minus ſufficit q̄ tunc. igit̄ ⁊c. Dico ꝙ nūc minus ſufficit. ⁊ rō eſt ē: qꝛ nunc habʒ maiorē reſiſtentiam: qꝛ ex oī parte habet reſiſtentiā ⁊ potentia motiua/non eſt maior. Sed hic arguit̄ ſic contra dicta. ſi idē corpus poſſʒ ſimul eſſe in diuerſis locis poſſʒ idē nutrimentum comedi a diuerſis: ⁊ mutari in naturam diuerſorum. ⁊

tunc ſi illa materia eſſet diſtincte for me eiuſdem et alterius ſpeciei. Ad iſtud poteſt reſponderi in caſu iſto /ſicut ponatur ꝙ ſortes ꝛ plato eſſent coextenſi.et conſimiliter eo rum ſtomachi.tūc cibus in vno ſto macho erit ꝛ i alio.Igitur in alicu ius naturā conuertentur talis ci bus. Reſondeo ꝙ ſtomachus pōt eſſe ita fortis ꝙ conuertet totum nutrimentum in ſuam naturam:ꝛ nichil alterius aliasvnus habebit vnam patem et alius aliam.

¶ Aliter poteſt argui ſic.Sit idē in pluribuslocis et ſit hic nutrimē tum quo nutriatur/et alibi non. tunc invno loco nutritur:ꝛ in alio non.et in vno loco eſt ſaturatus. ꝛ in alio non.ymo vacuus et patiens famem. ¶ Ad iſtud reſpondeo ꝙ ſi hic ꝑticipet de nutrimento: ꝛ ro me non.hic nutritur et rome non. Doctor tamen ſubtilis dicit ꝙ nutri tur hic et eſt ſaturatus et plenus cibo:rome autem non: ſed eſt ſto machus eius vacuus.Non tamen habet famem. quia fames Rome tollitur per nutritionem hic exiſtē ſtentem. ¶ Sed contra.Si ſecun dum iſtud ſtomachus foret hic re pletus et Rome vacuus:tunc Ro me poſſet iterum tantū recipere. et nunc omnia nutrimenta poſſūt recipi in minimo ſtomacho.quod concedo.Et ſi arguatur: nō poteſt tantum comedere quin in duplo plus:quia ſemper manet ſtoma chus vacuus. ¶ Reſpondeo et di co ꝙ non ſequitur. quia per nutri mentū invno loco tollitur fames et appetitus in alio loco comeden di. Et Si queratur an in vtroqꝫ loco ſit augmentatio. Dici poteſt ꝙ ſic etiam fortificatio et nutritio que eſt terminus conueſionis nu trimenti.Omnia iſta argumenta poſſent fieri de corpore chriſti ſi tē pore paſſiōis fuiſſet ſacramentum conſecratum:tunc manus ei⁹ erāt perforate.non tamen in ſacramen to:claui et lancea fuerunt in cor pore chriſti invno loco:non tamen in alio.Et iſto modo credo eē poſſi bile ꝙ aliqꝫ partes in vno loco ſint diuiſe et in alio continuate.

¶ Ad aliud argumentum de oppo ſitis relatiuis.et de alijs dico ꝙ non eſt inconueniens : quia talia ſunt ſimul in eodem:et ſecundum diuerſa fundamenta.Et iſta oppo ſita fundantur in loco. ¶ Sed hic obiicitur et arguitur ꝙ ſit poſſibile ꝙ idem ſit calidum et frigidum/ album et nigrum.et ſic de ſimili bus. ¶ Et arguitur ſic ſit ſortes hic ꝑmo calidus.et rome frigi gidus.tunc frigidum habet agere caliditatem in ſorte:licet nullam agat Rome.quia ſicut dictum eſt/ claui lancea/ et diuiſio/ et ſimilia: que fuerunt in corpore chriſti:ſunt in vno loco.et non i alio.ſic eſt poſ ſibile ꝙ calor ſit in ſorte: et non in alio:tunc in alio erit frigiditas.et per conſequēs talis in diuerſis lo cis eſt calidus et frigidus.

¶ Reſpondeo et dico ꝙ non ſequi tur ꝙ ſit poſſibile ꝙ idem ſit ſimul calidum et frigidum.et ſic de alijs contrarijs.quia corrumpens cali ditatem in vno loco facit vt corrū patur in alio.Et ſi fiat frigidum in vno loco ſit in omni loco in quo eſt ſic.Et ſic vniuerſaliter a commu nibus imanētibus.

¶ Ad aliud argumē

quo arguitur ꝙ poteſt eſſe calor in vno loco in corpore et non in alio cō cedo:ſed nō talis:qꝛ eſt forma ima nens denominans ſubiectū.

¶ Ad auctoritates ſā

ctorum qui ponunt ſolum deū eſſe in diuerſis locis ꝛ vbiqꝫ.Rūdet do ctor ſubtilis.4°.ſniarū diſtinctiōe

i.iiij.

io.queſtione.2.dicens ꝙ deꝰ ex ſua
īmenſitate neceſſitatio eſt vbiqꝫ qꝛ
nullum poteſt eſſe vbi : in quo non
ſit per potentiam preſentiam et eſ
ſentiam et ſic eſt impoſſibile aliud
a deo eſſe vbiqꝫ ſic et non creatura
ſed ſic eſt per miraculum et per po
tentiam dei. ¶ Sed contra iſtud
videretur ꝙ foret poſſibile ꝙ vnus
homo teneret manum ſui ipſius ⁊
ſic et multitudine in locis diuerſis
fieret magna corea. Et ſic inter il-
los poſſet eſſe magna et magna cō
fabulatio et alia conſimilia que vi
dentur mirabilia.

¶ Sed facio ſecundo

vnum argumentū ad queſtionē et
probo ꝙ deus nō ſit omnipotens qꝛ
ſi hoc eſſet verū ſequeretur ꝙ poſ-
ſet facere vnum infinitum eſſe ſed
infinitum eſſe non poteſt deus fa-
cere cum ſit quoddā impoſſibe. igi-
tur. ⁊c. Et ſic vnum infinitum eſſet
maius alio.

¶ Pro iſto argumēto

Uidendum eſt vtrum vninum fini-
tum ſit maius alio infinito. Et pri-
mo arguo ꝙ nullū infinitū ſit alio
maius nullus nūerus infinitus eſt
maior nūero partiū porŏpor tiona-
bilium vniꝰ diei. igitur eadē rōne
nullus eſt alio maior. Añcedēs pro
batur multipliter. Primo ſic ſi. a.
numerus ſit maior q̃ numerus par
tiū proportionabiliū diei ſit in du
plo et nō plus. Contra arguo ꝙ. a.
ſit in triplo maior. qꝛ poſſibile eſt ꝙ
in omni parte proportionabili diei
auferant tria tūc cuilibet parti ꝓ
portionabili diei corrñdēt vel cor-
reſpōdere poſſent tria. a. ymo qau-
tuor ⁊ ſic in īfinitū maior nūero par
tiū ꝓportiōabiliū. Aſſūptū ptꝫ qꝛ ſi
i pma pte ꝓportionabili auferent
tres vnitates quatuor ⁊ ſic in īfini
tū nūq̃ ante finē hore erit cōſūptio
totius multitudinis. a. qꝛ ſēp citra
finē reſtat multitudo infinita. a.

¶ Secūdo ad idē ſic

argumentor ſi numerꝰ aliquis in-
finitus eēt alio maior poſſet eſſe a-
liquis numerus minor q̃ eſt nūerꝰ
ptium proporcionabilium diei ſit
tunc. a. Contra ſi in qualibet parte
diei conſumeretur vna vnitas. a.
nūq̃ ante fiunt omnes conſume
rentur. Igitur cuiuſlibet parti ꝓ-
portionabili diei reſpondet vnum
a. igitur multitudo. a. eſt tāta ſicut
mltitudo ptiū ꝓportionabiliū diei

¶ Ad idem tertio Si

numerus aliquis īfinitus eſſet ma
ior alio. Cōtra nō eſt aliquis nume
rus īfinitus ita modicus quin nūe
rus aliqͥs partiū ꝓportionabilium
alicuiꝰ q̃ti poſſet eſſe ita modicus.
Patet qꝛ ita modicꝰ poſſꝫ produci
ſcd'ꝫ ordinē ptiū proportionabiliū
ſic in qualibet pte vnū vel centū in
ptibus iterū vnum. Et cōſimiliter
de aliis tūc vltra nulliꝰ q̃ti mltitu
do ptiū proportionabiliū eſt īfinite
maior quacūqꝫ mltitudine alia par
tium proportionabiliū qꝛ quelibet
multitudo ptiū proportiōabiliū ſe
habet ad quācunqꝫ magnā mltitu
dinē. Probo ꝙ ſit. a. vnūquodqꝫ aliud
nō eſſe poſſibile ꝙ ſint ptes propor
tionabiles in īfinitum plures ſic ꝙ
ſit. a. q̃ modicum eſt. a. tam modica
eſt aliqua ps. a. verſus extremi vbi
ſunt partes miores. igitur eſt dare
partem verſus extremū tam paruā
q̃ paruum eſt. a. tunc illius ptis. b.
et. a. erunt partes proportionales
equales ⁊ reſidue partes proportio
nales. b. erunt tantū finite. igitur
tota multitudo ptium b nō eſt niſi
finite maior et idem augmentum
poteſt fieri de omī multitudine pa-
tium proportionabilium cum nul-
la talia ſint.

¶ Quarto ad idē arguitur nō eſt multitudo īfinita ita parua quin aliquis numerus ꝑtiū ꝓportionabiliuȝ ſit ita modicus il la ymo plus ſequitur ꝙ nullo nūe ro infinito maior. Et vltra cuȝ om nis nūerus infinitus ſit aliquo nūe ro infinito infinite maior ſequitur ꝙ omnis numerus infinitus eſt in finite maior ꝙ̄ aliquis numer⁹ par tium ꝓportionabiliuȝ. Qz autem omnis numerus ſit ſecundū iſtam viam. alio numero īfinito infinite maior. patet qꝛ in omni multitudi ne facta infinita cōtinent infinite multitudines infinite.

¶ Quinto ad idē. Si vnus numerus īfinitus ſit alio ma ior tunc numerus ꝑtium ꝓportio nabilitum maioris ꝙ̄ti eēt plures ꝙ̄ partes proportionales minoris ꝙ̄ti cōſequentia patet qꝛ ſit gratia exempli. a. vnum ꝙ̄tum finitum. b. ſub duplū tūc medietas. a. ſit ipī. b. adderet tm̄ ſicut ꝑtes ꝓportiōales ſicut ipȝ ē tūc hēret tot. a. et nūc hȝ pauciores niſi ꝑ vnū ⁊ cōſimilit eſt de medietate ſecunda. a. igitur ⁊c.

¶ Sed contra ꝓbo ꝙ nō habeat plures ꝑtes ꝓportiona biles ꝙ̄. b. quia augeat ꝑma pars. b. ad ꝙ̄titatem preciſe. a. et ſic. de alijs tunc. b. erit tm̄ ſic. a. et tot ha bet partes ꝓportionabiles et non plures ꝙ̄ prius qꝛ manebunt eadeȝ numero augmentate. igitur ⁊c. Et Et per idem argr ꝙ non ſint plures ꝑtes proportionales. Similiter in toto ꝙ̄to ꝙ̄ in parte Si rnd̄ arguꝛ ꝙ nō eſt poſſibile ꝙ augeātur ꝑtes ꝓ portionales niſi fiant plures. Con tra de⁹ de potētia ſua abſoluta po teſt diuidere ꝙ̄tum in omnes ꝑtes ꝓportionales ſit. c. nomē cōmune ad omnes alias partes proportiōa les tunc quodlibet. c. ⁊ omnia. c. po teſt deus facere non faciendo plu res. c. ſicut ſi eſſent īfiniti homīes omnes illos et quēlibȝ poteſt deus augere non faciendo plures hoīes augeat tunc omnia. c. et fiat vnum ex eis tunc erūt ꝑciſe tot quot fue runt et erunt tot quot in. a. igitur ⁊c. Similiter ſi tot ſunt partes pro portionabiles. b. quot ſūt. a. poteſt probari per ſuppoſitū numerū par tium proportionalium cum prima vel ꝙ correſpondeat prime. a. et ſcd̄a ſe cunde et ſic in infinitum.

¶ Sexto ad idē patȝ ꝙ non ſunt plures ꝑtes proportio nales in. a. ꝙ̄ in. b. qꝛ pono ꝙ de po tentia dei vn⁹ angelus incipiat nu merare ꝑtes. b. alius ꝑtes. a. incipi endo. a. ꝑmo cōputando vnum duo tria minor et ſic in infinitū. Igit in fine erūt numeri equales. Similit ſi vnus numerus īfinitus eſſet par alius impar quod mirum eſt.

¶ Septimo ad idē et arguo de ꝙ̄to continuo et probo ꝙ nullum tale ſit alio maius ⁊ arguo de linea ſit. a. vna linea īfinita ſcd̄ȝ quid qꝛ ſolum verſus vnam dr̄am poſitiōis ⁊ alibi finita tūc nlla talis linea ē lōgior. a. Probo ſic. b. equal a. et. c. maior et. d. equalis. c. tūc ex. a. et. b. nulla additione facta faciat deus lineā vnā. a. ſit ſimpliciter infi nita et ex. c. et. d. fiat alia tunc ſcd̄m iſtam reſponſionē. c. d. erit lōgior. a b. quod eſt īpoſſibile. Et ſilr in īma ginabile. Silr ſcd̄m iſtam viam. a. b eſſet ꝑciſe dupla ad. a. ⁊. c. d. dupla ad. c. ⁊c. Dicit ꝙ nō eſt poſſibile ex. a b. facere vnā lineā infinitā ſine ra refactione. Et eodem modo data li nea aliqua infinita. Similiter non eſt poſſibile ex lineis lōgioribus ꝙ̄ ſunt medietates illi⁹ ſine cōdenſa tiōe facere vnā lineā. Sȝ cōtra hoc

videtur mirabile ꝙ alique ſint due linee. Ex quibus deus de potentia ſua abſoluta non poteſt facere vnā lineam rectam ſine condēſatione vel rarefactione. Similiter ſecundum iſtud ſequitur ꝙ aliqua eſt linea curua quā deus de potētia ſua abſoluta non poteſt ſine condenſatione ſeu rarefactione rectificare quia ſine condenſatione et rarefactione ex.a.b. linea poteſt fieri linea curua ⁊ illa non pōt fieri recta

¶ Octauo ad idē arguo de infinito intenſiue et probo ꝙ in nullo tali eſt aliud intenſius ⁊ maxime de illis que ſunt eiuſdem ſpeciei. Et fiant argumēta que feci contra iſtam reſpōcionem de articulo in quantitate malicie peccati. de infinita itenſione ē talis ymaginatio ꝙ in vna ſpecie eſt aliqua latitudo cuius quelibet gradus eſt finitus. Et aliquo modo eſt latitudo cuius quilibet gradus eſt infinite intenſionis quilibet tñ gradꝰ infinite itēſiōis īfinite diſtat a quocūꝗ gradu finite intenſiōis. Cōtra ſequitur ꝙ infinito ex illa parte qua infinitum ē poſſet fieri additio: ꝓ iſta etiā parte faciā poſt plura argumēta

¶ Ad dubium iſtud reſpondeo. Et dico ꝙ nullum infinitum ē alio infinito eiuſdem ſpeciei maius: et primo dico de numero ꝙ numerus infinitus [illegible]m non eſt minor ꝙ nume[illegible] infinitꝰ ex omnibus illorum ann[illegible]z. videtur tamen ꝙ lincco[illegible] in tractatu de luce tene[illegible]rium. Eodem modo dico ꝙ [illegible] linea infinita eſt alia in[illegible]or: et ſi vna ſit infinita ſimpliciter ⁊ alia ſecundū quidē nec linea conpoita ex.a.et.b eſt maior vel minor.a. et.b. Similiter dico ꝙ ſi eſſet vnū corpus infinitum ſiue ſimpliciter ſiue ſecundū quid puta infinitum ſimpliciter ſecundum omnē dimenſionem: dico ꝙ non maius eſſet vel minꝰ. Et cōſimiliter de tēpore! ꝙ penitus b hec inſtanti ineternum: nō diutius puniretur ꝙ qui puniretur ab.a. inſtāti futuro ineternum. Iſta videtur intencio philoſophi quarto phiſicorum capitulo de infinito vbi dicit ꝙ nullum infinitum eſt maius alio. Sed contra ꝓbo ꝙ vnum infinitū ſit alio maius. Et arguitur ſic vnū infinitum eſt pars alterius infiniti. igitur vnū eſt altero maius cum omne totū ſit maius ſua parte. Similiter vnū continet reliquum: et aliquid vltra. igitur ⁊c. Ad iſta di[illegible] ꝙ in īfinitis nō eſt ois pa[illegible] ſuo toto. Ad ſcōm nego [illegible] Sed vidē dum eſt nūc vtrū [illegible]e: includat cōtradictio[illegible] articulus pncipalis ꝓb[illegible] ꝙ aliquod īfinitum eſſe [illegible] formaliter cōtradiction[illegible] arguitur multipliciter.

¶ Primo ſic ſunt īfiniti [illegible]s verſus oriētem quorum quilibet habeat coronā tūc nūerus coronarum eſt equalis numero hoīz et eſt maior et ſic ex iſto nūero infinito poſito ſequūtur ꝯtradictoria ꝙ ſcꝫ nūerus hoīm eſt equalis nūero coronaruz patet ꝑ poſitū ⁊ nūerus illorum ſit numerus maior. patet quia aufferantur corone a capitibꝰ: et ponantur corā eis ⁊ capiat primus hō ſcōam: et ſecūdus hō quartā: et ſic in infinitum alternatī: tunc corone accepte ſunt equales hominibus et tot quot ſunt accepte remanebūt igitur pmus nūerus coronarum fuit maior ꝙ numerus hoīm. Similiter habeat quilibet hō quatuor vel quinꝗ coronas ſic poſſūt capē ex numero iſto coronarum cum nunꝗ ſic ſtatus vel erit. Et tūc plures erunt corone ꝙ homines. Con

ſimilit er arguitſic. ꝙ nūerus hoīꝫ ſit maior numero coronarūꝫ quia. accipiat ſecūdus hō coronā p̄mam et quartus homo ſcd̄am ꝛ ſic in īfinitum tūc omēs corone erūt capte tñ et mlti hoīes erūt qui nō capiēt et ꝯñs nūc nūerus hoim erit maior. Siḱr capiāt duo vel tres hoīes vnā coronā tūc oēs corone erūt capte et tñ nūerus hoīꝫ nō ſit maior vł minor nū erꝰ corōarū. Et hoc fateor.

¶ Secūdo arguit ad idem ſi foret poſſibile infinitū eſſe poſſet deus facere ſimul eſſe infinitos homines. Contra ſequit ꝙ capita eorum occuparent totum mūdum. Dico ꝙ reſidue partes erunt p̄ciſe in eodem loco et poteſt eſſe ꝙ omnia capita ſint p̄ciſe in loco adequato vni capiti et hoc erit per coexiſtentiam: et poteſt eſſe ꝙ quodlibet caput habeat locum ſibi proprium adequatū. Et cōſimiliter de ſingulis aliis partibus. Et reſpōdeo tūc negando ꝙ omīa capita occupent totum locum et oēm locum ſed ꝯcedo ꝙ occupēt tantum locum q̄tus eſt omino omniū locus.

¶ Tertio ad ideꝫ. Si deus poſſet facere infinitū eſſe poſſet deus facere aliquod corpus eſſe infinite raritatis et infinite denſitatis. Sed hoc eſt īpoſſibile q: ſi ſit rarum aꝫ partes occupat ꝛ diſtant et plus poſſent diſtare Et eodē modo de denſo. Siḱr poſſet f.cē aliquem motum ꝛp̄alem et ſucceſſiuum eſſe infinite velocitatis. Reſpondeo ad iſtud ꝙ nō ſequitur. Similiter poſſet facere angelū infinite virtutis. Contra tunc angelus poſſet reſiſtere plusq̄ lapidis p[illegible] adeo. Dico ꝙ deus non poteſt facere āgelū ſic infinite virtutis ſic ꝙ nulla virtus ſit maior virtute āgeli quia neceſſario deus eſt īfinite maioris virtutis poteſt tamē facere angelum eſſe ſic infinite virtutis ꝙ nulla virtus ceata vel admius in eadem ſpecie ſit maior.

¶ Quarto ad ideꝫ argutur ſic ſit. a. linea infinita. Siḱr. b. linea infinita ſcd̄m quid et ſit. c. aliquis punctus aſſignatus in mūdo tunc. a. linea eſt longior. b. et nō longior. b. igitur ꝛc. ꝙ b. ſit ita lōga ſic. a. probatur ponat deus primam partem pedalē. b. linee ex vna p̄te. c. puncti: et ſcd̄am ex alia et ſic i in ſitum tūc ex vtraqꝫ parte. c. ſūt infinite pedalitates ꝯtinuet deus oēs illas ſine rarefactione tūc illud cōpoſitum erit infinitum longū ꝛ ita longum ſicut. a. et nunc nō eſt longior q̄ prius. igitur prius illa linea fuit ita longa ſicut. a. et ſic ſequi vi detur cōtradictio. Similiter capiatur. a. corpus infinitum verſus oriens ſit gratia exempli vndiqꝫ pedalis q̄titatis in latitudine ꝛ groſſiſſiei: ſit. b. vnum tm̄ longū ꝛ pedalis q̄titatis et tripedalis in groſſitie et latitudine tūc ſequit ꝙ. b. ſit maius. a. ꝛ nō ſit maiꝰ. a. patet q: equalis latitudinis et duplum et triplū in aliis dimenſionibus. igitur ꝛc. et ꝙ b. non ſit maius. a. patet quia ponat deus ſecūdum pedalem. a. iuxta primum ſic ꝙ faciat duplum in latitudine et groſſitie et ſecunda quartam. Cōſimiliter et ſic in infinitum tunc a. erit in fine ita longū et latum ꝛc. ſicut. b. Igitur. a tantū ſicut. b. et non erit maius q̄ nunc quia preciſe conpoſitum ex eiſdeꝫ partibus non auctis. igitur. ꝛc. Similiter ponat deus. a. q̄tum et. b. primam pedalem q̄titatē ad. c. p̄ūctum: et tertiam extremam et ſic in infinitum tunc ex illis partibus ſi et numerus infinitus tūc illud aggregatum eſt maius. a. et. b. et non eſt maius vt argu[illegible].

mo et ſicut hoc eſt poſſibile hec ps ſimiliter erit poſſibilis ꝙ totus homo et quelibet pars hominis ſit in qualibet parte illius domus. Et ſi iſtud ſecundum reſiduum eſt verũ habeo caſũ primũ.

¶ Arguitur quarto ad idem ꝙ non ſit poſſibile idẽ corpus eſſe in diuerſis locis. q2 ex iſto ſequitur eſſe poſſibile ꝙ aliquid ſeipſuʒ generaret. quod eſt contra Auguſtinum primo i trinitate. capitulo primo. et primo ſententiarũ diſtinctiõe tertia in fine. dicitur nichil poteſt eſſe genitor eiuſdeʒ rei que ipſa eſt. Et ꝙ ſequatur probatur: Ponatur ꝙ adam ſit in potentia et diſpoſitione propinqua ad generandũ abel: tunc iſto non obſtante poteſt deus creare abel rome: et in eodẽ ponere eadem principia numero que ſunt in adã ſi nõ ſit ĩpoſſibile ꝙ illa ſint ſimul in diuerſis locis. Tunc eundẽ hominẽ numero generabit a dã ⁊ abel. et per conſequens abel generabit ſeipſum. Similiter poſſibile ẽ nunc de petro ꝙ ipſe generat abel. Probo: quia põt deus eundẽ ſanguinem numero ⁊ cum ſuis pricipijs generationis recreare: ⁊ omnia illa ponere ĩ petro que erant in adam: tunc eundẽ filium generaret. Et eadẽ ratione poſſet aliquis ſe generare. Similiter poſſet deus nunc recreare adam in conſimili diſpoſitione ſicut erauit eum primo: tunc eſſet poſſibile ꝙ iterũ generaret abel: et ſecundum iſtud fore poſſibile ꝙ aliquis homo ꝑduceretur ineſſe ꝑ generationeʒ dum eſſet ſenex homo. Similiter videtur eſſe ꝙ aliquis generet patrem ſuum. Probo: quia põt deus in ſorte recreare omnia principia q̃ erant in auo ſortis: et illa ponẽ in ſorte: tunc illo poſito ſortes generabit patrem ſuũ. Similiter videtur eſſe poſſibile ꝙ aliquis generet hominẽ exiſtentẽ in eſſe. ꝑmo de aliquo extraneo eſt poſſibile ꝙ fiet filius poſtꝙ non fuit filius. Probat quia pono ꝙ ſortes ſit in ꝓpinqua diſpoſitione ad generandũ platonem: quo poſito. Pono vltra ꝙ ſuſpendatur generatio naturalis et ſeruetur potentia ad generandum nulla reali mutatione facta creetur plato. Tunc probo ꝙ plato põt fieri filius ſortis. quia annichilato et ſeruato platone dimittatur ſortes potentie ſue naturali: tunc generabit platonẽ et erit plato filius ſortis. quod fuit ꝓbandum.

¶ Quinto ad ideʒ arguitur ꝙ imoſſibile ſit idem corpꝰ nũero eſſet in diuerſis locis: quia ſi eſſet poſſibile poſſet fieri ꝙ infinita vaſa implerentur eadeʒ aqua. Pono tunc ꝙ quecunꝙ vaſa que ſunt in mundo et diſtincta a ſe inuicem impleantur eadẽ aqua: et ꝙ totus locus naturalis impleatur aqua illa eadem. ſequitur tunc ꝙ potata aqua que eſt in vno vaſe potaretur in omni vaſe: ⁊ in nullo remaneret quod videtur mirabile. Similiter videtur ꝙ iſta aqua eſſet infinite actiuitatis: quia ſi in mundo eſſent infiniti parui ignes ad inuicem ſeparati: et cuiſlibet illorum appꝛoximaretur iſta parua aqua ĩfinitos tales corrumperet. q2 aqua exiſtẽs hic ſufficit corrumpere. a. ignẽ et non minori rõne poſſet ſimul corrũpere. b. et ſic in infinitum. igitur in infinitis locis ſufficit corrumpere infinitos ſeu infinitum ignem Similiť ſi aliquis ignis ex aqua que eſt in vno vaſe generaret igneʒ tũc corrumperetur aqua. Contra tũc per totum mũdum generaret ignẽ quod non eſt verum. patet quia poteſt a fortiori Rome cõſeruari. Si

dicatur q non corrumpitur rome tunc nulla aqua ē corrupta. Similiter quero de materia prima et ſequitur q illa ſimul erit ſub forma ignis et aque. Similiter ſequitur q vnus lapis ſufficit pellere totū aerē a loco ſuo quia ponatur q.a. lapis ſit ſupra in omni parte verſ⁹ ſupremū locū aeris tūc.a.in vno loco ſufficit deſcendere ⁊ pellere medium. Igitur eadem ratione i omi erit tunc remotis impedimentis ⁊ deſcendet et pellet totum aerem a loco ſuo quod videtur falſuȝ quia hoc eſſet infinite difficultatis. Similiter ſecundum iſtud op poſita puatiue et poſitiue ⁊c diceret de eodem nam reſpectu eiuſdē eſſet ſurſum et deorſū:ante recto:calidum et frigidū magnū et paruū:ſenex ⁊ iuuenis ⁊ ſic de aliis oppoſite relatiuis vt bonus et malus. dānatus et beatus :ſciens ⁊ ignorās loquēs et tacens currens et ſedens ⁊c.

¶ **Sexto ad idem ar**guitur ſic per auctoritates ſanctorum per ambroſium de ſen.libro. 1 ca.7. vbi probat q ſpiritus ſanct⁹ non eſt creatura et arguit ſic. Omis creatura certi ſue nature limitib⁹ eſt terminata.quomodo quis audet creaturam appellare illum qui nō circūſcriptam determinatam virtutem quia in omnibus et vbicūq ſemper eſt. q vtiq diuinitatis ⁊ dominationis proprium eſt et per cōſequens de creatura nō eſt poſſibile q ſit vbiq et in pluribus locis. Et ſimiliter diſtinctione.37.capitulo.2.⁊ poſt ca.13. Item patet per auguſtinum.22.de ciuitate dei ca. 29.dicit auguſtinus loquēs de deo totus in celo eſt totus in terra nō alterius temporibus ſed vtrūq ſimul. q nulla corporalis natura poteſt Similiter anſelmus monoſo. capitulo.21.dicit cuius totum ē in aliquo loco nichil ei⁹ eſt eodē tempore i alio loco. Item hugo de ſancto victore li°.primo parte.3.ca.18 dicit de ſtatu creato.fatemur vt nō ſolū in loco eē ſed et localem eſſe p nunc tem⁹ ſine dubietate in loco qdem qm habet cui preſens termietur primo ⁊ localiter et cū ſit q tuȝ et alicubi:non vbiq iuenitur. Patet idē per damaſenū libro.2. ſententiaȝ ca.2.dicit de angelis: q cū ſint in celo nō ſūt in terra ⁊ cū a deo in terrā mittuntur nō remanēt in celo. Similit doctor ſolemnis queſtione.9.q.29.2.querit vtrū p miraculū idē corpus nuero poſſit eſſe i diuerſis locis ſimul ⁊ eodem tpe. Et reſpondet ſimpliciter abſolute q eſt impoſſibile.⁊ dicit q ſup hoc nō pl⁹ potētie cadit q facerēt duo cōtradictoria ſimul vera. Idem dicit dn̄s egidi⁹ quolibeto pmo queſtione pma Idē dicit doctor ſanct⁹ thomas .1.2.di.37.

¶ **Nunc ſequunt ar**mēta pbantia q idē corp⁹ poſſit eē in diuerſis locis quod erat.2.pars dubii ſupi⁹ poiti ¶ Et arguo pmo ſic poteſt eſſe q aliqd hic trāſformetur i ſubſtātiā āgeli āgelo cōtinue manēte i celo tūc erit ille āgel⁹ hic et i celo ⁊ ſecūdū eūdem modū extſtēdi q nūc eſt verū dicere de corpore xpi exiſtentis dimētionaliter et ſacramentaliter.

¶ **Secundo ad idem** arguitur ſic. Corpus xpi exiſtēs dimentionaliter et ſacramētaliter ē ſimul in diuerſis locis ⁊ aliquod corpus eſſe dimentionaliter in diuerſis locis non plus formaliter includit contradictionem q eē in diuerſis locis ſacramētalit et poſtea par

tebit igitur rc. Similiter in corpore xp̄i vbicūq̄ fuit anima xp̄i ablato corpore poſſet deus ſeruare aiā in eiſdem locis et tūc eſſet eadem anima in diuerſis locis realiter et localiter diſtinctis. igit̄ eſt poſſibile rc. Similiter nūc de facto. Ita eſt q̄ anima eſt in toto corpore et in q̄libet parte ſit igitur in capite et in manu tunc poteſt deus ſeruare eā eſſe ſic in partibus extremis nō ſeruando ipſum eſſe i medio quod anima ſit toto corpore et i qualibet parte corporis. Patet per auguſtinū de moribus et erroribus manicheorum libro .2. capitulo primo dicit q̄ anima in corpore vbiq̄ eſt tota. Idem patet de immortalitate anime capitulo.20. Idem patet de origine anime et multis aliīs locis et ſecundo de trinitate capitulo. 19.

¶ Tercio ad idem ar

guitur ſic deus poteſt omne corruptum recreare et ex quolibet quocumq̄ facere. Igitur non obſtante q̄ ſortes nunc eſſet hic poſſet eū deus recreare rome et ex diuerſis rebus eum in diuerſis locis creare Confirmatur nam ſi agentia naturalia ex diuerſis ſpacīs poſſēt eūdem effectum producere foret poſſibile q̄ idem effectus in diuerſis locis produceretur. Igitur eadem ratione ſic eſſet in propoſito. Iſta ratio multos monet.

¶ Quarto ad idē ar

guitur ſic deus poteſt facere angelum et animam ꝛ corpus non dimētionaliter eſſe ſimul in diuerſis locis. igitur. Similiter poteſt de corpore dimenſionato.

¶ Quinto ad idē ar

guitur ſic. Si nō eēt ita tūc de⁹ ſolus eſſet vbiq̄ q2 ſi ita foret ſequit̄ q̄ in aliquo ſitu poſſet deus eſſe in quo nō eſt quod ē īpoſſibibile quia tunc foret mutabilis et quod iſtud ſequatur probo ſic imaginetur ſitus. a. in vacuo aliquo tunc in tali ſitu erit deus in quo nunc deus nō eſt. igitur. rc. q̄ in tali ſitu erit de⁹ Probo quia ponatur q̄ deus creet corpus in illo vacuo in illo erit deus cum ſit neceſſarium q̄ ſit vbiq̄ et q̄ deus non ſit in illo ſitu. ā. Patet ſecundum iſtud eſſet poſſibile q̄ deus ab eterno erat in omni ſitu imaginabili quod eſt falſum. Similiter cauſa quare ponitur q̄ deus eſt: vbiq̄ eſt: quia vbiq̄ hab3 operationem ſed in tali loco deus non habet operationem. Igitur nō eſt ponendum q̄ deus eſt vbiq̄.

¶ Sexto ad idem

arguitur ſic ſicut prius eſt allegatū anima eſt in omni parte corporis ſui capiatur aliqua noticia ꝛ ſcientia in anima illa ſit .a. tunc. a. ſcientia eſt in toto corpore ſicut ꝛ anima poteſt deus tūc anichilare animam ſeruando ſcientiam. a. in corpore ſicut nūc eſt quo facto eſt poſſibile q̄ in diuerſis locis et partib⁹ illius corporis creet deus diuerſos angelos tunc angelus in pede potes informari per. a. ſcientiam manentem et alius angelus in capite per eamdē ſcientiam que eſt in capite et ſic eſt poſſibile q̄ eadem noticia numero ſit in diuerſis angelis. Conſimile argumentum fieri poteſt ſi ſit aliquis punctus in ſacramento altaris qui ſit. a. tunc. a. punctus eſt in omni ſitu inexiſtenti. Similiter anima chriſti eſt ī omni ſitu illius medīj ſicut. igitur eſt eadem anima et idem punctus in diuerſis ꝛ diſtinctis ſitibus. Ita poteſt eſſe eadem ſcientia in diuerſis

angelis. Et ſecundum hoc videtur ꝙ idem poſſet ſimul intendi et remitti ꝙ videtur impoſſibile.

Septimo ad idem

arguitur ſic pono caſū ꝙ aliqua lux vel aliud ꝯſimile extendat et ſic extenſum ꝑ totā materiā mundi ꝛ anichilet totā materiā mūdi cōſeruando lucem illius ꝛ creet aliam materiam ꝛ ſit illa ſeparata a materia et et a q̄titate tunc q̄libꝫ pars illius: erit per totū mundū ꝛ aliqua pars eius erit. et nō habet partem extra ꝑtem. igitur quelibet ps eius erit per totū mundū. Cōfirmatur ſic ꝑ formaꝫ cōem inter aliquos capiat ſortes tūc pono ꝙ deus ſubito ſubſtrahat q̄titem ſortis. Similiter ꝛ quo adeſſe q̄titatis ꝛ ſic ꝙ caput ẽius fuit in. a. loco ꝛ pes in. c. loco manus in. b. loco. et ſic de aliis. iſtud eſt poſſibile q: ita eſt in ſacramento altaris. Quo poſito quero vtrum caput maneat in. a. loco ꝛ in alio nō vl' eſt in. omni loco ī quo prius fuit aliqua pars coporis. Si quelibꝫ pars eſt in loco vt prius et nō vbiꝗ. igit ſortes habet partem extra partem et extenſionem in loco igitur eſt q̄titatiue et habet q̄titateꝫ quod eſt contra poſitum. Si dicatur ꝙ quelibet pars eſt vbiꝗ. Cōtra. tunc caput eſt in. b. et. c. et prius nō. igitur hoc fuit per motum localem et inſtantaneuꝫ. Conſimiliter arguitur ſi dicatur ꝙ omnes partes ſunt in eodem loco ſitu et non in pluribus nam hoc neceſſario erit per motuꝫ localem. Dicitur in caſu iſto ꝙ non eſſet motus ſꝫ mutatio que eſt terminus motus. Idem patet per auguſtinuꝫ ſecūdo ſuper geneſim ad litteram. 2°. 6°. vbi dicit ꝙ dyabolus quando temptauit p̄mo mulierem temptauit exterius per ſerpētem cui fuerat vnitus et cum hoc ſimul temptauit ipſaꝫ interius in mente adiuuando interius occulto inſtincto quod egit extrerius ꝑ ſerpentem. et per cōſequens ſimul fuit dyabolus in mente mulieris. et extrerius in ſerpente ꝛ per conſequens fuit ſimul in diuerſis locis. Similiter in oratione de michaele archangelo ſcribitur ſic vt quibus tibi miniſtrantibus in celo ſemper aſſiſtitur: ab hiis in terra vita noſtra muniatur. et per cōſequens angeli qui miniſtrās deuꝫ in celo poſſunt ſimul cuꝫ hoc nobis miniſtrare in terra. Similiter ꝙ idem angelus ſit in celo et hic in terra nobis miniſtrans patet per illud thobie 19°. ego ſum raphael vnus de ſeptem ꝛc. Pro iſta materia notat gregorius omelia. 34. ſuper euāgelia et dioniſi⁹ de celeſti ierarchia Similiter ſi hugo de ſacramentis parte ſexta capitulo 12. vbi dicit qui fecit ꝙ vnum corpus eſſet in vno loco fecit quod voluit et ſi voluiſſet aliter facere potuiſſet.

Ad iſtud dubium

vtrū videlicet ſit poſſibile aliquod corpus continuum eſſe in ſitu indiuiſibili. Dico ꝙ ſic quia ſic eſt de corpore chriſti in ſacramento altaris. Sed loquendo de q̄to vt habꝫ eſſe q̄titatiue nō eſt poſſibile quia omne tale q̄tum habet partem extra partem. Sed hic obiicitur ſi corp⁹ vbi eſt q̄titatiue non eſſet in loco tunc angelus eſſet in loco et poſſet moueri in loco. quod ē cōtra anſelmum. 6°. libro ſup geneſim ca. 56 vbi q̄rit vtrū moueat ad locuꝫ aliū qñ ſeparatur a corpore. Et reſpōdet Dicitqꝫ ꝙ ſunt aliqua loca corporalia ad que angelus non fertur nec locatur ſine corpore. et videtur dicere ꝙ anima nō p̄t moueri localiter ſine corpore. Idem dicit doctor

ſanctus prima parte ſcripti diſtin-
ctiõe.37.parte tertia queſtione p̄-
ma.et dicit ꝙ angelus non eſt in lo
co niſi ratione ſue operationis ⁊ in
reſponſione quarti argumenti di
cit. Si angelus non operaretur nõ
eſſet in loco. Sed iſta reſponſio eſt
damnata inter errores pariſienſes
articulo.260.et articulo.24°. capi
tulo.7°. Ideo dico ꝙ ſunt in loco:
ſed non extenſiue.

¶ Dico autẽ pro ſolutione dubij principales ꝙ corp⁹ xp̄i
eſt ſacramentaliter nec q̄titatiue
nec dimentionaliter in loco. et con
ſimiliter credo eſſe poſſibile de for-
te et omni alio q̄tõ mundi ꝙ ſic ſit
in loco: et habeat tale eſſe in loco ⁊
aliud. ¶ Sed cõtra iſtud obijcitur
ſic. ſecundum iſtud foret poſſibile
ꝙ aliquis eſſet homo non natus.
Similiter ſequitur ꝙ q̄titas rea-
liter diſtingueretur a ſubſtantia.
Similiter ſecundum hoc corp⁹ xp̄i
in ſacramento altaris non videret
oculo corporali. Iſtam concluſionẽ
concedendo de ſubſtantia ⁊ q̄tita-
te. pꝫ: quia ſubſtantia panis nõ ma
nente manet. tamen q̄titas panis
Si tamen obijciatur ſic contra h⁹
quia ſecundudum iſtum modum
ponendi corp⁹ xp̄i eẽt īdiuiſibile et
non q̄tum. Reſpondeo ⁊ dico ꝙ eſt
diuiſibile in partes: ſed non in par
tes q̄tatiuas. Et eodemmõdo con
cedo ꝙ eſt vere vnum totuꝫ. Simi
liter arguitur ſi ſic corpus chriſti ẽ
magnum vel paruum. et ſic de alijs
Dico ꝙ omnia iſta p̄dicantur d̾ cor
pore q̄titatiuo/ non de tali. Et iſtd̾
eſt corpus de genere ſubſtantie et
nõ de gñe q̄titatis. Et iſto° foret de
oi corpe mũdi. ſi de⁹ aufferret q̄ti
tatẽꝙ reputo valdẽ difficile poſſibile

Ad argumenta poſita i p̄ncipio q̄ſtionis. ¶ Ad p̄mũ ſe
cũdũ opinionẽ cõeꝫ de tpe. ꝯcedo ꝙ
ẽ poſſibile ꝙ aliq̄d totũ tp̄s ſit ſo-
lũ i vno inſtanti. ⁊ tũc dico ꝙ nec hꝫ
prius nec poſterius nec habet eſſe
duratiuum ſꝫ magis ẽ ꝑmanẽs. ſꝫ lo
quẽdo de tpe vt ẽ q̄ddã ſucceſſiuuꝫ
nõ hñs aliquã ptẽ cũ alia dicerẽ ꝙ
nõ eẽt poſſibile de corpore alio.

¶ Ad ſecũdũ cõcedo ꝙ nõ ẽ neceſſariũ
ꝙ omne totũ ſit maius ſua parte.
ymo concedo ꝙ nulla pars eſſet mi
nor toto. ſed de toto q̄titatiuo ⁊ fi
nito. ſicut poſt patebit. debet prin-
cipium intellegi.

¶ Ad alias formas cõſequenter concedo concluſiones ſe
cundum viam dictam.

¶ Ad aliam formaꝫ
vtrum videlicet ſit poſſibile ꝙ ali-
qua ſit linea ſecundum quodlibet
punctum ſui in.a. ſitu indiuiſibili.
Dico ꝙ ſi i.a. corpore tali vel in cor-
pore ſacramenti ſit linea vel pun-
cta: oĩa ſũt in eodeꝫ ſitu. Nec tamẽ
eſt illa linea longa/ nec eſt aliquod
punctum ibi medium inter extre-
ma et vltimũ. Conſimilit̃ dico
ꝙ ſi in corpore xp̄i ſit linea/ nec eſt
curua nec recta. Et conſimiliter di
cerem de tali homine ꝙ non habe
ret ante nec retro ſurſum nec deor
ſum. et ſic de alijs differentijs loci.
Et ratio eſt quia non eſſet dimen-
tionaliter in loco.

¶ Ad argumentum
aliud. Credo ꝙ caſus ſit poſſibilis
videlicet ꝙ corpus aliq̄d ſit in aliq̄
toto loco: et quelibet pars ei⁹ extẽ
ſa per eundem locum Et ad argu-
mentuꝫ quando arguitur ꝙ ſit poſ
ſibile de aliquo corpore ꝙ ipſũmet
et quelibet pars eius ſit in aliq̄ lo-
co: et in omni parte illius loci con-
cedo. ⁊ tamen ẽ īpoſſibile. ꝙ aliq̄d
corpus ſit in aliquo medio: et queli

bet pars eius ſit in toto medio: niſi totum et quelibet pars ſit in quali bet parte ſecundum ſe totum. Nec valet: totum eſt poſſibile. Igitur eſt poſſibile demere partē illius rei: et reliquum manebit poſſibile. quia dempta iſta parte erit illud corpus quantitatiue in loco: et poſita in ſecunda parte erit nō dimentionaliter.

¶ Ad aliud etiam dico quod hoc eſt poſſibile de corpore xpi vel aliquo alio medio ſtante et non quantitatiue: nec dimentionaliter et in nullius medij qualibet parte ſit illud corpus. et tunc totum ē in vno ſitu diuiſibili et non in pluribus quod patet: quia capio corpus in quo erit aliquis punctus tūc nichil illius corporis erit extra et aliquid erit intra: quia anima. igitur erit totū intra.

¶ Ad tertiū argumē tum principale motum in principali dubio nunquid ſit poſſibile aliquid generare ſeipſum ¶ Arguebatur quod ſic: quia omnia corpora pōt deus eadē numero recreare. Igitur eundem ſanguinem eadē materiā. et ſic de omnibus principijs generationis et omnia illa que fuerunt in patre meo ponere in me: et tunc ſi generarem: me ipſū generarem. Dicitur hic quod talis non generabit ſeipſum quantumcunque ſint eadem principia in ipſo que fuerunt in patre. Et ratio eſt quia inter generans et generatum eſt oppoſitio relatiōis que relatio et ſi nulla alia dimētio eſſet: ſufficeret et ad differentiam diuiſibilem et numerabilem ſuppoſitorum. quod patet. Nā pater in diuinis nō eſt filius. Et tota rō eſt relationis oppoſitio videlicet inter paternitatē et filiationē: et per illas ponūtur in eſſe. Cū igitur inter iſtū generātē et generatū ſit ſimpliciter oppoſitur relatiua indiuiduaſter per illam differūt nūero. Et ſic patet quod nō eſt poſſibile quod aliquis generet ſeipſum.

¶ Sed contra iſtud arguitur ſic ꝯſiderater Si maria ē mater xpi ē poſſibile quod idē ſit pater ſuipſius. Probo pt eſſe quod filius aſſumat primo naturā hūanā de maria in ſexu tamen feminino ſit illa katerina tūc iterum poteſt filius dei aſſumere naturam de Katerina. Patet: quia ē cō municatio ydiomatum Et ſiat erit vnum ſuppoſitū et indiuiduū: quia vna pſona diuina et nō alia nec aliud ſuppoſitū vel indiuiduū: et tū Katerina erit mater xpi: ſicut nūc eſt maria. et per conſequens talis relationis oppoſitio non ſufficit ad differētiā indiuidualem et ſuppoſitiuū.

¶ Ad iſtud argumen pt rñderi ſicut rñdet dñs Altiſſidiorenſis. tertio ſententiarum in principio: quod Katerina et xps eſſent plures homines et plura indiuidua Et ſuppoſito humana: et tamen katherina eſt xps. Et ſi arguatur: Katherina eſt xps. Igitur non eſt alius. Dicitur quod eſt alius non alietate eſſentiali: ſed alietate perſonali.

¶ Pro iſto argumēto et alijs ſequentibus. ſcire oportet penes quid attenditur diuerſitas numeralis ſeu ſuppoſitiua quo habito ſciri pt quid ſit ſuppoſitū et quid indiuiduum ſed hoc tractabitur in alio articulo. Sed adhuc obijcitur contra iſtā rñſionē: quia ſic dicendo eā adhuc foret poſſibile quod eadē perſona gñaret ſeipſam Et tūc de diuerſitate et oppoſitiōe relationis nō arguitur diſtinctio pſonalis. Dicitur quod oppoſitio relatiōis facit diſtictionē ſuppoſitorum. quia licet katerina et xps ſint vna pſona diuina et vnū ſuppoſitū diuinū ſunt tū duo ſuppoſita hūana et hoc ſufficit. Si quis vero voluerit dicere

aliam partē. dicere pōt ꝙ nō eſt im-
poſſibile idē generare ſe. qđ tñ ī me
re ſimplicibus eſt īpoſſibile. Et ſic
intelligit auguſtinus. Et eodē mō
reſpōderi pt ad alias auctoritates
ſequentes concedendo eas.

¶ Ad quartū argu-
mentū principale nichil aſſerendo
dico ꝙ non video aliquā ɔ̄dictioēꝫ
q̄ formaliter ſequaꝛ. ſi ponatur idē
ſpūs creat⁹ ꝛ idē corp⁹ eē dimentio-
nalr̄ ſiue ſacramētalr̄ ſimul ī diuer
ſis locis totalr̄ diſtinctis. et ꝙ iſtō
ſit per ſe poſſibile. Videꝛ eni ꝙ ſi di
uerſitas localis faceret formaliter
diuerſitateꝫ numeralē ꝛ ſuppoſita
lem tunc corp⁹ xp̄i ī diuerſis locis
eſſet diuerſū. Et confirr̄ aꝛ de alijs
cauſis. Silr̄ idēptitas localis non
arguit diuerſitatē in locatis. Igiꝛ
nec diuerſitas diueſitatē. Añs p3
q̄a plura corpora poſſūt eē ſilꝛ ī eodē
loco. Añs p3/q2 xp̄s exiuit de ſepul
cro īcluſo Et itrauit ia nuis clauſis
ꝛ etiā de natiuitate xp̄i. Et ɔ̄ña vi
deꝛ nota: q2 tm̄ repugnāt duo cor-
pora eē ſimul in eodē loco ſicut al-
bū ꝛ nigrum. Et aliqua ɔ̄ria ſiki co
dē ſubiecto vt p3. 4°. phiſicoꝝ. cap.
de vacuo. Silr̄ ſicut nūc de facto ſb
ſtantia panis tranſubſtātiaꝛ ī ſbaꝫ
corpis xp̄i in eodē loco in q̄ fuit pa-
nis. Ita poſſet ſubſtātia ꝛ q̄titas
panis in ſubſtātiā ꝛ q̄titatē corpis
xp̄i in eodē loco. ꝛ tūc eēt corp⁹ xp̄i
in locis diſtictis localr̄ ꝛ dimētionā
liter. Silr̄ ponaꝛ ꝙ ſortes ſit rome
ꝛ plato hic. tunc ſor ꝛ plato dn̄t ꝛ ſi
inq̄tū hō. ſi iſta diuerſitas ē p aliaꝫ
dr̄aꝫ indiuidualē ſupadditā ſup il-
lam. Pōt ſ illā de⁹ aufferre ſuādo
ſpēꝫ cū ſit aliquid diſtinctū. ꝛ tunc
erit idē hō hic ꝛ rome. Silr̄ faciat
deus. a. ꝛ. b. eſſe in diuerſis locis ꝛ fa
ciat in. a. ꝛ. b. oēꝫ idētitatē quā pōt
ſuata tñ diuerſitatē locali. ꝛ pateb'
ꝙ. a. ꝛ. b. erūt vnū nūero.

¶ Ad argumēta pbā
tia idē poſſe eſſe in diuerſis locis
¶ Ad primū conceditur concluſio
¶ Ad ſecundum dico ꝙ non ſequi
tur ꝙ ſic erit īfinite actiuitatis. q̄a
poteſt agere aliquid infinite diffi-
cultatis. Et ad argumēta vltra di-
co ꝙ erit de illis infinite locatis ſi
cut eſſet ſi tales eſſent infinite ap-
plicati illi agenti exiſtenti tantum
in vno loco. ¶ Ad tertium cōſimi
liter reſpondeo cōcedendo ꝙ ignis
poteſt ex aqua que eſt in vno vaſe
generare ignem ꝛ tunc generabit
ex aqua in omni vaſe: q2 eadem eſt
ꝛ poteſt eē ꝙ ſic generet p totū mū
dum quia per totum mundū ē paſ-
ſum ſibi ſufficienter approximatū.
Et ſi arguitur ꝙ poteſt a fortiori ro
me conſeruari. Dico ꝙ ſi a fortiori
rome cōſeruetur nō corrūpeꝛ hic
Et ratio eſt quia agens rome ē im-
mediate paſſo hic. ſi tunc ſit maio-
ris virtutis corrumpetur et hic nō
corrumpetur. quia corrūpere ē vbi
ꝙ corrumpere Et p iſtud reſponde
tur ad iſtam formam Ponatur. a.
aqua hic ꝛ rome: tunc ponatur hic
ignis et aer. Dico ꝙ hic generabiꝛ
mixtum/et erit conſimilis actio ſi-
eſſet ſi eſſent tantum in vno loco.
Nec ē poſſibile ꝙ tráſformareꝛ ro
me in naturā aeris niſi hic etiam.
¶ Ad aliud de lapide dico ꝙ nō ſuf
ficit deſcendere pp̄ter maioritatē
et reſiſtentiam. Et cum arguiꝛ: ſi
tantum eſſet in vno loco ſufficeret
deſcendere/ꝛ nunc non minus ſuf-
ficit q̄ tunc. igiꝛ ꝛc. Dico ꝙ nūc mi
nus ſufficit. ꝛ rō eſt ē: q2 nunc habꝫ
maiorē reſiſtentiam: q2 ex oī parte
habet reſiſtentiā ꝛ potentia moti-
ua/non eſt maior. Sed hic arguiꝛ
ſic contra dicta. ſi idē corpus poſſꝫ
ſimul eſſe in diuerſis locis poſſꝫ idē
nutrimentum comedi a diuerſis: ꝛ
mutari in naturam diuerſorum. ꝛ

tunc ſi illa materia eſſet diſtincte for
me eiuſdem et alterius ſpeciei.
Ad iſtud poteſt reſponderi in caſu
iſto / ſicut ponatur ꝙ fortes ⁊ plato
eſſent coextenſi. et conſimiliter eo-
rum ſtomachi. tūc cibus in vno ſto
macho erit ⁊ i alio. Igitur in alicu
ius naturā conuertentur talis ci-
bus. Reſpondeo ꝙ ſtomachus pōt
eſſe ita fortis ꝙ conuertet totum
nutrimentum in ſuam naturam: ⁊
nichil alterius alias vnus habebit
vnam partem et alius aliam.
¶ Aliter poteſt argui ſic. Sit idē
in pluribus locis et ſit hic nutrimē
tum quo nutriatur / et alibi non.
tunc in vno loco nutritur: ⁊ in alio
non. et in vno loco eſt ſaturatus. ⁊
in alio non. ymo vacuus et patiens
famem. ¶ Ad iſtud reſpondeo ꝙ
ſi hic ꝑcipet de nutrimento: ⁊ ro
me non. hic nutritur et rome non.
Doctor tamen ſubtilis dicit ꝙ nutri
tur hic et eſt ſaturatus et plenus
cibo: rome autem non: ſed eſt ſto-
machus eius vacuus. Non tamen
habet famem. quia fames Rome
tollitur per nutritionem hic exiſtē
ſtentem. ¶ Sed contra. Si ſecun-
dum iſtud ſtomachus foret hic re-
pletus et Rome vacuus: tunc Ro-
me poſſet iterum tantū recipere.
et nunc omnia nutrimenta poſſūt
recipi in minimo ſtomacho. quod
concedo. Et ſi arguatur: nō poteſt
tantum comedere quin in duplo
plus: quia ſemper manet ſtoma-
chus vacuus. ¶ Reſpondeo et di-
co ꝙ non ſequitur. quia per nutri-
mentū in vno loco tollitur fames
et appetitus in alio loco comeden-
di. Et Si queratur an in v[illegible]
loco ſit augmentatio. Dici poteſt
ꝙ ſic etiam fortificatio et nutritio
que eſt terminus conueſionis nu-
trimenti. Omnia iſta argumenta
poſſent fieri de corpore chriſti ſi tē
pore paſſiōis fuiſſet ſacramentum
conſecratum: tunc manus eiꝰ erāt
perforate. non tamen in ſacramen
to: claui et lancea fuerunt in cor-
pore chriſti in vno loco: non tamen
in alio. Et iſto modo credo eē poſſi
bile ꝙ alique partes in vno loco
ſint diuiſe et in alio continuate.
¶ Ad aliud argumentū de oppo
ſitis relatiuis. et de aliis dico ꝙ
non eſt inconueniens: quia talia
ſunt ſimul in eodem: et ſecundum
diuerſa fundamenta. Et iſta oppo
ſita fundantur in loco. ¶ Sed hic
obiicitur et arguitur ꝙ ſit poſſibile
ꝙ idem ſit calidum et frigidum /
album et nigrum. et ſic de ſimili-
bus. ¶ Et arguitur ſic ſit fortes
hic primo calidus. et rome frigi-
gidus. tunc frigidum habet agere
caliditatem in forte: licet nullam
agat Rome. quia ſicut dictum eſt /
claui lancea / et diuiſio / et ſimilia:
que fuerunt in corpore chriſti: ſunt
in vno loco. et non i alio. ſic eſt poſ
ſibile ꝙ calor ſit in forte: et non in
alio: tunc in alio erit frigiditas. et
per conſequens talis in diuerſis lo
cis eſt calidus et frigidus.
¶ Reſpondeo et dico ꝙ non ſequi
tur ꝙ ſit poſſibile ꝙ idem ſit ſimul
calidum et frigidum. et ſic de aliis
contrariis. quia corrumpens cali-
ditatem in vno loco facit vt corrū-
patur in alio. Et ſi fiat frigidum in
vno loco ſit in omni loco in quo eſt
ſic. Et ſic vniuerſaliter a commu-
nibus imanetibus.
¶ Ad aliud argumē
tū arguitur ꝙ poteſt eſſe calor in
vno loco in corpore et non in alio cō
cedo: ſed nō talis: quia eſt forma ima
nens denominans ſubiectū.
¶ Ad auctoritates ſā
ctorum qui ponunt ſolum deū eſſe
in diuerſis locis ⁊ vbiꝙ. Rūdet do
ctor ſubtilis. 4°. ſniarū diſtinctiōe

io.queſtione.2.dicens ꝙ deꝰ ex ſua
imenſitate neceſſitatio eſt vbiqꝫ qꝛ
nullum poteſt eſſe vbi: in quo non
ſit per potentiam preſentiam et eſ
ſentiam et ſic eſt impoſſibile aliud
a deo eſſe vbiqꝫ ſic et non creatura
ſed ſic eſt per miraculum et per po
tentiam dei. ¶ Sed contra iſtud
videretur ꝙ foret poſſibile ꝙ vnus
homo teneret manum ſui ipſius ⁊
ſic et multitudine in locis diuerſis
fieret magna corea. Et ſic inter il=
los poſſet eſſe magna et magna cõ
fabulatio et alia conſimilia que vi
dentur mirabilia.

¶ Sed facio ſecundo

vnum argumentũ ad queſtionẽ et
probo ꝙ deus nõ ſit omnipotens qꝛ
ſi hoc eſſet verũ ſequeretur ꝙ poſ=
ſet facere vnum infinitum eſſe ſed
infinitum eſſe non poteſt deus fa=
cere cum ſit quoddã impoſſibe. igi=
tur. ⁊c. Et ſic vnum infinitum eſſet
maius alio.

¶ Pro iſto argumẽto

Uidendum eſt vtrum vnum fini=
tum ſit maius alio infinito. Et pri=
mo arguo ꝙ nullũ infinitũ ſit alio
maius nullus nũerus infinitus eſt
maior nũero partiũ porpor tiona=
bilium vniꝰ diei. igitur eadez rõne
nullus eſt alio maior. Ancedẽs pro
batur multipliter. Primo ſic ſi. a.
numerus ſit maior ꝙ numerus par
tiũ proportionabiliuz diei ſit in du
plo et nõ plus. Contra arguo ꝙ. a.
ſit in triplo maior. qꝛ poſſibile eſt ꝙ
in omni parte proportionabili diei
auferant tria tũc cuilibet parti ꝓ
portionabili diei corñdẽt vel cor=
reſpõdere poſſent tria. a. ꝑmo qau=
tuor ⁊ ſic in ĩfinitũ maior nũero par
tiũ ꝓportiõabiliũ. Aſſũptũ ptꝫ qꝛ ſi
ĩ ꝑma pte ꝓportionabili auferent
tres vnitates quatuor ⁊ ſic in ĩfini
tũ nũꝙ ante finẽ hore erit cõſũptio
totius multitudinis. a. qꝛ ſẽp citra
finẽ reſtat multitudo infinita. a.

¶ Secũdo ad idez ſic

argumentor ſi numerꝰ aliquis in=
finitus eẽt alio maior poſſet eſſe a=
liquis numerus minor ꝙ eſt nũerꝰ
ptium proporcionabilium diei ſit
tunc. a. Contra ſi in qualibet parte
diei conſumeretur vna vnitas. a:
numꝙ ante fiunt omnes conſume
rentur. Igitur cuiuſlibet parti ꝓ=
portionabili diei reſpondet vnum
a. igitur multitudo. a. eſt tãta ſicut
multitudo ptiũ ꝓportionabiliũ diei

¶ Ad idem tertio Si

numerus aliquis ĩfinitus eſſet ma
ior alio. Cõtra nõ eſt aliquis nume
rus ĩfinitus ita modicus quin nũe
rus aliqs partiũ ꝓportionabilium
alicuiꝰ ꝙti poſſet eſſe ita modicus.
Patet qꝛ ita modicꝰ poſſꝫ produci
ſcdꝫ ordinẽ ptiũ proportionabiliuz
ſic in qualibet pte vnũ vel centũ in
ptibus iterũ vnum. Et cõſimiliter
de aliis tũc vltra nulliꝰ ꝙti multitu
do ptiũ proportionabiliũ eſt ĩfinite
maior quacũqꝫ multitudine alia par
tium proportionabiliũ qꝛ quelibet
multitudo ptiũ proportiõabiliũ ſe
habet ad quãcunqꝫ magnã multitu
dinẽ. Probo ꝙ ſit. a. vnũqdqꝫ aliud
nõ eſſe poſſibile ꝙ ſint ptes propor
tionabiles in ĩfinitum plures ſic ꝙ
ſit. a. ꝙ modicum eſt. a. tam modica
eſt aliqua ps. a. verſus extremi vbi
ſunt partes miores. igitur eſt dare
partem verſus extremũ tam puaꝫ
ꝙ paruum eſt. a. tunc illius ptis. b.
et. a. erunt partes proportionales
equales ⁊ reſidue partes proportio
nales. b. erunt tantũ finite. igitur
tota multitudo ptium b nõ eſt niſi
finite maior et idem augmentum
poteſt fieri de omĩ multitudine pa=
tium proportionabilium cum nul=
la talia ſint.

¶ Quarto ad idē arguitur nō eſt multitudo īfinita ita parua quin aliquis numerus ptiū ꝓportionabiliuꝫ ſit ita modicus ll la ymo plus ſequitur ꝙ nullo nūero infinito maioꝛ. Et vltra cuꝫ omnis nūerus infinitus ſit aliquo nūero infinito infinite maioꝛ ſequitur ꝙ omnis numerus infinitus eſt infinite maioꝛ ꝙ aliquis numerꝰ partium ꝓportionabiliuꝫ. Qꝫ autem omnis numerus ſit ſecundū iſtam viam. alio numero īfinito infinite maioꝛ. patet qꝛ in omni multitudine facta infinita cōtinenꝭ infinite multitudines infinite.

¶ Quinto ad idē. Si vnus numerus īfinitus ſit alio maioꝛ tunc numerus ptium ꝓportionabilitum maioꝛis ꝗtī eēt plures ꝙ partes pꝛopoꝛtionales minoꝛis ꝗti cōſequentia patet qꝛ ſit gratia exempli. a. vnum ꝗtum finitum. b. ſub duplū tūc medietas. a. ſit ipi. b. adderetꝭ tm̄ ſicut ptes ꝓpoꝛtiōales ſicut ipꝫ ē tūc hēret tot. a. et nūc hꝫ paucioꝛes niſi p vnū ⁊ cōſimiliꝭ eſt de medietate ſecunda. a. igitur ⁊c.

¶ Sed contra ꝓbo ꝙ nō habeat plures ptes ꝓpoꝛtionabiles ꝗ. b. quia augeatꝭ pma pars. b. ad ꝗtitatem preciſe. a. et ſic. de aliis tunc. b. erit tm̄ ſic. a. et tot habet partes ꝓpoꝛtionabiles et non plures ꝙ prius qꝛ in [illegible] nebunt eadeꝫ numero augmentate. igitur ⁊c. Et Et per idem argūꝫ ꝙ non [illegible]nt plures ptes pꝛopoꝛtionales. Similiter in toto ꝗto ꝗ in parte Si rnd [illegible] ꝙ nō eſt poſſibile ꝙ augeātur ptes ꝓpoꝛtionales niſi fiant plures. Contra deꝰ de potētia ſua abſoluta poteſt diuidere ꝗtum in omnes ptes ꝓpoꝛtionales ſit. c. nom ſe cōmune ad omnes alias partes pꝛopoꝛtiōa les tunc quodlibet. c. ⁊ omnia. c. poteſt deus facere non faciendo plures. c. ſicut ſi eſſent īfiniti homies omnes illos et quēlibꝫ poteſt deus augere non faciendo plures hoīes augeat tunc omnia. c. et fiat vnum ex eis tunc erūt pciſe tot quot fuerunt et erunt tot quot in. a. igitur ⁊c. Similiter ſi tot ſunt partes pꝛopoꝛtionabiles. b. quot ſūt. a. poteſt pꝛobari per ſuppoſitū numerū partium pꝛopoꝛtionalium cum pꝛima vel ꝙ coꝛrſideat pꝛime. a. et ſcōa ſecunde et ſic in infinitum.

¶ Sexto ad idē patꝫ ꝙ non ſunt plures ptes pꝛopoꝛtionales in. a. ꝗ in. b. qꝛ pono ꝙ de potentia dei vnꝰ angelus incipiat numerare ptes. b. alius ptes. a. incipiendo. a. pmo cōputando vnum duo tria minoꝛ et ſic in infinitū. Igiꝭ in fine erūt numeri equales. Similiꝭ ſi vnus numerus īfinitus eſſet par alius impar quod mirum eſt.

¶ Septimo ad idē et arguo de ꝗto continuo et pꝛobo ꝙ nullum tale ſit alio maius ⁊ arguo de linea ſit. a. vna linea īfinita ſcōꝫ quidꝗ ſolum verſus vnam dr̄am poſitiōis ⁊ alibi finita tūc nlła talis linea ē lōgioꝛ. a. Pꝛobo ſic. b. equalꝭ a. et. c. maioꝛ et. d. equalis. c. tūc ex. a. et. b. nulla additione facta faciat deus lineā vna. a. ſit ſimpliciter infinita et etc. et. d. fiat alia tunc ſcōm iſtam reſponſionē. c. d. erit lōgioꝛ. a b. quo d eſt ipoſſibile. Et ſiꝭr in imaginabile. Siꝭr ſcōm iſtam viam. a. b eſſet pciſe dupla ad. a. ⁊ c. d. dupla ad. c. ⁊c. Diciꝛ ꝙ nō eſt poſſibile ex. a b. facere vnā lineā infinitā ſine rarefactione. Et eodem modo data linea aliqua infinita. Similiter non eſt poſſibile ex lineis lōgioꝛibus ꝗ ſunt medietates illiꝰ ſine cōdenſatiōe facere vnā lineā. Sꝫ cōtra hoc

videtur mirabile ꝙ alique ſint due
linee. Ex quibus deus de potentia
ſua abſoluta non poteſt facere vnã
lineam rectam ſine condẽſatione
vel rarefactione. Similiter ſecun-
dum iſtud ſequitur ꝙ aliqua eſt li-
nea curua quã deus de potẽcia ſua
abſoluta non poteſt ſine conden-
ſatione ſeu rarefactione rectifica-
re quia ſine condenſatione et rare
factione ex. a. b. linea poteſt fieri li-
nea curua ⁊ illa non põt fieri recta

¶ **Octauo ad idẽ ar-**
guo de infinito intenſiue et probo
ꝙ in nullo tali eſt aliud intenſius ⁊
maxime de illis que ſunt eiuſdem
ſpeciei. Et fiant argumẽta que fe-
ci contra iſtam reſpõcionem de ar
ticulo in quantitate malicie pecca
ti. de infinita itenſione ẽ talis yma
ginatio ꝙ in vna ſpecie eſt aliqua
latitudo cuius quelibet gradus eſt
finitus. Et aliquo modo eſt latitu-
do cuius quilibet gradus eſt infini
te intenſionis quilibet tñ grad⁹ in
finite itẽſiõis ĩfinite diſtat a q̃cũꝗ
gardu finite intenſiõis. Cõtra ſeq
tur ꝙ infinito ex illa parte qua infi
nitum ẽ poſſet fieri additio: ꝓ iſta
etiã pre factũ poſt plura argumẽta

¶ **Ad dubium iſtud**
reſpondeo. Et dico ꝙ nullum infi-
nitum ẽ alio infinito eiuſdem ſpe-
ciei maius: et primo dico de nume
ro ꝙ numerus infinitus annorum
non eſt minor q̃ numerus infinit⁹
ex omnibus illorum annorũ. vide
tur tamen ꝙ lincconienſis in trac-
tatu de luce tenet contrarium. Eo
dem modo dico ꝙ nulla linea infini
ta eſt alia infinita longior: et ſi vna
ſit infinita ſimplicit᷑ ⁊ alia ſecundũ
quidẽ nec linea conpoita ex. a. et. b
eſt maior vel minor. a. et. b. Simili
ter dico ꝙ ſi eſſet vnũ corpus infini
tum ſiue ſimpliciter ſiue ſecundũ

quid puta infinitum ſimpliciter ſe
cundum omnẽ dimenſionem: dico
ꝙ non maius eſſet vel min⁹. Et cõ-
ſimilit᷑ de tẽpore ꝙ penitus b hec
inſtanti ineternum: nõ diutius pu
niretur q̃ qui puniretur ab. a. in [illegible]
ti futuro ineternum. Iſta videtur
intencio philoſophi quarto phiſi-
corum capitulo de infinito vbi dicit ꝙ
nullum infinitum eſt maius alio.
Sed contra ꝓbo ꝙ vnum infinitũ
ſit alio maius. Et arguitur ſic vnũ
infinitum eſt pars alterius infini-
ti. igitur vnũ eſt altero maius cum
omne totũ ſit maius ſua parte. Si
militer vnũ continet reliquum: et
aliquid vltra. igit᷑ ⁊c. Ad iſta dico ꝙ
in ĩfinitis nõ eſt oĩs pars mior ſuo
toto. Ad ſcðm nego ꝯñaꝫ. Sed vidẽ
dum eſt nũc vtrũ ĩfinitũ eſſe: inclu-
dat cõtradictionẽ et erit articulus
ꝑncipalis ꝓbatur ꝙ aliquod ĩfini-
tum eſſe includat formaliter cõtra
dictionẽ. Et arguit᷑ multipliciter.

¶ **Primo ſic ſint ĩfini-**
ti hoĩes verſus oriẽtem quorum qui-
libet habeat coronã tũc nũerus co
ronarum eſt equalis numero hoĩꝫ
et eſt maior et ſic ex iſto nũero infi-
nito poſito ſequitur ꝯ tradictoria
ꝙ aũt nũerus hoĩm eſt equalis nũe
ro coronarũ patet ꝑ poſitũ ⁊ nũe-
rus illorum ſit numerus maior. pa
tet q2 aufferant᷑ corone a capitib⁹:
et ponant᷑ corã eis ⁊ capiat primus
hõ ſcðam: et ſecũdus hõ quartã: et
ſic in infinitum alternati: tunc co-
rone accepte ſunt equales homini
bus et tot quot ſunt accepte rema
nebũt igitur ꝑmus nũerus corona
rum fuit maior q̃ numerus hoĩm.
Similiter habeat quilibet hõ qua
tuor vl᷑ quinꝗ coronas ſic poſſũt ca
pẽ ex numero iſto coronarum cum
nunq̃ ſic ſtatus vel erit. Et tũc plu
res erunt corone q̃ homines. Con

ſimilit er arguitſic. ꝙ nūerus hoiz ſit maioꝛ numero coronaruz quia. accipiat ſecūdus hō coronā ꝑmam et quartus homo ſcđam ⁊ ſic in iſi-nitum tūc omēs coꝛone erūt capte tñ et mlti hoīes erūt qui nō capiēt et ꝑ ꝯñs tūc nūerus hoim erit maioꝛ. Silr capiāt duo vel tres hoīes vnā coronā tūc oēs coꝛone erūt capte et tñ nūerus hoīz nō ſit maioꝛ vel mioꝛ nūerꝰ coꝛoarū. Et hoc fateoꝛ.

¶ Secūdo arguit ad

idem ſi foret poſſibile infinitū eſſe poſſet deus facere ſimul, eſſe infinitos homines. Contra ſequit ꝙ capita coꝛum occuparent totum mūdum. Dico ꝙ reſidue partes erunt ꝑciſe in eodem loco et poteſt eſſe ꝙ omnia capita ſint ꝑciſe in loco adecato vni capiti et hoc erit per coexiſtentiam: et poteſt eſſe ꝙ quodlibet caput habeat locum ſibi pꝛopꝛium adecatū. Et cōſimiliter de ſingulis alijs partibus. Et reſpōdeo tūc negando ꝙ omīa capita occupent totum locum et oēm locum ſed ꝯcedo ꝙ occupēt tantum locum q̃tus eſt omino omniū locus.

¶ Tertio ad idez. Si

deus poſſet facere infinitū eſſe poſſet deus facere aliquod coꝛpus eſſe infinite raritatis et infinite denſitatis. Sed hoc eſt īpoſſibile qꝛ ſi ſit rarum a partes occupat ⁊ diſtant et plus poſſent diſtare Et eodē modo de denſo. Silr poſſet f cē aliquem motum tpalem et ſucceſſiuum eſſe infinite velocitatis. Reſpondeo ad iſtud ꝙ nō ſequitur. Similiter poſſet facere angelū infinite virtutis. Contra tunc angelus poſſet reſiſtere pluſui lapidis pꝛoiecti adeo. Dico ꝙ deus non poteſt facere āgelū ſic infinite virtutis ſic ꝙ nulla virtus ſit maioꝛ virtute āgeli quia neceſſario deus eſt īfinite maioꝛis virtutis poteſt tamē facere angelum eſſe ſic infinite virtutis ꝙ nulla virtus ceata vel admiꝰ in eadem ſpetie ſit maioꝛ.

¶ Quarto ad idez ar

gutur ſic ſit. a. linea infinita. Silr. b. linea infinita ſcđm quid et ſit. c. aliquis punctus aſſignatus in mūdo tunc. a. linea eſt longioꝛ. b. et nō longioꝛ. b. igitur ⁊c. ꝙ b. ſit ita lōga ſic. a. pꝛobatur ponat deus pꝛimam partem pedalē. b. linee ex vna ꝑte. c. puncti: et ſcđam ex alia et ſic in infitum tūc ex vtraq; parte. c. ſūt infinite pedalitates ꝯtinuet deus oēs illas ſine rarefactione tūc illud cōpoſitum erit infinitum longū ⁊ ita longum ſicut. a. et nunc nō eſt longioꝛ q̃ pꝛius. igitur pꝛius illa linea fuit ita longa ſicut. a. et ſic ſequi videtur cōtradictio. Similiter capiatur. a. coꝛpus infinitum verſus oꝛiens ſit gratia exempli vndiq; pedalis q̃titatis in latitudine ⁊ groſſiſſiei: ſit. b. vnum tm̄ longū ⁊ pedalis q̃titatis et tripedalis in groſſiſſie et latitudine tūc ſequit ꝙ. b. ſit maius. a. ⁊ nō ſit maiꝰ. a. patet qꝛ equalis latitudinis et duplum et triplū in alijs dimenſionibus. igitur ⁊c. et ꝙ b. non ſit maius. a. patet quia ponat deus ſecūdum pedalem. a. iuxta pꝛimum ſic ꝙ faciat duplum in latitudine et groſſiſſie et ſecunda quartam. Cōſimiliter et ſic in infinitum tunc a. erit in fine ita longū et latum ⁊c. ſicut. b. Igitur. a tantū ſicut. b. et non erit maius q̃ nunc quia preciſe conpoſitum ex eiſdez partibus non auctum igitur ⁊c. Similiter ponat deus a. q̃tum et. b. pꝛimam pedalem q̃titate ad. c. pūctum: et tertian extremam et ſic in infinitum tunc ex illis partibus ſit et numerus infinitus tūc illud aggregatum eſt maius. a. et. b. et non eſt maius vt argutum eſt.

¶ Ad dicta argumē-
ta reſpondeo ꝙ iſta argumenta nō
ꝓbant ꝙ nō ſit poſſibile infinitū eē
et ſēper ad hoc vadunt ꝑ hᵒ ꝗd vnū
infinitum non ſit maius alioꝛ hoc
conceſſum eſt.

¶ Quinto ad idē ar-
guitur ſic ſit.a.vnus punctus ī ter
ra.b.alius prioꝛ in oꝛiente: tūc ſit.c.
linea ſecundū ꝗd infinita ab.a.pū-
cto in infinitum verſus oꝛientem:
tunc deus poteſt mouere.c.lineam
verſus oꝛientem.et per conſequēs
in infinitum poteſt redire ⁊ moue-
re verſus illam partem: verſ⁹ quā
infinita eſt.quod eſt impoſſibile: et
contra philoſophū primo de celo ⁊
mundo.commento.6ᵒ in fine dicit.
ꝙ īpoſſibile eſt coꝛpus infinitū mo
ueri motu recto ⁊ circulari: et ꝙ de
us poteſt mouere.c.lineā ⁊ ponere
b.punctum. Patet: quia deus pōt
illam ibidem primo creaſſe.igiť pt
illam nūc ibidem ponere.

¶ Ad iſtud poteſt du
dupliciter reſponderi. Uno modo ꝙ
deus poteſt eam mouere verſ⁹ oꝛi
entem ⁊ ad pꝰm dicetur poſt. Et ſi
dicatur ꝙ non poteſt eſſe ꝓpinquiꝰ
oꝛienti ꝗ̄ eſt. igitur non pt accede-
re nec moueri verſus oꝛientem. Cō-
ſequentia negari pōt. Et pt alioᵒ
dici ꝙ deus nō pt eā mouere ſecun
dum verſus oꝛientē: licet poſſet il-
lā inter.b.⁊ oꝛientem. ⁊ ſic in infini
tum. quilibet tamen punctus et ꝗ̄
libet pars finita accedit ⁊ mouetur
verſus oꝛientem ⁊ totum nō: quia
non magis extendetur verſus oꝛiē
tem ꝗ̄ prius.

¶ Sexto arguitur
ad idem ꝙ ſit impoſſibile aliquod
infinitum eſſe ⁊ ſuppō ꝙ.a.ſit vna
linea termi[illegible] verſus oꝛientem:
infinite verſus occidentem.b.cōſi-
militer: ſed accedat.a.b.ꝙ tuncūꝗ
verſus oꝛientem: tunc.a. erit lōgi-
oꝛ.b. Iſtud ꝓbo: ſcilicet ꝙ.a.non ſit
longioꝛ.b. ſed econtra. Pono ꝙ de
us moueat.a.⁊.b.circulariť extre-
mis finitis ſemper manentibus in
eiuſdem ſitibus donec vtraꝗ ſit in
finita verſus occiddnte3. Et finita
verſus oꝛiente3: tunc cōpleto ſemi
circulo. ¶ Arguo ꝙ.b.ſit longioꝛ
a.et vtraꝗ eſt infinita verſus oꝛien
entem. vt p3 per caſum. Igiť.b.eſt
logioꝛ.a.et prius ita longa.igiť ⁊c.
¶ Ad iſtud argumentum reſpon-
deo et dico ꝙ iſtud nō ꝓbat ꝙ īclu-
dat contradictione3 ꝙ infinitū
ſit: ſed magis ꝓbat ꝙ vnum infini
tum non eſt maius alio.

¶ Septimo arguiť
ſic ad idem. ſit aliquod coꝛpus infi-
nitum verſus oꝛientem et termīa
tum verſ⁹ occidentē. tūc ponatur
ꝙ quelibet talis pedalis ꝗ̄titatis
pars condenſetur ad dupla ꝗ̄tita-
tem: tunc in fine manebit. Contra
in fine nulla pars eius erit/q2 nulli
bi. Similiter ſi quelibet eſſet. eſſet
in īfinitū ꝓpinquius oꝛienti ꝗ̄ nūc
eſt. Igitur nō eſt dare vbi vna illa⁊
ſit. Similiter ponatur ꝙ prima ps
verſus oꝛientem rare fiat ad duplā
ꝗ̄titatem verſus occidentem. Et
condēſeť ſecunda ⁊ tertia ⁊ quarta
et ſic in infinitū: tunc in fine nō erit
poſſibile dare aliquam partem illi-
us. quia nulla pars alicubi erit. Si
militer facta rarefactione capia-
tur.a.modica pars: et quero vbi fu
it.a.ante rarefactionem ⁊ conſtat
ꝙ non eſt poſſibile dare locū adeq-
tum in quo fuit: cum infinite diſtet
a loco in quo nunc eſt. ¶ Ad iſta di
ci pt ꝙ talis rarefactio vel condē-
ſatio non eſt poſſibilis. licet de qua
libet parte finita ſit poſſibiľe ꝺ toto
tamen cōtinuo eſt poſſibile.

¶ Octauo ad idem ſi foret poſſibile infinitum eſſe tunc partes cõtinui forent īfinite et tũc omnes partes erunt infinite et tũc ſequitur etiã ꝙ alique eſſent omẽs partes. ¶ Cõtra vel igitur diuidunt̃ q̈tum poſſunt diuidi vel nõ. Si ſic. igitur remanẽt indiuiſibilia Si nõ diuiduunt̃ q̈tum poſſũt diuidi. igitur iſte non ſunt omnes.

¶ Ad iſtud reſpõdeo et dico ꝙ alique ſunt omẽs partes continui non tñ eſt poſſibile ꝙ continuũ ſit diuiſuȝ in omẽs ſuas partes ſine aliqua cõtinuatione pũctorum. Sed videt̃ ꝙ ſit poſſibile ꝙ q̈tum ſit diuiſũ in omẽs ſuas partes et ſecundum quolibȝ pũctum ſui. Patet; ſic ponatur. a. q̈tum rome et hic. tunc manẽte continuatione rome fiet hic diuiſio ſecundum. a. punctum ⁊ ſic eſt poſſibile ꝙ in infinitis locis ſecundũ ſingula puncta a. fiet diuiſio quo facto habeo intẽtum nullibi tamẽ exiſtente minore q̈to mediate. a. Reſpondeo concedendo.

¶ Nono ad idẽ arguitur ſic tunc foret poſſibile dare maximũ q̈tũ quod deus poteſt facere et tũc potẽtia dei eẽt in ea pte limitata. Reſpondeo ꝙ potentia dei nõ eſt limitata q: tale q̈tum eſſet infinitũ et nõ terminatum. Similiter nec limitatum.

¶ Decimo ad ideȝ ſequitur ꝙ ptes ꝓportionabiles eſſent infinite. Sed hoc nõ q: tũc eẽt poſſibile ꝙ deus in pma pte ꝓportionali tpis deus crearet forte et in ſecũda pte anichilaret Et in tertia recrearet ſic ī infinitũ. Et idem argumentũ fieret de albefactione et nigrefactione tũc queris ī vltimo inſtanti vel fortes erit vel nõ: ſi erit igitur vltima mutatio fuit creatio Et poſteriꝰ creauit ꝙ anichilauit. Sꝫ nõ videtur ratio quare tunc eſt magis terminus creationis ꝙ anichilationis. igitur ⁊c. Similiter ſi tunc eſſet videtur ꝙ numerus partium continui ꝓportionabiliũ eſſet impar. ¶ Cõſimiliter ſi ille tunc non eſſet videtur ꝙ numerus partium ꝓportionabilium eſſet par. Sed non eſt ratio quare magis eẽt par ꝙ non par. Similiter ſi in illo inſtanti ponatur eſſe. eadem ratione in caſu iſto eſſet ponendũ hominez eſſe in illo inſtanti. Ponatur tunc ꝙ deus creet vnum hominem ī prima parte proportionabili et eũ anichilet in ſecunda parte. et ſic in infinitum. Reſpondeo ꝙ non ſequit̃ Sȝ ꝙ in caſu iſto nõ ſeq̃t̃ ꝙ ponens hominem eſſe in vltimo inſtanti illius temporis. Patet quia tunc talis homo creabatur ſic a creatione tunc cum nulla creatio fuit niſi in aliqua parte ꝓportionabili tp̄is. a. creatio fuiſſet vltima: et in vltima parte proportionabili illius temporis quod eſt impoſſibile.

¶ Undecimo ad ideȝ arguitur ꝙ a deo non poteſt fieri infinitum ſecundum corporalem magnitudinẽ: q: actualis poſito infinite magnitudinis implicat contradictionem. Igitur eſt poſſibilis. cõſequentia patet per ariſtolem. 6°. ethicoꝝ. Aſſumptum patet: q: ſeq̃tur vnica diſtantia eſt finita et non eſt finita. Probo dato corpore infinito et ſignetur punctus. a. a quo exeunt due linee conſtituentes angulum rectum circa. a. punctũ: tũc quanto plus exibũt a puncto. a. tãto diſtabunt plus adinuiceȝ: et ſẽp erit eaꝝ diſtantia maior. Si igit̃ exeant in infinitũ: ſequitur ꝙ diſtant in infinitum: quia diſtantia earum

erit infinita.et per conſequens nõ
erit finita.Sed ex alia parte ſequi
tur ꝙ ſit finita.quia erit inter ter
minos aliquos hinc et indetermi=
nata et finietur.igitur erit finita ⁊
erit infinita q̃d ẽꝯtradictio.Hec eſt
ratio reuerendi patris mei ad quã
debeo reſpondere.Dico ad iſtã ra=
tionem que multum conuenit cuꝫ
ratione philoſophi quã ponit in li
bro de celo et mundo in textu cor=
reſpondente cõmẽto 31°.poteſt du=
pliciter reſponderi.Uno modo ꝙ il
le linee non diſtãt: quia concurrũt
in.a.puncto.ſed alie partes et aliq̃
puncta illarum diſtant aliqualiter
et aliqua magis et aliqua minus:
et ſic in īfinitum:et ideo in infinitũ
aliqua pars vel aliqua puncta ĩ il=
lis lineis diſtant:nulle tamen par=
tes vel puncta infinite diſtant.Si
militer inter lineas illas eſt diſtan
tia finita:nulla tamen diſtantia in
finita eſt inter illas duas lineas.ſi=
cut in ſimili poſito ꝙ foret linea in
finita modo circulariter.tunc infi=
nita velocitate moueretur hec li=
nea:et tamen nulla velocitas foret
infinita.Eodem modo dicit̃ de ca=
lido ſi eſſet tale infinitum calidum
vel album ſic difformiter ſecundũ
gradum aliquẽ/et dupluꝫ et triplũ
et ſic in infinitum verſus partes ĩ=
finitas.tunc infinita albedo vel ca
liditas eſſet in toto illo corpore.et
cum nulla talis albedo eſſet infini=
ta:ſed talis albedo poſſet intendi
et eſſe maior in infinitum.

Alio modo dico ꝙ ta
lis diſtantia eſt infinita. qꝺ patet:
quia ſicut continue creſcit longitu
do:ſic diſtantia latitudo.Et ad ar=
gumentum quando arguitur illa
diſtantia eſt inter termīos aliquos
hinc determinata.igitur eſt finita
Reſpondeo et dico ꝙ ſecundũ oẽm
partem terminatam ad.a. punctũ
eſt illa diſtantia terminata ⁊ finita
et non ſecũdũ aliquã infinitã.Ideo
dico ꝙ illa diſtantia et quelibet ꝑs
illius infinita eſt terminata ſimpli
citer.et terminata ſecũdũ aliq̃d eiꝰ
quia in illa parte ſecundum quam
finita eſt.Iſtud licet videatur pri=
mo aſpectu obſcurum diligent̃ vi=
denti erit ſatis clarum.

Duodecimo ſic ar=
guitur.ſi foret poſſibile aliqꝺ corpꝰ
eſſe infinitum poſſet deꝰ facere ho
minem infinitum.conſequens ẽ fal
ſum:quia quero vbi foret caput ⁊
pes ſi venter eſſet infinitus.Reſpõ
deo et dico ꝙ eſt poſſibile:ꝙ aliq̇s
homo ſit infinitus:non tamen ꝙ ſit
infinitus et ꝙ habeat membra con
uenienter proportionata.Sed põt
eſſe ꝙ ſolus digitus ſit infinitus vl̃
planta pedis:tunc ille homo erit ĩ=
finitus:et tamen cuiuſlibet partis
eſt dare locum ꝓprium.Et ad phi=
loſophum et cõmentatorem p° de
celo et mundo cõmento. 39.quãdo
dicit ꝙ non poteſt eſſe pes infinitꝰ
dico verum eſt hñs membra ⁊ par=
tes ꝯñter proportionatas.

Aliter ad om̃ia ar=
gumenta iſta Reſpõdetur ſic.ꝙ eſt
poſſibile ꝙ aliquod corpus ſit infi=
nitum:et etiã ꝙ aliq̃d corpus tale
eſt alio maius in duplo et in triplo
⁊ ſic in infinitum.⁊ hoc per iſtũ mo
duꝫ imaginabile ẽ illud ꝙ argumẽ
ta non probant eſſe impoſſibile infi
nitum eſſe.quia per eadẽ argumẽ=
ta poteſt probari ꝙ non eſt poſſibile
ꝙ ſortes eternaliter erit:quia pono
ꝙ ſortes hodie erit ⁊ ſic vltra ĩeter
num:et plato hodie ad ãnũ ⁊ ſic vl=
tra ineternũ.Et quero nunq̃d ſor=
tes diutius erit ꝙ̃ plato vel nõ.Si
dicis ꝙ nõ.Cõtra:ꝑ oẽ tp̃s ꝑ q̃d ſor
tes erit/plato erit:⁊ ꝑ aliq̃d aliꝺ plꝰ
plato erit:quia per annum.igit̃ ⁊ca

Et ſi concedatur cõtra fiãt omia ar
gumenta facta. Similiter multi
erunt et ſũt futuri anni ineternuȝ
Aut igitur tot ſunt futuri: multiſ
annis elapſis vel non. ⁊ reddũt om
nes forme facte. Similiter ſi mun
dus fuiſſet ab eterno conſimiliter
vt nunc eſt. vel plures fuiſſẽt dies
ꝙ menſes vel non. ſi dicas ꝙ non.
Contra per correſpondentiã ⁊ etiã
per omnia que doctor arguebat in
infinitum non eſſe. ¶ Nunc reſtat
arguere ꝙ ſit poſſibile infinitũ eſſe

¶ Primo ſic Deus eſt

infinite potentie. Igitur potentia
infinita eſt. igitur infinitũ eſt

¶ Secundo ſic. linea

giratiua per ſingulas partes ꝓpor
tionales corporis colũpnaris: cui⁹
quelibȝ pars vel linea extrema cir
culari eſt pedalis ꝙtitatis ĩfinities
igitur. Similiter linea ꝯtinuata
ex oib⁹ ſemidiametris circuli eſt ĩ-
finita igiẗ ⁊c.

¶ Tertio arguo ad q̃

ſtionẽ quodã argumento volo pro-
bare ꝙ deus non ſit omp̄s. q2 ſi ſic
deũ eſſe omnipotentẽ poſſet ꝓbari
ꝯñs eſt falſuȝ: q2 eſt articulus fidei
⁊ ideo ẽ credibile ⁊ nõ ſcibile ſecũdũ
Anſelmũ de cõcordia ca. 3°. vbi oſtẽ
dit ꝙ periret meritum ſi nõ eſſet fi
des ſed ſcientia. Sȝ ꝙ deũ eſſe oĩpo
tentẽ poſſit probari Probo ⁊ arguo
ſic deũ eẽ quo mai⁹ eẽ: ſeu cogitari
nõ p̄t eẽ euidẽter ꝓbabile eſt. igiẗ
deũ eẽ oĩpotentẽ ⁊c. Añs ꝓbo: et fa
cio argumenta Anſelmi proſoñ. 2°
et. 3°. ca. arguit. ſic deũ eẽ q̃ maius
cogitari non p̄t eẽ: eſt poſſibile. igẗ
deus eſt. Iſta conſequẽtia eſt bona
⁊ añs eſt neceſſariũ. igẗ ⁊ ꝯñs. ꝙ hec
ꝯña ſit bona Probo: q2 ſi nõ tũc iſta
duo formaliter nõ repugnarẽt: ſed
ſimul ſtarent/ poſſibile eſt ꝙ de⁹ ſit
illud quo maius cogitari non põt:
et ꝙ deus nõ ſit illud. et tunc deus
poſſibiliter et non neceſſario ẽ illd/
quo maius cogitari nõ poteſt. Sed
melius eſt eſſe neceſſario tale/ ꝙ ſo
lum poſſibiliter: et non poſſe nõ eẽ
tale eſt maius et melius ꝙ eẽ tale:
et poſſe nõ eẽ tale: quia eſt eẽ cõtin-
gens. Et per conſequẽs eſſe poſſi-
biliter tale nõ eſt eſſe tale: ſȝ forma
liter includit contradictionem. ⁊ p
conſequẽs ſi eſt poſſibile deum eſſe
illud: quo maius cogitari non põt
deus eſt illud neceſſario. Iſtud eſt
argumentũ Anſelmi proſoñ. Et cõ
tra incipientẽ arguit anſelmus p°
ſic. Incipiens cum audit hoc qđ di
citur illud quo maius cogitari nõ
poteſt. itelligit ꝙ omne quod intel
ligitur eſt in intellectu. aut igitur
eſt in ſolo intellectu: et tunc non
eſt illud quo maius cogitari non
poteſt. Aut illud eſt in re. quod eſt
ꝓpoſitum: et ſic concludit ꝙ aliq̄d
eſt in re quo mai⁹ cogitari non p̄t.
¶ Secunda ratio eſt talis: ſuppo-
nendo hoc principium ꝙ ſi eſſet ali
quid quo maius cogitari nõ poteſt
non poſſet illud cogitari non eſſe.
Et arguit tunc ſic. Omne quod ali
quando vel alicubi nõ eſt ſi eẽt. poſ
ſet cogitari nunꝙ et nullibi eſſe.
Igitur ſi illud quo maius cogitari
non poteſt nõ ſit. ſequitur ꝙ ſi eſſet
poteſt cogitari nunꝙ et nuſꝙ eſſe.
q̄d eſt impoſſibile. ¶ Tertio argu
it Anſelmus in libello. Contra hãc
reſponſionem pro inſipiẽte ꝓbans
ꝙ ſi tale quo maius cogitari nõ p̄t
eſt in intelletu vel in cogitatione
neceſſe eſt ꝙ ſit in re. ¶ Arguit tũc
ſic. quo maius cogitari neq̄d. non
p̄t cogitari eẽ: niſi abſ ꝗ initio: q̄c-
quid aũt poteſt imaginari eẽ ⁊ non
eẽ per initiũ: poteſt cogitari eẽ. igẗ
quo maius cogitari neq̄d. cogitari
p̄t eẽ et non eẽ. Si igitur cogitari
poteſt ex neceſſitate ẽ. ⁊ neceſſe illđ

eſſe:ſed eſſe aliquid quo maius co
gitari nequid poteſt cogitari. Igr̄
aliquid eſt quo maius cogitari nõ
põt. ¶ Deide ſtatim poſt addit an
ſelmus quartaʒ ratiõnē. ꝓbans ꝙ
ſi illud quo maius cogitari nequit
poteſt cogitari eſſe: neceſſario eſt.
Arguit ſic. Si illud quo maius co
gitari nõ poteſt non eſt. ergo deus
non eſt.

¶ Sd ad dicta argu-

menta adducta reſpondeatur ꝙ il
lud quo maius cogitari non poteſt
non eſt in intellectu. vel cogitatio-
ne. nec eſt poſſibile ſecundum ima-
ginationē tale quo maius cogitari
non poteſt. ¶ Contra iſtud argu-
it anſemus contra hanc reſponſio
nem pro inſipiente: dicit enim ꝙ
falſū ſit ſuple. ꝙ in iſta rñſione dr̄.
dicit enī fide et conſcĩetia tua ꝓ fir
miſſimo vtor argumēto. intelligēs
Anſelmus ꝙ ſic dicere ⁊ responde
re eſt contra conſcientiam et ꝯtra
illud quod corde et fide creditur.
Similiter ſi ex iſto ſequātur cõtra-
dictoria oñdet̄ ⁊ poſt patebit.

¶ Sed cõtr iſta argu

mēta põt argumentari multipliciť
¶ Primo ð ciuitate perdita ſicut
habetur ꝓ inſipien te in principio
imaginatur vnam inſulam haben
tem in ſe in ſūmā copiā omniū deli
ciaꝝ et vocet̄ ꝑdita deriſorie qꝛ nõ
eſt per conſimile argumentū ſicut
eſt primum ꝓbatur inſulam perdi
tam eſſe. Silr̄ per cõſimile argumē
tum. ꝓbatur ꝙ ſi ſit imaginabile vł
cogitabile ꝙ ſit alius deus equalis
huic deo/ita tunc erit in re. videt̄
ꝙ hec ratio nulla ſit. Itē ipe inſipi
ens cum audit ꝙ hoc ipſuʒ. i. quod
dico aliquid quo maius cogitari
nõ tñ intelligit/et qð itelligit in in
tellectu eſt. igit̄ illud q̄ maius cogi
tari nõ p̄t ē in itellectu. Per idē ar
gumētū ꝓbat̄ ꝙ lapis ē in intelle-
ctu. Et ſilr̄ illud q̄d ipoſſibile ē eſſe
eſt in intellectu ⁊ ꝙ plures eſſe de-
os eſt in intellectu.

¶ Ad argumenta iā

facta. Reſpõdeo et dico ꝙ argumē
ta anſelmi ſunt bona et ſufficient̄
probant deum eſſe ſummū bonum
omnipotentem et ſic de ſimilibus.
Iſtud patʒ ꝑ incipiente dicit anſel
mus. ſi deus loquor qꝛ ſi quis nunc
inuenit aut in re ipſa aut ſola cogi
tatione exiſtens quo maius cogita
ri nõ poteſt: cui aptare valeat que-
ſtionē huius nec augmentationis
inueniam et dabo illi predictā inſu
lam āplius nõ ꝑdēdā. Certe q̄ ꝯclu
ſioni ꝯfidenter ⁊ ꝑſūptuoſe loquit̄
anſelmus de iſtis argumētis. Et in
fine libelli cõtra reſponſionem pro
inſipiente dicit puto. quia demon-
ſtraui me nõ infirma ſʒ ſatis neceſ
ſaria argumētatione probaſſe in p̄
facto libello re ipa exiſtēte aliquid
quo maius cogitari nõ poſſet: nec
erit alicuius obiectionis ĩfirmiori
firmitate. tantā enī videlicʒ huius
probationis in ſe cõtinet ſignifica-
tio vt hoc ipſum ꝙ de ex neceſſitate
et ipſo quod intelligitur vel cogi-
tatur re vera probetur exiſtere: et
id ipm eſſe quidquid de diuina ſub
ſtantia oportet credere. Dicunt tñ
multi ꝙ anſelmus fuit in hijs ar-
gumētationibus ſophiſtice decep-
tus. Sed credo ꝙ tales non intellī
uunt argumenta ſua que ſibi ꝑ in-
ſpirationem fuerunt reuelata.
¶ Pro rñſione eſt notanduʒ ꝙ du-
pliciter eſt aliquid in intellectu vel
cogitatione. Uno mõ cū vox id in-
tentio illud ſigñs cogitatur. Alio
modo cum id ipm quo res eſt intel
gitur. Primo modo poteſt cogita-
ri deum non eſſe. Non aūt ſcðo mo
do vt patʒ ꝓ ſologion. 4°. capitulo
quia vt dicit anſelmus nullus itel

ligens illud quod eſt poteſt cogitare ꝙ deus non eſt: licet hoc dicat in corde ſuo ⁊ intelligo hic eſſe tamē per intellectionē vel cogitationem eē poſſibile apꝰ itellectionē vł imaginationē. Tunc q̄ñ inſipiens dicit i corde ſuo non eſt deus. vel non eſt illud quo maius cogitari nō p̄t: ipſe imaginat̄ ſic ⁊ itellexit tale quo maius cogitari nō p̄t et tale eē impoſſibile ſecundū imaginationē/ q2 ex iſto nō ſequuntur formaliter cōtradictoria. Et tunc p̄ma rō anſelmi eſt talis. illud quo maiꝰ cogitari nō pōt eſt in itellectu ſecundum imaginationem poſſibilē. Aut igr̄ ſolo itellctu vel re. Si imaginet̄ habere ſolū eē i imaginatiōe nō imaginatur eē quo maiꝰ cogitari nō p̄t eē poſſibile. Et vltra ſeq̄t̄ q̄d ſicut prius argutū ē. deꝰ ē illud q̄ maius cogitari nō p̄t. ⁊ neceſſario ē tale cū meliꝰ ē eē tale neceſſaº ꝙ poſſibił. Siłr ſi ſit īpoſſibile ꝙ deꝰ ſit/ ⁊ nō neceſſe eſt ꝙ deꝰ ſit illꝰ quo maiꝰ cogitari ñ p̄t. tūc erit hec ꝯpulatia poſſibilis. poſſibile eſt ꝙ deus ſit illud quo maius cogitari nō p̄t ⁊ nō ē illud igr̄. Sȝ ꝯ ſequit̄ deꝰ ē illud quo maiꝰ vł melius eē nō p̄t. Igr̄ deꝰ neceſſario et ab eterno eſt. et ſic de aliis conditiōibus bonis. Iſta ꝯñ eſt bona ⁊ poſſibile eſt ꝙ deus ſit illud quo maius cogitari nō pōt. tūc poſſibile ē ꝙ deus neceſſario ⁊ ab eterno fuit illud quo maiꝰ cogitari nō p̄t. Siłr ſi hec ꝓpō ſit poſſibilis deus ē illud quo maius cogitari non p̄t. ⁊ nō eſt neceſſariū nec verꝫ p̄t eē et nō eē neceſſariū. q2 verꝫ de poſſibili ⁊ nō de neceſſario ꝯñ eſt falſū q2 formał ſequit̄ deꝰ eſt illud quo maiꝰ cogitari nō p̄t. igr̄ neceſſe eſt ꝙ ſit illud. ⁊ ſic ex vera de poſſibili: ſequitur illa vera de neceſſario/ et ex vero poſſibili ſequit̄ verꝫ neceſſariū. Cōſiłr ad ſc̄ďa ȝ rōnē āſelmi poſſet cogitari nō eē ⁊c. ⁊ illud ē neceſſarium: q2 intelligēti q̄d ē deus īpoſſibile ē ſecūdū imaginationē deum non eē. Credo ꝙ deū nō eē formał includi ꝯdictionē. Iſtud ſic p̄t pſuaderi: deꝰ ē illud quo maius cogitari nō p̄t. ſequitur tūc meliꝰ ē ſic eē ꝙ nō poſſe nō eē nec imaginari nō eē i re ł i imagiatōe ꝙ poſſibił nō eē. Igr̄ ſi deꝰ eſt illꝰ quo maiꝰ cogitari non pōt: deus eſt illud quod non pōt nō eē in re vel in imaginatiōe. Et ꝑ iā dicta pȝ ſufficienter cuilȝ intelligenti qualiter demōſtrationes Anſelmi nō valēt coaptari cuiꝙ̄ p̄ter illud quo maius cogitari nō p̄t de illo eſt argumētū demōſtratiuū et de illis nō.

Ad ſecundā credo ꝙ formaliter includit cōtradictionem eē plures deos et eſt impoſſiſecundum imaginationē. et hoc ꝑfecte intelligenti quid deus ſit: qa adhoc ꝙ ſit quo maius cogitari nequid. req̄ritur ꝙ omne aliud ab eo habeat dependētiaȝ ab eo et ſubiectionē: ⁊ ꝑ ꝯñs non ſunt plures dij: q2 eſſe oī alio melius eſt vna conditio bona. et deus importat oēs conditiones bonas ſupremas.

Ad aliud argumētū principale dico ꝙ quando inſipiens vel aliquis loco inſipientis dicit ꝙ nō eſt quo maius cogitari nō pōt. ipē tunc intelligit illud: ⁊ cogitat in intellectōne et cogitatione poſſibile. ⁊ ē illud tūc poſſibile apꝰ intellectū ⁊ imaginationem. Et ex iſto nō ſequitur ꝙ tale ſit poſſibile ſecundum intellectum vel cogitationem. et tunc procedit argumentum Anſelmi et abiecto de lapide non eſt ad propoſitum.

Queſtio ſexta.

Vtrum ꝓ omni
et ſolo peccato mortali
pena eterna debeatur.
Et arguitur quod non
multipliciter. Primo ſic ſi in omni
peccato mortali pena eterna debea
tur. ergo pro omni pctō mortali infini
ta eterna pena intēſiue deberetur
ꝯñs eſt falſuꝫ. ergo ⁊c. ꝯña ꝓbat̃ ſic
capio. a. peccatū mortale actuale ⁊
capio. b. penā quātuncūq; īfinite ī
tenſā, et eternā. Probo ꝙ. b. pena
eēt citra cōdignū ꝓ. a. peccato. Et
arguo p̄mo ſic. Si. a. peccatū creſce
ret continue ꝑ vnam horā anō gra
du culpe ad gradū culpe: ille ſic pec
cans cōtinue in hora mereret̃ eter
nalem. b. penā et infinite maiorē. ꝓ
bo quia in quacūq; ꝑte ꝓportiona
bili illius hore mereretur. b. penaꝫ
ber annum. igitur infinitis partib⁹
ꝓportionabilibus illi⁹ meret̃. b. pe
nam ꝑ infinitos annos. ergo eternali
ter. Similiter ar̃ ſic. puniri per vnū
annū. b. pena ꝓ culpa cōmiſſa ī pri
ma parte ꝓportionabili vni⁹ hore
eſſet in īfinitū citra cōdignū. Et cō
ſimiliter puniri per ſecūdū annum
b. pena pro culpa commiſſa in ſecū
da ꝑte ꝓportionabili illius hore: ⁊
ſic in infinitū. ergo puniri ꝑ infinitos
annos. b. pena ꝓ. a. pctō ꝯmiſſo per
totā horā foret in infinitū citra cō
dignū. Silr̃ ſi fortes peccaret ī pri
ma ꝑte ꝓportionabili iſti⁹ hore tm̄
quātū nunc peccat. b. pctō: ⁊ in ſcd̄a
ꝑte ꝓportionabili tm̄ p̄ciſe quan
tū nunc peccat. b. in ſecunda parte
ꝓportionabili hore diſtincto pctō.
⁊ ſic in infinitū: ⁊ forēt īfinite pene
annuales diſtīcte ſiue ſil̃r ſiue ſucceſ
ſiue ſibi ſuccedētes quaꝝ q̄libet fo
ret tanta ſicut. b. in oēs illas penas
ſiue ſimul ſiue ſucceſſiue poſſet de⁹
infligere pro illa multitudine mor
talium: et tunc iſte pro. a. peccato
mortali continuato ꝑ horā ē tātuꝫ
puniēd⁹ ſicut tali ꝓ multitudīe cū
continue equaliter peccat. ergo pro. a.
vno peccato continuato poſſet for
tes in infinitū citra cōdinū puniri
iſta multitudine ſiue ſimul ſiue ſuc
ceſſiue eternaliter: et nō eſt peius
puniri iſta multitudine eťnalr̃ ſuc
ceſſiue ꝙ. b. pēa eťnalitr. ergo puniri for
tem eternaliter. b. pena pro. a. pec
cato foret puniri in infinitum ci
tra cōdignū. Et idē argumētū ē de
omni pena finita.

Ad idē arguo ⁊ ꝓ
bo ꝙ nulla pena eterna, finita intē
ſiue ē ſufficiens pro aliquo peccato
mortali actuali. Et arguo ſic. data
aliqua multitudine pctōꝝ veniali
um equaliū nulla pena eterna fini
ta intenſiue vel pena temporalis ī
finita intenſiue foret pena cōdigna
pro iſta multitudine: ſed omne pec
catū mortale eſt tam malū ymo in
infinitū magis malum ꝙ foret ali
qua talis multitudo. ergo ⁊c. Añs
ꝓbatur ſic. Sit. a. aliquod illorum
pctōrum venialium et ſit. b. iſta pe
na eterna. tunc. b. pena ꝑ aliquod
modicū tp̄s foret citra ꝯdignū ꝓ isto.
⁊ iteꝝ per tantum tempus pro vno
reſiduorum ab. a. et ſic in infinituꝫ
ergo iſta pena. b. per infinita talia
tp̄a foret citra ꝯdignū pro illa mul
titudīe venialiū: et ꝙ oē pctm̄ mor
tale actuale ſit grauius peccatum
et magis puniendum ꝙ aliqua ta
lis multitudo venialium peccato
rum. Probatur: quia dato aliquo
peccato mortali: illud habet infini
tas partes ſecundum intenſionē ī
malicia et tot quot ſunt iſta pecca
ta venialia: quia cuilibet parti pōt
correſpondere vnum peccatuꝫ ve
niale. et econtra: et quelibet pars
malicie mortalis eſt magis mala ꝙ
aliquod illoꝝ pctōrū venialiū. igit̃
totum peccatuꝫ mortale erit etiaꝫ

tam malū ꝙ malum eſt talis multitudo venialium.

¶Ad idem imagine vna pena diurna.a.quantūcūqȝ inteſa non curo:et ꝙ poſt illā de⁹ faceret.b.ſecundo die durare ⁊ equalem ſicut fuit.a.et ſit in infinitum tunc illas penas.a.et.b. poſſet deus infinita infligere pro omi multitudine infinita venialium ſic ſucceſſiue eternaliter quia.a.penā didignam diurnam pro aliquo vł aliquibus infinitis peccatis venialibus.⁊ conſimiliter de.b. ergo ꝓ omni multitudine infinita venialium pōt iuſte infligere.ab.c.et ſic ī īfinitū ſucceſſiue.ergo a multo fortiori pro omni peccato mortali

¶Ad idem arguitur ſic.Sit ſortes continue peccās per vnam horā in qualibet parte ꝓportionabili hore ſolū peccaret.b.gradu peccati venialis infinita penā ī intenſiue eternaliter poſſet iuſte puniri et ſemper infinite citra condignum:vt pȝ ex ſupradictis. Sed nunc peccans mortaliter ꝯtinue ꝑ horā in quacūqȝ pte ꝓportionabili hore peccat ī infinitū graui⁹ ꝙ pec caret ī qualibet parte ꝓportionabili hore ſolū peccans ſub.b.gradu ergo ⁊c.Et pt idē argumentū fieri de partibus malicie mortalis ⁊ de mortalibus ſpecie diſtinctis ſic ſi q̄libet pars certe malicie mortalis foret pciſe tante malicie: ſicut ē.b. peccatū veniale:tunc tota illa malicia foret īfinite ſimpliciter puniēda:ſed nunc illa malicia mortalis ē in infinitum maior ꝙ eēt.tūc ꝗ ⁊c.

¶Simulit aī de ſpeciebus diſtinctis poſito ꝙ adulterium eēt in infinitū graui⁹ peccatuȝ ꝙ ſimplex fornicatio. tunc arguiꝉ ſic:illud adulterium eſt in infinitū magis malū ⁊ magis puniendum ꝙ fornicatio.igiꝉ ⁊ ceſa.Hic forte reſpondeꝉ ꝙ in iſta ſpecie pene qua punit peccatū veniale pōt quodlibet peccatū mortale puniri infinite intenſiue et eternaliter.ſed non quacūqȝ ſpecie pene. Contra:ſecūdū iſtud ſeqtur ꝙ nulla pena q̄ pōt eſſe recōpenſatiua ꝓ aliquo pctō veniali quātūcūqȝ ſit intēſa ⁊ eterna ſufficiet ꝓ minimo pctō mortali:quod videtur graue.

¶Contra iſtā reſponſionē ſunt argumenta facta in queſtione.3°.articulo.Utrum aliquod infinitū ſit alio infinito maius vel minus. Similiter illa reſpōſio nō ſoluit.Probo ⁊ arguo iſtud ꝙ oīe peccatum mortale actuale eſt dignum in infinituȝ grauius puniri eternaliter ꝙ punietur.⁊ ꝙ quacūqȝ pena qua deus pōt punire aliq̄d peccatum infinita maiori etiā ī eadē ſpecie poſſet deus punire idem peccatum et ſemꝑ infinite citra cōdignū.Primo ꝓbo iſtā concluſionē.⁊ poſt arguo ipam eē falſam.

¶Arguo ſic.ſit gratia exempli.a.pctm̄.b.pena: arguo ꝙ quātuncunqȝ.b.pena augeatur ad infinitum gradū intenſiue in eadē ſpecie ꝙ nunꝗ erit ad condignuȝ punitus pro.a.ſed ſemper in infinitum citra condignum Arguo ſic ſit.c.in centuplo intenſior pena ꝙ b.tunc.c.pena per annū pt de⁹ iuſte et miſericorditer punire pro prima parte proportionali.a.et ꝑ aliū annū pro ſecūda parte.⁊ ſic ī infinitum.ergo ꝓ tota.a.malicia pt puniri.c.ꝑ īfinitos annos.ꝗ eternaliter.Siľr ad iſtud probādū redeūt omnia argumenta ſuperius facta

¶Ad ideȝ arguiꝉ ſic. nō pei⁹ ē ceteris parib⁹ puniri vno

anno pena.c.ꝙ centum annis pena b.nec per duos annos ꝙ ꝑ ducētos pēa.b.ꝛ ſic i īfinitū.ḡ nec ꝑ infinitos annos pena.c.ꝙ ꝑ infinitos centuꝫ annos pena.b.et ꝑ cōſequens ſi de us poteſt punire.a.pena.b ꝑ infini cies ducentos annos.poſſet conſi= militer punire.a.ꝑ infinitos ānos. c.pena.ꝛ hoc eſt eternaliter igiẗ.

¶Ad idem arguo et probo ꝙ.c.pena eterna non ſit ma= ioꝛ pena ꝙ.b.ꝛ arguo de omnibus penis eternis ꝙ nulla pena eterna ſit maioꝛ alia ꝛ maxīe de penis eiuſ dē ſpeciei. Arguo ſic ymaginetur vna multitudo infinita penaruꝫ.b alia multitudo infinita penaruꝫ.c. tūc multitudo.c.non eſt maioꝛ pe= na ꝙ multitudo.b.quod probatur multipliciẗ. Primo ſic centum tūc b. foꝛēt tam mala ꝙ malum ē vnuꝫ c.Sit tunc ſemꝑ pena.b.ex centuꝫ b.d.tunc.d.eſt tā mala pena ꝙ ma= la eſt.c.quia vtrūq̄ ē cētuplū ad.b. et preciſe nō ſūt plura nec paucioꝛa ꝙ.c.ergo tā mala eſt multitudo ex omnibꝰ.d.ſicut ex omibꝰ.c. et eadē eſt multitudo ex.d.que eſt ex.b.er= go ꝛc.Et poteſt argumētum cōfir= mari de quantis infinitis cōtinuis Similiter capta tali multitudine penarum.b.infinitarum tēpoꝛali= um et alia multitudine.c. tēpoꝛali um penarum.Arguitur tūc ſic.cui libet pene.c.coꝛreſpondet tanta pe na in multitudine.b. ergo ſimplici ter nulla earum eſt alia maioꝛ. Si militer pro omni multitudine pec catoꝛum pro qua multitudo.c.fo= ret ſufficiens: multitudo.b.ſuffice ret ergo ꝛc. Patet aſſumptum: qꝛ ſit multitudo infinita peccatoꝛum d.tunc ſi vnū.c ſufficiat pro vno.d. centum.b.ſufficient: puniat idem ſemper deus vnum.d.per centum b.tunc quodlibet.d.tantum puni= etur quātum puniẗ ꝑ.c.ergo ꝛc.

¶Quarto ad idē pꝛo boᵐ.c.pena eterna nō ſit maioꝛ pe na ꝙ.b.quātuncūq̄.c.fuerit itenſa ꝛ.b.remiſſa. Arguo ſic de quātis continuis. Si eſſet vnū quātum in finitum ab.a. puncto in infinitum verſus oꝛientē vndiq̄ in groſſitate pedalis ꝙtitatis ꝛ ſit.b.et ſit coꝛpꝰ c.vnum aliud conſimile infinitum ſemipedalis ꝙtitatis tūc ſecundū iſtam rñſionem.b. eſſet duplum ad c.ſicut eſt de duplicatiōe ratione in tenſionis.Sed hoc eſt falſuꝫ pꝛobo. quia ex.c.poteſt fieri vnuꝫ tm̄ ſicut eſt.b.nlla facta condēſatione vel ra refactione generatione/ vl̄ coꝛrūp= tione alicuius partis poſito ꝙ deꝰ alteram ꝑtem pꝛopoꝛtionalē ſemꝑ addat ad groſſiciē. Similiẗ nō plu= res ſunt pedales ꝙtitates in vno il loꝛum ꝙ in reliquo. ergo nec totuꝫ eſt maioꝛis ꝙtitatis. Aſſumptū pa tet quia nō plures ꝙ ſunt ꝑtes pꝛo poꝛtionales i hoꝛa. Nam ſi deus in omi ꝑte pꝛopoꝛtionali hoꝛe ānichi laret vnam ſecundū oꝛdinē.in fine omnes foꝛent ānichilate.quod nō eſſet niſi quia non ſūt plures ꝑtes in vno ꝙ in alio. Similiter ſi.b.eſ= ſet duplicatum ad.c.foꝛet poſſibile ꝙ aliqua duo quāta equalia creſce rent equaliter et tm̄ in fine tēpoꝛis vnum erit duplum ad aliud vel tri plum ꝛ ſic in īfinitum.ꝙ hoc ſequa tur patet ſic poſito ꝙ.b.creſcat non quanto ſecundum omnes ꝑtes pꝛo poꝛtionales hoꝛe in quacunq̄ ꝑte acqui rēdo duas pedales quantita tes ſecundum longitudineꝫ ꝛ groſ ſiciem ſimul.et.c.ſimiliter duas ſe cundum longitudineꝫ.tunc erit.b. continue in duplo longius ꝙ.c.ꝛ.c. continue in duplo longius ꝙ. b.er go.b.et.c.ſunt ſimpliciter equalia et ſic erunt continue per totam ho raꝫ.et tamen in fine hoꝛe vnū erit dupluꝫ ad aliud.Conta iſtud argu

mētatū ē ſatis in tertia q̄ſtione.

¶ Ad idē arguo ſic.

Ponatur ꝙ.b.ſit vna pena annualis ꝛ ꝙ poſt.b.p annū aliū faciat.c. equalem.et ſic in infinitū ſit.d.vna parua pena eiuſdē ſpeciei et ſit eťna.ſic ꝙ ſortes peccet continue.a. peccato p vnā horā:et plato ſimiliter ꝑ eo ꝙ ſortes peccauit in pma parte ꝓportionali hore vel ꝑ pma pte pro portionali malicie ſue. puniat eū deus.b.pena vno ano:ꝑ ſecūda parte.c.pena.et ſic in infinitū puniat platonem.d.pena parua eternaliter quantuncūq; remiſſa.du3 tamē pro omni parte proportionali culpe ſue puniatur eternaliter: q2 ī omni parte proportionali hore meruit puniri eternaliter Hijs poſitis quero nūqd ſortes grauiꝰ puniretu q̄ plato.quod ſic p3 et arguo ſic Pro nulla pte peccati ſortis eſt ſortes punitus iuſte eternaliter et pro omni parte peccati platonis ē plato punitꝰ eternaliter ergo grauius eſt plato punitus q̄ ſortes cū ſint pene eiuſdē ſpeciei Siliꝛ pro oī parte peccati ſortis eſt ſortes punitus in infinitū citra condignum.et plato non.ergo ſortes eſt minꝰ punitus. Similiter ex iſto ſequitur poſſibilitas cōcluſionis ꝙ ſortes ꝛ plato cōmiſerunt equalia peccata qualitate et q̄titate et ſortes pro oī peccato ſuo punietur in īfinitu3 citra condignū ꝛ ad ꝯdignū.ꝛ tamē plato quaſi in infinitū minꝰ punietur q̄ ſortes.

¶ Ad idem arguo ſic

ponatꝛ in re vl in ymaginatione ꝙ ſit vna multitudo īfinita pctōꝝ venialiū quoꝝ quodlibꝫ ſit ſub.a. gradu.hoc videtꝛ ſecundū multos poſſibile:quia ab eterno potuiſſet deꝰ feciſſe creaturā rōnalē q̄ infinities ī tpe eťno peccaſſet:et nūq̄ pena ſē ſua fuiſſet adhuc punita.capio tūc vnā penā eternā ſit.b.Et q̄ro tunc vtꝝ p.b.penā eternā ꝑt ille peccās ſufficienter puniri vel nō.Et pmo arguo ꝙ ſic q2 p.b.ꝰ penā diurnā pōt vnū.a.ſufficienter puniri.ꝛ p aliud b.diurnū ad.a.et ſic in infinitū. ergo p infinitas.b.penas diurnas pt multitudo infinita.a.peccatoꝝ ſufficienter puniri et ad condignum ſed.b.pena eterna cōtinet infinita b.diurna.ergo ꝛc.Similiter illo volo arguere ꝛ probare ꝙ oīs pena eterna que ſufficit ad puniendum aliquā multitudinē peccatoꝝ venialium ſufficit ad condignum punire oēm multitudinem et qualibꝫ pena eterna que ſufficit pro vna tali multitudine ſufficit pro quacunq;. quia capio multitudinē ſub.c. gradu/ ſit.c.gradus centuplꝰ ad.a.tūc ſic.b.per centum dies ſufficit pro vno.c.et per alios cētū pro alio.c.ꝛ ſic in infinitum.igr p infinities cētum dies pro infinitis.c.b.eterna continet infinita.b.cētum dieꝝ.igr Et per idem argumentum arguitur ꝙ omnem penam quam poteſt infligere pro multitudine.c.poteſt īfligere pro multitudine.a.Et idē argumentu3 fieri pōt de partibus peccati mortalis ꝙ oīs pena eterna que ſufficit punire vnum peccatum mortale ſufficit punire quodcunq;.et ſecundum illud ſequitur vltra ꝙ deus tantū ad condignu3 puniet ſortem et platonem ꝑ equali peccato.et tamen continue ī duplo puniet.et punit ſortem q̄ platonem. Probatur ſic.Ponatur ꝙ ſortes et plato pro.a.mortali ſic puniantur.b.c.penis et ſit.b.dupla vl centupla ad.c.pro prima parte.a. puniat deus ſortem.b.pena per diem:et platonem.c.pena per duos dies.et ſic in infinitum.tunc ita ad condignum punitur plato pro omi parte proportionali ſui peccati ſi-

cut ſortes:et tamen continue ī du‑
plo minus igitur.

¶Ad idem arguit̄ ſic

Omnē penā temporalem quā de⁹ pōt īfligere pro oī peccato mortali actuali per minimum tp̄s pōt īfligere infinitā intenſiue eternaliter pro quocunq̄ paruo peccato mortali. et in infinitū punietur citra cōdignum ⁊c. Probo ſic. Sit. a. vna penaquā deus poteſt infligere ꝑ tp̄s aliquod pro omni peccato mortali Sit. b. vnum peccatum mortale. ꝓbo ꝙ deus pōt punire eternaliter pro. b. punire. a. pena infinita intenſiue. Arguitur ſic. a. penā per diem poteſt deus īfligere pro omni mortali:⁊ aliquod mortale poteſt eſſe minus in duplo et in triplo. ⁊ ſic in infinitum vſq̄ ad non gradū peccati. ergo pro oī peccato mortali p̄t deus infligere. b. per diem. ⁊ ſi eēt dupla pena q̄ nunc eſt et tripla. et ſic in infinitum. ergo pro omni ꝑte b. pōt deus infligere. a. penā ꝑ diez ſub omni gradu poſſibili. ergo pro infinitis partibus ipſius. b. p̄t eternaliter infligere. a. ſub oī gradu poſſibili pene ſub quo. a. poteſt eſſe

¶Ad idem arguo ſic

deus omne peccatum mortale punit in infinitum citra condignum et omne punit aliquali pena. ergo omne peccatum eſt infinite puniendum. Añs pꝫ vt ſuperius tactuꝫ eſt pro oīm parte peccati mortalis poteſt deus quacunq̄ pena ymaginabili temporaliter punire:et ſi ſic faceret infinite grauius puniret. ꝗ ⁊c. Similiter omni tempore finito poſſet deus punire in infinituꝫ grauius. ergo ⁊c.

¶Ad idem arguitur

de pena infinita ītēſiue tali. poteſt deus (et non puniendo vltra cōdignum) punire ſortem pro. a. mortali. et pro omni peccato pro quo pōt deus ꝑ aliquod tempus punire pena infinita intenſiue:poteſt eternaliter punire pena eadē ſēp puniēdo citra ꝯdignuꝫ:quia pena īfinita ītēſiue ꝑ annum nō eſt maior q̄ per diem. et eodem modo de tempore eterno ſicut eſt argutum ꝙ vnū infinitum nō eſt maius alio.

¶Ad idem quātūcū

q̄ ꝑfectam habeat creatura gratiam vel quantūcūq̄ ip̄a fuerit bona et digna vita eterna ꝑ quodcūq̄ modicuꝫ peccatum mortale meretur omne bonū et oīe meritū ⁊ eſſe ſuum perdere. ⁊ qualibet pena ſenſus poſſibili puniri: et quacūq̄ pena ſēſus poſſibili data aliqua talis ꝑuatio p̄t eſſe tāta pena. igitur qualibet pena ſenſus poſſibili pōt deus iuſte et citra condignum punire pro quocūq̄ pena modico peccato mortali.

¶Ad idem arguo ſic

nullum peccatum mortale in eadē ſpecie eſt alio grauius. ergo ſi pro vno peccato debeatur aliqua pena pro quocunq̄ debet infinita. ꝗ ⁊c. Aſſumptū probo. et arguo ſic de. a. et. b. peccatis ſit. a. grauius ī duplo q̄. b. Contra arguo ſic ſi eēt vna multitudo ex infinitis. a. alia ex infinitis b. multitudo ex infinitis. a. nō eēt peior q̄ multitudo ex infinitis. b. qđ probo:quia ſi eſſet pono tunc vltra ꝙ ſemper ex duobus. b. fiat vnum equale. a. et vocetur tunc. c. tunc in iſta multitudine ex. b c. tot ſunt. c. quot ſunt in alia multitudine ⁊ cuiſlibet. a. eſt vnum. c. equale. ergo illud aggregatum ex omnibus illis īfinitis c. eſt idem et equale aggregato ex illis. a. ꝗ ⁊c.

¶Et arguo tunc vl‑

tra aggregatum ex infinitis. b. eſt tantum malū et pena ſicut aggregatum ex infinitis.a.& ſi quodlibet b.fieret minus in duplo vel in triplo.et ſic in infinitum ꝙ nunc ē:adhuc aggregatū ex illis infinitis b. eſſet tantum ſicut aggregatum ex infinitis.a.ergo et eadem ratione aggregatum ex infinitis partibus b. erit tantum ſicut aggregatū ex infinitis partibus.a.et per conſequens.b.erit tantum peccatum ſicut.a.

¶ Et confirmatur

iſtud argumentum per hoc ꝙ ſi omnes partes peccati eſſent alicuius gradus malicie:& ſub dupli & ſub tripli.et ſic in infinitum. adhuc illud peccatum eſſet equalis malicie ergo eadem ratione ſi prima pars peccati ſit alicuius malicie & ſecunda ſubduple et ſic ī infinitū adhuc cōtinue aggegatum ex ōib⁹ ptib⁹ pcti erit equalis malicie.

¶ Anteꝗ̄ vltra procedam

primo rñdebo ad argumenta iam facta.Et pono vnā concluſionem nichil aſſerendo.et eſt cōcluſio iſta ꝙ̄ tuncunꝗ̄ pena magna puniatur quis eternaliter pro peccato mortali actuali:punitur ſemper in infinitum citra condignū.Iſta cōcluſio patet aliqualiter ex ſupra dictis argumentis:qꝛ ſi ſortes puniatur pro.a.peccato mortali eternaliter pena.b.et.c.ſit in duplo maior pena.b.vel in triplo.et ſic in infinitum:adhuc poteſt ſortes iuſte puniri.c.eternaliter.ergo in infinitū citra cōdignū:qꝛ ſupi⁹ argutū ē ꝑ vnum annum poteſt ſortes puniri c. pena pro prima pte proportionali.a peccati.et per aliū ānū ꝓ ſecunda.et ſic in infinitum. ꝑ ꝓ oīb⁹ ptibus.a.infinitis annis.igr̄ eēnaliter ſꝑ citra cōdignū:qꝛ oēꝫ partē punit ſola pena temporali.& poſſet pena eterna eiuſdē ſpeciei punire et oīs pena eterna eſt maior in infinitum ꝙ̄ aliqua temporalis eiuſdē ſpeciei.igitur.

¶ Ex iſta cōcluſione

ſequit̄ alia.videlicet iſta ꝙ oī pena tpali qua p̄t citra cōdignū puniri pctm̄ omne mortale actuale in infinitū maiori pena itēſiue e&ēna p̄t puniri eēnaliter oē peccatū mortale.

Et probatur ſic:et primo qꝛ data.b. pena qua temporaliter pōt puniri omne peccatum mortale.adhuc.c. pena dupla intenſiue poteſt puniri eternaliter omne peccatum mortale ꝓbo ſic.et primo pono ꝙ.b. pena eterna poteſt puniri omne peccatū mortale. Arguitur ſic.b.pena diurna poteſt puniri oīe peccatū mortali. ergo prima pars.a.peccati per diem:et ſecunda per aliū diē.et ſic in infinitum citra condignū.ꝑ b.pena puniri pōt eternaliter oē peccatum in infinitum citra condignum.et.c.pena per poſitum eſt tātum duplum.ad.b.ergo et.c.pena eternaliter poteſt puniri omne peccatum mortale.qꝛ omni pctō mortale eſt aliud peccatuꝫ mortale poſſibile min⁹ in duplo.qꝛ hꝫ medietates ſm intenſionem et medietates medietatum . et ſic in infinitum.

¶ Ex hiis concludo

tertiā cōcluſionem q̄ videt̄ mirabilis:et eſt iſta ꝙ infinita pena ſenſus pōt oē peccatū mortale actuale puniri in infinitum citra ꝯdignum.

¶ Quarta concluſio

ſequitur & eſt.Quod quantacunꝗ̄ pena puniri pōt aliquod peccatuꝫ mortale citra condignum tanta pena puniri p̄t & citra ꝯdignuꝫ qđcunꝗ̄ pctm̄ mortale in eadē ſpecie.

¶ Contra iſta multi-
pliciter obijcitur Primo ſequitur ꝙ deus nullum peccatū mortale pōt punire ad condignum. ſed neceſſario oīs pena ē ī infinitū citra condignum: vel in infinitū vltra condignū. Probatꝰ ſic. Sit. a. pctm̄ et. b. pena. Tūc arguo ſic ꝙ ſi. b. ſit citra condignū pro. a. ꝙ erit in infinitum citra cōdignū. q2 ſi pro. a. b. ſit citra cōdignū. tunc in infinitū maior pena. b. eſt citra condignū vt patet ex dictis. et per ꝯñs. b. erit in infinitum citra condignū. Similiter ſi. b. ſit pro. a. citra cōdignum. tunc. b. per aliquod modicum tēpꝰ eſſet in infinitū citra cōdignū ꝓ prima parte. a. et per tm̄ tempꝰ iterū pro ſecunda pte. ⁊ ſic eternaliter. ꝯ b. eſſet eternaliter in infinitum citra condignū ꝓ omnibꝰ partibus a. ergo. ⁊c.

¶ Eodem modo ar-
guitur ꝙ ſi. b. ſit vltra ꝯdignū p. a. eſt in infinitum vltra condignū ꝓbatꝰ. q2 tūc. b. p aliq̄d modicū tēpus eēt vltra ꝯdignū ꝓ alia pte. a. ergo eternaliter in infinitum vltra condignū. Pñ. b. p aliquod modicum tps ſit vltra ꝯdignū. ꝓbo q2 aliter ſeq̄tur ꝙ. b. p nullū finitū tps eſſet vltra ꝯdignū ꝓ aliqua pte. a. ⁊ p cōſequēs p infinita tpa equalia poſſēt ptes. a. puniri. b. pena ⁊ ſēper citra ꝯdignū. ꝯ totū. b eſſet eternaliter pro a. citra condignū q̄d eſt oppoſitum poſiti.

¶ Ad idē ſecūdū iſtā
rñſionē ſeq̄tꝰ ꝙ ſi ſor. peccaret ī duplo grauiꝰ platone vꝉ ī triplo. ⁊ ſic ī in finitū ſor nō eēt dignꝰ maiori pena ꝙ̄ plato q2 oī pena q̄ ſor ē dignꝰ eſt plato dignus. ⁊ econtra ⁊ tamē deus de facto puniet ſortē maiori pena videtur ꝙ deꝰ iniuſte faceret

¶ Ad idē. ſi infinita
pena intenſiue et eterna ſit oē peccatum mortale puniendum. videtꝰ ꝙ oē pctm̄ mortale ſit infinite mali cie intenſiue.

¶ Pro iſtis argumē-
tis modicum tractabo nunquid de facto deus puniat in inferno omē pctm̄ ad cōdignū. Et arguo ꝙ non multipliciter. ¶ Primo ſic quacū ꝙ pena deꝰ punit pctm̄ mortale ī inferno: et infinitum intenſiori pena poteſt punire idem peccatū ⁊ eternaliter. ꝯ ⁊c.

¶ Secundo ad idem
puniatur ſortes. a. pena eternaliter: tunc ſecundum iſtam viam deꝰ puniret ſortem ad ꝯdignū. Cōtra eq̄li pena ꝓ equali pctō puniat plato nē p ducētos annos ſub equali gradu. Tunc arguo ſic deus punit ſortem ad condignū igitur. Et pt illō etiā ꝓbari p hoc ꝙ continue pꝰ hᵒ ſic erit ꝙ deus puniuit ſortē pena ſibi debita eterna. Sed ꝯtra tm̄ punit platonē p cētū annos ſicut ſortē: ⁊ platonē in infinitū citra condignum. ergo ⁊c.

¶ Tertio ad idem ar-
guo p Augu. 12. de ciuitate dei. ca. 25. vbi iprobās errorē origenis tractās illud. ps. Nūq̄d obliuiſcetꝰ deꝰ miſereri aut cōtinebit in ira miſeratōes. Sꝫ qbꝰ placet iſtā iniaꝫ vſꝙ ad illā ipiorꝫ tormēta ꝓtendere ſaltē ſic intelligant vt manēte ī ira dei q̄ ineterno eſt p̄nunciata ſupplicio non ꝯtineat deꝰ ī hac ira miſarationes ſuas: ⁊ faciat eas nō tāta ꝙ̄ta digni ſunt penaꝝ acerbitate ⁊ atrocitate cruciari non vt eas penas vel nunꝙ ſubiciāt vꝉ aliq̄n finiant. ſꝫ vt eas mitiores ꝙ merita ſūt eorum leuioreſꝙ patiantur. et. 4ᵒ.

¶Quarto ad idez arḡ ſic. Si ad condignū punit deus ī inferno cū quātū pt ad cōdignū vel citra punire aliq̄d pctm̄ tm̄ pt puniri oē pctm̄ eiuſdē ſpeciei. ſeq̄r ꝙ deus oīa pctā eiuſdez ſpeciei puniet equaliter ⁊ eadē rōne oīa merita ī celo premiaret equaliter qḋ ē falſū et contra omnes ſanctos.

¶Nūcarguo ad aliā ptē ⁊ pbo ꝙ de⁹ de fctō puniat oē pctm̄ in inferno ad condignum: et ꝙ non pōt grauius punire pctm̄ ꝙ̄ de facto punit. Et arguo multipl'r Primo nulla pēa eterna ſub quanto cunq̄ gradu intenſo ē maior remiſſiori pena et eterna ſub quātocūq̄ gradu modico remiſſo. et maxime de penis eiuſdē ſpeciei. Sed ſi aliq̄ pena in illa ſpecie ī qua de⁹ nūc punit de facto ſub aliquo gradu poſſibili finito vel īfinito foret cōdigna ꝓ pctō. ḡ pena ſub gradu remiſſo q̄ nunc punit eternalit' ē ad cōdignū.

¶Cōſimiliter arguo ꝙ deus nunc de de facto non plus puniat mai⁹ peccatū ꝙ̄ min⁹: qꝛ ſi puniat mai⁹ peccatū ītēſiori gradu ⁊ minus remiſſiori ⁊ pena eterna ſub intenſiori gradu nō ē maior ꝙ̄ ſub remiſſo. ḡ ⁊c.

¶Et codē mō arguo ꝙ de⁹ nō pt plus punire pctm̄ ꝙ̄ punit: qꝛ ſi puniat ſb ītēſiori ḡdu. pēa tn̄ nō ē maior vt argutū eſt ſuperius.

¶Cōfirmatur ſic ⁊ pōnatur ꝙ ſi puniuiſſet de⁹ duas creaturas ab eterno vnā ſub. a. gradu in cētuplo ītēſiori ⁊ aliā ſub gradu. b. in cētuplo intenſiori non plus fuiſſet vna punita q̄ alia. ergo ⁊ eadem rōe ſic erit de futuro. Sil'r. ſi vna creatura puniatur eternaliter ſub. a. ḡdu tm̄ puniet illa ſicut alia fuit punita ſub. a. gradu. ⁊c.

¶Pro reſpōſione ad argumenta facta pono aliquas cōcluſiones nichil aſſerendo. Prima ergo eſt ꝙ nullo infinito eſt aliud infinitū mai⁹. Iſtā intelligo ḋ hūis que ſunt eiuſdē ſpeciei vt poito ꝙ b. c. forent duo corpora quanta ſi. c. corpus extendatur ab. a. puncto ī infinitū verſus orientē ⁊. b. foret in aliūs dimenſionib⁹ duplū vl' triplū et ſic in infinitum dico ꝙ. b. nō eſſet maius. c. Eodē mō dico ꝙ ſi ex. b. ⁊ c. fieret vnū compoſitū ſine corruptione vel rare factione vl' cōdēſatione partiū totū. b. c. nō eēt mai⁹ vno illoꝝ per ſe. Et eodez mō dico ꝙ infinitum nō eſt mai⁹ ſua parte. Itez hic intelligo de ly maius ſecundū intēſionē ⁊ extenſionē ꝙ ſi. a. ſit vna pena eterna ſub certo gradu et. b. eiuſdē ſpeciei ſub centuplo remiſſiori ꝙ. a. pena nō erit eternaliter maior. b. nec pena eterna ſub. a. gradu eternitate a parte ante vel a parte poſt. loquendo de pena vt hꝫ ſucceſſionem in tpe ſecundū imaginationē ſucceſſiuoꝝ nō ſecundum eē permanens quod hꝫ in inſtanti. Idem dico ꝙ ſi ſortes hodie decederet et plato per centum annos poſt cum eq̄li pctō et ſub eodē gradu puniatur ſortes tamen non plus puniet licet ꝓcederet tpe in eternū: tamē erit ſortes magis punit⁹ ꝙ̄ plato.

¶Sexta cōcluſio. nō plus puniet deus ī inferno maius peccatum ꝙ̄ minus: hoc ſequitur ex predictis concluſionibus.

¶Septima cōcluſio Semper maius peccatuꝫ punit deus in inferno gradu intenſiori pene: et ſecundum iſtum moduꝫ intelligunt doctores qui dicūt ꝙ ſe-

cundum quantitatē cu'pe erit quā titas pene.

¶ Octaua concluſio quilibet puniend⁹ eternaliter ſub gradu quātocunqꝫ remiſſo pene tā tū punietur quātū eſſet puniti⁹ ꝛ ſi eternaliter apte añ fuiſſet puniti⁹ gradu infinite intentionis in illa ipē et pena talis infinita intenſiue nō eſt in ſe maioꝛ ex hoc ꝙ diutius durabit in tēpoꝛe quia in nullo inſtanti ē ita ꝙ pena extenditur ꝑm partes tempoꝛis.

¶ Secūdo arguitur principaliter ad queſtionē ꝛ ꝓbo ꝙ non pꝛo ſolo pctō moꝛtali pena eterna debeatur. qꝛ pꝛo actib⁹ exterioꝛib⁹ pena eterna debetur. vt ptꝫ ꝑ apl'm ad galatas. 5ᶜ. vbi enūerans pctā ꝛ act⁹ exterioꝛes puta opera carnis que ſunt foꝛnicatio inuidia: luxuria: ydoloꝛū ſeruit⁹: idolatria ꝛ ſimilia Et addit ꝙ qui talia agūt regnum dei non conſequentur. et tales actus exterioꝛes non ſūt pec cata ergo non pꝛo ſolo pctō moꝛtali pena eterna debetur.

¶ Nūc hic tractabo iſtum articulum. vtrum actus exterioꝛes aggrauant pctā. Et arguitur pꝛimo ꝙ non ꝑ auctoꝛitatē auguſtini pꝛimo de libero arbitrio ca. 6ᵒ. vbi dicit auguſtinus. Si alicui non contingat facultas ꝯcubē di cum coniuge aliena plane tamē eſt aliquo modo euꝫ cupere et ſi po teſtas deſit eſſe facturum non minus reus eſt ꝙ̄ ſi in ipſo facto com pꝛehenderetur. et ponitur in caſu de penitētia diſt. pꝛima. Similiter per hugonem de ſacramētis libro ſecundo p'te. xiiij. capi. ſexto vbi ni titur oſtendere ꝙ̄ ſecundum ſolaꝫ ꝗtitatem voluntatis eſt meritum et dicit pꝛimo totuꝫ meritum ī voluntate eſt. et addit quantum vis tantum mereris. et poſt mouet ſic queſtionem ſi totū meritum ſit in voluntate vel amplius ex opere ē vel cum ipſum opus cum voluntate eē. quare ergo opus requiritur ſi pꝛo opere meritoꝛio nichil addicitur vel offeretur Et reſpōdet audi quare nam poſt voluntatem etiam opus requiritur vt ipſo opere volūtas augeatur. Et poſt addit ſi foꝛte cōtingat tāta volūtatē eſſe ī eo qui non operatur quanta eſt in illo qui opus exercet vbi nec volūtas eadem eſt merituꝫ diſſimile eē non poteſt. Et poſt in eodem cᵒ. hominis voluntas ſiue ad bonum ſiue ad malum. ſola ꝑmiatur. ꝛ poſt dicit ſiue opus ſit. ſiue nō ſit. nihil ī voluntate minus eſt niſi foꝛte in hoc ꝙ voluntas ipſa maioꝛ fierꝫ ſi ipſum opus fieret et poſt vbi plus datur et vbi minus differens meri tum nō eſt ſi equalis voluntas habeat. ꝛ m'lte expꝛeſſe auctoꝛitates pꝛo parte iſta.

¶ Ad idem arguo ſic ſi act⁹ exterioꝛ aggrauaret vel augeret meritum vel demeritū tūc hñs actum equalem et ſimi'r exteri oꝛem eſſet melioꝛ ꝙ̄ ſolū hñs actū inte rioꝛē ꝛ non exterioꝛem. Et vltra ex hoc ſequitur ꝙ equaliter de um diligētes inequaliter a deo diligerentur. et ꝙ minus diligēs magis diligeretur. ꝛ ꝙ inequaliter diligentes equaliter diligerētur qꝺ eſt contra Auguſtinum omelia vltima ſuper Jo. tractans de petro ꝛ iohanne ſic dicit ꝙ ſi pꝛoponamus querentes quis duoꝛum ſit melioꝛ vtrum qui plus vel minus diligit chꝛiſtum qs dubitabit reſpondere eum qui plus diligit xp̄m eſſe melioꝛē. Item ſi ꝓponamus quis duoꝛum melioꝛ vtrum quis minus diligit aut qui plus diligit xp̄m cum qui plus diligitur a chꝛiſto melioꝛ

rem proculdubio reſpõdebimus: ⁊ conſequentia prima ſic probatur Ille qui habet actum interiorem et exteriorem ceteris paribus plꝰ mereretur. ergo eſt melior ergo a deo magis dilectus. et tamen non magis diligit cum dilectio ſit actꝰ interior qui perpoſitum equalis ē in vtroq̨ igitur.

¶ Ad idē arguo per gloſā ſuper illud mathi.13.⁊ luce. 31. hec paupercula plus glo. deꝰ nõ ſcientiam offerentium ſed conſciẽtiam penſat. nec perpendit quantum in eo ſacrificio. ſed ex quanto proferamus affectu.

¶ Ad idē arguo per gloſā ſuper illō math.13. bonꝰ hõ de bono theſauro gloſa tãtū bonū facis quantum intendis.

¶ Ad idē arguo per glo. ſup illō ad cor.c. viij. Qui multum abundauit ⁊ qui modicum nõ minorat dicit gloſa. qui multū dat vt diues. et qui parum vt pauper. ſi equa voluntas eſt. equalē habebunt mercedem.

¶ Ad idē arguo per glo. ſuper ps.57. et ſi in corde iniquitates operamini.⁊c. dicit glo. Quicquid vis ſi non potes: deus factū imputat.

¶ Ad idē arguo per glo. ſup idē pe. ad cor.13. Si diſtribuero in cibos pauperū.⁊c. dt glo. nõ ex quãtitate ſui ſ3 ex charitate plus vel minꝰ pficiũt. ⁊ poſt tantū ē dare calicē aq̄ frigide. quãtū fuit zacheo dare dimidiū pr̄imoniȷ̄ p3 p Aug. ⁊ allegat iſtã auctoritatē Bonau ē.2°. ſniar. diſt.42. nõ multitudo operū nec diuturnitas tẽporū auget meritū ſ3 ſola charitas ⁊ bona volũtas maiorē ⁊ meliorē nõ dicã rapere.

¶ Ad idē arguo per glo.d.1. Si quis dicit glo. vbi deeſt tps opādi ita remūerat ds pro ſola voluntate ſicut pro ope. Et pꝰ voluntas reputatur p facto i delictis

¶ Ad idem ponatur ꝙ deus precipiat ſorti ꝙ nõ currat vel moueat motu terminaturo ad a. et vltra volo ꝙ ſortes velit moueri motu terminaturo ad. a. ⁊ de facto ſic moueatur q̄ poſito ſ3 iſtã viã ſortes grauꝰ peccat ꝙ̄ peccaret ſi ceteris paribꝰ ſolū vellet motu terminaturo ad. a. moueri: ad que tūc ſeq̄tur ꝙ ſor̄ grauꝰ peccat ⁊ grauꝰ peccauit ⁊ tñ pt eē ꝙ nec grauꝰ peccet nec grauꝰ peccauit, pbatur pña ſic bñ ſeq̄tur ſor̄ nõ mouet motu terminato ad. a. ḡ nõ grauiꝰ peccat nec etiã grauius peccauit. pña eſt bona de facto añs ē poſſibile ergo et conſequens ꝙ añs ſit poſſibile p3 q2 pt eē ꝙ ſor̄ nūꝙ̄ mouebit ad. a. ſed citra quieſcat igitur.

¶ Ad idem arguitur et probo ꝙ actus exterior non aggrauat quia ſi aggrauaret ſequit ꝙ ceteris paribus volens occidere hominem ⁊ occidens grauius peccaret ꝙ̄ ſi ſolum vellet occidere et non occideret. ſed hoc ē falſū ⁊ pbo caſū cõmunem ponẽdo ꝙ ſortes volens ⁊ intendens occidere ſagittet intencione occidendi ⁊ occidat plato conſimiliter ſagittet ⁊ non occidat. hijs poſitis probo multipliciter ꝙ ſortes non grauꝰ peccat pmo ſequitur poſtꝙ̄ aliquis peccauit eſt incertū ⁊ contingens quantum fuit ſuum peccatū. Probo ⁊ arguo p tpe inter occiſionē ⁊ ſagittationē ſi contigat occiſio grauius peccat ſortes, et ſi non contingat occiſio

min⁹ grauiter peccat ſortes. ꝛ pōt eē adhuc indifferēter ꝙ ꝯtingat vł nō contingat ꝫ pōt eē ꝙ ſortes q̄n peccat magis vel min⁹ peccat: ꝛ ſortes ꝓ certo inſtanti fuit p̄ciſe eque mal⁹ ſicut plato. ꝛ pōt eē ꝙ pro illo īſtanti fuit magis vel min⁹ mal⁹ ꝙ̄ plato que videntur impoſſibilia.

¶ Ad idem ponatur ꝙ ſortes ꝛ plato nūc primo ſagittēt ꝛ quero nūq̇d ſortes grauī⁹ peccat ꝙ̄ plato vel non. Si dicaƚ ꝙ ſortes grauius peccat. cōtra ſi ſortes grauius peccat ꝛ ſortes nihil adhuc facit ꝙ non facit plato. ſortes graui⁹ peccaret. ꝓpter occiſionem futurā eo ꝙ occidet et plato non ꝛ cū quālibet latitudinē peccati ſequiƚ latitudo pene. ſequitur ꝙ ſortes nunc meretur penā pro occiſione futura ꝛ tunc prius tēpore foret de⁹ vltor peccati ꝙ̄ peccatum eſſet quod eſt contra veritatem.

¶ Ad idem arguo et probo ꝙ ſortes nō graui⁹ peccat et volo ꝙ ſortes ꝛ plato ſtatim poſt decedant cum ſuis pctīs tūc ſortes ī īferno graui⁹ puniƚ ꝙ̄ plato. Tūc arguitur ſic. Sortes graui⁹ puniƚ ꝛ nō graui⁹ peccauit ꝫ iiuſte aн̄s ē poſſibile q2 eſt vna copulatiua cui⁹ vna pars eſt neceſſaria ꝛ ſcd̄a poſſibilis. ꝛ ꝑ ꝯn̄s eſt poſſibile. Similiƚ ſcd̄ꝫ iſtud ſequitur ꝙ pena alicui⁹ dānati poſſet minui in inferno et augeri quod eſt falſum.

¶ Ad idem probo ꝙ ſortes nō graui⁹ peccat q2 nulla circūſtātia eſt nūc aggrauās pctm̄ ſortis q̄ nō eq̄liter aggrauat pctm̄ platonis q2 occiſio futura nō eſt circūſtantia nūc aggrauās cū nōdū ſit. Si dicaƚ ꝙ pctm̄ ſortis adhuc nō ē graui⁹ ꝙ̄ pctm̄ platonis ſ3 facta occiſione erit graui⁹. Cōtra hoc ſic ꝓbo ſic ſedeƚ ꝙ ſit poſſibile ꝙ aliquid inter nos hic fctm̄ iputeƚ dānato ad culpā. ꝙ hoc ſit poſſibile ꝓbaƚ q2 āte occiſionē moriaƚ ſortes. tūc occiſio que hic ē imputatur alicui dannato q2 ſorti in culpā.

¶ Ad idem ponatur ꝙ ſortes ceſſet peccare ꝛ hr̄e oēꝫ actum tūc ſortes nunc vel prius grauius peccauit ꝙ̄ plato nec vnq̄ p⁹ amplius peccabit ergo ꝛc.

¶ Ad idem ponatur ꝙ ſortes peniteat de pctō ſuo añ occiſionē. Tūc arguo ꝛ q̄ro nūq̇d ſortes grauius peccauit ꝙ̄ plato vel equaliter. Si grauius ꝯtra añ ſuā pniam nō fuit grauius pctm̄ ſortiſ ꝙ̄ pctm̄ platonis vt dicit hec reſpōſio et p3 per rationes ſuperius factas. nec poſt aggrauabitur q2 non erit ſortes in gratia ꝛc. Si equaliƚ graue fuit vnū peccatum cū alio Contra vnus occidit et ali⁹ nō ꝛ cetera ſunt paria. ꝫ ꝛc.

¶ Ad idem ſi act⁹ exterior augeret vel diminueret meritū vel demeritum ſequitur ꝙ eēt poſſibile ꝙ aliquis ali⁹ haberꝫ potentiam augendi meritū vel demeritum. Et eodē mō de grā. Qd̄ hoc ſequaƚ p3. Ponatur ꝙ aliquis dn̄s p̄cipiat ſeruo ſuo occidere aliquē. Tūc ſi ille ſeru⁹ occidat pctm̄ dn̄i ē magis graue. ꝛ ſi non occidat ē min⁹ graue. et eſt in libera poteſtate iſti⁹ ſerui occidere vel nō occidere ergo et pctm̄ dn̄i eſſe mai⁹ vł min⁹ Conſimiliter eſt de gratia q2 ponatur ꝙ domin⁹ tradat ſeruo ſuo elemoſinā dandā pauperi. Tūc ſi ſeruus dat erit mai⁹ meritū dn̄i. Si nō det erit minus ergo ī ptāte ſua erit qd̄ erit meritū dn̄i ſui. Eodēmō poſito ꝙ aliq̄s fūdaret religionē cū ītētiōe ꝓfectōi vtilitatiſ eccl̄e

ſi contingat maior perfectus erit maius meritũ. Si vero minor erit min⁹: et tũc foret in poteſtate alio rum meritum eſſe maius vel min⁹.

Ad idem ſecundũ iſtud. Si deus eternaliter cõſerua ret generationem ſucceſſiuã hoĩ num ſicut nunc eſt. ſequitur ꝙ dia bolus in tentando primũ hominẽ peccaret peccato infinito: quia tũc intendebat dãnationẽ primi hoĩs. et oĩm de genere ſuo. Tunc ex hoc ꝙ cayn foret damnand⁹ aggraua retur peccatũ dyaboli: et ex hoc ꝙ caynm fuit filius: tantum aggra uaretur. ergo per infinitam ſucceſ ſionem infinite aggrauaretur igr.

Ad idẽ arguo et p bo ꝙ actus exterior non aggrauat quia eadem ratione aggrauaret ꝙ titas obiecti. ſed probo ꝙ non. et ſuppono ꝙ ſortes habeat tale velle volo peccare. vel volo malefacere nõ determinãdo ſe ad ſpeciẽ/ gen⁹ vel gradũ peccati. tũc ſeqtur ſecũ dum iſtã rñſionem ꝙ ſortes nõ pec caret aliquo gradu peccati. Pro bo. non venialiter nec mortaliter: quia nõ eſt ratio quare magis ſub vna ſpecie pecc͠ti mortalis ꝙ ſub alia. et eodẽmodo de veniali poſito ꝙ ſub oĩ ſpecie pc͠ti ſit alia ſpecies ĩ infinitum minor. Similiter non eſt ratio quare plus peccat ſub vno peccati gradu ꝙ ſub alio. Ad etiã improbo ſic. volens peccare ſub. a. gradu pc͠ti grauiꝰ peccat ꝙ nolẽs ſiłr peccare et ſub. a. gradu ceteris paribus. quia volẽs peccare ſub. a. gradu vult peccare ſub. b. gradu et grauius peccat ꝙ volens peccare ſub. c. gradu. et ſic in infinitũ. Si militer non foret ratio quare ſor tes volẽs peccare in genere: equa liter peccaret cum platone volẽte peccare ſub. a. gradu et ꝙ cũ cicero ne volente peccare ſub. b. gradu. et ſic in ifinitum. et per cõſequens mi nus peccat ſortes volens peccare ĩ genere ꝙ aliquis volens peccare in ſpecie. Idem argumentum eſt de merito poſito ꝙ ſortes velit facere platoni aliquod bonum non deter minando ſe ad aliquẽ gradũ.

Ad idem arguo et probo ꝙ ꝗtitas obiecti nõ aggra uat peccatum. et ſuppono ꝙ iohã nes habeat. a. peccatum mortale et vnum veniale vel aliud mortale in infinitum minus. a. et velit ſortes platonem eſſe ita malum ꝙ malus eſt iohannes. tunc grauius peccat ſortes ꝙ ſi ſolũ vellet ſibi. a. malũ Contra: peccatum ſortis nõ ẽ ma ius diuiſibiliter nec indiuiſibiliter ergo &c. ꝙ nõ diuiſibiliter vel ꝓpor tionabiliter. ꝓbo et arguo ſic q̃dcũ ꝗ malum maius proportionabłr ꝙ eſt. a. velle platoni: ceteris parib⁹ eẽt ꝓportionabłr maius peccatũ ꝙ eẽt ſolũ velle ſibi. a. et cui⁹ ꝗ nũerĩ ꝓportiõe et nũeri. et ſic in infinitum nec ẽ aliqua mala volitio peior vo litione qua ſortes vult platoni. a. ĩ aliqua proportiõe quin volitio qua ſortes vult platoni. aliq̃d malũ ꝓ portionabiliter peius. a. ſit magis malũ in illa proportiõe. id ẽ malũ in aliq̃ proportiõe magis malũ. a. ẽ pe ius velle platoni ꝙ eſt malũ velle platoni. a. cum iſto veniali. q̃d patꝫ neceſſario: quia illud eſt peius. a. in aliqua proportione et aggregatum ex. a. et veniali non eſt peius in ali qua proportione. ergo &c. Similiť quocunq̃ malo proportionabiliter maiori. a. dato exceſſus illius ẽ ma ius malum ꝙ eſt pc͠tum veniale et per conſequens ipſum eſt peius ꝙ aggregatum ex. a. et certo venia li. Si dicatur ꝙ velle platoni. a. et b. veniale vel mortale: tale eſt pei⁹ ꝙ velle ſibi ſolum. a. non tñ propor

nabiliter vel diuiſibiliter. Contra capio exceſſū vnius illaꝝ volitionū ſupra aliam in malicia ut.c.exceſſꝰ quo peius eſt.ceteris paribꝰ velle platoni.a.b.ꝙ ſolum.b. tunc.c.exceſſus eſt peccati malicia ꝛ nō eiuſdem ſpeciei cuꝫ reſidua parte illiꝰ malicie.quia tunc eſſet ſibi proportionabilis.et ſic ꝑ ꝯñs ſortes ſic volēs habet duas malicias ꝛ duo peccata ſpecie diſtincta:qḋ non eſt verum.Similiter ſecundum iſtam viam foret poſſibile qḋ aliquodꝫ peccatum veniale foret grauius alio ī infinitum. Probo:quia poſito ꝙ ſortes volendo platoni.a.b.maluꝫ non peccat niſi venialiter.Tunc vt ſuperius argutum eſt idem peccatum eſt peius in proportionabiliter ꝙ eſſet ſibi ſolum velle.a. ſit exceſſus iſte. cc.exceſſus erit iproportionalis riſidue parti exceſſus: et in infinitum malus malum.Et vtraꝗ pars eius malicie eſt peccatum veniale.ergo aliquo peccato veniali eſt aliud veniale infinite grauius. Ad idem velit ſortes platoni a.malum per vnum inſtans diei et iohanni per omne iſtans ꝑter vnū Similiter velit ſortes platonē eſſe tam malum ꝙ malus pt eē ſub.a. gradu malicie et velit omnibus ceteris paribus:iohannē eſſe tā malum ꝙpoteſt eſſe ſub aliquo gradu citra.a.tunc in vtroꝗ caſu vnus vult maius malum ꝙ alius.Et tamen non plus peccat cum vnum obiectuꝫ ſuper quo cadit actus nō ſit maius alio diuiſibiliter vel ī aliqua proportione.

¶Ad idem ſuppono ꝙ.a.ſit aliquod factum cum ceteris circunſtantijs cum quibus ſi fieret bene fieret:faciat ſortes tūc.a. cum iſta circunſtantia ꝙ cadat.a. eſſe peccatum ymo grauiſſimū peccatum poſſibile mortale vel veniale.Tunc ſortes peccaret quia facit aliquid quod iudicat eſſe peccatū Similiter facit contra conſcientiam:ergo peccat per apl̄m. Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt. ad Romanos.4.Contra:probo ꝙ ſortes non peccat:qꝛ ſi peccaret in caſu iſto peccaret minimo peccato poſſibili.ꝙ pmo ꝓbo: ſit ſortes non pt in aliqua ſpecie peccati cuꝫ paribus circunſtātijs minus ꝙ peccat in caſu iſto. Probo:quia ſi pōt. ſit.b.peccatum commune.Contra ſortes credit.b.eſſe peccatum tantum vel non minus ꝙ.a.et alie circunſtantie ſunt pares.ergo hec credulitas tantum aggrauat peccatū b.ſicut.a.nec eſt alia circunſtantia aggrauās.ergo non grauius eſt.a. ꝙ.b.ſed equalia ſunt peccata. Si dicatur ꝙ eſſet veruꝫ:ſcilicet ꝙ ſortes non poteſt cum paribus circunſtantijs in aliqua ſpecie mundi peccati minus peccare ꝙpeccat.a.peccato.Contra ex iſto ſequitur ꝙ.a. peccatum ſit minima ſpecies peccati poſſibilis Probo etiam hoc de. peccatis creduliter vel ſcienter factis:quia remittatur continue et ſucceſſiue credulitas et actus volūtatis:et ſic de alijs circunſtantijs ꝗ remitti poſſunt et remittantur ad non gradum:tunc ante finem hore a.erit maius peccatum ſicut ē aliquod poſſibile. Probo: quia ſi non ſit.b.minus.Contra.b.ſit aliqua intenſiōe et aliquo gradu credulitatis:et ſic de alijs circunſtantijs: et ſic ante finem hore.a.erit tunc remiſſius.ergo et minus peccatum: quia.a.ꝑ poſitum ſi eſſet minꝰ peccatum quod fieri poteſt:cum paribus circunſtantijs.et per cōſequēs nullum peccatum quod ſit cū eqlī gradu actus volūtatis et cū equali actu credulitatis et equalibus bus alijs circunſtantijs eſt minus peccatuꝫ ꝙ.a.Ex arguo vltra nul-

lum peccatum eſt poſſibile minus q̄.a.erit ante finem hore. ergo ſpecies in qua.a.eſt minimum poſſibile cum non poteſt eſſe minus peccatum q̄ in iſta ſpecie.

¶Ad idem arguo et pro q actus exterior nō aggrauat peccatum: quia ſi aggrauaret tūc ceteris paribus vt dictum eſt pri⁹ grauius peccatum eſt velle facere q̄ ceteris paribus tantum velle. Cōtra. pono q velle vulnerare platonem cum certis circunſtantijs ſit peccatum ſub.a. gradu veniali et de facto vulnerare ſit ſub.b.gradu. pcipiat tūc deus ſorti hodie nō facere peccatum q deducto iſto precepto ceteris paribus eſſet ſub.a.b.gradu quo precepto dato velit ſortes cum illis circūſtantijs vulnerare platonē et ſagittet ad eum et volo q vulnerauerit eū: tūc moriatur ſortes in eodē tempore. Et quero nunquid ſortes peccauit mortaliter vel non: q non p3: quia nunq̄ quando ſortes fuit peccauit niſi ſub.a.gradu veniali: et hoc nō fuit contra pceptū. ergo ⁊c. Similiter non peccauit mortaliter niſi eſſet/quia contra pceptum fecit peccatum ſub.a.gradu. Et poteſt eſſe q vulneratio ad extra non contingat. ergo poteſt eſſe q nunq̄ peccauit niſi venialiter ſub.a.gradu: et hoc non eſſet contra preceptum Iterum ſi dicatur q non peccauit mortaliter. contra impleta vulneratione verū erat q peccauit mortaliter quero etiā vbi expectabat euentum rei in celo vel in inferno et poſſunt fieri mula argumenta q̄ ex alia parte facta ſunt.

¶Nunc arguo ad ptem contrariam et probo q actus exteriores aggrauāt peccata. Et arguo per gloſam de pnīa.d.c.i.capl. ſi quis. vbi textus eſt ad oppoſitū dicit glo. re vera magis reus eſt ſi opus exhibeatur: ſed hoc quo ad ſufficientiam eterni interius accipere. et addit glo. non minus.i. nichilomin⁹ eſt reus q̄uis ad effectū nō pueniat q̄m quin pl⁹ peccet vt dixi ſi opus exequatur. ⁊ ad hoc facit gloſa rationi: quia actus exteriorē phibitus. Confirmatur per glo. 22.q.5. c°. q̄ videret. dicit glo. Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eā: in corde ſuo iam mechatus eſt. et dicit glo. Nunquid ī ponemus illi tantam penitentiā ac ſi factum interueniſſet. reſpondet non tam grauem.

¶Ad idem videtur eſſe error petri abelardi.15.in ordine prout ponitur inter epiſtolas bernardi. dicit ſic petrus. Nos vero dicimus q ſola voluntas eternaliter a deo remuneratur ſiue ad bonum ſiue ad malū: nec propter opera peior aut melior efficitur homo niſi dū operatur fortaſſis voluntas ei⁹ cuius in aliquo augmentatur.

¶Ad idem homo tenetur confiteri actus exteriores ⁊ non ſolum interiores q non eſſet niſi tales eſſent peccata: ⁊ per ipſa peccata aggrauarentur.

¶Ad idem ſequitur eque bonum et eque meritorium foret velle baptizari vel confirmari: ſicut baptizari et confirmari. quod eſt contra determinationem eccleſie: et contra gloſam de penetentia diſtinctione prima et poſt capitulo. q̄penitet.

¶ Ad idem ſecundū
iſtud eque meritorium foret velle
mortificari pro xp̄o ſicut velle mar
tirizari.conſequēs eſt falſum:quia
opere extrinſeco cū voluntate de-
betur aureola et pro omni ſola vo
luntate igitur.

¶ Ad idē ſecūdū iſtā
ſequitur ꝙ poſito ꝙ ſortes et plato
vellent adulterari cū.b.et vterqꝫ fa
ceret quod in eo foret/et ſortes fa
ceret/et plato non.ſequitur ꝙ ſor-
tes non grauius peccaret ꝙ̄ pla-
to.cōſequens eſt falſum: quia ſor-
tes adulteratur facto ⁊ voluntate
et plato non:ſed tantū vnomō: ſcꝫ
in voluntate.ergo ſortes grauius
peccat ꝙ fit iſto modo duplex adul
terium.ptꝫ in glo.ad Romanos.1.
plenos homicidijs.dicit glo.plura
liter dr̄ ꝙ ſunt homicidia actus et
voluntatis.

¶ Ad idem.velit ſor-
tes peccare ſub.a.gradu:ſit.a.gra-
dus valde intēſus et faciat ſortes
quantum poteſt nec peccet ſub.a.
gradu.Tunc ſecundum iſtā rñſio-
nem ſortes peccaret ſub.a.gradu.
Probo:quia ſi ſortes vellet occide
re platonem et faceret quantū poſ
ſet ad occidendum eū ſortes foret
ita reus ſicut et ſi occideret plato-
nem.ergo eadem ratione ſequitur
nolens peccare ſub.a.gradu faciēs
quantū in eo eſt:eſt ita reus ſicut ſi
peccaret ſub.a.gradu.

¶ Ad idem arguo ſic
actus per accidens non a propoſi-
to ſequens actum voluntatis ag-
grauat peccatuꝫ.ergo a multo for
tiori actus a propoſito ⁊ directe ſe-
quens aggrauat peccatum.Aſſum
ptum patet quia ſi aliquis ſagitta
ret in loco illicito et a caſu hominē
interficeret ſicut lamet occidit ca-
ym occidit.vt habetur geñ.25.vtſ
ꝙ fieret homicida:et grauius pec-
caret ꝙ̄ ſi non occideret.Et pōt ar
gumentum fieri de tribus vl duo-
bus ſagittantibus in loco illicito:
quorum vnus interficit et alius nō
ſint omnia cetera paria.et poſſunt
fieri multa talia argumenta q̄ fa-
cta fuerunt ex alia parte articuli.

¶ Ad idem de facto
interficiens hominem et volēs in
terficere plus nocet proximo ⁊ eq̄li
ter deum contepnit in voluntate.
et cetera ſunt paria.ergo grauius
peccat ꝙ̄ alius et maius malum
facit.

¶ Ad idem ſecundū
iſtam opinionem ſequitur ꝙ ſi ſor-
tes et plato intēdāt equaliter adul
terari et faciant equaliter quantū
in eis eſt et ſortes cognoſcat ſuam
credens eam cōiugatam alterius ⁊
plato ſolutam credēs eſſe cōiuga-
tam alteri.ſequitur ꝙ ſortes non
grauius peccaret ꝙ̄ plato.ſicut te-
net dñs Altiſiodoren.2.diſtin.quia
quo ad actus voluntatis ſūt equa
les.ſed conſequens eſt falſuꝫ.quia
plato cōmittit adulteriuꝫ in facto
et iniuriatus eſt proximo ſuo:ſor-
tes non.ergo ⁊c.

¶ Eodemmodo poſi
to ꝙ ſortes et plato vellent for-
nicari et nullo modo adulterari ⁊
et equaliter faciant ad hoc diligen
tiam ſuam cognoſcat ſortes de fa-
cto coniugatam et plato ſolutam
ſint cetera omia paria.tunc ſortes
grauius peccat et tamen actus vo
luntatis in omnibus ſunt ſimiles.

¶ Ad idem ſic.ſi ſor-
tes inebriaret ſe multum ſic ꝙ red
deret ſe furioſum ⁊ ſic infatuatus

ↄmitteret homicidia multa ⁊ alia peccata ſi poſt ebrietatẽ vel furiam cõmitteret pctã talia illa forẽt ſibi imputanda in culpã vt pꝫ in caſu di. 6. Et per anſm.i. Cur deus hõ ca. xxxiiij. et de conceptu virginis. ca. xxiiij. ⁊ per hugonẽ. de ſacramẽtis parte. 7. ca. 23. Et per phm̃. 3. ethi. ca. 9. qui dicit ꝙ ebrijs debent du-plices increpationes et tota ratio eſt qꝛ tale commiſſum in ebrietate eſt quodammodo volũtariũ ⁊ ex cõ ſimili ratione talis actus exterior fit voluntarius quia principiũ eſt voluntarium ⁊ ↄ̃ſis actus exterior imputatur ad culpam.

¶ Ad idem arguo de aliquo predicante populo errorem contra fidẽ eccleſie ſi populus ſibi credat et ducatur in errorem grauius ceteris paribꝰ peccat ꝙ̃ ſi nullus crederet: et ſi pl̃es credũt magiſ peccat et maius eſt peccatum predicãtiſ vt allegat dñs altiſſidorẽ. ab augᵒ. de arrio ſermone. 2ᵒ. et ignorat pena arrij qꝛ ignorat quot ꝑ eiꝰ doctrinã peruerſi fuerunt.

¶ Ad idẽ arguo per magiſtrum ſcd̃o ſñiaꝝ di. 35. ca. 3ᵒ. vbi dicit ſic ſane dici pt ⁊ libere tradi pt pctm̃ eẽ actũ malũ exteriorẽ ⁊ interiorem et per ↄ̃ſis aggregatuꝫ ſimul maius peccatum eſt ꝙ̃ ſolꝰ actus interior. Similiter vt habetur in multis locis tribus modis committitur oẽ pctm̃ ⁊ di. 4. dicit mgr ꝙ actus exterior ⁊ interior ſũt vnũ et idem peccatum.

¶ Ad ideꝫ arguo per iſtã legẽ exodi. 12. Si rixati fuerint viri ⁊ ꝑcuſſerit alr ꝓximũ ſuũ lapide vel pugno et iſte mortuus nõ fuerit ſed iacuerit in lecto ſi ſurrexerit et ambulauerit ſuper baculum ſuum innocens erit is q̃ percuſſit ita ꝙ operas eius ⁊ impenſas ĩ medicos reddat. Et poſt qui percuſſerit ſeruum ſuum ⁊ ancillam virga ⁊ mortui fuerint reus erit. Si autẽ vno die ſuꝑuixerit duobꝰ ſubiacebit. Similiter preceptum eſt ĩ lege ſi quis percuſſerit mulierẽ pregnãtem ita ꝙ abortiuũ fecerit ſi puer ꝑemptus exierit reddet ei animaꝫ pro aĩa. ſi exeat informe puniat pecunia tantum.

¶ Ad iſtũ articulum Reſpondeo ꝙ ſimpliciter verum eſt ꝙ actus exteriores aggrauant pctm̃ ⁊ augẽt meritũ et demerituꝫ ⁊ rõ eſt qꝛ tales actꝰ exteriores ſũt obiecta interiorum ⁊ ſm ꝙ illa ſũt magiſ mala vl minus ſm illud ſunt actꝰ ĩteriores peiores vel meliores Sed ſi queratur magis ad difficultatem materie vtrum euentus ſequens aut concomitans actũ volũtatis omnibus alijs paribus videlicet quo ad intenſionem actꝰ ⁊ negligentiã et ſic de alijs reſiduis circũſtantijs aggrauat pctm̃ teneo ꝙ non. Et ratio eſt. Qꝛ ſi ſortes ⁊ plato equaliter velint occidere petrũ et faciat vterqꝫ quãtũ in eo eſt ⁊ ſortes occidat petrum et plato nõ tũc vtriuſqꝫ obiectum eſt eque maluꝫ qꝛ occiſio petri quã vterqꝫ ⁊ intẽdit oĩa alia ſunt paria Similiter ponatur ꝙ plato ꝑcutiat ſtatuaꝫ credẽs percutere petrũ ceteris paribꝰ tãtum peccat plato ſicut ſi percuteret petrum. Probo quia plato non intendit percutere ſtatuam ſed ſoluꝫ petrum nec percuſſio ſtatue eſt obiectum voluntatis platonis niſi ꝑ accidens ſed ſola percuſſio petri ẽ obiectum voluntatis vel volitionis platonis que percuſſio tantum aggrauat nunc ſicut et ſi percuteret petrum quia ita mala foret et omnia alia ſunt reſidua eadem preter iſta que concernunt obiectum

ergo &c. Iſtam partem tenet domi nus artiſſiodoreñ. 2. ſnſarum. q. 9. ⁊ queſtione ſecunda

Ad argumenta in contrarium r̃ndeo. Ad p̄mū de glo. de penitentia di. i. dico q magis ē adherendū tertui q̄ gloſe tñ pro re uerentia gloſe dico q gloſa loquit̄ de facto q non ita re⁹ ſit homo ſo la voluntate ſicut ſit voluntate cū facto et ratio eſt q: vt dicit hugo d̄ ſacra parte. 14. tale ē cor hominis vt opere ſuo magis ſardeſcat ſiue ad bonitatem amandam ſi rct tñ ē ſiue ad maliciam ſi peccatū vix pōt fieri vt voluntas opere ſuo nō au geatur.

Ad ſecūdā rationē de errore petri abelardi dico q ſi cut verba ſua ſonant non multum errauit q: quaſi eadē verba ponit q̄ pōit hugo de ſacram. parte. ix. c. 6. qualiter tamen intellexit ignoro. Pōt tñ ſic dici q. p. voluit q ſemp videtur intenſa eq̄ voluntas et eq̄ lis malicia ⁊ ſic de aliis circūſtātiis puta itricec̄ ſēp ē equale pctm̄ vt ſi ſortes vellet ex equali charitate ⁊ ex equali feruore dare vnū dena riū ſicut plato duos tm̄ mer& pls to' ſicut plato qd nō dico ego q: bo nitas obiecti auget et minuit debi tum meritum ſm̄ ſolā intentionē.

Ad tertiam conce do q homo tenetur confiteri circū ſtantias ⁊ actus exteriores in q̄tum ſunt circūſtantie ſed in caſu q̄ quis ſagittaret in illicito loco et a caſu occideret vel faceret aliud malum non tenetur dicere euentum ſequē tem plus q̄ alius qui equaliter ſa gittaret et non committeret malū expediens et ſecurius eſſet illd di cere confeſſori et credo q talis ha berat dolere de tali euentu eo q tā tum malū fecit proximo.

Ad quartum ⁊ q̄n tum de baptiſmo et confeſſione et virginitate et ſimilibus bene cre do q ceteris paribus eque merito ria foret volūtas ſine actu ſicut cū actu ſuppoſita equali difficultate ⁊ ſic de aliis circūſtantiis ſed nō eq̄ bonum quia in martirio dimittitur pena et culpa vt patet extra de ce lebratione miſſ. vbi dicitur q ī ba ptiſmo martirio confeſſione cōfer tur maior gratia virtute rei opate Et ſimiliter aureola datur magis pro actu exteriori q̄ interiori ⁊ ſūt talia opera magis bona q̄ ſūt me ritoria.

Ad ſextum reſpon deo q de facto et ſecundum comu nem curſum ſortes grauius pecca ret quia vt dixi vix fieri poteſt vt vo luntas opere ſuo non augeatur et maxime in peccato carnis et ſecun dum communem curſum ita eſt q q voluntas precedens non omni no plene vult ſed in opere eſt plene conſneſus hinc eſt communis pau peres preſumunt de ſeipſis q ſi di uites eſſent multa darent pauperi bus et copioſe expenderent. Et ſb diti q ſi eſſent prelati optime tace rent ſed cum gradum fuerint ade pti aliis ſunt ſimiles vel peiores. Sed poſito q omnes circunſtantie manerent pares excepta ratiōe ac tus interioris in eſſe dico q equali ter peccarent. Et ad argumentum vltra qñ ar ſor ꝯmittit adulterium volūtate ⁊ fctō plato ſolū volūtate ḡ ſor grauī⁹ peccat nego conſequē tiam. Et ratio eſt quia adulterium in facto ſuo non ſuperaddit malici am in voluntate quia ſunt vnum ⁊ idem peccatum ſicut magiſter ſecū do ſententiarum di. lxii. dicit volū tas eſt principaliter peccatum. Ac

tus vero exterior non niſi quia ſeq̃
la peccati.

¶ Ad ſeptimuȝ argu
mentum dico ꝙ ſi fortes vellet pec
care ſub a gradu et faceret quantũ
in eo ẽ vt peccaret ſub.a.gradu nõ
ſequitur ꝙ peccaret ſub.a. gradu
ſed dico ꝙ eſt ita reus et tantũ pec
cat ſicut peccaret peccans cuȝ iſtis
circunſtantijs ſub.a. gradu ſed eſt
impoſſibile ipſum tantuȝ peccare
ſub a gradu et cum iſtis circunſtan
tijs quia neceſſario requirunt plu
res et magis aggrauantes circun
cunſtãtie.

¶ Ad octauuȝ argu-
mentum dico ꝙ ſi fortes ſagittarȝ
in loco illicito puta in villa iſta vel
alibi vbi eſt concurſus hominum
et plato conſimiliter ſagittaret et
a caſu contigit forteȝ occidere vnũ
hoĩeȝ et platonẽ nõ:oĩb⁹ alijs pĩb⁹
dico. ꝙ equaliter peccarẽt nõ ei for
tes plus peccaret occidens q̃ nõ oc
cidens.ſed principalis circunſtãtia
aggrauans in vtroq; eſt negligen-
tia que vtrobiq; equalis eſt. Con-
tra obijcitur videtur ſequi ꝙ quili
bet ſagittans vel iacens lapidem
in incertuȝ in villa iſta peccarȝ mor
taliter quia ſi contingeret eum ſic
de culpa ſua occidere hominem vł
porcum vel aliomodo grauiter no
cere proximo tunc peccaret morta
liter et tantũ peccat nunc ſicut tũc
igĩ.,ꝛc. Reſpõſio ꝙ ſi peccaret mor-
taliter homicidio ſequenti peccat
mortaliter et ſi non contingat ho-
micidium nunq̃ tantum:ſemper ĩ
primo caſu peccaret mortaliter nõ
dico. Sed adhuc obijcitur talis ꝓ-
ijciens ſagittam vel lapidem tene
tur ad maiorem ſatiſfactioneȝ igi
tur grauius peccat.nego ↄ̃ñiaȝ qꝛ
aliquando homo tenetur ad ſatiſ-
factionem exteriorẽ ſine culpa ſua

¶ Ad nonũ argumẽ
tum nemo conſequentiam plus no
cet ꝛc.igitur magis peccat forte ta
men eſt aliquo modo magis maluȝ
vnde equale peccatuȝ et magis no
cet meliori q̃ minus bono.

¶ Ad decimuȝ argu-
mentum dico ſiue populus credat
ſiue non ſiue plẽs ſiue pauciores di
co ꝙ non minus peccat. Et eodem
modo dico de bono p̃dicatore ſi ta-
men popul⁹ credat ſibi in malo au
gebitur pena ſua et actualis dolor
ex hoc ꝙ videbit tot perire et ire ĩ
viam perditionis per ſuum errorẽ
et econtrario modo de bono qꝛ au-
gebitur gaudium ſuum accidenta
le ſed ſecundum iſtud ſequit̃ ꝙ eq̃-
liter peccantes inequaliter punirẽ
tur in inferno et equaliter meren-
tes inequaliter p̃miarentur ĩ celo
quod concedo de pena ⁊ premio ac
cidentali.

¶ Ad vndecimuȝ pa
tet per iam dicta.

¶ Ad duodecimum
dico ꝙ ſepius in antiqua lege et ẽt
noua maior pena fuit iñflicta vbi nõ
fuit maior culpa

¶ Et qꝛ prius in quo
dam argumento tetigi. Utrum q̃
titas obiecti augeat meritũ vł dẽme
ritũ iõ iſtõ hic aliq̃lr tractare intẽ-
do. Et primo arguo ꝙ non et pre-
ter argumenta prius facio facio

argumentum ſic ſuppono ꝙ ſortes
ſumat de bonis platonis vnū gra
num tūc cum aliquibꝰ circūſtātijs
non eſt pctm̄ mortale ſumat tūc cū
equalibus circūſtantijs duo grana
vel tria et ſic in infinitum. Et que-
ro nunquid furtū erit aliqñ pctm̄
mortale. Si dicat ꝙ ſic ꝯ qꝛ capio i-
ſtās in q̄ iceperit eē mortale. Et q̄-
ro an i illo īſtāti ſit mortale ſi tūc ſit
mortale videtur ꝙ ſit minimū mor
tale quia quātūcūꝙ modicū remit
teretur malicia iſtius ſtatim non ſi
eret mortale. ſequit ꝙ aliqd pctm̄.
Similiter mortale aliq̄ veniali non
eſt niſi tantū finite grauius quod
pꝫ cōtinue ante hoc inſtans fuit il-
lud furtum veniale ꝛ nunc nō eſt in
duplo grauius pctm̄ ꝙ fuerit ime-
diate añ hoc inſtans ymo i nulla ꝓ
portione qd pꝫ qꝛ oēs circūſtātias
ſunt pares ſicut fuerunt ante ꝓpt
q̄titati boni ablati que ꝯtinētinue
per caſum augetur ſucceſſiue et ꝑ
ꝯñs nec obiectū nec aliqua alia cir
cunſtantia eſt magis in aliqua pro-
porcione aggrauās ꝙ fuit añ hoc
inſtans ymo in nulla ꝓporcione ꝗ
non totū pctm̄ in aliqua ꝓporciōe
eſt grūuius ꝙ fuit immediate ante
hoc inſtans. Si dicatur aliomō ꝙ i
inſtanti in quo illud furtū incipiat
eſſe mortale eſt veniale Cōtra quia
adhuc eſt conſimile incōueniens ſi
cut prius qꝛ ſequitur tunc illud eſt
maximum veniale. Reſpōdetur ꝙ
aliquo veniali non eſt aliquod mor
tale in duplo grauius et ſic de omi
alia proportione aſſignabili quia i
nulla proportione erit hoc pecca-
tum immmediate poſt hoc grauiꝰ
ꝙ nunc eſt et tamen nunc non ē ve-
niale et imediate poſt hoc erit mor
tale. Idem argumentum poteſt fi-
eri de delectatione moroſa qꝛ ſi de-
lectatio ſeu cogitatio illicita diu
teneatur et ſi voluntas faciendi de
ſit mortale eſt ꝛ ſi non diu teneatur
veniale eſt vt patet ſecundo ſentē-
tiarum capitulo quinto di. xxiiij.
Idem argumentum poteſt fieri de
ebrietate ꝛ iracūdia que i paruo tē
pore ſunt venialia peccata ꝛ diu cō
tinuata ſunt mortalia vt habetur
per auguſtinum de igne purgato-
rij vbi dicit que ſunt mortalia pec-
cata et que venialia dicit ꝙ morta
le peccatum eſt iracundia ſi longo
tempore teneat ebrietas ſi aſſidua
ſit in eorum numero computat et
ponitur in cano. di. xxxv. fieri eteni
poteſt illud argumentum de mēda
tio ꝙ in viro perfecto eſt peccatū
mortale in viro imperfecto non vt
patꝫ in cano. xxij. q. ij. ne quis arbi
tretur. Si reſpondeatur ad iſtd ar-
gumentum ꝙ ſi alie circunſtantie
manēt pares ex q̄titate obiecti nū
ꝙ peccatum quod fuit veniale fiet
mortale. Contra illud ſequitur ꝙ
cum alijs circonſtantijs cuꝫ quibꝰ
non peccando vel non venialit pec
cādo aufert vnum grnū poteſt au
ferre vnum modium nec peccādo
mortaliter et ſic de omni q̄titate.
Et vltra ſequitur ꝙ in hominis po
teſtate eſt auferre quodcunꝙ ma-
ius bonū ſine cicunſtantiis aggra-
uante ymo cum eiſdem que primo
forte intanſioribus que non muta
bunt ſpeciem peccati.

¶ Ad idē ſequit ꝙ in
digentia excuſaret furtum a pecca
to veniali et aliqua a peccato mor
tali q̄ non excuſaret a peccato veni
ali cum ceteris et equalibus circū
ſtantijs vel ergo eſt maxima q̄ nō
ſufficit excuſare vel minimum qd
ſufficit. Si pō tūc illa ē pctm̄ tūc vi
det ꝙ illd ſit mimū peccatū morta
le quia ſit. a. illud bonum reſpectu
cuiꝰ eſt maximum que non ſufficit

tunc qſlibet min⁹ auferre foret nõ mortale vel in aliquo caſu foret nõ pctm̃ igitur hoc auferre ẽ minimũ pctm̃. Si deẽ minia q̃ ſufficit. Tũc arguiẽ ꝙ ſit maximũ peccatuȝ veniale ⁊ i alio caſu maximũ nõ pctm̃ ſimiliter ſequitur ꝙ immediate p⁹ hoc erit minimũ peccatum et quocunq; dato eſt minus.

¶ Ad idem arguo ſic ⁊ ꝓbo ꝙ q̃titas obiecti nec minuit nec auget meritũ nec demeritum ſuppono ꝙ ſortes et plõ faciãt duo opera bona cum omnibus circũſtã tijs paribus excepto ꝙ ſortes credat factum ſuum eſſe magis bonũ et meritoriũ q̃ plato. Et q̃ro vtruȝ ſortes plus mereatur q̃ plato vł nõ ꝓbo ꝙſicq; malus credens factũ ſuum ceteris parib⁹ eſſe magſ malum graui⁹ peccat ergo cõſimiliter erit de bono qui iudicat factũ ſuuȝ bonũ eſſe magis bonũ ceteris paribus plus meretur. Similiter iudiciuȝ de bono minuit peccatũ ergo iudicium de maiori bono magſ minuit ergo eadem ratione iudiciuȝ de bono augeret meritũ et malus iudiciũ vel de maiori bono magis auget. Si dicatur ꝙ in caſu poſito ſortes plus mereretur. Cõtra cum illis circũſtãtijs ſortes poteſt credere ſe mereri ſub aliquo gradu ſub quanto preciſe meretur credat tũc ſortes ſic et credat plato ſeipm̃ mereri ſƀ maiori gradu tũc plato pl⁹ meretur ꝙ ſortes ¶ Contra. Qr ſortes recte et vere credit de q̃titate meriti ſui plato falſe et erronee ergo minus facit ad meritum platonis q̃ ſortis iudicium.

¶ Ad idem ſic ſortes credit ſe mereri ſub a gradu ⁊ meretur ſub a gradu tunc plato plus meretur quia poteſt plato ſub aliquo gradu vltra a credere ſe mereri alijs circunſtantijs paribus ⁊ ſit b. gradus quo plato credens ſe mereri vltra. a. per. b. latitudinem mereretur ergo eadem ratiõe credẽs ſe mereri per iſtam latitudinem vltra iam meretuur et ſic in infinitum.

¶ Ad argumenta iã facta reſpõdeo et teneo ꝙ quantitas obiecti auget et minuit meritum et demeritum. Ad primũ argumentũ qñ arguebatur ſic poſito ꝙ ſortes velit ſe peccare nõ determinando ſe ad certum gradum vel ſpeciẽ peccati dico ꝙ in iſto caſũ ſortes peccat et peccat mortaliter propter illas circunſtantias concurrẽtes. Sed poſito ꝙ per nullã circunſtantiam aliã ad certũ gradum vel ſpeciẽ determieẽ dico ꝙ erit veniale ſub aliquo gradu malicie et non ſub mĩmo q̃r remitti põt ꝑ remiſſionẽ aliarũ circũſtãtiarũ puta ꝑ remiſſionem actus et conſimiliũ. Et qñ arguitur ꝙ non eſt ratio quare pl⁹ peccat venialiter q̃ mortaliter dico ꝙ ſic q̃r pctm̃ in genere ſimpliciter non eſt peccatum mortale ſed fit mortale per determinationẽ ad aliquam aliam ſpeciem et per aliquam aliam circunſtantiam adiunctam et dico ꝙ ille minus peccat ceterſ pib⁹ q̃ volẽs peccare ſub a gradu vel. b. et ſic de ſimilibus: ⁊ nego iſtud ꝙ volens peccare ſub. a. gradu peccat et nolens peccare ſƀ gradu duplo in duplo maius peccat et ſic in infinitum quia ad intenſionẽ et remiſſionem obiecti ſequitur remiſſio vel intẽſio peccati vel meriti in infinitum. Sed contra illõ arguitur ſic volitio qua ſortes vult peccare cadit ſub malo in genere ⁊ tamen eſt minus malum in infinitum q̃ ſub ſpecie vel ſub gradu et nulla eſt alia circunſtantia vnde oritur talis malicia ergo tale peccatũ

eſt in infinitum minus q̃ aliquod
peccatum in ſpecie ſub aliquo gra
du dato. Et poteſt cõfirmari in ex=
emplo grauius eſt in infinituȝ. vel=
le occidere hominem q̃ bouem. et
ratio eſt quia homo eſt in infini=
tum melioꝛ boue: et occiſio eius in
infinitum peioꝛ et magis fugiẽda.
et conſimiliter eſt in propoſito in ĩ=
finitum eſt magis malum in ſpecie
vel in gradu q̃ ĩ genere. ergo ꝛ vel
le peccare ſub gradu et in ſpecie in
infinitum grauiꝰ q̃ in genere. Ad
iſtud dico ꝙ non ſequitur maluȝ in
genere vt ſic eſt minus malum ĩ in
finitum q̃ malũ in ſpecie vel in gra
du ergo velle malum in genere eſt
in infinitum minus malum q̃ vel=
le malum in ſpecie vel ſub certo g̃=
du. vel poteſt dici ꝙ velle peccare ĩ
genere eſt in infinitum minus pec
catum q̃ velle peccare in ſpecie Sȝ
obijcitur in qua ſpecie peccati pec
cat talis. Reſpondeo ꝙ non peccat
in ſpecie aliqua ſed ſolum in gene
re. Sed adhuc obijcitur ꝙ om̃e pec
catum in ſpecie eſt in infinituȝ gra
uius iſto. Ad iſtud poteſt dici ꝙ ſi
vnum actuale ſit in infinitum gra=
uius alio hoc non eſt inconueniẽs.
Sed adhuc obijcitur ſic: velle ſoꝛtẽ
occidere eſt graue peccatum et ſic
de ꝯſimilibus peccatis et velle ſoꝛ
tem peccare eſt peiꝰ ergo peccatũ
in genere non eſt minimum qꝛ pe=
ius peccare q̃ occidere. Reſpon=
deo velle ſoꝛtem occidi non eſt pec=
catum niſi ex circunſtantia adiun=
cta puta ex libidine vel conſimili ꝛ
ſecundum illam habet maliciã pec
cati. Aliter poteſt reſpõderi ꝙ non
eſt poſſibile ꝙ ſoꝛtes velit peccare
ſed poſſibile eſt ꝙ velit aliquem ac
tum facere cum circunſtantijs cuȝ
quibus erit peccatum ſed malum
vt malum eſt non poteſt eſſe obie=
ctum per ſe voluntatis. Ad idem
arguo ſic et ſuppono ꝙ ſoꝛtes velit
peccare mortaliter et non velit ſoꝛ=
tes cum intentione aliqua que ex=
cuſet a peccato quero nunquid ſic
volendo peccat venialiter vł moꝛ=
taliter non venialiter vt videtur ſi
moꝛtaliter contra quia ſi ex hoc ꝙ
ſoꝛtes velit peccare in aliqua ſpe=
cie peccati peccaret in iſta ſpecie vł
equali malicia cum malicia iſtius
ſpeciei et tunc poſito ſicut commu
niter ponitur ꝙ foꝛent ſpecies infi
nite quarum quelibet foꝛet alia in
infinituȝ maioꝛis malicie ſic pecca
ret quia maioꝛi malicia q̃ peccatũ
in aliqua ſpecie quia ceteris parti=
bus peius eſt velle peccare peccato
infinite malicie q̃ velle peccare a
ſpecie vel. d.b. et ſic de ſingulis.
¶ Ad iſtud reſpondeo ꝙ ſi loqua
tur de tali qui nouit quid ſit pecca
re moꝛtaliter et de voluntate effi=
caci dico ꝙ volens peccare moꝛta=
liter peccat moꝛtaliter et nego vl=
tra ꝙ ſi aliquis velit peccare moꝛta
liter in aliqua ſpecie ꝙ ex hoc pec
cat malicia illius ſpeciei. Et eodẽ=
modo dico de gradu et ratio quare
volens peccare peccato in genere
peccat peccato in genere non ſic de
malicia ſpeciei ẽ quia ſic nolẽs pec
care cõtẽnit deo moꝛtaliter peccat
ſed non ſequitur ꝙ volens peccare
in aliqua ſpecie vel gradu. ꝛ ſuppo
ſito ſicut communiter ſupponitur
ꝙ ſpecis contineat certam latitu=
dinem malicie et ſub iſta ſit aliqua
alia ſpecies cuȝ quibus gradus ſit
maioꝛ q̃ aliquis gradus in aliqua
ſpecie quod tamen non credo eẽ ve
rum quia põt eſſe ꝙ aliqua foꝛnica
tio ſit certo adulterio grauius pec
catum ſed ceteris paribus adulte
rium eſt grauius.

¶ Tertio ad queſtio=
nem arguo et pꝛobo ꝙ non pꝛo om
ni peccato moꝛtali pena eterna de=
beatur, quia priuatio gratie quali=

tercunq; fiat in creatura eſt pecca
tum mortale et non pro qualibet
tali' pena eterna debetur igitur.
Pro iſto argumento tractabo iſtū
articulum.

¶ Utrum ſi deus cre
aret creturam rationalem cuȝ pri-
uatione gratie gratum facientis ſi
ne demerito ipſius vel alicuius al-
cuius alterius nunquid talis priua
tio eſſet culpa mortalis eodem mo
do ſi iam creature dicto modo au-
fert gratiam.

¶ Et arguo q̄ nō mul
tipliciter. Primo ſic non eſt aliqua
auctoritas nec ratō aliqua poteſt eē
ad hoc et hoc eſt contra aliquā au-
ctoritatem ſacre ſcripture et cōtra
mutas et inefabiles rationes ergo
non eſt verum. Maior patet d.ſcur
rendo per omnia. Minor probatur
primo per auctoritates. ſecūdo per
rationes. Et primo per auguſtinū
tertio de libero arbitrio capitulo.
xx°. vbi auguſtin⁹ querit queſtionē
qualite. Ignorantia et difficultas
et alij conſimiles defectus impu-
tantur alicui ad culpam. Et reſpō-
det auguſtinus q̄ ideo peccata: q̄r
de peccato libere voluntas originē
trahit. et poſt non ſolum illud dici
mus eſſe peccatum quia propē pec
catum vocatur quod libera volun
tate a ſciente committitur ſed eti-
am illud quod iam de huiusſuppli
cio vt cōſequatur neceſſe eſt ex iſta
auctoritate expreſſe patet q̄ igno-
rantia/difficultas/priuatio gratie
et conſimiles defectus in paruulis
et alijs non ſunt peccata niſi q̄r ſūt
ſequelle peccati.

¶ Ad idem per augu
ſtinum. xi°. de ciuitate capitulo de
cimoquinto. vbi auguſtinus repro
bat auctoritatem quorumdam di-
centium: diabolum ab initio fuiſſe
malum et peccaſſe. Et dicit augu-
ſtinus ipſi non intelligunt q̄ ſi na-
tura talis eſt nullomodo ſit pecca-
tum. Sed ſi deus ſine demerito ⁊c.
Illa priuatio gratie eſſet a deo et
a natura conſimiliter ſicut fuiſſet
in angelis ſi mali fuiſſent ab initio
igitur ⁊c.

¶ Item arguitur per
magiſtrum ſecundo ſententiarum
diſtinctione tertia. capitulo decio
vbi oſtendit magiſter et probat q̄
angeli erant creati boni quia quic
quid habuerunt tunc a deo habue
runt a quo eſt omne bonum et ni-
hil niſi bonum. ¶ Item argumen
tuȝ ē in propoſito ſi deus creat crea
turam ergo. ⁊c. ¶ Similiter. Ideȝ
probatur per eundem tertio ſen-
tenciarum diſtinctione decimaq̄n
ta. capitulo quarto. vbi dicit q̄ an-
te peccatum ignorantiam et diffi-
cultatem potuit homini deus tra-
dere ſed tunc non fuiſſent defect⁹
vel pena quia homini naturaliter
infuiſſent. ¶ Similiter ab au-
guſtino primo retractationum ca-
pitulo nono in fine ¶ Similiter il
lius priuationis deus eſt auctor et
et ita proprie ſicut poteſt eſſe cau-
ſa priuationis. vt patet. Et etiam
per anſelmum de caſu diaboli capi
tulo primo vbi dicit anſelmus q̄ il
le qui ſpoliat eſt per ſe et proprie
cā nuditatis: ſicut ſi de⁹ auferret
ab aliquo veſtē oculū vel ſine oī cā
ex pte creature nō videt iuſtum q̄r

deus imputaret nuditatem vel cecitatem creature ad culpam. ergo eadem ratione ſi ita foret priuatio gratie non eſſet culpa.

¶ Ad idem arguitur per proceſſum Anſelmi de caſu diaboli. capitulo. 2°. vbi dicit diſcipulus ad anſelmū ſi poteſt volo vt oſtdas culpā ei⁹ cū in deo nō perſeuerauerit. q: ipſe non dedit quo nō dāte nō haber potuit certuſſū: ⁊ poſt eodem capitulo et etiam duob⁹ ſequentibus vbi Anſelm⁹ reſpōdendo ad diſcipulum oſtendit ꝙ deum non dare nō fuit cauſa quare nō accepit. ſed ipſum non accipere fuit cauſa quare nō dedit. volens anſelmus ꝙ ſi. ideo non habuit perſeuerantiam: quia deus eam non dedit ipſa carentia non fuiſſet peccatū. Eodem modo videtur eſſe de priuatione gratie vl' priuatione cuiuſcū ꝙ quo deus poteſt priuare: quia ſi creatura/ideo careat. q: dus priuat non erit culpa.

¶ Ad idem arguitur ſic. Si deus aufferret gratiā talis creatura non eſſet debitrix gratie. et per conſequens priuatio gratie in tali creatura non foret priuatio iuſticie debite nec peccatum vt pꝫ per proceſſum Anſelmi de caſu diaboli capitulo. 18. vbi querit anſelmus a diſcipſlo ſuo an volūtas aſi ꝙ acceperat iuſticiam debeat velle ſe cundum eam. Reſpondet ꝙ non debebat: quia nō acce perat. poſtꝙ aūt accepit ſemper eam habuit debito obligatam ſiue teneat q̄d accepit ſiue ſpōte deſerat. Et anſelm⁹ ait recte iudicas. et poſt verſus finem capituli. Extimo deum iaꝫ cogitare: cum iniuſticia non ſit aliud ꝙ abſcentia iuſticie debite: nec iniuſtum eſſe aliud ꝙ non habere iuſticiam nunquid ante datā iuſticiā eadem iuſticie abſentia iniuſticia vocaretur: et non habere iuſticiaꝫ ſic iniuſtum eſſe diceretur. quia certe eam habuiſſet niſi culpa p̄uenſſet. vult anſelmus ꝙ niſi angelus accepiſſet gratiam vel iuſticiā priuatio illius non fuiſſet peccatum: ſꝫ poſtꝙ recepit ⁊ culpabiliter amiſit priuatio illius eſt culpa et peccatum. et ſic debet eē i propoſito. Pꝫ idem. 3°. 8. d. 15. ca. 6°.

¶ Ad idem arguitur ſic. Si deus aufferret creature vel crearet creaturā ſine gratia ſit. a. illa modo quo ſupra dictum eſt: p̄uatio illius gratie nullo modo foret voluntaria ſꝫ ſolum eā voluntate diuina. et per conſequens nō foret peccatum. ſicut patet per Auguſtinuꝫ de vera religione capitulo. 24 vbi dicit ꝙ peccatum adeo malum eſt/q: voluntarium vt nullo modo ſit peccatum. ſi non ſit voluntariuꝫ Idem de libero arbitrio libro tertio capitulo primo: ⁊. 3°. ⁊ p°. retractationū ca. nono. vbi dicit Auguſtinus qd̄ eſt multum ad propoſitum inquit cauſam peccati et oſtendit ꝙ ſola voluntas eſt cauſa peccati ⁊ loquitur de voluntate creata. et dicit Auguſtinus aut ipſa volūtas ē prima cauſa peccandi aut nullum peccatum eſt: et addit non eſt recte cui imputetur peccatum niſi peccanti: non ē igitur cui recte īputet pctm̄ niſi volenti. ſi igitur ſit aliq̄d peccatum quod nullomodo eſt voluntarium niſi voluntate diuina. Quero cui imputabitur vel imputari debet illud peccatum. videtur ſecundundum dictum proceſſū Auguſtini ꝙ ſoli deo. Idem habetur tertio de libero arbitrio capitulo decimo octauo de verbo ad verbuꝫ vbi inquit primam cauſam peccati et de natura et gratia ca. 76°. habetur. idem in canone. 15. q. q. prima ex voluntate quaſi per totum et oſ

bus his et quaſi alijs innumerabi-
libus oſtenditur non poſſe eſſe pec
catum niſi ſit aliquomodo volunta
rium et hoc voluntate creature.
ymo intantum ꝙ peccatum origia
le eſt quodāmodo voluntarium. vt
patet per Augustinuz primo retra
ctationum capitulo decimotertio.
vbi tractans quomodo om̄e pctm̄
eſt voluntarium dicit ꝙ illud q̄d i
paruulis dicitur originale peccatū
cum adhuc nō vtantur arbitrio vo
luntatis non abſurde etiā vocatur
voluntarium: q: ex hominis primi
mala voluntate cōtractū eſt. q̄d pȝ
2°. ſ. d. 32. et. 2°. li°. de nuptijs ⁊ con-
cupiſcentia ca. 27. et per hugonez
3°. ſ. ca. 28. et. 29. Et anſelm⁹ de cō-
ceptu virginali ca. nono. nuſꝙ eſt i
hominis natura p̄ter voluntatem
peccatum. Similiter ſi deus crea-
ret creaturam aliquam ſine omni
demerito ſuo vel alieno cuȝ p̄uatio
ne gratie. et a voluntate habente
gratiam aufferret eam illa p̄uatio
gratie foret tali creature neceſſa-
ria: nec foret in poteſtate talis cre-
ature gratiam habere: nec impotē
tia illa foret ex culpa ſua. nec ꝑ con
coſequens peccatum nec culpa. vt
patet per Augustinum. 3°. de libe-
ro arbitrio. Nemo peccat in eo ꝙ
vitare non poteſt. Et tertio ethico
rū virtutes et vitia debent eſſe in
poteſtate noſtra. ⁊ vbiqȝ tenent nūc
ſancti et doctores ꝙ illa que quedā
neceſſitate finiuit nō ſunt peccata
Similiter per augustinum de dua
bus animab⁹ capitulo octauo vnū
quēqȝ teneri ad illud quod non fe-
cit et quod facere non poteſt ſūme
iniuſticie eſt ⁊ demencie. Similiter
per Augustinū libro primo de nu-
ptijs et concupiſcētia capitulo. 14
et libro 2°. ca. 14. vbicunqȝ peccatū
fuerit. opus diaboli eſt. ſȝ priuatio
gratie. in caſu predicto nullo modo
foret opus diaboli. et per ꝯſequēs
nec peccatum.

¶ Ad idem arguitur

Si priuatio gratie in caſu predicto
foret peccatum et culpa. ſequitur
ꝙ ab aliqua creatura iuſte et recte
poſſet deus ipſa inuicta aufferre re
ctitudinē ipſā et facere eam malaȝ
et iniuſtā. quod eſt cōtra Anſelmū
de libero arbitrio capitulo octauo
vbi dicit. totam ſubſtantiā quā de
nichillo facit deus poteſt redigere
in nichillum. ſed a voluntate hūa-
na rectitudinem non valet. Et con
firmatur hoc per rationē Anſelmi
ibidē ſic. voluntas ſic priuata gr̄a eſt
totaliter ſicut de⁹ vult eandē eē et
non aliter: et ita ſemper fuit. ergo
eſt recta ⁊ ſine peccato. conſequen-
tia patȝ: q: velle totaliter ſicut de⁹
vult creaturam vell. eſt recte velle
Et eodēmodo totaliter eē ſicut de
vult creaturan eē: eſt recte eē

¶ Ad idem arguo ꝑ ra

tiones ſic. ſi carere gratia in creatu-
ra rōnali ſꝑ foret pctm̄ ⁊ culpa mor
talis. ſeq̄ret ꝙ de⁹ de potentia ſua
abſoluta nō poſſȝ creaturā facere
eē in puris naturalib⁹ ſine pctō ⁊ ſi
ne gratia gratū faciente q̄ eēt q̄dā
hitus addit⁹ ſuis naturalib⁹. ꝯñs ē
fr̄m. qḋ ſic multipl'r i ꝓbo. ¶ Prio
de⁹ mediante gr̄a creata vl' infuſa
naturalib⁹ acceptat creaturā ad vi
tā eternā: ⁊ ñ niſi ſm acceptationē
⁊ iſtitutionē diuinā ⁊ nō rōne hit⁹
in ſe. igr̄ ſicut acceptat mediante
gr̄a poſſȝ acceptar̄ mediātib⁹ natu
lib⁹ vl' ꝑ aliā rē a caritate vl' gratia
⁊ ꝑ ꝯñs p̄t creatura rōnalis eſſe ſine
pctō ⁊ ſine ḡtia creata. ſilr̄ de⁹ p̄t ꝑ
ſeip̄ȝ rectificare et iuſtificare crea
turā ſine oī hitu īfuſo: ⁊ ſcḋȝ mltos
de facto ſic facit. vt pȝ ꝑ anſelmū i
libello ſuo de v̄itate v̄ſ⁹ finē īquit
q̄d v̄itas ⁊ dicit ꝙ oīȝ ē vna v̄itas
⁊ vna rectitudo ⁊ illa ē eēna ⁊ v̄ter-

minauit: iter ait q illa e sua vitas Idē p3 p mgrm i p° sniaꝝ dif. decia ſeptima videt ponere qſpūs ſctūs eſt caritas qua diligim⁹ deū ꝛ pximū. nec ſecundū eū e aliq̄ charitas creata ad minus neceſſario req̄ſita ꝛ p ꝯñs creaturā rōnalē in puris naturalib⁹ pt de⁹ rectificare et inſtituere ſine quocūq; dono infuſo. et pt in ea eſſe charitas increata ſine charitate creata p quā eēt digna vita eterna vt p3 p Augu. 3°. de trinitate. ca. quadrageſimonono. chari ſolū diuidit inter filios regni ꝛ perditionis.

¶ Ad idem arguitur

Si deus non pōt de potētia abſoluta facere creaturā rationalē eē ſine gratia creata ꝛ ſine peccato mortali. hoc principlr eēt pter effectuꝫ gre q̄ e p quā creatura ſit gta deo ꝛ digna vita eterna. qꝛ gratia ſcdꝫ illud qd e. pōt de⁹ ponere in aſino vt in aliq̄ exiſtente i pctō mortali ſed nō ad eūdē effectū ad quē nūc ponitur. qꝛ nō redderet illū deo dignuꝫ vita etna. ꝛ p ꝯñs pt ponere i exñte in puris naturalib⁹ nō ad vitā eternā. tunc talis creatura non e digna vita etna nec i pctō mortali. igr pt creatura rōnalis eē ſine gra ꝛ effectu gratie et pctō mortali.

¶ Ad idem arguitur

ſic in beatis aliud e gtia gratū faciens ꝛ actus btific⁹. igit pt de⁹ ſuata btitudine auferre gratiā ꝛ tūc illa eēt ſine pctō ꝛ effectu gratie.

¶ Ad idem ſic deus

pt facē i creatura rōnali gratiā ſine hoc q gtificet eā: faciat de⁹ ſic. ꝛ q̄ro an talis creatura e in pctō mortali vel nō. ſi nō tunc e mediū inter pctm̄ mortale ꝛ dignū vita etna. ſi in pctō mortali. cōtra eſt in gtia igitur. ſi iſte ſit i pctō mortali ꝛ i gtia tūc iſta formalr nō repugnarēt. ꝛ p ꝯñs nec eaꝝ oppoſita. Aſſūptū p3 qꝛ pōt facere e in lapide vel in cōſimili. ſicr nō obſtante q hō peccet pt deus cōſeruare illā rē q̄ e gratia. ꝛ tūc eſt gratia et nō gratificabit.

¶ Ad idē arguo et pbo

q ſi deus alicui creature rationali remoueret gratiā ſine demerito tūc q carentia illa nō eſſet pctm̄ mortale. qꝛ hoc maxime eēt: qꝛ creatura rationalis eſt capax glorie ſicut gratie. ꝯñs e fſm qꝛ in angelis tunc añ confirmationē vel i pmis parentibus in ſtatu ignoſcentie carentia glorie fuiſſz pena. eadē rōne vnius gd⁹ gratie carentia cui⁹ creatura eſt capax eſſet culpa.

¶ Ad idem arguitur

ſic de⁹ pt alicui exñti i pctō mortali remittē culpā reſuādo tñ obligationē ad penā. qꝛ tūc nō eſt culpa. ꝛ tūc talis e dign⁹ etnalir carere regno celoꝝ ꝛ puniri in inferno. qꝛ ſic fuit dign⁹ añ/ ꝛ adhuc manet obligatio ꝛ tñ e et erit ꝯtinue i gtia ꝛ ſine peccato mortali. ꝛ p ꝯñs ſi ſeqt e dign⁹ ex illo. igitur eſt in pctō mortali. ſicr poſſet de⁹ eternalr ſuare exñtē in pctō mortali in ſtatu in quo nūc eſt et nunq̄ ſibi remittere culpā venialē. tunc iſte foret dignus ex illo ꝛ tñ eſſet in gratia.

¶ Ad idē arguo et pbo

q ſi de⁹ a creatura rationali ſubſtraheret gratiā ſine omni demerito: tunc talis p̄uatio gre non foret peccatū nec culpa mortalis ꝛ ſic foret eadē ratiōe ſi de⁹ illomō auferret rectitudinem et iuſticiā actualem ab aliquo bono ꝛ iuſto ipo matenēte ſic: ꝛ non foret illa priuatio

rectitudinis per ipſam voluntate3 adhuc ille actus eſſet peccatum et priuatio exiſtens in eo, quod eſt falſum et ſuppono ꝙ petrus faciat actum cum omnibus circunſtantijs et cõditionibus bonis ⁊ malis nullis: ſubſtrahat tunc deus rectitudinem et iuſticiam ab illo actu ipſo petro ignorante ⁊ inſcio quo poſito ſecundum iſtam reſponſionem erit .a. act⁹ pctī ⁊ culpa mortalis ⁊ petr⁹ per .a. peccaret. ¶Cõtra ⁊ arguo multipliciter. ¶Primo ſic petrus volendo per .a. actum ſolum vult vt de⁹ vult ipſum velle. igiť ſic volendo non peccat. cõſequentia patet per gloſam ſuꝑ pſalmiſtam .36. quicunꝙ vult vt de⁹ vult velle, recte vult et ſuper pſalmiſtã ca.c. ¶Cor prauu3 ⁊ cor iniquũ habet qui nõ vult oĩa q̃ deus vult. ⁊ ꝑ ꝯñs voluntas q̃ vult vt deus vult ipſam velle et non aliter recte vult. ⁊ marci ſeptimo qui facit voluntatẽ patris mei qui ĩ celis eſt ⁊c. ¶Patet idem ꝑ anſelmum primo. cur deus homo. capilo. 11°. illa volũtas eſt maxime deo ſubiecta que vult vt deus vult ea3 velle et non aliter ꝙ ſubiectionem: ⁊ q2 redddit non peccat. et omĩs qui nõ reddit peccat. ¶Similiter patet idẽ per anſelmum de concordia fratrũ ⁊c. capitulo decimo., vbi dicitur ꝙ r ectitudo volũtatis eſt reddere vnicuiꝙ eam ſeruanti velle quod de⁹ vult illum velle.

¶Ad idem arguo et

probo ꝙ petrus non peccat .a. actu ſi ſolummodo vellit vt deus vult eũ velle. q2 oĩmodo quo deus vult eũ velle puta petrum poteſt precipere petro ſic velle. tunc igitur petr⁹ ſic volendo peccat aut non. ſi non. ¶Contra pe caſum vult ſine rectitudine. ſi ſic videl3 ꝙ peccet. ¶Contra vult vt deus precipit, igitur ⁊c. inconueniens enim eſt aliquem peccare ſolum obediendo diuinis mãdatis.

¶Ad idem arguo ꝙ

a. non ſit peccatum et culpa mortalis: quia ſi foret cu3 nulla ſit ibi circunſtantia mala nec bona deficiẽs nec carentia gratie. quia a deo tã tum eſſet et non ab homine: plus foret illud peccatum imputandu3 deo ꝙ homini. quia ille actus ſecũdum illud quod bonum eſt ab homine: ſecundum illud quod peccatum eſt: eſt a ſolo deo. ſicut nunc peccatum ſecundum ſolam ſubſtantiam actus eſt a deo: ſed ſecundu3 illud quod peccatum eſt: eſt ab homine. tunc vt argutum eſt eſſet econtra quod eſt impoſſibile.

¶Ad idem ſequitur

ꝙ aliquis faciẽdo tantum bonum quantum poteſt et quantum tenetur tunc peccat mortaliter. ¶Probo quia pono ꝙ deus precipiat .a. actũ per totam die3 et ſit petrus in gratia. et vltra pono ꝙ deus ſubſtrahat grattiam et iuſticiam et nõ conferat per totam diem: et hoc ignorante vel inſcio petro. tunc .a. act⁹ erit peccatum nec petrus poteſt vitare peccatu3. ¶Probo quia ſi facit a. peccat per poſitum et ſi non facit facit contra preceptum.

¶Ad idem ſic ſequitur

ꝙ aliquis exiſtens in peccato peccaret minimo peccato mortali: quia quantuncunꝙ modicum fiat peccatum mortale ſemper habet illam carentiam que eſt carentia gratie et hic nullam habet carentiã malã. ⁊ ꝑ conſequẽs ẽ minimu3 pctm̃ mortale actuale. ꝯñs ẽ falſu3

quia tunc mereretur minimã pe-
nam poſſibilem pro mortali quod ē
falſum quia mereretur penam ſen-
ſus et damni. Similiter ſequitur
ꝙ non plus pro talibus ſecundus/
vel tercius et ſic in infinitum pecca
tis puniretur ꝙ̄ pro vno preciſe qꝛ
ſolum pena damni ⁊ non aliqua pe
na poſitiua.

¶ Ad idem ſecundũ ſuam reſponſionem ſequitur ꝙ eti
am peccatum veniale ſit mortale
quia omne peccatum veniale ē ca-
rentia iuſticie et rectitudinis q̄ de-
beret ineſſe. et per conſequens eſt
mortale. cõſequentiam probo ⁊ po
no ꝙ. a. ſit peccatum veniale. et ſic
de quocũꝗ veniali. et arguo ſic qꝛ
tale peccatum vel eſt in recto ordi-
ne ad vltimum finem vel non ſi ſic
igitur eſt actus rectus ſi nõ igitur
eſt peccatum mortale conſequẽtia
iſta patet per modum arguendi ſu
um ſic arguit ipe ipſa creatura exi
ſtens in gratia eſt in recto ordĩe ad
vltimum finem igitur eſt in gratia
et ſi non ſit in recto ordine igitur ē
in peccato mortali. Idem argumē
tum faciunt de actu quolibet ve-
niali. Similiter petrus pro. a. actu
et pro peccato veniali vel eſt dign⁹
regno celorum vel aliquo alio. non
eſt dicendum ꝙ eſt dign⁹ regno ce
lorum vt patet ex ſe nec aliquo alio
igitur eſt mortale.

¶ Ad idem ſi priuatio gratie quam deus auferret. ꝛc. fo-
ret peccatum vel foret equale cum
originali vel maius vel min⁹ ꝙ ma
ius probo quia eſt ſequella peccati
primi parentis et aliunde hꝫ equa
lem maliciam igitur eſt maius ſi di
catur ꝙ eſt maius. Contra non ma
ior pena debetur. Similiter ſequi-
tur ꝙ tale peccatum foret minima
culpa mortalis poſſibilis cõſequēs
eſt falſum quia ſequitur ꝙ de⁹ non
poſſet facere de potentia ſua abſo-
luta aliquam creaturam modicũ
iuſtam ſicut talis eſt iniuſtus qꝛ cũ
minima iniuſticia foret poſſibile tũc
dare minimam iuſticiam ꝙ non eſt
verum. Et ſequitur ꝙ aliquis ī ca-
ſu eſſet a deo medicum iuſtus ꝙ de
us de potentia ſua abſoluta nõ poſ
ſet facere aliquem min⁹ iuſtum.

¶ Ad idē p̄uaricatio iuſticie gratum facientis nõ eſt per
ſe eſſentialiter peccatum et per cõ
ſequens non repugnat ipſam eſſe ⁊
non eſſe peccatum antecedens pꝫ
multipliciter qꝛ ſi ſic tunc priuatio
maioris gratie ceteris paribus fo-
ret maius peccatum ꝯñs eſt falſum
quia ſi deus auferat maiorem gra-
tiam vel minorem priuatio ſemper
eſt equale peccatum ſimiliter poſt
actum peccati non remanet aliqḋ
peccatum niſi ſolum priuatio gra-
tie ſi peccatum precedēs fuit gra-
ui⁹ illa priuatio eſſet minus pctm̄
et ſic ſemper eſſet peccatum ſecun
dum q̄titatem peccati actualis cu
ius ipſe eſt ſequela ꝙ nõ foret pec
catum quod eſt ſequela peccati ac-
tualis igitur ſic eſt.

¶ Ad idem arguitur ſic p̄mi angeli et p̄i p̄ētes in ſtatu in
nocentie erant ſine gratia gratum
faciente ⁊ ſine peccato ⁊ culpa mor
tali et veniali et per conſequens in
inter peccatum et gratiam eſt me-
dius ſtatus poſſibilis. antecedēs p̄
bo per auctoritatem ſanctorum et
per magiſtrum ſcdo ſententiarum di
ſtinctione prima. c. viij. vbi ait ma-
giſter ꝙ angeli non poterant profi
cere ad meritum vite niſi gratia ſu
per adderetur que ſuper addita eſt
poſt et ad hoc confirmandum addu
cit magiſter auctoritates auguſti-
ni libro primo ſuper geneſim ad lit

teram capitulo. 4°.ꝛ 6°. vbi dicit creauit deus naturā angelicam in formē poſtea vero ꝑ cōuertionē ad lucē veritatis ē formata et poſtea diſtin. quinta. ca. 1°. Loquitur deus de conuerſione ꝛ aduerſione bonorum ꝛ malorū dicit iſti peccauerūt non intenſione malicie. ſꝫ defectione gratie a qua deſerti ſunt nō itaqꝫ: quia prius debitam ſubſtraheret: ſed quia nunq̄ eſt appoſita vt conuerterentur. et poſtea capitulo. 3°. dicit magiſter poſt conuerſionē conuerſis collata eſt grā ſine qua nō pt rationalis creatura ꝑficere ad meritum vite. et poſtea dicit ꝙ gratia alijs decidentibus data non fuit et poſt capitulo. 1°. loquitur magiſter de primis parentibus ꝛ dicit. ꝙ in ſtatu innocentie habuerunt gratiam in qua ſtare: ꝛ nō ſtare potuerūt ꝛ pariter ad meritum increſcere. Similiter ſi angeli ſtatim in creatione recepiſſent gratiam gratuꝫ facientem. videtur veriſimile ꝙ ante confirmationem merebantur ſuam beatitudinē. qḋ negat magiſter ſecundo ſententiarum diſtinctiōe quinta. capitulo vltimo vbi ponit tres opiniōes d̄ merito āgloꝝ ꝛ ꝑ q̄libet apparet ꝙ nō pri⁹ tp̄e merebātur beatitudinem et confirmationem q̄ erant beati et confirmati. Idem patet ꝑ hugonem ſecundo ſententiaꝝ vbi loquitur de ſtatu angeloruꝫ in ſua prima creatione dicit. diuinitus eos in principio ſue creationis non habuiſſe aliquem virtutem vel iuſticiam vel aliam niſi acceperit virtutē naturalem vt rationē et ingenium et huiuſmodi. et poſt in eodeꝫ capitulo querit nunquid tunc habuerint gratiam. ¶ Reſpondet ꝙ lꝫ ſīn gratia cooperante quā nondum acceperant nō poſſent proficere: tamen per id quod erat eis traditum ex gratia creata poterant nō cadere. et poſt libro tertio capitulo 25°. totius libri. querit hugo quaꝫ gratiam habuit homo ante pctm̄. ¶ Reſpondet ꝙ ſicut dictum ē de angelis. illaꝫ gratiā habuit in qua ſtaret pro tunc. et poſt in eodem capitulo verſus finem. fatemur itaq ꝙ creaturam habuiſſe. ꝛ p⁹ addidiſſe gratiā: poſſet tamen aliquis dicere ꝙ in exordio ſue creationis habuit gratiā: ſed ſicut ſupra de āgelis diximꝰ volt hugo ponere duplicē ſtatum hominis ante peccatū vnū ante gratiā aliū in gratia: ſꝫ alij ponunt tantū vnū ſtatum. ꝙ autē creatura habuit duplicem ſtatum. patet per gloſam canonis de penitētia diſtinctione ſecunda Romanos

¶ Adidem per auguſtinum in queſtionibus veteris et noue legis. q. 123. vbi ex intēcione ſua probat ꝙ creatura non habuit ſpiritū ſanctū ꝛ ꝙ habuit duplicem ſtatum. pꝫ per magiſtrum ſententiarum diſtinctione. 24. ca. 1°. ꝛ gloſa comunis dicit ſic. ꝙ ſalubrior eſt ſententia ꝙ adam duplicem habuit ſtatum ante peccatum in creatione enim ſolum naturalia accepit. quibus nec proficere nec mereri poterat poſt creationeꝫ vero addita ſunt ei gratuita. vnde ait auguſtinus ꝙ habuit adam vñ poſſꝫ proficere. et hoc in ſecundo ſtatu: ꝛ habuit etiam vnde poſſet ſtare: ſꝫ nō proficere. et hoc in primo ſtatu et poſtea dicit adam in primo ſtatu habuit innocentiā: ſed non habuit caritatē ꝛ ideo non erat bon⁹. ꝛ ita habuit ꝙ ſcire poſſet ſed non vt mereretur: quia charitatem non habuit ſine qua nemo proficit nec meretur. ſed in ſecundo ſtatu habuit charitatem ſecundum quaꝫ hec dicta intelliguntur. ¶ Conſimiliter dicit magiſter ſcđo ſententiaruꝫ diſtinctione tertia capitulo ſexto nō fuit homini ante peccatū nonduꝫ

gratiam adepto: defectus ſine pena non poſſe proficere. ſ3 poſtq̄ᵹ gratiam accepit per quam pficere potuit et ad tempus profecit et eam ſua culpa poſt amiſit defectus fuit ei pena. et expreſſe vult magiſter ꝙ homo ante peccatū habuit duplicem ſtatum vnum ante gratiā receptam et alium poſt. Item auguſtinus ſecundo libro de correctione et gratia capitulo. 3°8°. vbi in fine dicit ſic. ſaluberrime confitemur deū ſic ordinaſſe angelorum et hominū vitam vt in ea prius oſtenderet qd poſſet liberum arbitrium: deinde quid poſſet ſine gratia ſue gratie beneficium iuſticieq̄ꝫ indiuiduum. videtur enim ꝙ Auguſtinus ex intētione velit ꝙ ſtatus quidam prior erat in quo habuerunt liberum arbitrium ſine gratia. Et alius ſtatꝰ in quo habuerunt gratiam. et hoc maxime quo ad primos parentes et angelos bonos.

¶ Ad idem arguitur per Gregoriū. 2°. moralium ca. 2°2° circa illud verbū ezechielis. 2°8° magnum opus doces: cui et foramina petre attrita ſſ. dicꝫ ꝙ ſic capax caritatis conditus eſt et addit. et ſtantibus angelis tanq̄ꝫ in ornamento regis poſitis lapidibus inherere potuiſſet. poſtea igitur habuit ille lapis foramina: ſed per ſuperbie vicium auro non ſunt repleta. ad idem poteſt argui per dicta et rationes q̄ inferius allegantur pro parte iſta.

¶ Nunc ſequunt̄ rationes probantes oppoſitū. ¶ Cōtra iſtam partem arguitur multipliciter. Primo per canonē de penitentia diſtinctione ſecūda vbi dicitur de adam in ſtatu primo ꝙ habuit charitatē ante. deinde habebat et poſt. et ſi ſine charitate creatus eſſet a deo ſimilitudinē ſui nequaq̄ꝫ in prima creatione accepiſſꝫ quod eſt contra illud geneſis primo creauit deus hominem ad ymaginem et ad ſimilitudinem ſuam. Et iterū ſi ſine charitate creatus eſt: Iuſtus et innocens factus non eſt qd eſt contra illud. vidit deꝰ cuncta que fecerat et erant valde bona.

¶ Ad idē: auctoritates conſequenter in canone allegātur ad oſtendendū ante peccatum adam caritatem et alias virtutes haubuiſſe. habetur enī ſecundo ſētentiarū diſtinctione nona. Itē per gloſam canonis vbi prius. ca. ſecūdo vbi dicit gloſa ſuper illud verbū tolle charitatem et odiū tenes. q2 odium et caritas immediata ſunt circa ſuum ſuſceptibile et dicit textus creatura nſq̄ꝫ rationis capax et liberi arbitrij iuſticie et innocentie ſine caritate particeps eſſe non pōt

¶ Ad idem arguitur p auguſtinū ſecūdo de ciuitate dī capitulo 3°2°. vbi dicit de primo homine ſic. Iuſticia que ſemp ſibi dari non poteſt quā perditam nō habeat. hanc enim cum concederetur accepit. et peccans vtiq̄ꝫ perdidit propter quā beatitudinē accipere mereretur. Ex iſta auctoritate auguſtini clare videtur ꝙ primus parēs ante peccatum habuit iuſticiam et gratiam per quā mereri potuit vitam eternam.

¶ Ad idem per auguſtinum ſecundo de ciuitate dei canono. querit auguſtinus nunquid

angeli erant creati cum bona volū tate. ad qđ reſpondet ꝙ deus angelos cum bona voluntate. i. cū amore caſto (q̄ ad illam adderer ēt) creauit illos ⁊ ſimul eis condens naturam et largiens gratiam vnde ſine dei amore ſactos angelos nunꝙ fuiſſet. ex quo videtur ſequi propoſitum.

¶ Ad idē per illud ezechielis tu ſignaculum ſimilitudis plenus ſapientia perfectus decore ⁊c. et poſt pauca poſui te in monte ſancto perfectus in vijs tuis a die conditionis tue donec inuiolata ē iniquitas in te: ſuper quod dicit Gregori⁹. 32. moraliū ꝙ ipſa figura luciferi ceteris angelis excellentioꝛ dicitur ābulare in medio ignitoꝛum lapidum: quia inter angeloꝛū coꝛda caritas igne ſuccenſa clarius gloꝛie conditionis extitit. Ex Ex hoc videtur ꝙ angeli in ſua prima creetione habuerunt gratiam et charitatem.

¶ Ad idem arguitur ſic āgli i ſua pria creatione clare videbant deum et fruebātur. igitur habuerunt charitatem. conſequētia patet per textum canonis. de penitentia diſtinctione ſecunda. vbi pꝛobatur ꝙ moyſes habuit charitatem et dicitur ſic quomodo autem caritatem non habebat cui dn̄s facie ad faciem loquebatur. vt patet exodi. 3°3°. Loquebatur autem dominus facie ad faciem ſicut loqui ſolet homo ad amicum ſuum. antecedens pꝛobatur ꝙ angeli ⁊c. Et eo demmodo de pꝛimo parente per auguſtinum 4. ſuper geneſim. capitulo. 28°. et ſecundo capitulo. et. 11°. de ciuitate dei oſtendit Auguſtin⁹ ꝙ angeli non prius erant creati ꝙ̄ erant lux: ſed tunc cū fuerunt creati conuerſi ſunt ad lucem increatam et ipſam clare cognouerunt: et dicit Auguſtinus. nec ſicut nos ad pꝛoficiendum ſapientia pꝛocedebant angeli vt inuiſibilia dei per ea que facta ſunt intellecta conſpicerent. quia ex quo creati ſūt ipa vbi eternitate ſancta ⁊ pia contemplacione conſeruiunt. et decimoquarto de trinitate capitulo quarto. loquens de angelis bonis et malis dicit. angeli nullomodo ſecundū aliquos ſapientes prius tēpoꝛe creauit ſpiritus illos tenebrarū quos angelos dicimus: ſed ſimul vt facti ſunt lux. facti ſunt. Non tamen ita tantum creati. vt quo quomodo eſſent et quo quomodo viuerent. ſed illuminati et ſapienter videlicet viuerent. Et poſt ſuper geneſiʒ capitulo ſecundo. natura angelica ab exoꝛdio quo facta eſt perfecta eſt et beata ſpiritu. et vndecimo ſuper Geneſim capitulo. 49°. loquens de pꝛimis parentibus. Dicit auguſtinus. Satis pꝛobabile eſt ſolite deum per creaturaʒ tali actione cōgrua in foꝛma humana pꝛimis illis hominibus parere. Et poſt familiari temperamento ad eas ad quos videndum per creaturam viſibileʒ velut humanos oculos afferebat. Similiter per Auguſtinum de eccleſiaſticis dogmatibus. capitulo 31°. angeli in ea qua creati ſunt voluntate perſeuerant. igitur erant creati beati. Et de mirabilibus ſeptimo. angelus in ſummo ſui oꝛdinis bono ⁊c conſtitutus: lapſus eſt. et ſecundū aliam litteram de ſubliſſimo ſtatu. et eſt capitulo trigeſimo ſecundo.

¶ Ad idem arguitur
ſic angeli ante confirmationes me
rebantur ſuam beatitudinem. ⁊ ꝑ
ꝯſequens erant in ſtatu merendi.
et hoc nõ niſi per gratiam. Aſſum=
ptum patet per auguſtinum de cor
rectione et gratia capitulo. 3° 9°.
vbi loquens de angelis bonis ⁊ ma
lis dicit de bonis ceteri per ipſuȝ
liberum arbitrium in veritate ſte=
terunt per eamq; de ſuo caſu futu
ro inquirere et certiſſime ſcire me
ruerunt. et ꝙ meritum beatitudis
eterne non ſit niſi a gratia gratum
faciente. patet per magiſtrū diſti.
25. ⁊. 16. capitulo primo, ⁊ ſecunda
diſtinctione capitulo. 3. ⁊. 16. ⁊. 18. ⁊
libro tertio diſti. tertia capitulo. 3°
⁊ quinto. ⁊. 10. ſuper geneſim. cap.
16. ſine gratie adiutorio non poteſt
quis bonaȝ vitam eligere: ⁊ de gra
tia ⁊ libero arbitrio ca. 14. bõa me
rita nõ habentur niſi ꝑ gratiaȝ: qua
ablata cadit homo per liberum ar
bitrium. et capitulo. 14. gratia eſt
neceſſaria non tantum vt homo iu
ſtificetur. ſed vt per illaȝ bene ope
retur. et capitulo. 17 14 14. 3. 35. di
cit. a gratia dei ſunt bona merita/
bona opera/cogitationes bone et
vita bona et bone vite ꝯſumatio.
⁊ ppoñ. ca. 31. 35. 38. 3. ſine gratia nõ
pot homo corruptꝰ quod deo pla=
ceret incipere ⁊ perficere. et pꝰ. ca.
4° 9° 5° 5 45° 5°. et eucheridion. ca
pitulo 74. ſine gratia nullum ante
peccatū meritū eẽ potuit. et de ve=
ra innocētia. 233. ꝓpoſitiõe. 274. ⁊
297. et queſtione 4. 8. ſine grã non
potuit natura ꝓmitus inſtituta ſer
uare quod accepit ſicut nec recupe
rare quod perdidit. Et de ſãcta vir
ginitate capitulo. 44. ſine gratie
adiutorio non īplentur precepta.

¶ Ad idem arguitur
per gloſam ſuper illud ezechielis
3°. diligunt vinaria vinorū. dicit
gloſa demones in maxima pingue
dine ſpiritusſancti ſunt creati qua
per peccatum ſunt priuati.

¶ Ad idem arguitur
ſic primi parentes habuerunt ꝓce=
pta intrinſeca a deo et ipſi illa tene
bantur obſeruare et implere. ſȝ nõ
eſt hoc poſſibile ſine gratia. igr̃ ⁊c=
vt patet per Auguſtinuȝ. 10. ſuper
geneſim capitulo. 10. et euchiridiõ
capitulo. 73. Et de ſancta virgini=
tate. ca. 44. ſine gratia non īplētur
precepta. Similiter angeli et primi
parentes dilexerunt deū ſuper om
nia. igitur erant in caritate.

¶ In iſta materia di
uerſi diuerſa dicunt. Dominus al=
tiſſidiorenſis 2°. ſententiarum que
ſtione ſecunda facit argumenta ad
vtranq; partem ⁊ dicit ꝙ magis pla
cet nobis illa via qua dicitur ꝙ an=
geli in principio non habuerint ni=
ſi naturalia bona. et addit ꝙ illud
quod alibi dicitur. tu ſignaculuȝ ſi
militudinis dr̃ ꝓp naturalia ꝓſpicaciſſi
ma. Et ad aliud cū dicitur cõdēs natā
et largiens gratiā intelligitur. Si
mul dedit eis bona naturalia gra=
tis. Et ſimiliter gloſa alia dicta. Et
beatus bonauentura doctor ſera=
phicus ſecundo ſententiarum diſti
ctione quarta queſtione ſecūda di=
cit. nõ videtur aliquo mod probabi
le ꝙ lucifer habuit gratiā et ſi non
habuit cū inter ceteros eſſet excel=
ſus a maiori argr̃ nec alios habuiſ
ſe a ſui origine. Et addit hanc opi
nionem communiter tenent docto
res. Ideo huic tanq; communiori
et probabiliori concordo. Et reſpõ
det ad argumenta vtriuſq; partis.
Item magiſter Ricardus in lectura
ſua primo ſententiarum diſtinctio
ne quarta queſtione ſecunda dicit
ꝙ ly ſine gratia capitur tripliciter.

Unomodo ꝑ illo quod nūq̄ natura
hb⁹ eſt additum ſicut neceſſarium/
verum/et ſimilia. Aliomodo qḋ eſt
ſuperaddituꝫ libero arbitrio ad re
ctificanduꝫ ſicut ſunt innocentia ⁊
alie ꝟtutes morales. Tertio modo
ſumitur pro gratia gratum facien
te. et tunc quando dicitur ꝙ ange-
lis data ſunt gratuita dicit ꝙ non
eſt verū tertio modo ſed primo ⁊ ſe
cundo modis. vel ſi itelligatur ter-
tio modo non intelligitur ab inſtā
ti creationis. ſꝫ quia ſtatim poſt.
Vel dicitur ꝙ quando creabantur
habuerunt gratiam diſpoſitiue: qꝛ
fuerunt in propria diſpoſitione ad
gratiam habendam. Idem ptꝫ per
dominum fratrem alexandrum de
allis parte ſecunda vbi mouet que
ſtioneꝫ/an angeli creati ſint tantū
in puris naturalibus vel in gratui
tis. et primo admittendo ꝙ erant
creati in gratia gratum faciente.
¶ Reſpondet ad argumenta que
ſunt contra. 2° vero ſubſtinendo
aliam partem reſpondet ad argu-
menta que ſunt contra et in fine q̄
ſtionis dicit. videtur autem michi
melius dicendum ꝙ angelus mal⁹
nunq̄ habuit gratiam et ad hoc fa
cit rationem ex hoc ꝙ natura āge
lica eſt tantum ſemel vertibilis et
non pluries. et iſtud eſt verſus pͥn-
cipiū libri et verſus finem tractās
de ſtatu hominis. Et querit vtrum
primus homo conditus fuit in gra
tia ſine virtute. Et reſpondet ꝙ q̄-
dam ponunt primum hominem fu
iſſe conditum in gratuitis gratum
facientibus: Alij ponunt ipſū fuiſ
ſe ſolummodo in naturalibus non
gratuitis nō gratum facientibus
Et dicit hoc magis ſuſtinenduꝫ eſt
et quod eſt magis rationi conſonū
et auctoritatibus probatum et di-
diuina excellentia declaratum. et
poſtea dicit. gratia non fuit homi-
ni concreata ſed dilatata fuit quouſq̄
homo per actum ⁊ vſum rationis
quodam modo ſe diſponeret ad
illam ſumendam vt ſic verificetur
illud Auguſtini in primo homine
qui creauit te ſine te/nō iuſtificabit
te ſine te. et ponit illam differētiā
de gratia quam ſuperius ponit Ri
cardus ⁊ dicit. ꝙ ſi queratur vtruꝫ
primus homo fuit creatus in gra-
tia primo vł ſecūdo modo dicta. di
citur ꝙ ſic. Si tertio modo dicitur
ꝙ non nec erat peccatum ⁊ gratia
pro tunc quā immediate poſt habu
it. Idem patet per magiſtrum fra-
trem Ricardum ſiſiacre ſecundo ſē
tentiarum diſtinctione tertia. vbi
dicit ſine preiudicio videtur michi
ꝙ illi angeli qui crediderunt nuſq̄
gratiaꝫ habuerunt. Idem dicit p⁹
de primis parentibus. Idem patet
aliqualiter per doctoreꝫ ſubtilē. 2°
ſentētiaꝝ diſtinctione quinta in re
ſponſione ad queſtionem. quarta.
diſtinctione. et ponit quatuor mo-
ras in exiſtentia primi angeli. Pri
ma eſt omniū in puris naturalibus
Secunda omniū in gratia. Tertia
in qua boni i bono: mali vero i ma
lo perſeuerauerunt. Quarta i qua
iſti ⁊ illi in termino fuerunt et di
cit ꝙ iſta vltima via de quatuor mo
rulis ſtat⁹ ſaluat plures ſtatus in
eis et plus auctoritates affirmati
uas nō tamen habet hec via euidē
tem neceſſitatem et poſtea dicit ꝙ
ſecundus exiſtens in puris natu-
ralibus nō eſt equalis ei qui ꝑ pec-
catū amiſit iuſticiā originalē ⁊ pōit
cauſaꝫ. quia iſte qui amiſit debitor
eſt iuſticie originalis quam accepit
et non alius. Ideo iſte re⁹ eſt et ille
non. Ea addit ſi neutri conferatur
viſio dei vni eſt carentia viſionis di
uine: et alteri non. Et rationē aſſi-
gnat quia vnus priuatur viſione ꝓ
pter priuatiuū: alter ꝟo ꝑuať ea ex
ꝯditiōe nature. Itē petrus de carō
te q̄ poſt fuit innocenti⁹ papa. 2°. ſē

tentiarum diſtinctione tertia q̄rit
vtrum deus potuit creare angelū
malum.et reſpōdet ꝙ ſi loquamur
de malo culpe nō potuit quia deus
non pōt eſſe cauſa auerſionis a deo
Similiter diſtinctione quarta q̄rit
queſtionem Utrum angeli erāt cre
ati in gratia et diſtigues de gratia
dupliciter loquendo de gratia gra
tum faciente. Ponit duas opinio
nes contradictorias. et primo ſuſti
nendo vnam. Reſpondet ad argu-
menta que ſunt 3. Et conſimiliter
facit d̄ parte oppoſita ⁊ dicit ꝙ illa
opinio oppoſita q̄ ponit/āgelos nō
creatos in gratia eſt cōmunior. Et
idem habetur diſtinctiōe.29.de pri-
mis parentibus et eſt ſecundū eū
vtraqꝫ pars probabilis ⁊ neutra cer
titudinaliter ꝓbata.⁊ tamen apud
eum et etiā alias determinatū ē ꝙ
angeli ⁊ primi parentes erant crea
ti non in pctō et ideo apud illuꝫ ſi-
mul ſtant priuatio gratie ⁊ priuatō
peccati. Idē habet̄ p olchot doby
primo ſententiaꝝ. Idem patet per
fratrem guillermum de chācon in
queſtionibus ſuis.2°.ſententiaruꝫ
diſtinctione quarta.vbi ponit tri-
plicem gratiam et dicit ꝙ ſecundo
modo et primo modo loquēdo an-
geli ī creatione habuerunt grati-
am ſed non tertio modo ſuple grāꝫ
gratum facientem ſed ſtatim poſt.
diſtinctione.29.dicit de primis pa
rentibus ꝙ homo in paradiſo ha-
buit duos ſtatus vnum in natura-
libus qui durauit per aliquod tem
pus aliū in naturalibꝰ ⁊ gratuitis
qui ſtatus durauit vſqꝫ ad lapſum
et dicit ſicut elementa prius erant
creata deinde formata vel ornata
ſic fuit de primiꝫ parentibus quod
dicit egidius et Ricardꝰ de media
villa. Et aliqualiter patet per do-
ctorem ſolennem Sanctus tamen
thomas articulo quarto loquens
de angelis in ſecundo ſententiarū
62.queſtione tertia dicit probabi-
lius videtur ſuſtineri et magis di-
ctis ſanctorum conſonum ꝙ ange
li fuerunt creati in gratia gratum
faciente.et in eodem libro queſtio
ne tertia dicit ꝙ q̄dā dixerūt ꝙ an-
geli nec in gratia ſed in naturali-
bus tantum creati ſunt. Et hec eſt
opinio communior .Aliꝗ dicunt
angelos in gratia creatos eſſe.⁊ ad
ducit inconnuenientiam ⁊ ſic vtra
qꝫ via poteſt ſuſtineri.tamē illa opi
nio que ponit angelos creatos in
gratia magis mihi placet. Ex hūs
dictis quaſi omnium doctorum ar
guitur ſic. Omnes quaſi doctores
reputant verum vel probabile ꝙ
angeli et primus parens adam cre
ati ſunt ſine gratia gratum facien
te:et non eſt aliquis qui reputet ꝓ
babile:ſed magis impoſſibile ꝙ ip
ſi fuerint creati in peccato. Igitur
apud omnes eſt poſſibile ꝙ foret
priuatio gratie gratum facientis
et non peccatum. Poſtea contra
iſtam poſitionem multa replicabo
Prepoſitinus tamen tenet ꝙ fue-
runt creati in gratia.

¶ Ad oppoſitum iſti
us articuli arguitur multipliciter
Primo ſic. Non eſt poſſibile ꝙ ſit
homo nec ſanus nec infirmꝰ vl̄ nec
ſciens nec ignorans.et ſic de omni
bus contrariꝭ in ſubiecto ſuſcepti
bili. Igitur eadem ratione non eſt
poſſibile ꝙ ſit creatura rationalis
nec iuſta nec iniuſta.quia ſicut ſa-
nitas et infirmitas circa commu-
nia:ita iſta circa animam Iuſticia
autem non eſt niſi per gratiaꝫ gra-
tum facientem.igitur ⁊c.

¶ Cōfirmatur ꝑ glo-
ſā in canone de penitentia diſtictio

ne pꝛla.c.collocant ĩ.⁊c. gloſa odiũ
caritis et caritas ſũt contraria im
mediata reſpectu ſubiecti ſuſcepti
bilis. Similiter arguitur per aliaꝫ
gloſam diſtinc. ſecunda. capi his
ambobus ⁊c. impꝛobando vnã rati
onẽ deducit adhoc: ꝙ aliquis poſſꝫ
eam ſine merito vite eterne ⁊ mor-
tis eterne non habere. et ita nec bo
nus nec malus: quod non eſt veruꝫ
dicit gloſa. Et confirmatur per au-
guſtinum de natura et gratia. capi
tulo. 3°. et capitulo ſexageſimo ter
tio. loquens de chaꝛitate dicit hac
via iuſtꝰ ẽ: q̃cunq̃ iuſtus ẽ cui ſi qs
minus eſt q̃ eſſe debet: ex vicio eſt.
et gloſa ſuper illud Luce viceſimo
ſecundo dicit ſola caritatte diſtin-
guntur boni a malis.

¶ Ad idem arguitur

ſic creatura rationalis qualiſcũq̃ꝫ
ſit ſine gratia gratum faciente non
eſt in oꝛdine ad vltimum finem. Et
per conſequens eſt in peccato moꝛ
tali. conſequentia patet per Augu
ſtinum de natura boni. capitu. 2° 3°
ſemper priuatio oꝛdinis eſt mala: ⁊
peccatum. Antecedens patet quia
vltimus finis creature rationalis
eſt beatitudo ad quam non eſt ali-
quis ſine gratia. quia gratia facit
ciuẽ celeſtĩ patrie. Et ſicut ſupꝛadi
ctum eſt ſola charitas diuidit ĩter
filios regni et perditionis: et nõ po
teſt eſſe creatura rationalis niſi fi-
nis eius ſit beatitudo. patet: quia
creatura rationalis eo ꝙ creatura
rationalis eſt ymago et ſimilitudo
dei eſt: et capax eiꝰ et particeps eſſe
poteſt. et pꝛimo ſententiarum di-
ſtinctione tertia. capitulo nono.
Confirmatur Argumentum ꝓ hꝰ
ꝙ ſi ſecundum exigentiam finis deꝫ
creatura rationalis habere grati-
am et iuſticiam: carentia eius eſt
peccatum. vt patet per Auguſtinũ
ſecundo de libero arbitrio. capitu-
lo ſecundo. ideo vituperatur crea-
tura rationalis: quia non eſt vt eſſe
debet.

¶ Ad idem ſic de pꝛi

mo parente in ſtatu ſine gratia po
tuit mereri ſicut patet ſecundo ſẽ-
tentiaꝝ diſtinctione. 19. aut igitur
fuiſſet dignus ex illa vel regno vel
non. ſi regno. igitur fuiſſet pꝛinci-
paliter bonus et iuſtus ⁊ nõ niſi ꝑ
gratiã et caritatem vt ſuperius di
ctum eſt igitur pꝛincipaliter malꝰ
eſt. ⁊ ꝑ ꝯñs in pctõ mortali.

¶ Ad ideꝫ: ſi pꝛiuatio

gratie in caſu pꝛedicto non fuiſſet
pctm̃ ſequitur ꝙ nullius rei pꝛiua
tio foꝛet per ſe et eſſentialiter pec-
catũ. ꝯñs ẽ falſũ. qꝛ tunc nullũ pec-
catũ foꝛet per ſe ⁊ eẽntialiter pctm̃
qꝛ talis pꝛiuatio fieri põt ⁊ non ex
pctõ pꝛimã ꝯñaꝫ ꝓbo: videlicet ꝙ ſe
quatur qꝛ nulla ꝑuatio ⁊c. pꝫ qꝛ q̃cũ
q̃ dato ĩ creatura rationali illõ põt
deus auferre ab ipã ſine omĩ deme
rito ſuo vꝉ alieno qꝛ oẽs duas res
ſimpliciter diſtinctas poteſt deꝰ ad
inuicem ſeparare et vnam conſer
uare ſine alia. Et tunc illud ſe-
cundum iſtam pꝛopoſitionem non
erit peccatuꝫ. quia ſolo deo actoꝛe.

¶ Ad idem ſi in caſu

pꝛedicto pꝛiuatio gratie non foꝛet
peccatum tunc et nunc de facto et
lege currenti non eſſet peccatum
in paruulis ſicut dixit Dominꝰ me
us et Magiſter. et fuit hec opinio
reuerendi doctoꝛis et non. diu eſt
cancelarij. et videtur eſſe opinio
Auguſtini tertio de libero arbi-
trio. Capitulo tertio. Ubi dicit

ꝙ tales defect⁹ qui ſunt in paruu-lis ideo dicuntur peccata q: de pec-cato libere voluntatis originē3 du-cunt. Hec ecia.n videtur eſſe ſentē-tia doctoris ſubtilis ſecundo ſen-tentiarum diſtinctione.5. reſpon-ſione ad dictum anſelmi de caſu di-aboli.ca.16.pro ſecunda opinione factum poſt plura argumenta.

Contra iſta tamē arguo primo ſic ſi ꝑuatio gracie nō ſit peccatum niſi quia ſequela pctī actualis ſequitur ꝙ poſſibile eſſet ꝙ aliqua creatura ſi eſſet innoſcēs ſine peccato ꝙ ipſa eſſet mala et in peccato ſine mutatione aliqua in ipſa creatura et eodem modo ecō-tra ꝙ aliqua creatura eſſet in pec-cato mortali et eſſet iuſta et recta ⁊ ſine omni peccato et tamē ipa nul-lomodo eſſet mutata. S3 ꝙ iſta ſe-quantur probo ſic et pōatur ꝙ de-us creet.a.animam extra corp⁹ cū priuatiōe gratie ſiue demerito ſuo vel alieno tunc talis priuatio non erit peccatum et volo ꝙ tunc ſine omni mutatione in.a.fiat in corpo-re ab adam concupiſcibiliter pro-pagato tunc totus ille homo cui⁹.a. eſt anima eſt in peccato mortali et anima eſt mala per peccatum et tamen nulla mutatio in.a. prefuit ſine peccato. ¶ Et eodem modo ſic arguitur ſic ponatur ꝙ alicui anie debitrici gratie deus remittat de-bitum habendi gratiam ſine hoc ꝙ det ſibi gratiam ſicut ponunt do-ctores eſſe de iuſticia originali. tunc talis priuatio fuit peccatum et nunc non eſt et tamen nullomo-do ipſa eſt mutata.

Ad idē ſecundum iſtam reſponſionem ſequitur ꝙ fo-ret poſſibile de aliquo homine ꝙ a-liquando ipſe fuit bonus et iuſtus et ſine omni peccato et tamen nūc eſt in peccato mortali et iniuſtus ⁊ nunꝙ peccauit et ſemper benefe-cit. ſed quod hoc ſequatur probo et pono ꝙ deus daret ade primo iu-ſticiam et potentiam perdendi iu-ſticiam pro ſe et omnibus alijs ſi-cut videtur eſſe ſententia anceimi de cōceptu virginali.ca°.xxiij. tūc ſic petr⁹ adhuc ſine tali peccato iu-ſticie ꝑuatus illa priuatio ſecundū iſtam opinionem eſt peccatū q: eſ-ſet ſequela peccati ade et tenetur habere iuſticiam nec impotētia ex-cuſat eam cu3 ſit ex culpa primi pa-rentis ergo talis priuatio iuſticie in petro erit tunc peccatum morta-le et petrus erit malus et iniuſtus poſtꝙ fuit iuſtus et tamen nec pec-cat nec peccauit nec peccabit.

Ad idem arguitur ſic. deus poteſt alicui exigenti ī pec-cato mortali remittere omne3 cul-pam reſeruando omnem penam ⁊ et obligationem ad penam que nō eſt culpa tunc talis eſt dignus eter-naliter carere regno celoru3 ⁊ eter-naliter puniri in inferno quia fuit dignus illa pena ⁊ adhuc ineternū manebit obligatio ad illa3 et tamē eſt et erit continue in gratia ⁊ ſine peccata mortali et per ꝯñs non ſe-quit̄ eſt dignus ex illo ergo eſt ī pec-cato mortali. Similiter poſſet de⁹ eternaliter conſeruate exiſtentem in peccato veniali in ſtatu in q̄ nūc eſt et nunꝙ ſibi remittere culpam venialem et foret dignus exilio et tamen eſſet in gratia.

Ad idem ſecundū iſtam reſponſionem ſeq̄tur ꝙ oīb⁹ parib⁹ pctm̄ non foret magis fugi-bile ꝙ nō pctm̄ qđ videtur incōue-niens et ꝙ hoc ſequat̄ p3 et pono ꝙ ꝑ-trus ſit in peccato originali propa-gatus ab adā et paul⁹ ſit alius hō

creatus a deo conſimili priuatione
olo ſicut petrus excepto ꝙ petrus
habeat illam priuationem ab adaz
paulus vero a deo non propter ali-
quod peccatum vel demeritū tūc
priuatio iuſticie in petro ē peccatū
⁊ in paulo non et tamen eque ſimi-
lis eſt priuatio in petro ſicut ī pau
lo. Nam nunc ſi deberent carere a-
liquo bono fugibilius nō foret an
deberēt carere illo pro p̄terito pec-
cato vel non ceteris aliJs paribus⁊
tñ qñ eēt ſeq̄la pctī tūc eēt cl'pa ali-
as nō. Eodē mō ſi eternaliter debe
rent carere viſione diuina eque fu-
gibile eſſet paulo ſine peccato ſicut
petro pro peccato q̄ꝛ eque fugibilꝭ
eſt ſtatus vnus ſicut alterius et tñ
in vno carentia eſt pena in alio nō.

¶ Ad idem ſecūdum

iſtud videtur ꝙ peccatuz originale
plus habet de ratione pene ꝙ culpe

¶ Ad iſtuz articuluz

reſpondeo et dico ꝙ ſi deus auffer
ret a creatura gratiam ſeu iuſtici-
am ſine tamē demerito ſuo vel alie
no vel ſi deus crearet creaturaz ra-
tionalē ſiue tali iniuſticia non req̄-
ritur ꝙ priuatio illiꝰ iuſticie ſit pec
catum nec culpa niſi forte loqua-
mur de peccato vt medici loquun-
tur q̄ꝛ vrina peccat in qualitate et
colore ꝓpter equocationis culpaz
iſta pars iudicio meo eſt ſufficiēter
ꝑſuaſa ⁊ magis declarabit̄ infra.

¶ Ad argumenta q̄

ſunt contra iſtā poſitionem.

¶ Ad primuz dico admiſſo caſu ꝙ
creatura rationalis non poteſt eſſe
quin ſit iuſta vel iniuſta vt videtur
eſſe ſententia magiſtri ſecundo ſē-
tētiarū. di. 16. ⁊. 77. vbi dicit ꝙ ho
mo factus eſt ad ſimilitudinem ſe
cundum innocentiam et iuſticiam
que in mēte rationali naturaliter
eſt ⁊ ſecundum aliquos pōt deꝰ cre
are creaturā rationalez iuſtam vel
iniuſtam et nego vltra ꝙ creatura
rationalis non poſſit eē ſine gratia
gratum faciente ⁊ ad auguſtinum
de vera religione ꝙ charitas eſt ꝑ-
fecta iuſticia ⁊c. concedo preter ta-
men charitatem eſt vna naturalis
iuſticia qua creatura rationalis p̄t
eſſe iuſta et recta ſine charitate et
hec videtur eſſe ſentētia oīz docto
rum et vita gloſaz canonis dico ꝙ
charitas ⁊ peccatum nunc de fctō
⁊ de lege currente ſūt contraria ſꝫ
non formaliter.

¶ Per iſtud patet ad

omnia reſidua quod inconueniens
eſſet ſecundum legem nunc currē-
tem ꝙ aliquis ſit nec bonꝰ per cha
ritatem nec in peccato. Aliquādo
tñ a ſanctis ſumitur gratia pro iu-
ſticia naturali ſicut beatitudo pro
ſtatu innocentie.

¶ Ad aliud poteſt dici

ꝙ non eſt neceſſarium ꝙ vltimus fi
nis creature rationalis ſit beatitu
do ſed recte viuere ſecundum iu-
ſticiam ꝰ innocentiam naturalē vꝫ
ad conſimilem. de facto tamen btī
tudo eſt finis intimus ⁊ interualis
ad quem ordinatur creatura ratio
nalis net valet ꝯſequētia creatura
rationalis eo ꝙ rationalis eſt ima
go dei igitur beatitudo. ⁊c. q̄ꝛ de in
creata non eſt dubiū quī ſit finis cu
iuſlibet creature. ¶ Alio modo po
teſt dici ꝙ ſi beatitudo eſſet vltimꝰ
finis non ſequitur ꝙ ſi creatura ra
tionalis nō eſſet ad vltimuz finem
recto ordine ꝙ eſſet in pctō morta
li. ¶ Tercio modo poſſet dici ꝙ ſi
beatitudo eſſet vltimus finis poſſꝫ
creatura rationalis eſſe recto ordi
ne ad illum ſine gratia immo crea
turam exiſtentem in iuſticia natu-

rali ſiue originali pōt deus beatifi=
care ſine aliqua alia iuſticia non tñ
ſic eſt de facto ſed req̄rit grā gratū
faciēs cuius p̄uatio in creatura rō
nali eſt pctm̄ ſed non p ſe et aliter
multis modis poſſet dici ad iſta tñ
pro nunc omitto.

¶ Ad tercium argu=
mentū dico q̄ poſito q̄ adaȝ in ſta=
tu inocentie fuiſſet ſine gratia ḡ=
tum faciente vt videt̄ eſſe cōis opi=
nio doctoꝝ neſcio tñ an ita fuit vel
non. ſed ſcio q̄ eſt poſſibile q̄ ſic fu
it: ⁊ poſſibile q̄ non ⁊ ī vtroq̄ ſtatu
potuit mori ⁊ et̄naliter viuē ⁊ nego
iſta cōſequētiam ergo fuit ī gratia
gratuȝ faciente q: fuit dignus re=
gno vt ſupra dixi q: per iuſticiā ori
ginalē potuit fuiſſe p̄icipaliter iu
ſtus ⁊ ſimiliter nego hanc ꝯñīȝ fu=
it dignus ex illo nō habere regnuȝ
celorū igitur eſt in pctō mortali. q:
licȝ ſit vera de lege cōi nō tñ eſt ſim
pliciter neceſſaria. q: poſſet de⁹ or=
dināre creaturā rationalē eſſe iuſtā
⁊ ſic ſemper viuere ⁊ nunq̄ eſſe ī in=
ferno nec in celo. Similiter ſi q̄s
exiſteret eternaliter in peccato ve
niali ⁊ tñ non foret in pctō mortali
eternaliter foret indign⁹ regno ce
loꝝ. ¶ Et revera videtur michi
mirabile q̄ deus nō pōt de potētia
ſua abſoluta facere creaturā ratō
nalē niſi ſit digna clara dei viſione
vel ſit in peccato mortali.

¶ Ad aliō dico q̄ nul
lius rei priuatio quā deus pōt au=
ferre a creatura rationali ſine omī
demerito ſuo vel alieno ē per ſe et
eſſentialiter pctm̄ vel culpa. Eodē
modo nulla priuatō. cū qua ſiue cū
demerito proprio vel alieno poteſt
deus creare creaturam rationaleȝ
q̄ per ſe ſit eſſentialiter peccatū cū
iſto tamen ſtat q̄ innoſcentia ⁊ im=
munitas a peccato ſit aliquid ī cre

atura rationali cuius priuatio ſit
per ſe eſſentialiter peccatum. Nū=
quid tamen talis immunitas ſit ali=
qua gratiā a creatura rationali di
ſtincta apparebit poſt ad quintum
argumentum poſt.

¶ Iſtam parteȝ quā
ego teneo tenet doctor ſubtilis. 4°
ſententiarum diſtinctione prima.
q. 6. ⁊ probat contrariū et. 2°. ſentē
tiarum. di. 3. 7. queſt. 2. verſus finē
vbi tractat vtrum deus poſſit eſſe
prima cauſa deficiendi et reſpōdet
q̄ ſi deus non cauſat libere rectitu
dinem que dȝ eſſe ī actu volūtatis
creature et hoc propter libertateȝ
voluntatis ſiue non propter defec
tum voluntatis creature non vo=
luntarie cooperante non eſt tūc cā
peccati inuoluntate quia non ē iu=
ſticia debita a voluntate niſi inq̄tū
in poteſtate eius eſt eam ꝯſeruare
Et ſic eſt finis articuli.

¶ Quarto arguit̄ ad
queſtionem ⁊ ꝓbo q̄ non pro omnī
pctō mortali eterna pena debeat̄.
Et arguo de pctō omiſſionis ſic pu
ra omiſſio ſine actu volūtatis ē pec
catū ⁊ ꝓ tali pctō vel omiſſione nō
debetur pena eterna ḡ. ⁊c. prȝ quia
ſi aliq̄ pena debeat̄ pro pura omiſſi
one illa foret minor q̄ aliqua pena
debita ꝓ commiſſione et nulla ē ta
lis ergo ⁊c.

¶ Pro iſto argumen
to tractabo iſtum articulum. Utrū
pura omiſſio ſine omni actu volun
tatis poſitiuo ſit peccatum. Et ar=
guo primo q̄ nō. Primō ſic q: vide
tur ſequi q̄ ſit min⁹ pctm̄ q̄ aliqō
peccatum commiſſionis q̄ hoc ſe=
quatur probo ſit. a. gratia exempli
actus commiſſiōis. b. pura omiſſio

circa conſimilem materiam tūc ar
guo ſic quantumcunqȝ remiſſe fiat
a.a eſt tantum contra preceptū dei
quātū.b.⁊ tantum vel magis volū
tariū ⁊ ſic de omnibus alijs circun
ſtātijs que aggrauant peccatū tūc
ex parte circunſtantiaruȝ ꝙ ex pte
ſubſtantie actus ergo ſimpliciter.
a.eſt magis malū quā.b.quātūcun
qȝ remiſſe fiat et per ꝯñs.b. non eſt
pctm̄ añs pȝ diſcurrēdo per oīa.

¶ Ad ideȝ volo ꝙ de
us p̄cipiat petro et paulo facere.a
pro certa menſura quo poſito. Po
no ꝙ petrus pure omittat ⁊ ꝙ pau
lus velit non facere.a. tunc quan-
tuncunqȝ remiſſe velit vel habeat
actum volūtatis paulus grauius
peccat ꝙ petrꝰ ⁊ pctm̄ pauli poſt re
miſſionem actus pōt eē minꝰ pctm̄
⁊ minꝰ et ſic in infinitū vſqȝ ad non
gradū pctī ꝙ pura omiſſio q̄ petrꝰ o
mittat nō eſt aliquod pctm̄

¶ Ad idē ſic odire de-
um grauius eſt in infinitū ꝙ nō di-
ligere deū pro mēſura ꝓ qua tenet
diligere qꝛ odire in tali menſura in
cludit non diligere ⁊ per ꝯñs nō pu
re diligere non eſt peccatum ſed nō
alicuius coniuncti.

¶ Ad idem arguo ſic
pura omiſſio ſine actu volūtatiſ nō ꝯ
tūcte nō proprie voluntaria cū nō
ſit per ſe obiectum voluntatis er-
go non erit voluntaria niſi ſicut ſe
quela actus voluntarij ⁊ per ꝯñs ta
lis pura omiſſio non erit pctm̄ niſi
ſit ex actu pctī ꝯcurrēte vł p̄cedēte

¶ Ad idem ponatur
ꝙ aliquis tenetur ſurgere de noc-
te ad horas canōicas pono ꝙ talis
vadat dormire modo quo ſolitꝰ ē ⁊
in hora debita qua tenetur ſurge
re dormiat tūc in iſta hora ⁊ omit-
tat tūc ſi pura omiſſio ſine omni ac
tu voluntatis eſſet pctm̄ talis pec-
caret. Contra pro iſta hora nō eſt ī
poteſtate ſua nō dormire vel inter-
eſſe horis canonicis et impotentia
illa non eſt ex culpa ſua ergo talis
omiſſio non eſt peccatum. Similr
vt tactuȝ eſt talis omiſſio nullomō
eſt voluntariū et per ꝯñs nullomō
eſt peccatum.

¶ Ad idem arguo ꝙ
pura omiſſio non ſit pctm ⁊ arguo
ſic ſicut commiſſio contra legē dei
non eſt peccātū niſi aliquo mō ſit a
propoſito ⁊ ex intentione ergo eadē
ratione ſic erit de omiſſione añs pȝ
quia poſito ꝙ p̄cipiatur alicui non
moueri motu terminatiuo ad .a.
terminum et vltra pono ꝙ talł mo-
uetur motu aliomodo quem non
intendit terminare ad. a. termi-
num. de facto tñ terminet motum
illum ad.a.non ex intentione vel a
propoſito tunc talis mouetur mo-
tu terminato ad.a.quod eſt contra
preceptum ſibi factum tamen non
peccat ſi tamen intenderet illū ter
miare ad.a. peccaret ꝙ cōſimiliter
dȝ eē de omiſſione ꝙ nō ſit pctm̄ ni-
ſi a propoſito ⁊ ex intētione et tunc
nō eſt ſine actu volūtatis ⁊c.

¶ Ad ideȝ arguitur
Ponatur ꝙ deus precipiat alicui
habere.a.actum pro aliquo inſtan
ti.b.menſure intrinſeco. Tunc pu
re omittat pro omni inſtanti et po
no ꝙ.a.ſit talis actꝰ quē ille poſſet
pro omni quantumcunqȝ paruo tē
pore elicere ſeu habere hoc vide-
tur poſſibile de potentia dei abſo-
luta ꝙ deus creet aliquā creaturā
cū tanta potentia ⁊ libertate reſpe
ctu alicuiꝰ actꝰ ꝙ pro oī modico tē
pore poſſit illū producere ł elicere
tunc in caſu predicto ille omittat

ſtiſ̃:videtur ꝙ omittit culpabilit.
¶ Contra pro nullo inſtanti tenet͛ vl͛
tenebatur habere.a.ergo ĩ nullo ĩ-
ſtãti erit culpabilis omiſſio Sil͛r de
tur inſtãs in quo erat primo culpa
bilis omiſſio ſit.c. cõtra poſt poteſt
ſatis conuenienter implere prece-
ptum.ergo iſte non peccat omittẽ
do habere.a. Nec poteſt dici ꝙ ĩ vl-
timo inſtanti eſt primo omiſſio cul
pabilis. quia in illo nõ tenetur ha
bere.a.ergo ĩ illo nõ habere.a.non
erit peccatuʒ. Similiter tenet͛ ha-
bere a.ante vltimum ĩſtans p caſũ
ergo nõ habere tũc erit peccatũ Si
militer ſi haberet.a.in vltimo ĩſtã
ti et nõ prius peccaret.ḡ ꝛc.

¶ Ad idẽ ponatur ꝙ p̃

cipiatur alicui habere.a.actum im
mediate añ.b.inſtãs ꝛ pure omit-
tat.tũc talis ante.b.peccauit mor-
taliter.et cõtinue añ.b.erat in gr̃a
quia in omni tempore ꝛ ĩ omni ĩſtã
ti.ḡ añ.b.nõ peccauit mortaliter.
Si reſpõdeatur ꝙ ĩ iſto caſu añ.b.
peccauit mortaliter ꝛ in aliquo in-
ſtãti ĩ tempore ante.b. Et ratio eſt
quia obligatus facere aliq̃d non te
netur illud qualiter cũꝗ facere. ſʒ
tenetur ſcienter illud facere ꝛ cuʒ
deliberatiõe ꝛ ideo eſt dare inſtans
tale añ.b. in nullo quia poſt poteſt
ſcire ſe eſſe ante.b.nec aliquod tẽ-
pus poſt illud et ante.b.ſufficit ad
deliberandum. Et hec reſponſio vi
detur vera de communi concurſu
legis. ¶ Sed contra ipſam argui-
tur ſic. Non eſt per ſe impoſſibile ꝙ
deus det creature cõtinue per ali-
quod tempus noticiam cuiuſlibet
inſtantis quia chriſtus ſecundum
qd homo habuit noticiam diſtin-
ctam de omni inſtanti ex parte tem
poris:et ſi verbum dimiſiſſet illam
naturam adhuc fuiſſet poſſibile ꝙ
manſiſſet iſta noticia. ergo ſimili-
ter nõ eſt impoſſibile ꝙ aliqua cre-
atura habeat actum meritoriuʒ vl͛
demeritorium ſine deliberatione
fact habeat: quia poteſt creari in
in termino deliberationis. Simili
ter ſicut ſupradictum eſt nõ eſt incõ
ueniẽs nec per ſe impoſſibile ꝙ de-
us creet creaturam et det ſibi potẽ
tiam ꝛ libertatem in quocunꝗ par
uo tempore volũtarium actum eli
cere bonum vel malum:et tunc ſta
bit totum argumentum. Aliter re
ſpondetur ad illud argumentuʒ an
tiquum ſicut argumentum de pec
care auteʒ ꝙ in caſu poſito iſte pec
cabit in toto tempore et in qualibʒ
parte terminata ad.b.inſtans. ſed
in nullo ĩſtanti ante nec in aliqua
parte determinata citra.b. Cõtra
iſtam reſpõſionem ſequitur ꝙ iſte
continue citra.b.erit in pctõ mor-
tali ꝛ in gratia. Similiter ſequitur
ꝙ deus ſciuit iſtum eſſe in gratia ꝛ
tamen ſciuit iſtum aliquãdo ſimul
nõ eſſe in gratia. Similiter ſequi-
tur ꝙ in eodem ſimul fuerunt gr̃a
ꝛ priuatio gratie: multa ſimilia ſe
quũtur que videntur impoſſibilia
que contra iſtud ſuperius ſunt ad
ducta. Tertio modo reſpondetur
ꝙ primo peccabit in.b.quia tũc pri
mo erit malus ſi prius fuit bonus
Contra preceptum fuit ſibi habe-
re a.añ.b.et nõ habuit nec fuit cũ
eo diſpenſatum.ergo ante.b.pec-
cauit. Similiter poſito ꝙ fuiſſʒ pꝰ
mortuus in.b.ſtabit totũ argumẽ-
tũ vl͛ ꝙ in.b. ſit vere contritus de
omnibus peccatis ſuis que habe-
bat quando peccauit vel quãdo fu
it ſine gratia. videtur ꝙ nõ ante.b.
nec in.b.

¶ Ad ideʒ arguo po-

natur ꝙ aliquis precipiat alicui ha
bere.a. p oẽ inſtans huius diei tũc
pono ꝙ per totum.b.diem omittat
pure ſine actu aliquo.tũc ſecũdum

ſtam poſitionem per totum.b.peccabit:quia omittit culpabiliter. Contra tunc in primo inſtāti,peccaret.quia omittit.a.pro certa menſura pro qua tenetur habere. Contra:in omni inſtanti poſt ſtātū omittit ſicut in primo: quia omnes circunſtantie ſunt ſuper eodem: ꝑter diuerſitatem inſtantium:quod nō eſt verum.in peccato commiſſiōis in primo inſtanti cum aliis ſequentibus.⁊ per cōſequēs talis ſic omittens peccaret peccato infinite malicie cū ipſe in fine erit infinite malus. Similiter ſi omitteret ꝑ vnum inſtans foret eque reus cū aliquo et pro omni inſtanti eſt eque reus. igitur.

Ad idem arguo ꝑ magiſtrum ſecundo ſententiarum diſtinctione tertia capitulo nono. vbi ponit opinionem quorūdam dicentium quod non credere in deū non ire ad eccleſiam et huiuſmodi ſūt peccata cū oīno nihil ſint niſi ꝑuationes. Reſpondet ſecundū aliquos ꝙ per tales negatiōes aliqui actus ſignificantur vt per non ire contemptus ſignificatur. ⁊ eoſdem per non credere incredulitas mentis ſignificatꝫ. Et iſtā opinionē licet magiſter ponat et opinatꝫ. videtur tñ ꝙ i ea velit aſſerere:qꝛ non reſpondet aliter nec alio modo ſaluat auctoritatem auguſtini cōtra fauſtum.22.libro quando dicitur ꝙ peccatum eſt dictū factum vel concupitū cōtra legem dei.et de duabus animabus capitulo.16.peccatum eſt voluntas retinendi.⁊c.

Ad idem Si pura omiſſio foret pctm̄ videtur ꝙ qlibꝫ adultus exiſtens in peccato mortali ꝯtinue peccaret.qꝛ ꝯtinue omittit ꝯtritionem ad quā tenetꝫ.⁊ tū ſeqtur ꝙ talis ſiue dormiat ſiue ſit furioſus ſēꝑ peccat mortaliter.

Ad idem ꝙ nulluꝫ ſit pctm̄ niſi ſit ratioe actus.patet ꝑ doctorē ſolēnē.13. qdlibeto.q.24 et per thomā in ſuis qōnibꝰ ꝺ malo

Ad idem nō eſt per ſe impoſſibile nec per ſe includens contradictionē ꝺ deus det alicui creature tantā libertatem et ptāte reſpectu alicuius actus ꝙ poſſet poſt hoc imediate elicere vel nō eliceret illū actū.ſit.b.actus et.a.angelus ⁊.c.certū iſtans.decꝫ angelo.tūc preceptum habere.a. vel incipere currere in iſto inſtāti.c. Pono tūc ꝙ nō habeat.b.immediate poſt.vꝫ ꝙ non currat.tunc iſto poſito ſequitur ꝙ angelus peccat in.c. inſtanti peccato omiſſionis.Probo qꝛ in.c. tenebatur incipere.b.et nō icepit. igr̄.Si cōcedatur ꝙ āgelꝰ peccat in c.Contra poſſibile ē ꝙ angelus nō peccet in.c.ergo non peccat in.c.cō ſequētia pꝫ:qꝛ aliter ſeqtur ꝙ aliqs peccet mortaliter in hoc inſtanti ⁊ pōt eē ꝙ nō peccet pro nūc. ꝯñs eſt falſū. Qꝫ angelus nō peccet in.c. probo:qꝛ poſſibile eſt ꝙ angelꝰ imediate pꝰ hoc habeat.b.⁊ ſi ita faciat de facto.tunc angelꝰ icipit habere b.et vltra.ergo non omittit habere.b.

Ad idem pono ꝙ i libera poteſtate.a.ſit imediate poſt hoc inſtās currere vel non currere tunc hoc poſito detur preceptū currere imediate poſt hoc ⁊ pure omittat.tunc omittere currere imediate poſt hoc eſt angelo pctm̄ omiſſionis.Cōtra nūꝙ erit omiſſio.qꝛ nec in.b.inſtanti nec poſt.b.in ſtanenon in.b.conſtat nec poſt.b.ꝓbo qꝛ i nullo iſtāti tenetꝫ currere imediate pꝰ poſt hoc.cum in nullo inſtāti pꝰ ſit poſſibile currere imediate pꝰ.b.Q

dicatur q in nullo inſtanti eſt illa omiſſio peccatū. Contra cum aliqñ ſit pctm̄ nulla eſt pciſa menſura in qua eſt peccatum. Similiter ſi de⁹ ſibi preciperet currere poſt quodlibet inſtans illius diei in infinitum grauius peccaret q in primo caſu

¶ Ad idem ſi pura omiſſio ſit peccatum aut ergo ſola omiſſio actus uoluntatis vel carentia rei cadentis ſub precepto q nō carentia actus voluntatis. Probo quia ponatur gratia exēpli q precipiatur petro currere cras: pbo q omiſſio actus voluntatis videlicet velle currere cras non ſit aliquod peccatum. qz tunc ad cuiuſlibet pcepti impletionem requireretur actus voluntatis. Contra pcipiat alicui pro certa menſura nō habere actum voluntatis. tūc talis non poſſet preceptum illud implere Similiter precipiatur alicui actū pro certa mēſura neqz bonū neqz malū habere. tunc talis non pōt implere illud pceptum: quia talis ſi eliciat talē actum vt impleat pceptum. ē actus bonus. ſi nō faciat adimpletionem tunc omittit quia ſciens q ſibi ē pceptū vel nō cogitās de pcepto. nō implet preceptum.

¶ Ad oppoſitū iſtius articuli arguo et pbo q pura omiſſio ſit peccatū probo ſic carētia iuſticie ē pctm̄. et ratio eſt. qz eſt priuatio iuſticie debite: ſed talis cui pcipitur habere iuſticiam actualē non minus tenetur ad iuſticiam actualē q̄ alius ad habitualē qz in tali carentia pura iuſticie actualis ſine oī actu eſt pctm̄. ꝑ ꝯñs pura omiſſio eſt peccatum.

¶ Ad idem deus damnat eternaliter ꝓ pura omiſſione: quod non eſſet niſi omiſſio eēt peccatum. añs pbo ꝑ textū euangelij mathei. 25. vbi loquens de ſnia xp̄i in vltimo iudicio dicit xp̄s hijs qui a ſiniſtris erunt. eſuriui nō dediſti mihi māducare. ſitiui ꝛc. vbi enumerat puras omiſſiones nō actus quod nō eſſet niſi pura omiſſio eēt peccatū.

¶ Ad idē pura omiſſio aliqñ ē contra ꝯſciaꝫ cōtra iudiciū rationis. ꝑ ꝯñs ē pctm̄. ꝯña pꝫ ꝑ illud ad Romanos. 9⁹. oē illud qd nō eſt ex fide pctm̄ ē. dicit glo. oīe qd ē ꝯtra ꝯſciētiā ē pctm̄. añs probo qz ponatur in aliquo iudicio rationis iudicans aliquē actū eē eliciendū ſtante tali iudicio ipe omittat tunc illa omiſſio eſt cōtra cōſciētiā et cōtra iudicium rationis. ꝑ ꝯñs eſt peccatum.

¶ Ad idem videtur ſequi q quilibet ad aliqua obligatus poſſet illa nūq iplere ſine peccato. Probo ponatur q petr⁹ obligetur ꝓ certa menſura ad aliqd faciendū. tunc in poteſtate ei⁹ eſt nūc ſimpliciter ab omni actu ceſſare pro illa menſura pro qua teneē ad aliquid pure omittere. Tūt ſi ſic faciat ꝑ reſpōſionē iſte ñ peccat. ergo ꝛc. Similiter pt ille nūq elicere actū pertinē tē ad. a. tunc erit pura omiſſio. a et nō peccatum. ergo eſt in poteſtate petri nūq implere. a. ſine peccato Et idem eſt argumentū de omni alio quod petr⁹ pōt implere. Arguiē q ſecundum hanc rñſionem videtur ſequi q eſſet in ptāte viatoris de lege cōmuni ſemper vitare peccatū: quia ē in ptāte ſua nūq habere actum voluntatis.

¶ Ad idē pura omiſ

ſio eſt in caſu in poteſtate volunta-
tes. ergo recte et iuſte poſſet ſibi i-
putari. antecedens eſt notū quia ē i
mera voluntate elicere vel non eli
cere actum.

Ad idē arguo ponat
ꝙ petrus pro certa menſura tenet
facere. a. ⁊ pono ꝙ nunc non vellit
facere. a. pro certa menſura. ⁊ iſta i
tentione petrus inebriet ſe vel dor
miat ⁊ ſic dormiat ꝑ totā horā tūc ꝑ
tota illa hora ꝓ qua tenetur facere
a. pure omittat ⁊ illa pura omiſſio
eſt peccatum. ⁊c. Qđ autem iſta
omiſſio ſit peccatū Probo q: ē q̄dā
modo voluntarium: ⁊ inquātū vo-
luntariū pōt ſibi attribui laus vel
vituperiū ꝙ aūt iſta omiſſio ſit volū
tariu3 Probo: q: dicit philoſophꝰ
3°. ethicorum ca. de volūtario volū
tariū dicit dupliciter Uno modo q̄d
ſecūdū ſe eſt voluntariū. Alio mo-
quia principiū eiꝰ eſt voluntariū et
iſto ſecundo modo pura omiſſio in
caſu noſtro ꝓpoſito ē voluntaria et
eſſe ſic voluntarium ſufficit ad lau
dem vel vituperiū vt p3 ibidem.

¶ Ad idem per dictū
Altiſſiodoreñ. diſtin. 8. vbi dicit ꝙ
omiſſio eſt peccatū et dicit ꝙ opera
tio q̄ eſt ſine motu liberi arbitrij nō
eſt meritoria nec opus virtutis.

¶ Ad ide3 pono ꝙ ſit
in libera poteſtate ſortis habere. a
actū vel ñ hre ⁊ ꝙ ad nllū aliū deꝰ ve
lit coagere cū eo adhuc pōt pecca
re non omittendo habere. a. actu3
tunc illa omiſſio eſt pura ſine omni
actu. q: non habet. a. ⁊ tamen erit
omiſſio. a. actus et non alterius. q:
per poſitū ad nullū aliū actum ab
a. vult deus cōcurrere.

¶ Ad iſtum articulū
v3 vtrū pura omiſſio ſine omi actu
voluntatis ſit pctm̄ Rñdeo omiſſio
pōt capi dupliciter. Uno mō ꝓ ac-
tu concurrente cum illa omiſſione
Alio modo ſine omni actu concur-
rente vel precedēte qui aliquo mo
do ſit cauſa vel principiū iſtiꝰ omiſ
ſionis. Et tunc rñdeo ꝙ pura omiſ
ſio eſt pctm̄ licet talis omiſſio non
ſit per actū. q: dato precepto et vo
lūtas ſine omni actu omitteret. q:
non eſt neceſſarium adhoc ꝙ volū-
tas omittat / vel ceſſet / ꝙ ceſſet per
alium actum. q: tunc ad hoc ꝙ vo-
luntas ceſſaret ſimpliciter ſeque-
rētur actus infiniti. et ideo pt eſſe
ꝙ talis omiſſio ſit peccatum per ſe
veniale vel mortale. iſtud patet ſuf
ficiēter ꝑhoc ꝙ talis omiſſio aliq̄n
eſt in poteſtate voluntatis. illa igi
tur poteſt ſibi rationabiliter impu
tari. Similiter negligentia eſt cul
pabilis: ⁊ tñ ē pura omiſſio ⁊ vitupa
bilis: ꝙ negligētia ſit vitupabilis. pa
tet. 3°. ethicorū vbi dicit ꝙ ignora-
re quecunqꝫ in legibꝰ ſcire oportet
punitur ⁊ alijs q̄cunqꝫ propter ne
gligentiā ignorantie videtur. ⁊c. et
ca. 3° nā turpes nullus increpat. ſed
eos qui propter deſideria ⁊ negli-
gentias. Similiter aut aliquis te-
netur ad aliquem gradum ⁊ habet
alium et non conſiderat. de illo ad
quem tenetur licet poſſet ſumere
vtrumqꝫ. Non videtur in iſto caſu
rationabile ꝙ ſit aliquod pctm̄ niſi
pura omiſſio.

¶ Ad argumeta re-
ſpondeo. ¶ Ad primum nego ꝙ
peccatum omiſſiōis ſit minus pec-
catum q̄ peccatum comiſſionis.
Et ad argumentum vltra dico ꝙ ſi
. a. ſit peccatum commiſſionis non
malus de genere: vt verbi gra-
tia: dare denarium pauperi Si
deus precipiat petro nullū bonum

facere ꝑ certa mēſura vł nullū op⁹ et pono ꝙ petrus nō cōtemnendo nec conſiderando de preceptis ſed ex pietate det pauperi vel doleat d̄ indigentia pauperis vel aliquod opus conſimile faciat: et precipiaꝫ paulo facere aliquod op⁹: ⁊ cōſimi liter omittat per negligentiaꝫ cre do ꝙ graui⁹ foret peccatū pauli ꝙ̄ petri. nec augeretur pctm̄ ex hoc ꝙ augeretur actus ſed magis minue retur. poſito tamē ꝙ ille actus cō̄ miſſionis foret de genere malus vt odium dei vel cōſimilis: tūc dico ce teris paribus ꝙ graui⁹ foret com̄ miſſio illa ꝙ̄ omiſſio pura. Sed opꝫ hic videre ſm̄ quod attēditur ma licia peccati et ſcd̄m illud iudicare quātitatē malicie ſed iſtud magis declarabitur poſt vbi tractatur qd ē p ſe ⁊ eſſētialiter peccatū.

¶ Ad ſecūduꝫ dico ꝙ in caſu ꝙ̄ tūc ꝙ velit paul⁹ remiſſe ꝙ̄ uius peccat ꝙ̄ petrus qꝛ tūc omit tit et committit. Et ad argumētū dico ꝙ non oportet ꝙ ſi remittatur actus peccati ad non gradū actus: ꝙ remitatur ad non gradū peccati imo non ad gradū ſub duplū iſtud tangit materiam diſputabilē quā in futurū intendo tractare.

¶ Ad tertiū argumē tum dico ꝙ ceteris paribus omne odire eſt ggraui⁹ ꝙ̄ nō diligere. ſed nō in infinitū: lꝫ oē odire includat i ſe nō diligere. qꝛ nō oꝫ ꝙ ad remiſ ſioneꝫ act⁹ ſequaꝫ remiſſio pctī ad cōformiter nō gradū pctī. ⁊ tūc di co ꝙ actus ſub aliquo gradu foret min⁹ pctm̄ ꝙ̄ pura omiſſio.

¶ Ad quartum dico ꝙ nō dꝛ ſolū volūtariū qꝛ a bōa vo lūtate elicitū: ſꝫ qꝛ quodāmō eſt in libera ptātē volūtatis. Et iō oīs o omiſſio eſt quodāmō libˀa vł qꝛ a vo lūtate elicita vł qꝛ pꝛīcipiū eſt volū tarium vel quia omiſſio eſt i libera voluntatis poteſtate.

¶ Ad quintum dico ꝙ in caſu illo nō peccaret.

¶ Ad ſextum dico ꝙ aliqð eſt pctm̄ comiſſionis nō a pro poſito nec ex intētione ⁊ ſiſr̄ eſt de pctō omiſſionis: ⁊ ad argumētū i ca ſu ꝑpoſitio nō opꝫ ꝙ moueri motu ɫmiatiuo ad. a. ſit pctm̄ p⁹ tñ ex ali qua circūſtātia erit pctm̄ ⁊ dico ſiū milr̄ de pctō omiſſiōis ꝙ ſi p̄cipēꝫ moueri motu ɫmiaꝫo ad. a. ⁊ omit tit⁹ motū motu ɫmiato ad. a. tñ non peccat ſi tamē a ꝑpoſito vel ex intē tione ſic faceret peccaret.

¶ Ad ſeptimuꝫ dico ꝙ ſic omittēdo p totū diē peccat cō tinue ⁊ ēt ꝯcedo ꝙ peccat i illo iſtā ti. a. ⁊ i q̄lꝫ poſteriori et cōtinue ḡui us ⁊ ḡui⁹ qꝛ peiori omiſſiōe. ⁊ ne ꝗ vl tra ꝯñaꝫ ꝙ̄ iſinite malicie erit illud pctm̄ vł i fine erit iſinite malicie qꝛ i nullo iſtāti poſſiori acq̄rit ipe ali quā latitudinē malicie niſi creſcat ſubito alia vł alia latitudo alicui⁹ circūſtā tie. hec rñſio ſupꝛa dicta eſt tertia queſtione. Sꝫ cōtra illā obŭ ciꝫ mr̄ pr̄. p̄o ſic ponaꝫ. a. angelus ⁊ p̄cipiaꝫ ſibi i fine cuiuſlꝫ ptis pro porcionalis cert⁹ tpis h̄re. a. actū ⁊ det ſibi de⁹ diſtictā noticiā cuiuſlꝫ iſtātis. ⁊ det ſibi potētiā ⁊ libertatē ꝑ oī iſtāti elicēdi. b. actū ⁊ ꝯſeruet iſtā ptātē p totā diē. Tūc arguo ſic in cuiuſlꝫ pti ꝑportionalis ɫmio. a peccat pctō omiſſiōis ⁊ i tpe medio inter duo iſtātia nō: qꝛ in illo nō te neꝫ h̄re. a. actū nec diſponere ſe ad actū cū i cuiuſlꝫ pti termio ſufficit ſine vlteriori diſpoſitione elicere. b actū: aut ꝙ̄ iſine erit a magis mal⁹ ꝙ̄ in termino p̄e ptis ꝑportionalis vł nō: ꝙ ſic, videꝫ maīfeſtū. Cōtra

Si augebitur malicia tūc in fine ſe
cunde partis proportionalis ē ma-
gis malus ꝙ in termino prime par
tis proportionalis. tunc acquirit il
lam latitudinem in termino ſecun
de partis proportionalis. et ꝑ cōſe
quens in inſtanti acquirit tantam
latitudinem malicie et eadem ra-
tione in cuiuſlibet partis proporti
onalis poſteriorum termino acqui
rit tantum: q2 in omni tali termīo
fuit iſta omiſſio de nouo peccatum
et cetera ſunt paria. Similiter. a.
continue tantū peccat et tantum
continue demeretur ſicut demere-
tur continue habendo nouā omiſ-
ſionem: cuȝ in illa nulla ſit malicia
continuata. Ad illud reſpondeo et
dico ꝙ in caſu poſito. a. in cuiuſlibȝ
partis termin acquirit aliquā lati
tudinē malicie: et in quolibet inſtā
ti poſteriori minorem. Si tamē po-
natur vnum ꝙ forte nō ē poſſibile:
ſcȝ ꝙ continue ſit equalis difficul-
tas. ꝛ ſic de alijs circūſtantijs dicā
ꝙ in fine erit infinite malus.

¶ Ad ideȝ arguo po-
natur ꝙ de⁹ precipiat petro ꝑ vnuȝ
inſtans dici. a. actum. et paulo per
omne inſtans diei habere. a. ſub pe
na peccati mortalis. et in fine ſub
pena peccati venialis: tunc pariter
omittant. Tunc arguo ſic. in vlti-
mo inſtanti petrus meretur ali-
quam latitudinem pene et malicie
quia tunc paulus acquirit aliquaȝ
latitudinem pene et malicie. et nō
peius omittit paulus ꝙ petrus. er
go Reſpōdetur vnomodo ꝙ pau-
lus in illo inſtanti vltimo habet
aliquam maliciam totam ſimul ꝓ
pter vnam circunſtantiam que eſt
tunc ſimul ſecundum totum nō ta-
men ſic eſt de petro. Sed forte ar
guitur ſic. Petrus tantum tene-
tur pro illo inſtanti et equaliter
omittit ergo grauius peccat ergo
maiorem penam pro tunc meretur
Ad iſtud nego conſequentiam.

¶ Pro confirmatiōe
iſtius facio tale argumentū. Po-
natur gratia exēpli ꝙ petr⁹ faciat
a. peccatum ꝙ omnibus parib⁹ eēt
veniale niſi eſſet locus vel conſimi
lis circunſtātia: et faciat paul⁹ cō-
ſimile peccatum in omnibus ꝛ eq-
le ꝛ in medio inſtanti diei tollatur
circunſtantia loci vel conſimilis de
peccato petri oībus alijs parib⁹ ſit
c. inſtans tunc dico ꝙ. a. eſt peccatū
ergo tunc meretur aliquam latitu
dinem pene quia aliqua pena tēpo
ralis eſt ſibi debita que prius nō fu
it debita. Contra paulus tūc mul-
to grauius peccat et ſibi non debe
tur aliqua latitudo pene ꝓ iſto in-
ſtanti. ꝗ. ꝛc. Similiter plus obeſſet
ablatio illiusquam prodeſſet vĺ nō
fuiſſet illa circunſtantia. Pro iſto
dico ſicut prius ꝙ pro iſto inſtāti de
betur aliqua latitudo pene petro ꝛ
paulo non: et tamen tūc paul⁹ gra-
uius peccat et ideo eſt quia petrus
habet nouam repugnantiam legi
diuine et committit nouum pecca
tum. Aliomodo poteſt dici ſicut cō
muniter dicitur ꝙ ī illo caſu nemo
in illo inſtanti demeretur aliquaȝ
latitudinem pene: nec ſequitur ali
quod preceptum eſt ſub pena veni
alis peccati. et tranſgreditur ergo
peccat venialiter. nec ſequitur me
retur aliquam latitudineȝ pene er
go tunc per aliquam latitudinem
malicie auget peccatū ſuū.

¶ Ad octauum argu
mentum reſpōdetur communiter
ꝙ poſito caſu illo qui forte nō ē poſ
ſibilis de lege ꝙ habeat diſtinctaȝ
noticiā cuiuſlȝ tpis modici ꝛ ꝙ poſ
ſet ꝓ omni tempore modico elicere

a.actum et omittat pure ſ₃: ꝙ talis
omiſſio erit peccatuꝫ in quolibꝫ tē
pore terminato ad vltimū inſtans:
⁊ in nullo tꝑe preciſe nec in aliquo
inſtanti. ¶Contra reſponſioneꝫ que
inter ſophiſtas foret ꝓbabilis ar=
guo ſic nam primo ſequitur ꝙ ſor=
tes qn̄ fuit continue ſꝫ fuit in gra=
tia:⁊ tn̄ aliqn̄ fuit in peccato mor=
tali et ſine gratia ⁊ ſine omni priua
tione gratie. Similiter ſequitur ꝙ
deus ſemper dilexit ſortem: et tn̄
aliquando odijt illuꝫ. Similiter ſe
quitur ꝙ aliquando peccatum ali=
quod eſt preteritum:⁊ tamē nunꝙ̄
fuit pn̄s: cū nihil poſſet eſſe pn̄s ni
ſi per eſſe inſtantis. Similiter ſeq̄=
tur ꝙ aliquid aliquando fuit et tn̄
propoſitio ſignificans ipſum fore
nunꝙ̄ fuit vera. Similiter ſequi=
tur ꝙ aliquid fuit qꝺ de⁹ nunꝙ̄ ſci
uit fore. Similiter ꝙ aliquis fuit ī
gratia et poſt extra gratiā et tn̄ nū
ꝙ̄ incepit eſſe extra gratiaꝫ. Sicut
conſimiliter eſt dicēdum ꝙ angel⁹
eſt in celo ⁊ tn̄ in nullo ſitu ē ibi. Si
militer ꝙ ſpericū tangit lunā ⁊ nō
ſm aliqꝺ pūctū. Silr ſequit ꝙ de⁹
poſſet facere aliquid inter quodli=
bet inſtans an̄ hoc inſtans. Similit
arguo de peccato qꝺ erit immedia
te poſt hoc; ſequit ꝙ illud erit an̄.b
tēpus qꝛ.b. ſemꝑ erit in aliquo iſto
rū et.a.pctm̄ erit an̄ quodlibet iſto
rum ergo.a.erit āteꝙ̄.b.temp⁹ Si
militer ſequitur ꝙ pri⁹ erit.a.pctm̄
ꝙ̄ erit aliquod iſtorū. Silr foꝛꝫ poſ
ſibile ꝙ ī linea aliqꝺ īdiuiſibile po=
neretur imediate an̄ hoc vl poſt. b.
punctum in ordine:⁊ tn̄ an̄ omnem
alium punctum. Itē silr ſequit ꝙ
prius peccabit ꝙ̄ deſinit peccare ⁊
tamen non incipit peccare. Sequi
tur etiā ꝙ eodēmō exponēdo Ideꝫ
incipit et deſinit peccare a peccato
Similiter ſequitur ꝙ ſemper fuit
aliquod iſtorum demonſtratis om
nibus inſtantibus preteritis et ta=
men aliquod fuit quod non fuit cū
aliquod iſtorum quod non eſt yma
ginabile. Similit ſequitur ꝙ ſi ſor
tes habeat ex p̄cepto.a.actū imme
diate an̄.b. inſtans in.b.⁊ immedia
te poſt b. ſortes peccabit immedia
te ante.b. inſtans in.b. et immedia
te poſt et non plus. tunc ergo tātū
peccat ſicut vnus qui ſoluꝫ ī. b. pec
caret vel plus. Sed ꝙ plus pꝫ quia
dato conſimili precepto de aliq to=
to tꝑe infinito in illo tempore pec=
caret. Similiter non diutius pec=
cat ille qui immediate an̄.b. ⁊ ī.b.⁊
immediate poſtꝙ̄ ſi ſolum in.b.⁊ ce
tera ſunt paria. Similiter q̄ro nū=
quid diutius peccaret immediate
an̄.b.⁊ in.b. et immediate poſt.b.ꝙ̄
ſolum in.b. ꝙ ſic pꝫ qꝛ prius ⁊ poſte=
rius peccat et ſimul qn̄ alius ꝫ diu
tius. ¶Contra nō diutius durāt tria
inſtantia immediate ꝙ̄ vnū per ſe
ꝫ ⁊c. Similiter vl augetur peccatū
in caſu poſito ex tali continuacio=
ne vel non. Sic ſic videtur ꝙ in in=
ſtanti cuiuſlibet fuit aliqua conti=
nuacio tempalis et ꝙ augebat: qꝛ
diuturnitas eſt circunſtantia ag=
grauans ꝫ.⁊c. Ponatur talis caſ⁹
ꝙ deus precipiat ſorti an̄.c. inſtans
habere.a.actum. et.b. ſed.a. citi⁹ ꝙ̄
b. tunc citi⁹ omiſſio.a. erit pctm̄ ꝙ
omiſſio. b. ꝫ vtraqꝫ omiſſio erit pri
mo peccatum immediate an̄. c. er=
go neutrum prius alio. Ad idem ſi
foret poſſibile ꝙ talis immediate
peccaret an̄.a. tunc poſſet de⁹ im=
mediate āte. a. auferre ab eo gra=
tiam et immediate poſt. a. creaſſe
gratiam: conſequens eſt falſum et
contra omnia argumenta que hic
facta ſunt ad probandum ꝙ de⁹ nō
poteſt creare angelum.a. immedia
te ante inſtans. a. nec immediate
te poſt. ſciliꝫ oportet ꝙ ſit dare pri
mum inſtans eſſe angeli.

¶Dico ad iſtꝺ argu=

mentum octauum ꝙ aliter poteſt
reſponderi ſic ꝙ in caſu poſito ſor-
tes non peccabit immediate añ. a.
nec erit iſta omiſſio habere .b. pec-
catū ante .a. tamen dico ꝙ ſi ſortes
fuiſſet primo mortuus in .a. inſtan
ti fuiſſet damnatus pro pctō mor-
tali quod tunc haberet nūꝗ tamē
habuit ſortes in vita ſua illud pec-
catum ſed per totam vitam ſuam
erat bonus iuſtus et in gratia ⁊ in
inſtanti mortis eſt anima eius ma-
la mortaliter ⁊ ſine gratia. Et eodē
modo dico ꝙ ſi ſortes in .a. penite-
ret de omnibꝰ peccatis ſuis nec fo
ret nec fuiſſet in peccato pmo dico
ꝙ nunꝗ fuit in peccato. Pro iſta
rñſione faciam aliquam euidētiā.

¶ Arguitur ſic ſcdō
rñſionē ꝯmunē. Si ſortes peccaret
imediate añ .a. ⁊ in nullo īſtāti añ .a
foret in peccato nec in aliquo tem-
pore preciſe ſed in omni inſtanti et
in toto tpe cathegoreumatice ⁊ ſin
cathegoreumatice foret ī grā. pōa
tur ꝙ in .a. inſtanti foret mortuus
tunc arguitur ſic ſequitur hec con
cluſio vera ꝙ ſortes ſemper fuit qñ
fuit et in omni tempore et in qua-
libet parte proportionali bonꝰ ⁊ iu
ſtus et in gratia tamen nunc eſt dā
natus pro peccato mortali ſed non
eſt magis inconueniens nec magꝭ
contradicta ſanctorum vt poſt pa-
tebit ꝙ eſt in peccato damnatus tñ
nunꝗ in vita ſua peccauit ꝙ pone
re ꝙ eſt damnatus pro pctō mor-
tali et tamen ſemper fuit bonus ⁊
in gratia ergo ⁊c.

¶ Ad idem arguo ſic
non eſt inconueniēs ꝙ aliquis per
totam vitā ſuam fuit ī pctō morta
li ⁊ ſine grā ⁊ nunꝗ in grā ⁊ tñ in in
ſtanti mortis eſt ſine pctō ⁊ ſaluatꝰ
Añs ꝓbo de cōi lege ad hoc ꝙ par-
uulꝰ exñs in peccato originali me-
reatur et recipiat grām requiritur
aliquis actus ſucceſſiuus in cuius
termio datur grā et dimittitꝰ pctm̄
vt ē baptiſmꝰ fluminis vel ſangui-
nis. pono tūc ꝙ paruulꝰ talis i ter-
mino illius actus ſit pmo mortuꝰ.
erit tunc cōcluſio vera. ⁊ talis par-
uulꝰ in pō inſtanti ſit in gratia ⁊ vel
ſia ſua pꝫ q2 ipſo viuente fuerunt
facta oīa requiſita ad eēntiam bap
tiſmi cum non ſit de eſſentia bap-
tiſmi grē infuſio ſꝫ de bñ eē tātum
Similiter poſito ꝙ ſacerdos ī illo
īſtanti fuiſſet mortuus ⁊ puer non,
tunc ita foret ꝙ puer eſſet baptiza
tus q2 ſi ſacerdos ſup viueret nihil
faceret ad baptiſmū ſꝫ eēt verū ꝙ
ſacerdos baptizauit eū in illo tem
pore ergo nunc ſic eſt. et ꝑ ꝯñs quā
tūcūqꝫ puer in illo inſtanti ſit mor-
tuus. falſum eſt dicere ꝙ non fuit
rite baptizatus.

¶ Ad idē arguo po-
natur ꝙ ſortes ꝯtinue et ſucceſſi-
ue augeat pctm̄ ſuū vſqꝫ ad inſtās
mortis. Tunc capio gradum mali
cie quem habebat in .a. inſtāti. Sit
b. arguo ſic in. a. inſtanti habet .a.
gradū malicie. et eternaliter puni
etur pro .a gradu malicie et tamen
nunꝗ in vita ſua habuit a graduꝫ
malicie ꝙ eſt poſſibile ꝙ aliquis in
morte habeat .a. gradum malicie
quem nunꝗ ī vita ſua habuit. Et
eadem ratione eſt hoc poſſibile de
aliquo toto peccato quia ſicut .a. ḡ
dus eſt terminus ſucceſſiuus intē
ſionis malicie precedentis. ita pōt
eſſe ꝙ peccatū ſit terminus alicuꝰ
intenſionis precedentis.

¶ Ad idē finalis ipe-
nitentia eſt peccatum mortale ī pri
mo inſtanti mortis. ergo pō eſſe ꝙ
aliquis habeat peccatum mortale
in primo inſtanti mortis ꝙ pōt eſſe
ꝙ aliquis habeat peccatū mortale

quod ipſe nunq̄ habuit in vita. an
tecedens probo quia in quolibet in
ſtanti ante mortem potuit talis
penitere et fuit continue continu
ans vt nunq̄ omiſſio talis foret fi
nalis in penitentia et tunc eſt cer
tum q̄ ipſe fuit finaliter impenitēs
et eſt finalis in pinitētia in eo tunc
peccatum mortale primo cum nun
q̄ fuit prius finaliter impenitens.

¶ Ad idem arguo ſic

Poſito illo caſu communi impoſ
ſibili de facto ſed non de potentia
dei obſoluta vel oportet ponere q̄
in iſto inſtanti ſit iſta omiſſio pecca
tum et nunq̄ prius vel q̄ imediate
ante fuit peccatum. in nullo tamē
inſtanti nec in aliquo tempore pre
ciſe. Sed ſecunda reſponſio nō po
teſt ſtare vt prius per multa argu
mentū eſt ergo oportet ponere pri
mam reſponſionem.

¶ Ad idem poteſt eē

q̄ aliquis eternaliter poſt mortem
ſit equaliter cum alio malus & eter
naliter punitus, ſint ſortes et pla
to: et tamen ſortes plus peccauit &
peior fuit q̄ vnq̄ fuit plato oībus
alijs paribus. et cōcluſio mea ē ta
lis ergo &c. Antecedēs pbo & pono
q̄ ſortes et plato ſint eque mali et
augeant peccata ſua equaliter et
ad terminum vite. omnibus ſemp
paribus. Pono vltra q̄ ſortes ī in
ſtāti. a. ſit po mortu9 in illo peccato
& plato non & immediate poſt deus
tollat platonem de medio ſit. b. gra
dus malicie quem plato habet in
illo inſtanti. tunc poſt mortem nō
erit malus ſub. b. gradu: quia aliqs
erit maximus gradus malicie quē
ſortes habebit et nullus erit citra
.b. ergo. &c. Et eodem modo plato
erit malus ſub. b. gradu. arguo ſic &
plato fuit peior q̄ ſortes et graui9
peccauit et tamen nō grauius pu
nitur nec eſt peior in morte igitur.

¶ Ad idem ſecundū

doctores antiqs et modernos pec
catū veniale poteſt remittere cha
ritatē ponatur q̄ priuatio gratie
qualitercūqz ſit ex culpa ſit pctm̄ mor
tale & pōo q̄ pctm̄ vēiale remitat gra
dōec tota ſit corrupta ſit. a pm̄ inſtās
in quo tota eſt corrupta. tūc iſta pri
uatio gratie eſt peccatum mortale
Si tunc talis in illo īſtāti foret mor
tuus adhuc illa priuatio gratie fo
ret peccatum mortale actuale & nū
q̄ peccauit mortaliter. ſed ſemper
fuit iuſt9 et nunq̄ ſine gratia. igr.

¶ Ad idem ponatur

q̄ deus pcipiat ſorti non remittere
vel facere remiſſionē in. b. ad non
gradū gradū. ſed omnē gradu īrā
lecū liceat rēittē pono vltra q̄ ſor
velit rēittere p pmā ptem dici pri
mā medietatem. b. & in ſcda pte pro
portionali temporis. habeat volū
tatem remittendi ſecundam partē
b. et non vltra. & ſic in infinitū ſit. a.
primum inſtans in quo eſt totū. b.
corruptum: tunc primo eſt ſortes ī
peccato: quia tunc primo eſt remiſ
ſio ad non gradū. ymo tunc primo
eſt tranſgreſſio pcepti & tūc pmo ē
pctm̄. & ponatur tunc ſortes ſit priq
mortuus et habetur concluſio.

¶ Contra reſponſio=

nem iam dictā obijcitur multipli
citer. Primo ſic de ſorte: ſortes in
hoc inſtanti mortis iā eſt in pecca
to mortali actuali. ergo peccat vel
peccauit. ſed nunc nō peccat. quia
mortuus eſt. ergo peccauit. Siſr
ſor punietur eternaliter p dme
rito ſuo. quia aliter deus cum eo ī
iuſte ageret. et ſi puniatur p deme
rito. ergo demebatur vel deme
retur vel demererebitur: ſed nō de
merebitur nec demeret qrē extra

ſtatum merendi vel demerendi. et per conſeques demerebatur ⁊ peccauit/⁊ ſic fuit in peccato: quia non ſtant ſimul ꝙ aliquis peccauit ⁊ nū ꝙ peccatum fecerit.

¶ Ad idem ſortes tenebatur facere.b.ante.a.⁊ nō fecit ſine excuſatione rationabili. ergo ante hoc omiſit pro tempore ꝓ quo tenebatur facere. ergo peccauit. Similiter poſito ꝙ in.a.inſtanti peniteret. Tunc quero an peccauit omittendo facere.b.ante.a.vel nō Si peccauit et non in.a.qꝛ in.a.eſt in gratia. ergo ante.a.peccauit. ⁊ ꝑ conſequens ſiue peniteret in.a.vel non. talis peccaret et ante.a. Si dicatur ꝙ non peccaret. cōtra talis omiſit facere quod tenebatur facere.ergo peccauit. quia nichil eſt quod excuſet. Similiter ſi fuiſſet ſic obligatus ad faciendum.b.pro certo inſtanti peccaſſet niſi feciſſet pro illo inſtanti. ergo eadem ratione ſi teneatur ꝓ certo tēpore facere.b.ſi omittat facere.b.peccat.

¶ Ad idem capio peccatum quo ſortes eſt culpabilis in .a.inſtanti ſit.c.tunc vel.c.ē omiſſio vel commiſſio. vel ꝙ pecctum eſt non eſt commiſſio. pꝫ qꝛ ponatur ꝙ ſor nullū habeat actū .nec omiſſio qꝛ nō ē reſpectu factōis.b.qꝛ tūc tenetur hr̄e.b.ſꝫ ſolū pꝰ tenebatur nec ē alia omiſſio aſſignāda q̄ pōt poſſit eē pctm̄. et per cōſequens nullū pt̄ aſſignari peccatum.

¶ Ad idem ſortes ſecundum caſum poſitum ſemper fuit in gratia ⁊ nunꝙ in peccato. ⁊ ſic eſt per totam vitam ſuam. ergo pꝰ mortem non erit malus et damnatus. conſeqentia patet: quia nō pt̄ male mori qui bene vixit. primo de ciuitate. capi. 11°. Mors non ē mala cuꝰ precedens vita fuit bona. ⁊ prime ad corin. quinto capitulo dicitur omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal chriſti. vt referat vnuſquiſꝙ propria corporis prout geſſet ſiue bonum ſiue malum. Et ꝑ Gregorium. qualis huic quilibet egreditur talis in iudicio repreſētatur. et ponitur in canone diſtinctione. 25. qualis ⁊c.

¶ Ad idē talis omiſſio qua ſortes omiſit facere.b.ante .a.fuit peccatum. probo. qꝛ ante.a. fuit contraria legi dei. quia lex ⁊ ꝓceptum fuit habere ante.a.cui contrariatur omittere et non habere.

¶ Ad idem arguitur et probatur ꝙ ſit poſſibile ꝙ aliqs peccet immediate poſt certum inſtans. vel immediate ante. ita ꝙ nō in illo inſtanti. Et arguo ſic poſſibile eſt nec contradictioneꝫ includit. ꝙ deus annichilet omne inſtans ſeruando tempus et omnia alia ſicut nūc ſunt. quo poſito adhuc ſor poſſet peccare: ⁊ ſubito erit peccatum et illud non erit in īſtanti nec in tempore preciſe. igitur.

¶ Ad idem ponatur ꝙ ſorti exiſtenti in gratia precipiatur currere continue eſt poſt hoc et pure omittat tūc omiſſio curſus nūc non eſt peccatum. ſed immediate poſt hoc erit. ergo ſortes nunc non peccat ſed eſt in gratia. ⁊ immediate poſt hoc inſtans peccabit: et erit ſine gratia. et erit ſubita ablatio gratie immediate poſt hoc.

¶ Ad argumenta iā facta reſpondeo et teneo reſpōſionem quam prius. Et dico ꝙ in caſu iſto in.a.inſtanti primo eſt dare peccatum. et eſt primo peccatum: et ſi ſortes tunc ſit primo mortuus dico

ꝙ ipſe eſt in peccato mortali ſecun dū animā.ꝛ dign⁹ pena eterna.tamen in tota vita ſua fuit bonus/iuſtus ꝛ in gratia.et nunꝙ in peccato mortali.ymo ſi in.a.inſtanti primo peniteret.dico ꝙ nec eſſet nec fuit in peccato.

¶ **Ad argumenta re-** ſpondeo.¶ Ad primū ſortes eſt in peccato mortali actuali. ergo peccat vel peccauit.dico ꝙ nō eſt impoſſibile ꝙ ſortes peccauit ꝛ tñ nūꝙ fuit in peccato.ꝛ ꝙ aliqs peccat ꝛ tñ nūꝙ fecit peccatū.Similiter ꝙ aliqs peccauit omittēdo.ꝛ tñ nulla omiſſio fuit peccatum.Similiter ꝙ aliquis peccauit mortaliter.ꝛ tñ nūꝙ fuit extra gratiā.Sȝ contra arguo ſequit peccauit.ergo fecit cōtra legem dei.ergo aliquid fuit peccatū ꝛ vltra ꝛc.ſolutio poſt patebit.ergo peccatum fuit.

¶ **Ad ſecūdā formaȝ** dico ꝙ hoc pōt dupliciter intelligi ſortes demerebatur.Uno modo ſic ꝙ fecit vel omiſit.ꝛ ratione omiſſionis vel commiſſionis eſt dignus puniri.et iſto modo concedo ꝙ demerebat:et ad eundem intellectum poſſit dici ꝙ peccauit.Et ſi arguas cōtraꝙ ſi ſortes prius demerebat. ergo prius habuit demeritum.ꝯñs ē falſū.qꝛ nec in inſtanti nec in tēpore. Similiter arguo ſortes demerebatur.ergo aliqñ aut ergo in inſtanti aut in tempore.Simiter ſi ſortes ꝑus demerebatur penam cū ſit poſſibile in caſu ꝙ ille ante merebat vitam eternā:ꝛ tunc foret poſſibile ꝙ aliqs meret vitā eternaȝ qd videt fꝫ.Silr ſi ſortes pri⁹ demerebatur ḡ pri⁹ peccauit ꝛ offendebat deum. ¶ Rñdeo ad primū negādo ꝯñam ḡ pri⁹ habuit demeritū ꝛ ſi demeritū forte priū habuit illū ꝑ qd demerebat purā omiſſionē aut in inſtāti aut in tpē.¶ Ad ſecūdū quō dicis ſi demerebat aut ī iſtanti aut in tēpore.dico ꝙ in nullo inſtanti:ſȝ ī toto tpē cathegorematice ꝛ ī nulla ꝑte illi⁹.ſicut ptꝫ in caſu facto de corruptiōe gratie per ꝑtes ꝓportionabiles gratie ꝛ tpis.Quero qñ corrūpebat iſte oēs partes gratie.dico ꝙ ī toto tpe cathegorematice ꝛ ī nullo īſtanti vel ꝑte illius:ꝛ ſicut tunc primo eſt qlꝫ ꝑs corrupta: ita nūc p⁹ eſt in peccato.Conſimiliter dico ꝙ ille omiſit ī toto tpē cathegorematice ꝛ in nullo inſtāti vel parte illi⁹ Silr dico ꝙ ſortes tunc ꝑtranſit totū ſpaciū.ꝛ tñ nec in inſtanti nec in tempore partiali:ſed in toto cathegorematice.

¶ **Ad tertiū dico ꝙ nō** eſt inconueniens ꝙ ſortes ꝑ omneȝ ꝑtem ꝛ per omnē inſtans alicui⁹ tēporis merebat.ꝛ tñ per totum tpē illud demerebatur cathegorice.

¶ **Ad quartū reſpon**deo ſilr.Sed adhuc obÿcitur ſic de futuro:ſortes merebitur ꝛ adhuc nō demeret.ergo incipit demereri ſimiliter ꝛ deſinit.ꝯñs eſt falſū: qa capiat inſtans in quo incipit vel deſinit.Et arguo ꝙ nō incipit qꝛ tēp⁹ erit immediate poſt hoc in quo nō demerebit.neqꝫ in iſto inſtanti demerebitur.ḡ ꝛc.Dico ꝙ argumētū de icipit ꝛ deſinit nō tenet in talib⁹ que fiunt ſecūdū ſe totū cathegorice.ꝛ in nullo iſtāti nec in tpē.ad bonū tamē intellectū poſſꝫ dici ꝙ incipit ꝛ deſinit in illis q̄ habent ꝑmanentiam bñ valꝫ mod⁹ arguendi.

¶ **Ad quintā formaȝ** reſpondet dñs Altiſſiodorenſis ꝛ pt oſtendi ꝙ non valet ꝯña:qꝛ ſcđꝫ cōmunē reſponſionē poſito ꝙ de⁹ ꝑcipiat michi mouerī immediate p⁹

.a.ꝙ ſi pure omitterem illud quod tenebar incipere: tunc non peccarem: quia eſt contingens: nunquid omitto vel non: ſed non eſt impoſſibile ꝙ ſit peccatum mortale ⁊ contingens an ſit peccatum vel nõ. tã concedo eã ⁊ dico ꝙ peccauit tamẽ men non fuit in peccato: quia peccare ſigt quãdam ſucceſſionez. ſ; eẽ in peccato ꝑmanentiã: ⁊ ideo eſt in quadã menſura preciſe. ⁊ eodẽ moꝺ; ad reſidua.

¶ Ad ſextam formaz

dico ꝙ fortes nõ eſt in illo inſtanti in aliquo peccato ꝙ in tali reatu q̄ remanet poſt actũ pcti: donec hõ peniteat nec vnꝙ habuit actũ pcti Si q̄raẽ vtꝝ ſit pctm̃ omiſſionis vẽ nõ. dico ꝙ eſt pctm̃ omiſſionis: qꝛ ꝑ omiſſionem incurrebat in illud.

¶ Ad ſeptimã formã

dico ꝙ illud argumẽtũ ẽ quaſi contra omnẽ reſponſionẽ ⁊ dico ꝙ ſi tel ligitur de cõi lege vel ſic põt intelligi ſine demerito. vt ſi bene locutũ eſt de merito nr̃l⁹ male moꝛiẽ. Sed adhuc obijcitur ſecundũ pri⁹ dicta fortes prius demerebatur: aut ergo ante. c. inſtans vel in. c. vel poſt .c. ſit. c. vnum inſtans ante. a. dico ꝙ neutrũ ſequitur qꝛ nõ ſequitur fortes pertranſiuit aliquod totũ ſpaciũ. ergo ꝑtranſit illud i. c. vel añ vẽ poſt. c. Credo ꝙ rñſio iſta cõis ſit ꝓbabilis q̄ ponit ꝙ peccauit immediate ante. a. ⁊ tamen in illo inſtãti nec in aliquo tempore ꝑciſe. eodẽ modo illa omiſſio fuit peccatum ⁊ in nulla menſura preciſe: ſed in omni tempore terminato ad. a. Eodez modo ꝓportionabiliter dici põt ꝙ illa propoſitio ſit vera deus ſciuit fore ſic, et tñ in nulla menſura preciſe. Et illam reſponſionem cõtrariam quã poſui non poſui niſi gra tia exercitũ: non quia illam intendo tenere. ſed iſtaz materiaz ſimul cum illa de creatione angeli imme diate poſt inſtãs. alias ꝓlixius tractabo.

¶ Ad octauã formã

vltra nego ꝙ omiſſio q̄ fortes omiſit facere. b. ante. a. fuit peccatum ante. a. vel contra legem dei.

¶ Ad nonam formã

dico ꝙ eſt impoſſibile ꝙ ſit mot⁹ ſucceſſiuus. vel prius ſiue poſterius ſine tempore nec mutatio ſine inſtãti. Ad vltimũ argumentũ reſponſũ eſt prius.

¶ Quinto arguo ad

queſtionẽ principaliter ⁊ ꝓbo ꝙ nõ ꝓ oĩ pctõ mortali pena eterna debeaẽ. Et arguo ſic volũtas in caſu cogitur ad peccandũ. ⁊ ꝓ nullo ad q̄d cogiẽ volũtas ẽ puniẽda. igiẽ ꝙ voluntas poſſit cogi ad actũ multiplicẽ ꝓbo ſic. Vltim⁹ finis clare vi ſ⁹ neceſſitat volũtatem ad diligendum ipſum. ergo voluntas p̄t cogi ⁊ neceſſitari. probo antecedens per Auguſtinum p̄mo de trinitate. ca. 27. vbi oñdit ꝙ ipſũs ſi mãifeſtabiẽ filius in forma dei in finali iudicio. qꝛ ſic non poteſt videri niſi ad gaudium. Et per Anſelmũ moñ. c. 78. vbi dicit ꝙ creatura rationalis experta indulgentiã beatitudinis nõ poteſt illam non amare. Iſta auctoritas vt videtur oſtendit ꝙ beatitudo neceſſario diligitur. ⁊ illud ꝓbo aliter ſic per Auguſtinum de ciuitate. ca. 27. ⁊ 15. de trinitate. capitulo. 31: vbi loquens contra academicos dicit. ꝙ quilibet homo vult ſe eſſe beatum. et hoc bene ſcit ⁊ de vita noſtra dicit Auguſtinus. ꝙ quilibet illã neceſſario vult. ⁊. 31. de trinitate capitulo octauo. et. 13. loquitur Auguſti. dicit ꝙ vn⁹ hõ mim⁹ ꝓ

miſit ſe dicturum quid omnes vel-lent et dicit ꝙ omnes vellent care vendere et vili precio emere. et probat auguſtinus ꝙ voluntas hec nō eſt neceſſaria quod ꝓbat quia tpe. vidit vendere vnum codicē pro mediétate valoris veri. Sed ſi dixiſſet dicit auguſtinus ꝙ omnes volūt eſſe beati: et miſeri eſſe non volunt: tunc dixiſſet illud quod vnuſquiſqꝫ in volūtate ſua cognoſceret. q:d c: quid aliud quiſꝙ latenter velit: ab hac voluntate (que ab omnibus in omnibus ſatis nota eſt) nō recedit: Et expreſſe vult auguſtinus vt videtur ꝙ omnes habentes noticiaꝫ actualem beatitudinis: neceſſario illam diligunt et volunt. ⁊ ꝙ loquatur de volicione elicita patet: quia exemplum ſuum de minimo nō foret ad propoſitum q: venditio codicis non fuit niſi in voluntate elicita. patet idem per magiſtrū. 4. ſententiarum diſ. 49. in multis ca. et per auguſtinum. 16. confeſſionum ca. 12. et per boecium de conſolatione proſa. 2. et. 2. li. de libe. ar. ca. 15.

¶ Ad idem ponatur

ꝙ angelus gabeat cognitionem beatitudinis tantū. vel alterius commodi. Tūc probo ꝙ neceſſario vult illud et arguo per anſel. in de caſu dyaboli ca. 13. vbi dicit anſelmꝰ ꝙ angelus ſi non poſſet maiora commoda adipiſci. neceſſario vellet q̄cūꝙ commoda minora. ⁊ dicit ꝑmo nō poſſet q̄cunqꝫ minora commoda nō velle poſito q: illa cognoſceret. poteſt tamen illud declarari ratione ſic. ponatur ꝙ ſolum habeat noticiam ſic ꝙ ſortes ſolum h̄eat noticiā ſic ꝙ ſolum. a. appareat ſibi bonum Tunc quero vtrum ſit in libera poteſtate ſortis velle. a. vel nō velle. a ſi nō igitur neceſſario vult. a. quod erat probandū. Si vero ſortes. poteſt non velle. a. tunc poteſt nolle. a ⁊ velle nō habere. a. Contra oē volitū eſt volitū ſub ratione boni. vt pꝫ ꝑ anſelmum de caſu diaboli ca. 72°. vbi dicit ꝙ volūtas non poteſt aliq̄d velle niſi aliquomodo appareat ei cōmodū et aug. 2°. de li. ar. c. 1. li. et iterum primo. li°. ethicoꝝ. ſed non habere. a. per poſitum nullomodo poteſt aparere bonum. ergo in caſu iſto voluntas nō pōt velle illud. Confirmatur iſtud argumentū ꝑ moduꝫ arguendi anſelmi de caſu diaboli. ca. 43. vbi dicit ꝙ ille qui ſolā beatitudinē vult non poteſt non velle illā et arguit ſic vt dicit diſcipulus. aut hoc facit volens aut nolens. Si nolens: ipſe non facit hoc. Si volens: vult aliud ꝙ beatitudinem qua re concludit diſcipulus: ꝙ non poteſt illud non velle per ſe: quod ſolum accepit velle. et anſelmus inquit: hic apparet ꝙ habita cognitione tm̄ beatitudinis: voluntas neceſſario vult beatitudinem. Ad idem confirmatur ꝑ anſelmum de caſu dyaboli. ca. 33. vbi dicit ꝙ angelus nullomō pōt velle illud vnde ſemper miſer eſſet.

¶ Ad idem ſic abita

actuali noticia de aliq̄ obiecto voluntas neceſſario habet actum volitionis. vel nolitionis. circa illud obiectum et per conſequens volūtas poteſt neceſſitari et cogi. ad actuꝫ. antecedēs patet ꝑ anſelmū de caſu diaboli. c. 21. ⁊. c. 23. ⁊ per magiſter ſcdo ſententiarū di. 4. ca°1. vbi dicit ꝙ āgeli nō fuerunt preſcij caſus ſui. quia aut hoc volebant: aut nolebant quia vt dicit vnum horū neceſſario eſt. ſed iſtud argumentū non valeret aut aſſumeret verū niſi hoc preſuppoſito. ꝙ habita actuali noticia caſus futuri. neceſſario ſequitur volitio vel nolitio. Et eadeꝫ ratione ꝯſimiliter erit de aliis

conſimilibus.

¶ Ad idem arguo p auctoritatē apoſtoli p̄mo ad cori.i.
vbi dī ꝙ fidelis deꝰ q̄ nō patief vos
temptari ſupra id qđ poteſtiſ ſed fa
ciet cū tēptatione ꝓuētū vt poſſitiſ
ſuſtiere:ne deficiatiſ. ⁊ gloſa ibidē
ita faciet ꝓuētū vt poſſitiſ ꝯſeue-
rāter ſuſtinere ne deficiatis inlūcta
⁊ gregorius.7°. moraliū.c.8.ſup il
lum.i.ca. Ecce vniuerſa que hꝫ in
manu tua ſunt. dicit gregoriꝰ cōſi-
derāda eſt in verbis dn̄i diſpēſatio
ſctē pietatis. que hoſtē permittit
relaxat/refrenat/alia ad tentandū
dat. et ab aliis religat hoſtem. non
ſimul ad oīa relaxat ne vndiq furi-
ens fugat ciuē. mala eni multa ele
ctis venerūt mira conditoꝝ gratia
ex tpe diſpenſanter vt que coacer-
uata ꝑimerēt pſit diuerſa tolerari
⁊ poſt hic ait dauid. proba me dn̄e ⁊
tempta me. ac ſi apte dicat prius vi
res īſpice ⁊ tūc (vt ferre valeo) tem
ptari permitte. Ex his videt ꝙ tan
ta poſſet eſſe tentatio ꝙ niſi deꝰ ſpe
cialius aſſiſteret voluntas non ſuf
ficeret reſiſtere.

¶ Ad idē probo ꝙ vo
luntas pōt neceſſitari ad actū ⁊ ſup
pono ꝙ.a.obiectum moueat volū-
tatē ad actū. Et quero an ſit ī libe
ra poteſtate voluntatis non habe-
re.a.actum vel non Si non: habeo
propoſitum. ſi ſic cum voluntas mo
ueatur per.a.ad actum.ſ.delectati
onem vel ad triſticiā. vel ad cōſimi
lem et voluntas non reſiſtit. iō ,ob-
iectum ſufficit producere ꝙ volun
tas non reſiſtat. probo ꝙ ſine actu:
quia ſi voluntas poſſit ſic reſpuere
paſſionem factam ab.a. vel libere
recipere abſq aliquo actu. Contra
quando reſiſtit non eſt ratio quare
tunc non recipit ſicut prius cum ſit
ſemper equaliter diſpoſita. Simi-
liter videtur ꝙ voluntas non poſ-
ſit minus reſiſtere ꝙ̄ reſiſtit ſi ſine
actu reſiſtit.

¶ Ad idem arguo ſic
volūtas poteſt ſic difficultari ī pro-
ductione actus ſui ergo totaliter ī
pediri. Probo conſequentiam po-
natur gratia exempli ꝙ.a.obiectū
difficultet voluntatem.b. tunc ſic.
difficilius eſt nunc volūtati produ-
cere.ꝙ̄ b ſi nō eſſet.a.obiectuꝫ ergo
debilior virtus que priꝰ ſufficiebat
ad producendum.b. nunc non ſuffi
cere ſicut nunc illa voluntas ſuffi-
cit ſub ita intenſo gradu producē-
cere.b.quia ſi quelibet potentia ꝙ̄
prius ſufficiebat nūc ſufficit ad ita
intenſum gradum et ita cito et fa-
cile foret producere nūc.b. ſicut fo
ret a moto.a.quod eſt contra poſitū
Et arguo tunc vltra ſic: ſit.c.minor
potentia que non ſufficit ad.b.ſtan
te.a.ꝙ̄ illa potentia.c.foret neceſſi
tata ad.a. Similiter ē dare aliō ob-
iectum quod in conſimili proporci
one ſe haberet ad primam volunta
tem ſicut.a.ſe habet ad.c.ergo illō
neceſſitabit voluntatē. Silr ſequi
tur ꝙ voluntas pōt neceſſitari ad
ceſſandum et remitendum graduꝫ
actus ſui. Similiter ſi.a.in loco dif
ficultet voluntatem maius obiec-
tum plus difficultat voluntatē et
maius obiectum adhuc plus diffi-
cultaret voluntatem et cum volū-
tas ſit finite potentie tandē poteſt
eſſe tanta difficultas ꝙ volūtas fo
ret neceſſitata.

¶ Ad idem arguo ſic
voluntas in reſiſtendo obiecto icli
nati eſt tm̄ finite potētie: poſſet de-
us ergo facere aliud obiectum ma
ioris potētie inclinatiue ꝙ̄ volun-
tas eſt reſiſtiue et tunc in caſu iſto
voluntas nō ſufficit reſiſtere ſꝫ ne-
ceſſario cedit temptationi.

Ad idem ſi voluntas

Si voluntas non poſſit neceſſitari ſed ſtante quacunq; temptatione inclinante foret in libera poteſtate voluntatis exiſtētis in puris naturalibus velle vel nolle et credere et nō credere. temptationi. volūtas poſſet ſine gratia et ſine donis gr̄e reſiſtere omni tētatiōi. et oē pct̄m vitare. et p̄cepta legis implere. qđ videt̄ falſum. et ſm multos doctores hĕticū et cōtra auguſtinū de predeſtinatione dei vbi dicit. ſine gratia non ſufficit liberū arbitriu3 niſi ad malum. qz malū pōt eſſe p defectū. Et de gratia et li. ar. probat aug. q; nemo poteſt reſiſtere cōcupiſcētie vel cōtinētiā etiam ſeruare ſine ſpeciali dono dei nec ad hoc ſufficit li. arbitriū et. 10. ca. triſtans illud. ne in tretis in temptationem dicit q; nō ſufficit liberum arbitriu3 niſi a domino victoria concedatur et i ſententijs proſperi propoſitione. xxx. c. 8. ſine nō pōt natura primit⁹ inſtituta ſeruare quod accepit ſicut nec pōt recuperare qđ pdidit et de ſctā virginitate ca. 44. Sine gratie adiutorio nō iplent̄ p̄cepta. et videt̄ eē heret̄ pelagiana ſicut p3. 2°. ſniaꝝ di. 2. et habetur per auguſtinu3 de hereſibus. ca. 88.

Ad idē arguo p auguſtinū. 16. ɔfeſſionū. c. 5. loqns de deo dicit te noui nullomō violari poſſe ego vero qb⁹ tentationib⁹ reſtere valeā qb⁹ne ſi valeā: neſcio: ſ3 ſpes eſt qz fidelis eſt. ⁊c. vult Aug. q; poſſet eſſe tentatio vltra vires. et de ſācta virginitate ca. 49. p tētationē innoteſcit hoī ifirmitas ſua et poſt q̄ latēt i facultatib⁹ et virib⁹ aīoꝝū tēptamēta pandūt̄. expta p palantur et poſt non permittit deus tentari vltra poſſe reſiſtere

Ad idem arguo ſic volūtas btōꝝū in patria neceſſitat̄ ad diligendū deū. et nō ad habendū actum odij. vel aliū cōſimilē. et a q̄cunq; obiecto mouet̄ volūtas btā. a tam forti moueri poſſet volūtas in ſtatu vie. et per ɔn̄s voluntas pōt neceſſitari igitur.

Ad idem pbo q; voluntas pōt neceſſitari et q; ſit ptus paſſiua. et nō actiua. reſpectu volitōnis qz ſi non ſeqtur q; poſita cognitione actuali alijs requiſitis ad actum volūtatis pōt ipm actū voluntas libere elicere. vel nō elicere. pbo q; nō qz ſi foret volūtas ſic indifferens ad productionē actus. tunc foret contingens reſppectu effect⁹ ſui. S3 tāta cōtigētia reſpectu alicui⁹ effect⁹ nō repitur niſi in potentijs paſſiuis. vt3 in. 2°. phiſicoꝝ. et hoc dicit cōmētator eē verū ſiue ſit aīa ſiue nō aīa. et per ɔn̄s nō pōt voluntas poni ſic in continentia eq̄liter reſpectu ſui actus. niſi ſit ſic potentia paſſiua et nō actiua. Sit̄r dicit ibidē cōmētator modicū añ. a. cōtigēti eq̄lr nulla actio pueniт. et poſt dicit cōmētator q; ſi eſſet hic aliqđ quod agit et nō agit equaliter tunc natura ageret occioſe. Confirmat̄ iſtud argumentū p pħm et cōmētatorē. 3. phiſicoꝝū ɔmēto. 48. per magnū pceſſū oñdit q; a cā cōtigēte eq̄liter nō pōt actio puenire noua niſi determinet̄ ab alia cāz qz nō eſſet tūc ratio quale tūc vellet et pri⁹ non et dicit cōmētator ibidē q; voluntas non poſſet poſtponere volitionem niſi propter defectum alicuius diſpoſitionis inuoluntate et ē pñtia tēporis et dicit ɔmētator vt hoc negat̄ ab homine p ſuā intriſecā rōnē: ſ3 ſi hoc negetur erit per extrinſeca3. Sit̄r ſi volūtas poſt cognitionē ac-

tualē ⁊ alia requiſita ſicut ad actuȝ ſit cā contingēs reſpectu ſui effectus: ſequit̄ tūc ꝙ ſtantibꝰ oībꝰ illis cauſis ſine hoc ꝙ volūtas hr̄et actū poſſet poſt volūtas ſine aliqua motione preſuppoſita ꝓducere actuȝ Sed contra ipſa voluntas eſt nunc in oībꝰ diſpoſitionibꝰ intrinſecis ⁊ extrincecis ſicut erat prius qñ non voluit ergo non magis eſt volūtas cā nūc vniꝰ volitionis quā ſui oppoſiti ſicut arguit pħs. 8. phiſicorū cōmento. 8º. vbi ſic arguendo probat ꝙ al'nō mouet ſe in loco poſtꝗ non mouebat ſe niſi ꝑ aliquā diſpoſitionem innatā in ipo vl'in extrinſeco.

Ad idē arguo ꝙ voluntas non ſit cauſa indifferēs ⁊ cōtingens ad producēdū ſuū actū: qꝛ ſi voluntas poſſet īmediate ſine aliqua cā p̄ſuppoſita actum ſuum ꝓducere vel ſuū oppoſitū tūc poſſet voluntas ſimul producere vnū actū ⁊ ſuū opoſitū qnod eſt impoſſibile: ꝯña pȝ ꝑ pħm ⁊ ꝯmētatorē nono metaphiſice cōmēto. 16. vbi oñdit ꝙ qñ volūtas agit ꝯtraria ſucceſſiue voluntas non primo ⁊ immediate agit. ita ꝙ vt dicit tunc poſſet illa agere in ſimili. ⁊ dicit cōmētator neceſſario eſt vt illa cā q̄ ē īmediata cā actionis vniꝰ cōtrariorū nō ſit alteriꝰ. ⁊ pōt hoc declarari rōe viȝ ꝙ ſi ſit volūtas libera reſpectu ſui actus ⁊ ſui oppoſiti tūc p̄t hr̄e illos reſpectu eiuſdem actus volitionis quia non plus repugnant actus ꝙ potentie ad illos.

Ad idem arguo ſic ꝑ ꝓceſſū pħi. 8. phiſicoꝝ. c. 6. vbi dicit ꝙ p̄mꝰ motor nō incipit mouere primo motu poſtꝗ nō mouebat: qꝛ tūc dicit ipſe qñ īcepit mouere habuit poſſe ſufficiēs ad motū: ⁊ priꝰ nō ergo illud poſſe ē priꝰ fctām de nouo per aliquam mutationē īmediate precedentē motū iſtū primuȝ nouū et ita argu it̄ ď volūtate ſi voluntas ꝓducit actū poſtꝗ nō produxit ⁊ tūc hȝ poſſe ſufciens ⁊ priꝰ nō et illud poſſe eſſȝ factū ꝑ aliā mutationē imediate p̄cedentem ⁊ per ꝯñs volūtas ſtans in eadē diſpoſitione nō hȝ poſſe producē poſtꝗ nō ꝓduxerit ſiue non a mutatione īmediate ante precedente in ipſa volūtate

Ad idem arguo et probo ꝙ voluntas non ſit principale efficiens reſpectu actꝰ: qꝛ ſi ſic foret voluntas ꝑ ſe ⁊ immediate produceret in ſe actū ſuū ⁊ ageret ī ſe ⁊ eſſet in actu ſȝ ꝙ ē in potentia qꝺ eſt cōtra pħm. 8. phiſicoꝝ ꝯmēto. 4 ⁊ in textu dato ꝙ per aliqꝺ mouetȝ ſe ſicut poſuit plato et comētator immediate comento. 3. deducit ad hoc inconueniens ꝙ aliquid ageȝ in ſe. et ꝯmēto. 3. dicit ꝙ nihil patitur a ſe ⁊ p̄mo de aīa cōmēto. 5. arguit pħs contra anenpeche que poſuit ꝙ ymago eſt intellectus. deducit philoſophus ad hoc tanꝗ impoſſibile ꝙ idem ſit mouens ⁊ motum reſpectu eiuſdem et ita ꝙ nihil moueat ſe vel agat in ſe. pȝ. 5º. phiſicorum in p̄cipio ⁊ tertio. de anima comento. 43. et. 8º. phiſicorū comēto octauo oſtēdit per magnū preceſſum ꝙ voluntas non poteſt eſſe volens poſtꝗ non fuit volens niſi per aliquam mutationem precedentem in voluntate facta ab extrinſeco et octauo phiſicoruȝ comento. 152 6. c. quinto dicit philoſophus ⁊ comentator mouens dubitationem de incontinente quando operatur male ſciens ſoluit ꝙ non eſt ſciens in actu ſcꝺo qꝺ ꝓpoſitiōes ꝑticulares ꝯ'as circa illꝺ qꝺ

agit. quia ſi habeat volūtas ī actu ꝙ om̄e dulce oportet guſtare ⁊ hoc eſt dulce neceſſe eſt potentem ⁊ non ꝓhibitū guſtare.

¶Nunca rguo ꝙ voluntas ſit totalis ⁊ principalis cauſa reſpectu ſue volitionis: q2 ſtante actuali noticia de aliquo bono vel malo ꝙ voluntas pōt libere elicere vel non elicere actū ꝙ pōt elicere. p3 ꝑ caſum Auguſtini. 12. de ciuitate dei ca. 7°. de duob⁹ hoīb⁹ eq̄liter diſpoſitis aſpectis in animo et corpe q̄rū ſi oīb⁹ vterqȝ temteꝛ de ſimili peccato: pōt vnus ſufficienter ex ſe elicere bonum et alius maluȝ ſecundum hoc meritum ⁊ demeritum non eſſent in poteſtate voluntatis. Similiter tunc omnis effectus mundi ꝓducetur a cauſa naturaliter agente ⁊ neceſſario an̄cedēte. ⁊ iterum tunc principium volitionis nō eſſet in operante q̄d eſſet contra philoſophum tertio ethicorum. voluntarium eſt cuius principium eſt in operante.

¶Ad idem arguo ſic ſtante noticia actuali de. a. pōt voluntas libere elicere vel non elicere actū. ſi ergo ſtet per tp̄s ſine actu. ꝓbo ꝙ pōt ſine oī alia mutatione preſuppoſita elicere actum: q̄a prius potuit hoc habita tali cognitione: et nunc cognitio eſt equalis ſicut prius. ergo nūc poteſt actū cōſimilem producere.

¶Ad articulum pricipalem arguo ⁊ probo ꝙ voluntas poteſt neceſſitari vel cogi: q2 ſi non ſequitur ꝙ quātuncūqȝ triſtabile vel odibile. foret aliquid aliud ī libera poteſtate volūtatis foret non odire illud nec triſtari: ſ3 illud diligere ⁊ gaudere de illo q̄d ē fꝫm ⁊ cōtra experientiam ⁊ cōtra fctōs, primo q2 tūc poſſet facere illd nō eē in voluntariū. ⁊ per ɔ̄ñs nō ē pena cū ſ3 anſelmū de cōceptu v̄gīs cap. 4. nihil ē alicui triſtabile ſiue penale niſi q̄d ē ɔ̄ volūtatē. et primo de doctria xp̄iana. 36. ca. dicit augu. Cū adeſt q̄d diligitur: delectation ē ſecum gerat neceſſe eſt. ⁊. 12. methaſiſice cōmento. 39. voluntas ſequiꝛ apprehenſionem ſicut vmbra corpus.

¶Ad idem arguo ſic ꝑ Auguſtinum de natura ⁊ grā. capitulo. 5. vbi nititur oſtendere ꝙ nō ſequitur: hoc poſſum⁹ ꝗ ɔ̄trarium ei⁹. ⁊ dicit infirmitatē nolle noſtrū eſt: ⁊ tn̄ eā velle oīno nō poſſumus quis enī vllo mō velle poſſit eē infelix quaſi diceret nullo modo.

¶Ad idem arguitur ſic ⁊ ꝓbaꝛ ꝙ voluntas pōt neceſſitari ad actū ſuū liber ⁊ ꝓpriū in cui⁹ ꝓductione ipſa eſt totaliter v̄t⁹ actiua ⁊ nō paſſiua. Et aꝛ ſic ſit. a. vn⁹ actus talis futurus volūtatis: tūc deus poteſt facere neceſſe eē. a. fore: ponaꝛ ꝙ ſic faciat ⁊ a voluntate Tunc ſic aꝛ neceſſe eſt. a. fore ꝓductū ab ipſa voluntate. ꝗ talis volūtas neceſſitaꝛ ⁊ neceſſitabitur ad ꝓducendū. a. ⁊ per cōſequens voluntas pōt neceſſitari ad. a. quod fuit probandum.

¶Cōfirmatur totuȝ argumentum ſic: deus pōt facere neceſſe eſſe voluntatem ꝓducere aliquem actum ⁊ ſimul ad omnem actū dare voluntati libertatē quaȝ nūc habet: quo poſito arguitur ſic neceſſe eſt volutatem producere aliquē actū. ꝗ neceſſitabiꝛ vꝛ neceſſitatur. a. volūtas ad ꝓducendū aliquē actū. ⁊ ꝑ ɔ̄ñs volūtas pōt neceſſitari. Añs in vtraqȝ forma pt ꝓbari ymo quo ad actū liberrimū volū

tatis ſic: ex hoc ꝙ actus volũtatis ponitur in in eẽ. ſeqꝫ neceſſe ipꝫ eẽ ⁊ tñ ipe actus vł ipſũ poni in eſſe nõ eſt aliqua neceſſitas añs qua ne ceſſitatur talis actus eſſe igiꝫ. ¶ Cõ ſimiliter poſſet deus facere ꝙ iura mentum ſuũ ⁊ pmiſſio ſua ⁊ conſi mile ſit tale ad quod neceſſe eſt talẽ actum eẽ vel fore: ⁊ tñ nulla ſit ne ceſſitas añs reſpectu illius act⁹ fu turi: ſed mere contingentia ſicut p̄ us fuit.

¶ Oppoſitum iſtius articuli ꝓbo ⁊ arguo ꝙ volũtas nõ poteſt neceſſitari nec cogi ab aliq̃. Et arguo primo ꝑ auctoritates ꝑ Auguſtinũ. 3. de libero arbitrio ca pitulo. 3°. vbi nititur oſtendere ꝙ i cludat oppoſita ꝙ voluntas neceſ ſitetur ⁊ dicit Si ei neceſſe eſt vt ve lit vnde velit: tunc voluntas non erit. vult Auguſtinus ꝙ ſi erit ne ceſſitas non erit voluntas ⁊ addit voluntas ipſa voluntas non eẽt ni ſi eẽt in noſtra poteſtate. Idem ptꝫ eodẽ libro p̄mo vbi dicitur nihil tã in ptãte habemus ꝙ̃ ipſa volũtas. Idem ꝑ Augu. de gr̃a et libero ar bitrio ca. 34. voluntas in nobis ſẽ per eſt libera. Et anſelmus ca. 5. de libero ar. dicit. libertas volũtatis talis eſt vt eã aliena poteſtas ſubij cere non poſſit. Et ibidẽ nichil põt cogere voluntatem ad malũ. ergo bonum eadem ratiane. Itẽ Augu ſtinus p̄mo retractationũ. ca. nono nichil eſt tam in voluntate volun tatis ꝙ̃ ipſa voluntas: ⁊ loquitur de actu voluntatis. Itẽ Bernar. de li. ar. oſtendit ꝙ voluntas non põt cogi: q: ſi cogeretur tũc volũtas nõ eſſet voluntas. ⁊. 2°. ſententiaꝝ. di. 25. voluntas ſẽꝑ eſt libera. Itẽ Au guſtin⁹ de li. ar. ca. 19. ꝙ null⁹ põt cogere mentẽ ſeruire libidini q̃d tñ non videꝫ veꝝ: ſi volũtas poteſt ne ceſſitari ⁊ cogi Itẽ libro. 3°. de li. ar. ca. 14. dicit augu. ꝙ autẽ quilibꝫ cõ ſentiat vel repugnet: ẽ in ptãte ho minis ſꝫ quo viſo q̃s tangaꝫ nulla poteſtas ẽ. Itẽ. 2°. de li. ar. ca. 22. di cit Augu. ꝙ voluntas nõ põt aliq̃d velle niſi libere. Itẽ dicit anſelmus de libertate arbitrij. ca. 5. Ecce ſa põt hõ inuitus: ſꝫ velle nõ põt inui tus. ⁊ poſt ca. 87. ⁊. 8. oſtendit anſel mus ꝙ nulla tẽtatio quantuncũqꝫ magna et fortis põt vincere volun tatẽ niſi ipſa permittente ⁊ cõſẽtiẽ te. et hoc declarat ꝑ exempla ⁊ dicit in fine capituli. talis hõ hñta recti tudine voluntatis aliqua ingeren te deſerit tẽtationẽ nulla vi aliena abſtrahiꝫ: ſꝫ ſeipſa ſe conuertit ad il lud q̃d fortius vult. Itẽ hieronim⁹ in epiſtola ad democriadẽ loquens de dyabolo ⁊ hoĩe dicit. debilis eſt hoſtis qui non vincit niſi volentẽꝫ

¶ Ad idem ſi volun tas poſſit cogi vel neceſſitari ad ac tum. tũc poſſet voluntas cogi ⁊ ne ceſſitari ad eligendũ aliquid. Et ar guo ꝙ nõ: p̄mo includit cõtradicti onẽ: q: ſi non ponaꝫ ꝙ voluntas ne ceſſitetur ad eliciendũ. a. ¶ Contra vel põt eligere. a. vel non. ſi põt: er go neceſſitaꝫ eligere. a. Si non põt eligere. a. tunc non eſt electio ſecũ dũ philoſophũ. 3°. ethicoꝝ ca. 5. vbi dicit ꝙ electio nõ eſt impoſſibiliuꝫ nec neceſſarioꝝ. ⁊ poſt electio eſt eo rum que in nobis ſimul ſunt. ⁊ capi tulo ſexto et ſeptimo. electio ẽ per fectionũ ⁊ poſt eligibile ⁊ conſiliabi le deſideratum: ſed conſilimu ẽ de contingentibus tñ ⁊ de hĩjs que in nobis ſunt igitur

¶ Ad idem beatitu dinem ⁊ omne aliud bonum poteſt homo velle et omne malum et mi ſeriam culpe et pene poteſt homo velle ⁊ facere illud quo ſit peccatũ vnde ſcit ſe futurum miſerum. vt

patet experimento. et perſonis non neceſſario vult beatitudinē et odit miſeriā: cuius tamen oppoſitū ſupra patʒ. ⁊ ſicut dicit dyoniſius de diuinis nominibus ca. 4. nullus ad malū aſpiciens oīno operatꝛ.

¶ Ad iſtum articulū vtrum voluntas poſſit neceſſitari ⁊ cogi ſuppoſito ꝙ loquamur de inſtrumento non de actu ſuo. dico ꝙ voluntas que ē actus pōt dupliciē ſumi, ꝑ appetitu naturaliter conſequente apprehenſionē ⁊ actualē cognitionēʒ: ⁊ iſte appetitus eſt plus plus ab obiectō ꝙ̄ a voluntate. ꝙ pʒ per hoc ꝙ habito appetitu in volūtate non ſtatim reſpuit illum actū cui vult nec ſtatim eſt illa delectatio ſeu amor vꝉ triſticia ſeu ꝗcquid aliud fuit correptū. Sed diu remanet voluntate inuita. et tūc nō conſeruatur a volūtate. ſed ab obiecto mediante cognitione. ⁊ per conſequēs ab illo generabatur. ⁊ quo ad iſtum actum dicitur voluntas paſſiua magis ꝙ̄ actiua. ⁊ per talem actum poteſt voluntas in actum exteriorem et interiorem ⁊ multos interiores ſine aliquo actu voluntatis eligentis ſicut eſt de brutis. et ideo ſignanter dicit Anſelmus de ſimilitudinibꝰ ca. 188. ⁊. 189. ꝙ tria ſunt ī anima/ratio/voluntas/⁊ appetitus/⁊ dicit ꝙ homo per appetitum aſſimilatur bruto. de iſto etiam appetitu loquitur philoſophꝰ 3º. de anima. ꝯmento. 15. ⁊ ꝙ talis appetitus ſit quodāmodo voluntas. patet per philoſophuʒ tertio ethicorum capitulo quinto ⁊ quarto. dicit philoſophus ꝙ animalia ⁊ pueri habent voluntatem. Similiter per talem appetitum poteſt voluntas exire in actum exteriorem. et ꝑ conſequens talis appetitus ē quodammodo voluntas: qꝛ aliter volūtas ſic agens nō diceretur voluntarie agens. Anſelmꝰ dicit de ſimilitudinibus. ca. 1. ⁊ ca. 131. dicit aliđ eſt voluntas aliud appetitus: quia voluntas mali mala eſt. ſed appetitus mali non eſt malus. Iſto modo loquitur Augu. hyponenſis. ca. 68 de ſermone dn̄i in monte liº. 2. c. 34 vbi dicit ꝙ voluntas ſumitur ī bono ⁊ voluptas ſeu libido in malo. ⁊ pº ꝯfeſſ dicit Auguſtinus. ca. 6. loquens de infantia ſua. volebam voluntates meas oſtendere eis ⁊ non poteram. Iſto modo loquendo de luntate dico ꝙ neceſſario neceſſitate naturali ſtante actuali appħēſione de aliquo obiecto ſub rōne boni ⁊ mali: ſi non ſit aliquod impedimētum aliud in voluntate: voluntas habet ſic volitionem. ⁊ hoc expreſſe vult anſelmus vt ſupra ē allegatuʒ de caſu dyaboli ca. 13. ſi angelus nō poſſet maiora comoda adipiſci neceſſario vellet queq; minora. Et iſto modo loquendo de voluntate dico ꝙ voluntas poteſt neceſſitari et cogi ad volendum. et non ſolum quātum ad actum interiorem ſed quantum ad actum exteriorem puta ad faciendum multa opera de genere bona et mala. et credo ꝙ non eſt aliquis qui eſſet ī magno igne vꝉ alia pena niſi ſpecialius iuuaretꝛ quin plus moueretur per doloreʒ ad fugam ꝙ̄ per actum elicitum principaliter a voluntate moueretꝛ ad ſuſtinenduʒ ⁊ credo ꝙ appetitus vinceret voluntatem.

¶ Per iam dicta ſoluuntur multa argumēta. Aliomodo ſumitꝛ et magis ꝓprie voluntas pro actu elicito ab ipſa voluntate per ſe et principaliter preſuppoſita tñ cognitiōe materie et reſpectu talis volitionis. dico ꝙ voluntas ē ꝓprie ſolum actiua excepto deo qui eſt agens vꝉe et dictum a talē actū

voluntas non poteſt cogi: quia ad
actum talem requiritur libertas
arbitrij. Iſtud eſt aliqualiter ꝑſuaſum
et magis patebit in reſponſione
ad argumementa.

¶ Ad primum argumentum
dico ꝙ amare/diligere et
conſimile dicitur multipliciter amare
eſt idem ꝙ velle alicui bonū
et optare: et ſic velle eſt dupliciter:
ita amare. Et ſi ſecundo modo loq̃
tur de voluntate. dico ꝙ vltim⁹ finis
clare viſus non neceſſitat volū
tatem ad ipſum diligendum. Sed
primo modo loquēdo de volitione
dico ꝙ neceſſitate naturali vltim⁹
finis clare viſus neceſſitat voluntatem
ad diligendum vltimum finem
clare viſum. et ſic amare ē quē
dam complacentia cum affectione
et eſt quedam paſſio in voluntate
creata ab obiecto vt ſuperi⁹ dictū
eſt. et ad iſtum modum loquendi
volitione ⁊ non ſecundo modo intelliguntur
omnes auctoritates in
contrarium adducte.

¶ Ad ſecūdum argumentū
principale anſelmi de caſu
dyaboli. ca. 13. ꝙ anſelmus loquit̃
primo modo de volitione ſcʒ de ap
petitu cauſato ab obiecto nō de ac
tu voluntatis que eſt propre per ſe
et principaliter a ſola voluntate.
quia iſto modo loquendi de volitio
ne voluntas pōt velle aliquid ⁊ nō
ſub ratione boni. et iſto modo ꝓce
dunt tria argumenta qꝛ neceſſario
habita noticia actuali alicuius bo
ni eſt amor ⁊ voluntas a deo creata
niſi fuerit impedimentum. et ſic
velle amare non eſt ſemper in pote
ſtate voluntatis.

¶ Ad quartuʒ argumentum
idem reſpondeo ⁊ dico ꝙ
auctoritates ille intelligūtur quo
ad extrinſeca. qꝛ quo ad omnia extrinſeca
poteſt volnntas neceſſitari
ſicut ad comedendum. et ſimilia
opera de genere bona et mala. Sʒ
tunc actus exteriores non ſunt pri
cipaliter a voluntate ſed ab appetitu
cauſato ab obiecto: et in tali
actu vt ſupra dixi. voluntas eſt ma
gis paſſiua ꝙ̄ actiua ⁊ in productio
ne actus proprij quaſi totaliter actiua.

¶ Sed contra hoc
obijcitur ⁊ videtur ꝙ hec reſpōſio
non ſit ad propoſitum. qꝛ ſi volūtas
foret ſic neceſſitata ad opus extrin
ſecū: tale non eſſet peccatum: ſʒ au
ctoritates ad hoc vadunt: quia fo
ret neceſſitata ad peccandum. dico
ꝙ talis appetitus voluntatis nec
opus ſequēs eſt per ſe peccatum: ſʒ
dico ꝙ de facto ſic eſt ꝙ ſi deus permitteret
temptationē ſuccreſceret
ad terminū cui nō poſſet reſiſtere:
caderet homo culpabiliter: ⁊ ſi expectaret
vltimum terminū nō pec
caret. Ideo fidelis eſt deus qui ī hoc
non permittit.

¶ Ad quintū argumentum
conſimiliter ꝙ totum pro
cedit de volitione p̄o modo dicta:
quia volitio ſecundo mō dicta cauſatur
ab obiecto nec reſpectu illi⁹
eſt voluntas reſiſtens vel reſiſtētia

¶ Ad ſextū argumentum
dici poteſt probabilter ꝙ volū
tas non pōt cogi ad actum propriū
ſed impoſſibilitari poteſt ab actu:
quia probabile eſt ꝙ ſtante tam ve
hementi appetitu ad aliquid ꝓſequendum
vel fugiendum nō poteſt
voluntas pro tunc elicere actum ꝓ
priū ſʒ ipoſſibilitari p̄t ab actu: ⁊ ſic
p̄t volūtas neceſſitari ad ceſſādū ab
actu ſuo: ſʒ non ad volēdum ceſſare

pōt cogi: aliud eſt neceſſitari: aliud
cogi vt poſt dicetur. Aliter poteſt
dici ꝙ voluntas nō pōt impoſſibili
tari ab actu ſuo ꝓprio quia ſtante
quacunqꝫ magna temptatione ad
aliquod quantumcunqꝫ magnum
habeat boluntas appetitum proſe
quendi vel fugiendi ſꝑ poteſt volū
tas libere elicere actum in contra
rium et aliqñ maior eſt appetit⁹ ꝙ̄
actus voluntatis et tunc volūtas
cogitur ad proſequendum appeti-
bile contra imperium voluntatis
vt ponatur ꝙ homo eſſet ī magno
igne tunc habet a triſtibili cauſan-
te appetitum fugiendi ⁊ quantum
cunqꝫ foret magnum triſtabile et
vehemens appetitus adhuc volū-
tas libere poſſit elicere pacttū vo-
lēdi non fugere ſed morari in igne
elicere et non obſtante illo actu vo
luntatis patiendi cogitur ad fugi
endum ab igne et vltra tūc dicit̄ ꝙ
voluntas nō pōt impediri ab actu
ſuo intrinſeco nec deficultari ſed ī
actu extrinſeco viꝫ ad proſequēdū
fugiendum pōt impediri neceſſita
ri cogi ⁊ difficultari.

Ad ſeptimū argu-

mentū dico ꝙ obiectū pōt incliare
aliq̄ mō volūtatē ad actū ꝓpriū ſed
non cogere. Et rō eſt qꝛ actus iſte d̄
quo nos loquimur vt actus volun
tatiſ nō vt volūtas eſt q̄dā virt⁹ ⁊ po
tētia naturalis ⁊ paſſibilis ab obie
cto ⁊ iō repugnātiā includit ad ta-
lem actū cogeretur nec d̄r volūtas
ad tale actū proprie potētia reſiſti-
ua quia non eſt paſſiua ſed vt dictū
eſt actiua.

Sed contra hoc cō

ſimiliter obijcit̄ ⁊ arguo ꝙ volūtas
p̄t cogi ad actū propriū ⁊ libere eli
citū. Et arguo ſic ꝑ actualē noticiā
⁊ appetitū ⁊ volūtatē ⁊ noticiā con-
ſequētē pōt volūtas cogi ⁊ tot⁹ hō

ad ꝓſequēdū vel fugiēdū aliqđ ex-
triſecū ponat̄ tūc eodē mō ꝙ ſit no
ticia actualis ⁊ appetitus ſeu volū
tas reſpectu. a. actu. 8 volūtatiſ Tūc
tā fortiter monet noticia actualis
appetit⁹ ad eliciendum. a. actū volū
tatis ſicut ad faciēdū vel ꝓſequen
dum illud extrinſecum ꝙ̄ qua ratō
ne poteſt voluntas cogi ad elicien-
dum. a. actum et cogi ad eligendū
actum proprium ꝙ̄ ⁊c.

Ad illud reſpōdeo

⁊ dico ꝙ voluntas nō p̄t cogi vt di
ctū eſt ſꝫ tot⁹ hō et ip̄a vt ē potētia
naturalis nec eſt poſſibile ꝙ tm̄ mo
ueatur ab obiecto volūtas nec vo-
lūtas ē q̄ſi vt potētia nālis poſſibil̄

Ad octauū argmē

tū dico ꝙ ſtante q̄cūqꝫ tēptatiōe in
clinātē ad pctm̄ eſt in libera ptāte
volūtatis exiſtentis ī puriſ natura-
lib⁹ velle vl̄ nolle cadē vel nō cadē ī
pctm̄ dico ꝙ volūtas ſine gr̄a ḡtuꝫ
faciētē ſclū donis nature vitare p̄t
oē pctm̄ forte tn̄ nō eſt poſſibile ꝙ ſi
ne gr̄a reſiſtat vel ſic vitet pctā ⁊ ad
iſtum ſenſū capio auctoritates ca-
piat̄ exēplū ꝙ obiectuꝫ moueat ad
vidictā ⁊ appetit⁹ vehemēs ſil̄r tūc
volūtas ꝑ actū liberū quē pōt elice
re alicui tali poſſet reſiſtere ⁊ impe
dire ne hō proſeq̄t̄ vidictā ſit. a. ſū-
m⁹ grad⁹ appetit⁹ ⁊ noticie cui vo-
lūtas pōt ſic reſiſtere tūc dico ſi cre
ſcat appetit⁹ ⁊ noticia vſqꝫ ad. a. gra
dum poſſit volūtas reſiſtere appeti
tui vſqꝫ ad. a. ḡdū nō tn̄ reputo poſ-
ſibile ꝙ reſiſtat tētationi vſqꝫ ad. a.
ḡdū ſꝫ p⁹cedit tētatōe nec ē poſſibi
le de fctō ⁊ curſu coī ꝙ reſiſtat ꝙ̄tū
pōt ⁊ ex hoc talis cōſēſus pctm̄.

Ad nonū

pꝫ ꝑ p̄ſa dictā ⁊ ꝑ eaq̄ dicta ſūt
ad quartum argumentum.

Ad. x.

argumētū idem dico ꝙ loquēdo d̄ dilectōe

odio vt eſt appetit⁹ ſeu volũtas na turał̄r cõſequẽs apprehẽſiõe; ſui boni ſic dico ꝙ volũtas beatoꝝ bo na neceſſitatur ad dilectionem dei et ſic poteſt neceſſitari in via et ta lis dilectio non eſt proprius ⁊ liber actus voluntatis ſed magis paſſio ❡ Sed magis reducitur iſtud ar gumentum de actu proprio volun tatis in cuius productione volun tas eſt mere actiua tali actu beat⁹ diligit deum in patria et ideo ſecũ dum iſtam viam poteſt non dilige re deũ quod vr̄ impoſſibile. Rñdeo et dico ꝙ beatus in patria non po teſt non diligere deum et non velle ſibi bonum q: ſtantibus omnibus motiuis ad talem actum liberũ hꝫ poſſe beatus non elicere talem ac tum libere elicitum non tñ eſt poſ ſibile ꝙ beat⁹ non diligat deũ vł̄ ꝙ non velit ſibi bonum tali actu. ⁊ ra tõ eſt q: repugnat ſue beatitudini. et eodem mõ dico de beatis ꝙ poſ ſunt multa velle que tñ non eſt poſ ſibile eos velle ꝑ repugnantia; ad ſuam beatitudinem iſte modus lo quendi pluries eſt anſelmi iſta ad ditio eſt ꝼm quoſdam.

❡ Ad vndecimu; ar gumentum dico ꝙ loquendo ṗmo modo de volicione reſpectu volicõ nis eſt volũtas virtus paſſiua ſ; ſe cũdo modo loquẽdo eſt virt⁹ actiua ❡ Et vltra dico ꝙ poſita cognitione actuali ⁊ aliĳs cõditionibus requi ſitis ad actum ꝑter ip̄m actũ volũ tas poteſt libere elicere ipſu; actũ ⁊ nõ elicere. a. actũ. et vltra cõcedo ꝙ ſtãte cognitione actuali adhuc ẽ volũtas cõtingens equalr̄ ad pro ducendum vł̄ nõ ꝓducẽdũ ſicut pꝫ ꝑ aug. 12. de ciuitate dei ca. v.

❡ Ad argumẽta que ſunt cõtra rñdeo. Ad ṗm argumen tũ de pħo. 2°. phiſicoꝝ ⁊. 8. phiſicoꝝ dico ꝙ pħs loq̄r̄ de actione tali ad extra ſeu extra voluntatem. ❡ Et di co ꝙ quel; cã cõtingens equał̄r re ſpectu talis actus eſt cauſa paſſiua ſic ad hoc ꝙ faciat talẽ actũ req̄rit̄ ꝙ recipiat aliquã actionem ⁊ diſpo ſitionem que ſit propinqua reſpec tu talis actiõis ⁊ loquitur de cã ſuf ficienti et iſtud verũ eſt de volũta te q: ſi volũtas eſt ſufficiens cauſa contingens equaliter reſpectu ac t⁹ ad ex̄. Tũc ſi volũtas nõ vult face re ⁊ ad hoc ꝙ faciat requiritur voli tio ĩ volũtate ⁊ iſta volitio fiet a vo luntate nec req̄ritur ꝙ fiat ab alio ❡ Et cõſimiliter intelligo ꝙ a volun tate antiqua non prouenit actõ no ua. ❡ Et eodẽmo oĩa conſiłia. ❡ Et co dẽmõ rñdeo ad iſtud. 8. phiſicoꝝ cõ mentõ. 8. de aĩali moto in loco. ❡ Et eodẽmõ rñdeo ad argumentũ com mune quo mẽtatoris ꝯmẽto decio ad totũ hꝫ ĩtelligi de effectu ad ex̄ ⁊ nõ intra ❡ Et rõ q: volũtas libere a git actionẽ ſuã ſed ex volũtate ⁊ ac tu naturaliter ſequitur opus exte rius ſed ſi aliquid foret ſimul i po tentia naturali equaliter ad oppo ſita poſſit ſimł̄ illa agere ſ; ſic nõ ſe quitur de actu libero.

❡ Ad aliud de philo ſopho. 8. phiſicoꝝ. c. 6. dico ꝙ argu mẽtũ eſt bonũ de actu extriſeco et nõ de actu ĩtriſeco ipius volũtatis q: ſi nõ hẽat poſſe tũc vel ĩped:t̄ vel requirit̄ mutatio eodẽmõ ſicut nec ṗmo mouet hanc voluntatẽ nũc ꝓ nõ ĩpeditur ergo nũc primo non hꝫ poſſe ſufficiẽs. S; iſtud obĳcit pħs nititur⁹ oſtendere et ꝓbare ꝙ ṗm⁹ motor nõ mouebat poſtꝙ nihil fu it motu; ymo ꝙ illa rõ pħi nõ tene bat de primo motore cũ ſit omnino ĩmutabilis. Ad aliud tñ cũ allegat̄ ꝙ nihil agit aliud in ſeuerũ eſt ac tione naturali ⁊ trãſeũte actõe tñ ſpirituali ⁊ imanẽte ẽ ſatis poſſibi

le ꝙ aliquid agat in ſe. Sꝫ ad illō. 3 de aīa ꝯmēto. 5. ꝯtra anſ̄phete illō argumētū tenet de actione ſpūali q: de actione ymaginationis cū in te llectu dico ꝙ pħs ſic intelligit ſi ymaginatio eiſet intellectus idem ageret in ſe q: intentiones in ymaginatione agūt intenſiones in itellectum q: oēs auctoritates allegā- do intelligūtur de memoratiōe vbi eſt cōtrarietas. Rñdeo ad argumētum pħi. 6. ethicoꝝ. ca. 5. pꝫ per ꝓdicta i pricipio argumenti q: talis ſequitur appetitū ⁊ volūtatē neceſſario cōſequētē apphēſionē delectabilis ſemꝑ nō opaẗ ſm actum ꝓprium voluntatis ſed ſꝫ paſſiōeꝫ cātam in voluntate ob obiecto.

Ad aliud argumētū qn̄ arguitur ſi voluntas nō poſſit neceſſitari tūc ſtāte quocūqꝫ triſtabili. ⁊c. Rñdeo ⁊ dico ꝙ odire et triſtari plus ſignificant paſſionem illatam ab obiecto ꝙ actū propriū elicitū a voluntate et ad poſſioneꝫ et ad volitionē primo mō dictā dixi ꝙ volūtas pōt neceſſitari ſed nō ad actum ſuum propriuꝫ. Et ad argumentū vltra dico ꝙ nihil eſt penale niſi q: eſt contra voluntatem et cōtra appetitū ⁊ cōtra inclinationem naturalē etiā q: ſi nō ſit cōtra actū voluntatis elicitum ſed magis ſm iſtum actum adhuc eſt penale ⁊ ſic intelligit anſelmus ad. auguſtinū ꝑmo de doc. xp̄iana et ad pħm. xij°. metaphiſice dico ꝙ ipi loquunẗ de paſſione ⁊ appetitu naturaliter cōſequente apprepenſionem alicuiꝰ actus non de actu proprio voluntatis. Ad aliud auguſtini de natura ⁊ gratia dico ꝙ loquitur primo mō ꝺ voluntate non ſecundo modo et de acto ꝓprio elito a voluntate.

Ad aliud argumē-tum dico et credo ꝙ probabiliꝰ pōt dici ꝙ hec ꝯña non valet neceſſe eſt a fore productū. a. b. voluntate ergo. b. volūtas neceſſitabitur vꝫ neceſſitatur preducere. a. ymo ſtāt ſimul ꝙ. b. voluntas pōt nō ꝓducere a. et tñ neceſſe eſt. a. produci. a. b. volūtate ſic vt i decimo argumēto dixi de angelis ꝙ pñt non diligere de um actu elicito ⁊ tamen nō eſt poſſibile ꝙ ſic diligant. Eodē mō rñdeo ad aliā formā non ſeqꝫtur neceſſe ē a. volūtatē eligere aliquē actū ergo a. neceſſitabitur ad aliquem actuꝫ poteſt iſtud declarari in exēplo cōmuni ponatur ꝙ xp̄s voluit. a. actū liberū fieri cras. a. b. voluntate ⁊ loquor indifferenter vel iuret xp̄s ꝙ a. ſic erit vel promittat volitionem in proprio genere. Tunc eſt neceſſe cras. a. fieri. a. b. ⁊ cum hoc ſtat ꝙ b. poteſt non producere. a. cū. a. libere fiat. a. b. Iſtam reſponſionem pono ſecundum aliquos vꝫ tñ modus iſte eſſe modus loquendi. auguſtini primo lib. cōtra max. et ponit ꝓ ſñiaꝝ. di. 6. ca. 2°. filius potuit ſꝫ nō decuit. 2. Cur deus homo. c°. 18. et 17. q: de libertate bonorum intendo ſpecialiter declarare.

Sexto arguo ad q̄ſtionem et probo ꝙ non pro oī peccato mortali pena eterna debeaẗ ⁊ et arguo ſic. Peccans mortaliẗ vel venialiter vult qꝺ deꝰ vult euꝫ velle de voluntate beneplaciti et per ꝯñs pctm̄ non eſt puniēdū probo q: deus voluntate bñplaciti vult peccatū fieri ⁊ eſſe. Et ꝑmo per auctoritates deinde p rationes ⁊ ꝑmo ꝓbo per auctoritates. Et arguo per huhonē de ſacra parte. 4. ca. 5. bonum fuit bona eſſe de mala eē ⁊ voluit deus malum cum voluit vt eſſe eſſet malum et ca. 6. malis adiūctſ bona cōmendātur ⁊ pulchriora fiāt in comparatione malorum et poſt

permiſit deus vt mala eſſēt que eē bonum erat et vt eſſent cum bonis noluerat et ca.25. deus malum nō vult q2 malum eſt ſed ipſum malū eſſe q2ſic eſſe bonum eſt. Itē3 hugo de ſacra. pō ſñiarū. c. xij. quāuis de us non vult mala vult tamen ma- la eſſe q2 licet non ſunt bona per ſe ſunt tamen bona ad aliud ⁊ poſtea que ſunt mala in ſe et ad aliud bōa ea que vult deus idem non appro- bat et tamen vult ea eſſe quia bonū eſt ea eſſe et ſtati patet ꝑpoſitio ſic niſi enim vt mala eſſent vellet deus nullomodo eſſe poſſent et poſt cum viderit deus ea que in ſe mala ſūt et ad aliud bona voluit ea eſſe ⁊ pꝰ cū aliquis peccat contra volunta- tem dei facit quia contra preceptū eius nt non vult deus ꝙ facit tamē facit que vult deus eſſe. et poſt con cludit planum igitur eſt ꝙ deꝰ vult malum eſſe et tamen non vult ma- lum vt aliquis faciat malum. Si- militer hugo de ſacra parte. iiij. c. xij. dicit quomodo deus vult malū et quomodo bonum et dicit in fine cum leue non eſt ⁊ ſine couſtientie ſcrupulo deus vult bonum. Si ve- ro dei decus vult malum graue eſt et non facile recipit hoc mens pia addit in fine. i. mens pia non q2 bñ dicitur ſed quia non bene intelligi tur.

¶ Secūdo arguo per auctoritates auguſtini et primo ꝑ illas de gratia et libe. arbi. Argui- tur ſic. Scribitur. 2. regum. ca. 16. ſemey maledicente dicit dauid di- mitte eum vt maledicat deus enī3 precepit ei vt malediceret. Et poſt ſequitur dimitte eum vt maledi- cat iuxta preceptum domini ſuper quo dicit auguſtinus de gratia et li. ar. c. 8. quando dicit dominꝰ huc homini vt malediceret dauid quis ſapiens et intelligit non enim iu- bendo dixit et addit auguſtinꝰ. 63. quia voluntatem propriam ꝓprio vicio ſuo malo ad hoc peccatu3 iu ſto iudicio ſuo ⁊ occulto inclinat ⁊ per cōſequens dominus inclinauit et concitauit voluntate3 ſymei ad maledicendum dauid et tamē ipe ſemey in hoc grauiter peccauit q2 pro iſto fuit punitus vt habetur re gum. 3. ca. 2. patet etiam per augu ſtinum vbi ſupra de gratia ⁊ libero arbitrio. Eadē ca. 84. dicit aug. ſa- tis inq̄ exiſtimo manifeſtatur deus operari in cordibus hominū ad in clinendas eorum voluntates quo cunq̄ voluerit ſiue ad bona ꝑ ſua miſericordia ſiue ad mala pro eorū meritis. ſatis ex hoc pt3 ꝙ volitio omnis ſiue bona ſiue mala qualicū ꝙ ſit eſt a deo et deus vult illam et exemplificat ca 45. et de iuda ⁊ iu- deis tradentibus xp̄m et. c. 16. deꝰ agit in cordibus etiam malorū ho- minū: malorum quicquid vult red dens deus eis ſecundum meritum eorum. Et ponitur exemplū de ro- boan filio ſalomonis et ieroboam et quomodo ſuſcitauit ſpiritū phi liſtiorum et arabum vt aſcenderūt in terram iuda et diſſiparent eam. dicit auguſtinus. Agit omnipotēs in cordibus hominum et motū vo- luntatis eorum et declarat Augu ſtinus hoc per multa exempla que patent in ſuo libro.

¶ Tertio ad ide3 per auguſtinum encheridion capitulo 165. dicit auguſtinus q̄uis ea que mala ſunt bona ōnino non ſunt vt non ſolum bona et ſic mala bonum eſt et addit non ſi non eēt hoc bonū

vt eſſet et mala nullomodo recipe-rentur ab omnipotenti deo: et allegatur primo ſententiarum diſtinctione. 46. capitulo quinto. et ꝙ loquitur de malo culpe. patet expreſſe in originali. et vt prius in ſermone domini.

¶ Confirmatur iſta auctoritas per Anſelmum de veritate capitulo. 8. tractans illud an quicquid eſt debet eſſe. querit anſelmus an iudicatio non debet eſſe ꝙ tanta bonitas aut tanta ſcientia facit aut permittit. Reſpondet debet eſſe pariter et ꝙ faciente et ꝙ permittente deo ſic et concludit multipliciter. et idem debet et non debet eſſe. debet enim eſſe quantum ad illum qui ſapienter hoc permittit: et debet non eſſe quantum ad illum qui mala voluntate hoc fecerit. Ex iſta auctoritate anſelmi patet ꝙ peccatum debet eſſe: et ſi debeat eſſe iuſtum et rationabile eſt. ꝙ fit in illo modo quo debeat eſſe. et per conſequens vult deus et placet ſibi peccatum eſſe.

¶ Quarto ad idem arguo ſic. peccatum eſſe plus ſimpliciter prodeſt ꝙ nocet et magis eſt bonum ꝙ malum. et per conſequens melius eſt ipſum eſſe ꝙ non eſſe: et ſi ſic deus vult peccatum eſſe ꝙ omne peccatum finaliter plus prodeſt ꝙ nocet et ꝙ melius eſt ipſum eſſe ꝙ non eſſe patet per Auguſtinum Enchi. cap. 13. dicit auguſtinus ꝙ illud quod male dicitur bene ordinatum in ſuo loco poſitum eminentius commendat bona vt magis placeant et magis laudabiliora fiant: ſicut dum comparantur mala. et addit neque deus omnipotens vllomodo fineret aliquid mali eſſe in operibus ſuis niſi vſque adeo eſſet omnipotens et bonus vt benefaceret de malo. Idem patet Enchi. cap. 106. et 107. Idem patet in de ciuitate dei. ca. 23. dicit Auguſtinus ſicut pictura colore ſuo nigro loco poſita: ita vniuerſitas rerum ſi quis poſſet intueri et cum peccatoribus pulchra eſt ꝙuis per ſeipſos conſideratos ſua et deformitas turpet. Et idem habetur per hugonem de ſacramentis parte. 9. c. 6. et primo ſententiarum capitulo. 12. Poteſt illud argumentum confirmari per rationem ſic ſi malum eſſe plus noceret ꝙ prodeſſet: et eſſet magis malum ꝙ bonum ex hoc ꝙ deus ſineret malum fieri plus ſequitur malum ꝙ bonum. et per conſequens non eſt bonum ſinere malum fieri.

Similiter ſit. a. eſſe bonum quod eſt ratione peccati. Tunc ſic peccatum eſt magis malum ꝙ. a. bonum et melius eſſet nec. a. eſſe nec peccatum eſſe ꝙ. a. eſſe: ſed ſi deus non ſineret mala eſſe equaliter faciens reſidua: ſequitur nec peccatum eſſe nec. a. eſſe, ſed ſi deus non ſineret mala eſſe equaliter faciens reſidua. ſequitur nec peccatum eſſe nec. a. eſſet et ſinendo mala eſſe. Ex hoc non erunt niſi. a. et peccatum. ergo ſimpliciter melius eſt non ſinere mala eſſe ꝙ ſinere. quod eſt contra auctoritates ſuperius allegatas

¶ Quinto ad idem arguo ſic et probo ꝙ non repugnat ꝙ aliquid ſit voluntate beneplaciti voli tu a deo: et tamen illud ſit peccatum Et arguo ſic poſſibile eſt ꝙ aliquid fiat voluntate beneplaciti a petro et tamen ꝙ deus precipiat petro ꝙ non faciat illud quo poſito faciat petrus illo modo quo placet deo illud a petro fieri noticia ſtante ꝙ ſit contra preceptum. tunc probo ꝙ petrus peccat: quia petrus facit aliquid contra preceptum dei inexcuſabiliter. igitur peccat: et tamen facit ſolum quod deus vult fieri et eodem modo quo deus vult fieri. Similiter non videtur repugnare nec eſſe impoſſibile ꝙ deus volūtate beneplaciti velit petrum facere aliquid

inexcuſabiliter: et eo modo quo ſit
contra preceptum dei quia non eſt
inconueniens: ſed de facto verum
ꝙ preceptum eſt aliquid quod ē cō
tra voluntatem dei beneplaciti ſi=
cut fuit de abraham quo ad immo
lationem filij ſui. Tunc arguo ſic
in noſtro caſu poſito ſi petrus faci=
at vt deus vult eum facere facit in
excuſabiliter contra p̄ceptum dei.
ergo peccat. quia ſic agere eſt per ſe
peccatum. et per conſequens ē poſ
ſibile ꝙ aliquis faciat ſolum vt deꝰ
vult eum facere ⁊ tamen peccat.
Similiter arguo ſic nō obſtante ꝙ
deus velit petrum facere. a. certo
modo in libera poteſtate petri ē fa
cere iſto modo. ergo non obſtante ꝙ
deus velit petruꝫ facere. a. iſto mo
do ſtat ꝙ petrus ſit culpabilis ſic fa
ciendo. a. ⁊ per conſequens cuꝫ hoc
ꝙ aliquid ſit volitum a deo volun=
tate beneplaciti ſtat ꝙ ſit peccatuꝫ

¶ Ad idem arguo ſic.

aliqua eſt voluntas dei beneplaciti
de aliquo homine que non poteſt i
pleri niſi in peccato. ergo. ⁊c. Ante=
cedens probo ſic. Ponatur ꝙ petrꝰ
faciat. a. ⁊ ſic ꝙ facere. a. erit tūc in
iſta hora contra iudicium actuale
rationis ⁊ contra conſcientiā. Tūc
arguitur ſic deus vult ⁊ volet ꝑ to=
tam illam horam peccatum libere
facere ⁊ vult continue ſic facere ſit
contra conſcientiam actualem pe=
tri. ⁊ hoc nullomodo fieri poteſt ni=
ſi petrus peccet ⁊ ſic fieri et eē ē vo
litum a deo voluntate beneplaciti
Et per conſequens vult deus petrū
peccare: quia vult peccatuꝫ aliquo
modo facere. quia vult petrum ali
quid facere cum aliqua circūſtan=
tia. quia cum remorſu conſcientie
cum qua fieri non pōt ſine peccato
Similiter reueletur petro hec vo=
luntas beneplaciti dei: ⁊ quero vtꝝ
poteſt rationabiliter conformare
ſe illi vel non ſi debeat cum hoc nō
poteſt ſine peccato tenetur peccare
ſi non debeat ſe conformare illi vo
luntati hoc eſt quia illa voluntas ē
vt talis peccet vel faciat quod fie=
ri nō poteſt ſine pctō. ⁊ per ꝯñs deꝰ
vult hoīem peccare.

¶ Ad idem arguo ſic

Ponatur ꝙ petrus faciat. a. pctm̄
Tunc arguo ſic. a. actus eſt cum oī=
bus circunſtancijs iſtis poſitis ⁊ pri
uatiuis. ergo. a. peccatum eſt: con=
ſequentia eſt neceſſaria ⁊ formalis
et deus vult ꝙ omīa iſta poſita ſint
⁊ ſolum iſta. ⁊ tunc vltra ſequit̄ om
nia iſta poſita ⁊ ſolum iſta ſunt. igi
tur omnes iſte priuationes et non
alie conſequentia eſt neceſſaria et
formalis: ⁊ tunc ſequit̄ ꝙ vult om=
nes iſtas priuationes et omnia po=
ſitiua ⁊ iſta non poſſunt ſimul eſſe:
niſi petrus peccet. ergo ⁊c. Ex hoc
habeo ꝙ non preſuppoſito peccato
vult deus aliqua que eſſe nō poſſūt
ſine peccato. Iſtud dico ꝙ deꝰ vult
hominem damnari ⁊ hoc eſſe non
poteſt niſi ſit peccatum. ſed noticia
peccati eſt prior natura. ergo quo=
dāmodo cauſa in argumento meo
oppoſito modo eſt.

¶ Ad idem arguitur

Si peccatum non foret de volūta=
te dei beneplaciti: tunc nullus con
formādo ſe voluntati dei benepla
citi ſcienter peccaret: ſed tenet̄
ſe quilibꝫ conformare volūtati dei
poſito ꝙ nulla nota ei eſſet volūtaſ
diuina. Et pro iſta cōcluſiōe poteſt
prio ſic argui per Anſelmū. c. 1°. cur
deus homo. capitulo 12. querit an=
ſelmus quis eſt honor quem debe
mus deo. ⁊ dicit iſte totus honor
quem debemus deo vt volūtas no
ſtra ſit ſubdita voluntati diuine: ſꝫ
conſtat ꝙ talis vluntas que eſt cō=
traria volūtati dei non eſt ſubiecta

et per ꝯſequens peccat: quia hoc ē peccare ſecundum anſelmum Similiter arguitur per illud quod dicitur mathei 6° de oratione dominica fiat voluntas tua ſicut ī celo ⁊ in terra. voluntatem dei impleri tota eccleſia hoc optat ⁊ ꝯſtat ꝙ hoc non poteſt intelligi de voluntate ſigni quia non oēm talem voluntatem tenemur nec debemus velle impleri quia non erit impleta et per ꝯſequens requiritur ꝙ hoc intelligatur de voluntate beneplaciti. Similiter luce. 12. ſcribitur ille ſeruus qui cognoſcit voluntatē domini ſui ⁊ nō facit: virgis vapulabit multis. Ex iſto videtur ꝙ peccatum eſt velle non impleri voluntatem domini ſed tenetur homo ſe illi voluntati cōformari. Similiter ſup illō pſalmū. 100. non adheſit mihi cor prauum et ꝯſimile dicit gloſa cor iniquū habꝫ ꝗ non vult omnia que deus vult. Similiter voluntas ſigni ſicut p̄ceptū obligat voluntatē creatam ad cōformandum ſe illi ſed plus obligat veritas rei ꝙ ſignum eius et ꝯſequens voluntas beneplaciti obligat voluntatem creatam ad cōformitatem ſui. Similiter quicquid deus vult fieri iuſtum ⁊ rationabile eſt fieri et non fieri eſt iniuſtum et irrationabile fieri et ſcienter ſic velle non licet ergo ⁊c. Similiter iſtud dicit altiſiodorenſis primo ſententiarum queſtione 6. 3. ꝙ voluntate ſenſualitatis poſſumus licite velle ꝯtrarium illius quod ſcimus deum velle. Idē dicit Ruth bāruth in queſtionibus ſuper primo ſententiarum ⁊ in fine. ⁊ cōmuniter omēs doctores ponunt idem.

¶ Contrariuꝫ arguo

⁊ ꝓbo ꝙ creatura non teneatur ſe conformare voluntati diuine quā tuncunq̧ nota eēt ſicut volūtas diuina. Et arguo primo ſic. ponatur ꝙ deus reuelet petro ꝙ voluntas dei beneplaciti ſit. a. eē pro certa menſura a quo poſito precipiatur petro nolle. a. Quero vtrum petrus licite poteſt velle. a. vel non. Et eodē modo de nolle. Si dicatur ꝙ petrus poteſt licite velle. a. Cōtra. tunc ſequitur ꝙ petrus pōt licite aliquid facere ſcienter contra preceptum dei. cōſequens eſt falſum. quia illō eſt per ſe peccatum. videlicet aliq̄d ſciēter facere ⁊ velle cōtra preceptū dei ⁊ legē ꝫ eius. Si dicatur ꝙ petrus teneatur velle. a. eē ⁊ tenetur ſe cōformare precepto dei. Contra licite pōt petrus velle contrarium illius quod ſcit deum velle ⁊ poſſet volūtas creata licite eē cōtraria volūtati diuine quod eſt cōtra argumēta facta prius.

¶ Ad idem arguitur

ſic. Ponatur ꝙ deus petro reuelet ꝙ voluntas beneplaciti ſua eſt. a. eſſe ⁊ ꝙ tunc deus vult petrum nolle. a. eē quo poſito petrus tenetur. a. velle eē: ⁊ ſcit deum nolle. a. eſſe. ergo petrus pōt licite velle contrarium illius qō ſcit ipſum deum velle. ꝙ petrus habeat nolle. a. eē. patet quia nolle. a. eē ipſe ſcit quod vult ē voluntas dei beneplaciti nullatenus voluntas eſt ad contrarium. ergo ⁊ cetera.

¶ Ad idem arguitur

Si creatura tenetur ſe cōformare volūtati diuine: non ſequitur ꝙ nō licet alicui penitere de peccatis ſuis preteritis. Et ꝙ hoc ſequatur ꝓbo. quia ponatur ꝙ paulus commiſiſſet homicidium. tunc ſic paulus ſcit ꝙ deus vult voluntate beneplaciti paulum percuſſiſſe eum quem percuſſit ⁊ ipſum vulneraſſe. ⁊ ſic de conſimilibus operibꝰ: et ſcit tunc ꝙ deus voluit ſic fieri. ergo

go hoc eſſe ab eo factum nō debet ſibi diſplicere: ſꝫ magis placere et maxime ſequitur hoc de poſitiuis ꝙ nullum poſitū debet ſibi diſplicere. Conſimiliter ſequitur ꝙ nullꝰ poteſt licite dolere cum deliberatione de aliquo peccato malo non facto puta ꝓ morte amici ſiue ꝓ incēdio vel cōſimili malo. conſequētia patet quia ſcio omnia iſta facta eē de voluntate dei beneplaciti cui nō licet contradicere. Eodem modo ſequitur ꝙ ſi deus reuelaret alicui ꝙ ipſe peccaret mortaliter: ⁊ ꝙ ipſe dānaretur: tunc rationabiliter haberet velle ⁊ optare ꝙ deꝰ permittat euꝫ peccare mortaliter ⁊ damnari eternaliter ⁊ auferri ab eo grā: ⁊ ꝙ ipſe eſſet ſine gratia: ⁊ poteſt talis licite odire ſeipſum.

Ad idem arguitur ſic. Ponatur ꝙ alicui reuelet ꝙ ipſe certa hora ⁊ die terminato occidet vnū hoīem. Et quero vtꝝ talis habeat rationabiliter agere ⁊ percutiat talē vel non. Et ſimiliter q̄ro de aliis poſitiuis ſi ſic. ergo rationabiliter habet aliqua agere que ſic fieri non poſſūt ſine peccato. Si nō habeat tunc pōt licite reſiſtere ⁊ cōtradicere voluntati dei. Similiter ſecundum iſtud creatura cui nō eſt nota volūtas nichil habet rationabiliter abſolute petere etiaꝫ ⁊ velle ſed ſemper conditionaliter ſi deus hoc voluerit multa conſimilia ſequuntur que videntur mirabilia.

Ad oppoſitum iſtius articuli probo principaliter ⁊ arguo ꝙ deus non vult creaturā peccare nec peccatuꝫ eſſe. patet per magiſtrum ſententiaꝝ. i. libro diſtin. 36. ca. 2ᵒ. vbi dicit magiſter. Sꝫ q̄s niſi inſanus mala dixerit in deo: et addit illa eſſe in deo intelliguntur ex qua ex ipſo ⁊ per ipſum ⁊ ea per ipſum ſunt quorum auctor ipſe eſt ſed no eſt auctor niſi bonorū. ⁊ poſt dicit magiſter et eſt caſſiodorus ſuper primū. 18. et. 74. bona cognoſcit deꝰ ꝑ approbationē ⁊ beneplacitū. mala vero ſolū per ſimplicē notitiam. Et idem habetur poſt eadeꝫ diſtin. ca. 5. ꝑ totam diſtinctionem. Idē pꝫ diſ. 46. per totū vbi oſtēdit magiſter ꝙ deus nō eſt auctor nec cauſa pctī nec fit pctm̄ eo volente nec non volente ⁊ hoc oſtendit per multa. Similiter Iohā. pmo ſcribitur oīa per ipſū facta ſunt ⁊ ſine ipſo factū eſt nichil. i. peccatū. Patet idē ꝑ Auguſtinū de natura boni capitulo. 28. dicit peccata noſtra non ſunt a deo ſed ex voluntate. Similiter de natura ⁊ gratia ca. 26. Non optat deus pctā vt habeat quibꝰ miſereatur ſicut ad ſanādū vulneratū preſto eſſe dꝫ nec ꝓpter hoc optare vt vulnerentur. Silr auguſtinus 83. q̄. q̄. 3. ꝓbat ꝙ deꝰ nō eſt auctor mali quia nullo ſapiente fit hō deterior ⁊c. Patet idem per hugonē de ſacramentis parte. 2. ca. 19. dicit ꝙ deus non facit mala ſed permittit. ⁊ ca. 28. deus malum non facit: ſed quod factum eſt inordinatū eē non permittit. Similiter parte. 5. ca. 38. malis deus poteſtateꝫ tribuit ſolum non voluntatē q: lꝫ ex eiꝰ permiſſione fit ꝙ malum pñt ex inſpiratione eius. tamen non ē ꝙ malum volunt: malarum volūtatum ordinator eſt deus. ſed non creator. Similiter pluries dicit hugo de ſacramentis ꝙ deus non vult maluꝫ nec vult facere aliquē malum. Et Auguſtinus ſeptimo ſuper geneſim capitulo. 15. malicie vel nequicie deus auctor non eſt. Et idem patet in gloſa ad Romanos capitulo primo. et in libro de predeſtinatione ſanctorum contra pelagianos qui ſic incipit addere. Similiter hec pars

que quaſi apō doctores reputāť ar
ticul⁹ fidei. ymo dicunt doctores ꝙ
eorū que fiunt quorūdā deus eſt to
ta cauſa vt ſunt illa que creanť: q̄
dā ſunt quorū creatura eſt tota cā
vt ſunt defect⁹ et pctā: quedā ſunt
quorū deus ꝛ creatura ſunt ſimľ cā
vt ſūt opera naturalia ꝛ opera mo
ralia. In quibus deus cooperatur
creature de hoc etiam tractat ma-
giſter et oſtendit ꝙ peccatum non
eſt a deo ſed lōge eſt a volūtate dei
et allegat multa pro eo.

¶ Ad iſtum articulū
reſpondeo ꝛ primo ponam quid ſit
peccatum et peccare. Peccatum ē
duplex actuale ꝛ habituale: actua-
le voco illud quod cōſiſtit in omiſſi
one vel cōmiſſione. Peccatū habi
tuale eſt priuatio iuſticie ablate et
priuate per ipſum: peccatum actu
ale ſeu peccare. Et iſtud peccatum
non eſt per ſe peccatum ſed ſolum
quia ſequela ipſi⁹ peccare natura-
liter precedentis. Et quid eſt pecca
re: eſt libere facere vel omittere cō
tra volūtatem et legem dei de hoc
alias magis tractabo.

¶ Ad articulum pri-
cipalem nichil aſſerendo ſed tātū
gratia exercitij diſputando dico ꝙ
deus vult peccatum fieri et eſſe et
hominem peccare mortaliter et ve
nialiter nec eſt poſſibile ꝙ aliquod
ſit poſitiuum reſpectu cuius nō ſit
actus voluntatis diuine ſicut nec
eſt poſſibile ꝙ ſit aliquod poſitiuū
vel priuatiuum reſpectu cuius nō
eſt intellectio intellectus dei quia
ſi voluntas creata poteſt facere a-
liquod poſitiuum vel priuatum re
ſpectu cuius non ſit actus volūta-
tis diuine non video quare non po
teſt ſic eſſe de actu intellectus ymo

credo ſimpliciter eē impoſſibile ꝙ
voluntas diuina ſit rēſpectu aliiu
ius poſitiui vel priuatiui pura po-
ſitiua et non actus. Similiter quā
do homo peccat deus vult ipſum
facere actum illum vt actus eſt nō
vt peccatum. Conſimiliter eſt ve-
rum de homie quia homo nō vult
facere actum illum vt peccatum
vt dicit dioniſius de diuinis nomi
nibus ca. 4. nullus ad malum aſpi
ciens omnino operatur. Simi-
liter vult deus de omni damnato
ipſum eſſe malum et per cōſequēs
deus vult aliquem eſſe malum et
et quia articulus eſt ſpecialiter de
voluntate beneplaciti ideo probo
ꝙ ſicut in deo duplex eſt voluntas
vna cum beneplacito et approbati
one alia ſine bn̄placito ꝛ approbatō
one vt pȝ in p̄o ſnīarum. di. 38. c. 6.
Eodemmodo probo de velle nam
aliqua eſt volitio diuina cum bene
placito et approbatione ꝛ ſicut no-
ticia cum beneplacito eſt cauſa re-
rum. Sed velle ſimplex non eſt cau
ſa rerum niſi cauſa ſine qua nō ita
ſiť r de velle diuino ſicut dicit magi
ſter p̄o ſnīarū. di. 38. c. 6. eſſe de no-
ticia. Et quidam voluerunt dicere
ꝙ peccatum eſſe approbatur a deo
et beneplacet deo ꝛ non peccatum
et ſic ponunt ꝙ deus vult peccatū
eſſe ſed deus non vult peccatū vt
hētur primo ſententiarum. diſtin.
16. capitulo. 16. Sed magis credo
ꝙ loquendo de voluntate benepla
citi et approbationis deus nō vult
peccatum nec vult peccatum eſſe.
ſed loquendo de volitione que eſt
ſimplex velle ſiue beneplacito. Et
ad probationem probabile eſt ꝙ de
us vult hominem peccare et pecca
tum eſſe. illud velle ſimpliciter ſi-
ne beneplacito et ab approbatione
vocatur a doctoribus permiſſio et
aliquando operatio: quia nunꝙ̄ p-

mittit aliquid fieri niſi velle bene placiti et approbationis vel ſimplici velle voluerit illud fieri ieſſe.

¶ Ad argumenta facta vltra dico ad primum de auctoritatibus magiſtri primo ſententiarum di. 36. et ſicut videtur ex verbis magiſtri ibidem omnia debent intelligi de velle cum beneplacito et approbatione nō de ſimplici velle ad ea que allegantur di. 18. peccatum non fit deo volente nec deo nolente / dico ꝙ peccatum non fit deo volente voluntate beneplaciti et approbationis nec ipſo ſic volente quia non placet deo ſic peccatum eē nec placet non eſſe ſed ſolum bona ſibi placent. Ad aliud vltra dico ꝙ deus nō eſt auctor peccati: nec ſequitur peccatum fit deo volente ergo deo auctore. Contra idem eſt deo volēte et deo auctore verum eſt deo volente voluntate beneplaciti et approbationis ſꝫ non ſic deo volente voluntate ſimplici. Conſimiliter reſpondeo ad omēs auctoritates reſiduas. Adhuc obijcitur deus vult voluntate beneplaciti et approbationis hominem facere actum peccati vt actum homicidij et ire: et conſimiliter quando homo peccat committendo quia ſi homo poſſet facere talem actum ſine hoc ꝙ deus vellet ipſum facere talem actū. cōſimiliter poteſt eſſe de actu exteriori ſicut de curſu et conſimiliter et etiam de actu bono per illud iohānis primo. Omnia per ipſum facta ſunt et ſine ipſo factum eſt nichil Aug. omelia prima ſuper iohannē Vniuerſa creatura per ipſum facta eſt et. 6. ſuper geneſis ad litterā. ca. 22. Quicquid in natura eſt prius in voluntate fuit. Similiter poteſt illud confirmari per auctoritates Augu. de gratia et li. ar. ſuperius allegatas vbi oſtenditur quomodo deus inclinat voluntates hominum in peccatū: et per conſequēs placet deo ꝙ voluntates hominum in peccatū inclinentur et ꝙ faciant actus pcti. Ad aliud reſpondeo et dico ꝙ deus voluntate beneplaciti nō vult hominem ſic facere actum peccati nec illā occiſionem vel percuſſionem et ſic de ſimilibus ſicut dicit magiſter ſententiarū. 1°. di. vltia. c°. 23. et dicit ꝙ nō volebat actionem iudeorum que mala erat ſed volebat paſſionem que bona erat. Iſtō pꝫ ſic deus punit hominem qui facit ſic actum ergo hominem ſic facere actum eſt a deo reprehenſibile et reprobabile ergo non eſt placitū nec approbatum et per ꝯſis non eſt volitum a deo voluntate bñplaciti et approbationis. Ad obiecta reſpōdeo ꝯſimiliter (arguitur ſic talis actus voluntatis eſt vna res bona ergo eſt a deo voluntate bñplaciti et approbationis et eodēmō de curſu motus talis eſt vna bona res ergo volitum a deo voluntate beneplaciti. Ad iſtud reſpondeo ꝙ loquendo de actu vt natura eſt vel alia res bona ſic placet deo et deus vult illā eſſe voluntate beneplaciti nō tñ ſequitur ꝙ deus voluntate bñplaciti vult hominem facere iſtum actum Et vltra quando queritur vtrū poſſibile ſit ꝙ aliquis currat et moueat ſe ſine hoc ꝙ deus vult illum currere et mouere ſe. Reſpondeo diſputando tantum et dico ꝙ ē poſſibile ſimpliciter ꝙ aliqs currat et moueat manum et conſimilia faciat que ſunt principaliter et quaſi totaliter a libero arbitrio et entia moralia non naturalia ſine hoc ꝙ deus vult volūtate beneplaciti ipſum ſic currere vel moueri. Iſte tamen actus vt natura vel res alia

ſecundum circunſtantiam actus ꝛ a deo ſed non vt eſt a libera poteſtate nec vt eſt res moralis.

¶ Sed ꝯtra hoc obiicitur. Si voluntas poſſet ꝓducere actum. ſine hoc ꝙ deus vellet ipm producere eadē ratione poſſet res naturalis producere effectum naturalem puta lapis moueri i aere ſine hoc ꝙ deus volūtate beneplaciti vellet lapidem ſic moueri. Reſpondeo ꝛ dico ꝙ non eſt ſimilis ratio eſt qꝛ illa que fiunt a libera ptāte voluntatis fieri poſſunt ꝛ ſi non ordinatur a ratiōe ſm rectum finē ꝛ debitū qꝛ in libera poteſtate voluntatis eſt illa ordinare in debitū finē vel iſta declinare a recto fine i ordine iſto quo non ordinantur ad rectum finem non placet deo quia placere deo eſt rectus ꝛ debitus finis. Sed illa que a deo et a natura fiunt non poſſunt non placere deo et ideo non ſunt niſi recte. Et ideo repugnat ꝙ aliquid tale ſit vel fiat niſi deo volente volūtate beneplaciti ꝗuis eius contrarium ſit verū de actu voluntatis. Et ad auctoritates euuangelij et Auguſtini. cōcedo ꝙ deꝰ mittit in cordibꝰ hominum et operatur cogitatiōes operationes et alia conſimilia ad iclinādum ꝛ inſtigandum iſtos ad peccādum et ſic facit deus de multis aut per ſe aut per aliquos alios ſꝫ iſtō non eſt peccatum ymo non obſtante hoc in libera poteſtate voluntatis eſt vitare pctm̄ vel nō vitare.

¶ Sed adhuc obiicitur contra me qꝛ dixi ꝙ deus volūtate beneplaciti non vult pctm̄ eſſe ſicut eſt ſententia magiſtri. Cōtra ſicut prius allegatum eſt ꝑ hugonem de ſacramentis pte. 4. c. 5. bonum fuit bona eſſe et mala eſſe et voluit deus mala eſſe. Item ꝫ dicere ꝙ deus vult malū eē ſm illud ꝙ nullum eſt ſꝫ ſm ſubſtantiam actus qꝛ ſic vult malum. ¶ Reſpondeo ꝙ pro tanto dicūt doctores deus non vult malum quia in malo nihil eſt bonuꝫ ſm illud ꝙ malum placet deo tamen ex hoc ꝙ malum eſt in bonis augetur bonū et decor vniuerſi vt videt eſſe ſnia Auguſtini. Enchi. c. 707. et ꝑ hugo ſē. di. 12. multipliciter tn̄ magiſter ſnia ꝛ. nō admittit iſtū modū loquēdi. Sꝫ nunqd pctm̄ eſſe ſit vtile aliis alterius eſt negociū.

¶ Ad aliā difficultatem tactam in iſto articulo vtrum qlibet teneatur ſe cōformare volūtati diuine bn̄placiti dico ꝙ ſic quātum in eo eſt. Sed nunquid teneor velle quicquid ſcio deum velle vo- luntate beneplaciti dico ꝙ nō. verbi gratia. pono ꝙ ſciam deum velle. a. eſſe et precipiat mihi nolle. a. eſſe habeo nolle. a. eſſe in caſu.

¶ Cōtra. a. eſſe eſt iuſtum et rationale ꝛ oppoſitū irrationale ꝛ iniuſtū ergo nō licꝫ ſciēter velle oppoſitū. Reſpondeo dico ꝙ aliquis pōt licite ꝛ rationabiliter ꝛ meritorie velle quod ſcit eſſe iniuſtum et irrationabili et ſortes i caſu poteſt licite velle peccare vt verbi gratia ponatur ꝙ deus precipiat alicui velle peccare volitio talis caderet ſuper obiecto iniuſto ꝛ malo tamen bene vellet et meritorie ſicut econtra eſt de bono precipiat deus alicui ꝙ non velit benefacere et talis tunc volendo benefacere peccat. ¶ Similiter poſito ꝙ ſorꝫ mihi reuelatum ꝙ ſortes finaliter damnabitur tunc ſcio ꝙ voluntas dei beneplaciti eſt ꝙ ſortes ſit reprobatus et ꝙ liceret mihi ſoci-

um ſaluare et orare pro eo et ratio
eſt quia preceptum habeo confor-
mare me niſi conſtaret de cõtrario
ſemper tamen quando nulla volũ
tas eſt in contrarium habeo cõfor
mare meam voluntatem volunta
ti diuine in volito ꝛ ſemper habeo
velle quicquid ſcio deum velle.

¶ Et ad argumẽta

Quando arguitur ꝙ non licet pe-
nitere de peccato dico ꝙ non ſeq-
tur quia deus non voluit me illud
feciſſe vt ſuperius dictum eſt.

¶ Ad aliud concedo

concluſiones ꝙ nullus licite poteſt
cum deliberatione ꝛ voluntate ra-
tionis nolle malum non peccatum
puta mortem amici mei et incen-
dium et ſimilia non fuiſſe ymo ſic
velle peccatum eſt.

¶ Ad aliũ dico ꝙ nõ

habeo velle deũ dimittere me pec-
care nec me dampnare qꝫ deꝰ vult
me hoc non velle ſi tamen conſta-
ret mihi ꝙ deus vellet me hoc vel
le dico ꝙ licite et meritorie poſſem
orare et velle me dampnari et vel-
le ꝙ ipſe permitteret me peccare.
Et per iam dicta patet ad reſidua
Quia in proximo articulo tactum
eſt quid eſt peccatuʒ et etiã ad hoc
ꝙ clare habeatur intellectꝰ huius
queſtiõis requiritur ſcire quid ſit
peccare et penes quid attenditur
malicia et ꝗtitas malicie in pecca
to et ſic ſciri poteſt ꝗtitas pene de
bite pro pctõ. ideo pͦſo tractare in
tendo quid ſit peccare.

¶ Et arguo ꝙ pecca

care non ſit facere vel omittere cõ
tra voluntatem ſeu legem et ho-
norem dei. Et arguo ſic circunſcri
pta per ymaginationem volunta-
te dei et omni lege dei ymo poſito
per impoſſibile ꝙ deus non foret ꝛ
creatura rotionalis in ſua liba po
teſtate foret ſicut nũc ē adhuc poſ
ſet nocere alteri et facere cõtra ſu
um actuale iudicium rationis et
multa conſimilia mala. Similiter
vicium morale dicitur vicium ꝛ nõ
quia contra deum ergo circunſcri
pta omni voluntate et lege dei ſtat
ꝙ creatura poteſt peccare ergo nõ
ſolũ eſt pctm̃ quia contra legem ꝛ
honorem dei et voluntatē dei. Ad
iſtud reſpondeo et dico ꝙ in pecca
to actuali duo ſunt conſideranda.
ſcʒ materiale in peccato et forma-
le materiale in peccato commiſſio
nis eſt actus factus contra volun-
tatem et legeʒ dei in peccato omiſ
ſionis eſt ipſa pura priuatio mate-
riale et carentia conformitatis cuʒ
voluntate diuina eſt formale ī pec
cato et iſta carentia in ſubiecto ſu
ſceptibili eſt contrarietas et iniu-
ſticia etiã oppoſitum rectitudo et
iuſticia et talem actum carentem
rectitudine facere eſt peccare ꝛ fa-
cere actum conformē eſt bene face
re et recte in ordine ad vltimum fi
nem. Iſtud poteſt confirmari p il-
lud Auguſtini duodecimo. contra
fauſtum. Peccatum eſt dictuʒ vel
factum vel concupitum eſt materi
ale in peccato contra legem dei eſt
formale in peccato. Et conſimili-
ter poteſt confirmari per illud Au
guſtini de duabus animabus. ca-
pitulo decimo. ¶ Peccatum eſt
voluntas retinendi vel conſequen
di quod iuſticia vetat. Similiter p
Aug. de bono coniugali. c. xiij. vbi
loquens de donis ſeu bonis con-
ceſſis ad vſum hominis dicit hũs
bonis que propter aliud neceſſa-

ria ſunt qui non ad hoc vtitur ꝑpt
quod inſtituta ſunt peccat veniali
ter alias mortaliter q̄dquid ꝓ ꝑpt
quod inſtituta ſunt vtitur bene fa
cit. Idem per anſelmū de veritate ꝑ
magnā partem libri.

¶ Ad argumentum
r ideo ꝙ circunſcripta ꝑ ymagina-
tionem omni volūtate ⁊ lege diui-
na vel ꝙ deus non foret tunc alius
eſſet ponendus finis in ordine ad
queȝ oīs actus voluntatis deberet
ordinari. ſicut ponitur eſſe de pace
vt habetur. 19. de ciuitate dei. cap.
18. vbi dicitur. Oīs vſus rerum tē
poralium refertur ad fructum pa-
cis eterne in terrena ciuitate ⁊ apō
philoſophos a diuerſis ponebatur
finis: vt patet. 8. de ciuitate ca. 3°.
Ideo dico ꝙ recte tunc agere poſ-
ſet in ordine recto ad alteꝝ finē: et
hoc ſecundum exigentiam finis et
vicioſe eſſet contra illū fineȝ: quia
nunc voluntas diuina eſt omnium
finis. vt patet per Auguſtinū in ſer
mone domini in monte. li. ſecundo
ca. 21. 23. 24. 25. 34. 35. vbi dr ꝙ fi-
nis recti operis debet eſſe deꝰ quē
ſolum inuenire debet qui recte vi-
uit. Et in ſnīs ꝓſperi diſ. 19. ⁊. 29.
209. finis fidelium eſt xp̄s. Ideo ex
hoc quis recte agit qui agit in ordi
ne ad vltimum finem et conformi
ter voluntati diuine ⁊ q̄ſi econtra
agit vicioſe et peccat.

¶ Iſtud poteſt etiam
cōfirmari per Anſelmum Cur deꝰ
homo li. pīo ca. 12. vbi querit q̄d ē
peccare et dicit nō eſt aliud peccare
ꝙ̄ non reddere deo debitum ⁊ addit
quid eſt debitum quod debemꝰ deo
Et reſpondet. Omnis voluntas ra
tionalis creature debite eſſe ſubie
cta voluntati dei hoc eſt debitū q̄d
debet angelus ⁊ homo quod ſoluē
do nō peccat ⁊ oīs qui nō ſoluit pec
cat: hec ē iuſticia ſiue rectitudo vo
lūtatis que iuſtos facit ſiue rectos
corde. i. voluntate.

¶ Sed adhuc obiicit
ſic aliquis pōt peccare ⁊ non cōtra
voluntatem dei beneplaciti. qꝛ con
tra illam impoſſibile eſt facere. Et
eodemmodo de voluntate ſigni qꝛ
primus angelus peccauit ⁊ non cō-
tra aliquod ſignum volūtatis dei.
quia non contra preceptum vel ꝓ-
hibitionem quia ad hoc nullū fuit
datum mandatum nec peccauit cō
tra conſilium qꝛ nullū tūc fuit nec
contra promiſſionem vel opinionē
⁊ per conſequens aliquod pōt eſſe
peccatum ⁊ nō contra ſignum volū
tatis diuine. Conſimiliter pōt ar-
gui de illo qui peccauit contra con
ſcientiam.

¶ Ad idem ſecundū
Auguſtinū. 10. de libe. ar. ca. 6. non
ideo malū eſt adulteriū quia vetatē
a lege: ſed ideo vetatur lege qꝛ ma
lum eſt. Et idē dicit Auguſtinꝰ ſu-
per leuiticū: eodēmodo aliqua ſūt
contra voluntatē dei quia mala et
non ideo mala: qꝛ cōtra voluntatē
dei. ⁊ per conſequens eē contra vo
luntatē dei non eſt formale ī omnī
peccato.

¶ Ad idem arguo ſic
ſi pctm̄ ſit actus voluntatis contra
volūtatē dei cū non ſemper ꝑ te ta-
lis ſit in voluntate pura ſed ſolum
meritorie. ſequitur ꝙ nō omīe pec
catum foret per ſe pena quod eſt cō
tra magiſtruȝ ſententiaȝ. ca. 38. q.
per totum.

¶ Ad idem. Si pecca
re aliud ꝙ̄ facere vel omittere con
tra voluntatem dei cum non ſit ali
quis actus quin poſſit eſſe et non
eē contra voluntatē ⁊ nō eſſe cōtra

voluntatem dei non eſt actus q̄ nō poſſet libere ꝓduci a voluntate et et non eſſe peccatum. Et tunc poſſet licite aliquis et libere et ſcīēter odire deum ⁊ omnia couſimilia ma la facere.

¶Ad idē ſic ponatur ꝙ deus ī voluntate alicuiꝰ recreat ꝑ ſe et ī medīate actum volūtatis contra volūtatem beneplaciti vel aliud ſignū volūtatis diuine. Tūc iſta voluntas facit ꝯtra voluntatē dei et tamē non peccat ergo ſic facere nō ē per ſe peccare. Similiter ſi facere vel omittere ꝯtra volūtatem dei eſſet peccatum cū ſit factū ſequit̄ ꝙ peccatū eſſet aliquid ꝯſequens ē falſū et cōtra ſāctos iohannis primo ſine ipſo factum ē nichil .i. peccatū quia peccatū nichil ē Similiter ſola priuatio iuſticie ē peccatū ſecūdum āſelmū de conceptu ꝟginis capitulo.4.⁊.5.in queſtiōe prima concluſione ſufficienter oſtē ſum eſt ꝙ peccatum nichil eſt

¶Ad idem ſi facere vel omittere contra voluntatē dei eſſet peccatuꝫ cuꝫ talis qui facit cōtra conſiliū facit cōtra voluntatem dei faciens ſcienter contra conſilium dei peccaret. conſequens ē falſum: qꝛ iſta ſunt opera conſilij non reſiſtere malo. Et ſi quis percuſſerit te in dexteram maxillā prebe ei ⁊ alteram ⁊ ei qui vult in iudicio cōtendere ⁊ tuam tunicaꝫ tollere dimitte ei ⁊ palliuꝫ: ⁊ multa alia de q̄bus habetur mathei quīto. Similiter ꝙ relinquatur mundus: ſimul de duobus ſēper magis facere bonum. ⁊ ad iſta tenetur quis ſub pena peccati. Similiter conſilium eſt ſeruare virginitatem: ⁊ tamen nō ſeruare ⁊ nubere non eſt peccatuꝫ vt patet. I. ad corin. I. capitulo. Et auguſti. de bono ꝯiugali exponens illud apoſtoli ſolutus ab vxore ne queſieris vxorem dicit Auguſtinꝰ ſnīa ꝯcilij ē ñ ꝓcepti lꝫ itaqꝫ facē: ſꝫ melius eſt non facere de bono cōiugali. capitulo. 13. bonuꝫ eſt nubere ſed melius non nubere.

¶Ad iſta reſpondeo ſicut prius ꝙ actus ſeu priuatio actus eſt materiale in peccato ⁊ priuatio cōformitatis ⁊ ordinis ad vltimum finem eſſe formale in peccato ſicut dicit doctor ſolennis quolibet. 5. q. 5. dicit ſic actus materiale eſt in peccato deordinatio vero formale eſt. ⁊ doctor ſolennis ⁊ ſubtilis ſecundo ſententiarum. diſ. 25. q. prima. Et ſecundum alium modum loquendi doctoruꝫ eſt quodāmodo peccatum in cōcreto ſiue cōcretiue. Aliomodo dicitur peccatū in abſtracto ſeu abſtractiue: ſicut dictur bonum habens bonitatem. Alio modo dicitur bonū ipſa volūtas. ¶Ad primā rationē factam dico ꝙ aliquis pōt facere contra voluntatem dei ⁊ ſigni ⁊ preter volūtatem beneplaciti. Et dico ꝙ ꝑmꝰ angelus peccauit contra legem et honorem dei ⁊ ſignū voluntatis diuine: quia angelus ſciuit ꝙ ſolꝰ deus debuit ꝓeſſe omnibꝰ ⁊ ſuper oīa honorandus. ideo fuit peccatū angeli contra legem dei dataꝫ ſibi in creatione ſecundum quam legē debuit regulare ſe ⁊ illud iudiciū in mente angeli fuit ſignū voluntatis diuine. ⁊ ſic contra illaꝫ faciens facit contra legem ⁊ voluntatē diuinam ⁊ peccauit.

¶Ad aliud de illo q̄ fecit contra conſcientiam erroneam. dico ꝙ tale iudicium rationis eſt ſignum voluntatis diuine et cōtra tale iudicium non licet facere

nec agere. Similiter ſic agere eſt cõtra legem naturalem: q2 naturale eſt ꝙ voluntas reguletur ſecundũ iudicium rationis. ⁊ ideo faciens contra illud peccat: quia contra legem naturalem.

¶ Ad aliud dico ꝙ quidam poſuerunt ꝙ in adulterio ⁊ in aliĳs peccatis eſſe vetitum lege ꝓmulgata eſt formale in peccato. et reprobat hoc Auguſtinus ⁊ oſtẽdit ꝙ nõ: ideo malũ: quia lege prohibitum. ſed econtra et ſtatim oſtendit ꝙ eſt contra legem naturalem. ⁊ vltra dico ꝙ illa lex naturalis ẽ ſignũ voluntatis diuine. Conſimiliꝰ dixerunt quidam ꝙ ideo eſt peccatum. quia nõ placet deo: quia quicquid non placet eſt peccatum: ⁊ tamẽ ſecundũ veritatem eſt econtra ſcʒ nõ placet deo q2 peccatum eſt ⁊ priꝰ eſt eſſe peccatum q̃ non placere deo

¶ Ad aliud dico ꝙ loquẽdo de peccato actuali vt ſupra locutum eſt pctm̃ non eſt per ſe potentia: ſʒ ſolũ demeritorie pene. et ideo dicit magiſter ſecundo ſententiaꝝ. d.. 35. peccatum dicitᷣ corruptio vel ꝓuatio actiue nõ paſſiue ⁊ diſtinctione. 36. dicit magiſter ſicut ignis eternus dicitur pena maloꝝ quia eo cruciantur nec tñ ipſe cruciatus maloꝝ ignis eſt. ſʒ per ignẽ fit in hoĩe ſic eſt de peccto et pena. Idem patet per gloſam in canone decima. 5. q. prima ex voluntate. et probatur ibi per quedam argumẽta ꝙ nullum peccatum eſt pena ex pone id eſt pro quolibet peccato debetur pena Similiter dicit dominꝰ altiſſiodorenſis ſecundo ſententiarum in fine. ⁊c. ſed contradicit magiſter. 2. ſententiarum diſtinctione 36. capitulo primo inter primũ peccatum apoſtaſiam ⁊ vltimam penã ignis eterni merita que ſunt ⁊ peccata ſunt ⁊ pena peccati. Et idõ dicitur ꝙ omne peccatum meritũ dicitur pena peccati q2 cauſa ⁊ meritũ illius eſt precedens peccatũ ſed loquendo de peccato habituali ꝙ eſt priuatio gratie. dico ꝙ magis habʒ cauſam ⁊ ratione in pene q̃ culpe.

¶ Sed contra habetᷣ primo conf. libro primo. c. 12. vbi dicitᷣ iuſſiſti enim dñe et ſic eſt vt pẽa ſua ſibi ſit omnino inordinatus animus. ⁊. 4. conf. c. 9 dico ꝙ dicitᷣ pena cauſatiue non per ſe: et formaliter.

¶ Ad aliud dico ꝙ nõ eſt actus aliquis in voluntate quin poſſet eſſe ⁊ non eẽ peccatum. Sed nunquid omnis actus poſſit libere ⁊ ſcienter producta voluntate creata ⁊ non eſſe peccatum credo ꝙ nõ. quia talis productio eſſet contra legem aliquã naturalem cũ qua deꝰ non poſſet diſpenſare.

¶ Ad aliud dico ꝙ ſi deus conſeruet per ſe ⁊ immediate actum in voluntate dubium eſt michi nunquid voluntas põt velle ꝑ iſtũ actum. Sed poſito ꝙ ſic queritur aut libere vult aut non ſi non / non peccat / ſi libere vult peccat.

¶ Ad aliud dico ꝙ aliquid peccare ẽ aliquid. ⁊ ſimiliter accipiendo pctm̃ in cõcreto ſic eſt aliquid quia actus carens rectitudine debita ineẽ. ſʒ loquẽdo de pctõ formaliter in abſtracto ſic nichil eſt. q2 ẽ pura priuatio ⁊ ſic intelligunt ſancti doctores.

¶ Ad aliud de operibus cõſiliĳ dico ꝙ ꝑfecti ⁊ religioſi tenẽtur ad opera cõſiliĳ ſʒ nõ ad oĩa

ſimplici nō niſi ſit ꝑ accidēs. ⁊ nō va let ꝯña pctm̄ ē cōtra voluntatem ſigni. ergo cōtra q̄dlibꝫ ſignū facere eſt peccatum. qꝛ licet relinquere mūdum ſit conſilium cū illo ſtat ꝙ oppoſitum ſit ordinatuꝫ in recto ordine ad vltimum finem.

¶ Ex his colligi pōt quid ſit pctm̄ ⁊ quid peccare. Peccare eſt facere vl' omittere contra honorē dei ſicut dicit anſelmꝰ pmo Cur deus hō. ca. 12. peccare eſt deū inhonorare ⁊ quis eſt ille honor cōtra quem peccans facit. Rñdet anſelmꝰ totus honor quē debemꝰ deo eſt vt volūtas nr̄a ſit ſub iecta volūtati diuine. Ois creatura dꝫ eē ſub iecta voluntati diuine ⁊ conformare ſe ad illā tanꝙ ad finē vltimū ordinari ⁊ iſte eſt honor dei: ⁊ peccare eſt contra iſtū honorē dei facere qꝛ peccare eſt omittere contra exigētiā finis ſicut patet eſſe in naturalibus: nam diſpoſitio recta in membris ⁊ aliīs eſt quidā finis hominis. ⁊ ideo quando deficit mēbrū vel cōſimile eſt defectus ⁊ pctm̄ in natura Conſimiliter eſt in moralibus nā ſicut dicit Auguſtinꝰ de natura boni q̄ſi per totū librū nichil aliud ē malū niſi priuatio modi ſpeciei et ordinis. Sil'r nō eſt poſſibile ꝙ pctm̄ ſit i recto ordīe vl' ad vltimū finē qꝛ i oi peccato ē auerſio a deo. vt pꝫ. 12. de ciuitate dei multis locis ⁊ oē q̄d eſt ꝑter pctm̄ dꝫ neceſſitate ſue nature eē in recto ordine ad vltimū finē Aliter ꝑt dicere ꝙ peccare eſt facere vel omittere cōtra legē dei ſicut dicit doctor ſolennis ⁊ ꝑ legē itelligo legē naturalē de quo habetur pmo de libero arbitrio ca. 6. ⁊ i ſermone dn̄i in mōte. li. pmo. ca. 15 dicitur legē naturalē ſcripſit deꝰ in cordibꝰ hoim. ⁊ etiā itelligo legem ſcriptam ⁊ publicatam ꝑ iſtō ꝑ Auguſtinū de perfectione iuſticie. c. 12 Aliter eſt dicere ꝙ peccare eſt facere vel omittere cōtra ſignū volūtatis diuine que ſūt preceptū legi naturalis ꝓhibitio ⁊ ꝯſim. illa ſigna voluntatis diuine: lꝫ in hiīs dictis de peccato varietas ſit in dicto: nulla tamen in re cuꝫ iſta deſcriptiōe peccati conuenit doctor ſubtilis. 2°. ſententiaꝝ diſtin. 37.

¶ Nunc habeo tractare de peccato habituali ⁊ cū ipm ſit priuatio iuſticie ſm anſelmū de deꝯceptu virgi. c. 45. Primo tractabo de iuſticia ⁊ pmo probo ꝙ q̄libet creatura rationalis habꝫ infinitam bonitatē et iuſticiam pua • b. iē per peccatum.

¶ Arguo ſic ꝙ mala ꝑt eſſe creatura rationalis precedēte actu peccati tam bona ⁊ tā iuſta ē añ pctm̄. Sꝫ infinite mala pōt eē creatura rationalis ꝑ pctm̄ fuit igitur infinite bona añ pctm̄ maiorē ꝓbo et pono ꝙ. a creatura ſit effecta mala ꝑ peccatū tūc ꝓcedente actu Arguit' ſic: nulla eſt malicia in . a. niſi priuatio alicuiꝰ boni. ⁊ ꝑ cōſequens ꝙ mala eſt priuatio tā bona fuit res ⁊ iuſticia priuata ꝑ illaꝫ priuationem ⁊ ꝙ bona fuit iſta iuſticia tā bonus ⁊ tam iuſtus fuit. a. ꝑ illā igitur ⁊c.

¶ Ad idē ſic ſit. b. vnū pctm̄ q̄. a. ꝑt eē malꝰ ⁊. c. aliq̄d equale ⁊ ſic in īfinitū. tūc arguo ſic. a. eſt innocens ⁊ imunis. a. b. et illa innocētia ⁊ immunitas ē. a. bonū. ⁊ cōſimiliter inocentia. a. c. ⁊ immunitas eſt bonū equale. ⁊ ſic in infinitū. ergo habet. a. īfinita bona equalia vl' vnū bonū in īfinities magis bonū ꝙ eſt innocētia ⁊ imunitas. a. b. peccato ⁊ talis virtus eſt iuſticia i ſbiecto ſuſceptibili. vt pꝫ. 2. ſē. d. 16. c. 7

ergo.a.habet infinitas virtutes ⁊
iuſticias equales vel vnam equa=
lẽter infinite.

¶ Cõfirmat̃ iſtud ar
gumentũ ſic ꝛ probatur ꝙ immuni
tas et innocentia a peccato ſit taꝫ
bona ꝙ̃ malum peccatum eſt tunc
aliquod bonum poſitum minꝰ bo=
num illo peccato eſſet magiſ bonuꝫ
b.innocentia ſit.c.tunc.c.recta ra=
tione eſſet magis eligibile ꝙ̃.b. cõ
ſequens eſt falſum qꝛ habito.c. et
non.b.habetur peccatũ et malum
maiꝰ ꝙ̃.c.bonum ꝭ.b.eſt magiſ ma
lũ ꝙ̃.c.ꝭ talis erat mala.

¶ Ad idẽ arguit̃ pec=
tũ eſt malũ qꝛ nocet ſi tũc ꝗs pecca
ret pctõ.a.ſibi noceret ⁊ adimeret
aliquid de bono vt pꝫ per magiſtꝝ
2°.ſñtaꝝ diſt.35.ca.21.et aug.i En
cħ:Si iterũ peccaret.b.pctõ equa=
li.b.ſibi tantum malum foret ſibi
ſicut.a.ergo ſibi tantum noceret ⁊
tantum bonum adimeret et priua
ret ⁊ ſic de oĩ pctõ ⁊ non requiritur
ꝙ pctm̃ priuet aliquod bonuꝫ niſi
iuſticiã ergo talia infinita pctã pri
uarẽt infinitã iuſticiã vel infinitas
iuſticias equales. Nõ videtur eſſe
ſufficiens reſponſio dicere ꝙ ſecũ=
dum pctm̃ tm̃ noceret ⁊ tunc tm̃ bo
nũ ꝑuat ⁊ adimit ſicut primuꝫ pec
catũ qꝛ idẽ bonũ vel equale.Cõtra
ſi idẽ priuat nõ tm̃ nocet qꝛ ſi equa
le ⁊ diſtictũ adimeret tm̃ noceret ⁊
nunc nõ tm̃.ꝭ.⁊c.quia peius foret
ꝑdere duo bona equalia ꝙ̃ ideꝫ bo
nũ ex pluribꝰ cauſis.

¶ Ad idem poſt actuꝫ
pcti remanet creatura culpabilis
vt pꝫ.4.ſñtarũ diſ.8.in fine ꝗrit de
iſta macula que remanet poſt actũ
pcti ⁊ dicit ipa diſſimilitudo q̃ ĩeſt
aĩe ex pctõ eſt elongatio a deo ⁊ aĩe
macula intelligitur,a,qua purga
tur in penitentia et ibidẽ dicit ma
giſter.ca.24 Poſt actũ pcti ita pol
luta remanet aĩa ſẽmꝑ ſicut fuit ĩ
ipſo actu pcti qꝛ ita longe eſt a deo
per defectionem que in vita et mũ
dicia mẽtiſ.ſ.fuit dũ pctm̃ ageret.
Idem patet.2°.ſenteõtiarũ di.42.
c.5.Ex iſto arguit̃.a.creatura ẽ in
iuſta tunc deus poteſt eam rectifi=
care et iuſtificare equaliter ſicut
fuit ante peccatuꝫ et hoc non erit
niſi ſibi dando iuſticiam ſicut.b.
Tunc tantam quanta eſt.b.perdi=
dit peccato.Et idem eſt argumen
mentum de alio peccato et alia iu
ſticia et per conſequens quot ſunt
peccata tot iuſticie correſpondent
Similiter deꝰ poteſt iuſtificare pec
catorẽ ab vno peccato non ab alio
hoc primo probo peccet a creatura
b.peccato tunc ante.c.a. fuit inno
cens ⁊ iuſtus iuſticia correſpondẽ=
te.c.et eſt poſt. c. magis ĩiuſtus ꝙ̃
prius poteſt tunc deus poſt.c. pec=
catum rectificari.a.ad ſtatũ quem
habuit in.b.et hoc non poteſt eſſe
niſi per aliquaꝫ iuſticiam ſit illa.d
Tunc tantam perdidit peccato. c.
Et idem eſt argumentum de om̃i
peccato alio idem eſt argumẽtũ ꝙ
omne peccatum habet propriam ⁊
certam iuſticiam ſibi correſpondẽ
tem.Dicis forte ꝙ non requiritur
ꝙ ſi deus iuſtificet creaturã ꝙ hoc
faciat infundendo ſibi iuſticiam.
contra tunc ſequitur ꝙ ſit poſſibi=
le ꝙ de creatura ĩiuſta fiat iuſta et
eꝫ ſine oĩ mutatione in ipſa quod
videtur inconueniens.

¶ Ad idem poſito ꝙ
aliqua creatura fuiſſet ab eterno ĩ
ſtatu viatoris ⁊ infinities peccaſſꝫ
equaliter iſtud non videt̃ formali=
ter icludere cõtradictionẽ qꝛ de fu
turiſatiſ ẽ poſſibile ꝙ aliq̃ creatura
ĩfinities peccet ĩ futuro nec ẽ crea

tura minus potens ad peccanduꝫ ex hoc ꝙ pluries peccat ſit. a. peca tū q̄ talis creatura fuit ab eterno peccans. Tunc arguitur vt pri⁹ ſi deus iſtam rectificaret ab. a. peccato hoc eſſet per infuſionem alicu- ius iuſticie ⁊ ſi ab omnib⁹ pctis eā rectificaret hoc eſſet per infuſionē infinitarum iuſticiarum vel ꝑ vnā equiualentem infinitis et tam iu- ſta eſt nunc creatura ſine pctō ſim- pliciter ſicut foret talis rectifica- cata ꝗ. ⁊c. Necvaleat reſpondere ꝙ iuſticia correſpondens peiori pctō fuit minor tunc iuſticia correſpon dens vltio foret maxima et tūc cre atura peccatiua eternaliter in fu- turum primum peccatū eſſet mini mum et minima iuſticia ſibi corre- ſponderet.

¶ Ad ideꝫ arguit̄ de

iſta creatura que ſic ab eterno pec- cauit a peccatū aliquid minuit de bono vt pꝫ Encħ. c. 18. ⁊ hoc probat aug. quia aliter non eſſet malū nec noceret. Tūc arguitur ſic. a. pctm̄ minuit aliquod et quodlibet prece dens tantum totum bonuꝫ eſt cor- ruptum quod qδlibet precedēs tā tum minuit ſicut iſtud ꝓbo q꞉ ſi nō a. minueret pluſq̄ aliquod p̄cedēs ⁊ tunc min⁹ q̄ aliquod ſubſequens in eternū vniformiter peccaret ⁊ tn̄ a. aliquod certū minuit aliqua cer ta finita corrumperet et minueret totum quod eſt contra auguſtinū ibidem Encħ. ca. 19. Similiter de tali creatura que peccauit ab eter- no. Arguitur ſic non poteſt pl⁹ mi nui de bono per peccatum q̄ eſt di- minutum. Similiter ſi in eternum peccaret aliq̄ cum nunc primo inci peret peccare nunq̄ foret tantum corruptum et minutuꝫ in iſta ſicut nunc eſt in iſta et vltra oē gradum ſignificabilē poſſet eē diminutio ꝗ

⁊c. Silr̄ ſm magiſtrum. 4. ſniaruꝫ. di. 18. macula que remāet poſt pec catum eſt elongatio a deo et ſimili tudo tunc per. a. peccatuꝫ ſit talis creatura magis diſſimilis et alon- gata a deo q̄ prius. Contra tūt ſe- quitur ꝙ infinita diſſimilitudine ⁊ elongatione diſtat talis creatura a deo aliquomodo et per cōſequēs nulla eſt ſimilitudo vel propinqui- quitas et ſic non peccaret vlterius in futurum et multa poſſunt fieri argumenta in iſta materia que cla rius reſpondēdo tractabo

¶ Ad ideꝫ arguitur

ponatur ꝙ ſit aliqua creatura rati onalis in pura eſſentia naturali ſi- ne omni dono ſuperaddito quo po ſito talis creatura p̄t peccare pec- cet tunc. Tūc quero quod bonum priua t illud peccatum. Si dicatur ꝙ nullum ergo non eſt eſſentiale pec cato priuare nocere adimere aliq̄d de bono quod eſt contra magiſtrū ſecundo ſententiaꝝ. di. 25. Silr̄ p⁹ actū pcti vl̄ remanet creatura ma la vel nō. Si nō tūc videt̄ hoc incon ueniens ꝙ creatura peccaret et tn̄ nou efficit̄ mala Silr̄ nec erit talis creatura poc actum in pctō ꝯñs eſt fl̄m q꞉ in caſu nō idiget pn̄iā nec ſa tiſfactione. Si dicat̄ ꝙ poſt actum erit ī pctō Cōtra illδ pctm̄ erit tūc priuatio alicus boni ⁊ tūc forꝫ talis creatura ꝑuata aliquo bono ꝯñs ē flm̄ q꞉ tūc primo habuit mūdā eſſē tiā et illa remanet. ergo. Arꝫ ꝙ nul lū ſit pctm̄ habituale q꞉ tūc ſi eſſet ponatur ꝙ ſortes habeat pctm̄ ac tuale hēat ēt poſt pctm̄ habituale ꝗ tūc eſt min⁹ malus cū pauciores malicias hꝫ qδ ē cōtra mgrm̄ ſnia- rū. di. 18. vt ſu. allegatū eſt.

¶ Ad idē ponatur ꝙ

ſortes habeat. a. peccatum actua-

le et.b. habituale. Tunc remittat deus.b.pctm̄ et omnem penā debitā p.b. ſeruando omnē penā debitā pro.a.veleque remittat de⁹ penā debitā pro.b vel tunc maior pēa debetur pro.a.b.q̄ pro vno illoruz per ſe q̄ maior pȝ qꝛ ſunt duo diſtīcta pctā quoꝝ vtrūq; eſt puniēduz ⁊ q̄ non patȝ qꝛ pro actu ſolo debetur pēa et premium non pro habitu vt pȝ per pħm.2°.Ethicoꝝ.c.1°. virtuoſi ſecundum actus et opera ſunt laudandi.

¶Ad idem ſecundū dicta ſctorum ex his in pctō mortali hȝ duo pctā hitualia vnū ratōe priuationis iuſticie naturalis aliō iuſticie ſuperaddite et vtrūq; ē pctm̄ ponat a creatura ī puris naturalibus et.b.in gratia ſuperaddita et peccent equaliter tunc.b. erit magis mala q̄.a.et magis digna pena quia b. hȝ vnum pctm̄ plusq̄.a et cetera ſūt paria .g.ꝛc.Et arguo q̄ non equaliter peccauerunt ⁊ eq̄liter demerebantur ergo ſunt eq̄liter digni pena ⁊ per conſequens b.non eſt magis malus et magiſ dignus pena q̄.a. et maiori pena et mala.ꝛc.

¶Ad argumenta iā facta reſpondeo.Et primo ad pⁿm̄ dato dico q̄ eſt quoddam peccatuȝ habituale ſeq̄la pcti actual ſed qd ſit diuerſi diuerſa dicunt quidā dicunt q̄ priuatio gratie eſt peccatū habituale et non eſt per ſe et eſſentialiter pctm̄ ſed ſolum quia ſequela peccati actualis et quando ē ſequela grauioris peccati tūc iſta priuatio eſt grauius peccatum et ſi ineſſet alicui non ex culpa precedēte non eſſet culpa.Et conſimiliter eſt dicendum de omni conſimili abſolute poſitiuo. Sed quid ſi creatura fuerit ī puris donis nature ſicut ſecundum quoſdam fuit angelis et primis parentibus in ſtatu īnocentie.Et tunc ſi talis creatura peccaret que foret illa macula que ineſſet poſt actum mortalis peccati ſecundum magiſtrum.4.ſententiarum di.18.in fine macula pcti ē elongatio a deo et deſimilitudo et eſt illa diſſimilitudo priuatio ſimilitudinis qua homo naturaliter ē deo ſimilis.vt patet.2. ſententiaꝝ di.16.c°.7.vbi exponens illud geneſis primo faciamus hominēȝ.ꝛc dicit magiſter ad ymaginem ⁊ ſimilitudinem ſm̄ innocentiā et iuſticiam que in mente rationali naturaliter ſunt et iſte dicunt in creatura rationali virtutes naturales ⁊ per illas aſſimilatur creatura deo ⁊ q̄ illas pdit diſſimil ē deo et illaruȝ priuatio eſt pctm̄ ſed nūq̄ talis iuſticia naturalis innocentia et īmunitas a pctō ſit ipſa eſſentia ⁊ natura rationalis vel pōt eſſe aliqd donum ſuperadditum eſt dubium.

¶Et primo arguo q̄ non eſt poſſibile q̄ ſit donum ſuperadditum qꝛ ſi foret poſſet deus de potētia ſua abſoluta ſeparare iſtā ab aīa rationali.Contra vel forȝ talis natura recta iuſta vel innocens vel non.Si ſic foret contra iuſticia ſua innocētia ⁊ immunitas a pctō eſt ablata et per ꝯñs talis creatura nullam habet iuſticiam nec īnocentiam ergo nec iuſta nec īnocēs ſed mala quod eſt impoſſibile. Similiter poſt ablationem talis virtutis ſuperaddite peccet tunc creatura rationalis. Arguo ſic hec eſt mala et in pctō iſta malicia et peccatuȝ non poteſt poni niſi priuatio alicuius iuſticie et per conſequēs ante peccatum ſuum habuit iuſti

ciam et innocentiam. Similiť ma
nente rationali creatura non põt
eſſe quin ſit iuſta vel iniuſta ſicut nõ
eſt poſſibile ꝙ ſit homo neqꝫ ſanus
neqꝫ eger nec quantum continuuꝫ
neqꝫ puũ neqꝫ magnũ et ſic de alijs
conſimilibus. Eodem modo eſt im
poſſibile ꝙ ſit creatura rationalis
neqꝫ iniuſta neqꝫ iuſta et per conſe
quens non eſt poſſibile ꝙ ſit abla=
ta iuſticia niſi ſit peccatum.

¶ Ad partem cõtra=

riam arguo et probo ꝙ iuſticia in=
nocentia ⁊ immũitas a peccato nõ
ſit ipſa eſſentia et natura rationa=
lis quia ſi ſic eadem ratiõe motus
eſſet mobile relatio eſſet ſuum fũ
damentum quantuꝫ eſſet ſua quã=
titas et ſic de conſimilibus. Jſtud
etiam eſt contra doctorem ſolẽneꝫ
ſexto quolꝫ. q̃ſt. 11. verſus fineꝫ dicit
iuſticia ſiue rectitudo naturalis ẽ
aliquid preter ſubſtantiam et eſſẽ=
tiam voluntatis. Aliter enĩꝫ volũ=
tas manens non poſſet eam amit=
tere vt qualitas quedã ĩ q̃titate cor
porali. Similiter ſi iuſticia et recti
tudo foret ipſa voluntas eadeꝫ ra=
tione priuatio iuſticie et rectitu=
dinis voluntatis ſit peccatum ſeq̃
tur ꝙ voluntas et anima foret pec
catum quod reputo erroneũ et ali
q̃n in loco iſto dãpnatũ. Similiter
ſequitur ꝙ iuſticia erit pctm̃ et ſic
de conſimilibus.

¶ Ad iã dicta rñdeo

et dico ꝙ de facto creatura ratõna
lis habet duplicem rectitudinem
vnam habet naturalem aliamque
eſt gratia gratum faciens et in ſta
tu innocentie poſito ꝙ angeli ⁊ ho
mo nõ fuiſſent creati ĩ gratia gra=
tum faciente adhuc habuiſſent iu
ſticiam naturalem et aliud donuꝫ
ſuperadditum et infuſum natura
libus quod eſſet iuſticia et diciť iu
ſticia naturalis originalis ſed nun
q̃ poſſet deus creare creaturaꝫ ra=
tionalem cum ſola iuſticia natura
li ſine alio dono ſuperaddito credo
ꝙ ſit de qualibet illarum iuſticiaꝝ
et rectitudinum dico ꝙ ẽ vna ⁊ cer
ta ⁊ finita creatura et totaliter pri
uabilis per peccatum ymo peccãs
mortaliter priuat ſe iuſticia ſua to
ta naturali et alia iuſticia ſuperad
dita ſicut eſt de virga naturaliť re
cta qualitercunqꝫ curuetur perdi=
tur tota rectitudo et tamen vltra
in infinitum curuari poteſt et ẽ q̃li
bet curuitas priuatio prime recti
tudinis et nulꝰ eſt maximus gradꝰ
curuitatis poſſibilis.

¶ Contra iam dicta

arguitur multipliciter. Primo ſic
dictam reſponſionem ſequitur ꝙ
exiſtens in peccato mortali nullaꝫ
iuſticiam hꝫ et per conſequẽs non
poſſet eſſe in iſto maior priuatio iu
ſticie nec malus peccatum quod vi
detur inconueniens et ɔ̃ña tota pꝫ
per anſelmũ de conceptu virgi. cº.
29. quod ſic arguit de infantibus ⁊
probat ꝙ per peccatum primorum
parentum non poteſt augeri infã=
tiũ pctm̃ q2 vt dicit in infantibꝰ nul
la eſt iuſticia ⁊ ideo nulla poteſt au
ferri iuſticia et per conſequẽs nec
addi iniuſticia. Similiter arguo in
propoſito ꝙ exiſtẽs in peccato mor
tali non poteſt ſibi vltra addere in
iuſticiam nec eſt magis iniuſtus.

¶ Ad idẽ arguitur ſi

exiſtens in peccato mortali nullaꝫ
haberet iuſticiam tunc exiſtens in
peccato mortali non poſſet pro
tunc recte agere et iuſte ſed

omne opus ſuum eſſet peccatum: conſequentia patet: quia prius natura requiritur ꝙ voluntas ſit iuſta et recta ꝙ iuſte ⁊ recte agere ſicut patet per Anſelmū de cōcor. capitulo. 13. vbi dicit ſicut viſus non eſt acutus quia videt acute. ſed id circo videt acute: quia eſt acut⁹ ita voluntas nō eſt recta q: recte vult: ſed recte vult qm̄ recta.

¶ Ad iſta reſopndeo ⁊ dico ſicut prius ꝙ voluntas exiſtens in peccato mortali nullam hab; iuſticiam ſeu rectitudinem qua ponitur in recto ordine ad vltimū fine; Sed nunꝙ habeat iuſticiā vel rectitudinē oppoſitā peccato veniali iſtud patere poteſt Anſel. de conceptu virgi. ca. 14. dicit ꝙ oēs paruuli ſunt equaliter iniuſti: q: nlla; iuſticiam qua; homo debet habere habent. ⁊ poſt dicit ꝙ in infantibus nulla eſt iuſticia. Et eodē libro capitulo. 20. dicit loquens de natura humana: reman̄ſit in ea debitū iuſticie interiore. ſine omni iuſticia quam accepit. Similiter ſecundu; Anſelmum et ſecundū cōmuniter omēs doctores peccatū dr eſſe nuditas quod nō eſſet ſi pars iuſticie remaneret. Similiter doctores qui dicunt ꝙ homo qui icidit in latrones Luce. 10. totaliter ſpoliatur ⁊ gratuitis vulneratur in natnralibus. ¶ Similiter ſi peccans mortaliter non perderet totam iuſticiam ſua; foret poſſibile ꝙ exiſtens in peccato mortali eſſet magis iuſtus vel rect⁹ ꝙm alius vel curuus. Similiter exiſtens in peccato mortali poſſet agere ſecundum illam iuſticiā ⁊ rectitudinem. ⁊ tunc poſſet eſſe ⁊ operari recte et in ordine debito ad vltimum finem.

¶ Ad argumenta iā iam facta reſpondeo et nego hanc conſequentiam. exiſten in peccato mortali nullam habet iuſticia; ſeu rectitudinem. ergo in iſto nō poteſt eſſe maior priuatio iuſticie: ſeu rectitudinis nec maius peccatū ſicut non ſequitur linea curua nullā habet rectitudinem. ergo non poteſt habere maiorē curuitatē. cauſa huius eſt quia rectitudo linee cōſiſtit in indiuiſibili. ſed curuitas ad oēm partem augeri pōt in infinitu;. ſic eſt de rectitudine et peccato. Similiter ſicut via recta eſt. quodāmodo in indiuiſibili cum in eadem via poteſt eſſe acceſſus ad terminu; velocior ⁊ tardior ⁊ receſſus ⁊ errare: quaſi in infinitum poteſt eſſe talis error et receſſus. Conſimiliter dicēdum eſt de malicia et iuſticia: ⁊ q̄d eſt quod tollit rectitudinem voluntatis ⁊ facit illum receſſum ab ordine. ¶ Reſpōdeo ꝙ rectitudo actualis eſt illud per quod ponitur act⁹ in recto ordine ad vltimum finem. ⁊ carentia eius in actu vbi deberet eſſe eſt peccatum. ⁊ receſſus ⁊ elongatio a rectitudine habituali qua voluntas eſt recta. et. quando recedit et elongat ſe in actuali rectitudine. tunc proportionabiliter elongat ſe a rectitudīe habituali: ⁊ quomodo vtitur rectitudie actuali cōſeruatſe in habitnali: ſed quomodo recedit ab hac. p̄dit illā. ⁊ manet ſꝑ illa curuitas/elōgatio/⁊ receſſ⁹ donec voluntas rectificet̄ ſicut ē de linea curuata per actualem curuationem. Sed vltra eſt querendu; nunquid talis curuitas ſeu receſſus vel elongatio a rectitudine ſit priuatio rectitudinis vel ſit q̄d aliquo modo poſitiuum. videtur ꝙ ſic quia ſi eēt pura priuatio nō poſſet augeri neqꝫ minui. Similiter elongatio/receſſus/⁊ conſimilia nomina ſunt quodāmodo poſitiua. ergo et eornm ſignificata. Reſpondeo ⁊ dico ꝙ tam a rectitudine actuali ꝙ

habituali elongatio/receſſus ⁊ cōſimilia ſunt quodammodo poſitiua rectitudine et non pura priuatio. nec requiritur ꝙ omne peccatum ſit pura priuatio. ſed pro tanto dicunt ſancti ꝙ peccatum ē priuatio quia eſt illud per quod principaliter/et formaliter dicitur peccatum: ꝙtitas vero peccati attenditur penes poſitiua. Iſtomodoītelligo anſelmū quando dicit ꝙ in infantibus iniuſticia per peccatū priorū pētū nō pt augari qꝛ per peccatum primorum parentum non poteſt in aliquo fieri peccatum niſi ſola priuatio rectitūdinis et illa augeri nō poteſt nec minui: nec poteſt in illis eſſe maior priuatio ꝙ priuatio totius iuſticie. Per iſtō ſciri poteſt quid eſt peccatum origiale dico ꝙ eſt ſoluꝫ priuatio rectitudinis et iuſticie debite in eſſe. et eſt equale in omnibus. et indiuiſibile et non eſt ſicut alia peccata elongatio et receſſus a rectitudine: quia tunc poſſet augeri et minui. Sed peccatum actuale eſt receſſus ⁊ elōgatio diuiſibilis et quodammodo poſitiuum: vt eſt curuitas in linea et ſic linea quanto magis vel pluries curuatur: tanto difficilius rectificatur: et rectitudinem ſeruat ſic eſt de voluntate curuata et ſicut ī linea curuata eſt receſſus a rectitudine et acceſſus in curuitatem. ſic in peccato eſt auerſio a deo et a rectitudine. et conuerſio ad commutabile bonum et formaliꝰ eſt in peccato auerſio ꝙ conuerſio forte tamen prius natura eſt conuerſio ꝙ auerſio.

Ad aliā formaꝫ dico idem ꝙ exiſtens in peccato mortali non habet aliquam rectitudinem qua ponitur in recto ordie ad vltimum finem. Et concedo cū anſelmo ꝙ talis pro tunc non poteſt eſſe nec agere recte in ordine ad vltimum finem ſed nūquid poſſit agere recte rectitudine oppoſita peccato veniali. dicetur poſtea ad aliam difficultatem motam vtruꝫ iuſticia ſeu rectitudo voluntatis ſit ipſa eſſentia voluntatis vel aliquod ſuperadditum doctor ſolem pnis vt ſupradictum eſt tenet ꝙ eſt qualitas ī voluntate et hoc ſatis ꝓbabiliter poteſt dici.

Ad alia argumēta ad primū nego conſequentiā ergo deus poteſt illam ſeparare a voluntate illa remanēte in ſua libtate ꝙ conſequentia non valet patꝫ de relationibus. Et ſi arguatur voluntas creata poteſt illam ſeparare ꝙ a multo fortiori poteſt deus. nō ſequitur et ideo eſt quia iſta non poteſt ſeparari niſi per peccaum. Cōſimiliter habent reſpndere q̄ dicunt ꝙ voluntas eſt rectitudo ſua quia voluntas poteſt auferre rectitudinem quo ad eſſe rectitudinis ⁊ non ſic poteſt deus et non pono ꝙ rectitudo et cōſimilia ſunt res abſolute ſed magis res reſpectiue relationes. Sed adhuc obijcitur ſic. Si curuitas/receſſus ⁊ conſimilia que dicuntur peccato ſint aliquod poſitium. ergo ſunt deo auctore. Reſpondeo et dico ꝙ ſunt aliqua reſpectiua que fiunt. et nō deo auctore. ymo dyabolo et voluntate curuata creature. ſed creatura et omne quod eſt bonum vel natura eſt deo auctore.

Nūc reſpōdeo ad argumenta principalia. Ad pmuꝫ nego ꝙ ꝙ mala efficitur creatura per peccatum tam bona fuit ante peccatnm. Et vltra dico ꝙ non requiritur ꝙ malicia peccati attendatur principaliter penes ꝙtitatē

priuatiõis.et boni priuati.ſʒ penes
modum priuationis.

¶ Ad ſecũdum dico
ꝙ quando creatura rationalis ẽ iu
ſta ⁊ recta ⁊ ſine peccato illa vna re=
ctudine eſt recta et innocens et iu=
ſta ab omni peccato.⁊ quando tunc
peccat et perdit illã rectitudinem
⁊ immunitatẽ non hʒ rectitudineʒ
et innocentiam q̃ eſt virtus:ab ali=
quo peccato.Et qñ arguitur de.a.
⁊.b.peccatis dico ꝙ cõmiſſo.a.pec
cato.b.non eſt talis creatura recta
innocens et immunis a pctõ.b.lo=
quendo de innocentia et immuni=
tate que eſt virtus et iuſticia: ſʒ eſt
innocens ⁊ imunis.a.b.pctõ. loquẽ
do de innocentia ⁊ immunitate q̃ ẽ
priuatio pcti.ſʒ nõ requiritur ꝙ ta
lis innocentia et immunitas a pec
cato.b.ſit ſemper bonum ꝑſe.nec
valet conſequentia:innocẽtia ſi in
eſſet eſſet mala.ergo innocentia eſt
bona.

¶ Ad tertiũ argumẽ
tum patet per predicta in poſitione
quomodo pctm̃ nocet q2 elongat a
deo ⁊ priuat rem que debet ineſſe.

¶ Ad quartum dico
ꝙ dando creature vnam rectitudi
nem rectificaret eam ab omni pctõ
mortali nec requiritur ꝙ rectitudo
ſit tanta quanta fuit curuitas.

¶ Ad quintũ argu=
mentum ꝙ ẽ difficile poſſibile et di
ſputabile.Ad primã formã illiꝰ pʒ
ꝑiã dicta.Ad ſecũdã dico ꝙ.a.non
minuer⁊ aliquid de bono nec poſſʒ
plꝰ minui q̃ foret minutũ vltra tñ
poſſet peccare.Et qñ ar̃ vltra ꝙ re
ceſſus a deo ẽ longatio in tali pec=
cante ab et̃no in infinitũ.dico ꝙ nõ
q2 nullꝰ ẽ tãtꝰ receſſꝰ qn poſſet eſſe
maior.⁊ alij infiniti poſſint eſſe.ſi=
cut infinite poſſint curuationes eẽ
in linea.Probabiliter tamẽ põt di
ci ꝙ nõ eſt poſſibile ꝙ aliquis peccaſ
ſet ab eterno.

¶ Ad ſextum dixi ſu
ſupra ꝙ nõ eſt nec p̃t eẽ creatura ra
tionalis in ſola eſſentia ſine oĩ for=
ma ſuperaddita ⁊ ſine pctõ: q2 ꝓua
tio iuſticie naturalis in creatura
rationali eſt per ſe et eſſentialiter
peccatum.

¶ Ad ſeptimum dico
ꝙ malicia actualis nõ denominat
creaturam malã formaliter:ſed ſo
lum malicia habitualis:et ita ma
lus eſt poſt actũ ſicut fuit in actu.

¶ Ad octauum dico
ꝙ nulla maior pena ſcl̃ꝰ debet pro
actuali pctõ et habituali q̃ de ſolo
habituali.

¶ Ad nonum dico ꝙ
negãdo hanc ꝯñam.b.habet vnum
pctm̃ plus q̃.a.⁊ cetera ſũt paria.ergo
.b.eſt magis malus ⁊ magis puniẽ=
dus.ſʒ pluribus malicijs ẽ malꝰ q̃
a.eſſet.Sʒ ꝯtra reſpõſionẽ ſuꝑius
poſitam poſſet obijci de pctõ omiſ=
ſionis.ſed dicẽduʒ ẽ ꝙ in pura omiſ
ſione pctm̃ ẽ pura ꝓuatio iuſticie de
bite ieẽ nec ẽ alia euerſio.⁊ q̃titas
malicie attẽdit̃ penes circũſtãtias
in pctõ aũt ꝯmiſſionis aliomodo ẽ
auerſio et ꝯuerſio.

¶ Nũc reſtat tracta=
re quare ꝓ pctõ tẽporali ⁊ momẽ=
taneo debet̃ pena eterna ꝓpter ali
quã circũſtantiaʒ infinite aggrauã
tẽ.cuius tamẽ oppoſitũ dicit ſãctꝰ
thomas quarta ꝑte ſcripti d.8.q.3
et p̃t ꝯfirmari ꝑ gloſã origenis.et
ponit̃ i gloſa ſcti thome ſuꝑ euãg.
mathei.25.leuior ẽ culpa neglige=
re nimis ſãctos q̃ ſãctiores.ergo i

infinitū graue eſt negligere in īfini tum ſanctum. Similirer patet de vera et falſa penitentia. 7.ca. ī cō feſſione conſiderandum eſt quē offdat q̃ bonus eſt: q̃ benignus. ⁊c. hꝰ patet. quia perſona ↄtra quā ē peccatum aggrauat. et per conſequēs perſona infinita infinite aggrauat Similiter ethicoꝝ. 4. habetur ꝙ iuſticia diſtributiua attendenda eſt dignitas perſone et non ſolum operantis. ſed pro quo et ↄtra quē fit operatio. Similiter anſelmus pͥo Cur deꝰ homo. ca. 21. ex infinitate bonitatꝭ diuine ↄtra quā ē oē pctm̄ arguit ipſe vt videt̄ infinitā ē culpe maxime infinite ibidē cū deſidero actionē ipſaꝫ. leuiſſimā video eē ſed tamē cum intueor quid ſit contra voluntatem dei grauiſſimū q̄d dam et nulli bono ↄparabile puto. patet idem ꝑ Auguſtinum. 21. de ciuitate dei. ca. 21. vbi reddit cauſam quare pro vno pctō mortali paruo tempore perpetrato debeatur pena eterna. et dicit de primo homine ꝙ hoc in ſe habuit bonum ꝙ eſſe poſſit ineternum. Similiter dicit gregorius dyal'. ad magnam iuſticiaꝫ iudicantis pertinet vt nunq̃ careret ſupplicio qui nūq̃ voluit carere peccato. Oīs enim peccans facit in eo culpam que quātū in eo ē erit i ipſo ineternū. qꝛ pctm̄ eſt in ſpiritū ſanctū vadens ⁊ nō rediens. ⁊ iſtud vocat peccare in ſuo eterno ſemper quando auctores aſſignant cauſaꝫ quare pro peccato temporali debeatur pena eterna ſemper currunt ad aliquam circunſtantiaꝫ infinite grauantem Et per conſequēs iſta eſt cauſa quare pro peccato mortali debeatur pena eterna. quia malicia ratione alicuius circūſtātie aggrauantis infinite. eſt, infinita.

Nunc arguo ꝙ peccatum non eſt demeriti infiniti reſpectu pene: licet ſit contra bonuꝫ infinitum: qꝛ ſi foret ſequitur ꝙ ex nulla alia circūſtantia pōt peccatū aggrauari. Et arguo primo ſic ꝺ circunſtantia finita puta locus vel hō circa quem ſunt. tunc probo ꝙ. b. circunſtātia non facit. a. eē opꝰ magis demeritorium. et arguitur ſic. ſit ꝙ ſortes peccet cōtra deum ⁊ cōtra petrum. ⁊ peccet plato cōtra deum ⁊ iohannem: ⁊ ſit iohannes melior petro: ⁊ ſint omnia reſidua paria. tunc peccatum platonis eſt grauius q̃ ſortis. Contra in infinitum plus aggrauatur peccatum ex hoc ꝙ eſt contra bonum infinitum q̃ ex hoc ꝙ eſt contra iohannem bonum finitum. et per conſequens grauitas peccati que eſt contra deum, et iohannem non eſt maior iſta grauitate ex hoc ꝙ eſt contra ſolum deū ergo ⁊c.

Confirmatur qꝛ ſi

per ymaginationem pro bonitate dei foret tanta bonitas abſoluta q̃ta eſt bonitas petri vel iohannis. tunc non eſt grauius peccatum cōtra deum et iohannem q̃ prius fuit contra deum ſolum. Sed ablata tanta bonitate nō eſſet bonitas dei minor q̃ prius. vt alibi eſt probatū ergo peccare contra deum et iohānem non eſt grauius q̃ contra deū ſolum.

Ad idem arguitur

ſic ymaginetur aliquod peccatuꝫ contra aliquod finitum bonum ſolum ſicut communiter ponitur de peccato veniali. ſic ꝙ Johannes peccet contra ſortem. et ymaginētur vltra īfiniti hoīes eq̄les vl'q̄rū vnuſquiſq; ſit quantuncūq; finite

melioꝛ ſoꝛte: ⁊ peccet iohannes cō-
tra quēlibet illoꝝ tantum ſicut con
tra ſoꝛtem vel odiat quēlibet illoꝝ
diſtincte eodem actu odij. Tunc ſe
cundum iſtam concluſionem iohā-
nes infinite peccaret et infinitā pe
nam eternam demeretur.

¶ Ex iſto caſu ⁊ reſpō
ſione Arguo multipliciter Primo
ſequeretur ꝙ peccatum iohannis
ſit ſimpliciter infinite malicie: ⁊
demeriti pene in illa ſpecie Proba
tur infinite peius eſt peccare cōtra
omnes ꝙ̄ contra ſoꝛtem ſolū. ⁊ pec
care contra ſoꝛtem ſolum eſt eiuſdē
ſpeciei ſicut peccare contra omnes
ergo peccare contra omnes ē in īfi-
nitū peius ꝙ̄ peccare contra vnum
ſolum: quia nō ē aliud pctm̄ ſpecie
derelinquere contra ſoꝛtem et pla
tonem ꝙ̄ contra ſoꝛtē tantum. ⁊ ſic
de infinitis: qꝛ veritas numeralis
obiecti non variat ſpeciem peccati
tunc vltra peccatū quo iohannes
peccat contra illos infinitos hoīes
eſt in infinitū peius ⁊ magis deme
ritoꝛium ꝙ̄ peccatum quo peccat
ꝯ ſoꝛtem tantum. et ſunt eiuſdem
ſpeciei. ergo eſt ſimpliciter ⁊ abſo-
lute infinitum in illa ſpecie. Tunc
ex hoc ſequitur ꝙ derelinquere cō
tra omnes iſtos et ſimul derelīque
re contra infinitos ⁊ ſoꝛtem non eſt
grauiꝰ ꝙ̄ ſine ſoꝛte vel cicerone: ſꝫ
non eſt grauius ceteris paribus de
relinquere contra deum ꝙ̄ contra
iſtos infinitos. Si ergo derelinque
re contra ciceronem non aggrauat
peccatum contra infinitos pꝛopter
infinitatem peccati. ergo a mul-
to foꝛtioꝛi nec peccatuꝫ contra deū
ꝓpter infinitatem peccati.

¶ Ad idem ponatur
ꝙ ſoꝛtes infinitos homines cogno
ſcat diſtincte et clare. ⁊ illos eodē
actu odiat hoc eſt per ſe poſſibile:
ꝗ̄a aīa xp̄i nouit diſtincte ⁊ dilexit
infinita. ſit tūc ſub. a. gradu ⁊ pla-
to odiat ſub. b. gdu mīto ī tēſioꝛi. et
ſint omnia reſidua paria. tunc pla-
tō grauius peccat ꝙ̄ ſoꝛtes vł velit
eis plato magis malum ⁊ pꝛobo ꝙ
plato non grauius peccet. pmo ſic
eſt aliqua malicia peccati ī illa ſpe
cie in infinitum minus ꝙ̄ illud pec
catū ſoꝛtis. qꝛ odiū reſpectu vniꝰ ho
minis. ergo peccatuꝫ ſoꝛtis eſt ſim
pliciter in infinitum in illa ſpecie
nec eſt rationabile dicere ꝙ infini-
tas mutat ſpeciem: qꝛ ſic linea fini
ta et infinita mutarent.

¶ Similiter arguit
ſic. Odire vnū hoīem ſub. a. gradu
minus ē ꝙ̄ ſub. b. gradu ſit. ergo ꝙ
odire petrum ⁊ paulum ſub. a. gra-
du ſit eque peccatuꝫ ſicut odire pe-
trum ſub. b. gradu: qꝛ quāto ē ī vno
intenſio malicie ex quantitate ob-
iecti tantum augetur in alio ratio
tione intenſionis actus. Tunc ī pꝛi
ma parte ꝓpoꝛtionabili hoꝛe vide-
at ſoꝛtes petrum et paulum. ⁊ odi-
at eos ſub. a. gradu: ⁊ plato ſub. b.
gradu odiat petrum. tunc equalia
ſunt illa peccata: ⁊ volo vltra ꝙ in
tertia parte pꝛopoꝛtionabili odiat
ſoꝛtes iohannem ſub. a. gradu ⁊ pla
to paucioꝛes ſic ꝙ ꝯtinue ſint iſta
peccata in ſe equalia. ⁊ ſic ꝓpoꝛtio
nabiliter ⁊ vniformiter ꝑ omnes ꝑ
tes pꝛopoꝛtionabiles hoꝛe augeāt
obiectum et peccatū equaliter do-
nec fuerit numerus infinitus: tūc
in fine hoꝛe erūt pctā equalia ⁊ aug
mentata equaliter. ergo ī fine erūt
equalia. Et per idem argumentū
poteſt pꝛobari ꝙ odium ſub. a. gra-
du reſpectu infinitoꝛum hominuꝫ
non eſt minus peccatū ꝙ̄ foꝛet odi-
um infinitum intenſiue reſpectu ſ
finitoꝛum hominum. ceteris parti-
bus. ſit gratia exempli ꝙ ſoꝛtes odi
at ſub. a. gra du: ⁊ plato ſub. b. gra

du nec eſt poſſibile ꝙ reſpectu odij ſortis multitudo oditorum augea tur et reſpectu odij platonis gra dus odij etiam multitudo ad gra dum infinitum ſicqꝫ continue ſunt illa odia equalia peccata. et habeo tunc concluſionem probandam cō ſimiliter ſicut prius argutum eſt.

¶ Similiter arguit ſic et probo quodlibet illorum pec catorum eſt malicie infinite inten ſiue et arguo de exceſſu .b. ſupra. a in intenſione ſit .c. ille exceſſus in tenſiue actus tunc ſic per .c. exceſſū ex hoc ꝙ eſt reſpectu petri aliquis habetur gradus malicie et reſpe ctu gradus cuiuſlibet alterius ha tur tantum quia non minoris ma licie eſt ceteris paribus odire pe trum cum alijs: ꝙ per ſe ergo ſi ex iſta circunſtātia per .c. cauſaretur aliquis gradꝰ malicie reſpectu cu iuſlibet erit tantus: et reſpectu in finitorum erit infinitus Similiter ſi ſortes videret .c. multitudinem infinitam et illa odiret et addere tur infinita multitudo ergo et eq̄ liter odiret vnam et aliam et non grauius peccaret ſortes ꝙ ſi ſolu vnam illarum multitudinum odi ret. Et ratio eſt quia prima multi tudo infinite infinite aggrauat. et ideo ſecunda nihil plus. Et eadē ratiōe ſi ſortes remiſſe odiret vnaꝫ multitudinem infinitam cū ſit ibi vna circunſtantia infinite aggra uans quecunqꝫ alie multitudines infinite vel finite addātur nihil vl tra aggrauant.

¶ Ad idem arguo et probo ꝙ nullum peccatum ſit gra uius alio et loquor de pctis eiuſ dem ſpeciei et arguo ſic. Ponatur gratia exempli ꝙ ſortes iudicet ꝙ facere .a. actum ſit deum inhono rare quod veruꝫ eſt de omni pecca to, vt patet primo cur deus homo ca. 11. peccatum eſt deum exhono rare. ¶ Similiter in illa meditati one anſelmi terret me in vita mea dicere omne peccatum deuꝫ exho norat quando parum eſt. ¶ Et de ſimitudinibus. q. 1. Cum hō vult ali quid per propriam voluntatē: deo aufert quod ſuum eſt: et ſuam co ronam ſicut et regem aliquem ex honorar et qui ſuam coronaꝫ et co ronato auferret: ſic homo exhono rat deum qui aufert ei proprie vo luntatis priuilegium quia vult ha bere illud quod deus deberet hē re ſolū quo poſito faciat ſortes .a. et ſciat conditiōes dei. Arguo tūc gratia exempli ꝙ plato conſimilit faciat et habeat vnam aliam cir cunſtantiam infinitam puta inten ſionem in voluntate vel aliquod p̄ ceptum infinitum vel aliud cōſimi le. Probatur ꝙ peccatum platōis non eſt grauius ꝙ peccatum ſortiſ. ¶ Arguitur ſic infinitas obiecti in peccato ſortis īfinite aggrauat et nullum infinitum maxime ī ea dem ſpecie eſt alio maius. ergo nl lum infinite aggrauans alio infini te aggrauante magis aggrauat. et per conſequens non plus aggraua tur peccatum platonis ꝙ ſortis qꝛ in nullo infinite aggrauāte poteſt aliud in eadeꝫ ſpecie magis aggra uare. probabo quia ſi .a. infinite ag grauaret et eciam .b. tunc .a. b. plꝰ non aggrauarent ꝙ .a. vel .b. per ſe. Probo quia ſi .a. aggrauaret in finite aut ergo eſt dare terminum ad queꝫ aggrauaret vel non. Si ſic ergo non infinite aggrauat ſi non ſed aggrauaret vltra omnem ter minum. ¶ Arguo tunc ſic vltra nl lum terminum aggrauant .a. b. ad quem vltra non aggrauaret .a. per

p. iij.

ſe ergo non plus aggrauat.a.b.q̃.
a.vel.b.per ſe. Dicitur forte in pri
cipio iſtius argumenti ꝙ ex infini-
tate obiecti non aggrauatur pec-
catum infinite ſed ſolum ad certũ
gradum malicie et non vltra.

¶ Cõtra ſi infinitas
obiecti non aggrauaret ĩfinite tũc
ceteris partibus inhonorare deum
eſſet tantum finite grauius q̃
inhonorare regem. excludendo in
honorationem dei et tũc in aliquo
magno inhonorare regem eẽt gra
uius peccatum q̃ eſſet in modico
inhonorare deuum. Similiter in-
honorare meliorẽ regem eſſet gra
uius peccatum et exceſſus finitus
in dignitate perſone facit aliquaʒ
latitudinem in malicia peccati.er
go et eadem ratione.c.infinitus ex
ceſſus in dignitate faceret ĩfinitũ
exceſſum in malicia peccati. ¶ Si
militer inhonorare ĩfinitos reges
foret grauius in infinitum q̃ ſoluʒ
vnum ⁊ alios finitos in duplo gra-
uius et alios in triplo et ſic in infi-
nitum quia ſi fortes ĩhonoraret pe
trum et pauluʒ ceteris paribꝰ gra-
uius peccaret q̃ ſi ſolum inhono-
noraret petrum.tunc iſta inhono-
ratio pauli cauſat latitudinem in
malicia et ſi ſimul inhonoraret ter
tiuʒ equaliter aggrauaretur quia
nõ eſt rõnabile dicere ꝙ minus pec
catum eſt inhonarare paulum cuʒ
petro et iohanee q̃ cum petro ſo-
lo.Et per conſequens hec circun-
ſtantia que eſt erga paulum aggra
uat tantum ſicut prius et ſic in in-
finitum et per conſequens infini-
tos ſic inhonorare ſic ĩfinite aggra
uat.Sed in minimo deum inhono
rare grauius eſt q̃ inhonorare ta-
es infinitos.ʒ.ꝛc.

¶ Ad idem arguitur
ſic ymaginetur a creatura infinite
perfectionis ĩ ſua ſpecie ſit homo
gratia exempli.Tunc probo ꝙ.a.
non poteſt offendere deuʒ et inho
norare eum niſi peccet peccato in-
finite malicie in ſua ſpecie.et tunc
ꝙ omne peccatum ſuum ſit infini-
te malicie.Arguo primo ſic quan-
tumcunq; modicum peccet.a ſit ĩ-
finite ingratus:⁊ ſua ingratitudo
eſt infinita propter infinitatem be
neficiĳ.quia in infinitum magis in
gratus q̃ ego et ingratitudies no
ſtre ſunt eiuſdem ſpeciei ergo ſua
eſt iu illa ſpecie abſolute infinita ⁊
per conſequens infinita ingratitu
do concurrit in peccato.a.ꝛc.

¶ Arguitur ex hoc vl
tra angelus quilibet eſt perfectior
.a.ergo ceteris paribus equaliter
peccans eſt magis ingratus et per
conſequens quantumcunq; modi
cum peccat angelus:eſt infinite in
gratus et ſuuʒ peccatum ratione
ingratitudinis concomitantis eſt
ĩfinite malicie. Similiter ſi ſit poſ
ſibile ꝙ angelus et homo peccent
peccatis eiuſdem ſpeciei.Et idem
argumentum eſt de homine et de
creatura ſub homine.

¶ Ad idem arguitur
ſic ponat ꝙ fortes inhonoraret an
gelum et offendat.et plato ſimilr
et equaliter.b. hominẽ et pono ꝙ
peccata ſint eiuſdem ſpeciei.Si di

catur ꝙ hoc eſt impoſſibile: pro eo ꝙ obiecta ſunt alteriꝰ ſpeciei. tūc pono ꝙ .a. ſit vna creatura infinite perfectionis in ſua ſpecie ⁊ .b. eiuſdem ſpeciei finite perfectionis: odiat ſortes .a. et plato .b. ceteris paribꝰ: ⁊ aliis aliunde excluſis. peccatum ſortis eſt grauius ꝙ̃ platonis aut finite aut īfinite. Si infinite et ſūt eiuſdē ſpeciei ergo pctm̄ ſortis eſt ſimiliter infinitum. et vltra ergo a multo fortiori offendere et inhonorare deum eſt ſimiliter infinite malicie in illa ſpecie. Si dicatur ꝙ peccatum ſortis eſt tantum finite grauius ꝙ̃ peccatum platōis. Contra tunc ſub aliquo gradu intenſiori offendere vel inhonorare b. eſſet platoni eq̄le peccatum qꝛ ſicut eſt nunc peccatum ſortis. ſit ex ſub .c. gradu et tunc equale peccatum eſſet ſorti inhonorare et offēdere .a. ſud .d. gradu ſicut eſſet platoni ſub .c. gradu.

¶ Contra iſtud poſſent fieri multa argumenta que ꝓpter breuitatem omitto.

¶ Similiter arguit

Peccatum mortale eſt infinitum grauius ꝙ̃ veniale. et non alia rō eſt niſi quia peccatum mortale ē cōtra bonuꝫ infinitū veniale ꝟo contra bonum finitum. Sed illud non argueret niſi ceteris paribus facere contra bonum infinitum ſit infinite peius peiꝰ ſicut eſt. et perconſequens in infinitum peius eſt facere contra .a. ꝙ̃ cōtra .b. ⁊ iſta peccata ſunt eiuſdeꝫ ſpeciei. ergo peccatum contra .a. eſt ſimiliter infinitum in iſta ſpecie.

¶ Ad idem arguitur

ſic. Ponatur ꝙ deus feciſſet alicui beneficiū remiſſionis peccati mortalis ſit ſorti: et platoni remiſſionē peccati venialis et pono ꝙ poſt peccent peccato .a. equali. Tunc loq̄ndo de ingratitudine que oritur eis ex eo ꝙ ipſi offendunt poſt predicta beneficia remiſſionis.

¶ Arguo ſic ſortes

ſortes eſt in infinitum magis igratus ꝙ̃ plato probo quia in infinitū magis plus beneficium recepit ꝓ quo eſt infinite obligatus et equaliter offendit ergo in infinitum eſt magis ingratus. et ille ingratitudines ſunt eiuſdem ſpeciei ergo ingratitudo ſortis eſt ſimpliciter infinita in illa ſpecie. ꝙ ille ingratitudines ſūt eiuſdeꝫ ſpeciei probo. qꝛ ſi eſſent alterius. hoc eſſet ꝓpter diuerſitatem beneficiorum in ſpecie, et tunc quot eſſent beneficia in ſpecie tot eſſent ingratitudines. Similiter videtur tunc ꝙ iſtud nō ſoluit. quia ponatur ꝙ deus redimiſſet ſortem de pena eterna ⁊ platonem ab equali pena temporali. cum aliis paribus. peccet tunc ſortes incomparabiliter grauiꝰ peccat ꝙ̃ plato et eſt ſua ingratitudo incomparabiliter maior et eiuſdē ſpeciɛie. quia beneficiuꝫ eiuſdē ſpeciei cum pena etdrna et temporalis ſint eiuſdem ſpeciei. Similiter videtur ꝙ omnis peccans et offendens deum ſit infinite ingratus ꝓ eo ꝙ cuilibet fideli deus beneficium infinitum fecit. quia liberationem a pena eterna et a culpa et ſic de aliis conſimilibus et ideo infinite ſibi quilibet tenetur.

¶ Ad iſtud dubium motū diuerſe poſſunt eē reſpōſiōes Prima a poſſet poni talis: ſicut i ciuitate terrena leges pro certis maleficijs certas faciūt ſeu ſtatuūt penas et ꝓhibent maleficia diuerſas penas ſicut furtū ⁊ homicidiū ſub eadem pena. ⁊ ſic de alijs tranſgreſſoribus ⁊ in diuerſis locis diuerſas penas ſtatuit. ⁊ ſic etiā in ciuitate etrna ꝓ diuerſis tranſgreſſionibꝰ diuerſa pena ⁊ eterna ſtatuit et ex hoc ꝙ quis poſt promulgationem legis malefaciat dignus eſt ſecūdū legem eternaliter puniri. Similit dignus eſt latro ꝓ furto ſuſpendēdi: ante legē ſtatutam forte fuiſſet iniuſtum: nunc tamen iuſtum. quia peccans gratis tantam incurrit penam.

¶ Alii dicunt ꝙ pro peccato mortali debetur pena eterna. quia in dānatis eternaliter manet culpa mortalis. ⁊ ideo meritū pene eterne. ſed iſtud nichil eſt: qr non eſt neceſſarium ꝙ in dānatiſ maneat aliquod demeritum ſed ſufficit ꝙ ſolum manet macula ⁊ culpa habitualis. Similiter ſecundū iſtō dānatus eternaliter ꝯtinue demeretur ſuam penam ⁊ nūꝙ i vita merebatur penam eternā. Similiter poſito ꝙ deus iuſtificet aliquem a peccato mortali ſeruando tamen ſibi omnem penam ſenſus: quero nunquid talis dignus eſt pena ſenſus eterna vel non. Secundum reſponſionem iſtam videtur ꝙ non. Contra fuit dignus pena eterna ſēſus: ⁊ nulla eſt remiſſa. ergo adhuc eſt dignus pena eterna

¶ Ideo dico ad iſtud nihil tamen aſſerendo. Quod omē peccatum actuale eſt infinite malicie. et ideo ꝓpter infinitatem i malicia: ꝓ peccato debetur īfinita pena. Et ſi querat vnde ducatur illa i finitas malicie. dico ꝙ omne peccatum ex infinitate circūſtantiarum infinite aggrauantiū aggrauatur infinite. iſtud ſi deus voluerit magis declarabo alias.

¶ Sed contra iſtud obijcitur multipliciter. Primo videtur ſequi ꝙ omnia peccata maxime eiuſdem ſpeciei ſint eiuſdē malicie quia infinite: ⁊ in eadē ſpecie non eſt poſſibile ꝙ ſint duo infinita eiuſdem ſpeciei. quorꝫ vnū ſit alio maius. ⁊ ſic equale peccatū eēt ſcienter factum / ⁊ ignoranter factū et in loco ſacro: ⁊ non ſacro. ⁊ ſic de alijs circunſtantijs. quod eſt cōtra totam ſacram ſcripturam. vt pꝫ ꝑ magiſtrum. 2. ſententiarum diſtinctione. 16. per totum vbi oſtendit qualiter circunſtantie debent cōſiderari in cōfeſſione ⁊ qualiter aggrauant peccatum. Sed ſecundū iſtud videtur ſequi ꝙ omnes dānati in īferno equaliter punirētur. cū peccata ſint equalia: ⁊ ſecūdum mēſuram peccati erit plagarum modus vt patet deute 14°. ⁊ per anſelmum de conceptu virginis. ca. 13.

¶ Ad idem arguitur ſic. ſi peccatum eſſet infinite malicie ex hoc ꝙ contra deum cum opꝰ bonum elicitum a voluntate ſit ita directe in deum ⁊ in honorē dei. ſicut peccatum eſt contra honorem videtur ꝙ omne opus bonum elcitum libere a voluntate ad honorē dei ſit infinite bonitatis. ⁊ tūc meritū cuiuſlꝫ modici viatoris eēt tm̄ ſicut meritum chriſti. ⁊ eque bonū eſſet facere minimum ad honorem dei ſicut maximum. quod nō vide-

tur ſanum dicere.

¶ Ad idem arguitur ſi omne peccatum foret ifinite malicie ex hoc ꝙ eſt contra bonum infinitum. cum omne veniale ſit contra deum ⁊ honorem dei. ſequitur ꝙ omne peccatum veniale ſit ifinite malicie ⁊ demeritorium pene eterne. quod eſt contra magiſtrum ſecūdo ſententiarum. di. 42. capitulo ſexto. vbi loquens de peccatis dicit Si enim mortale eſt: obligat nos pene eterne. ſi vero veniale eſt obligat nos pene tēporali. Quod omne peccatū ſit contra deum et honorē dei. Probo ſic. a. actus venialis et arguo ſic ſit. a. caret rectitudīe ⁊ recto ordine ad vltimum finem: ⁊ voluntas creata non producit. a. ſecūdum exigentiam finis nec conformiter voluntati diuine. et ille ē honor debitus deo. ꝙ omnia fiant ī ordine ad ipſum. Ideo voluntas faciens contrarum facit contra honorem dei. ⁊ inhonorat deum: hec vt credo eſt ratio qua probatur ꝙ peccatum mortale eſt contra honorem dei. deductis vero preceptis et prohibitione omnia deberent vt deo placerent ⁊ iſte eſt honor debit⁹ deo ſicut patet. 1. ad corin. 10. ſiue manducaueritis ſiue biberitis ſiue aliquid aliud faciatis omnia in gloam dei facite.

¶ Ad idem arguo p auctoritatem Auguſtini ſecundo de ciuitate dei. capitulo. 12. de pmo homine ꝙ hoc in ſe peremit bonum quod eſſe poſſet ineternum. ideo iuſtum eſt ꝙ puniatur eternaliter. ⁊ gregorius q̄rto. dyalo. ad magnam iuſticiam iudicātis pertinet: vt nūꝙ careat ſupplicio: qui nunꝙ carere voluit peccato. Ex hiis arguo ſic peccans venialiter perdit aliquam iuſticiam et rectitudinem: quā nūꝙ per ſe recuperaret. et ſi non peccaret ineternum haberet illam. ergo peremit in ſe bonum quod eſſe poſſit ineternum. Similiter. ſicut peccatum mortale eſt vadens et non rediens: ſic peccatum veniale. nam per ſe niſi per gratiam ſpecialem dei non poteſt aliquis auferre maculam peccati venialis: ⁊ ideo peccans venialiter facit quātū in eo eſt vt nunꝙ careat peccato. ⁊ per conſequens iuſtum eſt vt nunꝙ careat ſupplicio

¶ Ad idem probo ꝙ omne veniale ſit contra deum ⁊ honorem dei. quia ſi non eſſet niſi contra bonum finitum. puta conta bonum ꝓximi: non videt ratio quare non liceret ita modicum facere contra honorem ꝓximi propt maius bonum alterius ꝓximi

¶ Ad idem peccatum veniale eſt contra ordinem ad aliquem finem: aut ergo eſt contra ordinem vltimi finis vel alterius. Si vltimi: tūc peccatum veniale eſt cōtra deum. Si vero contra ordinem finis minoris ille finis ordinandus eſt ad vltimum. et per conſequens omne factum ad illum finem debꝫ fieri ſecundum exigentiam vltimi finis. et per conſequens peccatum ꝯ ordinem in fine ī mediū eſt contra ordinem ⁊ finem vltimum. et ſupra in queſtione prima tetigi materiam iſtam.

¶ Ad idem peccatum veniale in dānatis punitur eternaliter ſicut dicunt doctores. Sanct⁹ thamas ⁊ dominus Altiſſodorēſis et alii. et hoc non eſſet niſi peccatū veniale eſſet aliquo modo infinite malicie. et etiam ꝙ aliqua circūſtā

cia eius ſit infinita quodammodo: ſed nulla pōt poni ĩfinite aggrauãſ niſi deus. ergo peccatuȝ veniale ex hoc ꝙ eſt contra deum habet quodammodo infinitatem in malicia.

¶Ad argumenta iã facta reſpondent quidam pončtes peccatum mortale eſſe infinite malicie ponunt ꝙ in eadem ſpecie vnũ ſit grauius alio ⁊ tamen vtrunqꝫ ẽ graue infinitum. Sed contra ſint duo peccata. a. ⁊. b. ⁊. a maius peccatum. b. vel ergo. b. eſt vltra omnem gradum malicie in illa ſpecie vł nõ ſe terminaꝛ ad aliqueȝ gradum: ſi pmũ tunc non eſt. a. intenſius. b. Si nõ terminatur ad aliquem gradum malicie in illa ſpecie: tunc nõ eſt. a. intenſius. b. Similiter tunc. b. non poteſt intẽdi. quia poſſet eẽ ſub intenſiori gradu: et tunc eſſet gradum dare a quo ⁊ ad quem. Dicitur hic ꝙ. b. terminatur ad certũ gradum. Contra ergo. b. habet finem in malicia: ergo non eſt infinite malicie. Similiter non eſt bene ymaginabile ꝙ aliqua malicia terminetur ſecundum aliquem intenſionem ad aliquem gradum. et tamẽꝙ talis malicia ſit infinita ſecundum intenſionem. Similiter ſeqꝫtur ꝙ aliqua malicia in eadem ſpecie habet duo extrema. ⁊ tamen illa latitudo malicie ſic terminata ſit infinita: quia. a. eſt in infinitum maior. b. ergo latitudo inter. a. ⁊. b. eſt infinita. ⁊ tamen terminatur ad. a. b. extrema. Et tunc conſimiliter eſſet poſſibile ꝙ linea aliqua terminata ad duo certa data puncta foret ĩfinita: quod vt credo nõ ẽ ymaginabile. De diuerſis forte ſpeciebus foret poſſibile poſito ꝙ. a. eſſet vna ſpecies peccati que cõtineret latitudinem infinitam et. b. proxia ſpecies inferior: tunc latitudo. a. c. gradu in. a. ſpecie terminata ad. b. eſt infinita: et tamen habet duo extrema quia terminatur ad. b.

¶Ideo aliter reſpondeo ad primum argumentuȝ nihil aſſerendo: cõcedendo ꝙ nulluȝ peccatum eſt alio grauius in eadeȝ ſpecie. Sed eſt aduertendum quantum ad propoſitum ſufficit ꝙ quãtitas malicie in peccato poteſt attẽdi penes duo. videlicet penes quãtitatem malicie quã habet a ſpecie actus ſeu peccati. ⁊ ſic vnum peccatum eſt grauius alio ſecundum ꝙ magis opponitur et directius dilectionis dei et proximi. Et quia principalius et melior eſt dilectio dei ꝙ̃ proximi. et grauiora ſunt peccata q̃ ſũt contra dilectionem dei ꝙ̃ proximi. vt ſunt ydolatria / ⁊ blaſphemia / et conſimilia. ⁊ conſimiliter illa que ſunt contra dilectionem proximi. ſunt ceteris grauiora: vt ſũt homicidium / adulterium. ⁊ cetera Et actus ſumit ſpecieȝ ab obiecto ſeu a materia circa quam eſt talis actus. et iſto modo loquẽdo de peccato et de malicia vnum eſt grauius alio. et ex circunſtantijs augeri poſſunt et minui in eadem ſpecie. et tunc diuerſis ſpeciebus: nec eſt ſemper contra deuȝ circunſtantia aggrauans maliciam ſecundũ ſpeciem quam habet ab obiecto. quia deus non eſt circunſtancia qua voluntas fertur in obiectum illud: et tale: et prius natura eſt peccatum illud ſecundum maliciam quaȝ habet ab obiecto ex circunſtantijs cũ quibus fertur voluntas in obiec-

tum ꝙ ſit contra honorem vel offē
ſam dei:quia offendit pro eo ꝙ ſic
male agit. Alio modo poteſt quan=
titas peccati conſiderari penes ꝙ=
titatem malicie quam habet a ſpe
cie in comparatione ad illum con=
tra quem eſt peccatum:⁊ ſic facere
minimum malum contra deum ē
infinite malum ⁊ dignū infinite pu
niri.et iſto modo intellige auctori=
tates que ſunt in contrarium. Et
per iſtud reſpondetur ad confirma
tionem quando dicitur ꝙ omnes ī
inferno equaliter puniuntur. Di=
co ꝙ non poſſet deus omnia pecca=
ta in eadem ſpecie punire infinita
pena intenſiue in illa ſpecie in qua
punit.⁊ non puniendo vltra condi=
gnum vt eſt argutum in primo ar=
gumento iſtius queſtionis. Et ex
iſto argumēto poteſt ſumi euiden=
tia ad probandum reſponſionē iſtā
Poteſt ſic argui.a.peccatū mortale
punit deus.b.pena eterna et.b.eſt
pena infinita intēſiue.et ſi eſſet na
tura capax tante pene poſſet.a.iu=
ſte punire non puniendo vltra con
dignum vt fuit argutum in illo pri
mo argumento. ergo.a.pecca=
tum eſt dignum.b.pena infinita in
tenſiue.ergo.a.eſt infinite malicie
intenſiue.

¶ Similiter omni pe
na qua poteſt puniri citra cōdignū
.a.peccatum:poteſt.b.peccatū eiuſ
dem ſpeciei puniri.ergo.a.non eſt
maius peccatum.b.et ſic patet per
omnia peccata eiuſdem ſpeciei ſūt
equalia:non tamen omnia peccata
equaliter puniuntur:quia grauiꝰ
peccatum ſecundum maliciam ſpe
ciei grauius punitur.licet non ſit
ſimpliciter grauis. Et ideo poſſet
probabiliter dici ꝙ quantitas in in=
tenſione pene attenditur penes ꝙ
titatem ſecundū ſpeciem peccati
cum ſuis circunſtantijs ⁊ eternitas
attenditur penes hoc ꝙ eſt contra
bonum infinitū. Illud ſciri nō poſ
ſet nam vt dicit Auguſtinus de na
tura boni capitulo. 31. et capitulo.
nono. quanta pena et qualis cuili=
bet culpe debeatur: diuini iudicij
eſt.⁊ non humani. Et conſimiliter
dico ad ſecundum argumentum
quando arguitur de bonitate actꝰ
et ſicut ſupra dictū eſt de malicia
actus. Verbi gratia: Ponatur ꝙ
chriſtus deus homo foret in terris
hic.et ꝙ ſortes ex odio ſuo.quia ꝓ
dicat contra viam ſuam vel ex alia
conſimili cauſa occideret chriſtum
ſciens eum eſſe deum et hominē.
vel credens ſicut forte fuit de iuda
tunc ſortes infinite peccaret ⁊ eſſet
ſuum peccatum infinite malicie vt
confuſe oſtendit Anſelmus ſecun=
do.cur deus homo.capitulo. 14.
Eodē poſito ꝙ plato conſimili=
ter credens de chriſto defenderet
eum a morte et ſaluaret vitam illā
infinite bene agit et operatio ſua
eſſet infinite bona et hic eſſet īfini
ta malicia et bonitas ſecundum
ſpeciem actus non tamen conſimi=
liter eſt et quando fertur obie=
ctum finitum.

¶ Et ſic arguatur
ꝙ ſecundum hoc quilibet homo
poteſt facere tantum bonum ſicut
vnq̄ fecit chriſtus. Dici poteſt pro
babiliter ꝙ non.quia operatio ⁊ ac
tus chriſti proceſſit a noticia in ver
bo:et fuit volitio ſua ſecundū no=
ticiam ī verbo:que clara fuit ꝑ eſſē
tiam alterius ſpeciei: ꝙ noſtra

ſit ſicut. Et multis dicit de angelis et alijs beatis ꝙ eorum operatio‑nes/actus/et noticie/ſunt alteri⁹ ſpeciei ꝙ noſtre.

¶ Sed contra iſtud obijcitur ſic in reſponſione et ſup‑pono ꝙ aliquis poſſit occidere chri‑ſtum ſciens ipſum eſſe deuz ſ3 hoc eſt contra anſelmum. Cur de⁹ ho‑mo. capitulo. 15. vbi dicit deum oc‑cidere ſcienter nullus homo vnꝙ velle poſſet. Et ideo qui illum occi‑derunt ignoranter fecerunt et nō eſt illud infinitum peccatū cui nul‑la alia comparari poſſunt peccata et poſt de illo peccato dicit ꝙ illud nunꝙ fecit aliquis nec facere po‑tuit ad corin. primo. cap. ſecundo. Si cognouiſſent nunꝙ regem glo‑rie crucifixiſſent.

¶ Ad idez ſi aliquis ſcienter poſſet occidere chriſtum: videtur ꝙ aliquis tantuz poſſ3 pec‑care ꝙ mors et paſſio chriſti nō ſuf‑ficeret pro ſatiſfactione illius pec‑cati conſequentia patet per anſel‑mum. 2°. Cur deus homo ca°. 15°. Querit anſelmus ſi tam malū fu‑it xp̄m occidere ꝙ bona fuit vita eius: quomodo poteſt mors ei⁹ ſu‑perare et delere peccata eoruz qui euz occiderunt. Reſpondet ꝙ non eum ſcienter ſed ignoranter occi‑derunt: et dicit tantum differunt ſcienter factum peccatum et per ignorantiam factum vt maluz qd̄ nunꝙ facere poſſent ꝓ imenſitate et magnitudine ſua ſi cognoſcere turvental eſit ꝙ ignoranter factuz eſt hoc innuit anſelmus ꝙ ſi ſcien‑ter occidiſſent chriſtum fuiſſ3 pec‑catuz infinite malicie. et nec mors nec paſſio chriſti ſuffeciſſet pro pec‑cato iſto pro ſua immenſitate.

¶ Ad iſta reſpondeo et dico ꝙ aliquis ſciens chriſtum eſſe deum poteſt ex odio velle occi‑dere chriſtum et īfinite peccare ſci‑enter. Iſtud probo multipliciter: aliquis ſciens hoſtiam cōſecrataz eſſe verum corpus chriſti ymo tot⁹ integer chriſtus poſſet illam hoſti‑am inhonorare et pedibus concul‑care et alia conſimilia facere ⁊ hoc eſſet tam graue peccatum ꝙ p̄mū. ergo ⁊c. ¶ Similiter videns deuz in humanitate ſua non eſt neceſſe ꝙ eum diligat. ſed ſtat ꝙ ipſum o‑diat quantumcumqꝫ ſciat eum eē deum. patet per auguſtinum p̄io de ciuitate. capitulo quadrageſimo primo. quando iudicem videbunt non eis videbitur bonus quia non ad eum gaudebunt corde. Ad an‑ſelmum reſpondeo ꝙ ſi auctoritas intelligitur ſecundum formam in qua deus eſt: ſic nō poſſet videri niſi ad gaudium: et nemo ſic videns poteſt pro tunc ſibi velle maluz. vt dicit Augustinus primo de trinita‑te et in libello ſuo de gaudijs electo‑ruz: ſed credo ꝙ Anſelmus loqtur de viſione ſecundum formam ho‑minis: et cognicione confuſa quia aliter auctoritas apoſtoli. 1. ad co‑rin. ſecundo quaꝫ allegat pro ſe nō eſſet ad propoſitum. Se dico ꝙ an anſelmus ſic intelligit non potue‑runt ideſt non feciſſent per verbuz de poſſibili intelligit de ineſſe quia apoſtolus penit ꝓpoſitionē de ineē ⁊ glo. ibidē codez modo exponit et iſte eſt modus loquendi Anſelmi

pro maiori parte illius libri.

¶Ad ſecundū dico ad queſtionem motam anſelmi ꝙ anſelmus capit vnam reſponſionē et dimittit aliam nec per hoc innuit aliam non valere aliter. ¶Similiter poſſet poni ꝙ non omne peccatum mortale actuale eſt infinite malicie ſed aliquod ſic: ⁊ aliqđ nō: quia quando voluntas fertur ī aliquod obiectum puta in auferre rē alienam ab aliquo cum circunſtantijs cum quibus fertur tale ī obiectum habet maliciam ſuam et ſolum aggrauat tale peccatum: obiectum et circunſtantie quib⁹ fert̄ in tale obiectum. et bonum infinitum non eſt circūſtantia aggrauās in caſu illo. ſed ſolum circunſtātia finita. ¶Et ex hoc tunc vltra ꝙ voluntas facit tale finitum malum ymo minimum ſi foret contra deum: eſt digna infinite puniri ſicut pōatur ꝙ aliquis aliquid modicum facerꝫ contra regem et equale contra alium ſimplicem hominem. licet malum eſſet equale. plus deberet puniri qui contra regem: ꝙ contra alium. ¶Cōſimiliter in propoſito. ¶Et hec reſponſio et p̄ma habent idem fundamentum ſi tamen ita eēt ꝙ obiectum in quod fertur volūtas eſt infinitum: vt ſi aliquis occideret chriſtum ſcienter tunc pctm̄ eſſet infinite malicie.

¶Ad vltimū de peccato veniali primo ſciendum ē ꝗd ſit peccatum veniale et de hoc diuerſi diuerſa dicunt. ¶Dico tamen ſic ꝙ carentia rectitudinis in omi eſt formale in omni peccato et eſt quaſi ſupremum genus peccati et ſic per determinationem ad obiectum cum circunſtantijs cum quibus voluntas fertur in tale obiectum in omnibus determinatur ad genus propinquum et ad ſpeciem peccati quando tunc voluntas fertur in tale obiectum quod cum circunſtantijs ſuis repugnat charitati ſeu dilectioni dei et proximi eſt pecatum mortale. Sed quando obiectum cum ſuis circunſtantijs nō repugnat ſed ſtat recto fine carens in ordine ad vltimum finem vel cōtra legem dei ſemper eſt peccatuꝫ veniale. Iſta videtur eē opinio auguſtini. 12. đ ciuitate dei. c. 27. vbi ponit illud euangelicuꝫ Mathei
10 Qui amat patrem et matrem pluſ ꝙ me et qui amat filium aut filiam. ⁊c. verum eſt qui hos neceſſarios ſic amat carnaliter vt tamen eos chriſto domino non preponit mallens ꝙ hijs carere ꝙ chriſto ſi ad hoc non fuerit tentationis articulus adductus: per ignem erit ſaluus. Idem habetur per auguſtinum de igne purgatorij et primođ doctrina chriſtiana et per glo. ī epiſtola ad corin. ca°. 3°. vbi dicit̄. qui amant ſecularia et negocijs ſecularibus implicati et dediti ſunt vīculis quibuſdam et affectionibus carnis coniugibus et poſſeſſionibus et tamen chriſtiani ſunt ita vt cor eoruꝫ non recedat a chriſto edificant: quod eſt ligum / et fenum / et ſtipulam / Iſta eſt ſententia domini altiſſiodoreñ. ſecundo ſententiarum. diſtinctione. 74. et ē etiā doctrina ſancti thome. q̄ſtionb⁹. q đ malo. 97. volūtas p̄t ferri in aliquod obiectum quod tollit principium vite vt charitatem et poteſt ferri in aliquod quod non tollit ſꝫ tamen quodammodo nocumentū aufert principium vite.

¶Contra iſtud obiicitur multipliciter primo ſequere

tur ꝙ nullus actus voluntatis ſit
indifferens quia actus indifferēs
elicitus a voluntate caret recto or
dine ad vltimum finem ergo ē pec
catum: et ſequeretur ꝙ tota infide
lium vita eſt peccatum.

¶ Ad idē ſi omne pec
catū quod repugnat dilectioni dei
et proximi ſit mortale cum venia-
le ſit hui⁹mōi veniale eēt mortale
quia veniale repugnat dilectioni
dei et proximi patet quia remit-
tit charitatem quod probaꝛ mul
tipliciter primo ſic per Gre. prouer
biorum quarto. Septies in die ca
dit iuſtus ⁊ dicit gregorius in glo.
ꝙ hoc eſt per pctm̄ veniale.

¶ Hoc idez arguo ra-
tione et pono ꝙ peccatum venia-
le remittit charitatem arguiꝛ de
illo qui cum bono opere proceden
te a charitate habet veniale con-
iunctum tunc illud veniale minu-
it meritum ſuum et facit ꝙ chari
tas eſt minor ꝙ̄ foret ſi non eēt ve
niale coniunctum et impedit cha-
ritatis augmentum et nocet quo
dammodo infinite qđ nō eſſet niſi
peccatum veniale eſſe contrarium
charitati.

¶ Ad idem probo ꝙ
peccatum veniale non ſtat cuz gra
tia et cum bono merito quia ſi ſta-
ret foret poſſibile ꝙ aliquis conti-
nue peccans ignoranter vel ſcien-
ter venialiter ſimul haberet cōfeſ
ſionem de omnibus peccatis ſuis
Et probatur ꝙ non. Et arguo tūc
de forte poſito ꝙ ſortes cōtinue ꝑ
aliquod tempus faciat. a. peccatū
venialiter ignoranter credens .a.
eſſe meritorium et non peccatū ⁊ ſi
mul conteratur de omnibus pctīs
ſuis ⁊ peniteat penitētia interiori
et exteriori tūc eſt poſſibile in caſu
poſito ꝙ cōtinue ſicut demeretur
ita continue pro illo ſatis faciat et
continue mereatur remiſſionez il
lius .a. pctī. Iſtud eſt oīo impoſſibi
le et includens cōtradictionē. Iſtđ
argumentū eſt difficile ſi deducaꝛ

¶ Ad idē arguitur ſi
oē peccatum quod repugnat dile-
ctioni dei et proximi eſſet mortale
cū oē pctm̄ ſit huiuſmodi et maxīe
pctm̄ ſcienꝛ fctm̄ ſeqtur ꝙ oē pctm̄
ſcienter factū eſſet mortale.

¶ Probo aſſuptuz ⁊
arguo de ſorte faciēte .a. pctm̄ ſciē
ter ſortes facit .a. ꝓpter affectio-
nē quā hꝫ ad bonū tꝑale ⁊ ſcit .a. eē
ꝯtinue cōtra honorē dei ⁊ ad offen
ſam dei ergo ſortes vult et diligit
modicū offendere ⁊ īhonorare deū
ꝓpter affectionē ad bonū tꝑale vt
ne inhonoreꝛ vel offēdaꝛ proxim⁹
⁊ hoc facit cōtra dilectionē qua te-
neꝛ deū diligere. qꝛ in īfinitū debe
m⁹ deū magis diligere ꝙ̄ nos ipos
vel proximū. vt ptꝫ ꝑ aug. 8°. de ci-
uitate ī fine vbi dicit nec tā illa que
ſtio moueat quantū charitatiſ fra-
tri debeam⁹ impendere quātū deo
Rñdet ꝙ incōꝑabiliter plus đo ꝙ̄
nobis ⁊ quātū nobiſipis ipi fratri.

¶ Ad idez arguo ſic
faciat ſortes .a. pctm̄ veniale et iu
dicet .a. eē pctm̄ et nō eſſe faciēduꝫ
Tūc ꝓbo ꝙ peccat mortaliter ⁊ me
reꝛ penā eternā. Et arguo ꝙ per il
lud cōmuniter allegatū: qui facit
cōtra conſcientiā edificat ad iehē-
nā ⁊ hꝛ. 4. ſententiarū di. 3.

¶ Ad idez arguo ſic
peccare venialiter eſt magis malū
⁊ magis dānoſū ꝙ carēcia modici

boni tēporalis. Sed velle proximū
ſuū pdere bona ſua vel velle ipz ha
bere aliquā īfirmitatē corpalē eēt
cōtra charitatē. ĝ a multo fortiori
velle ꝓximū peccare venialiter eſt
contra charitatē ⁊ pctm̄ mortale ⁊
vltra a multo fortiori velle ſeipm̄
peccare venialiter eſt contra legez
ſeu charitatem.

¶ Ad idem ſi nulluz

ſit pctm̄ mortale qd̄ ſtat cū dilectio
ne dei ⁊ ꝓximi ſeqꝉ ꝙ ſi ſortes vel
let adulterari vel fornicari ⁊ crede
ret illud nō eē pctm̄ nec vellet aliq̄
modo illud facere ſi ſciret eē pctm̄
tūc ī iſto caſu nō peccaret mortalr̄
qꝛ nō facit cōtra dilectionē dei.

¶ Ad argumenta re

ſpondeo ⁊ dico qd̄ prius dictū eſt de
pctō veniali. Ad pͥmū argumētum
de actu indifferēti dico ꝙ qdā ſunt
actꝰ boni de genere. vt ē paſcē pau
perē: ⁊ aliqͥ ſūt mali de genere vt ho
micidiū: tertij ſūt īdifferēter de ge
nere vt leuare feſtucā: et actus bo
ni de gn̄e pn̄t eē mali ex circunſtan
cijs ⁊ indifferentes pn̄t ex circūſtā
cijs equalr̄ eē boni et mali. Sed vl
traꝙ nullꝰ actꝰ volūtat ē ſiplr̄ īdif
ferēs ꝓbo qꝛ lȝ talis actꝰ ſit de ſuo
gn̄e indifferēs qn̄ ꝓducit a volūta
te vel ꝓducit in ordīe debito vl̄ nō
Si in ordine debito: tūc eſt actꝰ bo
nus. ſi nō in ordine ad finē debituz
carentia ordinis facit actū malum
⁊ ꝙ qlibet actꝰ. malꝰ productꝰ ⁊ nō
in ordine ad debitū finē ſit peccatū
pȝ qꝛ verbū in ore nō ordinatuȝ ad
debitū finē eſt ocioſum et pctm̄ ſm̄
illud euangelicuȝ mathei. 12. dico
vobis ꝙ pro omni verbo ocioſo qd̄
locuti fuerunt homines reddent
rationem in die iudicij ſuper quod
dicit gregorius verbū occioſū qͥp
pe eſt quod ratione iuſta ac vtilita
te pie intentionis et rectitudinis
caret. Et iheronimus verbum oc
cioſumm (quod nūquaꝫ edificat)
non eſt abſqꝫ pericula eius qui loq̄
tur et vltra a multo fortiori factū
non recta intentione et debito or
dine eſt occioſum et peccatum. Sȝ
contra hoc obijcitur videꝉ ꝙ tale
ſit minime malicie ⁊ in infinitū mi
nus ꝙ mendacium. de comparatio
ne inter maliciā mādacij et alia de
genere indifferenter eſt diſputabi
le. Sed dico ꝙ tale peccatum nō eſt
minimū qꝛ latitudineȝ malicie hȝ
a circunſtantijs. Ad aliud de īfide
libus dico ꝙ referūt actus ſuos ad
vltimum finem cuius habent no
ticiam in genere. ¶ Ad tertiuȝ ar
gumentum dico ꝙ peccatum ve
niale non tollit nec minuit ſecun
dum ſuam eſſentiam charitatem
aliquando tamen tollit feruorem
et impedit productionem actus.
¶ Ad ſeccundam formam dico cō
cedēdo ꝙ nō eſt īconueniēs ꝙ pec
catum veniale ſit quodāmodo cau
ſa quare meritum eſt minus ⁊ eci
am minor charitas. non tamen tol
lit illud quod eſt acquiſitum. et ſic
quodammodo infinite nocet
¶ Ad tertiam formam dico ꝙ li
cet nullus ſatiſfaciat peccato duȝ
illud continuat poteſt tamen eſſe
ꝙ in primo inſtanti in quo ceſſat ꝑ
ſatiſfactionem precedentez ſit to
tum peccatum dimiſſum.

¶ Ad tertium argu

mentum poteſt dici ꝙ non oē pctm̄
ſcienter factum eſt pctm̄ mortale
nec per omne peccatum inhonora
tur deus nec cōtemnitur: ſȝ per om
ne peccatū mortale et ꝑ ſoluȝ mor
tale. qꝛ ſolum peccatū mortale eſt

contra preceptuȝ de dilectione dei
et proximi Sed quia differētia quā
ſupra poſui de peccato mortali ⁊ ve
niali eſt multū generalis ideo ſub
aliījs verbis eandem ſententiam.
dico ſic ꝙ carentia rectitudinis in
actu voluntatis pōt eſſe dupliciter
ſicut deordinatio in actu circa finē
ſemꝑ eſt peccatuȝ mortale quia vo
lūtas tenetur ſub pēna peccati mor
talis ordinari circa finem. aliquan
do circa ea que ſunt ad finē.⁊ deor
dinatio in actu circa finem ſemper
eſt peccatum mortale:q꞉ voluntas
tenetur omnia facere que facit ſe
cundum exigentiam finis.⁊ eſt exi
gentia talis ꝙ voluntas omnia fa=
ciat ſecunduum ſubiectionem qua
deo eſt ſubiecta. ¶ Sed duplex
eſt exigentia. Una eſt naturalis
nam ſicut eſt ſibi naturale eſſe fi=
nis.ita exigentia naturalis exigit
ꝙ voluntas omnem actum ſuū or
dinet actu vel habitu in deum.
Alia exigentia eſt ſecundum prece
pta data et ſecundum iſtam teneẗ
voluntas deo eſſe ſubiecta:⁊ iſte eſt
tot⁹ honor debit⁹ deo ⁊ q̄ tollit pec=
cat mortaliter.Alia p̄t eſſe deordi=
natio in actu reſpectu illius medij
ad finem ſicut ſunt diuitie et ſimi=
lia conceſſa ad vſum nature vẗ cre=
ature ⁊ eſt deordinatio reſpectu me
dij et non reſpectu finis.⁊ talis de=
ordinatio non eſt contra honorem:
ſed preter ⁊ ſecundum iſtum modū
dicendi in peccato veniali eſt cōuer
ſio ad bonum commutabile:ſȝ non
auerſio a bono incōmutabili ſed in
peccato mortali eſt auerſio ⁊ ꝯuer
ſio Si queratur que eſt illa iuſticia
que correſpondet peccato veniali
⁊ per que illud priuaẗ.dici poteſt ꝙ
eſt vna iuſticia per quā creatura ſe
habet in recto ordine ad finē.et eſt
alia p quā recte ſe hȝ ad ea q̄ ſūt cir
ca finem.⁊ iſta ſecunda correſpon=
det pctō veniali.Aliter p̄t dici quo

rūdā iudicio ⁊ melius:⁊ verius.ꝙ
nō opȝ ꝙ pctm̄ veniale ⁊ mortale dif
ferant ſpē.Sȝ dr̄ pctm̄ veniale a ve
nia:q꞉ hȝ ſecū coniunctā aliquā cāȝ
venie ⁊ ſic veniale non ꝑuat gratiā.
Sȝ aliquis gradus latitudinis pec
cati priuat:⁊ aliq̄s non:nec differūt
pctm̄ mortale ⁊ veniale niſi ſecun=
dū magis ⁊ minus.et iſtū modū lo=
quendi hȝ Anſelm⁹.2°.cur de⁹ hō.
ca.15.vbi loquēs de interfectorib⁹
xp̄i dicit malū q̄d nūꝙ facere pſit ꝓ
nimietate ſua ſi cognoſceẗ ſic veiale
eſt.q꞉ ignorāẗ factū ē.⁊ ſcd̄ȝ iſtū mo
dū loquēdi dr̄ ꝙ ſolū pctm̄ in ſpiri=
tum ſanctū eſt mortale ⁊ contra pa
trem et filiū ē veniale.q꞉ peccans ī
in patrem ⁊ filiū aliquā excuſatiōeȝ
habere poteſt ꝓpter infirmitatem
et ignorantiam.Sed peccās in ſpi
ritū ſctm̄ non:q꞉ ex malicia peccat:
et nullā habet cauſām venie.Et iō
de illo ſolo habeẗ in epl̄a canonica
Johānis.5°.ē pctm̄ ad mortē nō ꝓ
eo dico ꝙ quis roget.⁊ mathei. 12.
et luce.5°. q̄ peccat in patrē remit=
teẗ ei:⁊ q̄ peccat in filiū remitteẗ ei
qui aūt in ſpm̄ ſanctū nō hic neqȝ ī
futuro.non tamen dico ꝙ om̄e pec
catū ex infirmitate vel ignorantia
factū ē veniale.ſȝ aliqñ talis cauſa
ꝯiuncta ē cauſa minoris pene:⁊ ali
qñ eſt cauſa quare nō infligitur pe
na eterna.Et eſt finis queſtionis ⁊
operis.

¶ Hec ſūt q̄ magr̄ iohāes bokinkā
in q̄tuor ſniaꝝ libros ſcripta reliq̄t
quoꝝ ſolerter nōnulla a ſubtiliſſīo
dyalectices enodatore magiſtro au
guſtino perez De oliuano/cum po
ſtrema lima/tum grādi ſudore ſtri
ctim caſtigata fuere.Porro duas
(vt par erat)q̄ſtiōes adiecit q̄ forte
fortūa ꝑtineaꝝ pabulo ſꝑ delituiſ=
ſēt.Sfaꝝ igiẗ actiones ab vno q̄qȝ
diſciplinaꝝ adamatore merito q̄dē
ſuſcipiet.Cū ſane laborib⁹ īprobis
minime parcens:ſtudioſoꝝ cōmo=
ditatem adauxerit.

¶Tabula ad diuerſas hui⁹ opis magiſtri Johãnis bokinkam ſuper quatuoꝛ libꝛos ſentẽtiaꝝ annotationes: eiuſdem cõcluſiones facile reperiendas apꝛime cõducibilis.

¶Pꝛima queſtio.

Utrum deo frui ſit ſumma merces creature beate.
Pꝛima cõcluſio. Sola priuatio boni eſt per ſe malũ tã pene ꝙ culpe.
Secunda concluſio. Omnis priuatio rei debite ſeſſe ẽ tm̃ malũ quãtũ bonum eſt illud q̃d ipſa p̃ ſe et eſſẽtialiter p̃uat ſi eſſet bonũ.
Tertia concluſio. Nulla priuatio ẽ per ſe et eſſentialiter alicui magis mala ꝙ bonũ cuius eſt priuatio ſi eſſet bonum.
Quarta concluſio. Omnis pena ſẽſus ẽ magis fugibilis ꝙ aliqua pena damni quo ad eſſe pene.
Quinta concluſio. Non cuiuſlibet boni priuatio eſt mala.
Sexta concluſio. Quãtum eligẽda eſt aliqua res tantum fugibilis eſt eius ꝑfecta p̃uatio et ecõtra.
Septima concluſio. Nullum miſerum eſſe miſeriaꝗ non eſt culpa eſt tam fugiendum᷑ ꝙ fugiendum eſt non eſſe.
Octaua concluſio. Deo frui eſt creature rationali maximum bonum poſſibile.

¶Secunda queſtio.

Utrum eſſentia diuina generet vꝉ generetur
Concluſio doctoꝛis inſequẽdo magiſtrum et eccleſie determinationem eſt: ꝗ eſſentia diuina nec generat nec generatur.
Notãtur que pꝛedicta de eſſentia dicuntur et que non ⁊ ſimiliter de perſonis.

¶Tertia queſtio.

Utrum deus ſit omnipotens Cui⁹ ſunt octo articuli.
Pꝛimus articulus. Utrum de⁹ potuit velle mundum nunꝗ fuiſſe.
Concluſio doctoꝝ. Deus nõ potuit uelle mundum nunꝗ fuiſſe. Et ibi notãᷓ aliqua de potẽtia ad p̃teritũ
Secundus articulus. Utrum omne futurum ſit neceſſario futuruꝫ
Pꝛima concluſio. Cuilibet entis creati voluntas eterna eſt pꝛima ⁊ pꝛincipalis cauſa efficiens.
Secunda concluſio. Uolitio diuina non eſt cuilibet effectus ſui neceſſitas antecedens:
Tertia concluſio. Omnis ⁊ ſol⁹ actus voluntatis eſt liber neceſſitate antecedentis.
Quarta concluſio. Omnis voluntas creata actum ſuum pꝛoducit libere et contingenter.
Quinta concluſio. Nec per ſe nec per accidens meritum nec demeritum neceſſitati repugnant.
Sequentes articulos in ſequentibus / queſtionibus ſoluit doctoꝛ.

¶Quarta queſtio.

Utrum ſit dare pꝛimũ inſtans me-

riti vel demeriti

Quinta queſtio.

Utrum deus ſit omnipotens.
In primo argumento queritur
vtrum ſit poſſibile aliquod corpus
infinitum eſſe in loco indiuiſibili.
Opinio doctoris eſt ꝙ ſic in reſpon
ſione ad argumentum.
Dubuium. Utrum vnus infinituꝫ
ſit maius alio.
Dubium. Utrum idem corꝰ poſſit
eſſe in diuerſis locis.
Dubium. Utrū vnum infinituꝫ ſit
maius alio.

Sexta queſtio.

Utrum pro omni ſolo pctō morta-
li pena debeatur eterna.
Prima concluſio. Quantacunqꝫ
pena puniatur quis eternaliter ꝓ
pctō mortali actuali talis punitur
ſemper in infinitum citra cōdignū
Secunda concluſio. Omni pena tē
porali qua poteſt citra condignum
puniri oē pctm̄ mortale actuale in
infinitū maiori pena ītēſiue et eter
na poteſt puniri eternaliter oē pec
catum mortale.
Tertia concluſio. Infinita pe-
na ſenſus poteſt eſſe peccatū mor-
tale actuale puniri in infinitum ci
tra condignum.
Quarta cōcluſio. Quantacun-
qꝫ pena puniri poteſt aliquod pctm̄
mortale citra cōdignū tanta pena
puniri poteſt ⁊ citra condignum et
quodcunqꝫ peccatum mortale ī ea
dem ſpecie.
Dubiū. Utrū de facto deus puni
at in inferno omne pecatum ad cō
digum
Quinta concluſio. Nullo infinito
eſt aliud infinitum maius.
Sexta concluſio. Nō plus puniet
deus maius peccatū in inferno ꝙ̄
minus.
Septima concluſio. Semper ma-
ius peccatū punit deus in inferno
Octaua concluſio. Quilibet puni
endus eternaliter ſub gradu ꝙ̄to
cunqꝫ remiſſo pene tantum punie-
tur ꝙ̄tum eſſet punitus ⁊ ſi eterna
liter a parte āte fuiſſet punitꝰ gra-
du infinite intēſionis in illa ſpecie
et pena talis infinita intenſiue nō
eſt in ſe maior ex hoc ꝙ diucius du
rabit in tempore q̄ʒ in nullo inſtan
ti eſt ita ꝙ pena extenditur ſecun
dum partes temporis.
Dubium. Utruꝫ actus exteriores
aggrauans peccata.
Concluſio doctoris ſimpliciter ve
rum eſt ꝙ actus exteriores aggra
uant peccatum et augent merituꝫ
et demeritum.
Dubium. Utrū ꝙ̄titas obiecti au-
geat meritum vel demeritum.
Dubium. Utrum ſi deꝰ crearet cre
aturam rationalem cum priuatio
ne gratie gratum facientis ſine de
merito ipſius vel alicuius alterius
nunq̄d talis priuatio eēt culpa mor
talis eodemmodo ſicut ſi cum de-
merito ſuo vel alterius ab ea aufe
rat gratiam.
Dubium. Utrum pura omiſſio ſit
pctm̄ ſine actu voluntatis.
Dubium. Utrum voluntas poſſit
cogi argumēto. 5. ꝑ̄ncipali.
Dubium. Utrum deus velit pecca
tum eſſe vel fieri.
Dubium. Utrum quilibet teneat
ſe conformare voluntati diuine be
neplaciti.
Diffinitio peccati et quid ſit pecca
re.
Dubium. Utrum quelibet creatu
ra rationalis habeat infinitam bo
nitatem et iuſticiam priuabilem ꝑ
peccatum.

Dubium. Utruƺ iuſticia orīgīalis ſit ipſa eſſentia creaturarum vel aliquod donum ex ſuperadditum.
Dubium. Utrum curuitas ſeu receſſ⁹ a rectitudine ſit aliquod poſitiuum.
Quid ſit peccatum originale ⁊ q̄d actuale.
Quid ſit peccatum veniale.
Differentia inter peccatum mortale et veniale.
Dubium. Que iuſticia correſpondet pro peccato veniali et que ex repugnat.
Dubium. Utrum pro peccato temporali et momentaneo debeat̄ pena eterna propt̄ aliquam circunſtātiam infinite aggrauantem.

¶ Impreſſum eſt
hoc opus Pariſii per
Johannem Barbier
virum huius artis ſo
lertiſſimum: expēſis
venerabilis viri Dio
niſii Roce: morā tra
hentis in vico ſancti
Jacobi in īterſignio
diui Martini. Anno
dominice incarnatio
nis Milleſimo quin
gēteſimo quīto q uar
to nonas menſis Au
guſti.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google